

ANDOVER-HARVARD LIBRARY

AH 3CQJ 1

**HARVARD DEPOSITORY
BRITTLE BOOK**

www.libtool.com.cn

KIX.D.

to te 139

www.libtool.com.cn

יהוה

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

PLATONIS DIALOGI

SECUNDUM

www.libtool.com.cn

THRASYLLI TETRALOGIAS DISPOSITI.

EX RECOGNITIONE

CAROLI FRIDERICI HERMANNI.

VOL. V.

LIPSIAE

SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXXVII.

www.libtool.com.cn

Recd. Aug. 28, 1879.

PRAEFATIO.

In Legum libris recensendis quum itidem codicem Paris. A pro fundamento haberi consentaneum esset, per mihi gratum utique accidisset, si pariter atque in Republica et Timaeo Schneideri vestigia premere potuissem, qui se illorum quoque librorum diligentissimam collationem Dübneri beneficio debere professus est, alterum autem optimae notae codicem Vossianum ipse contulit; nunc urgentibus bibliopolae rationibus experiendum erat, quantum ex Boeckhii, Bekkeri, Astii, Stallbaumii copiis efficere liceret, quo in negotio illud solum me solabatur, quod quum Stallbaumium Legum quoque ut Timaei lectiones Parisinas Bastii cura collatas a Baehrio V. Cl. accepisse scirem, ubicunque hunc cum Bekkero et Turicensibus consentire viderem, ne corruptis quidem locis illinc potius quam a nostro iudicio medelam sperandam esse jure meo colligebam. Hanc igitur quantum potui his quoque libris adhibere studui nec pauca, nisi me spes fallit, sola interpunctione ad clariorem lucem revocavi; idem tamen et varietatem Bekkerianam sedulo consului neque Boeckhii, Astii, Schmidtii, Schrammii acumine parum me adjutum esse gratus profiteor; meae denique conjecturae illud certe indulsit, ut si quid Plato scribere non potuisse videretur, ne auctoritatem quidem probabilitati posthabere dubitarem; quibus omnibus de causis quae inter meam editionem et Turicensem lectionis discrepantia orta est, eam candido lectori hac tabula spectandam subjeci:

L. I. p. 625 A: οὐκ ἂν ἀηδῶς περὶ πολιτείας P, οὐκ ἂν ἀηδῶς ἡμᾶς περὶ τε πολιτείας VBST; at praecedens τέθραφθε infinitivum rectius ad secundam personam referri suadet. — P. 626 D πῶς; τί λέγομεν H, πῶς ἐτι λέγομεν libri, nulla particulae ἐτι vi; praetuli igitur duplicem interrogationem ad idem exemplum, quo inf. XII. 12 et Tim. c. 3 aliisque locis ad Hipp. maj. p. 297 C laudatis legitur. — P. 629 B δὴ νῦν pro νῦν δὴ — contra quam Hipp. maj. p. 298 peccatum est — stasis Boeckhii in Min. p. 90; ne tamen cum Astio et Stallb. ad Phileb. p. 106 δὴ νῦν scriberem, prohibuit Klotz. ad Devar. T. II. p. 413. — P. 630 B eodem Boeckhio auctore verba ἀνδρείας αὐτῆς μόνῃς, quae propter Homoeoteleuton exciderunt, ex Proclo ad Remp. p. 402 recipere non dubitavi, nec p. 630 C Heindorfii emendationem (Spec. conj. 1798) ἄλλοις pro ἄλλο ante ἢ πρὸς, moxque c. 6 πολιτείας post θείας a Stephano et Winckelmanno desideratum sperni posse censui; θείαν πολιτείαν claris verbis appellat Plato XII. 12, p. 963 C. — P. 631 B πάντα P, ἅπαντα VBST; at in proverbio est πάντα ἀγαθὰ vel τὰγαθὰ, cf. Demosth. Aristocr. §. 194 pluraque apud Winckelm. ad Euthyd. p. 90 et Bergk. Com. att. reliqu. p. 305, qui nec Ath. III. 56 Porsoni emendationem ἅπασιν ἀγαθοῖς asciscere debebat; rectius Meineke Comic. fragm. T. III. p. 312. — P. 632 E τὰ γε νῦν δὴ ἂ H, καὶ ἂ γε νῦν δὴ

VBS, ἃ γε νῦν δὴ T; at in Par. est τὰ, unde id revocavi, quod commendant exempla Soph. p. 219 B, Tim. p. 23 B. — P. 633 B *γυγνομένης* Astius, *γυγνομένων* libri; at dici non potest quam saepe vel optimi codd. per Legum libros structuram perperam ad proxima accommodarint; recepi igitur accusativum, quo ipso demum διὰ πολλῶν πληγῶν arctius cum ἀρπαγαῖς τισὶ junguntur. — P. 633 C *γυμνοπαιδίαις* pro *γυμνοπαιδιαῖς* scripsi cum plurimis libris, quorum auctoritatem etiam apud Xenoph. Mem. I. 2, 61 et Plutarchum optimi confirmant; cf. Sententis T. IV. p. X. — P. 633 D *μαλάττουσαι* post *θυμούς* cum Par. plurimisque codd. sustuli; longius corrigendo progredi cum Winckelmanno ausus non sum. — P. 634 D *λόγος* S cum Astio, fidejussore Eusebio Praep. evang. XII. 1, ὁ *λόγος* VBT; at eodem exemplo Tim. c. 20 *λόγος* pro *ῥ* *λόγος* *πλείων* ex optimis codd. revocatum est. — Ibid. δ' οὖν BS, γοῦν VT; cf. ad Lucian. Hist. conscr. p. 254. — P. 635 E *τί διαφέρων* VB, *τὶ διαφέρων* ST; at illis et libri et Ficinus favent, nec sequens comparatio ὥσπερ τὰ περὶ τὸν πόλεμον indefinite quaeri patitur. — P. 636 B *παλαιῶ νόμῳ* H ex conj. pro *παλαιὸν νόμον* moxque cum Boeckhio et Astio τὰς pro καὶ κατὰ φύσιν, quibus emendationibus locum impeditissimum neque a Schrammio Quaest. de locis nonn. Legum Plat. part. III, Glac. 1848. 4. feliciter tractatum ad sensum certe satis proclivem revocasse videor. De lectione, proxime ad nostram accedit quod Voss. codex habet *παλαιῶν νόμων*, neque articuli cum καὶ permutationem insolentem esse identidem docui; sententia autem tota redit ad vetus illud *νόμον* et *φύσεως* discrimen, quorum si alterum, quod in moribus humanis cernitur, alteri nocuisse Plato statuit, non video quo alio modo id declarare potuerit, nisi forte κατὰ παλαιὸν νόμον sequenti κατὰ φύσιν melius respondere dixeris. — P. 637 B οὐδ' ἂν S cum Astio, οὐτ' ἂν VBT, nullo membro respondente, neque apte ad Dionysia, quae praecipuam apud Graecos ebrietati veniam dare videbantur. — P. 638 C *τυροῦς* Astius ex palmaria Cornarii conjectura, *πυροῦς* libri, sed ut vix intelligas quomodo tritica, commune humani generis alimentum, inter eas res haberi possint, quae utrum noceant an non noceant, ex propiore temporis et apparatus definitione pendeat. — P. 639 A *μετὰ τινῶν* H, *μετὰ τῶν* libri, qua in lectione articuli vim non assequor nec Stephanus Astiusve assecuti sunt, qui eundem prorsus omiserunt; qua medela mea lenior est. — Ibid. *ἡγοῦμεθα* Boeckhius et Astius cum Eusebio, *ἡγώμεθα* VBST; at cf. — ne longius abeamus — p. 658 B: *τί ποτ' ἂν ἡγοῦμεθα* . . . *συμβαίνειν*; — P. 642 A *εἰ ταῦτα* . . . *περὶ λόγον*, quia incommodam optativi structuram habent, neque ad sensum necessaria sunt, pro interpretamento circumscripsi; eademque medela usus sum p. 643 C, ubi Astius scite intellexit *ποιοῦντα*, ut structurae conveniret, in *ποιεῖν* mutandum esse; at ipsum *ποιεῖν* post ἄλλο passim omitti non solum notissimum illud οὐδὲν ἄλλο ἢ, sed etiam alia exempla ostendunt, ut Sympos. c. 4 καὶ τὰλλα τὰ νομιζόμενα scil. *ποιήσαντες*. — P. 645 C difficultates, quas hic locus et editoribus et Schrammio Part. II. p. 1 satis magnas praebuit, personarum distributione mutata funditus sustulisse mihi videor. Nimirum *φανεῖη* . . . *ἀπαξίον* in libris Cliniae, sequens oratio Atheniensi,

postremo λέγε δὴ Cliniae tribuitur; quibus ita ut nunc factum est correctis non minus moribus singulorum quam structurae provisum esse arbitror, in qua μὲν post δοξασθείη vix apparebat quomodo ab eo dictum esset, qui responsum, in quo δὲ contineretur, exspectare non posset; denique ὁ, cui Astius οὐ, Schrammii οὐ substituerunt, nunc omni offensione carebit. — P. 646 D ὡσαύτως διανοητέον praepositione περί aegre carere Boeckhius intellexit; eadem tamen quum neque addi neque ex antecedentibus repeti commode posset, verbum ipsum utpote ex mala repetitione ortum circumscribere malui. — P. 647 A οὐ καὶ νομοθέτης Astius; οὐκ ἂν libri, ubi tamen praesens indicativi cum ἂν junctum tamdiu tulisse ceteros editores valde miror. — P. 649 B πληροῦσθαι B cum libris, ut ipsi Tur. fatentur, omnibus, πληροῦται VST; at infinitivus commode pendet a ποιεῖ, ut Menon. c. 18: ἀπορεῖν ὅν αὐτὸν ποιήσαντες. — Ibid. πᾶς ἡμῖν οἶμαι ταῦτ' ἂν συγχωροῖ cum Cornario et Astio a Clinia ad Atheniensis orationem transtuli, Cliniae sequentia demum τί μὴν tribui, quibus pronunciandis satis languide vulgo Megilli persona adhibetur; mox autem p. 649 D cum Astio et Stallb. θειλία circumscripsi, quae quomodo inter eos affectus referatur, qui homines θαρραλέους et θρασεῖς reddant, vix intelligas; videtur igitur ex male repetitis superioris vocabuli syllabis extremis prodixisse.

L. II. p. 653 B λόγον pro λόγῳ λαμβάνειν scribendum esse Boeckhius et Astius viderunt; hic ipse enim λόγος est, quem acceptum mox articulus tanquam notum describit, ut in gemino loco Reip. III. 12: μισοῖ ἔτι νέος ὢν, πρὶν λόγον δυνατὸς εἶναι λαβεῖν, ἐλθόντος δὲ τοῦ λόγου ἀσπάζοιτ' ἂν κ. τ. λ. Conjecturam a Schrammio Spec. I. p. 7 frustra impugnata tuetur etiam Eusebius Praep. evang. XII. 18, unde mox quoque mutata interpunctione non equidem cum Boeckhio αὐτή, at αὐτῇ ἐσθ' ἢ pro αὐτῆς θ' ἢ συμφωνία recepi. — P. 653 D τὰς γε τροφὰς pro τὰς τροφὰς commendant codd. scribendo τὰς τε, unde mire Schmidti Bielefeldensis substantivum τετροφὰς finxit; γε autem idoneum sensum praebet, modo post τροφὰς interpungatur, ut γενομένας praedicative accedat: *etiam si reliquas hominum aerumnas tollere non potuerunt, alimenta tamen corrigere docuerunt, quippe quae diebus festis coram ipsis diis sumerent.* Si quis longius in corrigendo progredi voluerit, possit et τροφὰς et γενομένοι conjicere, ut homines diebus festis deorum consortio fruentes voluptatum nimietatem pudore castigare dicerentur; tutum tamen id solum, quod dedi, esse arbitror. — P. 654 A τὸ ante παρὰ a BT abjectum, sed in ipso Par. corrigendo additum cum ceteris omnibus libris revocavi, quia ἐμφωντον ὄνομα nomen ab ipsa rei natura oblatum est, quod scriptor per se notum et perspicuum esse significat; nec p. 654 C ἢ inter μουσικὴν et ὅς ἂν ab Ast. et Tur. sublatum aut omittere aut circumscribere saltem cum Stallb. ausus sum, quia nihil obstat, quominus duplicem interrogationem jam verbis μηδὲ μισῇ τὰ μὴ καλὰ claudamus, sequentibusque verbis ad priorem ejusdem partem redeamus, ut Enthyphr. p. 9 E: οὐκοῦν ἐπισκοπῶμεν αὐτὸ τοῦτο . . . ἢ ἑώμεν . . . ἢ σκεπτεῖν τί λέγει ὁ λέγων; Mox demum καὶ διανοεῖσθαι circumscribi cum Stallb. ipsa sententia cogebat; nec p. 654 E ἐχομένης

pro *ἐρχομένης* quamvis invitis libris ex Stephani Astiique conjectura recipere dubitavi, quia *incedere in aerumnis* anima dici non potest; p. 655 C autem meo periculo *τί ποτ' ἂν οὖν λέγοιμεν* scripsi pro *λέγωμεν*, quod etsi ita defendi possit, ut ἂν ad *εἶναι* pertinere dicamus, tamen et hoc languet et ipsius optativi vestigium ab optimo codice Par. deinceps p. 656 A servatum est, ubi hanc ipsam interrogationem respiciens Clinias non ut vulgo editur *ὀρθότατα λέγεις*, sed, si illum sequimur, *λέγοις* respondet, quod ipsum exigua medela *ἂν* adjecto in ordinem recepi; cf. ad Remp. X. p. 610 A. — P. 655 D tutissimum duxi in Orellii conjectura acquiescere, qui *καὶ* certe ante *μιμήμασι* ferri non posse intellexit, quia *μιμήματα* non rursus *ἐν μιμήμασι* fiunt; ipsum tamen *μιμήμασι* integrumne sit an *μιμήσσει* vel *μιμήσει* adeove *κατὰ μίμησιν* praestet, ad liquidum vix perducetur. — P. 656 D quid Astium et ST moverit, ut *τοιούτων φης* enclitice scriberent, non extrico; malletm p. 657 E *γε* post *ἀφείμεθα* cum Par. abjecissent et p. 659 A *τῆς αὐτοῦ* ex Vulg. pro *τῆς αὐτοῦ ἀπαιδευσίας* revocassent, ubi lenis multo major vis est, si ipsius iudicis ruditas plebis clamoribus adjungitur; denique p. 659 B *οὐ* ante *καθάπερ* cum Winckelmanno inseruissent, quod non sensu magis quam structurae elegantia commendatur; cf. Heindorf. ad Gorg. p. 259, ad Protag. p. 574. — P. 662 E *καὶ* inter *εἶτε* et *πατῆρ* vulgo interpositum cum Par. omisi; deinde vero p. 663 B *οἶμαι* ex conj. scripsi pro *ἡμῶν*, quod verum non esse optimorum librorum in *εἰ μὴ* consensio arguit. Schrammius Spec. I. p. 14 δὲ δὴ legi voluit; at nostrum facilius corrumpi potuisse arbitrator. Mox quoque p. 665 B leni medela opus fuit, quam Stallb. adhibuisse laetor, *χορεύουσιν* pro *χορεύουσι* scribendo; nec minus recte idem p. 666 A *ἤδη* pro *δὴ* cum Astio ex Stob. Serm. XLIV. 44, item p. 666 B *τε* post *μαλακώτερον* ex marg. cod. Voss. et p. 667 C *τί δαὶ* recepissee videtur; p. 668 A autem quod simpliciter *ἢ τις* pro *ἢ μὴ τις* scripsit, etsi negationi locum non esse docte intellexit, priscae tamen corruptelae vestigiis parum percipit. *Μὴ* et *ἡδὺ* confusa jam Gorg. p. 512 D non sine probabilitate statuisse mihi videor; hoc igitur exemplo nunc quoque pro vulg. *εἰ τῷ δοκεῖ ἢ μὴ τις χαίρει* τῷ reposui *εἰ τῷ δοκεῖ ἡδὺ ἢ τις χαίρει τῷ*, eoque facto simul etiam eam difficultatem sustuli, quae in manca praecedentis *δοκεῖ* relatione cernebatur. — P. 668 D *εἰ* pro *ἢ ἔχει* cum Boeckhio, Astio, Bekkero, Stallb. recipere non magis dubitavi, quam p. 669 B *ὅ τι* ab Ast. et Stallb. pro *ὅ τε* aut p. 671 B *λεγομένων* ab Astio pro *γιγνομένων* substitutum respui, quorum posterius vel sine libris Eusebius Praep. evang. XII. 24 abunde tuetur; p. 671 C autem *τε* post *δυναμένῳ* ex ipso P cum Astio et Bekkero inserui moxque *Ἄρεως* pro *Ἄρεος*, ut semper, Schneiderum ad Remp. T. I. p. 228 secutus edidi. — P. 672 B orationis obliquae notam vulgo desiderari acute Astius intellexit, ideoque *ἐμβάλλειν . . . τιμωρούμενον* scripsit; mihi lenius visum est *δῆθεν* pro *ὅθεν* ponere, quo facto simul etiam effeci, ne *ἐπ' αὐτὸ τοῦτο* post *δῆθεν* abundare videretur. — P. 672 C *τοῦτον* pro *τοιούτον*, quod sensui quoque aptius est, Par. suppeditavit; eundemque secutus p. 674 A *δούλην μήτε* *δοῦλον* pro *δοῦλον μήτε* *δούλην* recepi, quo sexuum ordine pas-

sim Plato utitur, ut *νύμφην καὶ νυμφίον* VI. 18. 23; *δούλη καὶ δούλω* XI. 14; in ipso autem libri fine *ἀμπελώνων* pro *ἀμπελών* cum Boeckhio et Astio Eusebius l. c. XII. 25, *ἐμμετρότατα* pro *ἐμμετρώτατα* cum Stephano et Stallbaumio Schneiderus l. c. T. II. p. 33 commendarunt.

L. III. p. 677 B *τῶν τε ἄλλων* H, *τῶν ἄλλων* libri; mihi, ubi *quum* . . . *tum* significatur, mutuae relationis nota abesse non posse visa est. — P. 677 D *τοῦτο ὅτι μὲν γὰρ* P, *τον ὅτι μὲν γὰρ* V cum libris, nisi quod horum plerique γὰρ omittunt, ὅτι μὲν γὰρ BST; mihi vero ὅτι potius suspectum est, quod vide ne ex οἷσι corruptum sit. Interim circumscripsi *γέγονε*, in quo Astium quoque auctorem habui, nisi quod is posterius, ego prius ejusdem verbi exemplum insititium censui. — P. 678 D *εἰ γὰρ πον* P, *εἰ γὰρ πού τι* VBST, praeter necessitatem; cf. Reip. VII extr. — P. 679 D *ἀτεχνότεροι* VS, *ἀτεχνώτεροι* BT; ego eandem quam l. II extr. rationem secutus sum. — P. 681 B *ἂν αἰρέσεις* H, *ἀναιρέσεις* libri, quos tamen jam Astius *αἰρέσεις*, Orellius *ἀεὶ αἰρέσεις* scribendo corrigere conati sunt; simplicior nostra medela est, in qua *ἂν* commode ad *ἦκειν* refertur. — P. 682 A *ἐνθεαστικόν* cum Stallb. circumscripsi; ibidemque et mox p. 685 B cum Astio *πέρι* in *περὶ* mutavi, quia substantivum sequitur; p. 682 E autem *τε* post *μυθολογεῖτε* cum Par. omisi, eodemque duce p. 685 D *ταῦτ' ἦν πάντα* et *ὥς ἐδόνει* revocavi. In editis post Stephanum erat *ταῦτα πάντα* et *ἐδόνει* solum; at ὥς libri, ut videtur, omnes retinent lidemque pro *ταῦτα ταύτην* exhibent, quod etsi ipsum tueri Schrammii Spec. I. p. 15 non debebat, verae tamen structurae vestigia perire non est passum. — P. 687 A *πῶς* sequente *πως*, quod in libris est, ferri vix posse Winckelmannus intellexit, quocum equidem enclitica in interrogativam mutata ita tantum dissensi, ut vicissim interrogativae encliticam substituerem, quam antecedentibus haud male congruere arbitror: *de ipso cujus nescio quomodo nunc mentio incidit*. — P. 687 B *ἐπαινέθειεν* H ex verissima Orellii conjectura, qua male iteratum *ἐπιδυμοῖεν* emendavit, nec p. 688 D *ἐλευθέως* pro *ἐλευθέρος* scribere cum Astio dubitavi, ne scilicet *μὴ* ad *ἐπαινῶν* referri necesse esset; quod autem paulo ante *ἐμπροσθε* cum Par. pro *ἐμπροσθεν* reposui, non Bekkeri magis auctoritate, quam ipso- rum Turicensium tutum erit, qui passim per hos libros (p. 755 E, 773 E, 872 D, 925 A) breviori formae locum concesserunt; adde Schneiderum ad Remp. T. I. p. 126, quem etiam p. 689 D *ἐπιστῶνται* pro *ἐπιστῶνται* scribendo secutus sum, cf. T. III. p. 142. — P. 690 E quod languidam dicti Hesiodaei interpretationem pro glossemate notavi, non magis excusatione indigere arbitror quam acutum Stallb. iudicium, quocum p. 691 C *δύναμιν* circumscripsi, manifestum illud grammatici interpolamentum, qui *μελίζονα* neutrum pluralis esse nollet; ibidem autem *παρεῖς* pro *παρεῖς* cod. Parisino, moxque *οἶμαι* pro *εἶναι* post *θεός* Stephano debetur, quorum alterum vulgata certe non deterius est, alterum vel sine codd. etiam Stallbaumio unice placuit. Etiam p. 695 D Darii apostrophē scholiastae potius quam Platonis ingenium redolere, cancellis additis significavi; neque in summa librorum reverentia temperare mihi potui, quominus p. 695 E *τύχη* pro *τύχης* cum Steph. et Astio, p. 697

Ε ἐπὶ ἔτη pro ἐπὶ ἔτι cum Schneidero in Prooem. lect. Vratisl. hib. 1822, mea denique conject. p. 698 D ὅς pro ὁ δὴ λόγος moxque p. 699 C δῆμος pro δειλὸς scriberem, et p. 701 D non ego quidem ξενεκα, quod Winckelmannus suasit Zeitschr. f. d. Alterth. 1842, p. 295, sed χάριν, quod ex antecedentibus perperam iteratum esse videtur, cancellis includerem. De p. 699 C pluribus disputavi in Actis Soc. graecae Lips. T. I. p. 3—17, quibus addo Isocr. Areop. §. 6: ἡμεῖς τε γὰρ ἀναστάτον μὲν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν βαρβάρων γεγενημένης, διὰ τὸ δεδιέναι καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς πράγμασιν ἐπρωτεύσαμεν τῶν Ἑλλήνων: quam autem Stallbaumius in progr. Lips. 1844. 4. p. 14 meae emendationi novam, ut sibi videbatur, opposuit ὃν εἰ τότε μηδεὶς pro μὴ δέος, miro casu evenit, ut eadem esset, quam illic narravi viginti annis ante a me ipso in Societatis graecae consensu prolatam nec commilitonum suffragia tulisse nec mihi amplius probari; quod etsi in eandem tertius ab integro incidit C. Schmidtus Emend. Plat. Bielef. 1848. 4. p. 9, recipiendam tamen non magis duxi, quam quod nuper Stallbaumius nescio unde ἡ pro ἣς ὁ δειλὸς edidit.

L. IV. p. 706 A τοῦ ὄτῳ . . . τῶν ἀέ' H, τούτου ὄτῳ . . . τούτων τῶν ἀέ' VBST; libri tamen pro τούτων τῶν aut solum τούτων aut ut Par. τοῦ τῶν exhibent, in quo et verae lectionis vestigia et corruptelae causam latere arbitror. Τοῦ enim, cui ante ὄτῳ locus erat, aliorum translato, ὄτῳ novum interpolamentum τούτου flagitabat; ad solius articuli usum ante relativum abunde probat Ast. p. 242 et Bernhardt wissensch. Syntax p. 313. Contra ἀέ' τῶν καλῶν scribi cum Winckelmanno ad Euthyd. p. 117 necesse non erat; nec μόνῳ intelligo cur idem in μόνον mutari voluerit, quod exigua librorum fide a Tur. receptum antiquae VBS lectioni cedere jussi. — P. 709 A ἀκαιρίας pro ἀκαιρία scribi etiam sine codd. structura postulabat, qua νόσσι ad λοιμοὺς solos referri non possunt; comprehendunt igitur etiam reliquas ἀκαιρίας effectus ut famem, quam omnino arcte jungi cum peste constat: cf. Mützell emend. Theog. Hesiod. p. 188. — P. 709 E impeditissimum locum, ubi vulgo verbis ἄρα τοῦ νομοθέτου φράζωμεν τοῦτο ἢ γὰρ ad Atheniensis orationem relatis Cliniae solum responsum καὶ relinquebatur, nec Turic. cum Astio τὸ ante τοῦ inserendo nec Schrammii Spec. I. p. 17 τὸν νομοθέτην scribendo persanavit, quanquam hic recte vidit responsum καὶ ad eam interrogationis formam, quam vulg. praebent, non congruere; una igitur ejus correctura recepta, qua ἄρα, quod sequenti ἢ γὰρ minus convenit, in ἄρα mutavit, reliqua ad Cliniae personam ita transtuli, ut hic jam interroget, ipsosne Atheniensis quasi legislatoris nomine, quod illi optandum sit, eloqui jubeat. Qua in dispositione si quis simul Astii illud τὸ recipere maluerit, non repugno, nec φράζωμεν in plurimis libris deterius quam φράζωμεν a prima Par. manu scribi concedo; mihi tamen hoc tantum propositum erat, ut quam minima mutatione interrogationem ad Cliniam transferrem, quo facto καὶ sua sponte ad Atheniensem abiit simulque abruptum illud τόδε, unde hujus oratio vulgo orditur, quodammodo fulsit. — P. 710 D αὐτῷ P librique plurimi, αὐτῷ VBST; dativum docte tuetur Schrammii Spec. II. p. 7. — P. 710 E καὶ τὸ τρι-

τον ἐν δημοκρατίας et alieno loco posita sunt et sensum pervertunt, qui Cliniae nibildum de democratia sumministrare poterat; nec responsum quicquam nisi quaestionem de oligarchia corrigit; itaque circumscripti. — P. 712 B παῖδες P, παιδα VBST, παιδὶ Schrammii Spec. II. p. 8, recte intelligens legum effictionem cum pueri eruditione male comparari; quam tamen ipse sententiam requirit, ut leges civitati accommodentur, velut seniores puero scilicet leges quae huic convenient adaptare solent, et *πρεσβυτῶν* vocabulum satis otiosum reddit nec puerilis institutionis naturae convenit, quam moribus potius quam legibus regi consentaneum est; revocavi igitur optimi codicis lectionem, cujus sensum etsi mature ipsi librarii ignorasse videntur, aptissimum invenies comparato I. V. c. 15, ubi legum lator *πλάττειν καθάπερ ἐκ κηροῦ τινὰ πόλιν ἢ πολίτας* dicitur. Nimirum ut pueri in cera, ita senes in legibus civitati adaptandis ludunt; qua imagine proposita etiam *πρεσβυται* insignem vim accipiunt, nimirum ut senes, si maxime puerorum instar fingere cupiant, nullus magis lusus quam legum fingendarum decere innuatur. — P. 712 C λέγεις S cum Winckelmanno codicibusque fere omnibus, *λέγειν* VBT; at vix arbitror interrogationem *τί* ad imperativum *φράζε* commode referri. — P. 712 E *ἐγὼ φαίνομαι* H, *καταφαίνομαι* libri, qua in lectione praepositionis nulla vis est, desideratur autem subjectum, quod per *ταυτόν* cum *σοι* jungatur. — P. 713 A verba *οὐκοῦν χοῇ ταῦτα δρᾶν* vulgo ante *πάνν μὲν οὖν* posita ad sequentem Atheniensis orationem transtuli, ubi et minus otiosa sunt et ipsi quod sequitur γὰρ rectius intelligendo inserviunt. Praeterea *ἐμπροσθε* pro *ἐμπροσθεν* scripsi cum P, cf. sup. p. 688. — P. 713 B *ὀρθότατά γε δρῶν . . . ποιούης* cum Boeckhio in Min. p. 166 ad Cliniam a Megillo transtuli; mox autem C et D cum Juliano ad Themist. p. 258 *τότε* et post *ἐφίστη* et ante *γένος* inserui, cujus particulae vestigia tantum libri *ἐφίστητο* et *τὸ γένος* scribendo retinuerunt; nec *καὶ* tantum cum Stallbaumio, sed *ἄρα καὶ* circumscripti, quae ut a Juliano prorsus ignorantur, ita secundum codd. ex dittographia orta esse videntur, quum alii *ἄρα καὶ* pro *δὴ καὶ* legerent; postremo *ποιμνίοις* pro *ποιμνίοισι* cum V librisque plurimis revocavi, cf. Schneider. ad Rempubl. T. I. p. 223. — P. 714 A *νοσήματι* cum antegresso *κακῷ* male congruere jam Heindorfius intelligens Conject. p. 33 *κακῶν* legi iussit; qua medela lenior mihi nostra videtur, qua vocem supervacaneam pro glossemate notavi; deinceps vero nec Schneideri emendationem *ταύτῃ ἰδεῖν* pro *ταύτῃ δεῖν* nec Schulthessii *ἀξιωμαίων* pro *ἀδικημάτων* recipere dubitavi. Illam, quam obiter vir acutissimus ad Remp. T. I. p. 39 proposuit, firmabunt Soph. Ajac. 1163: *σπεῦσον κάπετόν τιν' ἰδεῖν τῷδε*, et Theocr. XV. 2: *ὄρη δίφρον, Εὐνόα, αὐτᾶ*; altera et propius ad librorum vestigia accedit quam quod Turic. suo periculo receperunt *δικαιωμάτων* et commendatur loco I. III. c. 10, quem ipse Plato nunc respicere videtur. — P. 716 A *εἰ δέ τις* S cum Boeckhio p. 54, quibus Theodoretii et Cedreni auctoritas accedit; *ὁ δέ τις* VBS cum libris, sed summa structurae scabritie et incongruentia, quae quum *φλέγεται* et *καταλείπεται* eodem ordine habere cogatur, copula tamen, qua ea jungat, prorsus caret. —

P. 717 B *ἐπακολουθοῖ* P cum aliis libris bonis, *ἐπακολουθεῖ* VBST; at ipsa concinnitas particulae *ἀν* regimen huc quoque extendi postulat. — Ibid. *οἷς θέμις* H cum Ficino, *ὥς θέμις* libri, in quo et ambigas, utrum *ὥς* *ὑπο*le an *quod* significet, et sequentium *ὀφείλοντα ἀποτίνειν* relationem desideres; nostro quod opponit Astius *νομίζειν* δὲ incommo- dum esse, non intelligo. — P. 717 E *γεννητὰς* H, *γεννήτας* libri; cf. Criton. p. 51 E. — P. 722 C *ἀρχὴν* H, *μάχην* libri, quod ferri posse jam Astius negavit; quod tamen hic proposuit *ἀνάγκην*, a literarum elementis longius recedit, nec Winckelmanni conj. *διδασχὴν* ad Plut. Erot. p. 233 proposita placet, quia alterum membrum, quod cum *πειθοῖ* misceatur, ad potestatem potius quam ad doctrinam spectare opus est; elegi igitur quod etiam p. 690 C commendat: *κατὰ φύσιν δὲ τὴν τοῦ νόμου ἐκόντων ἀρχὴν ἀλλ' οὐ βίαιον πεφικνίαν*.

L. V. p. 728 A *αὐτοῦ* P, *ἐαυτοῦ* VBST; idemque mox *πάντως* pro *παντός*, quo egregia Cornarii conjectura firmatur; immo vel *λυπεῖ* jam non hujus magis ingenio quam quinque librorum suffragiis nititur, quos inter etsi Par. non censetur, *λείπει* tamen, quod huic cum VBST commune esse dicitur, quis praeterea sic struxerit, ut fere pro *δεῖ* usurpari videatur, vix invenias. — P. 729 D *εὐμενεῖς* S cum libris, ut videtur, omnibus, *εὐμενές* VBT; at illud recte jam defendit Schramm. Spec. II. p. 9 collatis locis geminis Phileb. p. 45 E et Reip. p. 563 C. — P. 730 B *ἀπεργάζεται* VB cum libris, *ἀπεργάζεται* ST ex Astii conjectura; at illud interpungendo tuetur Schmidtus l. c. p. 6. — P. 730 C *ὁ δὲ* pro *ὁ γε ἄπιστος* H, quia quamvis diversi inter se *ἄπιστος* et *ἀμαθής* prae- dicati tamen aequae participes dicuntur. *Τε* transpositum neminem offen- det; cf. Ast. ad Protag. p. 98 quosque laudat Wellauer in Jahn. Archiv T. I. p. 381 sqq. — P. 732 D *περὶ αὐτοῦ* H, *περὶ αὐτοῦ* libri; quod si quis ex iis quae c. 1 leguntur defendere velit, *περὶ τὰ αὐτοῦ ἕκα- στον* scribi oporteat; nunc oppositio inter *οἷα* *χρὴ ἐπιτηδεύειν* et *ποιόντινα* *χρέων εἶναι* reflexivam vim respicit. — P. 733 D *δεῖ διανοεῖσθαι* quum ter iteretur, semel certe alienum esse pro explorato habeo; Stallb. bis circumscripsit. — P. 735 D *ἀγαπάντως* P, *ἀγαπητῶς* VBST; id vero aliis potius in hac purgatione acquiescendum esse significaret, nunc ipse legislator *ἀγαπᾷ*, contentus est, si illa sibi uti contigerit, itaque legit etiam Stob. Serm. XLIV. 49. — P. 736 D *ἀκίνητον* BS, *ἀκίνητον οὐδὲν* VT, sed librorum fide, ut videtur, nulla; cf. et Schramm. Spec. II. p. 18. Melior deinceps Stephani est conjectura *ὑπάρχει* pro *ὑπάρχειν*, quam cum Stallb. ascivi, quanquam persanatum locum ne sic quidem existimo. — P. 737 A *οὐδεμιᾷ* Herm. ex conj. Bekkeri pro *οὐδεμία*, quod prae- gressu articulo vix locum habet; nec mox p. 737 C librorum verecundia impeditus sum, quo minus aut cum eodem et Stallb. Boeckhii emenda- tionem *αὐτῶν* pro *αὐτὸν ὄγκον* reciperem aut ipse *αὐτοῦς* pro *αὐτοῖς* rescriberem, quia ab aliis distribuuntur potius cives quam distribuunt, nec de agris ipsorum sed de ipsis distribuendis agitur. — P. 738 C *πεί- σαντες* ut ex sequentibus perperam illatum circumscripsi, similemque me- delam p. 740 D adhibui impeditae structurae, qua duo verba *εἰσι* et *δύνανται* aegre coeunt. Poteram etiam *αἶ* inserere cum Winckelmanno;

lenius tamen visum est εἰς circumscribere. — P. 741 B κλῆρος P et B, κλῆρον VST; at ipse, opinor, κλῆρος divinam personam induit, ut ὄρκος Hesiod. Theog. 231. — P. 745 C τέμνειν P, τεμῖν VBST, quod sequenti κληρώσαι melius convenire videatur; at cf. Tim. Locr. p. 95 C. — P. 745 D καὶ δὴ καὶ μετὰ Par. et Vossianus sec. Schneiderum l. c. T. I. p. 250, qui de Par. nescio quomodo errat; καὶ δὴ τὸ μετὰ VB, καὶ δὴ καὶ τὸ μετὰ ST; at τὸ et permutari passim cum καὶ et addi saepius quam omitti a librariis identidem vidimus. — P. 746 D διελεῖν δεῖ H, δῆλον δὲ libri, quod frustra interpungendo tueri Stallb. conatus est; nostram conjecturam, ne si verba quidem assecuta non sit, sententia saltem veteris corruptelae sedem investigasse probabit.

L. VI. p. 751 B τῷ πόλιν Herm. ex conj. Schrammii Spec. II. p. 14; τοῦ πόλιν libri, unde quum inepta sententia exsisteret, Heindorfius Conj. p. 35 post παρεσκευασμένην propter homoeoteleuton excidisse suspicatus est ἀρχὰς ἐπιτηδεύους ἔχειν ἐκ τοῦ: at magistratuum constitutio nunc legum lationi opponi potius videtur, quae quamvis optima sit, magistratibus tamen perperam constitutis irrita fit et in ludibrium vertitur. — P. 751 C τε post τεθράφθαι praeunte Stallb. circumscripti; mox autem meo periculo οὐ φασί pro οὐ πάνν δέχεσθαι scripsi, quia sic proverbialia commemorari solent, ut Gorg. c. 1: πολέμον καὶ μάχης φασὶ χρῆναι οὕτω μεταλαγχάνειν: nec p. 752 A audacius egisse arbitror otiosam vocem ἀπάντη excludendo, quam per dittographiam ex circumjacentibus syllabis γὰρ ἂν τοι ortam esse praecedentium particularum defectus, γὰρ in Par., ἂν in editis ante Bekkerum, ipsa denique lectionis varietas ἀμάρτη in cod. Ξ ostendit. — P. 753 D ἰστώσι rectius quam στῶσι legi sensus docet, qui τὰς πρώτας ἀρχὰς objecti loco haberi vult; quod autem ἂν circumscripti, licet et ipsum codd. inivitis factum sit, tamen horum quoque vestigiis confirmari videtur, quorum plerique antecedens δ' omittunt, cujus corruptela haud scio an supervacaneum illud ἂν ortum sit. — P. 755 A ὁπόσον ἂν τις Herm. ex conj. Heindorfii, ὅπως ἂν τις libri; at ὅπως ad tempus transferri prosa attica vix patitur. — P. 756 A aliquid turbatum esse etiam Stallb. intellexit, qui antecedens καὶ ἐκπάρχους pro suspecto notavit, quia quae jam sequitur ἐκπάρχων creatio prorsus alia est ac quam modo cum στρατηγοῖς communem habere jussi erant; at huic rationi obstat αὐ τοῦτοις, quod non habebis quo referas praeter ἐκπάρχους, quibus adjuvandis φύλαρχοι creentur; quod nisi hoc quoque cum Astio in αὐτοῖς mutare libet, unum restat ut sequentem potius ἐκπάρχων creationem tollas. Non equidem nego hanc quoque scribi a Platone potuisse; sed et hunc in locum et in alios, quos circumscribi hos per libros opus fuit, id convenire arbitror, quod antiquitus animadversum est, Platonem extremam manum Legibus non adhibuisse; qui si ipse vel de verbo aliquo eligendo vel de sententia conformanda dubius haeserat, facile fieri poterat, ut jam quae ex autographo describerentur exemplaria, conjunctis quorum ille alterutrum tantum retinere voluerat, incongruentia aut abundantia laborarent. — P. 758 B ἀναγκαῖον δὲ H, ἀναγκ. δὲ libri, sed invita consecutione, qua sequentia cum antecedentibus necessario cohaerent, praesertim quum ἀναγ-

καλον proprie ad duodecimae partis destinationem pertineat, quae ex hac ipsa re colligitur, quod multitudo negotiis diligenter administrandis inepta sit. Contrario modo peccatum est p. 759 B, ubi *τούτων δὲ* pro *δὴ* restituere non dubitavi; nec p. 759 E leni medela *προσαιρεῖσθαι* pro *προαιρεῖσθαι* scribere nolui, quia de collegio per vicarii cooptationem supplendo, non de praefendendo homini homine agitur. — P. 760 ex veteribus duabus conjecturis meis alteram qua *ἐξηγητῶν* pro *στρατηγῶν* legendum censeo, aliis dijudicandam relinquo, alteram autem, quae *φρουράρχους* pro *φυλάρχοις* restituit, fidenter in ordinem recepi, quia sic Platonem scripsisse non ex ipso tantum sententiarum tenore, sed etiam ex l. VIII. c. 9 elucet, ubi iidem homines clare *φρούραρχοι* appellantur; denique *ἐνοικοδομήμασιν* uno vocabulo continuavi pro *ἐν οἰκοδομήμασιν*, ubi praepositionis vis non apparet; *ἐνοικοδομήματα* autem sunt, quibus introitus obstruitur vel, ut Latini passim loquuntur, inaedificatur; cf. Anecd. Hemsterh. p. 249. — P. 761 C *ὕδρειαίς* VS cum codd. plurimis, *ὕδρειαίς* BT haud male, modo mox *εἴτε* pro *εἴ τι* legi liceret; nunc tamen vulgatam praetuli. — P. 763 C *ἀγρονόμοις τε* V cum libris, *ἀγρονόμοις γε* BS, *ἀγρονόμοις* T cum Astio ad sensum verissime, quia etiam *γε* vix aptum est; malui tamen *τε* circumscribere quam exturbare. — P. 764 A *τῷ τετάρτῳ* P cum libris plurimis, *τετάρτῳ* VBST; at articulum tuebitur Tim. p. 35 B, ubi pariter numeralibus modo additur modo demitur; adde *τὸ τέταρτον* post *τρίτον* inf. p. 774 A et *τοῦ τετάρτου* post *τρίτου* l. IX. p. 880 D. — P. 764 D *ἀσκήσεων* H, *οἰκήσεων* libri, quod non arbitror inde defendi posse, quod interdum pueri et puellae, quibus in choris cantandum saltandumve esset, exercendi causa in fanis habitabant; hoc enim ad *ἀγωνίαν* potius quam ad *παιδείαν* pertineret; substitui igitur, quod ipsam disciplinam significet, quum *φοιτήσεις* ad assiduitatem potius et verecundiam in adeundis magistris spectare videantur. — P. 765 C *τῶν* post *λαχόντες* circumscripsi, quia non certi homines, sed ipsa sortiendi ratio describitur, quam electionem praecedere necesse sit; nec p. 766 A dubito quin *αἰρεθῆναι* pravae tantum interpunctioni originem debeat, qua *τοῦτον κατὰ δύναμιν κ. τ. λ.* ab antecedentibus separari solebant. Difficilis tamen vel sic structura manebat, quia *καθιστάντα* ad *τὸν μέλλοντα ἐπιμελήσεσθαι* pertinere non potest, quippe quae adjecto *αἰρεθῆναι* non legum latorem, sed ipsum educationis praefectum significant; mihi vero *ὁ μέλλων ἐπιμελήσεσθαι* non alius esse videtur atque *ὁ καθιστάς*, nimirum *νομοθέτης*, qui quum non eligatur, sed eligat, excluso *αἰρεθῆναι* reliqua arctius pariter ac simplicius sic iungo: *πρῶτον δὲ χρῶν τὸν μέλλοντα αὐτῶν ἐπιμελήσεσθαι καλῶς ἄρξασθαι καθιστάντα αὐτοῖς προστάτην καὶ ἐπιμελητὴν κατὰ δύναμιν ὅτι μάλιστα τοῦτον τῶν ἐν τῇ πόλει ὃς ἂν ἄριστος εἰς πάντα ᾗ*. — P. 769 C *ὃς* pro *τοῦ ἐπανορθοῦν* Herm. structurae concinnandae causa, quae subjectum requirit, unde mox *οἷός τε* *ἔσται* pendeat; deinceps autem *παράμνει* pro *παράμνει* ex libris revocavi, quia statim ab initio ea operis natura est, ut brevi tempore maneat. — P. 774 B *πᾶσι* H, *πᾶς* libri prorsus otiose, quia sponte intelligitur, si quaestor mulctam exigere ejusque rationem

reddere jubeatur, hoc ad omnes, qui eo munere fungantur, spectare: una igitur vocali addita eum potius sensum effeci, ut in ratione reddenda cuilibet illum accusare liceat, ut c. 3: *δίλην ὑπερέτω τῷ βουλομένῳ μετείναι*. — P. 777 C *ἄν* ante *διαπορήσεις* desiderari Astius vidit, quod inserere cum asteriscis non dubitavi; audacius autem p. 778 B *δέ γ' ὕστερα* pro *δ' ἐπεὶ περ* scripsi, quanquam propius scrutanti ne ab elementis quidem adeo aliena, sensui autem unice conveniens haec correctura videbitur. Ut vulgo legebatur, inepta tautologia exsistebat: *quoniam nunc disserendo fit, utique etiam fieri nunc sic potest*; qua longe opinor aptius nostrum: *nunc autem in disserendo quidem posteriorem locum obtinet, nec quicquam obstat quominus nunc sic fiat*. Nec p. 780 C *νῦν δὲ* pro *νῦν τε οὐδαμῇ* recte positum negabit, qui *τε* post *πεφνὸς* ei potius quod post *ὀλίγον* est respondere, *νῦν οὐδαμῇ γιγνόμενον* autem praegressis *ὀρθῶς ἄν γίνεσθαι* opponi recogitaverit; meliorque etiam causa est p. 782 A, ubi quum vulg. *βρώσεως* propter sequens *βρωμάτων* ferri non posse jam Orellius et Astius intellexerint, non nimis me temerarium habitum iri spero, qui *ἡμερώσεως* substituerim. Ejicere enim vocem, quae Astio medela placuit, omni interpolationis vestigio deficiente nolui; quod vero Orellius proposuit *ἀβρότητος*, meae lectioni posthabui, quia haec et ductibus propior et universae generis humani culturae, de qua nunc agitur, aptior esse videbatur; cf. Plut. V. Num. c. 6 et Iambl. V. Pythag. §. 95. — P. 782 D *λεγόμενά τ' εἰρηκας* B, *λεγόμενα ἃ γ' εἰρηκας* VST et Astius; at in libris est *ἃ τ' εἰρηκας*, unde Winckelmannus *ἄττ'*, Schmidtius Emend. p. 7 *ἄτ'* effecit; mihi cum Bekkero *ἃ* ex male repetita vocali ortum visum est, itaque circumscripsi. — P. 783 A *σβεννύντων* H cum libris, *σβεννύναι* VBST, manifesta correctura, qua si opus esset, equidem certe *σβεννύναι* praeferrem; nunc acquiescere visum est in lato genitivi absoluti usu, quem Lesbonax p. 180 Valck. vel *σχῆμα ἄττικὸν* appellavit; cf. Republ. VII. 3 *ὄμμασι . . . μεθισταμένων*, IX. 11 *αὐταῖς . . . ἐπομένων* etc. — P. 783 B *ἵνα καὶ ἀφικόμενοι* VS, *ἡνίκα ἀφικόμενοι* B, *ἡνίκα ἀφικόμεθα* T cum deteriore librorum parte et Par. margine, ne scilicet *ἵνα* cum futuro jungatur, quod tamen in certa rei futurae praedictione, ut Schömanni verbis utar ad Isaeum de Ciron. hered. §. 15, nihil difficultatis habet; adde Klotz. ad Devar. T. II. p. 630. — P. 784 C *καὶ τάξωσι* circumscripsi, quia *καὶ* a plurimis libris abest; unde jure colligas *τάξωσι* per glossema tantum ad *ἐπιτρέψωσι* adscriptum esse. — P. 784 D *γενέσεις* VBS et prima Par. manus, unde etiam *τῶν* vulgo omissum adscivi; *γενέσια τῶν* T cum J. G. Schneidero et Winckelmanno Praef. Turic. T. IX. p. XI; at *γενέσια* memoriam potius nativitatis spectant, sive ea vivo, ut Alcib. p. 121 C, sive mortuo homine colatur, cf. Herod. IV. 26 nosque Gottesd. Alterth. §. 48 not. 11; nunc *γενέθλια* potius significantur, quae tamen, ut *γάμοι* pro *γαμηλίοις*, etiam *γενέσεις* appellari poterant. — P. 785 A *παραγεγράφθαι* H ex conject. Orellii; *παραγεγράφθω* libri contra reliquam loci structuram, cujus variandae causa non apparet.

L. VII. p. 788 A *ὀρθότατ' ἄν* S ex conj. Astii, *ὀρθότατα* libri;

at optativus particula condicionali aegre caret; eundemque Astium secutus sum p. 789 D scribendo *ὄχουμένα* pro *ὄχουμένων*, quod librariis fallax antecedentis genitivi species sumministravit. Pejus idem p. 792 C *Κλεινία*, quod in libris est, in vocativum mutavit suoque exemplo etiam Turicenses induxit, ut gemini loci p. 772 E obliviscerentur, ubi pariter ac Gorg. c. 37 nomen pro secundae personae pronomine usurpatum est; recte vero p. 795 E ante *εὐφρόδμου κινήσεως* interpungendum esse vidit, vellemque modo longius progressus incommodissimum illud *ἀποδιδομένης*, in quo jam Stephanus merito haesit, ad eam formam revocasset, unde τὸ προσήκον suspendi apte posset. Medium enim semper fere *vendere* significat, cf. Dawes. Misc. crit. p. 241, Boisson. ad Philostr. Heroica p. 288; nihil igitur relinquebatur, nisi ut *ἀποδιδούσα* scriberem, circumscripta simul part. καί, quam etsi ex optimis libris BST receperunt, tamen tum demum adjecta esse videtur, quum librarii oculus ad sequens *διασπειρομένης* aberrasset, semelque recepta forma *ἀποδιδομένης* ad idem cum hoc participio substantivum applicanda visa esset. Libris contra p. 796 A debebatur *πυγμῆς* pro *πυγμῆν*, ad quod aegre cum Stephano κατὰ ex antecedentibus repetas; multo facilius τὰ γε, unde ipsum pariter κατὰ πάλην pendet. — P. 789 B *τινὰς* S, *τίνας* VBT cum libris; at interrogativa vis jam antecedentibus continetur; praestat igitur opponi *τινὰς* et *πάντας*, ut illi hymnos constituent, hi consecrent et exsequantur. — P. 799 C *μηδαμῇ πω* B, *μηδ. πως* VST cum libris, sed abundanter et sine vi, quae in *πω* satis commoda accedit. — P. 802 A *ἐπαναϊρόμενον* H ex vestigiis librorum, quorum lectionem *ἐπανερόμενον* jam Winckelmannus in Praef. Turic. aliud continere vidit ac quod VBST nescio unde praebent *ἐπανερομένους*: quod tamen ille proposuit *ἐπανορθούμενον* a literarum elementis longius recedit quam nostrum nec sententia praestat, si quidem hoc pro *ἐπαναλαμβανόμενον* intelligere licebit. Mox quoque *ὀλίγαις* pro *ὀλίγοις* ex conj. scribere non magis dubitavi, quam ipsi BST superius p. 795 A *ἐκατέροις* in *ἐκατέραις* mutare reformidarunt. Adjectivum ad *ἡδονὰς* et *ἐπιθυμίας* spectare Astius quoque intellexit; quamvis enim voluptates Plato spernat, modicas tamen in cantu et saltatione admittit; cf. inf. c. 17. 18 cum Phileb. c. 31 et Republ. IX. 11. — P. 802 C δὲ post *ἀκούων* ex prava interpunctione, ut videtur, oriundum circumscripsi; μὲν enim sequens potius δὲ post *τραφεὶς* oppositum sibi habet; hujus autem membri haec dispositio est, ut, qui modesto carminum genere eruditus sit, contrario audito refugere dicatur; neque ad eum usum, quo δὲ interdum in apodosi ponitur, confugi velim, quia participium, cui *ἀκούων* opponatur, abest. — P. 803 D ὃ δὲ φάμεν H ex conj. pro τὸ δὲ φάμεν, quod frustra Astius ex similitudine appositionis ellipticae τὸ δὲ μέγιστον explicare conatur; nostri eadem ratio quae inf. c. 19: ὃ δὲ φάμεν ἡμεῖς γε ὅτως εἶναι τραγῳδίαν τὴν ἀληθεσιτάτην. Contra p. 803 E ad codd. auctoritatem reversus τί a Turic. ex Winck. conjectura ante *παίζοντα* insertum expunxi laborantique structurae ita potius mederi studui, ut *τινὰς* pro *τίνας* hic quoque substituerem, quo facto haec sententia prodit: aliqua utique ludicra ad propitiandos deos bellicae exercitationem admitti opus esse,

qualia autem illa esse debeant, secundum imaginem propositam deorum monitis relinqui. — P. 808 C οὐχὶ ἤμισυν H, οὐδ' ἤμισυν VBT; at in optimis libris est οὐ δι' ἤμισυν, unde olim jam Stallb. οὐχὶ extricavit, quanquam in nupera editione οὐχ scribere maluit; certe οὐδὲ locum non habet. — Ibid. ἀτάκτως P et V, ἀτάκτοις BST cum Astio librisque non optimis, quos correctos esse etiam cod. Ω sec. manus arguit; vulgatae ratio recte constabit, ubi διαίταις χρῶμενον pro διαιτῶμενον dici reputaveris. — P. 810 A μηδ' non μήτ' αὐτῶ scribendum esse docte BS viderunt; vellem etiam D ὀλίγον pro ὀλίγα scripsissent, quo librorum quoque optimorum in ὀλίγον consensus ducit. Adverbium cum adjectivo jungere Plato amat; cf. Sympos. c. 38: ὡς εὐπόρως καὶ πιθανὸν λόγον, pluraque apud Stallb. ad Phaedon. c. 27. — Ibid. τί δὲ VB, τί δαι ST; illi tamen nunc prior Par. manus favet. — P. 812 E δυσμάθειαν pro δυσμαθίαν, cf. ad Remp. X extr. — P. 815 B που ἐναντίον Herm. ex librorum vestigiis, qui τούναντιον praebeant; quod tamen ipsum, etsi BST receperunt, ferri non posse jam Stephanus ἐναντίον scribendo significavit; inserui igitur που, quo facto contrarium non necessario exstare, sed sicubi exstet pravam fore declaratur. Illud praeterea recte Astius intellexit, ἀποδεχόμενον, quod in libris est, specie magis quam re cum antecedentibus congruere; quem etsi ἀποδεχόμεθα conjicientem sequi audacius visum est, ἀποδεχόμενος tamen, quod commode ad προσαγορεύει referas, nec structurae nec literis nimis repugnabit. Contra p. 815 C περικαθαρόνους auctore Stephano a ST receptum rursus disjungi; constructio eadem quae c. 2: καὶ αἱ περὶ τὰ Κορυβάντων ἰάματα τελοῦσαι, quem ipsum locum Turic. nostro collato ab Astii et Winckelmanni tentationibus vindicarunt. — P. 818 A καὶ πῶς H, καὶ πως libri, quod Ficinus interpretando ita expressit: *multitudini vero quae necessaria sunt rectissimaque dicuntur, turpe est nescire*; at sic ὀρθότατα λέγεται prorsus languet; interrogativum igitur restitui, quod cum relativo recte jungi et superius exemplum c. 8: ἦν ὥδῃν . . . καὶ χορείαις ποίαισι, et alia multa apud Lobeck. ad Phrynich. p. 57 et Struvium de dial. Herod. spec. I. p. 49 docent; sententia autem fere eadem erit ac si legeremus καὶ τὴν κεφαλαιοτάτην αὐτῶν ὀρθότητα. — P. 821 A ἐπεὶ δ' ἂν H cum Astio, ἐπειδὴν VBST, in quo nexum aegre desideres; licet igitur Plato non facile alias ἐπεὶ cum ἂν junxisse videatur, nunc tamen flagitante praegresso μέν quamvis insolitam formulam pro ἐπ' ἂν δὲ recipere non dubitavi. Eodem Astio auctore quod p. 822 E δ ante ἐκεῖ inserui et orationem intempestivo Cliniae responso γελοῖον μὲν οὐδαμῶς interruptam Atheniensi continuavi, ipsam structurae concinnitatem defensuram esse spero; p. 822 E autem quamvis deteriorum codd. fide revocatum ante νομοθετοῦντος νομοθέτου, unde vel optimi librarii oculi facile aberrare potuerunt, nunc etiam Stallbaumii suffragio tutum habemus.

L. VIII. p. 830 C περὶ ψυχῆς P et B, περὶ ψυχῆς τε VST praeter necessitatem, quum res singulatim enumerari sufficiat. — P. 830 D τε καὶ ἐλάττους cum Astio seclusi, quia ipsae nunc majores exercitationes menstruae minoribus quotidianis opponuntur. — P. 831 B πάνν τις μικρὰ H cum Winckelmanno, πάνν τι μικρὰ VBST; at nec corroborari πάνν

opus est nec forma μικρά offendit, cf. Schneid. ad Remp. T. I. p. 287; itaque elegantiorum structuram libenter praeluli. — P. 831 E εἰσα frustrating defensum a Winckelm. ad Euthyd. p. XIII, quia post antecedens διακάλυπτα aut incongruum aut supervacaneum est, eo securius circumscripsi, quo manifestius ejus origo ex circumjacentibus syllabis patet; mox autem p. 832 A Megilli nomen pro Clinia bis substitui, quia neque hunc bis δευτέρα ἀίτια requirere decet, et plurales, quibus mox Atheniensis utitur, ὧ ξένοι et ἐπεπλήξατε, utrumque antea locutum esse ostendunt. — P. 833 B Ἀρεως P et V, Ἀρεος BST cum deterioribus libris optimiorumque correctoribus; firmatur igitur hic quoque Schneideri iudicium l. c. T. III. p. 390 C, quod hac in voce ubique secutus sum. — P. 834 E ὅπως VBS cum libris, ὅπως ἄν T cum Astio, recte fortasse, non tamen ut necessario requiratur; cf. Herm. Opuscc. T. IV. p. 118. — P. 836 B πρὸ λαίου VB, πρὸ τοῦ λαίου ST cum duobus codd. non optimis, quanquam vetere dittographia, si quidem P et Q solum τοῦ λαίου habent; hinc tamen quum ipsae corruptelae causa pateat, τοῦ circumscribere certe non dubitavi. Articulum talia non poscere ostendit Plut. V. Aristid. c. 1: τῆς μετ' Εὐκλείδην ὄντα γραμματικῆς. — Ibid. μῆξιν pro μίξιν, quod Stallb. passim in Philebo, Turic. ipsi Reip. V. 7 extr. restituerunt, non constantiae magis quam rationi debebam; mea autem periculo εἰ ante καὶ inserui, quia hoc sic nude positum oppositionem cum antecedentibus haudquaquam satis declarare videbatur. — P. 836 C τηρεῖν P et B, διατηρεῖν VST; praepositionis tamen retinendae non meliorem causam vidi quam p. 746 E, ubi Turic. recte solum τάττειν pro διατάττειν receperunt. — P. 837 D ἀρετῆς P, ἀρετῆς τε VBST praeter necessitatem. — P. 838 C λεγόμενα H ex conject. Orellii, λεγομένη libri, cui jam Astius λεγομένων substituit. — P. 838 E πῶς H cum Ficino, ὅπως libri, quod ad metuendi significationem revocant; at ὑπολαμβάνειν plerumque rectam interrogationem respicit; cf. l. VI. c. 22, VII. c. 14, IX. c. 13, Gorg. c. 5 extr. — P. 839 A οὐ μὴ ποτε VBS cum libris, οὐ οὐ μὴ ποτε T cum Astio eleganter sed nulla necessitate, quum post relativa etiam μὴ locum habeat; cf. Bäumlein in Zeitschr. f. d. Alterth. 1847, p. 787 proximumque exemplum ἐν ᾧ μὴ βούλοιο ἄν, in quo hoc tantum mihi indulsi, ut cum cod. Ricard. e corr. Q, qui saepius cum Par. concinit, secundam personam pro tertii βούλοιο substituerem, cui ante σοὶ locus non datur. Ne enim τὸ παρὲς pro subjecto habeas, ut significetur id quod hujus indoli contrarium aut incongruum sit, et verbi vis vetat, pro quo in tali significatione ἐθέλει potius usurpandum fuisse docet Buttm. Lexil. T. I. p. 28, et ipsa sententia, si quidem feminina natura, in qua satum crescere nolit, cogitari vix potest; hominis igitur voluntas respicitur, qui si solius voluptatis, non liberorum quaerendorum causa cum muliere consuescat, prolem sibi indubitanter nasci nolit. — P. 839 D δύνασθαι post δυνατόν εἶναι abundans, quod frustra exemplis ab hoc loco alienis Astius defendit, circumscripsi, eandemque medelam ipso Astio et Stallbaumio praeceuntibus p. 840 E particulae τε inter τοὺς ἄλλους perperam intrusae adhibui; ibidem autem ὥς pro ὧν moxque φιλονικίαν pro φιλονεικίαν et Ἀστυλὸν pro Ἀστύ

λον reponere non dubitavi. Ως Heindorfii conjectura est ad Protag. p. 480 proposita, cui frustra Astius duplex διὰ opposuit, quasi non variae ejusdem actionis causae, altera externa altera interna, esse possent; φιλονικίαν autem sequentia νίκης ἐνεκα eadem necessitate flagitare videbantur, quam Republ. IX. p. 581 agnovi, non equidem oblitus eorum, quae ad Alcib. I. c. 18 scripsi, sed clara scriptoris vestigia secutus, quae illio non exstant; Ἀστυλον denique optione data utrum cum V liquidam duplicarem an cum Schubarto ad Paus. VI. 13 accentum mutarem, posterior medela lenior fuit; cf. Bast. Epist. crit. p. 243 et Boissonad. ad Aristaenet. p. 441. — P. 841 B νόμιμον circumscripti cum Stallb. eundemque deinceps valde gavisus sum mecum simul περιλαβόντα pro περιλαβὸν τὰ scribendum esse vidisse, quia haec demum lectio eam rationem restituit, quam inter voluptatem ejusque remedia intercedere par est. — P. 845 B ὄσταφίδος pro ἀσταφίδος ex Photii Lex. p. 353 jam Winckelmannus in praef. Turic. et Dindorfius in Thesouro commendaverunt; nec minus recte p. 846 D μέτρον pro μέτριον Baiterum conjecisse arbitror; p. 847 B autem πρὸς pro περὶ θεοῦ ipse P suppeditavit, nec p. 848 C audacius me egisse puto, qui διανέμειν circumscribere quam iterare post διανέμεσθαι maluerim. Intrusus est a grammatico, qui liberiores accusativi structuram ignoraret, de qua cf. Tim. p. 18 C aliudque Legum exemplum I. VII. c. 6: μιμουμένων... φυλάττοντας. — P. 849 B ἐκάστου H ex codd. vestigiis, qui ἐκάστωι exhibent; ἔστω VBST, ut I. IX extr., ubi tamen articulus plenior enunciat formam requirit; nunc ipsam notionem iterari sufficit, quae multo facilius verbo quam μὴν attributo careat; cf. I. XI. c. 2 Θεραπεία δὲ et c. 3 ὅδε νόμος. — P. 850 A περὶ H, πέρι VBST, quemadmodum etiam p. 853 D peccatum est.

L. IX. p. 853 A ζητῶν cum Astio circumscripti propter abundantiam, quanquam non recuso, si quis ipsum Platonem hic inter duas voces ambegisse existimet. — P. 853 B ἐσομένοις H ex Stephani conjectura, ἐσομένους libri; at non leges, sed homines futuros esse, qui talia committant, turpe est; videtur igitur praecedens accusativus hic quoque librariorum fraudi fuisse. — P. 855 C τὴν δίκην ταύτην γίνεσθαι H pro γιγνέσθω, quae certe aptior medela est quam quod Astius scripsit ταύτη, quo facto κατὰ ad τὴν δίκην supplevit; vulgatam tamen lectionem ferri posse recte et ipse negavit. — P. 857 C παραπειπτονότι VBS, παρόντι T cum Par. aliorumque correctore, quem tamen glossema tantum intulisse certum est. Satius erat eosdem codd. sequi in ἀπεικάσαμεν et ἀπεικάξομεν, quibus BST ex prima unius Ω manu ἀπηκ. substituerunt; ego vulgatam vel constantiae causa retinui; cf. Gorg. c. 47 et Tim. c. 36. — P. 858 E κατ' ἐκεῖνα P, ἢ κατ' ἐκ. VBST; at ἀντίγραφα δῖχα τοῦ ἡ fuisse testatur margo Ω idque recte factum esse intelliges, ubi sequens ἢ alioquin significare animadverteris; cf. nos ad Lucian. Hist. consc. p. 43. — P. 859 D εἶναι ex sequentibus male illatum circumscripti; p. 860 B autem cum P et B μεγέθει pro μεγέθει revocavi, nec p. 861 C ἀλλήλων pro ἄλλην vel sola conjectura scribere dubitavi, qua confusione vix ulla saepius per codices veteres exstat; cf. Heusd. Spec. crit. p. 118, Heindorf. ad Phaedr. p. 238. — P. 862 B ἀβλαβές

pro βλαβὲν restitui librorum consensus jussit, quorum etsi nonnullis βλαβὲν adscriptum est, tamen tantum abest ut hoc cum VBST retinendum fuerit, ut nihil certius sit, quam grammaticos hac correctura usos esse, quia ἀβλαβὲς et ὕγιες tautologiam efficere intelligerent; ea ipsa autem offensio multo commodius tollitur expuncto ὕγιες, cui in sequentibus demum aptus locus est. — P. 862 E οὕτω δὴ P, οὕτω μὲν δὴ VBST praeter necessitatem. — P. 864 A τοῦτο γ' H, τούτων libri, quod quo referrem, non inveniebam; substitui igitur, quo ipsum ἀρίστον cum ἐσεσθαι ἡγήσονται ut modo ἀρίστον cum δόξαν commode jungatur. — Ibid. ψυχαῖς P et S, ψυχῇ VBT, cui propter sequens πάντ' ἄνδρα pluralem praefero; neo minus recte p. 864 C arbitror Stallbaumium Faehsii conjecturam (Syll. lect. p. 392) ξυμφανῶν pro ξυμφάνων recepissem, cujus manifestae corruptelae frustra Tur. ἀξυμφάνων scribendo mederi conati sunt. Quamvis enim per se spectatae βλαιοὶ πράξεις incongruae sint, nunc tamen requiritur vocabulum, quod sequentibus μετὰ σκότους λαθραῖως opponamus. — P. 864 D τοὺς νόμους P, τῶν τοὺς νόμους VBST; at hoc genus cum antecedente προδοτῶν arctius jungitur. — P. 865 A φόνου ex antiqua dittographia, ut videtur, repetitum circumscripsi; p. 867 D autem ipsius P fide τὰ ante περὶ τὸν φόνον, quod praeter necessitatem VBST retinuerunt, sustuli, eodemque auctore mox φυγόντων pro φευγόντων et p. 868 A δοῦλον ὁ κτείνας scripsi, omisso δέ, quo in laxa harum legum serie facile caremus. — P. 868 C καθαιρέσθαι pro καθαιρέσθω quamvis ex conject. restitui non minus necessarium existimaui, quam p. 785 A παραγεγράφθαι et p. 855 C γίγνεσθαι pro imperativis; deinceps vero p. 868 E ἂν pro ἐὰν ἀδελφός cum Stallb. et libris edidi, quodque sup. p. 717 E vel sine illo ipsi sententiae indulsī, nunc eodem praeunte praetermittere non potui, ut γεννητοῦ pro γεννήτου scriberem. Minus idem p. 871 E mihi persuasit, vel mutata interpunctione τοὺς ἐγγυήτας ἀξιόχρεως a languidissimae iterationis culpa liberari posse; quod si maxime Plato scripsit, una cum sequentibus τρεῖς ἐγγυήτας ἀξιόχρεως retineri noluit; circumscripsi igitur non cunctantius, quam p. 872 E ἢ post κἂν, quod ne in εἰ quidem mutatum ferri posse recte Stallb. intellexit. Apodosin enim, quo ἂν pertineat, aegre invenies; idem vero pro ἐὰν dictum post antecedens εἰ matris caedem incredibiliorem quam patris esse significat; neve ellipsin graveris, cf. Politic. c. 26: ἂν τ' αὐτὸν βραχυτέρος scil. ἀπεργάζεται, Demosth. Mid. §. 222: ἐὰν δὲ scil. ὑβρισθῶ etc. — P. 874 B κύριος VBS cum Astio optimorumque librorum manu prima, κυρίως T cum paucis correctis, quo recepto ἔστω κείμενος pro κείσθω dictum erit; at vel huic sensui praedicatum potius quam adverbium convenire arbitror, nedum verbo substantivo ἔστω, si partio. κείμενος cum περὶ φόνου potius ad appositionem efficiendam junxerimus. — P. 875 E πότε ἄρα H, πότερα VB, πότε ST, sed sine libris, in quibus jam Orellius nostrae potius lectionis vestigia deprehendit. — P. 877 C αὐτοὺς κεντῆσθαι P et B, ἐὰν αὐτοὺς κεντ. VST manifesta interpolatione. — P. 878 C τριπλασίαν pro τετραπλασίαν H ex conject. Orellii, qui aliquid inter λάσιμα et ἀνίστα medium requiri intellexit, praesertim quum ipse Plato mox

τριπλὴν inter διπλὴν at τετραπλασίαν βλάβην enumeret; nec p. 881 E praeclaram Baiteri emendationem recipere dubitavi, qua is ἐν τούτῳ pro ἐν τούτῳ scribendum esse vidit.

L. X. p. 884 A τὰ τε εἰρημένα VBS, τὰ εἰρ. T recte, quia τε et alieno loco positum et ne ad γέγονε quidem relatum commodum est; codicum tamen consensus circumscribi potius quam tolli jussit, contra quam p. 885 C, ubi manifestum interpolamentum μηδὲν ἡμῶν φροντίζειν, οἱ δὲ εὐχαῖς παράγεσθαι post οἱ δὲ non secludi tantum cum Tur. sed Par. et plerorumque librorum auctoritate cum Stallb. funditus tolli oportuit. Ibidem non quod VBST, mordicus tenuerunt νομίζουσι, sed cum iisdem libris νομίζομεν scribendum esse vidit Schmidt. Emend. p. 8; νομίζουσι correctori deberi ipsa Par. manus secunda arguit. — P. 885 D μυριάκις BS cum Par. et Ω, πολλάκις VT cum secunda cod. Ω manu aliisque deterioribus, quod si Tur. comparando l. VII, p. 810 D defendunt, nostrum pariter tuetur l. III, p. 677 D. — P. 886 A καὶ ante τὰ ξύμπαντα quia praeter unum Ξ in omnibus codd. exstare videtur, cum cancellis revocavi; ferri tamen non magis potest, quam Crit. p. 107 D, ubi ipse Par. idem ante ξύμπαντα inserit. — Ibid. ἀκρατεῖα VBS cum libris, δι' ἀκρασίαν T e duorum margine, nescio cur, quum iidem p. 636 C, 908 C, 934 A ἀκρατείαν ἡδονῆς admittere non dubitaverint eandemque vel Tim. p. 86 D reddiderint, ubi VB ἀκρατίαν habebant. ἀκρασία num etiam correpta vocali (Lobeck. ad Phrynich. p. 524) ab eo quod est ἀκρατής derivari possit, Xenoph. Symp. VIII. 27 vel Aristot. Rhet. I. 12 interpretibus quaerendum relinquimus; apud Platonem, postquam Reip. V. 9 Par. ἀκρατείας scribere intellectum est, locum haec forma omnino non habere videtur. — P. 887 D ἐσπουδακός, quod post ἐν σπουδῇ τῇ μεγίστῃ utique supervacaneum est, pro interpolamento circumscripsi, non minore opinor jure, quam quo ipsi BT p. 900 A ὄρεῖς simili modo ad fulciendam structuram interpositum eliminarunt. — P. 889 E ἐαντοῖσι VBS cum libris, ἐκάστοις T ex marg. Ω, nulla de causa, immo depravata sententia, si quidem singuli non cum aliis singulis, sed secum ipsi de diis colendis consenserunt. Ibidem δὴ ante δίκαια cum P et priore Ω manu abjeci. — P. 890 D ἥττονι H, ἥττον libri; at non gradus sed origo respicitur in sequentibus, ubi lex et ars a mente procreatae esse dicuntur; quod si φῦσει originem dativo casu significat, ea quoque, quae cum hac comparatur, eundem sibi vindicat. — P. 891 E θεοῖς a Tur. cancellis inclusum liberavi, quia et omnino de his nunc agitur, et masculinum non neutrum τῶν νῦν κατὰ νόμον λεγομένων genus esse pluralis ἔχουσι docet; quod nisi forte μύθοις reponendum videatur, ne suppleri quidem quod possit nisi θεοῖς invenio. Ibidem δ δὴ pro δ δὲ ὕστερον apud Tur. typothetae tantum errore legi videtur, eademque causa est p. 893 A εἰτ' pro εἰτ' ἀσχημοσύνην, quod quin revocarem, nulla dubitatio erat; non magis tamen p. 893 B αὐτῶν pro αὐτῶν σπουδῇ revocare dubitavi, quod etsi consulto a BST scriptum nec codd. fide nec sententiae congruentia nititur, siquidem dii ipsorum existentiam demonstrantibus ut adsint invocantur. — P. 895 A τὴν αὐτὴν δὴ πον κινούσαν ... μεταπτώσεως, quae vulgo Cliniae tribuebantur,

Atheniensi continuavi, qui quod ipse sibi respondet, abunde tuebuntur exempla apud Stallb. ad Sympos. c. 6; a Cliniae contra persona hujus responsi peritiam prorsus alienam esse sequens ejusdem interrogatio p. 895 A arguit, neque id Atheniensem expectare ostendunt verba ἀποκρινώμεθα πάλιν ἡμῖν αὐτοῖσιν. — P. 895 C τί δὲ VB, τί δαί ST cum Ω et Par. sec. manu, cui hoc tribuendum non putavi. — P. 896 A τὸ αὐτὴν H ex vestigiis librorum, qui τοῦτον praebent, non τὸ ξαντό, quod VBST propagarunt, etsi et nunc ad οὐσίαν refertur et ante, vel ubi neutro genere ὃ δὴ ψυχὴ τοῦνομα erat, haec ἡ δυναμένη αὐτὴ αὐτὴν κινεῖν κίνησις definiebatur; praeterea autem δ circumscripsi, quia non nomen anima, sed οὐσία animae nomine appellatur, τοῦνομα adverbialiter usurpato, ut Tim. c. 30: τὸ δὲ τούτων αὐ μεταξὺ πυρὸς γένος ... τοῦνομα ἐρυνθρόν λέγομεν. — P. 897 B αἰεὶ θεῖον ὀρθῶς θεοῦσα H ex conj. Winckelmauni librorumque vestigiis, quorum plerique θεὸν vel θεῖον ὀρθῶς θεοῖς exhibent; αἰεὶ (sic PΩΞ) vel αἰεὶ θεὸν θεὸς οὐσα VBST cum duorum codd. margine, sed manifesta correctura, quia posterior demum p. 899 divina animae natura declaratur. — P. 897 E τῶν τότε ἔτι τοῦτο γε H cum libris, ut videtur, omnibus, nisi quod hi γε τοσοῦτον praemittunt, quod quum ex dittographia ortum videretur, circumscripsi; nam quod τὸ γε τοσοῦτον τῶν τότε ἔτι VBST scribunt, τὸ a libris aut abest aut alio loco ponitur eaque re etiam γε τοσοῦτον, quod sine illo stare nequit, in suspicionem trahit. — P. 898 C προσάκουσον H cum Par. aliisque bonis libris, quibus quod ὑπ suprascriptum est, ipsam vulg. προσυνάκουσον suspectam reddit; praecedens enim ὑπήκουσας hic quoque idem compositum non postulare, quae ad Euthyphr. p. 14 A annotavi abunde docent; adde Legg. VII. 14 προστάξας ... τάξις. — P. 898 E αὐτῇ S cum Astio, αὕτη VBT; at quamvis reflexivum salvo sensu abesse possit, demonstrativi vis prorsus nulla apparet; praetuli igitur abundantiam, ut Symp. c. 27 ἀθανασίαν αὐτοῖς ποριζόμενοι. — P. 899 A τοῦτο μὲν ἀνάγκη ... διαγείν, unde vulgo Atheniensis oratio incipiebat, ad Cliniam transtuli, ne nimis nude hic ναὶ responderet, quod interrogatione tantum praecedente fieri posse arbitror; nunc hic summam eorum, quae modo audierat, iterando affirmat, eoque facto simul prohibet, quo minus ipsi Atheniensi putido cum languore iteranda sint. — P. 900 A αὐτός, quod in ipso P ex correctura tantum legitur, circumscripsi, mox autem σφῶν, quod ex sola Stephani conj. Tur. in σφὼ mutaverant, cum Stallb. restitui, nec servata cum BST optimorum librorum lectione ἤκουε et ἐπήκουεν committi posse arbitratus sum, ut συνεξετάζοντων retineremus, pro quo Eusebius Praep. evang. XII. 12 non antiquam magis quam commodam lectionem συνεξετάζωμεν offert; hunc igitur cum Astio eo libentius secutus sum, quo clarius etiam sequens ὁμολογοῦμεν primam personam commendat. — P. 901 A πᾶς ἐν ἡμῖν H, πᾶσιν ἡμῖν VB, πᾶς ἡμῖν ST, ad sensum vere, sed exigua codicum fide, quorum quum plurimi in πᾶσιν consentiant, praepositionem inde vel per se aptam exsculpere non dubitavi. — P. 901 D αἱ circumscripsi cum Matthiae Gr. gr. §. 287, quia non quae dii percipiant, seusibus subjecta esse, sed quae sentiri possint, a diis quoque

percipi dicuntur, quae sententia articulo addito pro universo finitum ambitum acciperet. — P. 901 E *ὁμολογοῦμεν* VBS, *λέγομεν* T cum paucis libris, Eusebio tamen astipulante, ut veterem errorem esse appareat; quem ut explicemus haud scio an vicissim antecedens *ὁμολογεῖν* in *λέγειν* mutandum sit; quanquam in re ambigua codices presse sequi malui. — P. 902 A *ποιεῖν* etsi passim sic alteri verbo praemittitur, ut hoc deinceps per appositionem quandam accedat, id ipsum tamen quia nunc *οὐ ποιεῖν* est, illud interpreti potius tribuo, cuius impatientia finem periodi expectare nollet; itaque circumscripsi. — P. 903 A *δοκῶμεν δέ μοι*... *θεῶν* ab Atheniense ad Cliniae orationem transtuli, illi vero *καὶ* dedi, quia nihil interrogatum est, quod sic simpliciter Clinias affirmet; nunc totum sermonem vividius procedere arbitror. — P. 903 C *ὡς γένησις* VBS, *ἡ γένεσις ὡς* T ex unius Q margine, cujus retinendi causam non magis videbam, quam p. 904 A *πληθεῖσιν ἄπορ' ἂν εἴη τὰ τῆς μετατιθεμένης κοσμήσεως*, ubi et librorum omnium lectionem *ἄπειρα* cum VBS revocavi et *τὰ* ab Astio demum interpositum expunxi, quia genitivi multo aptius a *πληθεῖσι* suspenduntur. In sequentibus demum relictis libris *τὸ* ante *γενόμενον* ipse inserui, quia sic tantum hoc subjecti loco haberi potest, praedicativa autem constructio pluralem flagitare videtur, nec p. 904 C *ἐλάττω* circumscribere cum Astio dubitavi, quod manifesto glossemate ad rariorem formam *σμικρότερα* adscriptum est. — P. 904 E *καὶ ποιεῖν* cum libris transtuli post *προσφερέις*, quum vulgo post *πάσχειν* positum esset, credo quia sequens *δραῖν* ad *ποιεῖν* potius referendum videretur; at tum ipsum *ποιεῖν* iterandum erat, nunc *πάσχειν* et *δραῖν* correlatione junguntur ut Phaedr. c. 55, Tim. c. 7 extr. — P. 905 A *εἰ*, quia structuram turbat, cum Stallb. circumscripsi, eodemque auctore p. 905 C restitui *οὐδὲ λόγον* pro *οὐδ' ἂν λόγους* et *αὐ θεοὺς* pro *αὐτοὺς*, quae hic quoque Tur. ex marg. Q sine ulla necessitate receperunt; mallem *ὁ* ante *θεὸς* cum Par. abjecissent, quod etiam BS retinuisse miror, quum iidem mox *αὐ θεοὺς* pro vulg. *αὐ τοὺς θεοὺς* scripserint. *Θεὸν* propriorum jure frui constat, nihilominus librarii passim articulum addiderunt, ut Phaedr. p. 62 C. Cautior Stallb. mox p. 905 E *ἀλλ' ἄρα* pro *ἀλλ' ἄρα* scripsit, quod reposito *τίσι* pro *τις* stare amplius non poterat, idemque p. 906 B *λήμμα* retinuit, quod Turic. cum Astio in *λήμα* mutarunt, blanda specie, sed usu a pedestri Atticorum sermone alieno nec sententia apta, si quidem peculiariter nunc de *πλονεῖα* agitur, cujus veniam mali a diis sperant, *ἂν αὐτοῖς τῶν ἀδικημάτων τις ἀπονέμῃ*: hoc igitur ipsum est injustum lucrum, quod animae illae possidere dicuntur. In illis demum quae modo laudavi verbis p. 906 D vel contra libros *εἰ* post *καθάπερ* inserendum duxi, quia hoc solum optativum regere non posse videbatur; eodem igitur jure usum, quo Astius et Nägelsbachius Emend. p. 7 superius p. 892 D *καθάπερ εἰ* scribendum esse conjecerunt, nisi quod illum locum medela non egere arbitror. — P. 907 C *κινδυνεύει πως* VBS, *κινδ. πᾶς* Tur. c. Par., quem tamen nunc sequendum non magis existimo, quam ipsi Tur. modo in lectione *λόγαν* pro *ὁ λόγος* secuti sunt; vis enim sententiae in *ταύτης* inest, quae praemisso *πᾶς* quasi dividitur. — P. 907 E *ἐν ἐκάστῳ*

H, ἐν ἐκάστῳ libri, quod tamen ferri non posse videns jam Winckelm. ἐν, conjecit; nostram emendationem, ut opinor, commendant sequentia, quae suum cuique impietatum generi carcerem singulatim destinant. — P. 908 D δὲ post δόλον cum Astio circumscripsi, quia tantum abest ut doli et insidiae εὐφύτα contraria sint, ut nulla magis de causa Socrati Mem. IV. 1 αἱ ἀρισταὶ δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δεῖσθαι videantur, quam ne ingenii dotibus in deteriore partem abutantur; nec p. 909 A μὴ ante νομίζειν tolerari posse cum Stallb. significavi, quia de eo impiorum genere, quod deos omnino esse neget, jam superius actum est, nunc duo tantum reliqua sunt.

L. XI. p. 913 A τὰ δὴ μετὰ ταῦτ' εἴη ξυμβολαίων H, τὸ δὴ . . ξυμβόλαια VBS, τὸ δὲ . . ξυμβόλαια T; at codd. consensus genitivum commendat, quo recepto pronomen ad subjecti locum evectum propter sequens δεόμενα pluralem numerum flagitabat; ξυμβολαίων a τάξει pendere vix est quod moneam. — P. 913 B ξυμβουλευουσιν pro ξυμβουλευουσιν Astius legendum esse intellexit; nam qui negotium suum cum hariolis communicat, nondum scit, sed exspectat tantum quid hi consilii daturi sint. — P. 917 A ὅθεν ὁ νῦν VBS, ὅθεν οὖν ὁ νῦν T manifesta dittographia, si quidem in optimis libris solum ὅθεν οὖν legitur, ubi οὖν ex ὁ νῦν corruptum esse patet; ipsius particulae valde exigua vis foret. — P. 917 C τυπτέτω τις P cum reliquis libris plurimis, τυπτέτω VBST; illud recte jam tuitus est Schmidtijs Emend. p. 8, nec vi superaret: quisquis est, cf. ad Remp. III. p. 412. — P. 918 A ἐλλιπεῖν H ἐκλιπεῖν libri, quod ibi tantum locum habet, ubi quid antea plenum fuit; nunc a principio deficit, quod posterius suppleri jubetur. — P. 919 A μιαιφωτάτων H, μακροτάτων libri, quod quomodo cum ἀδίκους καὶ ἀκαθάρτους conveniat, aegre concoquas; nec dubitantius p. 920 B δοπήν pro τροπήν de conjectura scripsi, quia neque hoc impellendi vim habet, nec quod VBS cum libris plurimis retinuerunt προτροπήν, aut Par. suffragio aut ipsius structurae elegantia firmatur, in qua προτροπή πρὸς τὸ προτρέπειν misere friget. Vetus ulcus esse Par. lectio ἀποτροπήν ostendit, in qua facile patior etiam plus quam quod ego edidi latere; sive autem ἄ που sive ἄπερ δοπήν inde efficias, substantivo certe ipsa quam desideramus vis impellendi constat; cf. Reip. I. VIII. c. 10, Demosth. Olynth. II. §. 22, Anaxim. Rhetor. VIII. 3, pluraque apud Toup. ad Longin. p. 531. — P. 920 E αὐτῶν VB, αὐτῶν ST ex conject. Baiteri; at dii non sui sed ipsorum majores sunt. — P. 921 E mancam sententiam, cui alii aliter mederi conati sunt, explevi ut potui eaque re illud certe effecisse mihi videor, ut et ἀποδιδῶ subjectum et sequens αὐτὸν acceperit quo referatur; ipsa supplementi verba, quorum nullum usquam vestigium exstabat, non praesto. — P. 922 B πέρι etsi alibi fulciendo genitivo inservire probe novi, nunc tamen propter alterius praepositionis viciniam, cujus ex elementis oriri facile potuit, pro suspecto notavi; mox autem quamvis levi discrimine διαθῆται pro διάθεται et τὰμὰ pro τὰ ἐμὰ edidi. Hoc Par. vestigia commendabant, in quo est εἴτε ἅμα, illud constantia, si quidem Cratyl. p. 433 E συνθῆται, Symp. p. 214 E ἐπιθῶμαι cum ipsis Turic. scripseram; accedente tamen etiam

ratione, de qua cf. Götting. ad Aristot. Politic. p. 340 et Voemel. progr. Francofurt. vern. 1849. — P. 924 A *αὐτῷ* ne Stallb. quidem in *αὐτῷ* mutare cum Tur. sustinuit; restitui igitur, quod et sententia commendat, si quidem filius ille non sibi sed ipsi qui testatur heres scribitur. — P. 924 E δὲ post τοῦ quanquam recte ab editis abesse videtur, tamen propter optimorum codd. consensum cum cancellis inserui; p. 925 A autem πολλή pro πολλὰ cum Astio scripsi et p. 926 A ἐμμετρώτατος c. Stallb. pro ἐμμετρώτατος, cf. I. II. extr. — P. 927 AB verba εἶτα τὰς τῶν κεκημηκότων ψυχὰς . . . μεθ' ἡδονῆς, quae vulgo inter αἰσθησεις ἔχουσι et καὶ τὰ περὶ ταῦτα legebantur, transponenda esse vidit Des. Heraldus de rer. judic. auctor. II. 5 §. 4, quia ἀκούουσι et βλέπουσι ad eosdem tantum deos referri possunt, qui τῶν ὀρφανῶν τῆς ἐρημίας αἰσθησεις ἔχουσι: ejusque sententiam Astio quoque probatam libenter exsecutus sum, quanquam non nego jam iis, qui primi haec ex Platonis commentariis describerent, accidere potuisse, ut verba a philosopho ad marginem posita alieno loco insererent. Illud tantum de meo adjeci, ut nempe illud vel scilicet, quod Astius intelligi ante ὅπουπερ voluit, hac ipsa particula in ὅπου γὰρ mutanda verbis inferrem; nam quum τὰς τῶν ζώντων scil. ψυχὰς non secus ac τὰς τῶν κεκημηκότων a superiore φοβείσθων pendere, fieri non potest ut idem per τοῦτους cum φιλοστοργοῦντες jungatur. — P. 927 D εἰ μὲν μὴ παράδειγμα H, εἰ μὲν δὴ παράδειγμα VBS, εἰ μὲν δὴ παραδείγματα T cum solo Ω, cujus pluralis nullam causam video, praesertim mutato δὴ in μὴ, quae conjectura a Baitero proposita Nägelsbachii quoque auctoritate Emend. p. 5 firmata est. — P. 928 D γεννητὰς pro γεννήτας eadem de causa qua sup. p. 717 E reposui; nec p. 929 B cum Baitero διαψηφιζομένων pro διαψηφιζομένου scribere dubitavi, quo facto etiam pro τῶν τε ἄλλων, quod in libris est, non quod cum Astio Turic. ediderunt δέ, sed γε potius exhibendum erat; contra p. 930 A ad librorum fidem reversus et ξυνοίσουσιν pro ξυνοικήσουσιν et κερήμενους pro κεραιμένους edidi eosdemque eum BS secutus p. 931 A αὐτῷ pro αὐτῷ et p. 932 A ἀπίοντες νέοι revocavi, cui Tur. ex Winckelm. conj. ἀπόντες νέοις substituerunt. — P. 932 C praeclarae Bekkeri conjecturae ἑκατὸν pro ἑκαστον locus negari amplius non poterat; p. 933 A autem tutissimum duxi cum Stallb. ad vulg. δυσωπουμένους redire, cujus locum quod in paucis libris δυσωπουμέναις obtinet, non tantam obscuris verbis lucem affert, ut recipi a Tur. debuerit. Accusativum certe jam Schol. novit, qui ὑπορωμένους, ὀπότεως ἔχοντας explicat, ipsumque πρὸς ἄλλήλους masculinum praecedens flagitare videtur; cujus etsi ambigua constructio est, tamen si quid mutandum sit, multo commodius in δυσωπουμένων mutabitur. — P. 933 D ἀποτίσαι P, ἀποτίνειν VBST, quod etsi Plato in reliquis hujus libri locis praetulit, ipsius tamen formulae usus utrumque tempus promiscuum habet, cf. Apol. Socr. c. 26. — Ibid. φαρμακειῶν, quia haec vox nuno ad prius tantum genus restringi videtur, circumscripsi eoque facto illud lucratus sum, ut deinceps ὠτινιούν pro ὠτινιωνούν substituto expeditam structuram efficerem; immo mox quoque leni mutatione ὃ ἂν τις pro ὃν τῆς scripto totius loci difficultates expeditivisse mihi videor. Et

τις quidem pro τῆς jam Stallb. scripserat; manebat tamen vel sic et mirum illud ἀνευ μαντικῆς εἶναι et manca proximi ταύτων relatio, cui nunc demum ὁ recte respondet: quod scil. de eo constitutum est, *si quis veneficii convictus fuerit, idem de hoc fiat.* — P. 933 E ἔτερον pro ἔτερος ex plurimis libris recepi, eoque facto ἄλλον utpote dittographia ortum circumscripsi; ne quis enim jungi utrumque posse ex p. 875 D colligat, illic ἔτερον neutrum est; deinceps vero eorundem vestigia secutus non equidem δὲ μή, at δὲ δὴ ζημιώσας edidi, quas particulas quum alibi passim tum paulo ante p. 927 confundi vidimus. — P. 934 A δειλοῖς pro δειλάς vere conjecit Winckelmannus; δειλοὶ φόβοι ut p. 870 opponuntur ei, quem superius p. 699 Plato commendavit. — P. 934 C ἐπίστωνται pro ἐπιστῶνται scriptum ut sup. p. 689. — P. 936 A μηδὲ pro μήτε scribendum docte vidit Bekkerus; neque enim respondet praecedenti μήτε, sed huic ipsi negationi duae notiones δοῦλον et ἐλευθέρου subjiciuntur. — P. 937 E διέβαλε H, διαβολή VBS, διαβάλλει T ex corr. Ω; sed propius ad vulg. lect. nostra accedit. Praeterea τέχνη quidem scripsi, ut haberet quo praecedens κακῇ referretur; non equidem ignarus oratoriae facultati alibi a Platone ne τέχνης quidem nomen concedi, id ipsum tamen discrimen nostro loco non magis urgendum esse ratus, quam Plato mox urget, ubi ambiguum relinquit, εἰτε οὖν τέχνη εἴτ' ἀτεχνός ἐστὶ τις ἐμπειρία, quod non opinor fecisset, si jam antea eam simulata potius quam vera arte uti dixisset. Immo καλὸν ὄνομα est συνδικεῖν, cujus specie κακῇ τέχνη latet; neque alii loci desunt, ubi τέχνη in malam partem accipitur, ut modo p. 936 D κοινῇ τοῦ βλάψαντος τέχνη καὶ τοῦ βλαβέντος.

L. XII. p. 941 B πλημμελεῖν pro πλημμελῶν cum Baitero moxque ἐνεχέσθω pro μαχέσθω cum Astio scribere non dubitavi; solemne in hac re verbum praebent Andoc. de Myster. §. 94, Lysias caed. Erat. §. 32, Aeschin. adv. Ctesiph. §. 121, Demosth. c. Aristocr. §. 38 etc. — P. 942 D ὑπ' ἀνθρώπους VBS, ὑπ' ἀνθρώποις T sine libris nec necessitate urgente; cf. Aristot. Eth. Nic. III. 12, 7: εὐπειθὲς καὶ ὑπὸ τὸ ἄρχον, et Demosth. Philipp. II. §. 34: εἰς τοὺς ὑπὸ χεῖρα μάλιστα τὴν δογὴν ἀφιέντας. — Ibid. σιτίων P, σιτίων τε VBST; at cf. Protag. c. 21, Gorg. c. 45, — P. 943 D μὴ H, μήτε VBST, cui nec respondet quicquam nec video quid respondere potuerit. — P. 944 A ἐμπνοὺς VBS, ἔκπνοὺς T cum Ξ et corr. Ω, qua sententia, non intelligo, quum ita tantum accusari tanquam δόψασπις Patroclus potuerit, si in vitam rediisset. — P. 944 D μὴ ἀμελείτω P cum aliis plerisque, ἀμελείτω VBST, ad sensum verissime, sed ut temere illatam negationem vix credas; cujus donec certa emendatio inveniretur, circumscribendam potius quam tollendam existimavi. — Ibid. τοῦναντίον ὥς VBS cum libris, ὦν T cum Astio, quos ne sequerer, prohibuerunt Fritzsche. Quaest. Lucian. p. 90 et Schneidewin. Gött. Gel. Anz. 1843, p. 117. — P. 944 E κακῶ H, κακὸς VBST; at in opt. libris est κακῶς, in quo dativi vestigia remansisse arbitror. Quamvis enim ὄνειδος ipsum adjectivo non egeat, nominativus tamen ὦν κακὸς languidissime praemittitur, quem etsi ὥς pro ὦν scribendo commodiorem reddere possis, pro-

clivior suspicio est participium ex male repetitis antecedentibus literis ortum effecisse, ut καὶς dativo primum superscriberetur et deinde in ejus locum succederet. — P. 945 C ἀρχόντων BS, ἀρχάντων VT, quod tamen in optimis libris a secunda demum manu est nec nisi correctori debetur, qui non intellexit difficultatem a Platone memoratam non in temporum comparatione, sed in ea re cerni, quod magistratus notio in omnibus eadem sit; hujus igitur notionis vocabulum unice aptum est. — P. 945 D ἡ post ἀμέμπτως cum Par. sustuli eoque facto etiam libentius Winckelmanno obtemperavi, qui ἀμέμπτω circumscribi jusserat. — P. 946 B λειφθῶσι VBS, ληφθῶσι T, at ne librorum quidem fide certa — Par. enim prima manus ληφθῶσι praebebat — nedum sententia, quae λειφθῶσι potius commendare ipsi Orellio visa est. — P. 946 C δώδεκα P et B, κατὰ δώδεκα VST, manifesta correctura, cui arguendae sufficere Tim. c. 8: τοῦτο μείζας ὅσας προσῆκε διένειμεν, quaeque laudavit Sintenis ad Plut. Pericl. p. 190. — P. 947 A κεκοσμημένους εἶναι VBS, κεκοσμ. εἶναι T cum marg. Ω, nescio cur, quum haec non ad θεωρῶν tantum protectionem sed ad totam urbani magistratus gestionem spectare verba τῶν ἐν τῇ πόλει declarent. — Ibid. τῶν ἱερῶν VB, ἱερῶν ST probabiliter, si quidem τῶν ex antecedente τῶ προίσις videtur; circumscribere tamen quam eliminare malui. — P. 947 E ἂν ἐπιδέη H, ἀνεπιδεῇ VBST, quod Astius interpretatur *augmentum quod sepulcro non indigeat, h. e. quo novis sepulcris supersederi possit*; at, opinor, si quid sepulcro addi opus est, novo tumultu eget, cui ipsi liberum spatium relinqui Platea jubet. — P. 948 C τῶν δὲ δὴ ὅτε P, τῶν δὲ ὅτε δὴ VBST. — P. 948 D ἐξαιρεῖν χορὴ P et S, ἐξαιρεῖν δεῖ VBT. — P. 949 D τακτὴν pro λατὴν scripsi ex conjectura Winckelmanni, eodemque auctore p. 950 A ἀστοῖς pro αὐτοῖς recepi; libros autem secutus p. 951 D ἀνάσχη pre ἀνάσχη revocavi et p. 952 A ἃ ante μαθοῦσι sustuli, quod tum demum interpositum esse videtur, quum intrusa ante ταύτη τῇ σέψει praepositio tales disciplinas flagitaret, quas deliberatio utiles esse decrevisset; nunc ea potius utilitate intellecta, quae ad ipsam de legibus deliberationem illustrandam pertineret, ἐν quoque circumscribi opus erat. Item p. 953 A ἕως pro ὅπως ἂν P et Ω obtulerunt, nec si p. 954 A ex antiqua mea conjectura (de vestig. instit. vet. p. 65) ἡ inter γυμνὸς et χιτῶνίσκουn inclusi, minus ideo promptus fui p. 955 B ad κλεμμάδιον pro κλέμμα δι' ὅτιον vel p. 955 E ad βουλευομένων pro βουλευόμενων restituendum, quorum utrumque etiam Stallbaumius retinuit. Κλεμμάδιον pro κλοπιμαίῳ confirmat Poll. Onom. VIII. 34; genitivi autem eadem fere ratio est quae Phaedr. c. 35 δεομένων. — Ibid. τῷ ante τοῦ τμήματος tolli Par. jussit; mox autem facile persuaderi mihi ab Orellio passus sum, ut ἀπὸ λειλοπότος pro ἀπολειλοπότος ederem, quo in composito nec praepositionis vis nec genitivi structura commoda apparet. — P. 957 B πολλῶν, quod sine articulo aegre cum sequentibus coit, pro suspecto notavi; deinceps vero quod vulgo post ἀγαθῶν legabatur καὶ καλῶν cum P et Ω abjeci, eorundemque fide p. 957 C cum Stallb. περί pro πάρα post αὐτῶν et ἃ ante εἴπερ revocavi; quanquam hoc recte Turic. exturbasse cancellis adjectis significavi, unumque miror

hos illis libris, quibus id concesserunt, mox p. 958 C tam parum tribuissō, ut ne ἀφαιρῆται quidem pro ἀφρηῆται recipere audent, cuius perfecti rationem equidem non video. — P. 958 D α̃ δὲ ἦ ἦ H, α̃ δὲ ἦ VBST; sed Ficinus vertit ac si solum ἦ δὲ scriptum esset, quod quum sequens ταῦτα non admittat, leni mutatione neutrum cum feminino conjunxi, fere ut IV. p. 714 A praecedentibus εἰ δ' ἄνθρωπος εἰς ἡ ὀλιγαρχία ἦ καὶ δημοκρατία primum ἔχουσα, mox autem masculinum καταπατήσας sequitur. — P. 959 B εἶναι nequicquam ab Astio defensum, quod haud scio an ex superiore versu irrepserit, circumscripsi; debebam fortasse etiam p. 959 C ἄν post ἀτιμώρητος, quod non temere Stallbaumius notavit; p. 959 E autem ex P et Ω ἐπιστάτῃ pro ἐπιστατεῖ libenter ascivi, quo facto hoc quoque legum custodibus curandum mandatur, ut, quod jam Ficinus interpretando expressit, in civis cuiusque decessu unus ipsorum, quem mortui hominis necessarii elegerint, funus totum observet. — P. 960 D σωτηρία H ex conject. Schmidtii Emendat. p. 9, τῷ πρὸς libri, quos misere corruptos esse apparet; itaque amplexus sum quod proxime ad literas accedere videretur, quanquam ad sensum fortasse praestabat Baiteri τολύπη, neque in reliquis Schmidtiū sequi poteram, qui etiam λαχόντων pro λεχθέντων voluit et participia ἀπεικασμένην atque ἀπεργαζομένην scribendo ad solam Lachesin retulit; suffecit cum Baitero ἀπεργαζομένων in ἀπεργαζομένην mutasse. — P. 961 A ἔγκαιρον H, ἔν καιρίον VBS, ἐγκαίριον T, sententia verissima, sed contra sermonis usum, qui hanc formam non agnoscit; praetuli igitur eum Winckelmanno, quod ipse Plato supra p. 717 et 928 usurpavit. — P. 961 D ὄψις VBS cum libris, ὄψει T haud scio an typothetae errore. — P. 963 A δεῖ VBS, δεῖν T cum corr. Ω, quem hic quoque specie magis quam re ductum esse arbitror. — P. 964 E ἀπειλεγμένους P aliiq̃ bonae notae libri, ἀπειλημμένους VBST, quasi interclusi in arce custodes teneantur, quam significationem delectorum notio longe superat. — P. 965 A ἦ πῶς pro ἦ πως recte Stallb. restituit; vellem etiam mox διηκριβωμένους pro διηκριβωμένως, quod ex Stephani conjectura ST receperunt, nescio cur, praesertim quum proximum ὁμόλους intactum reliquerint. — P. 965 E δρᾶν χρεών H, χρεών VBT; at libri post εἶν addunt δρῆν vel ὀρῆν, unde Stallb. δῆ, ego δρᾶν erui, quod ut alibi ποιεῖν, antecedentis verbi εἶν notionem iterat. — Ibid. μηχανῶτο VBS, μηχανῆσαιτο T cum sec. P et Ω manu, nescio cur. — P. 966 A ὃν post μόνον cum VB abjeci, quod etsi Stallb. quoque nuper ascivit, tamen nec codd. fide praeter corr. Ω nititur, nec sententia commendatur, si quidem πολλὰ εἶναι apud Platonem ὃν εἶναι non est. — P. 966 D ἔγκριτων pro ἔγκριτον scribendum esse mecum vidit Dindorfus Thes. Didot. T. III. p. 107; vix enim οἱ πρὸς ἀρετὴν nude dici poterant. — P. 967 C τὰ γὰρ δὴ pro τὰ γὰρ moxque ἐξαιργασμένα pro ἐξεργαζόμενα, item p. 968 D ἔκαστα pro ἔκαστον et p. 969 A δοκεῖν pro δόξαι cum Stallb. ex optimo codice revocavi eodemque duce p. 968 E ταῦτα pro πάντα ποιητέον scripsi; idem tamen p. 969 C ἐκλεχθῶσι pro ἐνμυχθῶσι, quod ex male repetita superiore voce ortum esse videtur, e cod. Ω recipere non dubitavi neque in ipso libri

sine scitae Astii emendationi locum negare potui, qua s ante *ξύλλάμ-
βανε* pronomen *ὄν* excidisse vidit.

Epin. p. 973 E καὶ ante *διὰ πόνων* cum P et B abjeci moxque p. 974 A cum VB librorum lectionem *μή τοι* revocavi, cujus eandem cum *μή τι* vim esse ad Lucian. Hist. conscr. p. 183 annotavi. — Ibidem recte Stallb. *ποιήσει' ἄν* pro *ποιήσας ἄν*, quam lectionem certis librorum vestigiis damnatam nescio quo errore retinui; cautius me p. 974 B non solum *αὐ* ante *ψυχῆς* cum Par. sustulisse, sed etiam manifestum glossema *τὰνθρῶπινα* circumscripsisse arbitror, quod interpretandi tantum causa ad *ταῦτα* (Stallb. ad Phileb. p. 194) ascriptum mox inepto loco irrepsit. — P. 975 A *οὗς* ante *ἐλέγομεν* excidisse vidit Winckelm. ad Euthyd. p. 69, nec p. 975 E temperare mihi potui, quin *γενομένην* pro *δεδομένην* substituerem, quod in virtutum origine describenda a tota Platonicae disciplinae ratione abhorret; quod autem p. 976 A *οὐ γὰρ* pro *οὐδὲ γὰρ* edidi, Par. suppediavit, eidemque debetur in fine capitis *οὐδενί* pro *οὐδένα*, quo etsi reconditur, at multo, ut mihi videtur, aptior sensus efficitur: propter nullam ex his virtutibus re vera sapientem appellare quisquam prudens sustinebit. — Ibidem *δόξαις ἢ ἔθεσι* pro *δόξης ἢ θεσι* Winckelmanni, *ὅ τι* pro *ὅτι* *γινόμενον* mea conjectura est, eademque p. 976 D *μί' ἄν ἐξελθοῦσα* pro *μία διεξελθοῦσα* scripsi, qua in lectione *διὰ* nullam vim habet; deinceps vero ad codicum vestigia reversus *παράσχοιτο* pro *παράσχοι* τὸ omniumque consensu firmatum *χαλεπὸν τὸ* pro *χαλεπὸν τῷ* *κατιδεῖν* restitui. Dativus enim apud *χαλεπὸν* prorsus languet; articulum autem infinitivo vel extra constructionem addi grammatici docent, nedum hic, ubi facili hyperbato τὸ *τοῦτο κατιδεῖν* jungas, ut Soph. Antig. 719: *καὶ τῶν λεγόντων εὐ καλὸν τὸ μανθάνειν*. — P. 978 B *ἔχουσιν* P et S, *ἴσχουσιν* VBT; eequidem optimum codicem et hic et p. 978 C expressi, ubi Tur. cum Astio *πα-
τρός* in *παντός* mutarunt, etsi deus, qui numeros mundo indidit, hominibus, qui hinc numerare discunt, revera praeceptor exstitit. Mox demum p. 978 D Astii iudicium et ipse secutus sum circumscribendis *ὄντα* *μὴ παύηται* et *ἄς*, quod ipsum pronomen tum demum insertum esse videtur, quum ex dittographia (*οὐ μὴ παύηται* pro *οὐδέποτε παύεται*) illa verba alienum in locum irrepsissent; nec ipse deinceps *ἐνεποίησε* pro *ἐν ἐποίησε* scribere dubitavi, ubi *unius* mentio plane aliena est, verbum autem ipse mox p. 979 A compositum scriptor respicit: *καὶ τοῦτου δὲ σελήνην, καθάπερ εἶπομεν, αὐξανομένην καὶ φθίνουσαν ἐμποιήσας*. Ita enim optimis libris ducibus scribendum erat, inserto δέ, cujus omissio vulgo pravam interpunctionem post *μειζονος* lacunaeque suspicionem jam apud Stephanum effecerat; nunc omnia plana sunt, si quidem scriptor alias quoque majoresque lunae fabricandae causas fuisse non negat, eandem tamen etiam hoc consilio in caelo constitutam esse suspicatur, ut menses inde homines computarent. — P. 979 C *τε* post *λεγόμενον* cum cancellis revocavi, ne quis integrum locum arbitraretur, in quo etiam plura turbata esse librorum varietas ostendit; nolui tamen quicquam mutare, quanquam non repugnarem, si quis mox *ψυχὴν* δὲ pro *καὶ ψυχὴν* legi mallet. Fidenius p. 980 A *ἄν εἴη* pro *ἀνάγκη*

scripsi, quod quomodo cum *ἐητέον* conciliarem, non inveniebam; quod autem deinceps Turic. *ἐλημένων* in *ἐλημότων* Astioque et Ficino auctoribus *παιδιῶ* in *παιδείᾳ* mutarunt, quamvis neutrum codicum fide careat, probare non potui, mirorque posterius etiam Stallbaumio placuisse, quum proxime sequens *προσπαίσαντι* huic quoque loco *ἡδὲ* significationem vindicet. Mox quoque p. 981 A *τοῦτό γε* cum VBS quam *τότε* cum Tur. et codd. ZS correctore scribere malui, ipsoque adeo P invito p. 981 C *ἐκαστων* cum VB pro *ἐκαστον* revocavi, quod etsi ST ex omnibus fere libris asciverunt, structuram tamen vix tolerabilem efficit; p. 981 E vero nullam causam vidi, cur unius *Ξ* pluris quam reliquorum omnium fide habita *πάντα* pro *πάνιν* et *ταῦτα εἶναι* post *οὐρανὸν* retinerem, quae etsi commodiorem cum antecedentibus nexum efficere videntur, hac ipsa tamen re interpolamenti suspicionem excitant. — P. 983 C ut sup. p. 974 A *μή τοι* pro *μή τι* libri fere omnes exhibent, quos miror non ut illic etiam Bekkerum secutum esse rectius hic p. 984 B *τὸ μὲν* ante *ἀδύνατον* cum Par. omisit, solemnem ellipsi, qua de cf. Hoffmann. in Jahn. Archiv T. XII, p. 391. — P. 984 E *οὐδ' ὀρώμενον* H, *οὐ διορώμενον* V, *ὃν διορώμενον* BST cum Par. aliisque libris probatis, quibus ipsis tamen fidem habere nunc non potui, quia *διορώμενον* pro *διαφανεῖ* dici vix arbitror. — P. 985 E *δυνατός* H cum Astio et Grovio, *ἀδύνατος* libri; at nulla ejus culpa est, qui debilitate impeditus officium negligat; emendatione igitur opus erat, quae facultate dicendi praeditum tamen tacuisse declararet; eademque causa est sequentis *προθύμειτο*, quod in *προθύμειτο* mutari antecedens *ἐφραζε* necessario jubebat. — P. 986 A *ἀπλανῶν* Astius, *πλανητῶν* libri, quod ipsa sententia redarguitur; nec p. 987 C *Ἄρεως* pro *Ἄρεος* constantiae defensione eget; quod autem p. 988 C ante *οἷας* inserui *καὶ ὄθεν*, ipsius Par. vestigiis nititur, cujus lectio *καὶ ὁ μὲν καὶ* leniter emendata egregium hoc additamentum praebuit. — Ibidem *ἦν τὸ σῶμα* pro *ἦν σῶμα* Stallbaumium, *θεσμότησι* pro *θεσμότητι* Orellium auctorem habet, nec de sequentibus longus esse volo, ubi et interpunctionis mutationem et verborum *θαῦμα οὐδὲν* notationem Schmidtijs Epist. ad Turic. p. 7 praemonstravit; p. 990 A vero *ἄγνοοι τε* pro *ἄγνοεῖς* meo periculo scripsi eoque facto nexum cum antecedentibus restitui, quem, donec secunda persona servaretur, nulla interpunctione editores efficere potuerant. Mitto Ficinum, qui nescio unde *nolite ignorare* vertit; sed sive interrogando conjungerentur *ἀστρονομίαν ἄγνοεῖς*, sive eadem verba puncto dirimerentur, manca semper et hiulca oratio manebat neque subitae allocutionis ratio apparebat, qua his potissimum auditoribus ignorantia exprobraretur; nunc *ἄγνοοι* ad *τις* relato omnia aequabiliter procedunt. — Postremo p. 992 C *αὐτός* pro *αὐτός* cum libris revocavi, quamquam et lenissima et commodissima Bekkeri emendatio est; necessitatem tamen non hic magis quam Phileb. p. 54 D agnosco; adde Demosth. Androt. §. 70, Leptin. §. 149 etc.

Scr. Gottingae d. III. Augusti a. MDCCCLII.

C. Fr. Hermann.

NOMOI

[ἡ περὶ νομοθεσίας· πολιτικός.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΞΕΝΟΣ, ΚΛΕΙΝΙΑΣ ΚΡΗΣ,
ΜΕΓΙΛΛΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΣ.

Α.

St.
II. p.

Ι. Θεὸς ἢ τις ἀνθρώπων ὑμῖν, ὃ ξένοι, εἴληφε τὴν αἰ- 624
τίαν τῆς τῶν νόμων διαθέσεως;

ΚΛ. Θεός, ὃ ξένε, θεός, ὥς γε τὸ δικαιοτάτον εἰπεῖν·
παρα μὲν ἡμῖν Ζεὺς, παρὰ δὲ Λακεδαιμονίοις, ὅθεν ὁδ'
ἐστίν, οἶμαι φάναι τούτους Ἀπόλλωνα. ἢ γάρ;

ΜΕ. Ναί.

ΑΘ. Μῶν οὖν καθ' Ὅμηρον λέγεις, ὥς τοῦ Μίνω
φοιτῶντος πρὸς τὴν τοῦ πατρὸς ἐκάστοτε συνουσίαν δι' Β
ἐνάτου ἔτους καὶ κατὰ τὰς παρ' ἐκείνου φήμας ταῖς πό-
λεσιν ὑμῖν θέντος τοὺς νόμους;

ΚΛ. Λέγεται γὰρ οὕτω παρ' ἡμῖν· καὶ δὴ καὶ τὸν
ἀδελφόν γε αὐτοῦ Ῥαδάμανθυν, ἀκούετε γὰρ τὸ ὄνομα,
δικαιοτάτον γεγονέναι. τοῦτον οὖν φαίμεν ἂν ἡμεῖς γε οἱ 625
Κρηῆτες ἐκ τοῦ τότε διανέμειν τὰ περὶ τὰς δίκας ὀρθῶς
τοῦτον τὸν ἔπαινον αὐτὸν εἴληφέναι.

ΑΘ. Καὶ καλόν γε τὸ κλέος υἱεῖ τε Διὸς μάλα πρέ-
πον. ἐπειδὴ δὲ ἐν τοιούτοις ἡθεσι τέθραφθε νομικοῖς σύ
τε καὶ ὅδε, προσδοκῶ οὐκ ἂν ἀηδῶς περὶ πολιτείας τὰ νῦν

καὶ νόμων τὴν διατριβὴν λέγοντάς τε καὶ ἀκούοντας ἅμα
 B κατὰ τὴν πορείαν ποιήσεσθαι. πάντως δ' ἢ γε ἐκ Κνωσοῦ
 ὁδὸς εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον καὶ ἱερόν, ὥς ἀκούομεν,
 ἱκανή, καὶ ἀναπαύλαι κατὰ τὴν ὁδόν, ὥς εἰκός, πνίγους
 ὄντος τὰ νῦν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς δένδρεσιν εἰσι σκιαραί, καὶ
 ταῖς ἡλικίαις πρέπον ἄν ἡμῶν εἴη τὸ διαναπαύεσθαι πυ-
 κνὰ ἐν αὐταῖς, λόγοις τε ἀλλήλους παραμυθουμένους τὴν
 ὁδὸν ἄπασαν οὕτω μετὰ ῥαστώνης διαπερᾶναι.

ΚΑ. Καὶ μὴν ἔστι γε, ὦ ξένε, προϊόντι κυπαρίττων
 C τε ἐν τοῖς ἄλσεσιν ὕψη καὶ κάλλη θαυμάσια καὶ λειμῶνες,
 ἐν οἷσιν ἀναπαυόμενοι διατρίβοιμεν ἄν.

ΑΘ. Ὅρθῶς λέγεις.

ΚΑ. Πάννυ μὲν οὖν· ἰδόντες δὲ μᾶλλον φήσομεν. ἀλλ'
 ζῶμεν ἀγαθῇ τύχῃ.

II. ΑΘ. Ταῦτ' εἴη. καὶ μοι λέγε, κατὰ τί τὰ ξυσσίτια
 τε ὑμῖν συντέταχεν ὁ νόμος καὶ τὰ γυμνάσια καὶ τὴν τῶν
 ὀπλων ἑξιν;

ΚΑ. Οἶμαι μὲν, ὦ ξένε, καὶ παντὶ ῥάδιον ὑπολαβεῖν
 D εἶναι τὰ γε ἡμέτερά. τὴν γὰρ τῆς χώρας πάσης Κρήτης
 φύσιν ὁρᾶτε, ὥς οὐκ ἔστι, καθάπερ ἡ τῶν Θετταλῶν, πε-
 διαάς· διὸ δὴ καὶ τοῖς μὲν ἵπποις ἐκεῖνοι χρῶνται μᾶλλον,
 δρόμοισι δὲ ἡμεῖς· ἥδε γὰρ ἀνώματος αὐ καὶ πρὸς τὴν
 τῶν πεζῶν δρόμων ἄσκησιν μᾶλλον σύμμετρος. ἐλαφρὰ δὴ
 τὰ ὅπλα ἀναγκαῖον ἐν τῷ τοιούτῳ κεκτῆσθαι καὶ μὴ βάρ-
 ρος ἔχοντα θεῖν· τῶν δὴ τόξων καὶ τοξευμάτων ἡ κου-
 φότης ἀρμόττειν δοκεῖ. ταῦτ' οὖν πρὸς τὸν πόλεμον ἡμῖν
 E ἅπαντα ἐξήρτυται, καὶ πάνθ' ὁ νομοθέτης, ὥς γ' ἐμοὶ
 φαίνεται, πρὸς τοῦτο βλέπων συνετάττετο, ἐπεὶ καὶ τὰ
 ξυσσίτια κινδυνεύει ξυναγαγεῖν ὁρῶν, ὥς πάντες, ὅποταν
 στρατεύωνται, τόθ' ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἀναγκάζον-
 ται φυλακῆς αὐτῶν ἕνεκα ξυσσιτεῖν τοῦτον τὸν χρόνον·
 ἄνοιαν δὴ μοι δοκεῖ καταγνῶναι τῶν πολλῶν ὥς οὐ μαν-

θανόντων, ὅτι πόλεμος αἰεὶ πᾶσι δια βίου ξυνεχῆς ἐστὶ πρὸς ἀπάσας τὰς πόλεις· εἰ δὲ πολέμου γε ὄντος φυλακῆς ἔνεκα δεῖ ξυσσιτεῖν καὶ τινὰς ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους διακεκοσμημένους εἶναι φύλακας αὐτῶν, τοῦτο καὶ 626 ἐν εἰρήνῃ δραστήον. ἦν γὰρ καλοῦσιν οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων εἰρήνην, τοῦτ' εἶναι μόνον ὄνομα, τῷ δ' ἔργῳ πάσαις πρὸς πάσας τὰς πόλεις αἰεὶ πόλεμον ἀκήρυκτον κατὰ φύσιν εἶναι. καὶ σχεδὸν ἀνευρήσεις οὕτω σκοπῶν τὸν Κρητῶν νομοθέτην, ὥς εἰς τὸν πόλεμον ἅπαντα δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τὰ νόμιμα ἡμῖν ἀποβλέπων συνετάξατο, καὶ κατὰ ταῦτα οὕτω φυλάττειν παρέδωκε τοὺς νόμους, ὥς τῶν ἄλλων οὐδενὸς οὐδὲν ὄφελος ὄν, οὔτε κτημάτων Β οὔτ' ἐπιτηδευμάτων, ἂν μὴ τῷ πολέμῳ ἄρα κρατῇ τις· πάντα δὲ τὰ τῶν νικωμένων ἀγαθὰ τῶν νικούντων γίγνεσθαι.

III. ΑΘ. Καλῶς γε, ὦ ξέने, φαίνει μοι γεγυμνάσθαι πρὸς τὸ διειδέναι τὰ Κρητῶν νόμιμα, τόδε δέ μοι φράζε ἐτι σαφέστερον· ὃν γὰρ ὄρον ἔθου τῆς εὐ πολιτευομένης πόλεως, δοκεῖς μοι λέγειν οὕτω κεκοσμημένην οἰκεῖν δεῖν, C ὥστε πολέμῳ νικᾶν τὰς ἄλλας πόλεις· ἢ γάρ;

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν· οἶμαι δὲ καὶ τῷδε οὕτω ξυνδοκεῖν.

ΜΕ. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως ἀποκρίναιτο, ὦ θεῖε, Λακεδαιμονίων γε ὅστισοῦν;

ΑΘ. Πότερ' οὖν δὴ πόλεσι μὲν πρὸς πόλεις ὀρθὸν τοῦτ' ἐστί, κώμῃ δὲ πρὸς κώμην ἕτερον;

ΚΑ. Οὐδαμῶς.

ΑΘ. Ἀλλὰ ταῦτόν;

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τί δέ; πρὸς οἰκίαν οἰκία τῶν ἐν τῇ κώμῃ, καὶ πρὸς ἄνδρα ἄνδρϊ ἐνὶ πρὸς ἕνα, ταῦτόν ἐτι;

ΚΑ. Ταῦτόν.

D *ΑΘ.* Αὐτῷ δὲ πρὸς αὐτὸν πότερον ὥς πολεμῶ πρὸς πολέμιον διανοητέον ἢ πῶς; τί λέγομεν;

ΚΛ. Ὁ ξέने Ἀθηναῖε — οὐ γάρ σε Ἀττικὸν ἐθέλοιμ' ἂν προσαγορεύειν. δοκεῖς γάρ μοι τῆς θεοῦ ἐπωνυμίας ἄξιος εἶναι μᾶλλον ἐπονομάζεσθαι. τὸν γὰρ λόγον ἐπ' ἀρχὴν ὀρθῶς ἀναγαγὼν σαφέστερον ἐποίησας, ὥστε ῥᾶον ἀνευρήσεις, ὅτι νῦν δὴ ὑφ' ἡμῶν ὀρθῶς ἐρρήθη τὸ πολεμίους εἶναι πάντας πᾶσι δημοσίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ ἐκάστους αὐτοὺς σφίσιν αὐτοῖς.

E *ΑΘ.* Πῶς εἰρηκας, ὦ θαυμάσιε;

ΚΛ. Κάνταῦθα, ὦ ξέने, τὸ νικᾶν αὐτὸν αὐτὸν πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ πάντων αἰσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον. ταῦτα γὰρ ὥς πολέμου ἐν ἐκάστοις ἡμῶν ὄντος πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σημαίνει.

ΑΘ. Πάλιν τοίνυν τὸν λόγον ἀναστρέψωμεν. ἐπειδὴ γὰρ εἰς ἕκαστος ἡμῶν ὁ μὲν κρείττων αὐτοῦ, ὁ δὲ ἡττωσ
627 ἐστί, πότερα φῶμεν οἰκίαν τε καὶ κώμην καὶ πόλιν ἔχειν ταῦτόν τοῦτο ἐν αὐταῖς ἢ μὴ φῶμεν;

ΚΛ. Τὸ κρείττω τε αὐτῆς εἶναι λέγεις τινά, τὴν δ' ἡττω;

ΑΘ. Ναί.

ΚΛ. Καὶ τοῦτο ὀρθῶς ἤρου· πάνν γὰρ ἐστί καὶ σφόδρα τὸ τοιοῦτον, οὐχ ἥκιστα, ἐν ταῖς πόλεσιν· ἐν ὁπόσαις μὲν γὰρ οἱ ἀμείνονες νικῶσι τὸ πλῆθος καὶ τοὺς χεῖρους, ὀρθῶς ἂν αὕτη κρείττων τε αὐτῆς λέγοιθ' ἢ πόλις ἐπαι
B νοιτό τε ἂν δικαιοτάτα τῇ τοιαύτῃ νίκῃ· τοῦναντίον δέ, ὅπου τάναντία.

ΑΘ. Τὸ μὲν τοίνυν εἰ ποτ' ἐστί που τὸ χεῖρον κρείττον τοῦ ἀμείνονος ἑάσωμεν· μακροτέρου γὰρ λόγου· τὸ δὲ ὑπὸ σοῦ λεγόμενον μανθάνω νῦν, ὥς ποτε πολῖται ξυγγενεῖς καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως γεγονότες ἄδικοι καὶ πολ-

λοι ξυνελθόντες δικαίους ἐλάττους ὄντας βιάσονται δου-
λούμενοι, καὶ ὅταν μὲν κρατήσωσιν, ἥττων ἢ πόλις αὐτῆς
ὀρθῶς αὕτη λέγοιτ' ἂν ἅμα καὶ κακῇ, ὅπου δ' ἂν ἥττων-
ται, κρείττων τε καὶ ἀγαθή.

ΚΑ. Καὶ μάλα ἄτοπον, ὦ ξέने, τὸ νῦν λεγόμενον· ὁ
ὅμως δ' ὁμολογεῖν οὕτως ἀναγκαιότατον.

IV. ΑΘ. Ἐχε δὴ· καὶ τότε πάλιν ἐπισκεψώμεθα·
πολλοὶ ἀδελφοὶ που γένοιντ' ἂν ἐνὸς ἀνδρός τε καὶ μιᾶς
υἱεῖς, καὶ δὴ καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν τοὺς πλείους μὲν ἀδί-
κους αὐτῶν γίγνεσθαι, τοὺς δὲ ἐλάττους δικαίους.

ΚΑ. Οὐ γὰρ οὖν.

ΑΘ. Καὶ οὐκ ἂν εἴη γε πρέπον ἐμοί τε καὶ ὑμῖν τοῦτο
θηρεῦειν, ὅτι νικῶντων μὲν τῶν πονηρῶν ἢ τε οἰκία καὶ
ἢ ξυγγένεια αὕτη πᾶσα ἥττων αὐτῆς λέγοιτ' ἂν, κρείττων
δὲ ἥττωμένων· οὐ γὰρ εὐσχημοσύνης τε καὶ ἀσχημοσύ-
νης ρημάτων ἕνεκα τὰ νῦν σκοπούμεθα πρὸς τὸν τῶν
πολλῶν λόγον, ἀλλ' ὀρθότητός τε καὶ ἀμαρτίας πέρι νό-
μων, ἥτις ποτέ ἐστι φύσει.

ΚΑ. Ἀληθέστατα, ὦ ξέने, λέγεις.

ΜΕ. Καλῶς μὲν οὖν, ὥς γε ἐμοὶ ξυνδοκεῖν τό γε το-
σοῦτον τὰ νῦν.

ΑΘ. Ἴδωμεν δὴ καὶ τότε· τούτοις τοῖς ἄρτι λεγομέ-
νοις ἀδελφοῖς γένοιτ' ἂν πού τις δικαστής;

ΚΑ. Πάνυ γε.

ΑΘ. Πότερος οὖν ἀμείνων, ὅστις τοὺς μὲν ἀπολέ-
σειεν αὐτῶν ὅσοι κακοί, τοὺς δὲ βελτίους ἄρχειν αὐτούς·
αὐτῶν προστάξειεν, ἢ ὅδε, ὃς ἂν τοὺς μὲν χρηστοὺς ἄρχειν,
τοὺς χείρους δ' ἐάσας ξῆν ἄρχεσθαι ἐκόντας ποιήσείε;
τρίτον δέ που δικαστὴν πρὸς ἀρετὴν εἰπώμεν, εἴ τις εἴη
τοιοῦτος, ὅστις παραλαβὼν ξυγγένειαν μίαν διαφερομέ-
νην μήτε ἀπολέσειε μηδένα, διαλλάξας δὲ εἰς τὸν ἐπίλοι- 62x

πον χρόνον νόμους αὐτοῖς θεῖς πρὸς ἀλλήλους παραφυλάττειν δύναιτο ὥστε εἶναι φίλους.

ΚΑ. Μακροῦ ἀμείνων γίγνοιτ' ἂν ὁ τοιοῦτος δικαστῆς τε καὶ νομοθέτης.

ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦναντίον γε ἢ πρὸς πόλεμον ἂν βλέπων αὐτοῖς τοὺς νόμους διανομοθετοί.

ΚΑ. Τοῦτο μὲν ἀληθές.

ΑΘ. Τί δ' ὁ τὴν πόλιν ξυναρμόττων; πρὸς πόλεμον αὐτῆς ἂν τὸν ἔξωθεν βλέπων τὸν βίον κοσμοῖ μᾶλλον, B ἢ πρὸς πόλεμον τὸν ἐν αὐτῇ γιγνόμενον ἐκάστοτε, ἢ δὴ καλεῖται στάσις; ὃν μάλιστα μὲν ἅπας ἂν βούλοιο μήτε γενέσθαι ποτὲ ἐν ἑαυτοῦ πόλει γενόμενόν τε ὥς τάχιστα ἀπαλλάττεσθαι.

ΚΑ. Δῆλον ὅτι πρὸς τοῦτον.

ΑΘ. Πότερα δ' ἀπολομένων αὐτῶν ἐτέρων εἰρήνην τῆς στάσεως γενέσθαι, νικησάντων δὲ ποτέρων, δέξαιτ' ἂν τις μᾶλλον ἢ φιλίας τε καὶ εἰρήνης ὑπὸ διαλλαγῶν γενομένης οὕτω τοῖς ἔξωθεν πολεμίοις προσέχειν ἀνάγκην εἶναι τὸν νοῦν;

C ΚΑ. Οὕτω πᾶς ἂν ἐθέλοι πρότερον ἢ 'κείνως περὶ τὴν αὐτοῦ γίγνεσθαι πόλιν.

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ νομοθέτης ὡσαύτως;

ΚΑ. Τί μήν;

ΑΘ. Ἄρ' οὐν οὐ τοῦ ἀρίστου ἔνεκα πάντα ἂν τὰ νόμιμα τιθεῖν πᾶς;

ΚΑ. Πῶς δ' οὔ;

ΑΘ. Τό γε μὴν ἄριστον οὔτε ὁ πόλεμος οὔτε ἡ στάσις, ἀπενκτὸν δὲ τὸ δεηθῆναι τούτων, εἰρήνη δὲ πρὸς ἀλλήλους ἅμα καὶ φιλοφροσύνη· καὶ δὴ καὶ τὸ νικᾶν, ὥς ἔοικεν, αὐτὴν αὐτὴν πόλιν οὐκ ἦν τῶν ἀρίστων ἀλλὰ τῶν D ἀναγκαίων· ὅμοιον ὥς εἰ κάμνον σῶμα ἰατρικῆς καθάρσεως τυχὸν ἡγοῦτό τις ἄριστα πράττειν τότε, τῷ δὲ μηδὲ

το πικράπαν δεηθέντι σώματι μηδὲ προσέχοι τὸν νοῦν·
ὥσαντάως δὲ καὶ πρὸς πόλεως εὐδαιμονίαν ἢ καὶ ἰδιώτου
διανοούμενος οὕτω τις οὐτ' ἂν ποτε πολιτικὸς γένοιτο ὀρ-
θῶς, πρὸς τὰ ἐξωθεν πολεμικὰ ἀποβλέπων μόνον καὶ
πρῶτον, οὐτ' ἂν νομοθέτης ἀκριβής, εἰ μὴ χάριν εἰρήνης
τὰ πολέμου νομοθετοῖ μᾶλλον ἢ τῶν πολεμικῶν ἕνεκα τὰ Ε
τῆς εἰρήνης.

V. ΚΑ. Φαίνεται μὲν πως ὁ λόγος οὗτος, ὃ ξένη,
ὀρθῶς εἰρησθαι, θαυμάζω γε μὴν, εἰ τὰ τε παρ' ἡμῖν νό-
μιμα καὶ ἐτι τὰ περὶ Λακεδαιμόνα μὴ πᾶσαν τὴν σπουδὴν
τούτων ἕνεκα πεποιήται.

ΑΘ. Τάχ' ἂν ἴσως· δεῖ δ' οὐδὲν σκληρῶς ἡμᾶς αὐ- 629
τοῖς διαμάχεσθαι τὰ νῦν, ἀλλ' ἡρέμα ἀνερωτᾶν, ὥς μάλ-
ιστα περὶ ταῦτα ἡμῶν τε καὶ ἐκείνων σπουδαζόντων.
καί μοι τῷ λόγῳ ξυνακολουθήσατε. προστησώμεθα γοῦν
Τύρταιον, τὸν φύσει μὲν Ἀθηναῖον, τῶνδε δὲ πολίτην γε-
νόμενον, ὃς δὴ μάλιστα ἀνθρώπων περὶ ταῦτα ἐσπούδα-
κεν εἰπὼν ὅτι

οὐτ' ἂν μνησαίμην οὐτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείμην
οὐτ' εἰ τις πλουσιώτατος ἀνθρώπων εἴη, φησὶν, οὐτ' εἰ Β
πολλὰ ἀγαθὰ κεκτημένος, εἰπὼν σχεδὸν ἅπαντα, ὃς μὴ
περὶ τὸν πόλεμον ἄριστος γίγνεται· αἰεὶ. ταῦτα γὰρ ἀκή-
κοάς που καὶ σὺ τὰ ποιήματα· ὃδε μὲν γάρ, οἶμαι, διακο-
ρῆς αὐτῶν ἐστί.

ΜΕ. Πάνν μὲν οὖν.

ΚΑ. Καὶ μὴν καὶ παρ' ἡμᾶς ἐλήλυθε κομισθέντα ἐκ
Λακεδαιμόνος.

ΑΘ. Ἴδι δὴ νῦν ἀνερώμεθα κοινῇ τουτοῦ τὸν ποιη-
τὴν οὕτωςί πως· ὃ Τύρταιε, ποιητὰ θειότατε· δοκεῖς γὰρ
δὴ σοφὸς ἡμῖν εἶναι καὶ ἀγαθός, ὅτι τοὺς μὲν ἐν τῷ πο- C
λέμῳ διαφέροντας διαφερόντως ἐγκεκαμιάκας· ἥδη οὖν
τηγχάνομεν ἐγὼ τε καὶ ὃδε καὶ Κλεινίας ὁ Κνώσιος οὕτωςί

ξυμφερόμενοί σοι περὶ τούτου σφόδρα, ὥς δοκοῦμεν· εἰ
 δὲ περὶ τῶν αὐτῶν λέγομεν ἀνδρῶν ἢ μὴ, βουλόμεθα σα-
 φῶς εἰδέναι. λέγε οὖν ἡμῖν, ἄρα εἶδη δύο πολέμου, κα-
 θάπερ ἡμεῖς, ἡγεῖται καὶ σὺ σαφῶς; ἢ πῶς; πρὸς ταῦτα, οἶ-
 μαι, καὶ πολὺ φανυλότερος εἴποι Τυρταίου τις τάληθές,
 D ὅτι δύο, τὸ μὲν ὃ καλοῦμεν ἅπαντες στάσιν, ὃς δὴ πάντων
 πολέμων χαλεπώτατος, ὥς ἔφαμεν ἡμεῖς νῦν δὴ· τὸ δ'
 ἄλλο πολέμου θήσομεν, οἶμαι, γένος ἅπαντες, ὃ πρὸς τοὺς
 ἐκτός τε καὶ ἄλλοφύλους χρώμεθα διαφερόμενοι, πολὺ
 πρᾶότερον ἐκείνου.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὗ;

ΑΘ. Φέρε δὴ, ποτέρους καὶ πρὸς πότερον ἐπαινῶν
 τὸν πόλεμον οὕτως ὑπερεπήνεσας, τοὺς δ' ἐψεξας τῶν
 ἀνδρῶν; ξοικας μὲν γὰρ πρὸς τοὺς ἐκτός· εἰρηκας γοῦν
 E ὥδε ἐν τοῖς ποιήμασιν, ὥς οὐδαμῶς τοὺς τοιούτους ἀνε-
 χόμενος, οἳ μὴ τολμήσωσι μὲν ὀρεῶν φόνον αἱματόεστα,
 καὶ δητῶν ὀρέγοντ' ἐγγύθεν ἰστάμενοι.

οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα εἴπομεν ἂν ἡμεῖς ὅτι σὺ μὲν ἐπαι-
 νεῖς, ὥς ξοικας, ὃ Τύρταιε, μάλιστα τοὺς πρὸς τὸν ὀθνεῖόν
 τε καὶ ἔξωθεν πόλεμον γιγνόμενον ἐπιφανεῖς. φαίη ταῦτ'
 ἂν πού καὶ ὁμολογοῖ;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ἡμεῖς δέ γε ἀγαθῶν ὄντων τούτων ἔτι φαμέν
 630 ἀμείνους εἶναι καὶ πολὺ τοὺς ἐν τῷ μεγίστῳ πολέμῳ γι-
 γνομένους ἀρίστους διαφανῶς· ποιητὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάρ-
 τυρα ἔχομεν, Θέογγιν, πολίτην τῶν ἐν Σικελίᾳ Μεγαρέων,
 ὃς φησι

πιστὸς ἀνὴρ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀντεγύσασθαι

ἄξιός ἐν χαλεπῇ, Κύρνε, διχοστασίῃ.

τοῦτον δὴ φαμέν ἐν πολέμῳ χαλεπωτέρῳ ἀμείνονα ἐκείνου
 πάμπλου γίνεσθαι, σχεδὸν ὅσον ἀμείνων δικαιοσύνη καὶ

B σωφροσύνη καὶ φρόνησις εἰς ταῦτόν ἐλθοῦσα μετ' ἀν-

δρείας αὐτῆς μονης* ἀνδρείας. πιστὸς μὲν γὰρ καὶ ὑγιὴς ἐν στασέσιν οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἄνευ ξυμπάσης ἀρετῆς· διαβάντες δ' εὖ καὶ μαχόμενοι ἐθέλοντες ἀποθνήσκειν ἐν τῷ πολέμῳ, * ᾧ * φράζει Τύρταιος, τῶν μισθοφόρων εἰσι πάμπολλοι, ὧν οἱ πλείστοι γίνονται θρασεῖς καὶ ἄδικοι καὶ ὑβρισταὶ καὶ ἀφρονέστατοι σχεδὸν ἀπάντων, ἐκτὸς δὲ τινων μάλα ὀλίγων. ποῖ δὲ τελευτᾷ νῦν ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος, καὶ τί φανερόν ποτε ποιῆσαι βουληθεὶς λέγει ταῦτα; C δῆλον ὅτι τόδε, ὡς παντὸς μᾶλλον καὶ ὁ τῇδε παρὰ Διὸς νομοθέτης, πᾶς τε οὐ καὶ σμικρὸν ὄφελος, οὐκ ἄλλοσε ἢ πρὸς τὴν μεγίστην ἀρετὴν μάλιστα βλέπων ἀεὶ θήσει τοὺς νόμους· ἔστι δέ, ὡς φησι Θεόγνις, αὕτη πιστότης ἐν τοῖς δεινοῖς, ἣν τις δικαιοσύνην ἂν τελέαν ὀνομάσειεν. ἣν δ' αὖ Τύρταιος ἐπήνεσε μάλιστα, καλὴ μὲν καὶ κατὰ καιρὸν κεκοσμημένη τῷ ποιητῇ, τετάρτη μέντοι ὅμως ἀριθμῷ τε καὶ δυνάμει τοῦ τιμῆα εἶναι λέγοιτ' ἂν ὀρθότατα. D

VI. ΚΑ. Ὡς ξένε, τὸν νομοθέτην ἡμῶν ἀποβάλλομεν εἰς τοὺς πόρρω νομοθέτας;

ΑΘ. Οὐχ ἡμεῖς γε, ὦ ἄριστε, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτούς, ὅταν οἰώμεθα πάντα τὰ τ' ἐν Λακεδαιμόνι καὶ τὰ τῇδε πρὸς τὸν πόλεμον μάλιστα βλέποντας Λυκούργον τε καὶ Μίνω τίθεσθαι τὰ νόμιμα.

ΚΑ. Τὸ δὲ πῶς χρῆν ἡμᾶς λέγειν;

ΑΘ. Ὡς περ τό τε ἀληθές, οἶμαι, καὶ τὸ δίκαιον ὑπὲρ γε θείας * πολιτείας* διαλεγόμενους λέγειν, οὐχ ὡς πρὸς E ἐρετῆς τι μόριον καὶ ταῦτα τὸ φανυλότατον ἐτίθη βλέπων, ἀλλὰ πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ κατ' εἶδη ζητεῖν αὐτῶν τοὺς νόμους οὐδ' ἄπερ οἱ τῶν νῦν εἶδη προτιθέμενοι ζητοῦσιν· οὐ γὰρ ἂν ἕκαστος ἐν χρεῖα γίγνηται, τοῦτο ζητεῖ νῦν παρθεύμενος, ὁ μὲν τὰ περὶ τῶν κλήρων καὶ ἐπικλήρων, ὁ δὲ τῆς αἰκίας πέρι, ἄλλοι δὲ ἄλλα ἄττα μυρία τοιαῦτα· ἡμεῖς δὲ φάμεν εἶναι τὸ περὶ νόμους ζήτημα τῶν εὖ ζη- 631

τούντων, ὥσπερ νῦν ἡμεῖς ἠρξάμεθα. καὶ σοῦ τὴν μὲν ἐπιχειρήσιν τῆς ἐξηγήσεως περὶ τοὺς νόμους παντάπασιν ἄγαμαι· τὸ γὰρ ἀπ' ἀρετῆς ἄρχεσθαι, λέγοντα ὡς ἐτίδη ταύτης ἔνεκα τοὺς νόμους, ὀρθόν· ὅτι δὲ πάντα εἰς μόριον ἀρετῆς καὶ ταῦτα τὸ σμικρότατον ἐπαναφέροντα ἐφησθα αὐτὸν νομοθετεῖν, οὔτε ὀρθῶς ἔτι μοι κατεφάνης λέγων τὸν τε ὕστερον νῦν λόγον τοῦτον πάντα εἰρηκα διὰ ταῦτα. πῇ δὲ οὖν σε ἔτ' ἂν ἐβουλόμην διελόμενον λέγειν αὐτός τε ἀκούειν, βούλει σοι φράζω;

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ ξέने.

ΑΘ. Ἐχρῆν εἰπεῖν, οἱ Κρητῶν νόμοι οὐκ εἰσὶ μάτην διαφερόντως ἐν πᾶσιν εὐδόκιμοι τοῖς Ἑλλήσιν· ἔχουσι γὰρ ὀρθῶς τοὺς αὐτοῖς χρωμένους εὐδαίμονας ἀποτελοῦντες. πάντα γὰρ τὰ ἀγαθὰ πορίζουσι· διπλᾶ δὲ ἀγαθὰ ἔστι, τὰ μὲν ἀνθρώπινα, τὰ δὲ θεία, ἥρτηται δ' ἐκ τῶν θείων θάτερα· καὶ ἂν μὲν δέχεται τις τὰ μείζονα πόλις, κτᾶται καὶ τὰ ἐλάττονα, εἰ δὲ μὴ, στέρεται ἀμφοῖν. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλάττονα ὧν ἡγείται μὲν ὑγίεια, κάλλος δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον ἰσχὺς εἰς τε δρόμον καὶ εἰς τὰς ἄλλας πάσας κινήσεις τῷ σώματι, τέταρτον δὲ δὴ πλοῦτος οὐ τυφλὸς ἀλλ' ὄξυ βλέπων, ἄνπερ ἃμ' ἐπεται φρονήσει· ὃ δὲ πρῶτον αὐτῶν θείων ἡγεμονοῦν ἐστὶν ἀγαθῶν, ἡ φρόνησις, δευτέρου δὲ μετὰ νοῦν σώφρων ψυχῆς ἔξις, ἐκ δὲ τούτων μετ' ἀνδρείας κραθέντων τρίτον ἂν εἴη δικαιοσύνη, τέταρτον δὲ ἀνδρεία. ταῦτα δὲ πάντα ἐκείνων ἐμπροσθεν τέτακται φύσει, καὶ δὴ καὶ τῷ νομοθέτῃ τακτέον οὕτω· μετὰ δὲ ταῦτα τὰς ἄλλας προστάξεις τοῖς πολίταις εἰς ταῦτα βλεπούσας αὐτοῖς εἶναι διακελευστέον, τούτων δὲ τὰ μὲν ἀνθρώπινα εἰς τὰ θεία, τὰ δὲ θεία εἰς τὸν ἡγεμόνα νοῦν ξύμπαντα βλέπειν, περὶ τε γάμους ἀλλήλοις ἐπικοινωνήσοντας, μετὰ τε ταῦτα ἐν ταῖς τῶν παίδων γεννήσεσι καὶ τροφαῖς, ὅσοι τε ἄρρενες καὶ ὅσαι θήλειαι, νέων τε ὄντων

καὶ ἐπὶ το πρεσβύτερον ἰόντων μέχρι γήρως, τιμῶντα ὀρθῶς ἐπιμελεῖσθαι δεῖ καὶ ἀτιμάζοντα, ἐν πάσαις ταῖς τούτων ὁμιλίαις τὰς τε λύπας αὐτῶν καὶ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας ξυμπάντων τε ἐρώτων τὰς σπουδὰς ἐπεσκεμ- 632
 μένον καὶ παραπεφυλαχότα ψέγειν τε ὀρθῶς καὶ ἐπαινεῖν δι' αὐτῶν τῶν νόμων· ἐν ὁργαῖς τε αὖ καὶ ἐν φόβοις, ὅσαι τε διὰ δυστυχίαν ταραχαὶ ταῖς ψυχαῖς γίνονται καὶ ὅσαι ἐν εὐτυχίαις τῶν τοιούτων ἀποφυγαί, ὅσα τε κατὰ νόσους ἢ κατὰ πολέμους ἢ πενίας ἢ τὰ τούτοις ἐναντία γιγνόμενα προσπίπτει τοῖς ἀνθρώποις παθήματα, ἐν πᾶσι τοῖς τοιούτοις τῆς ἐκάστων διαθέσεως διδακτέον καὶ ὀρι-
 στέον τό τε καλὸν καὶ μῆ. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνάγκη τὸν νο- B
 μοθέτην τὰς κτήσεις τῶν πολιτῶν καὶ τὰ ἀναλώματα φυ-
 λάττειν, ὅντινα ἂν γίγνηται τρόπον, καὶ τὰς πρὸς ἀλλή-
 λους πᾶσι τούτοις κοινωνίας καὶ διαλύσεις ἐκούσί τε καὶ
 ἄκουσι, καθ' ὅποilon ἂν ἕκαστον πράττωσι τῶν τοιούτων
 πρὸς ἀλλήλους, ἐπισκοπεῖν τό τε δίκαιον καὶ μῆ, ἐν οἷς
 ἔστι τε καὶ ἐν οἷς ἐλλείπει, καὶ τοῖς μὲν εὐπειθεσί τῶν νό-
 μων τιμὰς ἀπονέμειν, τοῖς δὲ δυσπειθεσί δίκας τακτὰς
 ἐπιτιθέναι, μέχριπερ ἂν πρὸς τέλος ἀπάσης πολιτείας ἐπ- C
 εξελθῶν ἴδῃ, τῶν τελευτησάντων τίνα δεῖ τρόπον ἐκά-
 στοις γίνεσθαι τὰς ταφὰς καὶ τιμὰς ἄστινας αὐτοῖς ἀπο-
 νέμειν δεῖ· κατιδὼν δὲ ὁ θεὸς τοὺς νόμους ἅπασι τούτοις
 φύλακας ἐπιστήσει, τοὺς μὲν διὰ φρονήσεως, τοὺς δὲ δι'
 ἀληθοῦς δόξης ἰόντας, ὅπως πάντα ταῦτα ξυνδήσας ὁ
 νοῦς ἐπόμενα σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη ἀποφήνῃ, ἀλλὰ
 μὴ πλούτῳ μηδὲ φιλοτιμίᾳ. οὕτως, ὧ ξένοι, ἔγωγε ἤθε-
 λον ἂν ὑμᾶς καὶ ἔτι νῦν βούλομαι διεξελθεῖν, πῶς ἐν τοῖς D
 τοῦ Διὸς λεγομένοις νόμοις τοῖς τε τοῦ Πυθίου Ἀπόλλω-
 νος, οὓς Μίνως τε καὶ Λυκοῦργος ἐθέτην, ἔνεστί τε πάντα
 ταῦτα, καὶ ὅπῃ τάξιν τινὰ εἰληφότα διάδηλά ἐστι τῷ περὶ

νόμων ἐμπείρω τέχνη εἴτε καὶ τισιν ἔθουσι, τοῖς δὲ ἄλλοις ἡμῖν οὐδαμῶς ἐστὶ καταφανή.

VII. ΚΑ. Πῶς οὖν, ὦ ξένη, λέγειν χρὴ τὰ μετὰ ταῦτα;

ΑΘ. Ἐξ ἀρχῆς πάλιν ἔμοιγε δοκεῖ χρῆναι διεξελθεῖν,
 Ε καθάπερ ἠρξάμεθα, τὰ τῆς ἀνδρείας πρῶτον ἐπιτηδεύ-
 ματα· ἔπειτα ἕτερον καὶ αὐτίς ἕτερον εἶδος τῆς ἀρετῆς
 διεξιμεν, εἴαν βούλησθε· ὅπως δ' ἂν τὸ πρῶτον διεξέλθω-
 μεν, πειρασόμεθα αὐτὸ παράδειγμα θέμενοι καὶ τᾶλλα
 οὕτω διαμυθολογοῦντες παραμύθια ποιήσασθαι τῆς ὁδοῦ·
 ὕστερον δὲ ἀρετῆς πάσης τά γε νῦν δὴ *ἄ* διήλθομεν
 ἐκεῖσε βλέποντα ἀποφανοῦμεν, ἂν θεὸς ἐθέλῃ.

633 ΜΕ. Καλῶς λέγεις, καὶ πειρῶ πρῶτον κρίνειν τὸν
 τοῦ Διὸς ἐπαινέτην τόνδε ἡμῖν.

ΑΘ. Πειράσομαι, καὶ σέ τε καὶ ἑμαυτόν· κοινὸς γάρ
 ὁ λόγος. λέγετε οὖν· τὰ ξυσσίτια φαμεν καὶ τὰ γυμνάσια
 πρὸς τὸν πόλεμον ἐξευρῆσθαι τῷ νομοθέτῃ;

ΜΕ. Ναί.

ΑΘ. Καὶ τρίτον ἢ τέταρτον; ἴσως γὰρ ἂν οὕτω χρεῖη
 διαριθμῆσασθαι καὶ περὶ τῶν τῆς ἄλλης ἀρετῆς εἴτε με-
 ρῶν εἴτε ἅττ' αὐτὰ καλεῖν χρεῶν ἐστὶ, δηλοῦντα μόνον ἃ
 λέγει.

Β ΜΕ. Τρίτον τοίνυν, ἔγωγε εἵποίμ' ἂν καὶ Λακεδαι-
 μονίων ὅστισοῦν, τὴν θήραν εὗρε· τέταρτον δὲ ἢ πέμ-
 πτον εἰ δυναίμεθα λέγειν, πειρώμεθα. ἔτι τοίνυν καὶ τὸ
 τέταρτον ἔγωγε πειρώμεν ἂν λέγειν τὸ περὶ τὰς καρτερή-
 σεις τῶν ἀλγηδόνων πολὺ παρ' ἡμῖν γιγνόμενον ἐν τε
 ταῖς πρὸς ἀλλήλους ταῖς χερσὶ μάχαις καὶ ἐν ἀρπαγαῖς τισὶ
 διὰ πολλῶν πληγαῖν ἐκάστοτε γιγνομέναις· ἔτι δὲ καὶ
 κρυπτεία τις ὀνομάζεται θαυμαστῶς πολύπονος πρὸς τὰς
 C καρτερήσεις, χειμῶνων τε ἀνυποθησίαι καὶ ἀστρωσίαι καὶ
 ἄνευ θεραπόντων αὐτοῖς ἑαυτῶν διακονήσεις, νύκτωρ τε
 πλανωμένων διὰ πάσης τῆς χώρας καὶ μεθ' ἡμέραν. ἔτι

δὲ καὶ ταῖς γυμνοπαιδίαις δεινὰ καρτερησεῖς παρ' ἡμῖν γίνονται τῇ τοῦ πνίγους φώμῃ διαμαχομένων, καὶ πάμπολλα ἕτερα σχεδὸν ὅσα οὐκ ἂν παύσαιτό τις ἐκάστοτε διεξιῶν.

ΑΘ. Εὖ γε, ὦ Λακεδαιμόνιε ξέने, λέγεις. τὴν ἀνδρείαν δέ, φέρε, τί θῶμεν; πότερον ἀπλῶς οὕτως εἶναι πρὸς φόβους καὶ λύπας διαμάχην μόνον, ἢ καὶ πρὸς πό- D
θους τε καὶ ἡδονὰς καὶ τινὰς δεινὰς θωπείας κολακικὰς, αἱ καὶ τῶν σεμνῶν οἰομένων εἶναι τοὺς θυμοὺς κηρίνους ποιούσιν;

ΜΕ. Οἶμαι μὲν οὕτω, πρὸς ταῦτα ξύμπαντα.

ΑΘ. Εἰ γοῦν μεμνήμεθα τοὺς ἐμπροσθεν λόγους, ἥττω τινὰ ὅδε καὶ πόλιν ἔλεγεν αὐτὴν αὐτῆς καὶ ἄνδρα ἢ γάρ, ὦ ξέने Κνώσιε;

ΚΛ. Καὶ πάνυ γε.

ΑΘ. Νῦν οὖν πότερα λέγομεν τὸν τῶν λυπῶν ἥττω E
κακὸν ἢ καὶ τὸν τῶν ἡδονῶν μᾶλλον;

ΚΛ. Ἐμοίγε δοκεῖ, τὸν τῶν ἡδονῶν· καὶ πάντες που μᾶλλον λέγομεν τὸν ὑπὸ τῶν ἡδονῶν κρατούμενον τοῦτον τὸν ἐπονειδίστως ἥττονα ἑαυτοῦ πρότερον ἢ τὸν ὑπὸ τῶν λυπῶν.

ΑΘ. Ὁ Διὸς οὖν δὴ καὶ ὁ Πυθικὸς νομοθέτης οὐ 634
δὴ που χολὴν τὴν ἀνδρείαν νενομοθετήκατον, πρὸς τὰ ἀριστερὰ μόνον δυναμένην ἀντιβαίνειν, πρὸς δὲ τὰ δεξιὰ καὶ κομπὰ καὶ θωπευτικὰ ἀδυνατούσαν; ἢ πρὸς ἀμφοτέρω;

ΚΛ. Πρὸς ἀμφοτέρω ἐγωγε ἀξιῶ.

ΑΘ. Λέγωμεν τοίνυν πάλιν, ἐπιτηδεύματα ποῖα ἐσθ' ὑμῖν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσιν, ἃ γέγοντα τῶν ἡδονῶν καὶ οὐ φεύγοντα αὐτάς, καθάπερ τὰς λύπας οὐκ ἔφευγεν, ἀλλ' ἄγοντα εἰς μέσας ἡνάγκαζε καὶ ἐπειθε τιμαῖς ὥστε κρατεῖν αὐτῶν; ποῦ δὴ τοῦτ' ἐστὶ ταῦτόν περὶ τὰς ἡδονὰς συν- B

τεταγμένον ἐν τοῖς νόμοις; λεγέσθω, τί τοῦτ' ἐστίν, ὃ καὶ ἀπεργάζεται ὑμῖν ὁμοίως πρὸς τε ἀλγηδόνας καὶ πρὸς ἡδονὰς τοὺς αὐτοὺς ἀνδρείους νικῶντάς τε ἃ δεῖ νικᾶν καὶ οὐδαμῶς ἥττους πολεμίων τῶν ἐγγύτατα ἐαντῶν καὶ χαλεπωτάτων.

ME. Οὕτω μὲν τοίνυν, ὦ ξέने, καθάπερ πρὸς τὰς ἀλγηδόνας εἶχον νόμους ἀντιτεταγμένους πολλοὺς εἰπεῖν, οὐκ ἂν ἴσως εὐποροίην κατὰ μεγάλα μέρη καὶ διαφανῇ
C λέγων περὶ τῶν ἡδονῶν· κατὰ δὲ σμικρὰ ἴσως εὐποροίην ἂν.

ΚΛ. Οὐ μὴν οὐδ' ἂν αὐτὸς ἐγωγε ἐν τοῖς κατὰ Κρήτην νόμοις ἔχοιμι ἐμφανῆς ὁμοίως ποιεῖν τὸ τοιοῦτον.

ΑΘ. Ὡς ἄριστοι ξένων, καὶ οὐδέν γε θαυμαστόν· ἀλλ' ἂν ἄρα τις ἡμῶν περὶ τοὺς ἐκάστων οἴκοι νόμους ψέξη τι, βουλόμενος ἰδεῖν τό τε ἀληθὲς ἅμα καὶ τὸ βέλτιστον, μὴ χαλεπῶς ἀλλὰ πρῶως ἀποδεχώμεθα ἀλλήλων.

ΚΛ. Ὅρθως, ὦ ξέने Ἀθηναίε, εἰρηκας, καὶ πειστέον.

D ΑΘ. Οὐ γὰρ ἂν, ὦ Κλεινία, τηλικοῖσδε ἀνδράσι πρέποι τὸ τοιοῦτον.

ΚΛ. Οὐ γὰρ οὖν.

ΑΘ. Εἰ μὲν τοίνυν ὀρθῶς ἢ μὴ τις ἐπιτιμᾷ τῇ τε Λακωνικῇ καὶ τῇ Κρητικῇ πολιτείᾳ, ὁ λόγος ἂν ἕτερος εἴη· τὰ δ' οὖν λεγόμενα πρὸς τῶν πολλῶν ἴσως ἐγὼ μᾶλλον ἔχοιμ' ἂν ὑμῶν ἀμφοτέρων λέγειν. ὑμῖν μὲν γάρ, εἴπερ καὶ μετρίως κατεσκεύασται τὰ τῶν νόμων, εἰς τῶν καλλίστων ἂν
E εἴη νόμων μὴ ζητεῖν τῶν νέων μηδένα ἑᾶν, ποῖα καλῶς αὐτῶν ἢ μὴ καλῶς ἔχει, μιᾷ δὲ φωνῇ καὶ ἐξ ἑνὸς στόματος πάντας συμφωνεῖν, ὥς πάντα καλῶς κεῖται θέντων θεῶν, καὶ ἐάν τις ἄλλως λέγῃ, μὴ ἀνέχεσθαι τὸ παράπαν ἀκούοντας· γέρον δὲ εἰ τίς τι ξυννοεῖ τῶν παρ' ὑμῖν, πρὸς ἄρχοντά τε καὶ πρὸς ἡλικιώτην μηδενὸς ἐναντίον νέου ποιεῖσθαι τοὺς τοιούτους λόγους.

ΚΑ. Ὅρθότατά γε, ὦ ξέने, λέγεις, καὶ καθαπερ μάν-
τις ἀπὸν τῆς τότε διανοίας τοῦ τιθέντος αὐτὰ νῦν ἐπιει- 635
κῶς μοι δοκεῖς ἐστοχάσθαι καὶ σφόδρα ἀληθῆ λέγειν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἡμῖν τὰ νῦν ἐρημία μὲν νέων, αὐτοὶ δ΄
ἐνεκα γῆρως ἀφείμεθ' ὑπὸ τοῦ νομοθέτου διαλεγόμενοι
περὶ αὐτῶν τούτων μόνοι πρὸς μόνους μηδὲν ἂν πλημ-
μελεῖν;

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα οὕτως, εἰς ἃ καὶ μηδὲν γε ἀνῆς ἐπι-
τιμῶν τοῖς νόμοις ἡμῶν· οὐ γὰρ τό γε γινῶναι τι τῶν μὴ
καλῶν ἄτιμον, ἀλλὰ ἴασιν ἐξ αὐτοῦ συμβαίνει γίνεσθαι
τῷ μὴ φθόνῳ τὰ λεγόμενα ἀλλ' εὐνοία δεχομένῳ. B

VIII. ΑΘ. Καλῶς· οὐ μὲν ἐπιτιμῶν γε ἐρῶ τοῖς νόμοις
πῶ, πρὶν βεβαίως εἰς δύναμιν διασκέψασθαι, μᾶλλον δὲ
ἀπορῶν. ὑμῖν γὰρ ὁ νομοθέτης μόνοις Ἑλλήνων καὶ βαρ-
βάρων, ὧν ἡμεῖς πυνθανόμεθα, τῶν μεγίστων ἡδονῶν
καὶ παιδιῶν ἐπέταξεν ἀπέχεσθαι καὶ μὴ γεύεσθαι, τὸ δὲ
τῶν λυπῶν καὶ φόβων, ὅπερ ἄρτι διεληλύθαμεν, ἡγήσατο
εἰ τις ἐκ παίδων φευξεῖται διὰ τέλους, ὅποταν εἰς ἀναγ- C
καίους ἔλθῃ πόρους καὶ φόβους καὶ λύπας, φευξείσθαι
τοὺς ἐν ἐκαίνοις γεγυμνασμένους καὶ δουλεύσειν αὐτοῖς·
ταῦτόν δὴ τοῦτ', οἶμαι, καὶ πρὸς τὰς ἡδονὰς ἔδει διανοεῖ-
σθαι τὸν αὐτὸν νομοθέτην, λέγοντα αὐτὸν πρὸς ἑαυτόν,
ὥς ἡμῖν ἐκ νέων εἰ ἄπειροι τῶν μεγίστων ἡδονῶν οἱ πο-
λίται γενήσονται, καὶ ἀμελέτητοι γιγνόμενοι ἐν ταῖς ἡδο-
ναῖς καρτερεῖν καὶ μηδὲν τῶν αἰσχυρῶν ἀναγκάζεσθαι
ποιεῖν ἐνεκα τῆς γλυκυθυμίας τῆς πρὸς τὰς ἡδονὰς ταύ-
τόν πείσονται τοῖς ἡττωμένοις τῶν φόβων· δουλεύσουσι D
τρόπον ἕτερον καὶ ἔτ' αἰσχίῳ τοῖς γε δυναμένοις καρτε-
ρεῖν ἐν ταῖς ἡδοναῖς καὶ τοῖς κεκτημένοις τὰ περὶ τὰς ἡδο-
νάς, ἀνθρώποις ἐνίοτε παντάπασι κακοῖς, καὶ τὴν ψυχὴν
τῇ μὲν δούλῃ τῇ δὲ ἐλευθέρῃ ἐξουσι, καὶ οὐκ ἄξιοι
ἀπλῶς ἀνδρεῖοι καὶ ἐλευθέριοι ἔσονται προσαγορεύεσθαι.

σκοπεῖτε οὖν, εἴ τι τῶν νῦν λεγομένων ὑμῖν κατα τρόπον δοκεῖ λέγεσθαι.

Ε ΚΑ. Δοκεῖ μὲν ἡμῖν γέ πως λεγομένου τοῦ λόγου· περὶ δὲ τηλικούτων εὐθύς πεπιστευκέναι φραδίως μὴ νέωι τε ἢ μάλλον καὶ ἀνοήτων.

ΑΘ. Ἄλλ' εἰ τὸ μετὰ ταῦτα διεξίοιμεν ὧν προῦθέμεθα, ὧ Κλεινία τε καὶ Λακεδαιμόνιε ξένε, — μετ' ἀνδρείαν γὰρ δὴ σωφροσύνης πέρι λέγωμεν —, τί διαφέρου ἐν ταύταις ταῖς πολιτείαις ἢ ταῖς τῶν εἰκῇ πολιτευομένων
636 ἀνευρήσομεν, ὥσπερ τὰ περὶ τὸν πόλεμον νῦν δὴ;

ΜΕ. Σχεδὸν οὐ ράδιον· ἄλλ' ἔοικε γὰρ τὰ τε ξυσσίτια καὶ τὰ γυμνάσια καλῶς εὐρηῆσθαι πρὸς ἀμφοτέρας:

ΑΘ. Ἔοικε δῆτα, ὧ ξένοι, χαλεπὸν εἶναι τὸ περὶ τὰς πολιτείας ἀνσμφισβητήτως ὁμοίως ἐργῶ καὶ λόγῳ γίνεσθαι· κινδυνεύει γάρ, καθάπερ ἐν τοῖς σώμασιν, οὐ δυνατὸν εἶναι προστάξει τι πρὸς ἓν σῶμα ἓν ἐπιτήδευμα, ἐν ᾧ οὐκ ἂν φανείη ταῦτόν τοῦτο τὰ μὲν βλάπτου τὰ ἡμῶν
B σώματα, τὰ δὲ καὶ ὠφελοῦν. ἐπεὶ καὶ τὰ γυμνάσια ταῦτα καὶ τὰ ξυσσίτια πολλὰ μὲν ἄλλα νῦν ὠφελεῖ τὰς πόλεις, πρὸς δὲ τὰς στάσεις χαλεπά· δηλοῦσι δὲ Μιλησίων καὶ Βοιωτῶν καὶ Θουρίων παῖδες· καὶ δὴ καὶ παλαιῷ νόμῳ δοκεῖ τοῦτο τὸ ἐπιτήδευμα τὰς κατὰ φύσιν τὰς περὶ τὰ ἀφροδίσια ἡδονὰς οὐ μόνον ἀνθρώπων ἀλλὰ καὶ θηρίων διεφθαρκέναι. καὶ τούτων τὰς ὑμετέρας πόλεις πρῶτας
C ἂν τις αἰτιῶτο καὶ ὅσαι τῶν ἄλλων μάλιστα ἄπτονται τῶν γυμνασίων· καὶ εἴτε παίζοντα εἴτε σπουδάζοντα ἐννοεῖν δεῖ τὰ τοιαῦτα, ἐννοητέον ὅτι τῇ θηλείᾳ καὶ τῇ τῶν ἄρρένων φύσει εἰς κοινωνίαν ἰούσῃ τῆς γεννήσεως ἢ περὶ ταῦτα ἡδονὴ κατὰ φύσιν ἀποδεδόσθαι δοκεῖ, ἄρρένων δὲ πρὸς ἄρρενας ἢ θηλειῶν πρὸς θηλείας παρὰ φύσιν καὶ τῶν πρῶτων τὸ τόλμημα εἶναι δι' ἀκράτειαν ἡδονῆς. πάντες δὲ δὴ Κρητῶν τὸν περὶ τὸν Γανυμήδη μῦθον κατ-

ηγοροῦμεν ὥς λογοποιησάντων τούτων, ἐπειδὴ παρὰ Διὸς αὐτοῖς οἱ νόμοι πεπιστευμένοι ἦσαν γεγονέναι, τοῦτον τὸν μῦθον προστεθεικέναι κατὰ τοῦ Διός, ἵνα ἐπόμενοι δὴ τῷ θεῷ καρπῶνται καὶ ταύτην τὴν ἡδονήν. τὸ μὲν οὖν τοῦ μύθου χαιρετῶ, νόμων δὲ περὶ διασκοπούμενων ἀνθρώπων ὀλίγου πᾶσά ἐστιν ἡ σκέψις περὶ τε τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς λύπας ἐν τε πόλεσι καὶ ἐν ἰδίοις ἡθέσι· δύο γὰρ αὗται πηγαὶ μεθελνται φύσει φεῖν, ὧν ὁ μὲν ἀρνυόμενος ὄθεν τε δεῖ καὶ ὁπότε καὶ ὁπόσον εὐδαιμονεῖ, καὶ πόλις ὁμοίως καὶ ἰδιώτης καὶ ζῶον ἅπαν, ὁ δ' ἀνεπιστημόνως ἅμα καὶ ἐκτὸς τῶν καιρῶν τάναντία ἂν ἐκείνῳ ζῶῃ.

ΙΧ. ΜΕ. Λέγεται μὲν ταῦτα, ὧ ξένε, καλῶς πως, οὐ μὴν ἄλλ' ἀφασία γ' ἡμᾶς λαμβάνει, τί ποτε χρὴ λέγειν πρὸς ταῦτα. ὅμως δ' ἐμοιγε ὀρθῶς δοκεῖ τὸ τὰς ἡδονὰς φεύγειν διακελεύεσθαι τόν γε ἐν Λακεδαίμονι νομοθέτην· περὶ δὲ τῶν ἐν Κνωσῷ νόμων ὅδε, ἂν ἐθέλῃ, βοηθήσει. τὰ δ' ἐν Σπάρτῃ κάλλιστ' ἀνθρώπων δοκεῖ μοι κείσθαι 637 τὰ περὶ τὰς ἡδονὰς· οὐ γὰρ μάλιστ' ἀνθρωποὶ καὶ μεγίσταις προσπίπτουσιν ἡδοναῖς καὶ ὕβρεσι καὶ ἀνοίᾳ πάσῃ, τοῦτ' ἐξέβαλεν ὁ νόμος ἡμῶν ἐκ τῆς χώρας ξυμπάσης, καὶ οὐτ' ἂν ἐπ' ἀγρῶν ἰδοῖς οὐτ' ἐν ἄστεσιν, ὅσων Σπαρτιάταις μέλει, συμπόσια οὐδ' ὁπόσα τούτοις ξυνεπόμενα πάσας ἡδονὰς κινεῖ κατὰ δύναμιν, οὐδ' ἐστιν ὅστις ἂν ἅπαντῶν κωμάζοντί τινι μετὰ μέθης οὐκ ἂν τὴν μεγίστην δίκην εὐθύς ἐπιθείῃ, καὶ οὐδ' ἂν Διονύσια πρόφασιν ἔχοντ' B αὐτὸν λύσαιτο, ὥσπερ ἐν ἀμάξαις εἰδόν ποτε παρ' ὑμῖν ἐγώ, καὶ ἐν Τάραντι δὲ παρὰ τοῖς ἡμετέροις ἀποίκιοις πᾶσαν ἐθεασάμην τὴν πόλιν περὶ τὰ Διονύσια μεθύουσαν· παρ' ἡμῖν δ' οὐκ ἔστ' οὐδὲν τοιοῦτον.

ΑΘ. ὦ Λακεδαιμόνιε ξένε, ἐπαινετὰ μὲν πάντ' ἐστὶ τὰ τοιαῦτα, ὅπου τινὲς ἐνέεισι καρτερήσεις, ὅπου δ' ἀνεῖν-

C ται, βλακικώτερα· ταχὺ γάρ σου λάβοιτ' ἂν τις τῶν παρ' ἡμῶν ἀμυνόμενος, δεικνὺς τὴν τῶν γυναικῶν παρ' ὑμῖν ἄνεσιν. ἅπασι δὴ τοῖς τοιούτοις, καὶ ἐν Τάραντι καὶ παρ' ἡμῖν καὶ παρ' ὑμῖν δέ, μία ἀπόκρισις ἀπολύεσθαι δοκεῖ τοῦ μὴ κακῶς ἔχειν ἀλλ' ὀρθῶς· πᾶς γὰρ ἀποκρινόμενος ἐρεῖ θαυμάζοντι ξένῳ, τὴν παρ' αὐτοῖς ἀήθειαν ὀρῶντι, μὴ θαυμάζε, ὦ ξένε· νόμος ἔσθ' ἡμῖν οὗτος, ἴσως δ' ὑμῖν περὶ αὐτῶν τούτων ἕτερος. ἡμῖν δ' ἐστὶ νῦν, ὦ φίλοι ἄν-

D δρες, οὐ περὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἄλλων ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τῶν νομοθετῶν αὐτῶν κακίας τε καὶ ἀρετῆς· ἔτι γὰρ οὖν εἰπώμεν πλείω περὶ ἀπάσης μέθης· οὐ γὰρ σμικρόν ἐστι τὸ ἐπιτήδευμα οὐδὲ φαύλου διαγνῶναι νομοθέτου. λέγω δ' οὐκ οἴνου περὶ πόσεως τὸ παράπαν ἢ μή, μέθης δὲ αὐτῆς πέρι, πότερον, ὥσπερ Σκύθαι χρῶνται καὶ Πέρσαι, χρηστέον, καὶ ἔτι Καρχηδόνιοι καὶ Κελτοὶ καὶ E Ἰβήρες καὶ Θρᾷκες, πολεμικὰ ξύμπαντα ὄντα ταῦτα γένη, ἢ καθάπερ ὑμεῖς· ὑμεῖς μὲν γάρ, ὅπερ λέγεις, τὸ παράπαν ἀπέχεσθε, Σκύθαι δὲ καὶ Θρᾷκες ἀκράτῳ παντάπασι χρώμενοι, γυναῖκές τε καὶ αὐτοί, καὶ κατὰ τῶν ἱματίων καταχεόμενοι καλὸν καὶ εὐδαιμον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύειν νενομίκασι· Πέρσαι δὲ σφόδρα μὲν χρῶνται καὶ ταῖς ἄλλαις τρυφαῖς, ἃς ὑμεῖς ἀποβάλλετε, ἐν τάξει δὲ μᾶλλον τούτων.

638 ΜΕ. Ὡς ᾤσθε, διώκομεν δέ γε ἡμεῖς πάντας τούτους, ὅταν ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας λάβωμεν.

ΑΘ. Ὡς ἄριστε, μὴ λέγε ταῦτα· πολλαὶ γὰρ δὴ φυγαὶ καὶ διώξεις ἀτέκμαρτοι γεγόνασί τε καὶ ἔσονται, διὸ φανερόν· ὄρον τοῦτον οὐκ ἂν ποτε λέγοιμεν ἀλλ' ἀμφισβητήσιμον περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ μή, νίκην τε καὶ ἥτταν λέγοντες μάχης· ἐπειδὴ γὰρ αἱ μείζους τὰς ἐλάτους πόλεις νικῶσι μαχόμεναι καὶ καταδουλοῦνται, Συρακόσιοι μὲν Λοκρούς, οἳ δὴ δοκοῦσιν εὐνομώτατοι τῶν

περὶ ἐκείνον τὸν τόπον γεγονέναι, Κέλους δὲ Ἀθηναῖοι·
 μυρία δ' ἄλλα τοιαῦτ' ἂν εὗροιμεν. ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ ἐκά-
 στον ἐπιτηδεύματος πειρώμεθα λέγοντες πείθειν ἡμᾶς αὐ-
 τοὺς, νίκας δὲ καὶ ἥττας ἐκτὸς λόγου τὰ νῦν θῶμεν, λέ-
 γομεν δ' ὥς τὸ μὲν τοιόνδε ἐστὶ καλόν, τὸ δὲ τοιόνδε οὐ
 καλόν. πρῶτον δ' ἀκούσατέ τί μου, περὶ αὐτῶν τούτων ὥς
 δεῖ τό τε χρηστὸν καὶ τὸ μὴ δοκοεῖν.

ΜΕ. Πῶς οὖν δὴ λέγεις;

Χ. ΑΘ. Δοκοῦσί μοι πάντες οἱ λόγῳ τι λαβόντες ἐπι-
 τήδευμα καὶ προθέμενοι ψέγειν αὐτὸ ἢ ἐπαινεῖν εὐθύς
 ῥηθὲν οὐδαμῶς δρᾶν κατὰ τρόπον, ἀλλὰ ταυτόν ποιεῖν,
 οἷον εἰ δὴ τις ἐπαινέσσαντός τινος τυρούς, βρῶμα ὥς ἀγα-
 θόν, εὐθύς ψέγοι, μὴ διαπυθόμενος αὐτοῦ μήτε τὴν ἐρ-
 γασίαν μήτε τὴν προσφοράν, ὅτινα τρόπον καὶ οἷστισι
 καὶ μεθ' ὧν καὶ ὅπως ἔχοντα καὶ ὅπως προσφέρειν ἔχουσι·
 νῦν δὴ ταυτόν μοι δοκοῦμεν ἡμεῖς ἐν τοῖς λόγοις ποιεῖν·
 περὶ μέθης γὰρ ἀκούσαντες τοσοῦτον μόνον εὐθύς οἱ μὲν
 ψέγειν αὐτό, οἱ δ' ἐπαινεῖν, καὶ μάλα ἀτόπως. μάρτυσι
 γὰρ καὶ ἐπαινέταις χρώμενοι ἐπαινοῦμεν ἑκάτεροι, καὶ οἱ
 μὲν, ὅτι πολλοὺς παρεχόμεθα, ἀξιοῦμέν τι λέγειν κύριον,
 οἱ δὲ, ὅτι τοὺς μὴ χρωμένους αὐτῷ ὀρῶμεν νικῶντας μα-
 χομένους· ἀμφισβητεῖται δ' αὖ καὶ τοῦθ' ἡμῖν. εἰ μὲν
 δὴ καὶ περὶ ἐκάστων οὕτω καὶ τῶν ἄλλων νομίμων διεξι-
 μεν, οὐκ ἂν ἔμοιγε κατὰ νοῦν εἶη, τρόπον δὲ ἄλλον, ὃν
 ἐμοὶ φαίνεται δεῖν, ἐθέλω λέγειν περὶ αὐτοῦ τούτου, τῆς
 μέθης, πειρώμενος, ἂν ἄρα δύνωμαι τὴν περὶ ἀπάντων
 τῶν τοιούτων ὀρθὴν μέθοδον ἡμῖν δηλοῦν, ἐπειδὴ καὶ
 μυρία ἐπὶ μυρίοις ἔθνη περὶ αὐτῶν ἀμφισβητοῦντα ὑμῖν
 πόλεσι δυεῖν τῷ λόγῳ διαμάχοιτ' ἂν.

ΜΕ. Καὶ μὴν εἴ τινα ἔχομεν ὀρθὴν σκέψιν των τοι-
 ούτων, οὐκ ἀποκνητέον ἀκούειν.

ΑΘ. Σκεψόμεθα δὴ πῃ τῇδε· φέρε, εἰ τις αἰγῶν

τροφὴν καὶ τὸ ζῶον αὐτό, κτῆμα ὡς ἔστι καλόν, ἐπαινοί, ἄλλος δέ τις ἑωρακὼς αἶγας χωρὶς νεμομένας αἰπόλου ἐν ἐργασίμοις χωρίοις δρώσας κακὰ διαψέγοι, καὶ πᾶν θρέμμα ἄναρχον ἢ μετὰ τινων κακῶν ἀρχόντων ἰδὼν οὕτω μέμφοιτο, τὸν τοῦ τοιούτου ψόγον ἡγοῦμεθα ὑγιὲς ἂν ποτε ψέξαι καὶ ὀτιοῦν;

ME. Καὶ πῶς;

AΘ. Χρηστὸς δὲ ἄρχων ἔσθ' ἡμῖν ἐν πλοίοις πότερον
B ἔαν τὴν ναυτικὴν ἔχη ἐπιστήμην μόνον, ἂν τ' οὖν ναυτιᾷ ἂν τε μή, ἢ πῶς ἂν λέγοιμεν;

ME. Οὐδαμῶς, ἂν γε πρὸς τῇ τέχνῃ ἔχη καὶ τοῦτο τὸ πάθος ὃ λέγεις.

AΘ. Τί δ' ἄρχων στρατοπέδων; ἄρ' ἔαν τὴν πολεμικὴν ἔχη ἐπιστήμην, ἱκανὸς ἄρχειν, κἂν δειλὸς ὢν ἐν τοῖς δεινοῖς ὑπὸ μέθης τοῦ φόβου ναυτιᾷ;

ME. Καὶ πῶς;

AΘ. Ἄν δὲ αὐτὸ μήτ' ἔχη τὴν τέχνην δειλὸς τ' ἦ;

ME. Παντάπασί τινα πονηρὸν λέγεις, καὶ οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἄρχοντα, ἀλλὰ τινων σφόδρα γυναικῶν.

C AΘ. Τί δ' ἐπαινέτην ἢ ψέκτην κοινωνίας ἡστιν οσοῦν, ἢ πέφυκέ τε ἄρχων εἶναι μετ' ἐκείνου τε ὠφέλιμός ἐστιν, ὃ δὲ μήθ' ἑωρακὼς εἴη ποτ' ὀρθῶς αὐτήν αὐτῇ κοινωνοῦσαν μετ' ἄρχοντος, αἰεὶ δὲ ἄναρχον ἢ μετὰ κακῶν ἀρχόντων ξυνοῦσαν· οἴωμεθα δὴ ποτε τοὺς τοιούτους θεωροὺς τῶν τοιούτων κοινωνιῶν χρηστόν τι ψέξειν ἢ ἐπαινέσεσθαι;

D ME. Πῶς δ' ἂν, μηδέποτε γε ἰδόντας μηδὲ ξυγγενομένους ὀρθῶς γενομένῳ μηδενὶ τῶν τοιούτων κοινωνημάτων;

AΘ. Ἐχε δὴ· τῶν πολλῶν κοινωνιῶν ξυμπότας καὶ ξυμπόσια θεῖμεν ἂν μίαν τινὰ ξυνουσίαν εἶναι;

ME. Καὶ σφόδρα γε.

ΑΘ. Ταύτην οὖν μὲν ὁρθῶς γιγνομένην ἤδη τις πώποτε ἐθεάσατο; καὶ σφῶν μὲν ἀποκρίνασθαι ῥάδιον ὥς οὐδεπώποτε τὸ παράπαν· οὐ γὰρ ἐπιχώριον ὑμῖν τοῦτο οὐδὲ νόμιμον· ἐγὼ δ' ἐντετύχηκά τε πολλαῖς καὶ πολλὰ-
χοῦ, καὶ προσέτι πάσας ὥς ἔπος εἰπεῖν διηρώτηκα, καὶ
σχεδὸν ὅλην μὲν οὐδεμίαν ὁρθῶς γιγνομένην ἐώρακα οὐδ' Ε
ἀκήκοα, μόρια δ' εἴ που σμικρὰ καὶ ὀλίγα, τὰ πολλὰ δὲ
ξύμπανθ' ὥς εἰπεῖν διημαρτημένα.

ΚΛ. Πῶς δὴ ταῦτα, ὦ ξένε, λέγεις; εἰπέ ἐτι σαφέστε-
ρον· ἡμεῖς μὲν γάρ, ὅπερ εἶπες, ἀπειρίᾳ τῶν τοιούτων
οὐδ' ἐντυγχάνοντες ἂν ἴσως εὐθύς γε γνοίμεν τό τε ὁρθὸν 640
καὶ μὴ γιγνόμενον ἐν αὐτοῖς.

ΑΘ. Εἰκὸς λέγεις· ἀλλ' ἐμοῦ φράζοντος πειρῶ μαν-
θάνειν. τὸ μὲν γὰρ ἐν πάσαις τε ξυνόδοις καὶ κοινωνίαις
πράξεων ὠντινωνοῦν ὥς ὁρθὸν πανταχοῦ ἐκάστοις ἄρ-
χουτα εἶναι, μανθάνεις;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Καὶ μὴν ἐλέγομεν νῦν δὴ, μαχομένων ὥς ἀν-
δρεῖον δεῖ τὸν ἄρχοντα εἶναι.

ΚΛ. Πῶς δ' οὔ;

ΑΘ. Ὁ μὴν ἀνδρεῖος τῶν δειλῶν ὑπὸ φόβων ἥττον
τεθορύβηται. Β

ΚΛ. Καὶ τοῦτο οὕτως.

ΑΘ. Εἰ δ' ἦν τις μηχανὴ μηδὲν τὸ παράπαν δεδιότα
μηδὲ θορυβούμενον ἐπιστῆσαι στρατοπέδῳ στρατηγόν,
ἄρ' οὐ τοῦτ' ἂν παντὶ τρόπῳ ἐπράττομεν;

ΚΛ. Σφόδρα μὲν οὖν.

ΑΘ. Νῦν δέ γε οὐ στρατοπέδου περὶ λέγομεν ἄρξον-
τος ἐν ἀνδρῶν ὁμιλίαις ἐχθρῶν ἐχθροῖς μετὰ πολέμου,
φίλων δ' ἐν εἰρήνῃ πρὸς φίλους κοινωνησόντων φιλο-
φροσύνης.

ΚΛ. Ὅρθῶς.

C ΑΘ. Ἔστι δέ γε ἡ τοιαύτη συνουσία, εἴπερ ἔσται μετὰ μέθης, οὐκ ἀθόρυβος· ἦ γάρ;

ΚΛ. Πῶς γάρ; ἀλλ' οἶμαι πᾶν τούναντίον.

ΑΘ. Οὐκοῦν πρῶτον μὲν καὶ τούτοις ἄρχοντος δεῖ;

ΚΛ. Τί μὴν; ὥς οὐδενί γε πράγματι.

ΑΘ. Πότερον οὖν ἀθόρυβον, εἰ δυνατόν εἴη, τὸν τοιοῦτον ἄρχοντα ἐκπορίζεσθαι δεῖ;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Καὶ μὴν περὶ γε συνουσίας, ὥς ἔοικεν, αὐτὸν φρόνιμον εἶναι δεῖ· γίγνεται γὰρ φύλαξ τῆς τε ὑπαρχούσης φιλίας αὐτοῖς, καὶ ἔτι πλείονος ἐπιμελητῆς ὅπως ἔσται διὰ τὴν τότε ξυνουσίαν.

D ΚΛ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Οὐκοῦν νήφοντά τε καὶ σοφὸν ἄρχοντα μεθύοντων δεῖ καθιστάναι, καὶ μὴ τούναντίον; μεθύοντων γὰρ μεθύων καὶ νέος ἄρχων μὴ σοφός, εἰ μὴ κακὸν ἀπεργάσασαί τι μέγα, πολλῇ χρεῖτ' ἂν ἀγαθῇ τύχῃ.

ΚΛ. Παμπόλλῃ μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἰ μὲν γιγνομένων ὥς δυνατόν ὀρθότατα τούτων ἐν ταῖς πόλεσι τῶν ξυνουσιῶν μέμφοιτό τις, E ἐπικαλῶν αὐτῷ τῷ πράγματι, τάχ' ἂν ὀρθῶς ἴσως μέμφοιτο· εἰ δὲ ἀμαρτανόμενον ὥς οἶόν τε μάλιστα ἐπιτήδευμά τις ὀρῶν λοιδορεῖ, πρῶτον μὲν δῆλον ὥς ἀγνοεῖ τοῦτ' αὐτὸ γιγνόμενον οὐκ ὀρθῶς, εἰδ' ὅτι πᾶν τούτῳ τῷ τρόπῳ φανεῖται πονηρόν, δεσπότου τε καὶ ἄρχοντος νήφοντος χωρὶς πραττόμενον. ἦ οὐ ξυννοεῖς τοῦθ', ὅτι με- 641 θύων κυβερνήτης καὶ πᾶς παντὸς ἄρχων ἀνατρέπει πάντα εἴτε πλοῖα εἴτε ἄρματα εἴτε στρατόπεδον, εἰδ' ὅ τί ποτ' εἴη τὸ κυβερνώμενον ὑπ' αὐτοῦ;

XI. ΚΛ. Παντάπασι τοῦτό γε ἀληθές εἰρηκας, ὦ ξένε· τοῦπὶ τῷδε δ' ἡμῖν λέγε, τί ποτ', ἂν γίγνηται τοῦτο ὀρθὸν τὸ περὶ τὰς πόσεις νόμιμον, ἀγαθὸν ἂν δράσειεν

ἡμᾶς; οἷον δ' νῦν δὴ ἐλέγομεν, εἰ στράτευμα ὀρθῆς ἡγε-
μονίας τυγχάνοι, νίκη πολέμου τοῖς ἐπομένοις ἂν γί-
γνοιτο, οὐ σμικρὸν ἀγαθόν, καὶ τὰλλ' οὕτω· συμποσίου
δὲ ὀρθῶς παιδαγωγηθέντος τί μέγα ἰδιώταις ἢ τῇ πόλει B
γίγνοιτ' ἂν;
www.libtool.com.cn

ΑΘ. Τί δέ; παιδὸς ἐνὸς ἢ καὶ χοροῦ παιδαγωγη-
θέντος κατὰ τρόπον ἐνὸς τί μέγα τῇ πόλει φαίμεν ἂν γί-
γνεσθαι; ἢ τοῦτο οὕτως ἐρωτηθέντες εἰποίμεν ἂν, ὥς
ἐνὸς μὲν βραχὺ τῇ πόλει γίγνοιτ' ἂν ὄφελος, εἰ δ' ὅλως
ἐρωτᾷς παιδείαν τῶν παιδευθέντων, τί μέγα τὴν πόλιν
ὀνίνησιν, οὐ χαλεπὸν εἰπεῖν, ὅτι παιδευθέντες μὲν εὖ
γίγνουντ' ἂν ἄνδρες ἀγαθοί, γενόμενοι δὲ τοιοῦτοι τὰ τ' C
ἄλλα πράττοιεν καλῶς, ἔτι δὲ καὶ νικῶεν τοὺς πολεμίους
μαχόμενοι. παιδεία μὲν οὖν φέρει καὶ νίκην, νίκη δ'
ἐνίοτε ἀπαιδευσίαν· πολλοὶ γὰρ ὕβριστότεροι διὰ πολέ-
μων νίκας γενόμενοι μυρίων ἄλλων κακῶν δι' ὕβριν ἐνε-
πλήσθησαν, καὶ παιδεία μὲν οὐδεπώποτε γέγονε Καδμεία,
νῆκαι δὲ ἀνθρώποις πολλαὶ δὴ τοιαῦται γεγύνασιν τε καὶ
ἔσονται.

ΚΑ. Δοκεῖς ἡμῖν, ὦ φίλε, τὴν ἐν τοῖς οἴνοις κοινὴν
διατριβὴν ὥς εἰς παιδείας μεγάλην μοῖραν τείνουσαν λέ- D
γειν, ἂν ὀρθῶς γίγνηται.

ΑΘ. Τί μήν;

ΚΑ. Ἐχοις ἂν οὖν τὸ μετὰ τοῦτ' εἰπεῖν, ὥς ἔστι τὸ
νῦν εἰρημένον ἀληθές;

ΑΘ. Τὸ μὲν ἀληθές, ὦ ξέने, δυσχυρίζεσθαι ταῦτα
οὕτως ἔχειν, πολλῶν ἀμφισβητούντων, θεοῦ· εἰ δ' ὅπη
ἐμοὶ φαίνεται δεῖ λέγειν, οὐδεὶς φθόνος, ἐπεὶ περ ὠρμήκα-
μέν γε τοὺς λόγους περὶ νόμων καὶ πολιτείας ποιεῖσθαι
τὰ νῦν.

ΚΑ. Τοῦτ' ἀντὶ δὴ πειρώμεθα τὸ σοὶ δοκοῦν περὶ
τῶν νῦν ἀμφισβητουμένων καταμαθεῖν. E

ΑΘ. Ἀλλὰ χρὴ ποιεῖν οὕτως, ὑμᾶς τε ἐπὶ τὸ μαθεῖν καὶ ἐμὲ ἐπὶ τὸ δηλωᾶσαι πειρώμενον ἀμῶς γέ πως ξυντεῖναι τὸν λόγον. πρῶτον δέ μου ἀκούσατε τὸ τοιόνδε· τὴν πόλιν ἅπαντες ἡμῶν Ἕλληνες ὑπολαμβάνουσιν ὡς φιλόλογός τέ ἐστι καὶ πολύλογος, Λακεδαιμόνα δὲ καὶ Κρήτην, τὴν μὲν βραχύλογον, τὴν δὲ πολύνοιαν μᾶλλον ἢ πολυλογίαν ἀσκοῦσαν. σκοπῶ δὴ, μὴ δόξαν ὑμῖν παράσχωμαι περὶ σμικροῦ πολλὰ λέγειν, μέθης πέρι σμικροῦ πράγματος παμμήκη λόγον ἀνακαθαίρομενος. τὸ δὲ ἢ κατὰ φύσιν αὐτοῦ διόρθωσις οὐκ ἂν δύναίτο ἄνευ μουσικῆς ὀρθότητός ποτε σαφές οὐδ' ἱκανὸν ἐν τοῖς λόγοις ἀπολαβεῖν· μουσικὴ δὲ ἄνευ παιδείας τῆς πάσης οὐκ ἂν αὖ ποτὲ δύναίτο· ταῦτα δὲ παμπόλλων ἐστὶ λόγων. ὁρᾶτε οὖν τί ποιῶμεν, [εἰ ταῦτα μὲν ἐάσαιμεν ἐν τῷ παρόντι, μετεκβαίμεν δ' εἰς ἕτερόν τινα νόμων πέρι λόγον].

ΜΕ. Ὡς ξένε Ἀθηναῖε, οὐκ οἶσθ' ἴσως, ὅτι τυγχάνει ἡμῶν ἡ ἐστία τῆς πόλεως οὕσα ὑμῶν πρόξενος. ἴσως μὲν οὖν καὶ πᾶσι τοῖς παισίν, ἐπειδὴν ἀκούσωσιν, ὅτι τινός εἰσι πόλεως πρόξενοι, ταύτῃ τις εὐνοία ἐκ νέων εὐθύς ἐνδύεται ἕκαστον ἡμῶν τῶν προξένων τῇ πόλει, ὡς δευτέρᾳ οὔσῃ πατρίδι μετὰ τὴν αὐτοῦ πόλιν· καὶ δὴ καὶ ἐμοὶ νῦν ταῦτο τοῦτο ἐγγέγονεν. ἀκούων γὰρ τῶν παίδων εὐθύς, εἴ τι μέμφοιντο ἢ καὶ ἐπαινοῖεν Λακεδαιμόνιοι Ἀθηναίους, ὡς ἡ πόλις ὑμῶν, ᾧ Μέγилле, ἔφασαν, ἡμᾶς οὐ καλῶς ἢ καλῶς ἔρρεξε, ταῦτα δὴ ἀκούων, καὶ μαχόμενος πρὸς αὐτὰ ὑπὲρ ὑμῶν αἰετὶ πρὸς τοὺς τὴν πόλιν εἰς ψόγον ἄγοντας, πᾶσαν εὐνοίαν ἔσχον, καὶ μοι νῦν ἢ τε φωνὴ προσφιλῆς ὑμῶν, τό τε ὑπὸ πολλῶν λεγόμενον, ὡς ὅσοι Ἀθηναίων εἰσὶν ἀγαθοὶ διαφερόντως εἰσὶ τοιοῦτοι, δοκεῖ ἀληθέστατα λέγεσθαι· μόνοι γὰρ ἄνευ ἀνάγκης αὐτοφυνῶς θεία μοῖρα ἀληθῶς καὶ οὐ τι πλαστῶς εἰσὶν ἀγαθοί. θαρρῶν δὴ ἐμοῦ γε ἔνεκα λέγοις ἂν τοσαῦτα ὁπόσα σοι φίλον.

ΚΑ. Καὶ μὴν, ὦ ξένε, καὶ τὸν παρ' ἐμοῦ λόγον ἀκούσας τε καὶ ἀποδεξάμενος θαρρῶν ὁπόσα βούλει λέγε. τῇδε γὰρ ἴσως ἀκήκοας ὡς Ἐπιμενίδης γέγονεν ἀνὴρ θεῖος, ὃς ἦν ἡμῖν οἰκεῖος, ἐλθὼν δὲ πρὸ τῶν Περσικῶν δέκα ἔτεσι πρότερον παρ' ὑμᾶς κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ μαντείαν θυσίας τε ἐθύσατό τινας, ἃς ὁ θεὸς ἀνείλε, καὶ δὴ καὶ φοβουμένων τὸν Περσικὸν Ἀθηναίων στόλον εἶπεν, ὅτι Ε δέκα μὲν ἐτῶν οὐχ ἤξουσιν, ὅταν δὲ ἐλθῶσιν, ἀπαλλαγῇ- σονται πράξαντες οὐδὲν ὧν ἤλπιζον, παθόντες τε ἢ δρᾶ- σαντες πλείω κακά. τότε οὖν ἐξενώθησαν ὑμῖν οἱ πρόγο- νοι ἡμῶν, καὶ εὖνοίαν ἐκ τόσου ἐγωγε ὑμῖν καὶ οἱ ἡμέτε- 643 ροι ἔχουσι γονῆς.

ΑΘ. Τὰ μὲν τοίνυν ὑμέτερα ἀκούειν, ὡς ἔοικεν, ἔτοιμ' ἂν εἴη· τὰ δ' ἐμὰ βούλεσθαι μὲν ἔτοιμα, δύνασθαι δὲ οὐ πάνυ ῥάδια, ὅμως δὲ πειρατέον. πρῶτον δὴ οὖν πρὸς τὸν λόγον ὀρισώμεθα παιδείαν, τί ποτ' ἐστὶ καὶ τίνα δύ- ναμιν ἔχει· διὰ γὰρ ταύτης φαμὲν ἰτέον εἶναι τὸν προκε- χειρισμένον ἐν τῷ νῦν λόγον ὑφ' ἡμῶν, μέχρι περ ἂν πρὸς τὸν θεὸν ἀφίκηται.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν δρῶμεν ταῦτα, εἶπερ σοὶ γε ἡδύ.

ΑΘ. Λέγοντος τοίνυν ἐμοῦ, τί ποτε χρή φάναι παι- Β δείαν εἶναι, σκέψασθε ἂν ἀρέσκη τὸ λεχθέν.

ΚΑ. Λέγοις ἄν.

XII. ΑΘ. Λέγω δὴ, καὶ φημι τὸν ὁτιοῦν ἀγαθὸν ἄν- δρα μέλλοντα ἔσεσθαι τοῦτο αὐτὸ ἐκ παίδων εὐθύς μελε- τᾶν δεῖν παίζοντά τε καὶ σπουδάζοντα ἐν τοῖς τοῦ πράγ- ματος ἐκάστοις προσήκουσιν. οἶον τὸν μέλλοντα ἀγαθὸν ἔσεσθαι γεωργὸν ἢ τινα οἰκοδόμον, τὸν μὲν οἰκοδομοῦντά τι τῶν παιδείων οἰκοδομημάτων παίζειν χρή, τὸν δ' αὖ γεωργοῦντα, καὶ ὄργανα ἐκατέρω σμικρά, τῶν ἀληθινῶν C μιμήματα, παρασκευάζειν τὸν τρέφοντα αὐτῶν ἐκάτερον· καὶ δὴ καὶ τῶν μαθημάτων ὅσα ἀναγκαῖα προμεμαθηκέ-

ναι προμανθάνειν, οἷον τέκτονα μετρεῖν ἢ σταθμᾶσθαι καὶ πολεμικὸν ἱππεύειν παίζοντα ἢ τι τῶν τοιούτων ἄλλο [ποιοῦντα] καὶ πειρᾶσθαι διὰ τῶν παιδιῶν ἐκέλσε τρέπειν τὰς ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τῶν παίδων, οἱ ἀφικομένους
 D αὐτοὺς δεῖ τέλος ἔχειν. κεφάλαιον δὲ παιδείας λέγομεν τὴν ὀρθὴν τροφήν, ἣ τοῦ παλζοντος τὴν ψυχὴν εἰς ἔρωτα μάλιστα ἄξει τούτου, ὃ δεήσει γενόμενον ἄνδρ' αὐτὸν τέλειον εἶναι τῆς τοῦ πράγματος ἀρετῆς· ὁρᾶτε οὖν, εἰ μέχρι τούτου γε, ὅπερ εἶπον, ὑμῖν ἀρέσκει τὸ λεχθέν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὗ;

ΑΘ. Μὴ τοίνυν μὴδ' ὃ λέγομεν εἶναι παιδεῖαν ἀόριστον γένηται. νῦν γὰρ ὀνειδίζοντες ἐπαινοῦντές θ' ἐκάστων τὰς τροφὰς λέγομεν ὥς τὸν μὲν πεπαιδευμένον
 E ἡμῶν ὄντα τινά, τὸν δὲ ἀπαιδευτὸν ἐνίοτε εἰς τε καπηλείας καὶ ναυκληρίας καὶ ἄλλων τοιούτων μάλα πεπαιδευμένων σφόδρα ἀνθρώπων· οὐ γὰρ ταῦτα ἡγουμένων, ὥς ἔοικεν, εἶναι παιδεῖαν ὃ νῦν λόγος ἂν εἴη, τὴν δὲ πρὸς ἀρετὴν ἐκ παίδων παιδεῖαν, ποιοῦσαν ἐπιθυμητὴν τε καὶ ἐραστὴν τοῦ πολίτην γενέσθαι τέλειον, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἐπιστάμενον μετὰ δίκης. ταύτην τὴν τροφήν ἀφο-
 614 ρισάμενος ὁ λόγος οὗτος, ὥς ἔμοι φαίνεται, νῦν βούλοιτ' ἂν μόνην παιδεῖαν προσαγορεύειν, τὴν δὲ εἰς χρήματα τείνουσαν ἢ τινα πρὸς ἰσχὺν ἢ καὶ πρὸς ἄλλην τινὰ σοφίαν ἄνευ νοῦ καὶ δίκης βάνανσόν τ' εἶναι καὶ ἀνελεύθερον καὶ οὐκ ἀξίαν τὸ παράπαν παιδεῖαν καλεῖσθαι. ἡμεῖς δὲ μὴδὲν ὀνόματι διαφερώμεθ' αὐτοῖς, ἀλλ' ὃ νῦν δὴ λόγος ἡμῖν ὁμολογηθεὶς μενέτω, ὥς οἱ γε ὀρθῶς πεπαιδευμένοι σχεδὸν ἀγαθοὶ γίνονται, καὶ δεῖ δὲ τὴν παι-
 B δεῖαν μὴδαμοῦ ἀτιμᾶζειν, ὥς πρῶτον τῶν καλλίστων τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσι παραγιγνόμενον· καὶ εἰ ποτε ἐξέρχεται, δυνατόν δ' ἐστὶν ἐπανορθοῦσθαι, τοῦτ' ἀεὶ δραστήειον διὰ βίου παντὶ κατὰ δύναμιν.

ΚΑ. Ὅρθως, καὶ συγχωροῦμεν ἃ λέγεις.

ΑΘ. Καὶ μὴν πάλαι γε συνεχωρήσαμεν ὡς ἀγαθῶν μὲν ὄντων τῶν δυναμένων ἄρχειν αὐτῶν, κακῶν δὲ τῶν μὴ.

ΚΑ. Λέγεις ὀρθότατα.

ΑΘ. Σαφέστερον ἐτι τοῶν ἀναλάβωμεν τοῦτ' αὐτὸ ὃ τί ποτε λέγομεν. καὶ μοι δι' εἰκόνοσ ἀποδέξασθε ἕάν Ὁ πως δυνατὸς ὑμῖν γένωμαι δηλῶσαι τὸ τοιοῦτον.

XIII. ΚΑ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἓνα μὲν ἡμῶν ἕκαστον αὐτῶν τιθῶμεν;

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Δύο δὲ κεκτημένον ἐν αὐτῷ ξυμβούλῳ ἐναντίῳ τε καὶ ἄφρονε, ὃ προσαγορεύομεν ἡδονὴν καὶ λύπην;

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα.

ΑΘ. Πρὸς δὲ τούτοις ἀμφοῖν αὐτῷ δόξας μελλόντων, οἷν κοινὸν μὲν ὄνομα ἐλπίς, ἰδιον δὲ φόβος μὲν ἢ πρὸ λύπης ἐλπίς, θάρρος δὲ ἢ πρὸ τοῦ ἐναντίου· ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις λογισμός, ὃ τί ποτ' αὐτῶν ἄμεινον ἢ χειρόν· ὃς γενόμενος δόγμα πόλεως κοινὸν νόμος ἐπυνόμασται.

ΚΑ. Μόγισ μὲν πως ἐφέπομαι, λέγε μὴν τὸ μετὰ ταῦτα ὡς ἐπομένον.

ΜΕ. Καὶ ἐν ἐμοὶ μὴν ταὐτὸ τοῦτο πάθος ἐνι.

ΑΘ. Περὶ δὴ τούτων διανοηθῶμεν οὕτως. θαῦμα μὲν ἕκαστον ἡμῶν ἡγησώμεθα τῶν ζώων θεῖον, εἴτε ὡς παῖγνιον ἐκείνων εἴτε ὡς σπουδῇ τινὶ ξυνεστηκός· οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε γινώσκουμεν, τόδε δὲ ἴσμεν, ὅτι ταῦτα τὰ Ε πάθη ἐν ἡμῖν οἷον νεῦρα ἢ μήρινθοι τινες ἐνοῦσαι σπῶσί τε ἡμᾶς καὶ ἀλλήλαις ἀνθέλκουσιν ἐναντίαι οὔσαι ἐπ' ἐναντίας πράξεις, οὗ δὴ διωρισμένη ἀρετὴ καὶ κακία κεῖται· μῖα γὰρ φησιν ὁ λόγος δεῖν τῶν ἑλλξεων ξυνεπόμενον αἰεὶ καὶ μηδαμῇ ἀπολειπόμενον ἐκείνης ἀνθέλλειν τοῖς ἄλλοις νεύροις ἕκαστον, ταύτην δ' εἶναι τὴν τοῦ λογισμοῦ 645

ἀγωγὴν χρυσὴν καὶ ἱερὰν, τῆς πόλεως κοινὸν νόμον ἐπι-
καλουμένην, ἄλλας δὲ σκληρὰς καὶ σιδηρὰς, τὴν δὲ μαλα-
κὴν ἄτε χρυσὴν οὖσαν, τὰς δὲ ἄλλας παντοδαποῖς εἶδεσιν
ὁμοίας. δεῖν δὴ τῇ καλλίστῃ ἀγωγῇ τῇ τοῦ νόμου αἰεὶ ἐνυλ-
λαμβάνειν· ἄτε γὰρ τοῦ λογισμοῦ καλοῦ μὲν ὄντος, πρᾶον
δὲ καὶ οὐ βιαίου, δεῖσθαι ὑπηρετῶν αὐτοῦ τὴν ἀγωγὴν,
ὅπως ἂν ἡμῖν τὸ χρυσοῦν γένος νικᾷ τὰ ἄλλα γένη· καὶ
B οὕτω δὴ περὶ θαυμάτων ὡς ὄντων ἡμῶν ὁ μῦθος ἀρετῆς
σεσωσμένος ἂν εἴη, καὶ τὸ κρείττω ἑαυτοῦ καὶ ἥττω εἶναι
τρόπον τινὰ φανερόν ἂν γίγνοιτο μᾶλλον ὃ νοεῖ, καὶ ὅτι
πόλιν καὶ ἰδιώτην, τὸν μὲν λόγον ἀληθῆ λαβόντα ἐν ἑαυ-
τῷ περὶ τῶν ἔλξεων τούτων τούτῳ ἐπόμενον δεῖ ξῆν, πό-
λιν δὲ ἢ παρὰ θεῶν τινος ἢ παρὰ τούτου τοῦ γνόντος
ταῦτα λόγον παραλαβοῦσαν, νόμον θεμένην, αὐτῇ τε ὁμι-
λεῖν καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν. οὕτω καὶ κακία δὴ καὶ ἀρετὴ
C σαφέστερον ἡμῖν διηρθρωμένον ἂν εἴη· ἐναργεστέρου δ'
αὐτοῦ γενομένου καὶ παιδεία καὶ τὰ ἄλλα ἐπιτηδεύματα ἴσως
ἔσται μᾶλλον καταφανῆ, καὶ δὴ καὶ τὸ περὶ τῆς ἐν τοῖς
οἴνοις διατριβῆς, ὃ δοξασθεῖν μὲν ἂν εἶναι φάυλου πέρι
μῆκος πολὺ λόγων περιττὸν εἰρημένον, φανείη δὲ τάχ' ἂν
ἴσως τοῦ μήκους γ' αὐτῶν οὐκ ἀπ' ἀξίον.

ΚΑ. Εὖ λέγεις, καὶ περαίνωμεν, ὃ τί περ ἂν τῆς γε-
νῦν διατριβῆς ἄξιον γίγνηται.

D XIV. ΑΘ. Λέγε δὴ· προσφέροντες τῷ θαύματι τού-
τῳ τὴν μέθην ποῖόν τι ποτε αὐτὸ ἀπεργαζόμεθα;

ΚΑ. Πρὸς τί δὲ σκοπούμενος αὐτὸ ἐπανερωτᾷς;

ΑΘ. Οὐδέν πω πρὸς ὃ τι, τοῦτο δὲ ὅλως κοινωνῆσαν
τούτῳ ποῖόν τι ξυμπίπτει γίγνεσθαι. ἔτι δὲ σαφέστερον
ὃ βούλομαι πειράσομαι φράζειν. ἐρωτῶ γὰρ τὸ τοιόνδε·
ἄρα σφοδρотеράς τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ θυμούς καὶ
ἐρωτας ἢ τῶν οἴνων πόσις ἐπιτείνει;

ΚΑ. Πολύ γε.

ΑΘ. Τί δ' αὖ τὰς αἰσθήσεις καὶ μνήμας καὶ δόξας Ε
καὶ φρονήσεις; πότερον ὡσαύτως σφοδροτέρας, ἢ πάμ-
παν ἀπολείπει ταῦτα αὐτόν, ἂν κατακορῆς τις τῇ μέθῃ γί-
γνηται;

ΚΛ. Ναί, πάμπαν ἀπολείπει.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἰς ταῦτόν ἀφικνεῖται τὴν τῆς ψυχῆς
ἕξιν τῇ τότε, ὅτε νέος ἦν παῖς;

ΚΛ. Τί μῆν;

ΑΘ. Ἦμιστα δὴ τότε ἂν αὐτὸς αὐτοῦ γίγνοιτο ἐγ-
κρατής.

ΚΛ. Ἦμιστα.

646

ΑΘ. Ἀρ' οὖν πονηρότατος, φαμέν, ὁ τοιοῦτος;

ΚΛ. Πολύ γε.

ΑΘ. Οὐ μόνον ἄρ', ὥς ἔοικεν, ὁ γέρον δὲς παῖς γί-
γνοιτ' ἂν, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθεὶς.

ΚΛ. Ἀριστα εἶπες, ὦ ξέने.

ΑΘ. Τούτου δὴ τοῦ ἐπιτηδεύματος ἔσθ' ὅστις λόγος
ἐπιχειρήσει πείθειν ἡμᾶς ὥς χρὴ γεύεσθαι καὶ μὴ φεύγειν
παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν;

ΚΛ. Ἔοικ' εἶναι· σὺ γοῦν φῆς καὶ ἔτοιμος ἦσθα νῦν
δὴ λέγειν.

ΑΘ. Ἀληθῇ μέντοι μνημονεύεις· καὶ νῦν γ' εἰμὶ Β
ἔτοιμος, ἐπειδήπερ σφῶ γε ἐθελήσειν προθύμως ἔφατον
ἀκούειν.

ΚΛ. Πῶς δ' οὐκ ἀκουσόμεθα; καὶν εἰ μηδενὸς ἄλλου
χάριν, ἀλλὰ τοῦ θαυμαστοῦ τε καὶ ἀτόπου, εἰ δεῖ ἐκόντα
ποτὲ ἄνθρωπον εἰς ἅπασαν φαυλότητα ἑαυτὸν ἐμβάλλειν.

ΑΘ. Ψυχῆς λέγεις· ἢ γάρ;

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Τί δὲ σώματος, ὦ ἑταῖρε, εἰς πονηρίαν, λεπτό-
τητά τε καὶ αἰσχος καὶ ἀδυναμίαν; θαυμάζοιμεν ἂν εἰ ποτέ
τις ἐκὼν ἐπὶ τὸ τοιοῦτον ἀφικνεῖται;

Γ

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τί οὖν; τοὺς εἰς τὰ ἰατρεῖα αὐτοὺς βαδίζοντας ἐπὶ φαρμακοποσίᾳ ἀγνοεῖν οἴομεθα, ὅτι μετ' ὀλίγον ὕστερον καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἔξουσιν τοιοῦτον τὸ σῶμα, οἷον εἰ διὰ τέλους ἔχειν μέλλοιεν, ζῆν οὐκ ἂν δέξαιντο; ἢ τοὺς ἐπὶ τὰ γυμνάσια καὶ πόνους ἰόντας οὐκ ἴσμεν ὥς ἀσθενεῖς εἰς τὸ παραχρῆμα γίνονται;

ΚΛ. Πάντα ταῦτα ἴσμεν.

ΑΘ. Καὶ ὅτι τῆς μετὰ ταῦτα ὠφελείας ἔνεκα ἐκόντες
D πορεύονται;

ΚΛ. Κάλλιστα.

ΑΘ. Οὐκοῦν χρὴ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων πέρι διανοεῖσθαι τὸν αὐτὸν τρόπον;

ΚΛ. Πάνν γε.

ΑΘ. Καὶ τῆς περὶ τὸν οἶνον ἄρα διατριβῆς [ὡσαύτως διανοητέον], εἶπερ ἐνὶ τοῦτο ἐν τούτοις ὀρθῶς διανοηθῆναι.

ΚΛ. Πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Ἄν ἄρα τινὰ ἡμῖν ὠφέλειαν ἔχουσα φαίνεται μηδὲν τῆς περὶ τὸ σῶμα ἐλάττω, τῇ γε ἀρχῇ τὴν σωμασκήαν νικᾷ τῷ τὴν μὲν μετ' ἀλγηδόνων εἶναι, τὴν δὲ μή.

Ε ΚΛ. Ὅρθῶς λέγεις, θαυμάζοιμι δ' ἂν, εἰ τι δυναίμεθα τοιοῦτον ἐν αὐτῷ καταμαθεῖν.

ΑΘ. Τοῦτ' αὐτὸ δὴ νῦν, ὥς ἔοικ', ἡμῖν ἤδη πειρατέον φράζειν. καὶ μοι λέγε· δύο φόβων εἶδη σχεδὸν ἐναντία δυνάμεθα κατανοῆσαι;

ΚΛ. Ποῖα δὴ;

ΑΘ. Τὰ τοιάδε· φοβούμεθα μὲν πού τὰ κακά, προσδοκῶντες γενήσεσθαι.

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Φοβούμεθα δέ γε πολλάκις δόξαν, ἡγούμενοι δοξάζεσθαι κακοὶ πράττοντες ἢ λέγοντές τι τῶν μὴ καλῶν·

ὃν δὴ καὶ καλοῦμεν τὸν φόβον ἡμεῖς γε, οἶμαι δὲ καὶ πάν- 647
τες, αἰσχύνην.

ΚΛ. Τί δ' οὖν;

ΑΘ. Τούτους δὴ δύο ἔλεγον φόβους· ὧν ὁ ἕτερος
ἐναντίος μὲν ταῖς ἀλλήλοισι καὶ τοῖς ἄλλοις φόβοις, ἐναν-
τίος δ' ἐστὶ ταῖς πλείσταις καὶ μεγίσταις ἡδοναῖς.

ΚΛ. Ὅρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ καὶ νομοθέτης, καὶ πᾶς οὐ καὶ σμι-
κρὸν ὄφελος, τοῦτον τὸν φόβον ἐν τιμῇ μεγίστη σέβει, καὶ
καλῶν αἰδῶ τὸ τούτῳ θάρρος ἐναντίον ἀναίδειάν τε προς-
αγορεύει καὶ μέγιστον κακὸν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πᾶσι Β
υενόμικεν;

ΚΛ. Ὅρθῶς λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν τὰ τ' ἄλλα πολλὰ καὶ μέγала ὁ φόβος
ἡμᾶς οὗτος σώζει, καὶ τὴν ἐν τῷ πολέμῳ νίκην καὶ σωτη-
ρίαν ἐν πρὸς ἐν οὐδὲν οὕτω σφόδρα ἡμῖν ἀπεργάζεται;
δύο γὰρ οὖν ἐστὸν τὰ τὴν νίκην ἀπεργαζόμενα, θάρρος
μὲν πολεμίων, φίλων δὲ φόβος αἰσχύνης πέρι κακῆς.

ΚΛ. Ἔστι ταῦτα.

ΑΘ. Ἄφοβον ἡμῶν ἄρα δεῖ γίνεσθαι καὶ φοβερὸν
ἕκαστον· ὧν δ' ἑκάτερον ἔνεκα, διηρημέθα.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ μὴν ἄφοβόν γε ἕκαστον βουλευθέντες ποιεῖν,
φόβων πολλῶν τινῶν εἰς φόβον ἄγοντες αὐτὸν μετὰ νό-
μου, τοιοῦτον ἀπεργαζόμεθα.

ΚΛ. Φαινόμεθα.

ΑΘ. Τί δ' ὅταν ἐπιχειρῶμέν τινα φοβερὸν ποιεῖν
μετὰ δίκης, ἄρ' οὐκ ἀναισχυντία ξυμβάλλοντας αὐτὸν καὶ
προσγυμνάζοντας νικᾶν δεῖ ποιεῖν διαμαχόμενον αὐτοῦ
ταῖς ἡδοναῖς; ἢ τῇ μὲν δειλίᾳ τῇ ἐν αὐτῷ προσμαχόμενον
καὶ νικῶντα αὐτὴν δεῖ τέλεον οὕτω γίνεσθαι πρὸς ἄν- D
δρεῖαν, ἄπειρος δὲ δῆπου καὶ ἀγύμναστος ὧν τῶν τοιού-

των ἀγώνων ὅστισοῦν οὐδ' ἂν ἡμῖς ἑαυτοῦ γένοιτο πρὸς ἀρετὴν· σῶφρων δὲ ἄρα τελέως ἔσται μὴ πολλαῖς ἡδοναῖς καὶ ἐπιθυμίαις προτρεπούσαις ἀναισχυντεῖν καὶ ἀδικεῖν διαμεμαχημένος καὶ νενικηκὼς μετὰ λόγου καὶ ἔργου καὶ τέχνης ἐν τε παιδιαῖς καὶ ἐν σπουδαῖς, ἀλλ' ἀπαθῆς ὢν πάντων τῶν τοιούτων;

Ε ΚΑ. Οὐκ οὖν τόν γ' εἰκότα λόγον ἂν ἔχοι.

XV. ΑΘ. Τί οὖν; φόβου φάρμακον ἔσθ' ὅστις θεὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις, ὥστε ὁπόσῳ πλέον ἂν ἐθέλητις πίνειν αὐτοῦ, τοσούτῳ μᾶλλον αὐτὸν νομίζειν καθ' ἐκάστην πόσιν δυστυχή γίνεσθαι, καὶ φοβεῖσθαι τὰ παρόντα καὶ 648 τὰ μέλλοντα αὐτῷ πάντα, καὶ τελευτῶντα εἰς πᾶν δέος ἰέναι τὸν ἀνδρείότατον ἀνθρώπων, ἐκκοιμηθέντα δὲ καὶ τοῦ πώματος ἀπαλλαγέντα πάλιν ἐκάστοτε τὸν αὐτὸν γίνεσθαι.

ΚΑ. Καὶ τί τοιοῦτον φαῖμεν ἂν, ὦ ξένε, ἐν ἀνθρώποις γεγενῆσθαι πῶμα;

ΑΘ. Οὐδέν· εἰ δ' οὖν ἐγένετό ποθεν, ἔσθ' ὃ τι πρὸς ἀνδρείαν ἦν ἂν νομοθέτῃ χρήσιμον; οἷον τὸ τοιόνδε περὶ αὐτοῦ καὶ μάλα εἴχομεν ἂν αὐτῷ διαλέγεσθαι· φέρε, ὦ νομοθέτα, εἴτε Κρησὶν εἴθ' οἷστισιν οὖν νομοθετεῖς, πρῶτον μὲν τῶν πολιτῶν ἅρ' ἂν δέξαιο βάσανον δυνατὸς εἶναι Β λαμβάνειν ἀνδρείας τε πέρι καὶ δειλίας;

ΚΑ. Φαίη που πᾶς ἂν δῆλον ὅτι.

ΑΘ. Τί δέ; μετ' ἀσφαλείας καὶ ἄνευ κινδύνων μεγάλων ἢ μετὰ τῶν ἐναντίων;

ΚΑ. Καὶ τοῦτο μετὰ τῆς ἀσφαλείας ξυνομολογήσει πᾶς.

ΑΘ. Χρῆς δ' ἂν εἰς τοὺς φόβους τούτους ἄγων καὶ ἐλέγχων ἐν τοῖς παθήμασιν, ὥστε ἀναγκάζειν ἄφοβον γί- C γνεσθαι, παρακελευόμενος καὶ νουθετῶν καὶ τιμῶν, τὸν δὲ ἀτιμάζων, ὅστις σοι μὴ πείθοιτο εἶναι τοιοῦτος, οἷον

σὺ τάττοις, ἐν πᾶσι; καὶ γυμνασάμενον μὲν εὖ καὶ ἀνδρείως ἀξήμιον ἀπαλλάττοις ἄν, κακῶς δὲ ξημίαν ἐπιτιθεῖς; ἢ τὸ παράπαν οὐκ ἂν χρῶο, μηδὲν ἄλλο ἐγκαλῶν τῷ πώματι;

ΚΛ. Καὶ πῶς οὐκ ἂν χρῶτο, ὦ ξένη;

ΑΘ. Γυμνασία γοῦν, ὦ φίλε, παρὰ τὰ νῦν θαυμάστη ῥαστώνης ἂν εἴη καθ' ἓνα καὶ κατ' ὀλίγους καὶ καθ' ὀπόσους τις αἰεὶ βούλοιο· καὶ εἴτε τις ἄρα μόνος ἐν ἔρημιά, τὸ τῆς αἰσχύνης ἐπίπροσθεν ποιούμενος, πρὶν εὖ σχεῖν ἡγούμενος ὀρᾷσθαι μὴ δεῖν, οὕτω πρὸς τοὺς φόβους γυμνάζοιο, πῶμα μόνον ἀντὶ μυρίων πραγμάτων παρασκευαζόμενος, ὀρθῶς ἂν τι πράττοι, εἴτε τις ἐαντῷ πιστεύων φύσει καὶ μελέτῃ καλῶς παρεσκευάσθαι μηδὲν ὀκνοῖ μετὰ ξυμποτῶν πλειόνων γυμναζόμενος ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἐν τῇ τοῦ πώματος ἀναγκαίᾳ διαφορᾷ δύναμιν ὑπερθέων καὶ κρατῶν, ὥστε ὑπ' ἀσχημοσύνης μηδὲ ἐν ἐσφάλλεσθαι μέγα μηδ' ἄλλοιοῦσθαι δι' ἀρετήν, πρὸς δὲ τὴν ἐσχάτην πόσει ἀπαλλάττοιο πρὶν ἀφικνεῖσθαι, τὴν πάντων ἥτταν φοβούμενος ἀνθρώπων τοῦ πώματος.

ΚΛ. Ναί· σωφρονοῖ γάρ, ὦ ξένη, καὶ ὁ τοιοῦτος οὕτω πράττων.

ΑΘ. Πάλιν δὴ πρὸς τὸν νομοθέτην λέγωμεν τάδε· εἰεν, ὦ νομοθέτα, τοῦ μὲν δὴ φόβου σχεδὸν οὔτε θεὸς 649 εἰδωκεν ἀνθρώποις τοιοῦτον φάρμακον οὔτε αὐτοὶ μεμηχανήμεθα· τοὺς γὰρ γόητας οὐκ ἐν θοίνῃ λέγω· τῆς δὲ ὑφοβίας καὶ τοῦ λίαν θαρρεῖν καὶ ἀκαίρως, ἃ μὴ χρῆ, πότερον ἐστι πῶμα, ἢ πῶς λέγομεν;

ΚΛ. Ἔστι, φήσει πον, τὸν οἶνον φράζων.

ΑΘ. Ἡ καὶ τούναντίον ἔχει τοῦτο τῷ νῦν δὴ λεγόμενῳ; πίνοντα τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν αὐτοῦ ποιεῖ πρῶτον ἵλεων εὐθύς μᾶλλον ἢ πρότερον, καὶ ὀπόσω ἂν πλέον αὐτοῦ γεύηται, τοσοῦτω πλείονων ἐλπίδων ἀγαθῶν πλη- B

ροῦσθαι καὶ δυνάμεως εἰς δόξαν; καὶ τελευτῶν δὴ πάσης ὁ τοιοῦτος παρρησίας ὡς σοφὸς ὢν μεστοῦται καὶ ἐλευθερίας, πάσης δὲ ἀφοβίας, ὥστε εἰπεῖν τε ἀόκνως ὅτιοῦν, ὡσαύτως δὲ καὶ πρᾶξαι; πᾶς ἡμῖν, οἶμαι, ταῦτ' ἂν συγχωροῖ.

ΚΛ. Τί μήν;

XVI. ΑΘ. Ἀναμνησθῶμεν δὴ τόδε, ὅτι δὴ ἐφαμεν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς δεῖν θεραπευέσθαι, τὸ μὲν ὅπως ὅ τι C μάλιστα θαρρήσομεν, τὸ δὲ τὸναντίον ὅ τι μάλιστα φοβησόμεθα.

ΚΛ. Ἀτῆς αἰδοῦς ἔλεγες, ὡς οἴομεθα.

ΑΘ. Καλῶς μνημονεύετε. ἐπειδὴ δὲ τὴν τε ἀνδρείαν καὶ τὴν ἀφοβίαν ἐν τοῖς φόβοις δεῖ καταμελετᾶσθαι, σκεπτόν, ἄρα τὸ ἐναντίον ἐν τοῖς ἐναντίοις θεραπευέσθαι δέον ἂν εἴη.

ΚΛ. Τό γ' οὖν εἰκός.

ΑΘ. Ἀπαθόντες ἄρα πεφύκαμεν διαφερόντως θαρραλέοι τ' εἶναι καὶ θρασεῖς, ἐν τούτοις δέον ἂν, ὡς εἰκ', εἴη τὸ μελετᾶν ὡς ἥκιστα εἶναι ἀναισχύντους τε καὶ θραD σύττητος γέμοντας, φοβεροὺς δὲ εἰς τό τι τολμᾶν ἐκάστοτε λέγειν ἢ πᾶσχειν ἢ καὶ δρᾶν αἰσχρὸν ὅτιοῦν.

ΚΛ. Ἐοικεν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ταῦτά ἐστι πάντα ἐν οἷς ἐσμὲν τοιοῦτοι, θυμός, ἔρως, ὕβρις, ἀμαθία, φιλοκέρδεια, [δειλία] καὶ ἔτι τοιάδε, πλοῦτος, κάλλος, ἰσχύς, καὶ πάνθ' ὅσα δι' ἡδονῆς αὐ' μεθύσκοντα παράφροντας ποιεῖ· τούτων δ' εὐτελῆ τε καὶ ἀσινεστέραν πρῶτον μὲν πρὸς τὸ λαμβάνειν πείραν, εἶτα εἰς τὸ μελετᾶν, πλήν τῆς ἐν οἴνῳ βασάνου καὶ παιE διᾶς τίνα ἔχομεν ἡδονὴν εἰπεῖν ἑμμετρον μᾶλλον, ἂν καὶ ὅπωςτιοῦν μετ' εὐλαβείας γίγνηται; σκοπῶμεν γὰρ δὴ· δυσκόλου ψυχῆς καὶ ἀγρίας, ἐξ ἧς ἀδικίαι μυρίαί γίνονται, πότερον ἰόντα εἰς τὰ ξυμβόλαια πείραν λαμβάνειν,

κινδυνεύοντα περὶ αὐτῶν, σφαλερώτερον, ἢ ξυγγενόμε- 650
νον μετὰ τῆς τοῦ Διονύσου θεωρίας; ἢ πρὸς τὰ φροδίσια
ἡττημένης τινὸς ψυχῆς βάσανον λαμβάνειν, ἐπιτρέποντα
αὐτοῦ θυγατέρας τε καὶ υἱεὶς καὶ γυναικας, οὕτως ἐν τοῖς
φιλτάτοις κινδυνεύσαντα, ἥθος ψυχῆς θεάσασθαι; καὶ
μυρία δὴ λέγων οὐκ ἂν τίς ποτε ἀνύσειεν, ὅσῳ διαφέρει
τὸ μετὰ παιδιᾶς τὴν ἄλλως ἄνευ μισθοῦ ζημιώδους θεω-
ρεῖν. καὶ δὴ καὶ τοῦτο μὲν αὐτὸ περὶ γε τούτων οὐτ' ἂν
Κρητας οὐτ' ἄλλους ἀνθρώπους οὐδένας οἴομεθα ἀμφι- B
βητῆσαι, μὴ οὐ πειράν τε ἀλλήλων ἐπεικῇ ταύτην εἶναι,
τό τε τῆς εὐτελείας καὶ ἀσφαλείας καὶ τάχους διαφέρειν
πρὸς τὰς ἄλλας βασάνους.

ΚΑ. Ἀληθὲς τοῦτό γε.

ΑΘ. Τοῦτο μὲν ἄρ' ἂν τῶν χρησιμωτάτων ἔν εἴῃ, τὸ
γινῶναι τὰς φύσεις τε καὶ ἐξείστων ψυχῶν, τῇ τέχνῃ ἐκείνῃ,
ἣς ἐστὶ ταῦτα θεραπεύειν· ἔστι δέ που, φραμέν, ὥς οἶμαι,
πολιτικῆς· ἡ γάρ;

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

B.

I. ΑΘ. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, ὥς ἔοικε, σκεπτέον ἐκεῖνο 652
περὶ αὐτῶν, πότερα τοῦτο μόνον ἀγαθὸν ἔχει, τὸ κατι-
δεῖν πῶς ἔχομεν τὰς φύσεις, ἢ καὶ τι μέγεθος ὠφελείας
ἄξιον πολλῆς σπουδῆς ἔνεστ' ἐν τῇ κατ' ὀρθὸν χρειᾷ
τῆς ἐν οἴνῳ συνουσίας. τί οὖν δὴ λέγομεν; ἔνεσθ', ὥς ὁ
λόγος ἔοικε βούλεσθαι σημαίνειν· ὅπῃ δὲ καὶ ὅπως,
ἀκούωμεν προσέχοντες τὸν νοῦν, μή πῃ παραποδισθῶμεν B
ὑπ' αὐτοῦ.

ΚΑ. Λέγ' οὖν.

653 ΑΘ. Ἀναμνησθῆναι τοίνυν ἔγωγε πάλιν ἐπιθυμῶ, τί ποτε λέγομεν ἡμῖν εἶναι τὴν ὀρθὴν παιδείαν. τούτου γάρ, ὥς γ' ἐγὼ τοπάζω τὰ νῦν, ἔστιν ἐν τῷ ἐπιτηδεύματι τούτῳ καλῶς κατορθούμενον σωτηρία.

ΚΛ. Μέγα λέγεις.

ΑΘ. Λέγω τοίνυν τῶν παίδων παιδικὴν εἶναι πρώτην αἰσθησιν ἡδονὴν καὶ λύπην, καὶ ἐν οἷς ἀρετὴ ψυχῇ καὶ κακία παραγίγνεται πρώτη, ταῦτ' εἶναι· φρόνησιν δὲ καὶ ἀληθεῖς δόξας βεβαίους, εὐτυχὲς ὅτῳ καὶ πρὸς τὸ γῆρας παρεγένετο· τέλος δ' οὖν ἔστ' ἄνθρωπος ταῦτα καὶ τὰ ἐν τούτοις πάντα κεκτημένος ἀγαθὰ. παιδείαν δὲ λέγω τὴν παραγιγνομένην πρώτην παισὶν ἀρετὴν· ἡδονὴ δὲ καὶ φιλία καὶ λύπη καὶ μῖσος ἂν ὀρθῶς ἐν ψυχαῖς ἐγγίγνωνται μήπω δυναμένων λόγον λαμβάνειν, λαβόντων δὲ τὸν λόγον συμφωνήσωσι τῷ λόγῳ ὀρθῶς εἰθίσθαι ὑπὸ τῶν προσηκόντων ἐθῶν, αὕτη ἔσθ' ἡ ἑυφωνία ξύμπασα μὲν ἀρετὴ, τὸ δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας τετραμμένον αὐτῆς ὀρθῶς, ὥστε μισεῖν μὲν ἃ χρὴ μισεῖν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους, στέργειν δὲ ἃ χρὴ στέργειν, τοῦτ' αὐτὸ ἀποτεμῶν τῷ λόγῳ καὶ παιδείαν προσαγορεύων κατὰ γε τὴν ἐμὴν ὀρθῶς ἂν προσαγορεύοις.

ΚΛ. Καὶ γάρ, ὦ ξέने, ἡμῖν καὶ τὰ πρότερον ὀρθῶς σοι παιδείας πέρι καὶ τὰ νῦν εἰρησθαι δοκεῖ.

ΑΘ. Καλῶς τοίνυν. τούτων γάρ δὴ τῶν ὀρθῶς τετραμμένων ἡδονῶν καὶ λυπῶν παιδείων οὐσῶν χαλᾶται τοῖς ἀνθρώποις καὶ διαφθείρεται τὰ πολλὰ ἐν τῷ βίῳ, θεοὶ δὲ οἰκτεῖραντες τὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπίπονον πεφνκὸς γένος ἀναπαύλας τε αὐτοῖς τῶν πόνων ἐτάξαντο τὰς τῶν ἑορτῶν ἀμοιβὰς τοῖς θεοῖς, καὶ Μούσας Ἀπόλλωνά τε μουσηγέτην καὶ Διόνυσον ξυνεορταστὰς ἔδοσαν, ἵν' ἐπανορθῶνται τὰς γε τροφάς, γενομένας ἐν ταῖς ἑορταῖς μετὰ θεῶν. ὁρᾷν οὖν χρὴ, πότερον ἀληθὴς ἡμῖν κατὰ φύσιν

ὁ λόγος ὑμνεῖται τὰ νῦν, ἢ πῶς. φησὶ δὲ τὸ νέον ἅπαν
ὥς ἔπος εἰπεῖν τοῖς τε σώμασι καὶ ταῖς φωναῖς ἡσυχίαν
ἄγειν οὐ δύνασθαι, κινεῖσθαι δὲ αἰετῶς καὶ φθιγγε- E
σθαι, τὰ μὲν ἀλλόφωνα καὶ σκιρτῶντα, οἷον ὀρχούμενα
μεθ' ἡδονῆς καὶ προσπαίζοντα, τὰ δὲ φθιγγόμενα πάσας
φωνάς. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ζῶα οὐκ ἔχειν αἰσθησιν τῶν ἐν
ταῖς κινήσεσι τάξεων οὐδὲ ἀταξιῶν, οἷς δὴ ῥυθμὸς ὄνομα
καὶ ἁρμονία· ἡμῖν δὲ οὓς εἰπομεν τοὺς θεοὺς συγχορευτάς
δεδύσθαι, τούτους εἶναι καὶ τοὺς δεδωκότας τὴν ἔνρυσθ- 654
μόν τε καὶ ἑναρμόνιον αἰσθησιν μεθ' ἡδονῆς, ἢ δὴ κινεῖν
τε ἡμᾶς καὶ χορηγεῖν ἡμῶν τούτους, ῥυθμὸς τε καὶ ὀρχήσε-
σιν ἀλλήλοις ξυνείροντας, χοροὺς τε ὀνομακέναι τὸ παρὰ
τῆς χαρᾶς ἔμφυτον ὄνομα.

II. Πρῶτον δὴ τοῦτο ἀποδεξώμεθα; θῶμεν παιδεῖαν
εἶναι πρώτην διὰ Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος, ἢ πῶς;

ΚΑ. Οὕτως.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὁ μὲν ἀπάλδευτος ἀχόρευτος ἡμῖν ἔσται,
τὸν δὲ πεπαιδευμένον ἱκανῶς κεχορευκότα θετέον; B

ΚΑ. Τί μῆν;

ΑΘ. Χορεία γε μῆν ὀρχησίς τε καὶ ὥδῃ τὸ ξύνολόν
ἔστιν.

ΚΑ. Ἀναγκαῖον.

ΑΘ. Ὁ καλῶς ἄρα πεπαιδευμένος ἄδειν τε καὶ ὀρχεῖ-
σθαι δυνατὸς ἂν εἴη καλῶς.

ΚΑ. Ἐοικεν.

ΑΘ. Ἰδῶμεν δὴ, τί ποτ' ἔστι τὸ νῦν αὖ λεγόμενον.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ;

ΑΘ. Καλῶς ἄδει, φαμέν, καὶ καλῶς ὀρχεῖται· πό-
τερον, εἰ καὶ καλὰ ἄδει καὶ καλὰ ὀρχεῖται, προσθῶμεν C
ἢ μή;

ΚΑ. Προσθῶμεν.

ΑΘ. Τί δ', ἂν τὰ καλὰ τε ἡγούμενος εἶναι καλὰ καὶ

τὰ αἰσχροῦ αἰσχροῦ οὕτως αὐτοῖς χρῆται; βέλτιον ὁ τοιοῦτος πεπαιδευμένος ἡμῖν ἔσται τὴν χορείαν τε καὶ μουσικήν, ἢ ὃς ἂν τῷ μὲν σώματι καὶ τῇ φωνῇ τὸ διανοηθὲν εἶναι καλὸν ἱκανῶς ὑπηρετεῖν δυνηθῇ ἐκάστοτε, χαίρη δὲ μὴ τοῖς καλοῖς μηδὲ μισῇ τὰ μὴ καλὰ; ἢ 'κεῖνος, ὃς ἂν τῇ μὲν φωνῇ καὶ τῷ σώματι μὴ πάνυ δυνατὸς ἢ κατορθοῦν [ἢ διανοεῖσθαι], τῇ δὲ ἡδονῇ καὶ λύπῃ κατορθοῖ, ταμὲν ἀσπαζόμενος, ὅσα καλὰ, τὰ δὲ δυσχεραίνων, ὅποσα μὴ καλὰ;

ΚΑ. Πολὺ τὸ διαφέρειν, ὡς ξένε, λέγεις τῆς παιδείας.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἰ μὲν τὸ καλὸν ᾧδῆς τε καὶ ὀρχήσεως πέρι γινώσκουμεν τρεῖς ὄντες, ἴσμεν καὶ τὸν πεπαιδευμένον τε καὶ ἀπαιδευτον ὀρθῶς· εἰ δὲ ἀγνοοῦμέν γε τοῦτο, οὐδ' εἰ τις παιδείας ἐστὶ φυλακὴ καὶ ὅπου, διαγινώσκειν
Ε ἂν ποτε δυναίμεθα. ἄρ' οὐχ οὕτως;

ΚΑ. Οὕτω μὲν οὖν.

ΑΘ. Ταῦτ' ἄρα μετὰ τοῦθ' ἡμῖν αὖ καθάπερ κυσὶν ἰχθυνοῦσαις διερευνητέον, σχῆμά τε καλὸν καὶ μέλος καὶ ᾧδὴν καὶ ὀρχησιν· εἰ δὲ ταῦθ' ἡμᾶς διαφυγόντα οἰκλήσεται, μάταιος ὁ μετὰ ταῦθ' ἡμῖν περὶ παιδείας ὀρθῆς εἶδ' Ἑλληνικῆς εἴτε βαρβαρικῆς λόγος ἂν εἴη.

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Εἰεν· τί δὲ δὴ τὸ καλὸν χρὴ φάναι σχῆμα ἢ μέλος εἶναι ποτε; φέρε, ἀνδρικῆς ψυχῆς ἐν πόνοις ἐχομένης
655 καὶ δειλῆς ἐν τοῖς αὐτοῖς τε καὶ ἴσοις ἄρ' ὅμοια τὰ τε σχήματα καὶ τὰ φθέγματα ξυμβαίνει γίνεσθαι;

ΚΑ. Καὶ πῶς, ὅτε γε μηδὲ τὰ χρώματα;

ΑΘ. Καλῶς γε, ὡς εἰπῆς· ἀλλ' ἐν γὰρ μουσικῇ καὶ σχήματα μὲν καὶ μέλη ἔνεστι, περὶ ῥυθμὸν καὶ ἁρμονίαν οὔσης τῆς μουσικῆς, ὥστε εὐρυθμον μὲν καὶ εὐἁρμοστον, εὐχρῶν δὲ μέλος ἢ σχῆμα οὐκ ἔστιν ἀπεικάσαντα, ὥσπερ οἱ χοροδιδάσκαλοι ἀπεικάξουσιν, ὀρθῶς φθέγγεσθαι· τὸ

δὲ τοῦ δειλοῦ τε καὶ ἀνδρείου σχῆμα ἢ μέλος ἔστι τε καὶ ὀρθῶς προσαγορεύειν ἔχει τὰ μὲν τῶν ἀνδρείων καλὰ, τὰ B
τῶν δειλῶν δὲ αἰσχρά. καὶ ἵνα δὴ μὴ μακρολογία πολλή
τις γίγνηται περὶ ταῦθ' ἡμῖν, ἅπαντα ἀπλῶς ἔστω τὰ μὲν
ἀρετῆς ἐχόμενα ψυχῆς ἢ σώματος, εἴτε αὐτῆς εἴτε τινὸς εἰ-
κόνης, ξύμπαντα σχήματά τε καὶ μέλη καλὰ, τὰ δὲ κακίας
αὐτοῦναντίον ἅπαν.

ΚΑ. Ὅρθῶς τε προκαλεῖ καὶ ταῦθ' ἡμῖν οὕτως ἔχειν
ἀποκεκρίσθω τὰ νῦν.

ΑΘ. "Ετι δὴ τόδε· πότερον ἅπαντες πάσαις χορείαις
ὁμοίως χαίρομεν, ἢ πολλοῦ δεῖ; C

ΚΑ. Τοῦ παντὸς μὲν οὖν.

ΑΘ. Τί ποτ' ἂν οὖν λέγοιμεν τὸ πεπλανηκὸς ἡμᾶς
εἶναι; πότερον οὐ ταυτὰ ἔστι καλὰ ἡμῖν πᾶσιν, ἢ τὰ μὲν
αὐτά, ἄλλ' οὐ δοκεῖ ταυτὰ εἶναι; οὐ γάρ που ἐρεῖ γέ τις,
ὥς ποτε τὰ τῆς κακίας ἢ ἀρετῆς καλλίονα χορεύματα, οὐδ'
ὥς αὐτὸς μὲν χαίρει τοῖς τῆς μοχθηρίας σχήμασιν, οἱ δ'
ἄλλοι ἐναντία ταύτης Μούσῃ τινί. καὶ τοι λέγουσί γε οἱ
πλείστοι μουσικῆς ὀρθότητα εἶναι τὴν ἡδονὴν ταῖς ψυχαῖς D
πορίζουσιν δύναμιν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὔτε ἀνεκτὸν οὔτε
ὄσιον τὸ παράπαν φθιέγγεσθαι, τόδε δὲ μᾶλλον εἰκὸς πλα-
νᾶν ἡμᾶς.

III. ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ἐπειδὴ μιμήματα τροπῶν ἔστι τὰ περὶ τὰς χο-
ρείας, ἐν πρᾶξεσί τε παντοδαπαῖς γιγνόμενα καὶ τύχαις
καὶ ἡθεσι [καὶ] μιμήμασι διεξιόντων ἐκάστων, οἷς μὲν ἂν
πρὸς τρόπου τὰ δηθέντα ἢ μελωδηθέντα ἢ καὶ ὅπως οὖν
χορευθέντα ἢ κατὰ φύσιν ἢ κατὰ ἔθος ἢ κατ' ἀμφοτέρω,
τούτους μὲν καὶ τούτοις χαίρειν τε καὶ ἐπαινεῖν αὐτὰ καὶ E
προσαγορεύειν καλὰ ἀναγκαῖον, οἷς δ' ἂν παρὰ φύσιν ἢ
τρόπον ἢ τινα ξυνήθειαν, οὔτε χαίρειν δυνατὸν οὔτε ἐπαι-
νεῖν αἰσχρά τε προσαγορεύειν. οἷς δ' ἂν τὰ μὲν τῆς φύ-

σεως ὀρθὰ ξυμβαίνει, τὰ δὲ τῆς συνηθείας ἐναντία, ἢ τα
 μὲν τῆς συνηθείας ὀρθά, τὰ δὲ τῆς φύσεως ἐναντία, οὗτοι
 δὲ ταῖς ἡδοναῖς τοὺς ἐπαίνους ἐναντίους προσαγορεύου-
 656 σιν· ἡδέα γὰρ τούτων ἕκαστα εἶναι φασι, πονηρὰ δέ,
 καὶ ἐναντίον ἄλλων, οὓς οἴονται φρονεῖν, αἰσχύνονται
 μὲν κινεῖσθαι τῷ σώματι τὰ τοιαῦτα, αἰσχύνονται δὲ ἄδειν,
 ὥς ἀποφαινόμενοι καλὰ μετὰ σπουδῆς, χαίρουσι δὲ παρ'
 αὐτοῖς.

ΚΛ. Ὅρθότατ' ἂν λέγοις.

ΑΘ. Μῶν οὖν τι βλάβην ἔσθ' ἥντινα φέρει τῷ χαί-
 ροντι πονηρίας ἢ σχήμασιν ἢ μέλεσιν, ἢ τιν' ὠφέλειαν αὐ
 τοῖς πρὸς τὰν ἐναντία τὰς ἡδονὰς ἀποδεχομένους;

ΚΛ. Εἰκὸς γε.

B ΑΘ. Πότερον εἰκὸς ἢ καὶ ἀναγκαῖον ταῦτόν εἶναι,
 ὅπερ ὅταν τις πονηροῖς ἡθεσι ξυνὼν κακῶν ἀνθρώπων
 μὴ μισῇ, χαίρῃ δὲ ἀποδεχόμενος, ψέγῃ δὲ ὥς ἐν παιδιᾷς
 μοίρα, ὀνειρώττων αὐτοῦ τὴν μοχθηρίαν; τότε ὁμοιοῦ-
 σθαι δὴ που ἀνάγκη τὸν χαίροντα, ὅποτεροισι ἂν χαίρῃ,
 ἐὰν ἄρα καὶ ἐπαινεῖν αἰσχύνηται· καὶ τοι τοῦ τοιούτου τί
 μείζον ἀγαθὸν ἢ κακὸν φαίμεν ἂν ἡμῖν ἐκ πάσης ἀνάγκης
 γίνεσθαι;

ΚΛ. Δοκῶ μὲν οὐδέν.

C ΑΘ. Ὅπου δὴ νόμοι καλῶς εἰσὶ κείμενοι ἢ καὶ εἰς τὸν
 ἔπειτα χρόνον ἔσονται, τὴν περὶ τὰς Μούσας παιδείαν τε
 καὶ παιδιὰν οἰόμεθα ἐξέσεσθαι τοῖς ποιητικοῖς, ὃ τί περ
 ἂν αὐτὸν τὸν ποιητὴν ἐν τῇ ποιήσει τέρπῃ θυθμοῦ ἢ μέ-
 λους ἢ ῥήματος ἐχόμενον, τοῦτο διδάσκοντα καὶ τοὺς τῶν
 εὐνόμων παῖδας καὶ νέους ἐν τοῖς χοροῖς ὃ τι ἂν τύχῃ
 ἀπεργάζεσθαι πρὸς ἀρετὴν ἢ μοχθηρίαν;

ΚΛ. Οὐ τοι δὴ τοῦτό γε λόγον ἔχει· πῶς γὰρ ἂν;

D ΑΘ. Νῦν δέ γε αὐτὸ ὥς ἔπος εἰπεῖν ἐν πάσαις ταῖς
 πόλεσιν ἔξεστι δρᾶν, πλὴν κατ' Αἴγυπτον.

ΚΑ. Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ δὴ πῶς τὸ τοιοῦτον φῆς νευο-
μοθετηῖσθαι;

ΑΘ. Θαῦμα καὶ ἀκοῦσαι. πάλαι γὰρ δὴ ποτε, ὡς
ἰοικεν, ἐγνώσθη παρ' αὐτοῖς οὗτος ὁ λόγος, ὃν τὰ νῦν λέ-
γομεν ἡμεῖς, ὅτι καλὰ μὲν σχήματα, καλὰ δὲ μέλη δεῖ με-
ταχειριζέσθαι ταῖς συνηθείαις τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι νέους·
ταξάμενοι δὲ ταῦτα, ἅττα ἐστὶ καὶ ὅποι' ἅττα ἀπέφηναν
ἐν τοῖς ἱεροῖς, καὶ παρὰ ταῦτ' οὐκ ἐξῆν οὔτε ζωγράφους Ε
οὔτ' ἄλλοις, ὅσοι σχήματα καὶ ὅποι' ἅττα ἀπεργάζονται,
καινοτομεῖν οὐδ' ἐπινοεῖν ἄλλ' ἅττα ἢ τὰ πάτρια, οὐδὲ
νῦν ἔξεστιν οὔτ' ἐν τούτοις οὔτ' ἐν μουσικῇ ξυμπάσῃ.
σκοπῶν δ' εὐρήσεις αὐτόθι τὰ μυριοστὸν ἔτος γεγραμμένα
ἢ τετυπωμένα, οὐχ ὡς ἔπος εἰπεῖν μυριοστὸν ἄλλ' ὄντως,
τῶν νῦν δεδημιουργημένων οὔτε τι καλλίονα οὔτ' αἰσχίω, 657
τὴν αὐτὴν δὲ τέχνην ἀπειργασμένα.

ΚΑ. Θαυμαστὸν λέγεις.

ΑΘ. Νομοθετικὸν μὲν οὖν καὶ πολιτικὸν ὑπερβαλ-
λόντως. ἄλλ' ἔτερα φαῦλ' ἂν εὖροις αὐτόθι· τοῦτο δ' οὖν
τὸ περὶ μουσικὴν ἀληθές τε καὶ ἄξιον ἐννοίας, ὅτι δυνα-
τὸν ἄρ' ἦν περὶ τῶν τοιούτων νομοθετεῖσθαι βεβαίως
θαρροῦντα μέλη τὰ τὴν ὀρθότητα φύσει παρεχόμενα·
τοῦτο δὲ θεοῦ ἢ θείου τινὸς ἂν εἴη, καθάπερ ἐκεῖ φασὶ τὰ
τὸν πολὺν τοῦτον σεσωσμένα χρόνον μέλη τῆς Ἰσίδος
ποιήματα γεγονέναι. ὥσθ', ὅπερ ἔλεγον, εἰ δύναιτό τις Β
ἐλεῖν αὐτῶν καὶ ὁπασοῦν τὴν ὀρθότητα, θαρροῦντα χρὴ
εἰς νόμον ἄγειν καὶ τάξιν αὐτά· ὡς ἢ τῆς ἡδονῆς καὶ λύ-
πης ζήτησις τοῦ καινῇ ζητεῖν ἀεὶ μουσικῇ χρῆσθαι σχεδὸν
οὐ μεγάλην τινὰ δύναμιν ἔχει πρὸς τὸ διαφθεῖραι τὴν κα-
θιερωθεῖσαν χορείαν ἐπικαλοῦσα ἀρχαιότητα. τὴν γοῦν
ἐκεῖ οὐδαμῶς ἔοικε δυνατὴ γεγονέναι διαφθεῖραι, πᾶν δὲ
τοῦναντίον.

C ΚΑ. Φαίνεται οὕτως ἂν ταῦτα ἔχειν ἐκ τῶν ὑπὸ σοῦ τὰ νῦν λεχθέντων.

IV. ΑΘ. Ἄρ' οὖν θαρροῦντες λέγωμεν τὴν τῇ μουσικῇ καὶ τῇ παιδιᾷ μετὰ χορείας χορεῖαν ὀρθὴν εἶναι τοιῷδ' ἐν τινὶ τρόπῳ; χαίρομεν ὅταν οἴωμεθα εὖ πράττειν, καὶ ὁπόταν χαίρωμεν, οἴωμεθα εὖ πράττειν αὖ; μὲν οὐχ οὕτως;

ΚΑ. Οὕτω μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ μὴν ἐν γε τῷ τοιούτῳ χαίροντες ἡσυχίαν οὐ δυνάμεθα ἄγειν.

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα.

D ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐχ ἡμῶν οἱ μὲν νέοι αὐτοὶ χορεύειν ἔτοιμοι, τὸ δὲ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν, ἐκείνους αὖ θεωροῦντες διάγειν ἡγούμεθα πρεπόντως, χαίροντες τῇ ἐκείνων παιδιᾷ τε καὶ ἐορτάσει, ἐπειδὴ τὸ παρ' ἡμῖν ἡμᾶς ἐλαφρόν ἐκλείπει νῦν, ὃ ποθοῦντες καὶ ἀσπαζόμενοι τίθεμεν οὕτως ἀγῶνας τοῖς δυναμένοις ἡμᾶς ὃ τι μάλιστα εἰς τὴν νεότητα μνήμη ἐπεγείρειν;

ΚΑ. Ἀληθέστατα.

E ΑΘ. Μὲν οὖν οἴωμεθα καὶ κομιδῇ μάτην τὸν νῦν λεγόμενον λόγον περὶ τῶν ἐορταζόντων λέγειν τοὺς πολλούς, ὅτι τοῦτον δεῖ σοφώτατον ἡγεῖσθαι καὶ κρίνειν νικᾶν, ὃς ἂν ἡμᾶς εὐφραίνεσθαι καὶ χαίρειν ὃ τι μάλιστα ἀπεργάζηται; δεῖ γὰρ δὴ, ἐπεὶ περ ἀφείμεθα παίξειν ἐν τοῖς τοιούτοις, τὸν πλείστους καὶ μάλιστα χαίρειν ποιοῦντα, τοῦτον μάλιστα τιμᾶσθαι τε καί, ὅπερ εἶπον νῦν δὴ, τὰ νικητήρια φέρειν; ἄρ' οὐκ ὀρθῶς λέγεται τε τοῦτο
658 καὶ πράττειτ' ἂν, εἰ ταύτῃ γίγνοιτο;

ΚΑ. Τάχ' ἂν.

ΑΘ. Ἄλλ', ὦ μακάριε, μὴ ταχὺ τὸ τοιοῦτον κρίνωμεν, ἀλλὰ διαιροῦντες αὐτὸ κατὰ μέρη σκοπώμεθα τοιῷδ' ἐν τινὶ τρόπῳ· τί ἂν, εἰ ποτέ τις οὕτως ἀπλῶς ἀγῶνα

θείη ὄντινουῦν, μηδὲν ἀφορίσας μήτε γυμνικὸν μήτε μου-
σικὸν μήθ' ἱππικόν, ἀλλὰ πάντα συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ
πόλει προείποι, θεῖς νικητήρια, τὸν βουλόμενον ἤκειν ἀγω-
νιούμενον ἡδονῆς πέρι μόνον, ὃς δ' ἂν τέρψῃ τοὺς θεατὰς
μάλιστα, μηδὲν ἐπιταττόμενος ᾧτινι τρόπῳ, νικήσῃ δὲ Β
αὐτὸ τοῦτο ὃ τι μάλιστα ἀπεργασάμενος καὶ κριθῇ τῶν
ἀγωνισαμένων ἡδιστος γεγονέναι· τί ποτ' ἂν ἡγούμεθα
ἐκ ταύτης τῆς προορήσεως ξυμβαίνειν;

ΚΑ. Τοῦ πέρι λέγεις;

ΑΘ. Εἰκός που τὸν μὲν τινα ἐπιδεικνύναι, καθάπερ
Ὅμηρος, φασγδίαν, ἄλλον δὲ κιθαρωδίαν, τὸν δὲ τινα τρα-
γωδίαν, τὸν δ' αὖ κωμωδίαν, οὐ θαυμαστὸν δὲ εἰ τις καὶ
θαύματα ἐπιδεικνὺς μάλιστ' ἂν νικᾷν ἡγοῖτο· τούτων δὲ C
τοιούτων καὶ ἐτέρων ἀγωνιστῶν μυρίων ἐλθόντων ἔχομεν
εἰπεῖν, τίς ἂν νικῶ δικαιῶς;

ΚΑ. Ἄτοπον ἦρου· τίς γὰρ ἂν ἀποκρινοίτο σοι τοῦτο,
ὥς γνοὺς ἂν ποτε πρὶν ἀκούσαι τε καὶ τῶν ἀθλητῶν ἐκά-
στων αὐτήκοος αὐτὸς γενέσθαι;

ΑΘ. Τί οὖν δῆ; βούλεσθε ἐγὼ σφῶν τὴν ἄτοπον
ταύτην ἀπόκρισιν ἀποκρίνωμαι;

ΚΑ. Τί μήν;

ΑΘ. Εἰ μὲν τοίνυν τὰ πάνυ σμικρὰ κρίνοι παιδιά,
κρινούσι τὸν τὰ θαύματα ἐπιδεικνύντα· ἥ γάρ;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ἐὰν δέ γ' οἱ μέλζους παῖδες, τὸν τὰς κωμωδίας·
τραγωδίαν δὲ αἶ τε πεπαιδευμένοι τῶν γυναικῶν καὶ τὰ
νέα μειράκια καὶ σχεδὸν ἴσως τὸ πλῆθος πάντων. D

ΚΑ. Ἰσως δῆτα.

ΑΘ. Ῥαψδὸν δέ, καλῶς Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσσειαν ἢ
τι τῶν Ἡσιοδείων διατιθέντα, τάχ' ἂν ἡμεῖς οἱ γέροντες
ἡδιστα ἀκούσαντες νικᾷν ἂν φαῖμεν πάμπολυ. τίς οὖν ὀφ-
θῶς ἂν νενικηκῶς εἴη, τοῦτο μετὰ τοῦτο· ἥ γάρ;

ΚΑ. Ναί.

Ε ΑΘ. Δῆλον ὡς ἔμοιγε καὶ ὑμῖν ἀναγκαῖόν ἐστι φά-
ναι τοὺς ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἡλικιωτῶν κριθέντας ὀρθῶς
ἂν νικᾶν. τὸ γὰρ ἔθος ἡμῖν τῶν νῦν δὴ πάμπολυ δοκεῖ
τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἀπάσαις καὶ πανταχοῦ βέλτιστον γί-
γνεσθαι.

ΚΑ. Τί μήν;

Υ. ΑΘ. Συγχωρῶ δὴ τό γε τοσοῦτον καὶ ἐγὼ τοῖς
πολλοῖς, δεῖν τὴν μουσικὴν ἡδονῇ κρίνεσθαι, μὴ μέντοι
τῶν γε ἐπιτυχόντων, ἀλλὰ σχεδὸν ἐκείνην εἶναι Μοῦσαν
καλλίστην, ἣτις τοὺς βελτίστους καὶ ἱκανῶς πεπαιδευμέ-
659 νους τέρπει, μάλιστα δὲ ἥτις ἓνα τὸν ἀρετῇ τε καὶ παιδείᾳ
διαφέροντα· διὰ ταῦτα δὲ ἀρετῆς φαρμὴν δεῖσθαι τοὺς
τούτων κριτάς, ὅτι τῆς τε ἄλλης μετόχους αὐτοὺς εἶναι δι-
φρονήσεως καὶ δὴ καὶ τῆς ἀνδρείας. οὔτε γὰρ παρὰ θεά-
τρου δεῖ τόν γε ἀληθῆ κριτὴν κρίνειν μανθάνοντα καὶ
ἐκπληττόμενον ὑπὸ θορύβου τῶν πολλῶν καὶ τῆς αὐτοῦ
ἀπαιδευσίας, οὔτ' αὖ γινώσκοντα δι' ἀνανδρίαν καὶ δει-
λίαν ἐκ ταύτου στόματος οὔπερ τοὺς θεοὺς ἐπεκαλέσατο
Β μέλλων κρίνειν, ἐκ τούτου ψευδόμενον ἀποφαίνεσθαι ῥα-
θύμως τὴν κρίσιν· οὐ γὰρ μαθητὴς ἀλλὰ διδάσκαλος, ὡς
γε τὸ δίκαιον, θεατῶν μᾶλλον ὁ κριτῆς καθίζει, καὶ ἐναν-
τιωσόμενος τοῖς τὴν ἡδονὴν μὴ προσηκόντως μηδὲ ὀρθῶς
ἀποδιδούσι θεαταῖς. ἐξῆν γὰρ δὴ τῷ παλαιῷ τε καὶ Ἑλ-
ληνικῷ νόμῳ· *οὐ* καθάπερ ὁ Σικελικὸς τε καὶ Ἰταλι-
κὸς νόμος νῦν, τῷ πλήθει τῶν θεατῶν ἐπιτρέπων καὶ
τὸν νικῶντα διακρίνων χειροτονίαις, διέφθαρχε μὲν τοὺς
C ποιητὰς αὐτούς· πρὸς γὰρ τὴν τῶν κριτῶν ἡδονὴν ποιού-
σιν οὐσαν φαύλην, ὥστε αὐτοὶ αὐτοὺς οἱ θεαταὶ παιδεύ-
ουσι· διέφθαρχε δ' αὐτοῦ τοῦ θεάτρου τὰς ἡδονάς· δέον
γὰρ αὐτοὺς ἀεὶ βελτίω τῶν αὐτῶν ἡδῶν ἀκούοντας βελτίω
τὴν ἡδονὴν ἴσχειν, νῦν αὐτοῖς δρωῶσι πᾶν τὸ ἑναντίον ξυμ-

βαίνει. τί ποτ' οὖν ἡμῖν τὰ νῦν αὖ διαπερανθέντα τῷ λόγῳ σημαίνειν βούλεται; σκοπεῖσθ' εἰ τόδε.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Δοκεῖ μοι τρίτον ἢ τέταρτον ὁ λόγος εἰς ταῦτον περιφερόμενος ἦκειν, ὥς ἄρα παιδεία μὲν ἐστ' ἡ παιδων D ὀλκή τε καὶ ἀγωγή πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου λόγον ὀρθὸν εἰρημένον καὶ τοῖς ἐπιεικισταῖς καὶ πρεσβυτάτοις δι' ἐμπειρίαν ξυνδεδογμένον ὥς ὄντως ὀρθός ἐστιν· ἔν' οὖν ἡ ψυχὴ τοῦ παιδὸς μὴ ἐναντία χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι ἐδί- ζηται τῷ νόμῳ καὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ νόμου πεπεισμένοις, ἀλλὰ ξυνέπηται χαίρουσά τε καὶ λυπούμενη τοῖς αὐτοῖς τούτοις οἷσπερ ὁ γέρων, τούτων ἕνεκα, ἃς ῥῆδ' αὖ καλοῦμεν — ὄντως μὲν ἐπαρδαὶ ταῖς ψυχαῖς αὗται νῦν γεγυμέναι, πρὸς E τὴν τοιαύτην ἣν λέγομεν συμφωνίαν ἐσπουδασμέναι, διὰ δὲ τὸ σπουδὴν μὴ δύνασθαι φέρειν τὰς τῶν νέων ψυχὰς παιδιαί τε καὶ ῥῆδ' αὖ καλεῖσθαι καὶ πράττεσθαι — καθάπερ τοῖς κάμνουσί τε καὶ ἀσθενῶς ἰσχοῦσι τὰ σώματα ἐν ἡδέσι τισὶ σιτίοις καὶ πώμασι τὴν χρηστὴν πειρῶνται τροφὴν 660 προσφέρειν οἷς μέλει τούτων, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν ἐν ἀηδέσιν, ἵνα τὴν μὲν ἀσπάζωνται, τὴν δὲ μισεῖν ὀρθῶς ἐδίξωνται, ταῦτόν δὴ καὶ τὸν ποιητικὸν ὁ ὀρθὸς νομοθέ- της ἐν τοῖς καλοῖς ῥήμασι καὶ ἐπαινετοῖς πείσει τε καὶ ἀναγ- κάσει μὴ πείθων, τὰ τῶν σωφρόνων τε καὶ ἀνδρείων καὶ πάντως ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐν τε ῥυθμοῖς σχήματα καὶ ἐν ἁρμονίαις μέλη ποιοῦντα ὀρθῶς ποιεῖν.

ΚΑ. Νῦν οὖν οὕτω δοκοῦσί σοι, πρὸς Διός, ὃ ξένε, B ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι ποιεῖν; ἐγὼ μὲν γὰρ καθ' ὅσον αἰ- σθάνομαι, πλὴν παρ' ἡμῖν ἢ παρὰ Λακεδαιμονίοις, ἃ σὺ νῦν λέγεις, οὐκ οἶδα πραττόμενα, καινὰ δὲ ἅττα αἰεὶ γι- γνόμενα περὶ τε τὰς ὀρχήσεις καὶ περὶ τὴν ἄλλην μουσι- κὴν ξύμπασαν, οὐχ ὑπὸ νόμων μεταβαλλόμενα ἀλλ' ὑπό- τινων ἀτάκτων ἡδονῶν, πολλοῦ δεουσῶν τῶν αὐτῶν εἶναι

C καὶ κατὰ ταῦτά, ὥς σὺ κατ' Αἴγυπτον ἀφερμηνεύεις, ἀλλ' οὐδέποτε τῶν αὐτῶν.

AΘ. Ἀριστά γ', ὦ Κλεινία. εἰ δ' ἔδοξά σοι ἃ σὺ λέγεις λέγειν ὥς νῦν γιγνόμενα, οὐκ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ μὴ σαφῶς λέγων ἃ διανοοῦμαι τοῦτο ἐποίησα καὶ ἔπαθον· ἀλλ' ἃ βούλομαι γίνεσθαι περὶ μουσικὴν, τοιαῦτ' ἅττα εἶπον ἴσως, ὥστε σοὶ δόξαι ταῦτα ἐμὲ λέγειν. λοιδορεῖν γὰρ πράγματα ἀνίατα καὶ πόρρω προβεβηκότα ἀμαρτίας οὐδαμῶς ἡδύ, ἀναγκαῖον δ' ἐνίολ' ἐστίν· ἐπειδὴ δὲ ταῦτα D ξυνδοκεῖ καὶ σοί, φέρε, φῆς παρ' ὑμῖν καὶ τοῖσδε μᾶλλον ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἑλλήσι γίνεσθαι τὰ τοιαῦτα;

ΚΛ. Τί μήν;

AΘ. Τί δ', εἰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις γίγνοιθ' οὕτω, πότερον αὐτὰ καλλιόνως οὕτως εἶναι φαῖμεν ἢ κατὰ-περ νῦν γίνεται γιγνόμενα;

ΚΛ. Πολύ που τὸ διαφέρειν, εἰ κατὰπερ παρὰ τε τοῖσδε καὶ παρ' ἡμῖν, καὶ ἔτι κατὰπερ εἶπες σὺ νῦν δὴ δεῖν εἶναι, γίγνοιτο.

E VI. AΘ. Φέρε δὴ, ξυνομολογησώμεθα τὰ νῦν. ἄλλο τι παρ' ὑμῖν ἐν πάσῃ παιδείᾳ καὶ μουσικῇ τὰ λεγόμενά ἐστι τάδε; τοὺς ποιητὰς ἀναγκάζετε λέγειν, ὥς ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ σώφρων ὦν καὶ δίκαιος εὐδαίμων ἐστὶ καὶ μακάριος, ἐάν τε μέγας καὶ ἰσχυρὸς ἐάν τε σμικρὸς καὶ ἀσθενὴς ἦ, καὶ ἐὰν πλουτῇ καὶ μὴ· ἐὰν δὲ ἄρα πλουτῇ μὲν Κινύρα τε καὶ Μίδα μᾶλλον, ἢ δὲ ἄδικος, ἄθλιός τ' ἐστὶ καὶ ἀνισαρῶς ζῇ· καὶ οὗτ' ἂν μνησαίμην, φησὶν ὑμῖν ὁ ποιητής, εἶπερ ὀρθῶς λέγει, οὗτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείμην, ὃς μὴ πάντα τὰ λεγόμενα καλὰ μετὰ δικαιοσύνης πρᾶτ- 661 τοι καὶ κτῶτο, καὶ δὴ καὶ θητῶν τοιοῦτος ὦν ὀρέγοιτο ἐγ- γύθεν ἰστάμενος, ἄδικος δὲ ὦν μήτε τολμᾷ ὀρῶν φόνον αἱματόεντα μήτε νικᾷ θείων Θρηϊκιον Βορέην, μήτε ἄλλο αὐτῷ μηδὲν τῶν λεγομένων ἀγαθῶν γίγνιτοί ποτε· τὰ

γὰρ ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενα ἀγαθὰ οὐκ ὀρθῶς λέγεται. λέγεται γὰρ ὡς ἄριστον μὲν ὑγιαίνειν, δεύτερον δὲ κάλ-
 λος, τρίτον δὲ πλοῦτος, μυρία δὲ ἄλλα ἀγαθὰ λέγεται· καὶ
 γὰρ ὁξὺ ὄραῖν καὶ ἀκούειν καὶ πάντα ὅσα ἔχεται τῶν αἰ- B
 σθήσεων εὐαισθητῶς ἔχειν, ἔτι δὲ καὶ τὸ ποιεῖν τυραν-
 νοῦντα ὃ τι ἂν ἐπιθυμῇ, καὶ τὸ δὴ τέλος ἀπάσης μακαριό-
 τητος εἶναι τὸ πάντα ταῦτα κεκτημένον ἀθάνατον εἶναι
 γενόμενον ὃ τι τάχιστα. ὑμεῖς δὲ καὶ ἐγὼ που τάδε λέγο-
 μεν, ὡς ταῦτά ἐστι ξύμπαντα δικαίοις μὲν καὶ ὀσίοις ἀν-
 δράσιν ἄριστα κτήματα, ἀδίκους δὲ κάκιστα ξύμπαντα,
 ἀρξάμενα ἀπὸ τῆς ὑγιείας· καὶ δὴ καὶ τὸ ὄραῖν καὶ τὸ
 ἀκούειν καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ παρὰπαν ζῆν μέγιστον C
 μὲν κακὸν τὸν ξύμπαντα χρόνον ἀθάνατον ὄντα καὶ κε-
 κτημένον πάντα τὰ λεγόμενα ἀγαθὰ πλὴν δικαιοσύνης
 τε καὶ ἀρετῆς ἀπάσης, ἔλαττον δέ, ἂν ὡς ὀλίγιστον ὁ τοι-
 οῦτος χρόνον ἐπιζῶῃ. ταῦτα δὴ λέγειν, οἶμαι, τοὺς παρ'
 ὑμῖν ποιητάς, ἅπερ ἐγὼ, πείσετε καὶ ἀναγκάσετε, καὶ ἔτι
 τούτοις ἐπομένους ρυθμούς τε καὶ ἀρμονίας ἀποδιδόντας
 παιδεύειν οὕτω τοὺς νέους ἡμῶν· ἥ γάρ; ὀράτε· ἐγὼ μὲν
 γὰρ λέγω σαφῶς, τὰ μὲν κακὰ λεγόμενα ἀγαθὰ τοῖς ἀδί- D
 κοῖς εἶναι, τοῖς δὲ δικαίοις κακὰ, τὰ δ' ἀγαθὰ τοῖς μὲν ἀγα-
 θοῖς ὄντως ἀγαθὰ, τοῖς δὲ κακοῖς κακὰ· ὅπερ οὖν ἡρόμην,
 ἄρα ξυμφωνοῦμεν ἐγὼ τε καὶ ὑμεῖς, ἥ πῶς;

VII. ΚΑ. Τὰ μὲν ἔμοιγε φαινόμεθ' ὡς, τὰ δ' οὐ-
 δαμῶς.

ΑΘ. Ἀρ' οὖν ὑγίειάν τε κεκτημένον καὶ πλοῦτον καὶ
 τυραννίδα διὰ τέλους, καὶ ἔτι προστίθῃμι ὑμῖν ἰσχὺν δια-
 φέρουσιν καὶ ἀνδρείαν μετ' ἀθανασίας, καὶ μηδὲν ἄλλο E
 αὐτῷ τῶν λεγομένων κακῶν εἶναι γιγνόμενον, ἀδικίαν δὲ
 καὶ ὕβριν ἔχοντα ἐν αὐτῷ μόνον, τὸν οὕτω ζῶντα ἴσως
 ὑμᾶς οὐ πείθω μὴ οὐκ ἄρα εὐδαίμονα ἀλλ' ἄθλιον γίγνε-
 σθαι σαφῶς;

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Εἰεν· τί οὖν τὸ μετὰ τοῦτ' εἰπεῖν ἡμᾶς χρεῶν;
 662 ἀνδρείος γὰρ δὴ καὶ ἰσχυρὸς καὶ καλὸς καὶ πλούσιος, καὶ
 ποιῶν ὃ τί περ ἐπιθυμοῖ τὸν βίον ἅπαντα, οὐχ ὑμῖν
 δοκεῖ, εἴπερ ἄδικος εἴη καὶ ὑβριστής, ἐξ ἀνάγκης αἰ-
 σχρῶς ἂν ζῇν; ἢ τοῦτο μὲν ἴσως ἂν συγχωρήσαίτε, τό γε
 αἰσχρῶς;

ΚΛ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Τί δέ; τὸ καὶ κακῶς;

ΚΛ. Οὐκ ἂν ἔτι τοῦθ' ὁμοίως.

ΑΘ. Τί δέ; τὸ καὶ ἀηδῶς καὶ μὴ ξυμφερόντως αὐτῷ;

ΚΛ. Καὶ πῶς ἂν ταῦτά γ' ἔτι συγχωροῖμεν;

ΑΘ. Ὅπως; εἰ θεὸς ἡμῖν, ὥς ἔοικεν, ὦ φίλοι, δοίη
 Β τις συμφωνίαν, ὥς νῦν γε σχεδὸν ἀπάδομεν ἀπ' ἀλλήλων.
 ἔμοι γὰρ δὴ φαίνεται ταῦτα οὕτως ἀναγκαῖα, ὥς οὐδέ, ὦ
 φίλε Κλεινία, Κρήτη νῆσος σαφῶς· καὶ νομοθέτης ὢν
 ταύτη πειρώμεν ἂν τοὺς τε ποιητὰς ἀναγκάζειν φθέγγε-
 σθαι καὶ πάντας τοὺς ἐν τῇ πόλει, ζημίαν τε ὀλίγου με-
 γίστην ἐπιτιθεῖν ἂν, εἰ τις ἐν τῇ χώρᾳ φθέγγεται, ὥς
 C εἰσὶ τινες ἄνθρωποι ποτε πονηροὶ μὲν, ἡδέως δὲ ζῶντες,
 ἢ λυσιτελοῦντα μὲν ἄλλα ἐστὶ καὶ κερδαλέα, δικαιότερα
 δὲ ἄλλα, καὶ πολλὰ ἅττ' ἂν παρὰ τὰ νῦν λεγόμενα ὑπὸ τε
 Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων, ὥς ἔοικε, καὶ δὴ πον καὶ τῶν
 ἄλλων ἀνθρώπων διάφορα πείθοιμ' ἂν τοὺς πολίτας μοι
 φθέγγεσθαι. φέρε γάρ, ὦ πρὸς Διὸς τε καὶ Ἀπόλλωνος,
 ὦ ἄριστοι τῶν ἀνδρῶν, εἰ τοὺς νομοθετήσαντας ὑμῖν αὐ-
 D τοὺς τούτους ἐροῖμεθα θεοὺς, ἅρ' ὁ δικαιότατός ἐστι βίος
 ἡδιστος, ἢ δὴ ἐστὸν τινε βίω, οἷν ὁ μὲν ἡδιστος ὢν τυγ-
 χάνει, δικαιότατος δ' ἕτερος· εἰ δὴ δύο φαῖεν, ἐροῖμεθ'
 ἂν ἴσως αὐτοὺς πάλιν, εἴπερ ὀρθῶς ἐπανερωτῶμεν, ποτέ-
 ρους δ' εὐδαιμονεστεροὺς χρή λέγειν, τοὺς τὸν δικαιότα-
 τον ἢ τοὺς τὸν ἡδιστον διαβιοῦντας βίον· εἰ μὲν δὴ φαῖεν

τοὺς τὸν ἡδιστον, ἄτοπος αὐτῶν ὁ λόγος ἂν γίγνοιτο. βού-
λομαι δέ μοι μὴ ἐπὶ θεῶν λέγεσθαι τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ἐπὶ
πατέρων καὶ νομοθετῶν μᾶλλον· καὶ μοι τὰ ἔμπροσθεν
ἡρωτημένα πατέρα τε καὶ νομοθέτην ἡρωτήσθω, ὁ δ' εἰ- E
πέτω, ὥς ὁ ζῶν τὸν ἡδιστον βίον ἐστὶ μακαριώτατος· εἴτα
μετὰ ταῦτα ἔγωγ' ἂν φαίην· ὦ πάτερ, οὐχ ὥς εὐδαιμονέ-
στατά με ἐβούλου ξῆν; ἀλλ' ἀεὶ διακελευόμενος οὐδέν
ἐπαύου ξῆν με ὥς δικαιοτάτα. ταύτῃ μὲν οὖν ὁ τιθέμενος
εἴτε νομοθέτης εἴτε πατήρ ἄτοπος ἂν οἶμαι καὶ ἄπορος
φαίνοιτο τοῦ ξυμφωνούντως ἑαυτῷ λέγειν· εἰ δ' αὖ τὸν
δικαιοτάτον εὐδαιμονέστατον ἀποφαίνοιτο βίον εἶναι, ξη-
τοῖ που πᾶς ἂν ὁ ἀκούων, οἶμαι, τί ποτ' ἐν αὐτῷ τὸ τῆς
ἡδονῆς κρεῖττον ἀγαθόν τε καὶ καλὸν ὁ νόμος ἐνὸν ἐπαι- 663
νεῖ. τί γὰρ δὴ δικαίῳ χωριζόμενον ἡδονῆς ἀγαθὸν ἂν γί-
γνοιτο; φέρε, κλέος τε καὶ ἔπαινος πρὸς ἀνθρώπων τε καὶ
θεῶν ἅρ' ἐστὶν ἀγαθὸν μὲν καὶ καλόν, ἀηδὲς δέ, θύσκληια
δὲ τάναντία; ἥκιστα, ὦ φίλε νομοθέτα, φήσομεν. ἀλλὰ τὸ
μήτε τινὰ ἀδικεῖν μήτε ὑπὸ τινος ἀδικεῖσθαι μὲν ἀηδὲς
μέν, ἀγαθὸν δὲ ἢ καλόν, τὰ δ' ἕτερα ἡδέα μὲν, αἰσχροὶ δὲ
καὶ κακά;

ΚΑ. Καὶ πῶς;

VIII. ΑΘ. Οὐκοῦν ὁ μὲν μὴ χωρίζων λόγος ἡδύ τε καὶ
δίκαιον καὶ ἀγαθὸν τε καὶ καλὸν πιθανός γ', εἰ μηδὲν B
ἕτερον, πρὸς τό τινα ἐθέλειν ξῆν τὸν ὅσιον καὶ δίκαιον
βίον, ὥστε νομοθέτῃ γε αἰσχιστος λόγων καὶ ἐναντιώτα-
τος, ὅς ἂν μὴ φῇ ταῦτα οὕτως ἔχειν· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἐκὼν
ἐθέλοι πείθεσθαι πρᾶττειν τοῦτο, ὅτῳ μὴ τὸ χαίρειν τοῦ
λυπεῖσθαι πλέον ἔπεται. σκοτοδινιᾶν δὲ τὸ πόρρωθεν
ὁρώμενον πᾶσί τε ὥς ἔπος εἶπεν καὶ δὴ καὶ τοῖς παισὶ παρ-
έχει· νομοθέτης δ', οἶμαι, δόξαν εἰς τὸνναντίον τούτου
καταστήσει τὸ σκότος ἀφελών, καὶ πείσει ἁμῶς γέ πως C
ἔθεσι καὶ ἐπαίνοις καὶ λόγοις, ὥς ἐσκιαγραφημένα τὰ δί-

καιά ἐστι καὶ ἄδικα, τὰ μὲν ἄδικα τῷ τοῦ δικαίου ἐναντίως φαινόμενα, ἐκ μὲν ἀδίκου καὶ κακοῦ ἐαυτοῦ θεωρούμενα ἡδέα, τὰ δὲ δίκαια ἀηδέστατα, ἐκ δὲ δικαίου πάντα τὰναντία πάντα πρὸς ἀμφοτέρω.

ΚΛ. Φαίνεται.

ΑΘ. Τὴν δ' ἀλήθειαν τῆς κρίσεως ποτέραν κυριωτέραν εἶναι φῶμεν; πότερα τὴν τῆς χείρονος ψυχῆς ἢ τὴν τῆς βελτίονος;

Δ ΚΛ. Ἀναγκαῖον πού τὴν τῆς ἀμείνονος.

ΑΘ. Ἀναγκαῖον ἄρα τὸν ἄδικον βίον οὐ μόνον αἰσχίω καὶ μοχθηρότερον ἀλλὰ καὶ ἀηδέστερον τῇ ἀληθείᾳ τοῦ δικαίου τε εἶναι καὶ ὁσίου βίου.

ΚΛ. Κινδυνεύει κατὰ γε τὸν νῦν λόγον, ὦ φίλοι.

ΑΘ. Νομοθέτης δέ, οὗ τι καὶ σμικρὸν ὄφελος, εἰ καὶ μὴ τοῦτο ἦν οὕτως ἔχον, ὥς καὶ νῦν αὐτὸ ἦρηχ' ὁ λόγος ἔχειν, εἶπερ τι καὶ ἄλλο ἐτόλμησεν ἂν ἐπ' ἀγαθῷ ψεύδεσθαι πρὸς τοὺς νέους, ἔστιν ὃ τι τούτου ψεῦδος λυσιτελέσ-
Ε στερον ἂν ἐψεύσατό ποτε καὶ δυνάμενον μᾶλλον ποιεῖν μὴ βία ἀλλ' ἐκόντας πάντα τὰ δίκαια;

ΚΛ. Καλὸν μὲν ἡ ἀλήθεια, ὦ ξένε, καὶ μόνιμον· ἔοικε μὲν οὐ ῥᾶδιον εἶναι πείθειν.

ΑΘ. Εἶεν· τὸ μὲν τοῦ Σιδωνίου μυθολόγημα ῥᾶδιον ἐγένετο πείθειν, οὕτως ἀπίθανον ὄν, καὶ ἄλλα μυρία.

ΚΛ. Ποῖα;

ΑΘ. Τὸ σπαρέντων ποτὲ ὀδόντων ὀπλίτας ἐξ αὐτῶν φῦναι. καὶ τοι μέγα γ' ἐστὶ νομοθέτη παράδειγμα τοῦ
664 πείσειν ὃ τι ἂν ἐπιχειρῇ τις πείθειν τὰς τῶν νέων ψυχάς, ὥστε οὐδὲν ἄλλο αὐτὸν δεῖ σκοποῦντα ἀνευρίσκειν, ἢ τί πείσας μέγιστον ἀγαθὸν ἐργάσαιοιτο ἂν πόλιν, τούτου δὲ πέρι πᾶσαν μηχανὴν εὐρίσκειν, ὅντινά ποτε τρόπον ἢ τοι-
αύτη ξυνοικία πᾶσα περὶ τούτων ἐν καὶ ταῦτόν ὃ τι μάλιστα φθέγγοιτ' αἰετὶ διὰ βίου παντὸς ἐν τε ᾧδαῖς καὶ μύθοις

καὶ λόγοις. εἰ δ' οὖν ἄλλη πη δοκεῖ ἢ ταύτῃ, πρὸς ταῦτα οὐδεὶς φθόνος ἀμφισβητῆσαι τῷ λόγῳ.

ΚΑ. Ἄλλ' οὐ μοι φαίνεται πρὸς γε ταῦτα δύνασθαι B
ἡμῶν ἀμφισβητῆσαι, ποτ' ἂν οὐδέτερος. www.dlib.gr

ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο τοίνυν ἐμὸν ἂν εἰη λέγειν. φημι γὰρ ἅπαντας δεῖν ἐπάδειν τρεῖς ὄντας τοὺς χοροὺς ἐτι νέαις οὔσαις ταῖς ψυχαῖς καὶ ἀπαλαῖς τῶν παιδων, τά τε ἄλλα καλὰ λέγοντας πάντα, ὅσα διεληλύθαμεν τε καὶ ἐτι διέλθοιμεν ἂν, τὸ δὲ κεφάλαιον αὐτῶν τοῦτο ἔστω· τὸν αὐτὸν ἡδιστόν τε καὶ ἄριστον ὑπὸ θεῶν βίον λέγεσθαι φάσκοντες ἀληθέστατα ἐροῦμεν ἅμα καὶ μᾶλλον C
πεισομεν οὕς δεῖ πείθειν, ἢ ἐὰν ἄλλως πως φθεγγώμεθα λέγοντες.

ΚΑ. Συγχωρητέον ἂ λέγεις.

ΑΘ. Πρῶτον μὲν τοίνυν ὁ Μουσῶν χορὸς ὁ παιδικὸς ὀρθότατ' ἂν εἰσίοι πρῶτος τὰ τοιαῦτα εἰς τὸ μέσον ἄσόμενος ἀπάσῃ σπουδῇ καὶ ὅλῃ τῇ πόλει, δεύτερος δὲ ὁ μέχρι τριάκοντα ἐτῶν, τὸν τε Παιᾶνα ἐπικαλούμενος μάρτυρα τῶν λεγομένων ἀληθείας πέρι καὶ τοῖς νέοις ἴλεων μετὰ πειθοῦς γίνεσθαι ἐπευχόμενος, δεῖ δὲ δὴ καὶ ἐτι D
τρίτους τοὺς ὑπὲρ τριάκοντα ἔτη μέχρι τῶν ἐξήκοντα γεγονότας ἄδειν· τοὺς δὲ μετὰ ταῦτα, οὐ γὰρ ἐτι δυνατοὶ φέρειν ῥῥῆας, μυθολόγους περὶ τῶν αὐτῶν ἡθῶν διὰ θείας φήμης καταλελειῖσθαι.

ΚΑ. Λέγεις δέ, ὦ ξέने, τίνας τούτους τοὺς χοροὺς τοὺς τρίτους; οὐ γὰρ πάννυξυνίεμεν σαφῶς, ὃ τί ποτε βούλει φράζειν αὐτῶν πέρι.

ΑΘ. Καὶ μὴν εἰσί γε οὗτοι σχεδὸν ὧν χάριν οἱ πλεῖστοι τῶν ἔμπροσθεν ἐρρήθησαν λόγων.

ΚΑ. Οὐπω μεμαθήκαμεν, ἀλλ' ἐτι σαφέστερον πειρῶ E
φράζειν.

ΙΧ. ΑΘ. Εἴπομεν, εἰ μεμνήμεθα, κατ' ἀρχὰς τῶν λό-
4*

γων, ὥς ἡ φύσις ἀπάντων τῶν νέων διάπυρος οὖσα ἡσυχίαν οὐχ οἷα τε ἄγειν οὔτε κατὰ τὸ σῶμα οὔτε κατὰ τὴν φωνὴν εἴη, φθέγγοιτο δ' αἰεὶ ἀτάκτως καὶ πηδῶ· τάξεως δ' αἰσθησιν τοῦτων ἀμφοτέρων τῶν ἄλλων μὲν ζώων οὐδὲν ἐφάπτοιτο, ἡ δὲ ἀνθρώπου φύσις ἔχει μόνη τοῦτο·
 665 τῇ δὲ τῆς κινήσεως τάξει ῥυθμὸς ὄνομα εἴη, τῇ δ' αὖ τῆς φωνῆς, τοῦ τε ὀξέος ἅμα καὶ βαρέος συγκεραννυμένων, ἁρμονία ὄνομα προσαγορεύοιτο, χορεία δὲ τὸ ξυναμφοτέρον κληθεῖη· θεοὺς δ' ἔφαμεν ἐλεοῦντας ἡμᾶς συγχορευτάς τε καὶ χορηγοὺς ἡμῖν δεδωκέναι τὸν τε Ἀπόλλωνα καὶ Μούσας, καὶ δὴ καὶ τρίτον ἔφαμεν, εἰ μεμνήμεθα, Διόνυσον..

ΚΑ. Πῶς δ' οὐ μεμνήμεθα;

ΑΘ. Ὁ μὲν τοίνυν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν Μουσῶν
 Β χορὸς εἰρηνται, τὸν δὲ τρίτον καὶ τὸν λοιπὸν χορὸν ἀνάγκη τοῦ Διονύσου λέγεσθαι.

ΚΑ. Πῶς δὴ; λέγε· μάλα γὰρ ἄτοπος γίγνοιτ' ἂν ὧς γ' ἐξαίφνης ἀκούσαντι Διονύσου πρεσβυτῶν χορὸς, εἰ ἄρα οἱ ὑπὲρ τριάκοντα καὶ πεντήκοντα δὲ γεγονότες ἔτι μέχρι ἐξήκοντα αὐτῷ χορεύουσιν.

ΑΘ. Ἀληθέστατα μέντοι λέγεις. λόγου δὴ δεῖ πρὸς ταῦτα, οἶμαι, ὅπῃ τοῦτο εὐλογον οὕτω γιγνόμενον ἂν γίγνοιτο.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ἄρ' οὐν ἡμῖν τά γε ἐμπροσθεν ὁμολογεῖται;

ΚΑ. Τοῦ πέρι;

ΑΘ. Τὸ δεῖν πάντα ἄνδρα καὶ παῖδα, ἐλεύθερον καὶ δοῦλον, θῆλυν τε καὶ ἄρρενα καὶ ὅλη τῇ πόλει ὅλην τὴν πόλιν αὐτὴν αὐτῇ ἐπάδουσιν μὴ παύεσθαι ποτε ταῦτα, ἃ διεληλύθαμεν ἀμῶς γέ πως αἰεὶ μεταβαλλόμενα καὶ πάντως παρεχόμενα ποικιλίαν, ὥστε ἀπληστίαν εἶναί τινα τῶν ὕμνων τοῖς ἄδουσι καὶ ἡδονήν.

ΚΑ. Πῶς δ' οὐχ ὁμολογοῖτο ἂν δεῖν ταῦτα οὕτω πράττεσθαι;

ΑΘ. Ποῦ δὴ τοῦδ' ἡμῖν τὸ ἄριστον τῆς πόλεως, ἡλικίαις τε καὶ ἅμα φρονήσεσι πιθανώτατον ὄντων ἐν τῇ πόλει, ἄδον τὰ κάλλιστα μέγιστ' ἂν ἐξεργάζοιτο ἀγαθὰ; ἢ τοῦτο ἀνοήτως οὕτως ἀφήσομεν, ὃ κυριώτατον ἂν εἴη τῶν καλλίστων τε καὶ ὠφελιμωτάτων ὧδων;

ΚΑ. Ἄλλ' ἀδύνατον τὸ μεθιέναι, ὥς γε τὰ νῦν λέγόμενα.

ΑΘ. Πῶς οὖν πρέπον ἂν εἴη τοῦτο; ὁρᾶτε εἰ τῇδε.

ΚΑ. Πῇ δὴ;

ΑΘ. Πᾶς που γιγνόμενος πρεσβύτερος ὅκνου πρὸς τὰς ὧδας μεστός, καὶ χαίρει τε ἥττον πράττων τοῦτο καὶ ἐξ ἀνάγκης γιγνομένης αἰσχύνοιτ' ἂν μᾶλλον, ὅσῳ πρεσβύτερος καὶ σωφρονέστερος γίγνεται, τόσῳ μᾶλλον. ἄρ' οὐχ οὕτως;

ΚΑ. Οὕτω μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν θεάτρῳ γε καὶ παντοίοις ἀνθρώποις ἄδειν ἐστὼς ὀρθὸς ἐτι μᾶλλον αἰσχύνοιτ' ἂν· καὶ ταῦτά γ' εἰ καθάπερ οἱ περὶ νίκης χοροὶ ἀγωνιζόμενοι πεφωνασκηκότες ἰσχυροὶ τε καὶ ἄσιτοι ἀναγκάζονται ἄδειν οἱ τοιοῦτοι, παντάπασθ' οὗτοι ἀηδῶς τε καὶ αἰσχυντηλῶς ἄδοντες ἀπροθύμως ἂν τοῦτ' ἐργάζοιντο;

ΚΑ. Ἀναγκαιότατα μέντοι λέγεις.

666

ΑΘ. Πῶς οὖν αὐτοὺς παραμυθησόμεθα προθύμους εἶναι πρὸς τὰς ὧδας; ἄρ' οὐ νομοθετήσομεν πρῶτον μὲν τοὺς παῖδας μέχρι ἐτῶν ὀκτωκαίδεκα τὸ παράπαν οἴνου μὴ γεύεσθαι, διδάσκοντες ὥς οὐ χρὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ ὀχετεύειν εἰς τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, πρὶν ἐπὶ τοὺς πόνοὺς ἐγχειρεῖν πορεύεσθαι, τὴν ἐμμανῆ εὐλαβούμενοι ἔξιν τῶν νέων· μετὰ δὲ τοῦτο οἴνου μὲν ἤδη γεύεσθαι τοῦ μετρίου μέχρι τριάκοντα ἐτῶν, μέθης δὲ καὶ πολυουινίας τὸ B

παράπαν τὸν νέον ἀπέχεσθαι· τετταράκοντα δὲ ἐπιβαίνοντα ἐτῶν ἐν τοῖς ξυσσιτίοις εὐωχηθέντα καλεῖν τοὺς τε ἄλλους θεοὺς καὶ δὴ καὶ Διόνυσον παρακαλεῖν εἰς τὴν τῶν πρεσβυτῶν τελετὴν ἅμα καὶ παιδιάν, ἣν τοῖς ἀνθρώποις ἐπίκουρον τῆς τοῦ γήρως ἀυστηρότητος ἐδωρήσατο τὸν οἶνον φάρμακον, ὥστ' ἀνηβᾶν ἡμᾶς καὶ δυσθυμίας λήθην γίνεσθαι, μαλακώτερόν *τε* ἐκ σκληροτέρου τὸ
 C τῆς ψυχῆς ἥθος, καθάπερ εἰς πῦρ σίδηρον ἐντεθέντα, γιγνώμενον, καὶ οὕτως εὐπλαστότερον εἶναι; πρῶτον μὲν δὴ διατεθεὶς οὕτως ἕκαστος ἄρ' οὐκ ἂν ἐθέλοι προθυμότερόν γε, ἥττον αἰσχυνόμενος, οὐκ ἐν πολλοῖς ἀλλ' ἐν μετρίοις, καὶ οὐκ ἐν ἀλλοτρίοις ἀλλ' ἐν οἰκείοις, ἄδειν τε καὶ ὃ πολλάκις εἰρήκαμεν ἐπάδειν;

ΚΛ. Καὶ πολὺ γε.

ΑΘ. Εἰς μὲν γε τὸ προάγειν τοίνυν αὐτοὺς μετέχειν
 D ἡμῖν ᾧδῆς οὗτος ὁ τρόπος οὐκ ἂν παντάπασιν ἀσχήμων γίγνοιτο.

ΚΛ. Οὐδαμῶς.

Χ. ΑΘ. Ποίαν δὲ ἄσουσιν οἱ ἄνδρες φωνὴν ἢ μοῦσαν; ἢ δῆλον ὅτι πρέπουσαν αὐτοῖς δεῖ γέ τινα;

ΚΛ. Πῶς γάρ οὔ;

ΑΘ. Τίς ἂν οὖν πρέποι θεοῖς ἀνθρώσιν; ἄρ' ἂν ἡ τῶν χορῶν;

ΚΛ. Ἡμεῖς γοῦν, ὦ ξέने, καὶ οἶδε οὐκ ἄλλην ἂν τινα δυναίμεθα ᾧδῆν ἢ ἣν ἐν τοῖς χοροῖς ἐμάθομεν ξυνήθεις ἄδειν γενομένοι.

ΑΘ. Εἰκότως γε· ὄντως γὰρ οὐκ ἐπήβολοι γέγονατε
 E τῆς καλλίστης ᾧδῆς. στρατοπέδου γὰρ πολιτείαν ἔχετε, ἀλλ' οὐκ ἐν ἄστεσι κατωκηκότων, ἀλλ' οἷον ἀθρόους πῶλους ἐν ἀγέλῃ νεμομένους φορβάδας τοὺς νέους κέκτησθε· λαβῶν δὲ ὑμῶν οὐδεὶς τὸν αὐτοῦ, παρὰ τῶν ξυννόμων σπάσας σφόδρα ἀγριαίνοντα καὶ ἀγανακτοῦντα, ἱπποκό-

μον τε ἐπέστησεν ἰδίᾳ καὶ παιδεύει ψήγων τε καὶ ἡμερῶν καὶ πάντα προσήκοντα ἀποδιδούς τῇ παιδοτροφίᾳ, ὅθεν οὐ μόνον ἀγαθὸς ἂν στρατιώτης εἴη, πόλιν δὲ καὶ ἄστυ θυνάμενος διοικεῖν, ὃν δὴ κατ' ἀρχὰς εἰπομεν τῶν Τυρ- 667
ταίου πολεμικῶν εἶναι **πολεμικώτερον**, τέταρτον ἀρετῆς ἀλλ' οὐ πρῶτον τὴν ἀνδρείαν κτῆμα τιμῶντα ἀεὶ καὶ παν-
ταχοῦ ἰδιώταις τε καὶ ξυμπάσῃ πόλει.

ΚΑ. Οὐκ οἶδα ἡμῶν, ὧς ξένη, ὅπῃ πάλιν αὐτὸ τοὺς νο-
μοθέτας φανυλίζεις.

ΑΘ. Οὐκ, ὧς γὰρ θεῶν, προσέχων τούτῳ τὸν νοῦν δρῶ
τοῦτο, εἶπερ· ἀλλ' ὁ λόγος ὅπῃ φέρει, ταύτῃ πορευώμεθα,
εἰ βούλεσθε. εἰ γὰρ ἔχομεν μοῦσαν τῆς τῶν χορῶν καλ-
λίῳ καὶ τῆς ἐν τοῖς κοινοῖς θεάτροις, πειρώμεθα ἀποδοῦ- Β
ναι τούτοις, οὓς φάμεν ἐκείνην μὲν αἰσχύνεσθαι, ζητεῖν
δέ, ἥ τις καλλίστη, ταύτης κοινωνεῖν.

ΚΑ. Πάνυ γε.

ΑΘ. Οὐκοῦν πρῶτον μὲν δεῖ τόδε γε ὑπάρχειν ἅπα-
σιν, ὅσοις συμπαρέπεται τις χάρις, ἥ τοῦτο αὐτὸ μόνον
αὐτοῦ τὸ σπουδαιότατον εἶναι ἢ τινα ὀρθότητα ἢ τὸ τρί-
τον ὠφέλειαν· οἷον δὴ λέγω ἐδωδῇ μὲν καὶ πόσει καὶ ξυμ-
πάσῃ τροφῇ παρέπεσθαι μὲν τὴν χάριν, ἣν ἡδονὴν ἂν
προσείποιμεν· ἣν δὲ ὀρθότητά τε καὶ ὠφέλειαν, ὅπερ ὕγι- C
εινὸν τῶν προσφερομένων λέγομεν ἐκάστοτε, τοῦτ' αὐτὸ
εἶναι ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ ὀρθότατον.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ μὴν καὶ τῇ μαθήσει παρακολουθεῖν μὲν τό-
γε τῆς χάριτος τὴν ἡδονήν, τὴν δὲ ὀρθότητα καὶ τὴν ὠφέ-
λειαν καὶ τὸ εὖ καὶ τὸ καλῶς τὴν ἀλήθειαν εἶναι τὴν ἀπο-
τελοῦσαν.

ΚΑ. Ἔστιν οὕτως.

ΑΘ. Τί δαί; τῇ τῶν ὁμοίων ἐργασίᾳ, ὅσαι τέχναι
εἰκαστικάί, ἅρ' οὐκ, ἂν τοῦτο ἐξεργάζωνται, τὸ μὲν ἡδο- D

νὴν ἐν αὐτοῖς γίνεσθαι, παρεπόμενον ἂν γίγνηται, χάριν αὐτὸ δικαιοτάτον ἂν εἴη προσαγορεύειν;

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Τὴν δέ γε ὁρθότητά που τῶν τοιούτων ἡ ἰσότης ἂν, ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν, ἐξεργάζοιτο τοῦ τε τοσούτου καὶ τοῦ τοιούτου πρότερον, ἀλλ' οὐχ ἡδονή.

ΚΛ. Καλῶς.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἡδονῇ κρίνεται ἂν μόνον ἐκεῖνο ὁρθῶς, ὃ μήτε τινὰ ὠφέλειαν μήτε ἀλήθειαν μήτε ὁμοιότητα
Ε ἀπεργαζόμενον παρέχεται, μηδ' αὐ γὰρ βλάβην, ἀλλ' αὐτοῦ τούτου μόνου ἕνεκα γίγνοιτο τοῦ συμπαραπομένου τοῖς ἄλλοις, τῆς χάριτος, ἣν δὴ κάλλιστα τις ὀνομάσαι ἂν ἡδονήν, ὅταν μηδὲν αὐτῇ τούτων ἐπακολουθῇ;

ΚΛ. Ἀβλαβῇ λέγεις ἡδονήν μόνον.

ΑΘ. Ναί, καὶ παιδιάν γε εἶναι τὴν αὐτὴν ταύτην λέγω τότε, ὅταν μήτε τι βλάβη μήτε ὠφελὴ σπουδῆς ἢ λόγου ἄξιον.

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ πᾶσαν μίμησιν φαίμεν ἂν ἐκ τῶν
668 νῦν λεγομένων ἥκιστα ἡδονῇ προσήκειν κρίνεσθαι καὶ δόξῃ μὴ ἀληθεῖ, καὶ δὴ καὶ πᾶσαν ἰσότητα; οὐ γὰρ εἰ τῷ δοκεῖ *ἡδὺ* ἢ [μὴ] τις χαίρει τῷ, τό γε ἴσον ἴσον οὐδὲ τὸ σύμμετρον ἂν εἴη σύμμετρον ὅλως, ἀλλὰ τῷ ἀληθεῖ πάντων μάλιστα, ἥκιστα δὲ ὁτρωοῦν ἄλλω.

ΚΛ. Παντάπασιν μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν μουσικὴν γε πᾶσάν φαμεν εἰκαστικὴν τε εἶναι καὶ μιμητικὴν;

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Ἦκιστ' ἄρα, ὅταν τις μουσικὴν ἡδονῇ φῇ κρίνεσθαι, τοῦτον ἀποδεκτέον τὸν λόγον, καὶ ζητητέον ἥκιστα
Β ταύτην ὡς σπουδαίαν, εἰ τις ἄρα που καὶ γίγνοιτο, ἀλλ' ἐκείνην τὴν ἔχουσαν τὴν ὁμοιότητα τῷ τοῦ καλοῦ μιμήματι

ΚΑ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Καὶ τούτοις δὴ τοῖς τὴν καλλίστην ῥῥήν τε ζη-
τούσι καὶ μοῦσαν ζητητέον, ὡς ἔοικεν, οὐχ ἥτις ἤδεια, ἀλλ'
ἥτις ὀρθή· μιμήσεως γὰρ ἦν, ὡς ἔφαμεν, ὀρθότης, εἰ τὸ
μιμηθὲν ὅσον τε καὶ οἶον ἦν αποτελοίτο.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γε πᾶς ἂν ὁμολογοῖ περὶ τῆς
μουσικῆς, ὅτι πάντα τὰ περὶ αὐτὴν ἐστὶ ποιήματα μίμησίς
τε καὶ ἀπεικασία· καὶ τοῦτό γε μὲν οὐκ ἂν ξύμπαντες ὁμο- C
λογοῖεν ποιηταί τε καὶ ἀκροαταὶ καὶ ὑποκριταί;

ΚΑ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Δεῖ δὴ καθ' ἕκαστόν γε, ὡς ἔοικε, γιννώσκειν
τῶν ποιημάτων, ὃ τί ποτε ἐστὶ, τὸν μέλλοντα ἐν αὐτῷ
μὴ ἁμαρτήσεσθαι. μὴ γὰρ γινώσκων τὴν οὐσίαν, τί
ποτε βούλεται καὶ ὅτου ποτέ ἐστὶν εἰκὼν ὄντως, σχολῇ
τὴν γε ὀρθότητα τῆς βουλήσεως ἢ καὶ ἁμαρτίαν αὐτοῦ
διαγνώσεται.

ΚΑ. Σχολῇ· πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Ὁ δὲ τὸ ὀρθῶς μὴ γινώσκων ἄρ' ἂν ποτε τό γε D
εὖ καὶ τὸ κακῶς δυνατὸς εἴη διαγνώναι; λέγω δ' οὐ πάνυ
σαφῶς, ἀλλ' ὥδε σαφέστερον ἴσως ἂν λεχθεῖη.

ΚΑ. Πῶς;

ΧΙ. ΑΘ. Εἰσὶ δὴ πού κατὰ τὴν ὄψιν ἡμῖν ἀπεικασταὶ
μυρίαί.

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τί οὖν; εἰ τις καὶ ἐν τούτοις ἀγνοοῖ, τῶν μεμι-
μημένων ὃ τί ποτέ ἐστὶν ἕκαστον τῶν σωμάτων, ἄρ' ἂν
ποτε τό γε ὀρθῶς αὐτῶν εἰργασμένον γνῶναι; λέγω δὲ τὸ
τοιόνδε, οἶον τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ σώματος καὶ ἐκάστων
τῶν μερῶν τὰς θέσεις εἰ ἔχει, ὅσοι τ' εἰσὶ καὶ ὅποια παρ' E
ὅποια αὐτῶν κείμενα τὴν προσήκουσαν τάξιν ἀπείληφε,
καὶ ἐτι δὴ χρώματά τε καὶ σχήματα, ἢ πάντα ταῦτα τε-

ταραγμένως εἰργασται· μῶν δοκεῖ ταῦτ' ἂν ποτε διαγνώ-
 ναι τις τὸ παράπαν ἀγνοῶν, ὃ τί ποτέ ἐστι τὸ μεμιμημένον
 ζῶον;

ΚΑ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Τί δ', εἰ γιννώσκοιμεν, ὅτι τὸ γεγραμμένον ἢ
 τὸ πεπλασμένον ἐστὶν ἄνθρωπος, καὶ τὰ μέρη πάντα τὰ
 669 ἑαυτοῦ καὶ χρώματα ἅμα καὶ σχήματα ἀπέληφεν ὑπὸ τῆς
 τέχνης, ἅρά γε ἀναγκαῖον ἤδη τῷ ταῦτα γνόντι καὶ ἐκεῖνο
 ἐτοίμως γιννώσκειν, εἴτε καλὸν εἴτε ὅπῃ ποτὲ ἐλλιπὲς ἂν
 εἴη κάλλους;

ΚΑ. Πάντες μὲντ' ἂν ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὧ ξέने, τὰ καλὰ
 τῶν ζώων ἐγινώσκομεν.

ΑΘ. Ὅρθότατα λέγεις. ἄρ' οὖν οὐ περὶ ἐκάστην εἰ-
 κόνα καὶ ἐν γραφικῇ καὶ ἐν μουσικῇ καὶ πάντῃ τὸν μέλ-
 670 λοντα ἐμφρονα κριτὴν ἔσεσθαι δεῖ ταῦτα τρία ἔχειν, ὃ τί
 ἐστὶ πρῶτον γιννώσκειν, ἔπειτα ὡς ὀρθῶς, ἔπειθ' ὡς εὖ
 τὸ τρίτον εἰργασται τῶν εἰκόνων ἡτισοῦν ῥήμασί τε καὶ
 μέλεσι καὶ τοῖς ῥυθμοῖς;

ΚΑ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Μὴ τοίνυν ἀπείπωμεν λέγοντες τὸ περὶ τὴν
 μουσικὴν ἢ χαλεπὸν· ἐπειδὴ γὰρ ὑμνεῖται περὶ αὐτὴν
 διαφερόντως ἢ τὰς ἄλλας εἰκόνας, εὐλαβείας δὲ δεῖται
 πλείστης πασῶν εἰκόνων. ἁμαρτῶν τε γὰρ τις μέγιστ' ἂν
 671 βλάπτοιτο, ἢ ἢ κακὰ φιλοφρονούμενος, χαλεπώτατόν τε
 αἰσθῆσθαι διὰ τὸ τοὺς ποιητὰς φανυλοτέρους εἶναι ποιητὰς
 αὐτῶν τῶν Μουσῶν. οὐ γὰρ ἂν ἐκείναι γε ἐξαμάρτοιέν
 ποτε τοσοῦτον, ὥστε ῥήματα ἀνδρῶν ποιήσασαι τὸ σχῆμα
 γυναικῶν καὶ μέλος ἀποδοῦναι, καὶ μέλος ἐλευθέρων αὐ
 καὶ σχήματα ξυνθεῖσαι ῥυθμοὺς δούλων καὶ ἀνελευθέρων
 προσαρμόττειν, οὐδ' αὖ ῥυθμοὺς καὶ σχῆμα ἐλευθέρων
 ὑποθεῖσαι μέλος ἢ λόγον ἐναντίον ἀποδοῦναι τοῖς ῥυθ-
 672 μοῖς, ἔτι δὲ θηρίων φωνὰς καὶ ἀνθρώπων καὶ ὀργάνων

και πάντας ψόφους εἰς ταὐτὸ οὐκ ἂν ποτε ξυνθελειν, ὥς
ἐν τι μιμούμεναι· ποιηται δ' ἀνθρώπινοι σφόδρα τὰ τοι-
αῦτα ἐμπλέκοντες και συγκυκῶντες ἀλόγως γέλῳτ' ἂν πα-
ρασκευάζοιεν τῶν ἀνθρώπων ὅσους φησὶν Ὀρφεὺς λαχεῖν
ᾠραν τῆς τέρψιος. ταῦτα γε γὰρ ὁρῶσι πάντα κυκώμενα,
και ἔτι διασπῶσιν οἱ ποιηται ρυθμὸν μὲν και σχήματα μέ-
λους χωρὶς, λόγους ψιλοὺς εἰς μέτρα τιθέντες, μέλος δ'
αὐ̄ και ρυθμὸν ἄνευ ῥημάτων, ψιλῇ κιθαρίσει τε και αὐ- E
λήσει προσχρῶμενοι, ἐν οἷς δὴ παγχάλεπον ἄνευ λόγου
γιννόμενον ρυθμὸν τε και ἁρμονίαν γιννώσκειν, ὃ τί τε
βούλεται και ὅτῳ ἔοικε τῶν ἀξιολόγων μιμημάτων· ἀλλ'
ὑπολαβεῖν ἀναγκαῖον, ὅτι τὸ τοιοῦτόν γε πολλῆς ἀγροι-
κίας μεστὸν πᾶν, ὁπόσον τάχους τε και ἀπταισίας και φω-
νῆς θηριώδους σφόδρα φίλον, ὥστ' αὐλήσει γε χρῆσθαι
και κιθαρίσει πλὴν ὅσον ὑπὸ ὄρχησίν τε και φῶδῃν, ψιλῶ 670
δ' ἑκατέρῳ πᾶσά τις ἀμουσία και θαυματουργία γίννοιτ'
ἂν τῆς χρήσεως. ταῦτα μὲν ἔχει ταύτῃ λόγον· ἡμεῖς δέ γε
οὐχ ὅ τι μὴ δεῖ ταῖς Μούσαις ἡμῶν προσχρῆσθαι τοὺς ἤδη
τριακοντούτας και τῶν πεντήκοντα πέραν γεγονότας σκο-
πούμεθα, ἀλλ' ὃ τί ποτε δεῖ. τότε μὲν οὖν ἐκ τούτων ὁ
λόγος ἡμῖν δοκεῖ μοι σημαίνειν ἤδη, τῆς γε χορικῆς Μού-
σης ὃ τι πεπαιδεῦσθαι δεῖ βέλτιον τοὺς πεντηκοντούτας,
ὅσοις περ ἂν ᾄδειν προσήκη. τῶν γὰρ ρυθμῶν και τῶν B
ἁρμονιῶν ἀναγκαῖον αὐτοῖς ἐστὶν εὐαισθητήως ἔχειν και
γιννώσκειν· ἥ πῶς τις τὴν ὀρθότητα γινώσκειται τῶν μελῶν,
ᾧ προσῆκεν ἢ μὴ προσῆκε τοῦ δωριστι και τοῦ ρυθμοῦ, ὃν
ὁ ποιητὴς αὐτῷ προσῆψεν ὀρθῶς ἢ μὴ;

ΚΑ. Δῆλον ὡς οὐδαμῶς.

ΑΘ. Γελοῖος γὰρ ὃ γε πολὺς ὄχλος ἡγούμενος ἱκα-
νῶς γιννώσκειν τό τ' εὐάρμοστον και εὐρυθμον και μὴ,
ὅσοι προσάδειν αὐτῶν και βαίνειν ἐν ρυθμῷ γεγονάσι
διηναγκασμένοι· ὅτι δὲ δρῶσι ταῦτα ἀγνοοῦντες αὐτῶν C

ἑκαστα, οὐ συλλογίζονται, τὸ δέ που προσήκοντα μὲν ἔχον
πᾶν μέλος ὀρθῶς ἔχει, μὴ προσήκοντα δὲ ἡμαρτημένως.

ΚΑ. Ἀναγκαιότατα.

ΑΘ. Τί οὖν; ὁ μὴδὲ ὃ τί ποτ' ἔχει γινώσκων ἄρα,
ὃ τί περ εἰπομεν, ὥς ὀρθῶς γε αὐτὸ ἔχει γινώσεται ποτε ἐν
ὁπωῦν;

ΚΑ. Καὶ τίς μηχανή;

ΧΙΙ. ΑΘ. Τοῦτ' οὖν, ὥς ἔοικεν, ἀνευρίσκομεν αὐτὰ
νῦν, ὅτι τοῖς ῥήδοις ἡμῖν, οὓς νῦν παρακαλοῦμεν καὶ ἐκόν-
D τας τινὰ τρόπον ἀναγκάζομεν ἄδειν, μέχρι γε τοσούτου
πεπαιδευῆσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον, μέχρι τοῦ δυνατὸν εἶναι
ξυνακολουθεῖν ἑκαστον ταῖς τε βάσεσι τῶν ῥυθμῶν καὶ
ταῖς χορδαῖς ταῖς τῶν μελῶν, ἵνα καθορῶντες τάς τε ἁρ-
μονίας καὶ τοὺς ῥυθμοὺς ἐκλέγεςθαι τε τὰ προσήκοντα
οἷοί τ' ὦσιν, ἃ τοῖς τηλικούτοις τε καὶ τοιούτοις ἄδειν πρέ-
πον, καὶ οὕτως ἄδωσι καὶ ἄδοντες αὐτοὶ τε ἡδονὰς τὸ πα-
ραχρῆμα ἀσινεῖς ἡδωνται καὶ τοῖς νεωτέροις ἡγεμόνες
E ἡθῶν χρηστῶν ἀσπασμοῦ προσήκοντος γίγνωνται· μέχρι
δὲ τοσούτου παιδευθέντες ἀκριβεστέραν αὖ παιδείαν τῆς
ἐπὶ τὸ πλῆθος φερούσης εἶεν μετακεχειρισμένοι καὶ τῆς
περὶ τοὺς ποιητὰς αὐτούς. τὸ γὰρ τρίτον οὐδεμία ἀνάγκη
ποιητῇ γινώσκειν, εἴτε καλὸν εἴτε μὴ καλὸν τὸ μέλημα,
τὸ δ' ἁρμονίας καὶ ῥυθμοῦ σχεδὸν ἀνάγκη· τοῖς δὲ πάντα
671 τὰ τρία τῆς ἐκλογῆς ἔνεκα τοῦ καλλίστου καὶ δευτέρου, ἢ
μηδέποτε ἱκανὸν ἐπὶ τὸν γίνεσθαι νέοις πρὸς ἀρετήν.
καὶ ὅπερ ὁ λόγος ἐν ἀρχαῖς ἐβουλήθη, τὴν τῷ τοῦ Διονύ-
σου χορῶ βοήθειαν ἐπιδείξει καλῶς λεγομένην, εἰς δύνά-
μιν εἰρηκε· σκοπώμεθα δὴ εἰ τοῦθ' οὕτω γέγονε. θεω-
ρώδης μὲν που ὁ ὑψίλογος ὁ τοιοῦτος ἐξ ἀνάγκης προιού-
σης τῆς πόσεως ἐπὶ μᾶλλον αἰεὶ ξυμβαίνει γιννόμενος,
ὅπερ ὑπεθέμεθα κατ' ἀρχὰς ἀναγκαῖον εἶναι γίνεσθαι
B περὶ τῶν νῦν λεγομένων.

ΚΑ. Ἀνάγκη.

ΑΘ. Πᾶς δὲ γε αὐτὸς αὐτοῦ κουφότερος αἴρεται καὶ γέγηθε τε καὶ παρρησίας ἐμπίπλεται καὶ ἀνηκουστίας ἐν τῷ τοιούτῳ τῶν πέλας, ἄρχων δ' ἱκανὸς ἀξιοῖ ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων γεγυῖναι.

ΚΑ. Τί μήν;

ΑΘ. Οὐκοῦν ἔφαμεν, ὅταν γίγνηται ταῦτα, καθάπερ τινὰ σίδηρον τὰς ψυχὰς τῶν πινόντων διαπύρους γιγνόμενας μαλθακωτέρας γίγνεσθαι καὶ νεωτέρας, ὥστε εὐαγῶγους ξυμβαίνειν τῷ δυναμένῳ τε καὶ ἐπισταμένῳ παι- C δεύειν τε καὶ πλάττειν, καθάπερ ὅτ' ἦσαν νέαι; τοῦτον δ' εἶναι τὸν πλάστην τὸν αὐτὸν ὥσπερ τότε, τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην, οὗ νόμους εἶναι δεῖ συμποτικούς, δυναμένους τὸν εὖελπιν καὶ θαρραλέον ἐκείνον γιγνόμενον καὶ ἀναισχυντότερον τοῦ δέοντος, καὶ οὐκ ἐθέλοντα τάξιν καὶ τὸ κατὰ μέρος σιγῆς καὶ λόγου καὶ πόσεως καὶ μούσης ὑπομένειν, ἐθέλειν ποιεῖν πάντα τούτοις τάναντία, καὶ εἰσι- D ὄντι τῷ μὴ καλῷ θάρρει τὸν κάλλιστον διαμαχόμενον φόβον εἰσπέμπειν οἷους τ' εἶναι μετὰ δίκης, ὃν αἰδῶ τε καὶ αἰσχύνην θεῖον φόβον ὠνομάκαμεν;

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα.

ΑΘ. Τούτων δὲ γε τῶν νόμων εἶναι νομοφύλακας καὶ συνδημιουργοὺς αὐτοῖς τοὺς ἀθορύβους καὶ νήφοντας τῶν μὴ νηφόντων στρατηγούς, ὧν δὴ χωρὶς μέθῃ διαμάχεσθαι δεινότερον ἢ πολεμίῳ εἶναι μὴ μετὰ ἀρχόντων ἀθορύβων, καὶ τὸν αὖ μὴ δυνάμενον ἐθέλειν πείθεσθαι τούτοις καὶ τοῖς ἡγεμόσι τοῖς τοῦ Διονύσου, τοῖς ὑπὲρ ἐξή- E κοντα ἔτη γεγονόσιν, ἴσῃν καὶ μεῖζω τὴν αἰσχύνην φέρειν, ἢ τὸν τοῖς τοῦ Ἄρεως ἀπειθοῦντα ἄρχουσιν.

ΚΑ. Ὁρθῶς.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἰ γε εἴη τοιαύτη μὲν μέθῃ, τοιαύτη δὲ παιδιὰ, μῶν οὐκ ὠφελήθεντες ἂν οἱ τοιοῦτοι συμπόται καὶ

μᾶλλον φίλοι ἢ πρότερον ἀπαλλάττοντο ἀλλήλων, ἀλλ' οὐχ ὥσπερ τὰ νῦν ἐχθροί, κατὰ νόμους δὲ πᾶσαν τὴν ξυνουσίαν ξυγγενόμενοι καὶ ἀκολουθήσαντες, ὁπότε ἀφηγοῖντο οἱ νήφοντες τοῖς μὴ νήφουσιν;

ΚΛ. Ὁρθῶς, εἰ γε δὴ εἴη τοιαύτη, οἷαν νῦν λέγεις.

ΧΗ. ΑΘ. Μὴ τοίνυν ἐκεῖνό γ' ἐτι τῆς τοῦ Διονύσου δωρεᾶς ψέγωμεν ἀπλῶς, ὥς ἐστι κακὴ καὶ εἰς πόλιν οὐκ ἀξία παραδέχεσθαι. καὶ γὰρ ἐτι πλείω τις ἂν ἐπεξέλθοι λέγων· ἐπεὶ καὶ τὸ μέγιστον ἀγαθόν, ὃ δωρεῖται, λέγειν μὲν ὁκνος εἰς τοὺς πολλοὺς διὰ τὸ κακῶς τοὺς ἀνθρώπους αὐτὸ ὑπολαβεῖν καὶ γινῶναι λεχθέν.

ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ;

ΑΘ. Λόγος τις ἅμα καὶ φήμη ὑπορρεῖ πως, ὥς ὁ θεὸς οὗτος ὑπὸ τῆς μητρονιᾶς Ἥρας διεφορήθη τῆς ψυχῆς τὴν γνώμην, διὸ τὰς τε βακχείας καὶ πᾶσαν τὴν μανικὴν ἐμβάλλει χορείαν τιμωρούμενος δῆθεν, καὶ τὸν οἶνον ἐπὶ τοῦτ' αὐτὸ δεδώρηται· ἐγὼ δὲ τὰ μὲν τοιαῦτα τοῖς ἀσφαλὲς ἡγνουμένοις εἶναι λέγειν περὶ θεῶν ἀφίημι λέγειν, τὸ δὲ τοσόνδε οἶδα, ὅτι πᾶν ζῶον, ὅσον αὐτῷ προσήκει νοῦν ἔχειν τελεωθέντι, τοῦτον καὶ τοσοῦτον οὐδὲν ἔχον ποτὲ φύεται. ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ μήπω κέκτεται τὴν οἰκείαν φρόνησιν, πᾶν μαίνεται τε καὶ βοᾷ ἀτάκτως, καὶ ὅταν ἀκταινώσῃ ἑαυτὸ τάχιστα, ἀτάκτως αὖ πηδᾷ· ἀναμνησθῶμεν δέ, ὅτι μουσικῆς τε καὶ γυμναστικῆς ἔφαμεν ἀρχὰς ταύτας εἶναι.

ΚΛ. Μεμνήμεθα· τί δ' οὐ;

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ ὅτι τὴν ῥυθμοῦ τε καὶ ἁρμονίας αἰσθησιν τοῖς ἀνθρώποις ἡμῖν ἐνδεδωκέναι τὴν ἀρχὴν ταύτην ἔφαμεν, Ἀπόλλωνα δὲ καὶ Μούσας καὶ Διόνυσον θεῶν αἰτίους γεγόνειν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Καὶ δὴ καὶ τὸν οἶνόν γε, ὥς ἔοικεν, ὁ τῶν ἄλλων

λόγος, ἵνα μανῶμεν, φησὶν ἐπὶ τιμωρίᾳ τῇ τῶν ἀνθρώπων δεδóσθαι· ὁ δὲ νῦν λεγόμενος ὑφ' ἡμῶν φάρμακον ἐπὶ τούναντίον φησὶν αἰδοῦς μὲν ψυχῆς κτήσεως ἕνεκα δεδóσθαι, σώματος δὲ ὑγείας τε καὶ ἰσχύος.

ΚΑ. Κάλλιστα, ὦ ξένε, τὸν λόγον ἀπεμνημόνευκας.

ΑΘ. Καὶ τὰ μὲν δὴ τῆς χορείας ἡμίσεα διαπεπε- Ε
ράνθω· τὰ δ' ἡμίσεα, ὅπως ἂν ἔτι δοκῇ, περανοῦμεν ἢ
καὶ ἑάσομεν.

ΚΑ. Ποῖα δὴ λέγεις, καὶ πῶς ἑκάτερα διαιρῶν;

ΑΘ. Ὅλη μὲν πού χορεία ὅλη παίδευσις ἦν ἡμῖν,
τούτου δ' αὐτὸ μὲν ῥυθμοὶ τε καὶ ἁρμονίαι, τὸ κατὰ τὴν
φωνήν.

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τὸ δέ γε κατὰ τὴν τοῦ σώματος κίνησιν ῥυθ-
μὸν μὲν κοινὸν τῇ τῆς φωνῆς εἶχε κινήσει, σχῆμα δὲ ἰδιον.
ἐκεῖ δὲ μέλος ἢ τῆς φωνῆς κίνησις.

673

ΚΑ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Τὰ μὲν τοίνυν τῆς φωνῆς μέχρι τῆς ψυχῆς πρὸς
ἀρετῆς παιδείαν οὐκ οἶδ' ὄντινα τρόπον ὠνομάσαμεν
μουσικήν.

ΚΑ. Ὅρθῶς μὲν οὖν.

ΑΘ. Τὰ δέ γε τοῦ σώματος, ἃ παίζόντων ὄρχησιν εἴ-
πομεν, ἔαν μέχρι τῆς τοῦ σώματος ἀρετῆς ἢ τοιαύτη κίνη-
σις γίγνηται, τὴν ἑντεχνον ἀγωγὴν ἐπὶ τὸ τοιοῦτον αὐτοῦ
γυμναστικὴν προσείπομεν.

ΚΑ. Ὅρθότατα.

ΑΘ. Τὸ δὲ τῆς μουσικῆς, ὃ νῦν δὴ σχεδὸν ἡμῖς διε- Β
ληλυθέναι τῆς χορείας εἵπομεν καὶ διαπεπεράνθαι, καὶ
νῦν οὕτως εἰρήσθω· τὸ δὲ ἡμῖς λέγωμεν, ἢ πῶς καὶ πῇ
ποιητέον;

ΚΑ. ὦ ἄριστε, Κρησὶ καὶ Λακεδαιμονίοις διαλεγό-
μενος, μουσικῆς περὶ διεληθόντων ἡμῶν, ἐλλειπόντων δὲ

γυμναστικῆς, τί ποτε οἶσι σοι πότερον ἡμῶν ἀποκρινεῖσθαι πρὸς ταύτην τὴν ἐρώτησιν;

ΑΘ. Ἀποκεκρίσθαι ἔγωγ' ἂν σε φαίην σχεδὸν ταῦτ' ἐρόμενον σαφῶς, καὶ μανθάνω, ὥς ἐρώτησις οὕσα αὕτη
C τὰ νῦν ἀπόκρισις τ' ἐστίν, ὥς εἶπον, καὶ ἔτι πρόσταξις διαπεράνασθαι τὰ περὶ γυμναστικῆς.

ΚΛ. Ἄρισθ' ὑπέλαβές τε καὶ οὕτω δὴ ποίει.

ΑΘ. Ποιητέον· οὐδὲ γὰρ πάνυ χαλεπὸν ἐστὶν εἰπεῖν ὑμῖν γε ἀμφοτέροις γνώριμα. πολὺ γὰρ ἐν ταύτῃ τῇ τέχνῃ πλέον ἐμπειρίας ἢ ἐν ἐκείνῃ μετέχετε.

ΚΛ. Σχεδὸν ἀληθῆ λέγεις.

XIV. ΑΘ. Οὐκοῦν αὖ ταύτης ἀρχὴ μὲν τῆς παιδιᾶς
D τὸ κατὰ φύσιν πηδᾶν εἰθίεσθαι πᾶν ζῶον, τὸ δ' ἀνθρώπινον, ὥς ἔφαμεν, αἰσθησὶν λαβὸν τοῦ ῥυθμοῦ ἐγέννησέ τε ὄρχησιν καὶ ἔτεκε, τοῦ δὲ μέλους ὑπομιμνήσκοντος καὶ ἐγείροντος τὸν ῥυθμὸν κοινωθέντ' ἀλλήλοις χορείαν καὶ παιδιὰν ἔτεκέτην.

ΚΛ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Καὶ τὸ μὲν, φαμέν, ἤδη διεληλύθαμεν αὐτοῦ, τὸ δὲ πειρασόμεθα ἐφεξῆς διελθεῖν.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἐπὶ τοίνυν τῇ τῆς μέθης χρείᾳ τὸν κολοφῶνα
E πρῶτον ἐπιθῶμεν, εἰ καὶ σφῶν ξυνδοκεῖ.

ΚΛ. Ποῖον δὴ καὶ τίνα λέγεις;

ΑΘ. Εἰ μὲν τις πόλις ὥς οὔσης σπουδῆς τῷ ἐπιτηδεύματι τῷ νῦν εἰρημένῳ χρῆσεται μετὰ νόμων καὶ τάξεως, ὥς τοῦ σωφρονεῖν ἔνεκα μελέτης χρωμένη, καὶ τῶν ἄλλων ἡδονῶν μὴ ἀφῆξεται ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τοῦ κρατεῖν αὐτῶν ἔνεκα μηχανωμένη, τοῦτον μὲν τὸν τρόπον ἅπασι τούτοις χρηστέον· εἰ δ' ὥς παιδιᾶ τε καὶ ἐξέσται τῷ βουλομένῳ καὶ ὅταν βούληται καὶ μεθ' ὧν
674 ἂν βούληται πίνειν μετ' ἐπιτηδευμάτων ὠντινωοῦν ἄλ-

λων, οὐκ ἂν τιθείμην ταύτην τὴν ψῆφον, ὥς δεῖ ποτὲ μέθῃ
 χρησθαι ταύτην τὴν πόλιν ἢ τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἀλλ' ἔτι
 μᾶλλον τῆς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων χρείας προσθεί-
 μην ἂν τῷ τῶν Καρχηδονίων νόμῳ, μηδέποτε μηδένα ἐπὶ
 στρατοπέδῳ γεύεσθαι τοῦτου τοῦ πώματος, ἀλλ' ὑδροπο-
 σίαις ξυγγίγνεσθαι τοῦτον τὸν χρόνον ἅπαντα, καὶ κατὰ
 πόλιν μήτε δούλην μήτε δοῦλον γεύεσθαι μηδέποτε, μηδὲ
 ἄρχοντας τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ὃν ἂν ἄρχωσι, μηδ' αὖ B
 κυβερνήτας μηδὲ δικαστὰς ἐνεργοὺς ὄντας οἴνου γεύεσθαι
 τὸ παράπαν, μηδ' ὅστις βουλευσόμενος εἰς βουλὴν ἀξίαν
 τινὰ λόγου συνέρχεται, μηδὲ γε μεθ' ἡμέραν μηδένα τὸ
 παράπαν, εἰ μὴ σωμασκίας ἢ νόσων ἕνεκα, μηδ' αὖ νύ-
 κτωρ, ὅταν ἐπινοῇ τις παῖδας ποιεῖσθαι ἀνῆρ ἢ καὶ γυνή·
 καὶ ἄλλα δὲ πάμπολλα ἂν τις λέγοι, ἐν οἷς τοῖς νοῦν τε καὶ
 νόμον ἔχουσιν ὀρθὸν οὐ ποτέος οἶνος· ὥστε κατὰ τὸν λό- C
 γον τοῦτον οὐδ' ἀμπελώνων ἂν πολλῶν θεοὶ οὐδ' ἧτινι
 πόλει, τακτὰ δὲ τὰ τ' ἄλλα ἂν εἴη γεωργήματα καὶ πᾶσα
 ἡ διαίτα, καὶ δὴ τὰ γε περὶ οἶνον σχεδὸν ἀπάντων ἐμμε-
 τρότατα καὶ ὀλίγιστα γίγνοιτ' ἂν. οὗτος, ὃ ξένοι, ἡμῖν,
 εἰ ξυνδοκεῖ, κολοφῶν ἐπὶ τῷ περὶ οἶνου λόγῳ φηθέντι
 εἰρήσθω.

ΚΑ. Καλῶς, καὶ ξυνδοκεῖ.

Γ.

I. ΑΘ. Ταῦτα μὲν οὖν δὴ ταύτῃ· πολιτείας δ' ἀρχὴν
 τίνα ποτὲ φῶμεν γεγονέναι; μῶν οὐκ ἐνθύνδε τις ἂν αὖ- 676
 τὴν ῥᾶστα τε καὶ κάλλιστα κατίδοι;

ΚΑ. Πόθεν;

ΑΘ. Ὅθεν περ καὶ τὴν τῶν πόλεων ἐπίδοσιν εἰς
 ἀρετὴν μεταβαίνουσιν ἅμα καὶ κακίαν ἐκάστοτε θεατέον.

ΚΛ. Λέγεις δὲ πόθεν;

Β ΑΘ. Οἶμαι μὲν ἀπὸ χρόνου μήκους τε καὶ ἀπειρίας καὶ τῶν μεταβολῶν ἐν τῷ τοιούτῳ.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Φέρε, ἀφ' οὗ πόλεις πλεῖσαι καὶ ἄνθρωποι πολιτευόμενοι, δοκεῖς ἂν ποτε κατανοῆσαι χρόνου πλήθος ὅσον γέγονεν;

ΚΛ. Οὐκ οὖν ῥάδιόν γε οὐδαμῶς.

ΑΘ. Τὸ δέ γε ὥς ἄπλετόν τι καὶ ἀμήχανον ἂν εἴη;

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν τοῦτό γε.

ΑΘ. Μῶν οὖν οὐ μυρίαί μὲν ἐπὶ μυρίαις ἡμῖν γεγόνασι πόλεις ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τοῦ C πλήθους λόγον οὐκ ἐλάττους ἐφθαρμέναι, πεπολιτευμέναι δ' αὖ πάσας πολιτείας πολλάκις ἐκασταχοῦ; καὶ τότε μὲν ἐξ ἐλαττόνων μεῖζους, τότε δὲ ἐκ μεϊζόνων ἐλάττους, καὶ χείρους ἐκ βελτιόνων γερόνασι καὶ βελτίους ἐκ χειρόνων;

ΚΛ. Ἀναγκαῖον.

ΑΘ. Ταύτης δὴ πέρι λάβωμεν, εἰ δυναίμεθα, τῆς μεταβολῆς τὴν αἰτίαν· τάχα γὰρ ἂν ἴσως δεῖξειεν ἡμῖν τὴν πρώτην τῶν πολιτειῶν γένεσιν καὶ μετάβασιν.

ΚΛ. Εὖ λέγεις, καὶ προθυμείσθαι δεῖ, σὲ μὲν ὁ διανοεῖ περὶ αὐτῶν ἀποφαινόμενον, ἡμᾶς δὲ ξυνεπομένους.

677 ΑΘ. Ἄρ' οὖν ὑμῖν οἱ παλαιοὶ λόγοι ἀλήθειαν ἔχειν τινὰ δοκοῦσιν;

ΚΛ. Ποῖοι δὴ;

ΑΘ. Τὸ πολλὰς ἀνθρώπων φθορὰς γεγονέναι κατακλυσμοῖς τε καὶ νόσοις καὶ ἄλλοις πολλοῖς, ἐν οἷς βραχύ τι τῶν ἀνθρώπων λείπεσθαι γένος.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν πιθανὸν τὸ τοιοῦτον πᾶν παντί.

ΑΘ. Φέρε δὴ, νυήσωμεν μίαν τῶν πολλῶν ταύτην τὴν τῷ κατακλυσμῷ ποτὲ γενομένην.

ΚΑ. Τὸ ποῖόν τι περὶ αὐτῆς διανοηθέντες;

ΑΘ. Ὡς οἱ τότε περιφονούντες τὴν φθορὰν σχεδὸν Β ὄρειοί τινες ἂν εἴεν νομῆς, ἐν κορυφαῖς που σμικρὰ ξώ-
πυρα τοῦ τῶν ἀνθρώπων διασσεσασμένα γένους.

ΚΑ. Δῆλον.

ΑΘ. Καὶ δὴ τοὺς τοιούτους γε ἀνάγκη που τῶν *τε* ἄλλων ἀπείρους εἶναι τεχνῶν καὶ τῶν ἐν τοῖς ἄστεσι πρὸς ἀλλήλους μηχανῶν εἰς τε πλεονεξίας καὶ φιλονεικίας καὶ ὁπὸς ἄλλα κακουργήματα πρὸς ἀλλήλους ἐπιννοοῦσιν.

ΚΑ. Εἰκὸς γοῦν.

ΑΘ. Θῶμεν δὴ τὰς ἐν τοῖς πεδίοις πόλεις καὶ πρὸς C θαλάττῃ κατοικοῦσας ἄρδην ἐν τῷ τότε χρόνῳ διαφθεῖ-
ρεσθαι;

ΚΑ. Θῶμεν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὄργανά τε πάντα ἀπόλλυσθαι, καὶ εἴ τι τέχνης ἦν ἐχόμενον σπουδαίως εὖρημένον ἢ πολιτικῆς ἢ καὶ σοφίας τινὸς ἐτέρας, πάντα ἔρρειν ταῦτα ἐν τῷ τότε χρόνῳ φήσομεν;

ΚΑ. Πῶς γὰρ ἂν, ὦ ἄριστε, εἴ γε ἔμενε τάδε οὕτω τὸν πάντα χρόνον, ὥς νῦν διακεκόσμηται, καινὸν ἀνευρί-
σκετό ποτε καὶ ὅτιοῦν; τοῦτο [ὅτι] μὲν γὰρ μυριάκις μύ- D ρια ἔτη διελάνθανεν ἄρα τοὺς τότε, χίλια δ' ἀφ' οὗ [γέγο-
νεν] ἢ δις τοσαῦτα ἔτη τὰ μὲν Δαιδάλῳ καταφανῇ γέγονε, τὰ δὲ Ὀρφει, τὰ δὲ Παλαμῇδει, τὰ δὲ περὶ μουσικὴν Μαρ-
σύα καὶ Ὀλύμπῳ, περὶ λύραν δὲ Ἀμφίονι, τὰ δ' ἄλλα ἄλλοις πάμπολλα, ὥς ἔπος εἴπειν χθὲς καὶ πρῶην γε-
γονότα.

ΑΘ. Ἄρ' οἶσθ', ὦ Κλεινία, τὸν φίλον ὅτι παρέλιπες, τὸν ἄτεχνῶς χθὲς γενόμενον;

ΚΑ. Μῶν φράξεις Ἐπιμενίδην;

E AΘ. Ναί τοῦτον· πολὺ γὰρ ὑμῖν ὑπερεπήδησε τῷ μηχανήματι τοὺς ξύμπαντας, ὃ φίλε, ὃ λόγῳ μὲν Ἡσίοδος ἐμαντεύετο κάλαι, τῷ δ' ἔργῳ ἐκεῖνος ἀπετέλεισεν, ὡς ὑμεῖς φατέ.

ΚΑ. Φαμέν γάρ οὖν.

II. AΘ. Οὐκοῦν οὕτω δὴ λέρωμεν ἔχειν τότε, ὅτε ἐγένετο ἡ φθορά, τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους πράγματα, μυρίαν μὲν τινα φοβερὰν ἐρημίαν, γῆς δ' ἀφθόου πληθος πάμπολυ, ζώων δὲ τῶν ἄλλων ἐρρόντων βουκόλι' ἅττα, καὶ εἰ τί που αἰγῶν περιλειφθὲν ἐτύγχανε γένος· σπάνια
678 καὶ ταῦτα νέμουνσιν εἶναι ζῆν τότε κατ' ἀρχάς.

ΚΑ. Τί μὴν;

AΘ. Πόλεως δὲ καὶ πολιτείας περὶ καὶ νομοθεσίας, ὧν νῦν ὁ λόγος ἡμῖν παρέστηκεν, ἃς ὥς ἔπος εἰπεῖν οἴομεθα καὶ μνήμην εἶναι τὸ παράπαν;

ΚΑ. Οὐδαμῶς.

AΘ. Οὐκοῦν ἐξ ἐκείνων τῶν διακειμένων οὕτω τα νῦν γέγονεν ἡμῖν ξύμπαντα, πόλεις τε καὶ πολιτεῖαι καὶ τέχναι καὶ νόμοι, καὶ πολλή μὲν πονηρία, πολλή δὲ καὶ ἀρετή;

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

B AΘ. Ἄς οἴομεθα, ὃ θαυμάσιε, τοὺς τότε ἀπαίρους ὄντας πολλῶν μὲν καλῶν τῶν κατὰ τὰ ἄσκη, πολλῶν δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, τελέους πρὸς ἀρετὴν ἢ καὶ πρὸς κακίαν γεγρονέται;

ΚΑ. Καλῶς εἶπες, καὶ μανθάνομεν ὃ λέγεις.

AΘ. Οὐκοῦν προϊόντος μὲν τοῦ χρόνου, πληθύνοντος δ' ἡμῶν τοῦ γένους, εἰς πάντα τὰ νῦν καθεστηκότα προελήλυθε πάντα;

ΚΑ. Ὅρθότατα.

AΘ. Οὐκ ἐξαίφνης γε, ὡς εἰκός, κατὰ σμικρὸν δὲ ἐν παμπόλλῳ τινὶ χρόνῳ.

ΚΑ. Καὶ μάλα πρέπει τοῦθ' οὕτως.

Ο

ΑΘ. Ἐκ γὰρ τῶν ὑψηλῶν εἰς τὰ πεδία καταβαίνειν, οἶμαι, πᾶσι φόβος ἐναντος ἐγγόνει.

ΚΑ. Πῶς δ' οὖ;

ΑΘ. Ἀρ' οὐκ ἄσμενοι μὲν αὐτοὺς ἑώραν δι' ὀλιγό-
τητα ἐν τοῖς περὶ ἐκείνον τὸν χρόνον, πορεῖα δέ, ὥστ' ἐπ'
ἀλλήλους τότε πορευέσθαι κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλατταν,
σὺν ταῖς τέχναις ὥς ἔπος εἰπεῖν πάντα σχεδὸν ἀπολώλει;
ξυμμέσγειν οὖν ἀλλήλοις οὐκ ἦν, οἶμαι, σφόδρα δυνατόν·
σιδήρεος γὰρ καὶ χαλκὸς καὶ πάντα τὰ μεταλλεῖα συγκε-
χυμένα ἠφάνιστο, ὥστε ἀπορία πᾶσα ἦν τοῦ ἀνακαθαί-
ρεσθαι τὰ τοιαῦτα, θρυοτομίας τε εἶχον σπάνιν. εἰ γάρ
που καὶ περιγεγονὸς ἦν ὄργανον ἐν ὄρεσι, ταῦτα μὲν ταχὺ
κατατριβέντα ἠφάνιστο, ἄλλα δ' οὐκ ἔμελλε γενήσεσθαι,
πρὶν πάλιν ἢ τῶν μεταλλέων ἀφίκοιτο εἰς ἀνθρώπους
τέχνη.

ΚΑ. Πῶς γὰρ ἄν;

ΑΘ. Γενεαῖς δὴ πόσαις ὕστερον οἰόμεθα τοῦθ' οὕτω
γεγονέπαι;

ΚΑ. Δῆλον ὅτι παμπόλλαις τισίν.

Ε

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τέχναι, ὅσαι περ σιδήρου δέονται καὶ
χαλκοῦ καὶ τῶν τοιούτων ἀπάντων, τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ
ἐπὶ πλείονα ἠφανισμέναι ἂν εἴεν ἐν τῷ τότε;

ΚΑ. Τί μὲν;

ΑΘ. Καὶ τοίων στάσις ἅμα καὶ πόλεμος ἀπολώλει
κατὰ τὸν τότε χρόνον πολλαχῇ.

ΚΑ. Πῶς;

ΑΘ. Πρῶτον μὲν ἡγάπων καὶ ἐφιλοφρονοῦντο ἀλλή-
λους δι' ἐρημίαν, ἔπειτα οὐ περιμάχητος ἦν αὐτοῖς ἡ τρο-
φή. νομῆς γὰρ οὐκ ἦν σπάνις, εἰ μὴ τισι κατ' ἀρχὰς ἴσως, 679
ἢ δὴ τὸ πλεῖστον διέζων ἐν τῷ τότε χρόνῳ· γάλακτος γὰρ
καὶ κρεῶν οὐδαμῶς ἐνδεεῖς ἦσαν, ἐτι δὲ θηρεύοντες οὐ

ἕκαστα, οὐ συλλογίζονται, τὸ δὲ πού προσήκοντα μὲν ἔχον
πᾶν μέλος ὀρθῶς ἔχει, μὴ προσήκοντα δὲ ἡμαρτημένως.

ΚΑ. Ἀναγκαιότατα.

ΑΘ. Τί οὖν; ὁ μὴ δὲ ὅ τί ποτ' ἔχει γινώσκων ἄρα,
ὅ τί περ εἰπομεν, ὡς ὀρθῶς γε αὐτὸ ἔχει γινώσεται ποτε ἐν
ὁτῶν;

ΚΑ. Καὶ τίς μηχανή;

ΧΙΙ. ΑΘ. Τοῦτ' οὖν, ὡς ἔοικεν, ἀνευρίσκομεν αὐτὰ
νῦν, ὅτι τοῖς ᾠδοῖς ἡμῖν, οὓς νῦν παρακαλοῦμεν καὶ ἐκόν-
D τας τινὰ τρόπον ἀναγκάζομεν ἄδειν, μέχρι γε τοσοῦτου
πεπαιδεῦσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον, μέχρι τοῦ δυνατόν εἶναι
ξυνακολουθεῖν ἕκαστον ταῖς τε βάσεσι τῶν ῥυθμῶν καὶ
ταῖς χορδαῖς ταῖς τῶν μελῶν, ἵνα καθορῶντες τὰς τε ἁρ-
μονίας καὶ τοὺς ῥυθμοὺς ἐκλέγεσθαι τε τὰ προσήκοντα
οἷοί τ' ᾧσιν, ἃ τοῖς τηλικούτοις τε καὶ τοιούτοις ἄδειν πρέ-
πον, καὶ οὕτως ἄδωσι καὶ ἄδοντες αὐτοὶ τε ἡδονὰς τὸ πα-
ραχρῆμα ἀσινεῖς ἡδωνται καὶ τοῖς νεωτέροις ἡγεμόνες
E ἡτῶν χρηστῶν ἀσπασμοῦ προσήκοντος γίνωνται· μέχρι
δὲ τοσοῦτου παιδευθέντες ἀκριβεστέραν αὖ παιδείαν τῆς
ἐπὶ τὸ πλῆθος φερούσης εἶεν μετακεχειρισμένοι καὶ τῆς
περὶ τοὺς ποιητὰς αὐτούς. τὸ γὰρ τρίτον οὐδεμία ἀνάγκη
ποιητῇ γινώσκειν, εἴτε καλὸν εἴτε μὴ καλὸν τὸ μίμημα,
τὸ δ' ἁρμονίας καὶ ῥυθμοῦ σχεδὸν ἀνάγκη· τοῖς δὲ πάντα
671 τὰ τρία τῆς ἐκλογῆς ἕνεκα τοῦ καλλίστου καὶ δευτέρου, ἢ
μὴδέποτε ἱκανὸν ἐπαρὸν γίνεσθαι νέοις πρὸς ἀρετὴν.
καὶ ὅπερ ὁ λόγος ἐν ἀρχαῖς ἐβουλήθη, τὴν τῷ τοῦ Διονύ-
σου χορῶ βοήθειαν ἐπιδεῖξαι καλῶς λεγομένην, εἰς δύνά-
μιν εἴρηκε· σκοπώμεθα δὴ εἰ τοῦθ' οὕτω γέγονε. θεω-
ρῶντες μὲν πού ὁ ξύλλογος ὁ τοιοῦτος ἐξ ἀνάγκης προοιού-
σης τῆς πόσεως ἐπὶ μᾶλλον αἰεὶ ξυμβαίνει γιννόμενος,
ὅπερ ὑπεθέμεθα κατ' ἀρχὰς ἀναγκαῖον εἶναι γίνεσθαι
B περὶ τῶν νῦν λεγομένων.

ΚΑ. Ἀνάγκη.

ΑΘ. Πᾶς δέ γε αὐτὸς αὐτοῦ κουφότερος αἴρεται καὶ γέγηθέ τε καὶ παρρησίας ἐμπίπλεται καὶ ἀνηκουστίας ἐν τῷ τοιούτῳ τῶν πέλας, ἄρχων δ' ἱκανὸς ἄξιος ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων γεγυῖναι.

ΚΑ. Τί μήν;

ΑΘ. Οὐκοῦν ἔφαμεν, ὅταν γίγνηται ταῦτα, καθάπερ τινὰ σίδηρον τὰς ψυχὰς τῶν πινόντων διαπύρους γιγνομένης μαλθακωτέρας γίνεσθαι καὶ νεωτέρας, ὥστε εὐαγῶνους ξυμβαίνειν τῷ δυναμένῳ τε καὶ ἐπισταμένῳ παι- C δεύειν τε καὶ πλάττειν, καθάπερ ὅτ' ἦσαν νέαι; τοῦτον δ' εἶναι τὸν πλάστην τὸν αὐτὸν ὥσπερ τότε, τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην, οὗ νόμους εἶναι δεῖ συμποτικούς, δυναμένους τὸν εὖελπιν καὶ θαρραλέον ἐκείνον γιγνόμενον καὶ ἀναισχυντότερον τοῦ δέοντος, καὶ οὐκ ἐθέλοντα τάξιν καὶ τὸ κατὰ μέρος σιγῆς καὶ λόγου καὶ πόσεως καὶ μούσης ὑπομένειν, ἐθέλειν ποιεῖν πάντα τούτοις τὰναντία, καὶ εἰσι- D ὄντι τῷ μὴ καλῷ θάρρει τὸν κάλλιστον διαμαχόμενον φό- βον εἰσπέμπειν οἷους τ' εἶναι μετὰ δίκης, ὃν αἰδῶ τε καὶ αἰσχύνῃν θεῖον φόβον ὠνομάκαμεν;

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα.

ΑΘ. Τούτων δέ γε τῶν νόμων εἶναι νομοφύλακας καὶ συνδημιουργούς αὐτοῖς τοὺς ἀθορύβους καὶ νήφοντας τῶν μὴ νηφόντων στρατηγούς, ὧν δὴ χωρὶς μέθῃ διαμά- χεσθαι δεινότερον ἢ πολεμίους εἶναι μὴ μετὰ ἀρχόντων ἀθορύβων, καὶ τὸν αὖ μὴ δυνάμενον ἐθέλειν πείθεσθαι τούτοις καὶ τοῖς ἡγεμόσι τοῖς τοῦ Διονύσου, τοῖς ὑπὲρ ἐξή- E κοντα ἔτη γεγυῖναι, ἴσην καὶ μεῖζω τὴν αἰσχύνῃν φέρειν, ἢ τὸν τοῖς τοῦ Ἄρεως ἀπειθοῦντα ἄρχουσιν.

ΚΑ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἰ γε εἴη τοιαύτη μὲν μέθῃ, τοιαύτη δὲ παιδιᾶ, μῶν οὐκ ὠφελήθεντες ἂν οἱ τοιοῦτοι συμπόται καὶ

εὖ τῷ σῶ λόγῳ ἔοικε μαρτυρεῖν, τὸ ἀρχαῖον αὐτῶν ἐπὶ τὴν ἀγριότητα διὰ μυθολογίας ἐπανενεγκῶν.

ΑΘ. Ναί, ξυμμαρτυρεῖ γὰρ καὶ λάβωμέν γε αὐτὸν μὴνυτήν, ὅτι τοιαῦται πολιτείαί γίνονται ποτε.

ΚΑ. Καλῶς.

ΑΘ. Μῶν οὖν οὐκ ἐκ τούτων τῶν κατὰ μίαν οἰκῆσιν καὶ κατὰ γένος διεσπαρμένων ὑπὸ ἀπορίας τῆς ἐν ταῖς φθοραῖς, ἐν οἷς τὸ πρεσβύτατον ἄρχει διὰ τὸ τῆν ἀρχὴν αὐτοῖς ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς γηγονέσθαι, οἷς ἐπόμενοι καθάπερ ὄρνιθες ἀγέλην μίαν κοιήσουσι, πατρονομούμενοι καὶ βασιλείαν πασῶν δικαιοτάτην βασιλευόμενοι;

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Μετὰ δὲ ταῦτά γε εἰς τὸ κοινὸν μεῖζους ποιοῦντες πόλεις πλείους συνέρχονται, καὶ ἐπὶ γεωργίας τὰς ἐν ταῖς ὑπωρεῖλαις τρέπονται πρώτας, περιβόλους τε αἰμασι-
681 ῳδεις τινὰς τειχῶν ἐρύματα τῶν θηρίων ἔνεκα ποιοῦνται, μίαν οἰκίαν αὐ κοινήν καὶ μεγάλην ἀποτελοῦντες.

ΚΑ. Τὸ γοῦν εἰκὸς ταῦθ' οὕτω γίνεσθαι.

ΑΘ. Τί δέ; τόδε ἄρα οὐκ εἰκός;

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Τῶν οἰκήσεων τούτων μεζόνων αὐξανομένων ἐκ τῶν ἐλαττόνων καὶ πρώτων ἐκάστην τῶν σμικρῶν παρεῖναι κατὰ γένος ἔχουσιν τὸν τε πρεσβύτατον ἄρχοντα καὶ αὐτῆς ἔθῃ ἅττα ἴδια διὰ τὸ χωρὶς ἀλλήλων οἰκεῖν, ἑτερα ἅφ' ἑτέρων ὄντων τῶν γεννητόρων τε καὶ θρεψάντων, ἃ εἰθίσθησαν περὶ θεοὺς τε καὶ ἐαυτοὺς κοσμιωτέρων μὲν κοσμιώτερα καὶ ἀνδρικῶν ἀνδρικώτερα· καὶ κατὰ τρόπον οὕτως ἐκάστους τὰς αὐτῶν ἂν αἰρέσεις εἰς τοὺς παῖδας ἀποτυπουμένους καὶ παίδων παῖδας, ὃ λέγομεν, ἦκειν ἔχοντας ἰδίους νόμους εἰς τὴν μεῖζονα ξυνοικίαν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὗ;

ΑΘ. Καὶ μὴν τοὺς γε αὐτῶν νόμους ἀρέσκαι ἐκαστοῖς ἀναγκαῖον· πού, τοὺς δὲ τῶν ἄλλων ὑστέρους.

ΚΑ. Οὕτως.

ΑΘ. Ἀρχῇ δὴ νομοθεσίας οἷον ἐμβαίνοντας ἐλάθομεν, ὥς ζώομεν.

ΚΑ. Πάντο μὲν οὖν.

IV. ΑΘ. Τὸ γοῦν μετὰ ταῦτα ἀναγκαῖον αἰρεῖσθαι τοὺς συνελθόντας τούτους κοινούς τινας ἑαυτῶν, οἷδ' ἂν τὰ πάντων ἰδόντες νόμιμα, τὰ σφισιν ἀρέσκοντα αὐτῶν μάλιστα εἰς τὸ κοινὸν τοῖς ἡγεμόσι καὶ ἀγαθοῖσι τοὺς δῆμους οἷον βασιλεῦσι φανερά δεξιαντες ἐλέσθαι τε δόντες, Δ αὐτοὶ μὲν νομοθέται κληθήσονται, τοὺς δὲ ἄρχοντας καταστήσαντες, ἀριστοκρατίαν τινα ἐκ τῶν δυνασκειῶν ποιήσαντες ἢ καὶ τινα βασιλείαν, ἐν ταύτῃ τῇ μεταβολῇ τῆς πολιτείας οἰκήσουσιν.

ΚΑ. Ἐφεξῆς γοῦν αὖ οὕτω τε καὶ ταύτῃ γίγνοιτο.

ΑΘ. Τρίτον τοίνυν εἰπώμεν ἐπὶ πολιτείας σχῆμα γιγνόμενον, ἐν ᾧ δὴ πάντα εἶδη καὶ παθήματα πολιτειῶν καὶ ἅμα πόλεων ξυμπέπτεται γίνεσθαι.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ τοῦτο;

ΑΘ. Ὁ μετὰ τὸ δευτέρον καὶ Ὅμηρος ἐπεσημήνατο, Ε λέγων τὸ τρίτον οὕτω γεγυῖναι· κτίσσε δὲ Λαρδανίην γάρ πού φησιν, ἐπεὶ οὐπω Ἴλιος ἰρή

ἐν πεδίῳ πεπόλιστο, πόλις μερόπων ἀνθρώπων,

ἀλλ' ἔθ' ὑπὸ κράει ᾧ κουν πολυπιδάκου Ἴδης.

λέγει γὰρ δὴ ταῦτα τὰ ἔπη καὶ ἐκεῖνα, ἃ περὶ τῶν Κυκλάδων εἰρηκε, κατὰ θεὸν πως εἰρημένα καὶ κατὰ φύσιν· θεῖον γὰρ οὖν δὴ καὶ τὸ ποιητικὸν [ἐνθεαστικὸν] ὃν γένος ὑμνηδοῦν πολλῶν τῶν κατ' ἀλήθειαν γιγνομένων ξύν τισι Χάρισι καὶ Μούσαις ἐφάπτεται ἐκάστωτε.

ΚΑ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Εἰς δὴ τὸ πρόσθεν προέλωμεν ἐπὶ τοῦ νῦν

ἐπελθόντος ἡμῖν μύθου· τάχα γὰρ ἂν σημῆνεί τι τῆς ἡμετέρας περὶ βουλήσεως. οὐκοῦν χρή;

B ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Κατρκίσθη δὴ, φαμέν, ἐκ τῶν ὑψηλῶν εἰς μέγα τε καὶ καλὸν πεδίον Ἴλιον, ἐπὶ λόφον τινὰ οὐχ ὑψηλὸν καὶ ἔχοντα ποταμοὺς πολλοὺς ἄνωθεν ἐκ τῆς Ἰδης ὠρμημένους.

ΚΑ. Φασὶ γοῦν.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐκ ἐν πολλοῖς τισὶ χρόνοις τοῖς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τοῦτο οἰόμεθα γεγενῆσθαι;

ΚΑ. Πῶς δ' οὐκ ἐν πολλοῖς;

C ΑΘ. Δεινὴ γοῦν ἔοικεν αὐτοῖς λήθῃ τότε παρῆναι τῆς νῦν λεγομένης φθορᾶς, ὅθ' οὕτως ὑπὸ ποταμοὺς πολλοὺς καὶ ἐκ τῶν ὑψηλῶν ῥέοντας πόλιν ὑπέθεσαν, πιστεύσαντες οὐ σφόδρα ὑψηλοῖς τισὶ λόφοις.

ΚΑ. Δῆλον οὖν, ὥς παντάπασί τινα μακρὸν ἀπεῖχον χρόνον τοῦ τοιούτου πάθους.

ΑΘ. Καὶ ἄλλαι γε, οἶμαι, πόλεις τότε κατῴκουν ἤδη πολλαὶ πληθυνόντων τῶν ἀνθρώπων.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Αἱ γέ που καὶ ἐπεστρατεύσαντο αὐτῇ, καὶ κατὰ θάλατταν δὲ ἴσως, ἀφόβως ἤδη πάντων χρωμένων τῇ θαλάττῃ.

D ΚΑ. Φαίνεται.

ΑΘ. Δέκα δ' ἔτη που μέναντες Ἀχαιοὶ τὴν Τροίαν ἀνάστατον ἐποίησαν.

ΚΑ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ὄντι δεκέει, ὃν τὸ Ἴλιον ἐπολιορκεῖτο, τὰ τῶν πολιορκούντων ἐκάστων οἴκοι κακὰ πολλὰ ξυνέβαινε γιγνόμενα περὶ τὰς στάσεις τῶν νέων, οἳ καὶ ἀφικομένους τοὺς στρατιώτας εἰς τὰς αὐτῶν πόλεις τε καὶ οἰκίας οὐ καλῶς οὐδ' ἐν δίκῃ ὑπεδέ-

ξαντο, ἀλλ' ὥστε θανάτους τε καὶ σφαγὰς καὶ φυγὰς γε- E
νέσθαι παμπόλλας· οἱ πάλιν ἐκπεσόντες κατῆλθον μετα-
βαλόντες ὄνομα, Δωριῆς ἀντ' Ἀχαιῶν κληθέντες διὰ τὸ
τὸν συλλέξαντα εἶναι τὰς τότε φυγὰς Δωριᾶ. καὶ δὴ ταῦτά
γε ἦδη πάνθ' ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ταντεῦθεν μυθο-
λογεῖτε καὶ διαπεραίνετε.

ME. Τί μὴν;

V. ΑΘ. Ὅθεν δὴ κατ' ἀρχὰς ἐξετραπόμεθα περὶ νό-
μων διαλεγόμενοι, περιπεσόντες μουσικῇ τε καὶ ταῖς μέ-
θαις, νῦν ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν ἀφίγμεθα ὥσπερ κατὰ θεόν,
καὶ ὁ λόγος ἡμῖν οἶον λαβὴν ἀποδίδωσιν· ἦκει γὰρ ἐπὶ
τὴν εἰς Λακεδαίμονα κατοίκισιν αὐτήν, ἣν ὑμεῖς ὀρθῶς 683
ἔφατε κατοικεῖσθαι καὶ Κρήτην ὡς ἀδελφοῖς νόμοις. νῦν
οὖν δὴ τοσόνδε πλεονεκτοῦμεν τῇ πλάνῃ τοῦ λόγου, διὰ
πολιτειῶν τινῶν καὶ κατοικισμῶν διεξελθόντες· ἐθεασά-
μεθα πρώτην τε καὶ δευτέραν καὶ τρίτην πόλιν, ἀλλήλων,
ὡς οἴομεθα, ταῖς κατοικίσεσιν ἐχομένας ἐν χρόνου τινὸς
μήκεσιν ἀπλέτοις· νῦν δὲ δὴ τετάρτη τις ἡμῖν αὕτη πόλις,
εἰ δὲ βούλεσθε, ἔθνος ἦκει κατοικιζόμενόν τέ ποτε καὶ νῦν
κατφκισμένον. ἐξ ὧν ἀπάντων εἰ τι ξυνεῖναι δυνάμεθα, B
τί τε καλῶς ἢ μὴ κατφκίσθῃ, καὶ ποιοὶ νόμοι σώζουσιν αὐ-
τῶν τὰ σωζόμενα καὶ ποιοὶ φθείρουσι τὰ φθειρόμενα, καὶ
ἀντὶ ποίων ποῖα μετατεθέντα εὐδαίμονα πόλιν ἀπεργά-
ζοιτ' ἄν, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία, ταῦτα δὴ πάλιν οἶον
ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν λεκτέον, εἰ μὴ τι τοῖς εἰρημένοις ἐγκαλοῦμεν
λόγοις.

ME. Εἰ γοῦν, ὦ ξέने, τις ἡμῖν ὑπόσχοιτο θεός, ὥς,
εἰάν ἐπιχειρήσωμεν τὸ δεύτερον τῇ τῆς νομοθεσίας σκέψει, C
τῶν νῦν εἰρημένων λόγων οὐ χείρους οὐδ' ἐλάττους ἀκου-
σόμεθα, μακρὰν ἂν ἔλθοιμι ἔγωγε, καὶ μοι βραχεῖ' ἄν
δόξειεν ἢ νῦν παροῦσα ἡμέρα γίνεσθαι. καὶ τοι σχεδόν

γ' ἐστὶν ἡ ἐκ θερινῶν εἰς τὰ χειμερινὰ τοῦ θεοῦ τροπο-
 μένου.

ΑΘ. Χρὴ δὴ ταῦτα, ὡς ἔοικε, σκοπεῖν.

ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Γενώμεθα δὴ ταῖς διανοαῖς ἐν τῷ τότε χρόνῳ,
 ὅτε Λακεδαιμόνων μὲν καὶ Ἄργος καὶ Μεσσήνη καὶ τὰ
 D μετὰ τούτων ὑποχέτρια τοῖς προγόνοις ὑμῶν, ὦ Μέγилле,
 ἱκανῶς ἐγγόνει· τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἔδοξεν αὐτοῖς,
 ὥς γε λέγεται τὸ τοῦ μύθου, τριχῇ τὸ στράτευμα διανεί-
 μαντας τρεῖς πόλεις κατοικίξεν, Ἄργος, Μεσσήνην, Λα-
 κεδαίμονα.

ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ βασιλεὺς μὲν Ἄργους Τήμενος ἐγίνετο,
 Μεσσήνης δὲ Κρεσφόντης, Λακεδαιμόνος δὲ Προκλῆς καὶ
 Εὐρυσθένης.

ΜΕ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Καὶ πάντες δὴ τούτοις ὤμωσαν οἱ τότε βοηθή-
 E σαι, ἐάν τις τὴν βασιλείαν αὐτῶν διαφθείρῃ.

ΜΕ. Τί μὲν;

ΑΘ. Βασιλεία δὲ καταλύεται, ὥ πρὸς Διός, ἢ καὶ τις
 ἀρχὴ πώποτε κατελύθη μὲν ὑπὸ τινων ἄλλων ἢ σφῶν
 αὐτῶν; ἢ νῦν δὴ μὲν ὀλίγον ἐμπροσθεν τούτοις περικυ-
 χόντες τοῖς λόγοις οὕτω ταῦτ' ἐτίθεμεν, νῦν δ' ἐπιλελή-
 σμεθα;

ΜΕ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Οὐκοῦν νῦν δὴ μᾶλλον βεβαιωσόμεθα τὸ τοι-
 οῦτον· περικυχόντες γὰρ ἔργοις γενομένοις, ὡς ἔοικεν,
 ἐπὶ τὸν αὐτὸν λόγον ἐληλύθαμεν, ὥστε οὐ περὶ κενόν τι
 684 ζητήσομεν τὸν αὐτὸν λόγον, ἀλλὰ περὶ γεγονός τε καὶ
 ἔχον ἀλήθειαν. γέγονε δὴ τάδε· βασιλεῖαι τρεῖς βασιλευ-
 μέναις πόλεσι τριταῖς ὤμωσαν ἀλλήλαις ἐκάτεραι, κατὰ
 νόμους οὓς ἔθεντο τοῦ τε ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι κοινούς,

οἱ μὲν μὴ βιαιοτέραν τὴν ἀρχὴν ποιήσεσθαι προσιόντος τοῦ χρόνου καὶ γένους, οἱ δὲ ταῦτα ἐμπεδούντων τῶν ἀρχόντων μήτε αὐτοὶ τὰς βασιλείας ποτὲ καταλύσειν μήτ' ἐπιτρέψειν ἐπιχειροῦσιν ἑτέροις βοηθήσειν δὲ βασιλῆς τε βασιλεῦσιν ἀδικουμένοις καὶ δημοῖς καὶ θῆμοι δήμοις καὶ βασιλεῦσιν ἀδικουμένοις. ἄρ' οὐχ οὕτως;

ΜΕ. Οὕτω μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν τό γε μέγιστον ταῖς καταστάσεσι τῶν πολιτειῶν ὑπῆρχε ταῖς ἐν ταῖς τρισὶ πόλεσι νομοθετουμέναις, εἴτε οἱ βασιλῆς ἐνομοθέτουν εἴτ' ἄλλοι τινές;

ΜΕ. Ποῖον;

ΑΘ. Τὸ βοηθοῦς γε εἶναι τὰς δύο ἐπὶ τὴν μίαν αἰὲ πόλιν, τὴν τοῖς τεθείσι νόμοις ἀπειθοῦσαν.

ΜΕ. Δῆλον.

ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γε οἱ πολλοὶ προστάττουσι τοῖς νομοθέταις, ὅπως τοιούτους θήσουσι τοὺς νόμους, οὓς ἐκόντες οἱ θῆμοι καὶ τὰ πλήθη δέξονται, καθάπερ ἂν εἴ τις γυμνασταῖς ἢ ἰατροῖς προστάττοι μεθ' ἡδονῆς θεραπεύειν τε καὶ ἰᾶσθαι τὰ θεραπευόμενα σώματα.

ΜΕ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Τὸ δέ γ' ἐστὶν ἀγαπητὸν πολλάκις, εἰ καὶ τις μετὰ λύπης μὴ μεγάλης δύναίτο εὐεκτικά τε καὶ ὑγιῆ σώματα ἀπεργάζεσθαι.

ΜΕ. Τί μὴν;

ΑΘ. Καὶ τότε γε ἔτι τοῖς τότε ὑπῆρχεν οὐ σμικρὸν εἰς ῥαστώνην τῆς θέσεως τῶν νόμων.

ΜΕ. Τὸ ποῖον;

VI. ΑΘ. Οὐκ ἦν τοῖς νομοθέταις ἡ μεγίστη τῶν μέμψεων, ἰσότητα αὐτοῖς εἶνὰ κατασκευάζουσι τῆς οὐσίας, ἥπερ ἐν ἄλλαις νομοθετουμέναις πόλεσι πολλαῖς γίγνεται, ἔάν τις ζητῇ γῆς τε κτῆσιν κινεῖν καὶ χρεῶν διάλυσιν, ὁρῶν ὥς οὐκ ἂν δύναίτο ἄνευ τούτων γενέσθαι ποτὲ τὸ

ἴσον ἱκανῶς· ὥς ἐπιχειροῦντι δὴ νομοθέτῃ κινεῖν τῶν τοι-
 Ε ούτων τι πᾶς ἀπαντᾷ λέγων μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, καὶ
 ἐπαρᾶται γῆς τε ἀναδασμούς εἰσηγούμενον καὶ χρεῶν ἀπο-
 κοπᾶς, ὥστ' εἰς ἀπορίαν καθίστασθαι πάντα ἄνδρα· τοῖς
 δὲ δὴ Δωριεῦσι καὶ τοῦθ' οὕτως ὑπῆρχε καλῶς καὶ ἀνε-
 μεσήτως, γῆν τε ἀναμφισβητήτως διανέμεσθαι, καὶ χρεᾶ
 μεγάλα καὶ παλαιὰ οὐκ ἦν.

ΜΕ. Ἀληθῆ.

ΑΘ. Πῇ δὴ ποτε οὖν, ὃ ἄριστοι, κακῶς οὕτως αὐτοῖς
 ἐχώρησεν ἡ κατοικισίς τε καὶ νομοθεσία;

685 ΜΕ. Πῶς δὴ καὶ τί μεμφόμενος αὐτῶν λέγεις;

ΑΘ. Ὅτι τριῶν γενομένων τῶν οἰκήσεων τὰ δύο αὐ-
 τῶν μέρη ταχὺ τὴν τε πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους διέφθειρε,
 τὸ δὲ ἓν μόνον ἔμεινε, τὸ τῆς ὑμετέρας πόλεως.

ΜΕ. Οὐ πάνυ ῥᾷδιον ἐρωτᾷς.

ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν δεῖ γε ἡμᾶς τοῦτο ἐν τῷ νῦν σκο-
 ποῦντας καὶ ἐξετάζοντας περὶ νόμων, παίζοντας παιδιὰν
 πρεσβυτικὴν σῶφρονα, διελθεῖν τὴν ὁδὸν ἀλύπως, ὥς
 Β ἔφαμεν ἡνίκα ἠρχόμεθα πορεύεσθαι.

ΜΕ. Τί μὴν; καὶ ποιητέον γε ὥς λέγεις.

ΑΘ. Τίν' οὖν ἂν σκέψιν καλλίω ποιησαίμεθα περὶ
 νόμων ἢ τούτων, οἳ ταύτας διακεκοσμήκασιν; ἢ πόλεων
 περὶ τίνων εὐδοκιμωτέρων τε καὶ μειζόνων κατοικίσεων
 σκοποίμεθ' ἂν;

ΜΕ. Οὐ ῥᾷδιον ἀντὶ τούτων ἑτέρας λέγειν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτι μὲν διανοοῦντό γε οἱ τότε τὴν κα-
 τασκευὴν ταύτην οὐ Πελοποννήσῳ μόνον ἔσεσθαι βοηθὸν
 C ἱκανήν, σχεδὸν δῆλον, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ἑλλήσι πᾶσιν, εἰ τις
 τῶν βαρβάρων αὐτοὺς ἀδικοί, καθάπερ οἱ περὶ τὸ Ἴλιον
 οἰκοῦντες τότε, πιστεύοντες τῇ τῶν Ἀσσυρίων δυνάμει
 τῇ περὶ Νινον γενομένῃ, θρασυνόμενοι τὸν πόλεμον ἤγει-
 ραν τὸν ἐπὶ Τροίαν. ἦν γὰρ ἔτι τὸ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης

σχῆμα τὸ σωζόμενον οὐ σμικρόν· καθάπερ νῦν τὸν μέγαν βασιλέα φοβούμεθα ἡμεῖς, καὶ τότε ἐκείνην τὴν συσταθεῖσαν σύνταξιν ἐδέδισαν οἱ τότε. μέγα γὰρ ἐγκλημα πρὸς αὐτοὺς ἡ τῆς Τροίας ἄλωσις τὸ δεύτερον ἐγεγόνει· τῆς D ἀρχῆς γὰρ τῆς ἐκείνων ἦν μῦθον. πρὸς δὲ ταῦτ' ἦν πάντα ἡ τοῦ στρατοπέδου τοῦ τότε διανεμηθεῖσα εἰς τρεῖς πόλεις κατασκευὴ μία ὑπὸ βασιλέων ἀδελφῶν, παίδων Ἑρακλέους, καλῶς, ὥς ἐδόκει, ἀνευρημένη καὶ κατακεκοσμημένη καὶ διαφερόντως τῆς ἐπὶ τὴν Τροίαν ἀφικομένης. πρῶτον μὲν γὰρ τοὺς Ἑρακλείδας τῶν Πελοπιδῶν ἀμείνους ἡγοῦντο ἀρχόντων ἄρχοντας ἔχειν, ἔπειτ' αὖ τὸ στρατόπεδον τοῦτο τοῦ ἐπὶ Τροίαν ἀφικομένου διαφέρειν πρὸς E ἀρετὴν· νεικηκέναι γὰρ τούτους, ἡττᾶσθαι δ' ὑπὸ τούτων ἐκείνους, Ἀχαιοὺς ὄντας ὑπὸ Δωριέων. ἄρ' οὐχ οὕτως οἴομεθα καὶ τῇ διανοίᾳ ταύτῃ κατασκευάζεσθαι τοὺς τότε;

ME. Πάννυ μὲν οὖν.

AΘ. Οὐκοῦν καὶ τὸ βεβαίως οἶεσθαι ταῦθ' ἔξιν εἰκὸς αὐτοὺς καὶ χρόνον τιν' ἂν πολὺν μένειν, ἅτε κεκοι- 686 νωνηκότας μὲν πολλῶν πόνων καὶ κινδύνων ἀλλήλοις, ὑπὸ γένους δὲ ἐνὸς τῶν βασιλέων ἀδελφῶν ὄντων διακεκοσμημένους, πρὸς τούτοις δ' ἔτι καὶ πολλοῖς μάντεσι κεκρημένους εἶναι τοῖς τε ἄλλοις καὶ τῷ Δελφικῷ Ἀπόλλωνι;

ME. Πῶς δ' οὐκ εἰκός;

AΘ. Ταῦτα δὴ τὰ μεγάλα οὕτω προσδοκώμενα διέπιτατο, ὥς ἔοικε, τότε ταχύ, πλὴν ὅπερ εἴπομεν νῦν δὴ σμικροῦ μέρους τοῦ περὶ τὸν ὑμέτερον τόπον· καὶ τοῦτο B δὴ πρὸς τὰ δύο μέρη πολεμοῦν οὐ πώποτε πέπανται μέχρι τὰ νῦν· ἐπεὶ γενομένη γε ἡ τότε διάνοια καὶ ξυμφωνήσασα εἰς ἓν ἀνυπόστατον ἂν τινα δύναμιν ἔσχε κατὰ πόλεμον.

ME. Πῶς γὰρ οὐ;

VII. AΘ. Πῶς οὖν καὶ πῇ διώλετο; ἄρ' οὐκ ἄξιον ἐπισκοπεῖν, τηλικούτου καὶ τοιούτου σύστημα ἦτις ποτὲ τύχη διέφθαιρεν;

ME. Σχολῇ γὰρ οὖν δὴ τις ἂν ἄλλο σκοπῶν ἢ νόμους C ἢ πολιτείας ἄλλας θειάσαιο σωζούσας καλὰ καὶ μεγάλα πράγματα ἢ καὶ τούναντίον διαφθειρούσας τὸ παράπαν, εἰ ἀμελήσειε τούτων.

AΘ. Τοῦτο μὲν ἄρα, ὥς ἔοικεν, εὐτυχῶς πως ἐμβεβήκαμεν γε εἰς τινα σκέψιν ἱκανήν.

ME. Πάννυ μὲν οὖν.

AΘ. Ἄρ' οὖν, ὦ θαυμάσιε, λελήθαμεν ἄνθρωποι πάντες, καὶ τὰ νῦν δὴ ἡμεῖς, οἰόμενοι μὲν ἐκαστοτέ τι καλὸν ὄρῃν πρᾶγμα γενόμενον καὶ θαυμαστὰ ἂν ἐργασάμε- D νον, εἴ τις ἄρα ἠπιστήθη καλῶς αὐτῷ χρῆσθαι κατὰ τινα τρόπον, τὸ δὲ νῦν γε ἡμεῖς τάχ' ἂν ἴσως περὶ τοῦτο αὐτὸ οὐτ' ὀρθῶς διανοοίμεθα οὔτε κατὰ φύσιν, καὶ δὴ καὶ περὶ τὰ ἄλλα πάντες πάντα, περὶ ὧν ἂν οὕτω διανοη- θῶσιν;

ME. Λέγεις δὲ δὴ τί, καὶ περὶ τίνος σοι φῶμεν μάλιστα εἰρησθαι τοῦτον τὸν λόγον;

AΘ. Ὡ γὰρ, καὶ αὐτὸς ἐμαντοῦν νῦν δὴ κατεγέλασα. ἀποβλέψας γὰρ πρὸς τοῦτον τὸν στόλον, οὗ πέρι διαλεγό- μεθα, ἔδοξέ μοι πάγκαλός τε εἶναι καὶ θαυμαστὸν κτῆμα παραπεσεῖν τοῖς Ἕλλησιν, ὅπερ εἶπον, εἴ τις ἄρα αὐτῷ E τότε καλῶς ἐχρήσατο.

ME. Οὐκοῦν εὖ καὶ ἐχόντως νοῦν σὺ τε πάντα εἶπες καὶ ἐπηνέσαμεν ἡμεῖς;

AΘ. Ἴσως ἐννοῶ γε μὴν, ὥς πᾶς, ὃς ἂν ἴδῃ τι μέγα καὶ δύναμιν ἔχον πολλήν καὶ φάμην, εὐθύς ἐπαθε τοῦτο, ὥς εἶπερ ἐπίσταιτο ὁ κεκτημένος αὐτῷ χρῆσθαι τοιούτῳ

τε ὄντι καὶ τηλικούτῳ, θαυμάστ' ἂν καὶ πολλὰ κατεργασάμενος εὐδαιμονοῖ.

ΜΕ. Οὐκοῦν ὀρθὸν καὶ τοῦτο, ἢ πῶς λέγεις;

687

ΑΘ. Σκόπει δὴ, ποῖ βλέπων ὁ τὸν ἔπαινον τοῦτον περὶ ἐκάστου τιθέμενος ὀρθῶς λέγει· πρῶτον δὲ περὶ αὐτοῦ τοῦ νῦν λεγομένου πως, εἰ κατὰ τρόπον ἡπιστήθησαν τάξαι τὸ στρατόπεδον οἱ τότε διακοσμοῦντες, τοῦ καιροῦ πῶς ἂν ἔτυχον; ἄρ' οὐκ εἰ ξυνέστησάν τε ἀσφαλῶς αὐτὸ διέσωζόν τε εἰς τὸν αἰὶ χρόνον, ὥστε αὐτούς τε ἐλευθέρους εἶναι καὶ ἄλλων ἄρχοντας ὧν βουληθεῖεν, καὶ ὅλως ἐν ἀνθρώποις πᾶσι καὶ Ἑλλήσι καὶ βαρβάροις πράττειν ὃ B
τι ἐπιθυμοῖεν αὐτοί τε καὶ οἱ ἔκγονοι; μῶν οὐ τούτων χάριν ἐπαινεθεῖεν ἂν;

ΜΕ. Πάννυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν καὶ ὃς ἂν ἰδὼν πλοῦτον μέγαν ἢ τιμὰς διαφερούσας γένους ἢ καὶ ὀτιοῦν τῶν τοιούτων εἶπη ταῦτά ταῦτα, πρὸς τοῦτο βλέπων εἶπεν, ὥς διὰ τοῦτ' αὐτῷ γενησόμενα ὧν ἂν ἐπιθυμῇ πάντα ἢ τὰ πλεῖστα καὶ ὅσα ἀξιώτατα λόγου;

ΜΕ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Φέρε δὴ, πάντων ἀνθρώπων ἐστὶ κοινὸν ἐπι- C
θύμημα ἔν τι τὸ νῦν ὑπὸ τοῦ λόγου δηλούμενον, ὥς αὐτὸς φησιν ὁ λόγος;

ΜΕ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Τὸ κατὰ τὴν τῆς αὐτοῦ ψυχῆς ἐπίταξιν τὰ γιγνόμενα γίγνεσθαι, μάλιστα μὲν ἅπαντα, εἰ δὲ μή, τὰ γε ἀνθρώπινα.

ΜΕ. Τί μὴν;

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐπέπερ βουλόμεθα πάντες το τοιοῦτον αἰεὶ, παῖδές τε ὄντες καὶ ἄνδρες καὶ πρεσβῦται, τοῦτ' αὐτὸ καὶ εὐχοίμεθ' ἂν ἀναγκαίως διὰ τέλους;

ΜΕ. Πῶς δ' οὐ;

D *ΑΘ.* Καὶ μὴν τοῖς γε φίλοις που ξυνευχοίμεθ' ἅν ταῦτα, ἅπερ ἐκείνοι ἑαυτοῖσιν.

ΜΕ. Τί μὴν;

ΑΘ. Φίλος μὲν υἱὸς πατρί, παῖς ὢν ἀνδρί.

ΜΕ. Πῶς δ' οὗ;

ΑΘ. Καὶ μὴν ὢν γ' ὁ παῖς εὖχεται ἑαυτῷ γίγνεσθαι, πολλὰ ὁ πατήρ ἀπεύξαιτ' ἅν τοῖς θεοῖς μηδαμῶς κατὰ τὰς τοῦ υἱέος εὐχὰς γίγνεσθαι.

ΜΕ. Ὅταν ἀνόητος ὢν καὶ ἔτι νέος εὖχεται, λέγεις;

ΑΘ. Καὶ ὅταν γε ὁ πατήρ ὢν γέρων ἢ καὶ σφόδρα
E νεανίας, μηδὲν τῶν καλῶν καὶ τῶν δικαίων γιγνώσκων, εὖχεται μάλα προθύμως ἐν παθήμασιν ἀδελφοῖς ὢν τοῖς γενομένοις Θησεῖ πρὸς τὸν δυστυχῶς τελευτήσαντα Ἴππόλυτον, ὁ δὲ παῖς γιγνώσκη, τότε, δοκεῖς, παῖς πατρὶ συνεύξεται;

ΜΕ. Μανθάνω ὃ λέγεις. λέγειν γάρ μοι δοκεῖς, ὡς οὐ τοῦτο εὐκτέον οὐδὲ ἐπεικτέον, ἔπεσθαι πάντα τῇ ἑαυτοῦ βουλήσει, τὴν βούλησιν δὲ μηδὲν μᾶλλον τῇ ἑαυτοῦ φρονήσει· τοῦτο δὲ καὶ πόλιν καὶ ἕνα ἡμῶν ἕκαστον καὶ εὖχεσθαι δεῖν καὶ σπεύδειν, ὅπως νοῦν ἔξει.

688 VIII. *ΑΘ.* Ναί, καὶ δὴ καὶ πολιτικόν γε ἄνδρα νομοθέτην ὡς αἰεὶ δεῖ πρὸς τοῦτο βλέποντα τιθέναι τὰς τάξεις τῶν νόμων, αὐτός τε ἐμνήσθην καὶ ὑμᾶς ἐπαναμιννήσκω κατ' ἀρχάς, εἰ μεμνήμεθα, τὰ λεχθέντα, ὅτι τὸ μὲν σφῶν ἦν παρακείμεμα, ὡς χρεῶν εἴη τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην πάντα πολέμου χάριν τὰ νόμιμα τιθέναι, τὸ δ' ἐμὸν ἔλεγον, ὅτι τοῦτο μὲν πρὸς μίαν ἀρετὴν οὐσῶν τεττάρων κελεύοι τίθεσθαι τοὺς νόμους, δέοι δὲ δὴ πρὸς πᾶσαν μὲν
B βλέπειν, μάλιστα δὲ καὶ πρὸς πρώτην τὴν τῆς ξυμπάσης ἡγεμόνα ἀρετῆς, φρόνησις δ' εἴη τοῦτο καὶ νοῦς καὶ δόξα μετ' ἔρωτός τε καὶ ἐπιθυμίας τούτοις ἐπομένης. ἦκει δὴ πάλιν ὁ λόγος εἰς ταυτόν, καὶ ὁ λέγων ἐγὼ νῦν λέγω πά-

λιν ἅπερ τότε, εἰ μὲν βούλεσθε, ὥς παίζων, εἰ δ', ὥς σπου-
 δάζων, ὅτι δὴ φημι εὐχῇ χρῆσθαι σφαλερὸν εἶναι νοῦν μὴ
 κεκτημένον, ἀλλὰ τάναντία ταῖς βουλήσεσιν οἱ γίνεσθαι.
 σπουδάζοντα δ' εἰ με τιθέναι βούλεσθε, τίθετε· πάνυ γὰρ C
 οὖν προσδοκῶ νῦν ὑμᾶς ευρήσειν τῷ λόγῳ ἐπομένους, ὃν
 ὀλίγον ἐμπροσθε προὔθεμεθα, τῆς τῶν βασιλέων τε φθο-
 ρᾶς καὶ ὅλου τοῦ διανοήματος οὐ δειλίαν οὔσαν τῇν αἰ-
 τίαν, οὐδ' ὅτι τὰ περὶ τὸν πόλεμον οὐκ ἠπίσταντο ἄρχον-
 τές τε καὶ οὓς προσῆκεν ἄρχεσθαι, τῇ λοιπῇ δὲ πάσῃ κακίᾳ
 διεφθαρμένα, καὶ μάλιστα τῇ περὶ τὰ μέγιστα τῶν ἀν-
 θρωπίνων πραγμάτων ἀμαθία. ταῦτ' οὖν ὥς οὕτω γέγονε D
 περὶ τὰ τότε, καὶ νῦν, εἰ που, γίνεται, καὶ ἐς τὸν ἔπειτα
 χρόνον οὐκ ἄλλως συμβήσεται, ἐὰν βούλησθε, πειράσομαι
 ἰὼν κατὰ τὸν ἐξῆς λόγον ἀνευρίσκειν τε καὶ ὑμῖν δηλοῦν
 κατὰ δύναμιν ὥς οὔσι φίλοις.

ΚΑ. Λόγῳ μὲν τοίνυν σε, ὦ ξένε, ἐπαινεῖν ἐπαχθέ-
 στερον, ἔργῳ δὲ σφοδρὰ ἐπαινεσόμεθα· προθύμως γὰρ
 τοῖς λεγομένοις ἐπακολουθήσομεν, ἐν οἷς ὃ γε ἐλευθέρως
 ἐπαινῶν καὶ μὴ μάλιστά ἐστι καταφανής.

ΜΕ. Ἄριστ', ὦ Κλεινία, καὶ ποιῶμεν ἃ λέγεις. E

ΚΑ. Ἔσται ταῦτα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ. λέγε μόνον.

ΙΧ. ΑΘ. Φαμὲν δὴ νῦν καθ' ὁδὸν ἰόντες τὴν λοιπὴν
 τοῦ λόγου, τὴν μεγίστην ἀμαθίαν τότε ἐκείνην τὴν δύνα-
 μιν ἀπολέσαι καὶ νῦν ταῦτόν τοῦτο πεφυκέναι ποιεῖν,
 ὥστε τὸν γε νομοθέτην, εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, πειρατέον
 ταῖς πόλεσι φρόνησιν μὲν ὅσῃν δυνατὸν ἐμποιεῖν, τὴν δ'
 ἄνοιαν ὅτι μάλιστα ἐξαιρεῖν.

ΚΑ. Δῆλον.

ΑΘ. Τίς οὖν ἡ μεγίστη δικαίως ἂν λέγοιτο ἀμαθία; 689
 σκοπεῖτε εἰ συνδόξει καὶ σφῶν λεγόμενον· ἐγὼ μὲν δὴ τὴν
 τοιάνδε τίθεμαι.

ΚΑ. Ποίαν;

ΑΘ. Τὴν ὅταν τῷ τι δόξαν καλὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι μη φιλῇ τοῦτο ἀλλὰ μισῇ, τὸ δὲ πονηρὸν καὶ ἄδικον δοκοῦν εἶναι φιλῇ τε καὶ ἀσπάζεται. ταύτην τὴν διαφωνίαν λύ-
 πης τε καὶ ἡδονῆς πρὸς τὴν κατὰ λόγον δόξαν ἀμαθίαν
 φημὶ εἶναι τὴν ἐσχάτην, μεγίστην δέ, ὅτι τοῦ πλήθους ἐστὶ
 Β τῆς ψυχῆς· τὸ γὰρ λυπούμενον καὶ ἡδόμενον αὐτῆς ὅπερ
 δῆμος τε καὶ πλῆθος πόλεώς ἐστιν. ὅταν οὖν ἐπιστήμῃς
 ἢ δόξαις ἢ λόγῳ ἐναντιῶται, τοῖς φύσει ἀρχικοῖς, ἢ ψυχῇ,
 τοῦτο ἄνοιαν προσαγορεύω, πόλεώς τε, ὅταν ἄρχουσι καὶ
 νόμοις μὴ πείθεται τὸ πλῆθος, ταυτόν, καὶ δὴ καὶ ἐνὸς
 ἀνδρός, ὁπότεν καλοὶ ἐν ψυχῇ λόγοι ἐνόντες μηδὲν ποιῶσι
 πλέον, ἀλλὰ δὴ τούτοις πᾶν τούναντίον. ταύτας πάσας
 C ἀμαθίας τὰς πλημμελεστάτας ἔγωγ' ἂν θείην πόλεώς τε
 καὶ ἐνὸς ἐκάστου τῶν πολιτῶν, ἀλλ' οὐ τὰς τῶν δημοιου-
 γῶν, εἰ ἄρα μου καταμανθάνετε, ὧς ξένοι, ὃ λέγω.

ΚΑ. Μανθάνομέν τε, ὦ φίλε, καὶ συγχωροῦμεν ἃ
 λέγεις.

ΑΘ. Τοῦτο μὲν τοίνυν οὕτω κείσθω δεδογμένον καὶ
 λεγόμενον, ὥς τοῖς ταῦτ' ἀμαθαίνουσι τῶν πολιτῶν οὐ-
 δὲν ἐπιτρεπτέον ἀρχῆς ἐχόμενον καὶ ὥς ἀμαθέσιν ὀνειδι-
 στέον, ἂν καὶ πάνυ λογιστικοί τε ὦσι καὶ πάντα τὰ κομψά
 D καὶ ὅσα πρὸς τάχος τῆς ψυχῆς πεφυκότα διαπεπονημένοι
 ἅπαντα, τοὺς δὲ τούναντίον ἔχοντας τούτων ὥς σοφοὺς
 τε προσρητέον, ἂν καὶ τὸ λεγόμενον μήτε γράμματα
 μήτε νεῖν ἐπίστανται, καὶ τὰς ἀρχὰς δοτέον ὥς ἐμφορσι-
 πῶς γὰρ ἂν, ὧς φίλοι, ἄνευ ξυμφωνίας γένοιτ' ἂν φρονή-
 σεως καὶ τὸ σμικρότατον εἶδος; οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἢ καλ-
 λίστη καὶ μεγίστη τῶν ξυμφωνιῶν μεγίστη δικαιοσύνη ἂν
 λέγοιτο σοφία, ἧς ὁ μὲν κατὰ λόγον ζῶν μέτοχος, ὁ δ'
 ἀπολειπόμενος οἰκοφθόρος καὶ περὶ πόλιν οὐδαμῇ σωτήρ
 E ἀλλὰ πᾶν τούναντίον ἀμαθαίνων εἰς ταῦτα ἐκάστοτε φα-

νεῖται. ταῦτα μὲν οὖν, καθάπερ εἶπομεν ἄρτι, λελεγμένα τεθήτω ταύτη.

ΚΑ. Κείσθω γὰρ οὖν.

Χ. ΑΘ. Ἀρχοντας δὲ δὴ καὶ ἀρχομένους ἀναγκαῖον ἐν ταῖς πόλεσιν εἶναί που.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Εἰεν· ἀξιώματα δὲ δὴ τοῦ τε ἄρχειν καὶ ἄρχε- 690
σθαι ποιά ἐστὶ καὶ πόσα, ἐν τε πόλεσι μεγάλας καὶ σμι-
κράς ἐν τε οἰκίαις ὡσαύτως; ἄρ' οὐχὶ ἐν μὲν τό τε πατὴρ
καὶ μητρός, καὶ ὅλως γονέας ἐγγόνων ἄρχειν ἀξίωμα ὀρ-
θὸν πανταχοῦ ἂν εἴη;

ΚΑ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Τούτῳ δέ γε ἐπόμενον γενναίους ἀγεννῶν ἄρ-
χειν· καὶ τρίτον ἐτι τούτοις ξυνέπεται τὸ πρεσβυτέρους
μὲν ἄρχειν δεῖν, νεωτέρους δὲ ἄρχεσθαι.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Τέταρτον δ' αὖ δούλους μὲν ἄρχεσθαι, δεσπό- Β
τας δὲ ἄρχειν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὗ;

ΑΘ. Πέμπτον γε, οἶμαι, τὸν κρεῖττονα μὲν ἄρχειν,
τὸν ἥττω δὲ ἄρχεσθαι.

ΚΑ. Μάλα γε ἀναγκαίαν ἀρχὴν εἰρηκας.

ΑΘ. Καὶ πλείστην γε ἐν ξύμπασι τοῖς ζώοις οὖσαν
καὶ κατὰ φύσιν, ὡς ὁ Θηβαῖος ἔφη ποτὲ Πίνδαρος. τὸ δὲ
μέγιστον, ὡς ἔοικεν, ἀξίωμα ἔκτον ἂν γίγνοιτο, ἔπεσθαι
μὲν τὸν ἀνεπιστήμονα κελεῦον, τὸν δὲ φρονούντα ἡγεῖ-
σθαι τε καὶ ἄρχειν. καὶ τοι τοῦτό γε, ὦ Πίνδαρε σοφώ- C
τατε, σχεδὸν οὐκ ἂν παρὰ φύσιν ἔγωγε φαίην γίγνεσθαι,
κατὰ φύσιν δὲ τὴν τοῦ νόμου ἐκόντων ἀρχὴν ἄλλ' οὐ
βίαιον πεφυκυῖαν.

ΚΑ. Ὅρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Θεοφιλῇ δέ γε καὶ εὐτυχῇ τινὰ λέγοντες ἐβδό-

μην ἀρχὴν εἰς κληρὸν τινα προάγομεν καὶ λαχόντα μὲν ἄρχειν, δυσκληροῦντα δὲ ἀπιόντα ἄρχεσθαι τὸ δικαιοτάτον εἶναι φάμεν.

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

- D ΑΘ. Ὅρᾳς δὴ, φαίμεν ἄν, ὃ νομοθέτα, πρὸς τινα παῖζοντες τῶν ἐπὶ νόμων θέσιν ἰόντων ῥαδίως, ὅσα ἐστὶ πρὸς ἄρχοντας ἀξιώματα καὶ ὅτι πεφυκότες πρὸς ἄλληλα ἐναντίως; νῦν γὰρ δὴ στάσεων πηγὴν τινα ἀνευρήκαμεν ἡμεῖς, ἣν δεῖ σε θεραπεύειν. πρῶτον δὲ μεθ' ἡμῶν ἀνάσκειν, πῶς τε καὶ τί παρὰ ταῦτα ἀμαρτόντες οἱ περὶ τὴν Ἄργος καὶ Μεσσήνην βασιλῆς αὐτοὺς ἅμα καὶ τὴν τῶν Ἑλλήνων δύναμιν οὕσαν θαυμαστικὴν ἐν τῷ τότε χρόνῳ
- E διέφθειραν. ἄρ' οὐκ ἀγνοήσαντες τὸν Ἡσίοδον ὀρθότατα λέγοντα ὥς τὸ ἥμισυ τοῦ παντὸς πολλάκις ἐστὶ πλέον [ὁπόταν ἢ τὸ μὲν ὅλον λαμβάνειν ζημιῶδες, τὸ δ' ἥμισυ μέτριον, τότε τὸ μέτριον τοῦ ἀμέτρου πλέον ἡγήσατο, ἅμεινον ὃν χείρονος.]

ΚΛ. Ὅρθότατά γε.

ΑΘ. Πότερον οὖν οἰόμεθα περὶ βασιλείας τοῦτ' ἐγγιγνόμενον ἐκάστοτε διαφθείρειν πρότερον ἢ ἐν τοῖσι δῆμοις;

- 691 ΚΛ. Τὸ μὲν εἰκὸς καὶ τὸ πολὺ βασιλέων τοῦτο εἶναι νόσημα ὑπερφηφάνως ζώντων διὰ τρυφάς.

ΑΘ. Οὐκοῦν δῆλον, ὥς πρῶτον τοῦτο οἱ τότε βασιλῆς ἔσχον, τὸ πλεονεκτεῖν τῶν τεθέντων νόμων, καὶ ὁ λόγῳ τε καὶ ὄρκῳ ἐπῆνεσαν, οὐ ξυνεφώνησαν αὐτοῖς, ἀλλ' ἢ διαφωνία, ὥς ἡμεῖς φάμεν, οὕσα ἀμαθία μεγίστη, δοκούσα δὲ σοφία, πάντ' ἐκεῖνα διὰ πλημμέλειαν καὶ ἀμουσίαν τὴν πικρὰν διέφθειρεν;

ΚΛ. Ἐοικε γοῦν.

- B ΑΘ. Εἰεν· τί δὴ τὸν νομοθέτην ἔδει τότε τιθέντα εὐλαβηθῆναι τούτου περὶ τοῦ πάθους τῆς γενέσεως; ἄρ'

ὡς πρὸς θεῶν νῦν μὲν οὐδὲν σοφὸν γινῶναι τοῦτο οὐδ' εἰπεῖν χαλεπὸν, εἰ δὲ προῖδεῖν ἦν τότε, σοφώτερος ἂν ἦν ἡμῶν ὁ προῖδών;

ΜΕ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Εἰς τὸ γεγονὸς παρ' ὑμῖν, ὦ Μέγилле, ἔστι νῦν γε κατιδόντα γινῶναι, καὶ γνόντα εἰπεῖν ῥάδιον, ὃ τότε ἔδει γίνεσθαι.

ΜΕ. Σαφέστερον ἔτι λέγε.

ΑΘ. Τὸ τοίνυν σαφέστατον ἂν εἴη τῶ τοιόνδε.

ΜΕ. Τὸ ποῖον;

ΧΙ. ΑΘ. Ἐάν τις μείζονα διδῶ τοῖς ἐλάττοσι [δύνα- C
μιν] παριεῖς τὸ μέτριον, πλοίοις τε ἰστίαι καὶ σώμασι τρο-
φήν καὶ ψυχαῖς ἀρχάς, ἀνατρέπεται πονεῖν πάντα καὶ ἐξυβρί-
ζοντα τὰ μὲν εἰς νόσους θεῖ, τὰ δ' εἰς ἔκγονον ὑβρεως
ἀδικίαν. τί οὖν δὴ ποτε λέγομεν; ἀρὰ γε τὸ τοιόνδε, ὥς
οὐκ ἔστ', ὦ φίλοι ἄνδρες, θνητῆς ψυχῆς φύσις, ἥτις ποτὲ
δυνήσεται τὴν μεγίστην ἐν ἀνθρώποις ἀρχὴν φέρειν νέαι
καὶ ἀνυπεύθυνος, ὥστε μὴ τῆς μεγίστης νόσου ἀνοίας D
πληρωθεῖσα αὐτῆς τὴν διάνοιαν μῖσος ἔχειν πρὸς τῶν ἐγ-
γύτατα φίλων, ὃ γενόμενον ταχὺ διεφθαιρεν αὐτὴν καὶ
πᾶσαν τὴν δύναμιν ἠφάνισεν αὐτῆς; τοῦτ' οὖν εὐλαβη-
θῆναι γνόντας τὸ μέτριον μεγάλων νομοθετῶν. ὥς οὖν
δὴ τότε γενόμενον νῦν ἔστι μετριώτατα τοπάσαι, τόδ'
ἔοικεν εἶναι.

ΜΕ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Θεός, οἶμαι, κηδόμενος ὑμῶν τις, ὃς τὰ μέλ-
λοντα προορῶν, δίδυμον ὑμῖν φυτεύσας τὴν τῶν βασι-
λέων γένεσιν ἐκ μονογενοῦς, εἰς τὸ μέτριον μᾶλλον συνέ- E
στειλε· καὶ μετὰ τοῦτο ἔτι φύσις τις ἀνθρωπίνη μεμιγ-
μένη θεῖα τινὶ δυνάμει, κατιδοῦσα ὑμῶν τὴν ἀρχὴν φλεγ-
μαίνουσιν ἔτι, μίγνυσιν τὴν κατὰ γῆρας σάφρονα δύνα-
μιν τῇ κατὰ γένος αὐθάδει ῥώμῃ, τὴν τῶν ὀκτώ καὶ εἰ- 692

κῶσι γερόντων ισόψηφον εἰς τὰ μέγιστα τῇ τῶν βασιλέων ποιήσασα δυνάμει. ὁ δὲ τρίτος σωτὴρ ὑμῖν ἔτι σπαργῶσαν καὶ θυμουμένην τὴν ἀρχὴν ὀρώων οἶον ψάλιον ἐνέβαλεν αὐτῇ τὴν τῶν ἐφόρων δύναμιν, ἐγγὺς τῆς κληρωτῆς ἀγαγὼν δυνάμεως καὶ κατὰ δὴ τοῦτοι τὸν λόγον ἢ βασιλεία παρ' ὑμῖν, ἐξ ᾧν ἔδει σύμμικτος γενομένη καὶ μέτρον ἔχουσα, σωθεῖσα αὐτῇ σωτηρίας τοῖς ἄλλοις γέγονεν αἰτία.

- B ἐπεὶ ἐπὶ γε Τημένω καὶ Κρεσφόντῃ καὶ τοῖς τότε νομοθέταις, οἵτινες ἄρ' ἦσαν νομοθετοῦντες, οὐδ' ἡ Ἀριστοδήμου μερὶς ἐσώθη ποτ' ἂν. οὐ γὰρ ἱκανῶς ἦσαν νομοθεσίας ἔμπειροι· σχεδὸν γὰρ οὐκ ἂν ποτ' ᾤκηθησαν ὄρκοις μετριάσαι ψυχὴν νέαν λαβοῦσαν ἀρχήν, ἐξ ἧς δυνατόν ἦν τυραννίδα γενέσθαι. νῦν δ' ὁ θεὸς ἐδειξεν, οἷαν ἔδει καὶ δεῖ δὴ τὴν μενοῦσαν μάλιστα ἀρχὴν γίνεσθαι. τὸ δὲ παρ' C ἡμῶν γιννώσκεισθαι ταῦτα, ὅπερ εἶπον ἔμπροσθεν, νῦν μὲν γενόμενον οὐδὲν σοφόν· ἐκ γὰρ παραδείγματος ὀρθῶν γεγονότος οὐδὲν χαλεπόν· εἰ δ' ἦν τις προορώων τότε ταῦτα καὶ δυνάμενος μετριάσαι τὰς ἀρχὰς καὶ μίαν ἐκ τριῶν ποιῆσαι, τὰ τε νοηθέντα ἂν καλὰ τότε πάντα ἀπέσσωσε καὶ οὐκ ἂν ποτε ὁ Περσικὸς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα οὐδ' ἄλλος οὐδεὶς στόλος ἂν ὥρμησε, καταφρονήσας ὡς ὄντων ἡμῶν βραχέος ἀξίων.

ΚΑ. Ἀληθῇ λέγεις.

- D ΑΘ. Αἰσχροῦς γοῦν ἡμύναντο αὐτούς, ὧ Κλεινία. τὸ δ' αἰσχρὸν λέγω οὐχ ὥς οὐ νικῶντές γε οἱ τότε καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καλὰς νενικήκασιν μάχας· ἀλλ' ὁ φημι αἰσχρὸν τότε εἶναι, τότε λέγω τὸ πρῶτον μὲν ἐκείνων τῶν πόλεων τριῶν οὐσῶν μίαν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀμῦναι, τῷ δὲ δύο κακῶς οὕτως εἶναι διεφθαρμένα, ὥστε ἡ μὲν καὶ Λακεδαιμόνα διεκώλυεν ἐπαμύνειν αὐτῇ, πολεμοῦσα αὐτῇ κατὰ κράτος, ἡ δ' αὖ πρωτεύουσα ἐν τοῖς E τότε χρόνοις τοῖς περὶ τὴν διανομήν, ἡ περὶ τὸ Ἄργος,

παρακαλουμένη ἀμύνειν τὸν βάρβαρον οὐδ' ὑπήκουσεν οὐτ' ἤμυνε. πολλὰ δὲ λέγων ἄν τις τὰ τότε γενόμενα περὶ ἐκείνον τὸν πόλεμον τῆς Ἑλλάδος οὐδαμῶς εὐσχήμονα ἂν κατηγοροῖ, οὐδ' αὐτὸ ἀμύνασθαι τὴν γε Ἑλλάδα λέγων ὀρθῶς ἂν λέγοι· ἀλλ' εἰ μὴ τὸ τε Ἀθηναίων καὶ τὸ Λακεδαιμονίων κοινῇ διανόημα ἤμυνε τὴν ἐπιοῦσαν δουλείαν, 693 σχεδὸν ἂν ἦδη πάντ' ἦν μεμιγμένα τὰ τῶν Ἑλλήνων γένη ἐν ἀλλήλοις καὶ βάρβαρα ἐν Ἑλλησι καὶ Ἑλληνικὰ ἐν βαρβάροις, καθάπερ ὧν Πέρσαι τυραννοῦσι τὰ νῦν, διαπεφορημένα καὶ ξυμπεφορημένα κακῶς ἐσπαρμένα κατοικεῖται. ταῦτ', ὧ Κλεινία καὶ Μέγилλε, ἔχομεν ἐπιτιμᾶν τοῖς τε πάλαι πολιτικοῖς λεγομένοις καὶ νομοθέταις καὶ τοῖς νῦν, ἵνα τὰς αἰτίας αὐτῶν ἀναζητοῦντες ἀνευρίσκωμεν, τί παρὰ ταῦτα ἔδει πράττειν ἄλλο· οἶον δὴ καὶ τὸ Β παρὸν εἴπομεν, ὡς ἄρα οὐ δεῖ μεγάλας ἀρχὰς οὐδ' αὐτὸ ἀμίκτους νομοθετεῖν, διανοηθέντας τὸ τοιόνδε, ὅτι πόλιν ἐλευθέραν τε εἶναι δεῖ καὶ ἔμφρονα καὶ ἑαυτῇ φίλην, καὶ τὸν νομοθετοῦντα πρὸς ταῦτα βλέποντα δεῖ νομοθετεῖν. μὴ θαυμάσωμεν δὲ εἰ πολλάκις ἦδη προθέμενοι ἅττα εἰρήκαμεν, ὅτι πρὸς ταῦτα δεῖ νομοθετεῖν βλέποντα τὸν νομοθέτην, τὰ δὲ προτεθέντα οὐ ταῦτ' ἡμῖν φαίνε- C ται ἐκάστοτε· ἀλλ' ἀναλογίζεσθαι χρή, ὅταν πρὸς τὸ σωφρονεῖν φῶμεν δεῖν βλέπειν ἢ πρὸς φρόνησιν ἢ φιλίαν, ὡς ἐστ' οὗτος ὁ σκοπὸς οὐχ ἕτερος ἀλλ' ὁ αὐτός, καὶ ἄλλα δὴ πολλὰ ἡμᾶς τοιαῦτα ἂν γίνηται ῥήματα, μὴ διατραπτεύω.

ΚΔ. Πειρασόμεθα ποιεῖν οὕτως ἐπανιόντες τοὺς λόγους· καὶ νῦν δὴ τὸ περὶ τῆς φιλίας τε καὶ φρονήσεως καὶ ἐλευθερίας, πρὸς ὃ τι βουλόμενος ἐμελλες λέγειν δεῖν στο- D χάζεσθαι τὸν νομοθέτην, λέγε.

ΧΠ. ΑΘ. Ἄκουσον δὴ νῦν. εἰσὶ πολιτειῶν οἶον μητέρες δύο τινές, ἐξ ὧν τὰς ἄλλας γεγονέναι λέγων ἂν τις

ὀρθῶς λέγοι, καὶ τὴν μὲν προσαγορεύειν μοναρχίαν ὀρθόν, τὴν δ' αὖ δημοκρατίαν· καὶ τῆς μὲν τὸ Περσῶν γένος ἄκρον ἔχειν, τῆς δὲ ἡμᾶς· αἱ δ' ἄλλαι σχεδὸν ἅπασαι, καθάπερ εἶπον, ἐκ τούτων εἰσὶ διαπεποιικιλμέναι. δεῖ δὴ οὖν καὶ ἀναγκαῖον μεταλαβεῖν ἀμφοῖν τούτων, εἴπερ ἐλευθερία τ' ἔσται καὶ φιλία μετὰ φρονήσεως· ὃ δὴ βούλεται ἡμῖν ὁ λόγος προστάττειν, λέγων, ὥς οὐκ ἂν ποτε τούτων πόλις ἄμειρος γενομένη πολιτευθῇται δύναιτ' ἂν καλῶς.

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἂν;

ΑΘ. Ἡ μὲν τοίνυν τὸ μοναρχικόν, ἥ δὲ τὸ ἐλεύθερον ἀγαπήσασα μειζόνως ἢ ἔδει μόνον, οὐδετέρα τὰ μέτρια κέκτηται τούτων· αἱ δὲ ὑμέτεραι, ἣ τε Λακωνικὴ καὶ Κρητικὴ, μᾶλλον, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Πέρσαι τὸ μὲν πά-
694 λαι οὕτω πως, τὸ νῦν δὲ ἥττον. τὰ δ' αἷτια διέλθωμεν· ἣ γάρ;

ΚΛ. Πάντως, εἰ γέ που μέλλομεν ὃ προϋθέμεθα περαίνειν.

ΑΘ. Ἀκούωμεν δὴ. Πέρσαι γάρ, ὅτε μὲν τὸ μέτριον μᾶλλον δουλείας τε καὶ ἐλευθερίας ἦγον ἐπὶ Κύρου, πρῶτον μὲν ἐλεύθεροι ἐγένοντο, ἔπειτα δὲ ἄλλων πολλῶν δεσπόται. ἐλευθερίας γὰρ ἄρχοντες μεταδιδόντες ἀρχομένοις καὶ ἐπὶ τὸ ἴσον ἄγοντες μᾶλλον φίλοι τε ἦσαν στρα-
B τιῶνται στρατηγοῖς καὶ προθύμοις αὐτοὺς ἐν τοῖς κινδύνοις παρείχοντο, καὶ εἴ τις αὖ φρόνιμος ἦν ἐν αὐτοῖς καὶ βουλεύειν δυνατός, οὐ φθονεροῦ τοῦ βασιλέως ὄντος, διδόντος δὲ παρρησίαν καὶ τιμῶντος τοὺς εἰς τι δυναμένους συμβουλεύειν, κοινὴν τὴν τοῦ φρονεῖν εἰς τὸ μέσον παρ-
είχετο δύναμιν, καὶ πάντα δὴ τότε ἐπέδωκεν αὐτοῖς δι-
ἐλευθερίαν τε καὶ φιλίαν καὶ νοῦ κοινωνίαν.

ΚΛ. Ἐοικέ γέ πως τὰ λεγόμενα οὕτω γεγονέναι.

C ΑΘ. Πῇ δὴ οὖν ποτὲ ἀπώλετο ἐπὶ Καμβύσου καὶ πά-

λιν ἐπὶ Δαρφείου σχεδὸν ἐσώθη, βούλεσθε οἶον μαντεία
διανοηθέντες χρώμεθα;

ΚΑ. Φέρει γοῦν ἡμῖν σκέψιν τοῦτο, ἐφ' ὅπερ ὥρμή-
καμεν.

ΑΘ. Μαντεύομαι δὴ νῦν περὶ γε Κυρίου, τὰ μὲν ἄλλ'
αὐτὸν στρατηγόν τε ἀγαθὸν εἶναι καὶ φιλόπολιν, παιδείας
δὲ ὀρθῆς οὐχ ἥφθαι τὸ παράπαν οἰκονομία τε οὐδὲν τὸν
νοῦν προσεσχηκέναι.

ΚΑ. Πῶς δὴ τὸ τοιοῦτον φῶμεν;

ΑΘ. Ἐοικεν ἐκ νέου στρατεύεσθαι διὰ βίου, ταῖς γυ- D
ναιξὶ παραδοὺς τοὺς παῖδας τρέφειν, αἱ δὲ ὥς εὐδαίμο-
νας αὐτοὺς ἐκ τῶν παίδων εὐθὺς καὶ μακαρίους ἤδη γε-
γονότας καὶ ἐπιδεεῖς ὄντας τούτων οὐδενὸς ἔτρεφον· κω-
λύουσαι δὲ ὥς οὖσιν ἱκανῶς εὐδαίμοσι μήτε αὐτοῖς ἐναν-
τιοῦσθαι μηδένα εἰς μηδέν, ἐπαινεῖν τε ἀναγκάζουσαι
πάντας τὸ λεγόμενον ἢ πραττόμενον ὑπ' αὐτῶν, ἔθρεψαν
τοιούτους τινάς.

ΚΑ. Καλὴν, ὥς ἔοικας, τροφὴν εἰρηκας.

ΑΘ. Γυναικεῖαν μὲν οὖν βασιλίδων γυναικῶν, νεω- E
στὶ γεγονυῖων πλουσίων καὶ ἐν ἀνδρῶν ἐρημία, διὰ τὸ μὴ
σκολάζειν ὑπὸ πολέμων καὶ πολλῶν κινδύνων, τοὺς παῖ-
δας τρεφουσῶν.

ΚΑ. Ἐχει γὰρ λόγον.

ΑΘ. Ὁ δὲ πατήρ γε αὐτοῖς αὖ ποιμνία μὲν καὶ πρό-
βατα καὶ ἀγέλας ἀνδρῶν τε καὶ ἄλλων πολλῶν πολλὰς
ἐκτάτο, αὐτοὺς δὲ οἷς ταῦτα παραδώσειν ἔμελλεν ἡγνός 695
τὴν πατρώαν οὐ παιδευομένους τέχνην, οὖσαν Περσικὴν,
ποιμένων ὄντων Περσῶν, τραχείας χώρας ἐκγόνων, σκλη-
ρὰν καὶ ἱκανὴν ποιμένας ἀπεργάζεσθαι μάλα ἰσχυροὺς καὶ
δυναμένους θυραυλεῖν καὶ ἀγρυπνεῖν καὶ εἰ στρατεύεσθαι
δέοι στρατεύεσθαι· διεφθαρμένην δὲ παιδείαν ὑπὸ τῆς
λεγομένης εὐδαιμονίας τὴν Μηδικὴν περιεῖδεν ὑπὸ γυ-

ναικῶν τε καὶ εὐνούχων παιδευθέντας αὐτοῦ τοὺς υἱεῖς,
 B ὅθεν ἐγένοντο οἴους ἦν αὐτοὺς εἰκὸς γενέσθαι, τροφῇ
 ἀνεπιπλήκτῳ τραφέντας. παραλαβόντες δ' οὖν οἱ παῖδες
 τελευτήσαντος Κύρου τρυφῆς μεστοὶ καὶ ἀνεπιπληξίας,
 πρῶτον μὲν τὸν ἕτερον ἄτερος ἀπέκτεινε τῷ Ἰσφ ἀγανα-
 κτῶν, μετὰ δὲ τοῦτο αὐτὸς μαινόμενος ὑπὸ μέθης τε καὶ
 ἀπαιδευσίας τὴν ἀρχὴν ἀπώλεσεν ὑπὸ Μήδων τε καὶ τοῦ
 λεγομένου τότε εὐνούχου, καταφρονήσαντος τῆς Καμβύ-
 σου μωρίας.

C ΚΑ. Λέγεται δὴ ταῦτά γε, καὶ ἔοικε σχεδὸν οὕτω
 πῶς γεγενῆσθαι.

ΑΘ. Καὶ μὴν καὶ πάλιν εἰς Πέρσας ἐλθεῖν τὴν ἀρχὴν
 διὰ Δαρείου καὶ τῶν ἑπτὰ λέγεται πού.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Θεωρῶμεν δὴ ξυνεπόμενοι τῷ λόγῳ. Δαρεῖος
 γὰρ βασιλέως οὐκ ἦν υἱὸς παιδείᾳ τε οὐ διατρυφώσῃ τε-
 θραμμένος, ἐλθὼν δ' εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ λαβὼν αὐτὴν
 ἑβδομος διείλετο ἑπτὰ μέρη τεμόμενος, ὧν καὶ νῦν ἐτι
 σμικρὰ ὀνείρατα λείπεται, καὶ νόμους ἡξίου θέμενος οἰ-
 D κειν ἰσότητά τινα κοινὴν εἰσφέρων, καὶ τὸν τοῦ Κύρου
 δασμόν, ὃν ὑπέσχετο Πέρσαις, εἰς τὸν νόμον ἐνέδει, φι-
 λίαν πορίζων καὶ κοινωνίαν πᾶσι Πέρσαις, χρήμασι καὶ
 δωρεαῖς τὸν Περσῶν δῆμον προσαγόμενος· τοιγαροῦν
 αὐτῷ τὰ στρατεύματα μετ' εὐνοίας προσεκλήσατο χώρας
 οὐκ ἐλάττους ὧν κατέλιπε Κύρος. μετὰ δὲ Δαρεῖον ὁ τῇ
 βασιλικῇ καὶ τρυφῷ πάλιν παιδευθεὶς παιδείᾳ Ξέρξης·
 [ὡς Δαρεῖε, εἰπεῖν ἐστὶ δικαιοτάτον ἴσως, ὃς τὸ Κύρου κα-
 E κὸν οὐκ ἔμαθες, ἐθρέψω δὲ Ξέρξην ἐν τοῖς αὐτοῖς ἡθεσιν
 ἐν οἷσπερ Κύρος Καμβύσῃν.] ὁ δέ, ἅτε τῶν αὐτῶν παι-
 δειῶν γενόμενος ἔκγονος, παραπλήσια ἀπετέλεσε τοῖς
 Καμβύσου παθήμασι· καὶ σχεδὸν ἐκ γε τοσούτου βασι-
 λεὺς ἐν Πέρσαις οὐδεὶς πω μέγας ἐγγέγονεν ἀληθῶς, πλήν

γε ὀνόματι. τὸ δ' αἴτιον οὐ τύχη, ὥς ὁ ἐμὸς λόγος, ἀλλ' ὁ κακὸς βίος, ὃν οἱ τῶν διαφερόντως πλουσίων καὶ τυ- 696
ράννων παῖδες τὰ πολλὰ ζῶσιν· οὐ γὰρ μὴ ποτε γένη-
ται παῖς καὶ ἀνὴρ καὶ γέρον ἐκ ταύτης τῆς τροφῆς δια-
φέρων πρὸς ἀρετὴν. ἅ δὲ, φάμεν, τῷ νομοθέτῃ σκεπτέον,
καὶ ἡμῖν δὲ ἐν τῷ νῦν παρόντι. δίκαιον μὲν, ὃ Λακε-
δαιμόνιοι, τοῦτό γε τῇ πόλει ὑμῶν ἀποδιδόναι, ὅτι πενία
καὶ πλούτῳ καὶ ἰδιωτεῖα καὶ βασιλεία διαφέρουσιν οὐδ'
ἡντινοῦν τιμὴν καὶ τροφὴν νέμετε, ἅς μὴ τὸ κατ' ἀρχὰς
ὑμῖν θεῖον παρὰ θεοῦ διεμαντεύσατό τινος. οὐ γὰρ δὴ B
δεῖ κατὰ πόλιν γε εἶναι τὰς τιμὰς ὑπερεχούσας, ὅτι τίς
ἐστι πλούτῳ διαφέρων, ἐπεὶ οὐδ' ὅτι ταχὺς ἢ καλὸς ἢ
ἰσχυρὸς ἄνευ τινὸς ἀρετῆς, οὐδ' ἀρετῆς ἥς ἂν σωφρο-
σύνη ἀπῇ.

ME. Πῶς τοῦτο, ὃ ξένε, λέγεις;

XIII. AΘ. Ἀνδρεία που μόριον ἀρετῆς ἐν;

ME. Πῶς γὰρ οὔ;

AΘ. Δίκασον τοίνυν αὐτὸς τὸν λόγον ἀκούσας, εἰ σοι
δεῖξαι ἂν σύνοικον ἢ γείτονα εἶναι τινα σφόδρα μὲν ἀν-
δρεῖον, μὴ σώφρονα δέ, ἀλλ' ἀκόλαστον.

ME. Εὐφήμει.

AΘ. Τί δέ; τεχνικὸν μὲν καὶ περὶ ταῦτα σοφόν, ἄδι-
κον δέ;

ME. Οὐδαμῶς.

AΘ. Ἀλλὰ μὲν τό γε δίκαιον οὐ φύεται χωρὶς τοῦ
σωφρονεῖν.

ME. Πῶς γὰρ ἂν;

AΘ. Οὐδὲ μὲν ὃν γε σοφὸν ἡμεῖς νῦν δὴ προὔθε-
μεθα, τὸν τὰς ἡδονῶν καὶ λύπας κεκτημένον συμφώνους
τοῖς ὀρθοῖς λόγοις καὶ ἐπομένους.

ME. Οὐ γὰρ οὐν.

AΘ. Ἐτι δὴ καὶ τόδε ἐπισκεψώμεθα τῶν ἐν ταῖς

D πόλεσι τιμήσεων ἔνεκα, ποταί τε ὀρθαί καὶ μὴ γίνονται ἐκάστοτε.

ME. Τὸ ποῖον;

AΘ. Σωφροσύνη ἄνευ πάσης τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἐν ψυχῇ τινὶ μεμονωμένη τίμιον ἢ ἀτιμον γίγνοιτ' ἂν κατὰ δίκην;

ME. Οὐκ ἔχω ὅπως εἰπῶ.

AΘ. Καὶ μὴν εἰρηκᾶς γε μετρίως· εἰπὼν γὰρ δὴ ὦν ἡρόμην ὅποτερονοῦν παρὰ μέλος ἔμοιγ' ἂν δοκεῖς φθέγγασθαι.

ME. Καλῶς τοίνυν γεγονὸς ἂν εἴη.

AΘ. Εἶεν· τὸ μὲν δὴ πρόσθημα, ὦν τιμαί τε καὶ
E ἀτιμιαί, οὐ λόγου ἀλλὰ τινος μᾶλλον ἀλόγου σιγῆς ἄξιον ἂν εἴη.

ME. Σωφροσύνην μοι φαίνει λέγειν.

AΘ. Ναί· τὸ δέ γε τῶν ἄλλων πλεῖστα ἡμᾶς ὠφελοῦν μετὰ τῆς προσθήκης μάλιστα· ἂν τιμώμενον ὀρθότατα τιμῶτο, καὶ τὸ δεύτερον δευτέρως· καὶ οὕτω δὴ κατὰ τὸν ἐξῆς λόγον τὰς ἐφεξῆς τιμὰς λαγχάνον ἕκαστον ὀρθῶς ἂν λαγχάνοι.

697 ME. Ἔχει ταύτη.

AΘ. Τί οὖν; οὐ νομοθέτου καὶ ταῦτα αὐτὸ φήσομεν εἶναι διανέμειν;

ME. Καὶ μάλα.

AΘ. Βούλει δὴ τὰ μὲν ἅπαντα καὶ ἐφ' ἕκαστον ἔργον καὶ κατὰ σμικρὰ ἐκείνῳ δῶμεν νεῖμαι, τὸ δὲ τριχῇ διελεῖν, ἐπειδὴ νόμων ἔσμεν καὶ αὐτοί πως ἐπιθυμηταί, πειραθῶμεν, διατεμεῖν χωρὶς τά τε μέγιστα καὶ δεύτερα καὶ τρίτα;

ME. Πάνν μὲν οὖν.

AΘ. Λέγομεν τοίνυν, ὅτι πόλιν, ὡς ἔοικε, τὴν μελ-
B λουσαν σώζεσθαι τε καὶ εὐδαιμονήσειν εἰς δύναμιν ἂν

θρωπίνην δεῖ καὶ ἀναγκαῖον τιμὰς τε καὶ ἀτιμίας διανέ-
μειν ὀρθῶς. ἔστι δὲ ὀρθῶς ἄρα τιμιώτατα μὲν καὶ πρῶτα
τὰ περὶ τὴν ψυχὴν ἀγαθὰ κείσθαι, σωφροσύνης ὑπαρχού-
σης αὐτῇ, δεύτερα δὲ τὰ περὶ τὸ σῶμα καλὰ καὶ ἀγαθὰ, καὶ
τρίτα τὰ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ χρήματα λεγόμενα· τούτων
δὲ ἂν ἐκτός τις βαλὴ νομοθέτης ἢ πόλις, εἰς τιμὰς ἢ χρή-
ματα προάγουσα ἢ τι τῶν ὑστέρων εἰς τὸ πρόσθεν τιμαῖς C
τάττουσα, οὐθ' ὅσιον οὔτε πολιτικὸν ἂν δρῶν πρᾶγμα.
εἰρήσθω ταῦτα ἢ πῶς ἡμῖν;

ΜΕ. Πάνν μὲν οὖν εἰρήσθω σαφῶς.

ΑΘ. Ταῦτα μὲν τοίνυν ἡμᾶς ἐπὶ πλεόν ἐποίησεν εἰ-
πεῖν ἢ Περσῶν πέρι διάσκεψις τῆς πολιτείας· ἀνευρίσκο-
μεν δὲ ἐπὶ ἔτη χεῖρους αὐτοὺς γεγονότας, τὴν δὲ αἰτίαν
φαμέν, ὅτι τὸ ἐλεύθερον λῖαν ἀφελόμενοι τοῦ δήμου, τὸ
δεσποτικὸν δ' ἐπαγαγόντες μᾶλλον τοῦ προσήκοντος, τὸ
φίλον ἀπώλεσαν καὶ τὸ κοινὸν ἐν τῇ πόλει. τούτου δὲ D
φθαρέντος, οὐθ' ἢ τῶν ἀρχόντων βουλὴ ὑπὲρ ἀρχομένων
καὶ τοῦ δήμου βουλευέται, ἀλλ' ἔνεκα τῆς αὐτῶν ἀρχῆς,
ἂν τι καὶ σμικρὸν πλεόν ἐκάστοτε ἡγῶνται ἔσεσθαι σφι-
σιν, ἀναστάτους μὲν πόλεις, ἀνάστατα δὲ ἔθνη φίλια πυρὶ
καταφθείραντες ἐχθρῶς τε καὶ ἀνηλεῶς μισοῦντες μι-
σοῦνται· ὅταν τε εἰς χρεῖαν τοῦ μάχεσθαι περὶ ἑαυτῶν
τοὺς δήμους ἀφικνῶνται, οὐδὲν κοινὸν ἐν αὐτοῖς αὐτὰ μετὰ
προθυμίας τοῦ ἐθέλειν κινδυνεύειν καὶ μάχεσθαι ἀνευ- E
ρίσκουσιν, ἀλλὰ κεκτημένοι μυριάδας ἀπεράντους λογισμῶ
ἀχρήστους εἰς πόλεμον πάσας κέκτηνται, καὶ καθάπερ ἐν-
δεῖς ἀνθρώπων μισθούμενοι ὑπὸ μισθωτῶν καὶ ὀθνεῖων
ἀνθρώπων ἡγοῦνται ποτε σωθήσεσθαι· πρὸς δὲ τούτοις
ἀμαθαίνειν ἀναγκάζονται, λέγοντες ἔργοις, ὅτι λῆρος 698
πρὸς χρυσόν τε καὶ ἄργυρόν ἐστιν ἐκάστοτε τὰ λεγόμενα
τίμια καὶ καλὰ κατὰ πόλιν.

ΜΕ. Πάνν μὲν οὖν.

XIV. ΑΘ. Τὰ μὲν δὴ περί γε Περσῶν, ὥς οὐκ ὀρθῶς τὰ νῦν διοικεῖται διὰ τὴν σφοδρὰ δουλείαν τε καὶ δεσποτείαν, τέλος ἔχέτω.

ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Τὰ δὲ περὶ τὴν τῆς Ἀττικῆς αὐτοῦ πολιτείαν τὸ μετὰ τοῦτο ὡσαύτως ἡμᾶς διεξιλθεῖν χρῶν, ὥς ἡ παν-
 B τελής καὶ ἀπὸ πασῶν ἀρχῶν ἐλευθερία τῆς μέτρον ἐχού-
 σης ἀρχῆς ὑφ' ἐτέρων οὐ σμικρῶ χείρων· ἡμῖν γὰρ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον, ὅτε ἡ Περσῶν ἐπίθεσις τοῖς Ἑλλήσιν, ἴσως δὲ σχεδὸν ἅπασιν τοῖς τὴν Εὐρώπην οἰκοῦσιν ἐγγιγνετο, πολιτεία τε ἦν παλαιὰ καὶ ἐκ τιμημάτων ἀρχαί τινες τεττάρων, καὶ δεσπότις ἐν ἦν τις αἰδώς, δι' ἣν δουλεύοντες τοῖς τότε νόμοις ζῆν ἠθέλομεν· καὶ πρὸς τούτοις δὴ τὸ μέγεθος τοῦ στόλου κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν
 C γενόμενον, φόβον ἄπορον ἐμβάλον, δουλείαν ἐτι μείζονα ἐποίησεν ἡμᾶς τοῖς τε ἄρχουσι καὶ τοῖς νόμοις δουλεῦσαι, καὶ διὰ πάντα ταῦθ' ἡμῖν ξυνέπεσε πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σφοδρὰ φιλλία. σχεδὸν γὰρ δέκα ἔτεσι πρὸ τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας ἀφίκετο Δᾶτις Περσικὸν στόλον ἄγων, πέμψαντος Δαρείου διαρρηδὴν ἐπὶ τε Ἀθηναίους καὶ Ἑρετριέας, ἑξανδραποδισάμενον ἀγαγεῖν, θάνατον αὐτῷ προειπὼν μὴ πράξαντι ταῦτα· καὶ ὁ Δᾶτις τοὺς μὲν Ἑρε-
 D τριέας ἐν τινὶ βραχεῖ χρόνῳ παντάπασιν κατὰ κράτος τε εἴλε μυριάσι συχναῖς, καὶ τινα λόγον εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν ἀφῆκε φοβερόν, ὥς οὐδεὶς Ἑρετριέων αὐτὸν ἀποπεφευγὼς εἶη· συνάψαντες γὰρ ἄρα τὰς χεῖρας σαγηνεύσαιεν πᾶσαν τὴν Ἑρετρικὴν οἱ στρατιῶται τοῦ Δατίδου. ὅς δὴ λόγος, εἴτε ἀληθὴς εἴτε καὶ ὅπη ἀφίκετο, τοὺς τε ἄλλους Ἑλληνας καὶ δὴ καὶ Ἀθηναίους ἐξέπληττε, καὶ πρεσβενομένοις αὐτοῖς πανταχόσε βοηθεῖν οὐδεὶς ἠθέλε
 E πλήν γε Λακεδαιμονίων· οὗτοι δὲ ὑπὸ τε τοῦ πρὸς Μεσσηνὴν ὄντος τότε πολέμου καὶ εἰ δὴ τι διεκώλυεν ἄλλο

αὐτούς, οὐ γὰρ ἴσμεν λεγόμενον, ὅστεροι δ' οὖν ἀφίκοντο
 τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης γενομένης μιᾷ ἡμέρᾳ. μετὰ δὲ
 τοῦτο παρασκευαί τε μεγάλα λεγόμεναι καὶ ἀπειλαὶ ἐφοί-
 των μυρία παρὰ βασιλέως. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου Δα-
 ρεῖος μὲν τεθνάναι ἐλέχθη, νέος δὲ καὶ σφοδρὸς ὁ υἱὸς
 αὐτοῦ παρειληφέναι τὴν ἀρχὴν καὶ οὐδαμῶς ἀφίστασθαι
 τῆς ὁρμῆς· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πᾶν τοῦτο ὥντο ἐπὶ σφᾶς αὐ- 699
 τοὺς παρασκευάζεσθαι διὰ τὸ Μαραθῶνι γενόμενον, καὶ
 ἀκούοντες Ἄθω τε διορυττόμενον καὶ Ἑλλήσποντον ξεν-
 γνύμενον καὶ τὸ τῶν νεῶν πλήθος ἡγήσαντο οὔτε κατὰ
 γῆν σφίσι εἶναι σωτηρίαν οὔτε κατὰ θάλατταν· οὔτε γὰρ
 βοηθήσειν αὐτοῖς οὐδένα — μεμνημένοι ὥς οὐδ' ὅτε τὸ
 πρότερον ἦλθον καὶ τὰ περὶ Ἑρέτριαν διεπράξαντο, σφίσι
 γεοῦδεις τότε ἐβοήθησεν οὐδ' ἐκινδύνευσεν ἐξυμμαχόμενος·
 ταῦτόν δὴ προσεδόκων καὶ τότε γενήσεσθαι τό γε κατὰ B
 γῆν — καὶ κατὰ θάλατταν δ' αὐτὰς ἀπορίαν ἐώρων
 σωτηρίας, νεῶν χιλίων καὶ ἑπὶ πλεόνων ἐπιφερομένων.
 μίαν δὴ σωτηρίαν ξυνενόουν, λεπτὴν μὲν καὶ ἄπορον,
 μόνην δ' οὖν, βλέψαντες πρὸς τὸ πρότερον γενόμενον,
 ὥς ἐξ ἀπόρων καὶ τότε ἐφαίνετο γενέσθαι τὸ νικῆσαι μα-
 χομένους· ἐπὶ δὲ τῆς ἐλπίδος ὀχοῦμενοι ταύτης εὕρισκον
 καταφυγὴν αὐτοῖς εἰς αὐτοὺς μόνους εἶναι καὶ τοὺς θεοὺς.
 ταῦτ' οὖν αὐτοῖς πάντα φιλίαν ἀλλήλων ἐνεποιεῖ, ὁ φόβος C
 ὁ τότε παρὼν ὃ τε ἐκ τῶν νόμων τῶν ἐμπροσθεν γεγο-
 νώς, ὃν δουλεύοντες τοῖς πρόσθεν νόμοις ἐκέκτηντο, ἦν
 αἰδῶ πολλάκις ἐν τοῖς ἄνω λόγοις εἰπομεν, ἥ καὶ δου-
 λεύειν ἔφαμεν δεῖν τοὺς μέλλοντας ἀγαθοὺς ἔσεσθαι, ἧς
 ὁ δῆμος ἐλεύθερος καὶ ἄφοβος· ὃν εἰ τότε μὴ δέος ἔλα-
 βεν, οὐκ ἂν ποτε ξυνελθὼν ἡμύνετο οὐδ' ἤμυνεν ἱεροῖς
 τε καὶ τάφοις καὶ πατρίδι καὶ τοῖς ἄλλοις οἰκείοις τε ἅμα
 καὶ φίλοις, ὥσπερ τότε ἐβοήθησεν, ἀλλὰ κατὰ σμικρὰ ἂν D

ἐν τῷ τότε ἡμῶν ἕκαστος σκεδασθεὶς ἄλλος ἄλλοσε διασπάρη.

ME. Καὶ μάλα, ὦ ξέने, ὀρθῶς τε εἰρηκας καὶ σαντφ τε καὶ τῇ πατρίδι προπόντως.

XV. AΘ. Ἔστι ταῦτα, ὦ Μέγилле· πρὸς γὰρ σὲ τὰ ἐν τῷ τότε χρόνῳ γενόμενα, κοινωνὸν τῇ τῶν πατέρων γενονότα φύσει, δίκαιον λέγειν. ἐπισκόπει μὴν καὶ σὺ καὶ Κλεινίας, εἴ τι πρὸς τὴν νομοθεσίαν προσήκοντα λέγομεν· οὐ γὰρ μύθων ἔνεκα διεξέρχομαι, οὐ λέγω δ' ἔνεκα· ὁρᾷτε γάρ· ἐπειδὴ τινα τρόπον ταυτόν ἡμῖν ξυμβεβήκει πάθος ὅπερ Πέρσαις, ἐκείνοις μὲν ἐπὶ πᾶσαν δουλείαν ἄγουσι τὸν δῆμον, ἡμῖν δ' αὖ τούναντίον ἐπὶ πᾶσαν ἐλευθερίαν προτρέπουσι τὰ πλήθη, πῶς δὴ καὶ τί λέγωμεν τούντεῦθεν; οἱ προγεγονότες ἡμῖν ἔμπροσθεν λόγοι τρόπον τινα καλῶς εἰσὶν εἰρημένοι.

700 ME. Λέγεις εὖ· πειρῶ δ' ἔτι σαφέστερον ἡμῖν σημῆναι τὸ νῦν λεγόμενον.

AΘ. Ἔσται ταῦτα. οὐκ ἦν, ὦ φίλοι, ἡμῖν ἐπὶ τῶν παλαιῶν νόμων ὁ δῆμός τινων κύριος, ἀλλὰ τρόπον τινα ἐκὼν ἐδούλευε τοῖς νόμοις.

ME. Ποίοις δὴ λέγεις;

AΘ. Τοῖς περὶ τὴν μουσικὴν πρῶτον τὴν τότε, ἵνα ἐξ ἀρχῆς διέλθωμεν τὴν τοῦ ἐλευθέρου λίαν ἐπίδοσιν βίου. διηρημένη γὰρ δὴ τότε ἦν ἡμῖν ἡ μουσικὴ κατὰ εἶδη τε· εἰς αὐτῆς ἅττα καὶ σχήματα, καὶ τι ἦν εἶδος ᾧδης εὐχαι πρὸς θεούς, ὄνομα δὲ ὕμνοι ἐπεκαλοῦντο· καὶ τούτῳ δὴ τὸ ἐναντίον ἦν ᾧδης ἕτερον εἶδος, θρήνους δὲ τις ἂν αὐτοὺς μάλιστα ἐκάλεσε· καὶ παῖωνες ἕτερον, καὶ ἄλλο Διονύσου γένεσις, οἶμαι, διθύραμβος λεγόμενος. νόμους τε αὐτὸ τοῦτο τοῦνομα ἐκάλουν, ᾧδὴν ὥς τινα ἐτέραν· ἐπέλεγον δὲ κιθαρωδικούς. τούτων δὴ διατεταγμένων καὶ ἄλλων C τινῶν οὐκ ἔξῃν ἄλλῳ εἰς ἄλλο καταχρησθαι μέλους εἶδος·

το δε κῦρος τούτων γυνῶναί τε καὶ ἄμα γνόντα δικάσαι
 ζημιούν τε αὐτὸν μὴ πειθόμενον οὐ σύριγξ ἦν οὐδέ τινες
 ἄμουσοι βοαὶ πλήθους, καθάπερ τὰ νῦν, οὐδ' αὐτὸ κρότοι
 ἐπαίνους ἀποδιδόντες, ἀλλὰ τοῖς μὲν γεγονόσι περὶ παί-
 δευσιν δεδογμένον ἀκούειν ἦν αὐτοῖς μετὰ σιγῆς διὰ τέ-
 λους, παισὶ δὲ καὶ παιδαγωγοῖς καὶ τῷ πλείστῳ ὄχλῳ ῥά-
 βδου κοσμούσης ἢ νουθέτησις ἐγίνετο. ταῦτ' οὖν οὕτω
 τεταγμένως ἤθελεν ἄρχεσθαι τῶν πολιτῶν τὸ πλῆθος, καὶ D
 μὴ τολμᾶν κρίνειν διὰ θορύβου· μετὰ δὲ ταῦτα προλόντος
 τοῦ χρόνου ἄρχοντες μὲν τῆς ἀμούσου παρανομίας ποιη-
 ται ἐγίνοντο φύσει μὲν ποιητικοί, ἀγνώμονες δὲ περὶ τὸ
 δίκαιον τῆς Μούσης καὶ τὸ νόμιμον, βακχεύοντες καὶ
 μᾶλλον τοῦ δέοντος κατεχόμενοι ὑπ' ἡδονῆς, κεραννύν-
 τες δὲ θρήνους τε ὕμνοις καὶ παίωνας διθυράμβοις, καὶ
 αὐλῳδίας δὴ ταῖς κιθαρωδίαις μιμούμενοι καὶ πάντα εἰς
 πάντα ξυνάγοντες, μουσικῆς ἄκοντες ὑπ' ἀνοίας κατα- E
 ψευδόμενοι, ὡς ὀρθότητα μὲν οὐκ ἔχοι οὐδ' ἡντινοῦν
 μουσική, ἡδονῇ δὲ τῇ τοῦ χαίροντος, εἴτε βελτίων εἴτε
 χείρων ἂν εἴη τις, κρίνοιτο ὀρθότατα. τοιαῦτα δὲ ποιοῦν-
 τες ποιήματα λόγους τε ἐπιλέγοντες τοιούτους τοῖς πολ-
 λοῖς ἐνέθεσαν παρανομίαν εἰς τὴν μουσικὴν καὶ τόλμαν,
 ὡς ἱκανοῖς οὖσι κρίνειν· ὅθεν δὴ τὰ θεάτρα ἐξ ἀφώνων
 φωνήεντα ἐγένοντο, ὡς ἐπαίοντα ἐν μούσαις τό τε καλὸν 701
 καὶ μὴ, καὶ ἀντὶ ἀριστοκρατίας ἐν αὐτῇ θεατροκρατία τις
 πονηρὰ γέγονεν. εἰ γὰρ δὴ καὶ δημοκρατία ἐν αὐτῇ τις
 μόνον ἐγένετο ἐλευθέρων ἀνδρῶν, οὐδὲν ἂν πάνυ γε δει-
 νὸν ἦν τὸ γεγονός· νῦν δὲ ἤρξε μὲν ἡμῖν ἐκ μουσικῆς ἢ
 πάντων εἰς πάντα σοφίας δόξα καὶ παρανομία, ξυνεφέ-
 σπετο δὲ ἐλευθερία. ἄφοβοι γὰρ ἐγίνοντο ὡς εἰδότες, ἢ
 δὲ ἄδεια ἀναισχυντίαν ἐνέτεκε· τὸ γὰρ τὴν τοῦ βελτίονος
 δόξαν μὴ φοβεῖσθαι διὰ θράσος, τοῦτ' αὐτό ἐστι σχεδὸν ἢ B

πονηρὰ ἀναισχυντία, διὰ δὴ τινος ἐλευθερίας λίαν ἀπο-
τστολμημένης.

ΜΕ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΧVI. ΑΘ. Ἐφεξῆς δὴ ταύτῃ τῇ ἐλευθερίᾳ ἢ τοῦ μὴ
ἐθέλειν τοῖς ἀρχουσι δουλεύειν γίγνοιτ' ἂν, καὶ ἐπομένη
ταύτῃ φεύγειν πατρὸς καὶ μητρὸς καὶ πρεσβυτέρων δου-
λείαν καὶ νομοθέτησιν, καὶ ἐγγὺς τοῦ τέλους οὖσι νόμων
ζητεῖν μὴ ὑπηκόοις εἶναι, πρὸς αὐτῷ δὲ ἦδη τῷ τέλει ὄρ-
κων καὶ πίστεων καὶ το παράπαν θεῶν μὴ φροντίζειν, τὴν
λεγομένην παλαιὰν Τιτανικὴν φύσιν ἐπιδεικνῦσι καὶ μι-
μουμένοις, ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν ἐκεῖνα ἀφικομένους, χαλε-
πὸν αἰῶνα διάγοντας μὴ λήξαι ποτε κακῶν. τίνος δὴ καὶ
ταῦθ' ἡμῖν αὐτῷ χάριν ἐλέχθη; δεῖν φαίνεται ἔμοιγε οἷον-
περ ἵππον τὸν λόγον ἐκάστοτε ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ κα-
θάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ στόμα, βία ὑπὸ τοῦ λόγου
D φερόμενον, κατὰ τὴν παροιμίαν ἀπὸ τινος ὄνου πεσεῖν,
ἀλλ' ἐπανερωτᾷν τὸ νῦν δὴ λεχθέν, τὸ τίνος δὴ [χάριν]
ἐνεκα ταῦτα ἐλέχθη;

ΜΕ. Καλῶς.

ΑΘ. Ταῦτα τοίνυν εἰρηται ἐκείνων ἐνεκα.

ΜΕ. Τίνων;

ΑΘ. Ἐλέξαμεν, ὥς τὸν νομοθέτην δεῖ τριῶν στοχα-
ζόμενον νομοθετεῖν, ὅπως ἢ νομοθετουμένη πόλις ἐλευ-
θέρα τε ἔσται καὶ φίλη ἑαυτῇ καὶ νοῦν ἔξει. ταῦτ' ἦν·
ἢ γάρ;

ΜΕ. Πάνν μὲν οὖν.

E ΑΘ. Τούτων ἐνεκα δὴ πολιτείας τὴν τε δεσποτικω-
τάτην προελόμενοι καὶ τὴν ἐλευθερικωτάτην ἐπισκοποῦ-
μεν νυνί, ποτέρα τούτων ὀρθῶς πολιτεύεται· λαβόντες δὲ
αὐτῶν ἑκατέρας μετριότητά τινα, τῶν μὲν τοῦ δεσπόξιν,
τῶν δὲ τοῦ ἐλευθεριάσαι, κατείδομεν, ὅτι τότε διαφερόν-
τως ἐν αὐταῖς ἐγένετο εὐπραγία, ἐπὶ δὲ τὸ ἄκρον ἀγαθόν-

των ἐκατέρων, τῶν μὲν δουλείας, τῶν δὲ τούναντίου, οὐ
συνήνεγκεν οὔτε τοῖς οὔτε τοῖς.

ΜΕ. Ἀληθέστατα λέγεις.

702

ΑΘ. Καὶ μὴν αὐτῶν γε ἔνεκα καὶ τὸ Λωρικὸν ἐθέσα-
σάμεθα κατοικιζόμενοι στρατόπεδοι καὶ τὰς τοῦ Λαρδά-
νου ὑπωρείας τε καὶ τὴν ἐπὶ θαλάττῃ κατοίκισιν, καὶ τοὺς
πρώτους δὴ τοὺς περιλιπεῖς γενομένους τῆς φθορᾶς, ἔτι
δὲ τοὺς ἔμπροσθεν τούτων γενομένους ἡμῖν λόγους περὶ
τε μουσικῆς καὶ μέθης καὶ τὰ τούτων ἔτι πρότερα. ταῦτα
γὰρ πάντα εἴρηται τοῦ κατιδεῖν ἔνεκα, πῶς ποτ' ἂν πόλις
ἄριστα οἰκοίῃ, καὶ ἰδίᾳ πῶς ἂν τις βέλτιστα τὸν αὐτοῦ Β
βίον διαγάγοι· εἰ δὲ δὴ τι πεποιήκαμεν προὔργου, τίς ποτ'
ἂν ἔλεγχος γίγνοιτο ἡμῖν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς λεχθεῖς, ὧ
Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία;

ΚΑ. Ἐγὼ τιν', ὧ ξέने, μοι δοκᾷ κατανοεῖν· ἔοικε
κατὰ τύχην τινὰ ἡμῖν τὰ τῶν λόγων τούτων πάντων ὧν
διεξήλθομεν γεγονέναι· σχεδὸν γὰρ εἰς χρεῖαν αὐτῶν
ἐγὼγ' ἐλήλυθα τὰ νῦν, καὶ κατὰ τινα αὐτῶν καιρὸν σύ τε πα-
ραγέγονας ἅμα καὶ Μέγιλλος ὅδε. οὐ γὰρ ἀποκρύψομαι
σφῶ τὸ νῦν ἐμοὶ ξυμβαῖνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς οἰωνόν τινα C
ποιούμαι. ἡ γὰρ πλείστη τῆς Κρήτης ἐπιχειρεῖ τινὰ ἀποι-
κίαν ποιήσασθαι, καὶ προστάττει τοῖς Κνωσίοις ἐπιμελη-
θῆναι τοῦ πράγματος, ἡ δὲ τῶν Κνωσίων πόλις ἐμοὶ τε
καὶ ἄλλοις ἐννέα· ἅμα δὲ καὶ νόμους τῶν τε αὐτόθι, εἰ
τινες ἡμᾶς ἀρέσκουσι, τίθεσθαι κελεύει, καὶ εἰ τινες ἐτέ-
ρωθεν, μηδὲν ὑπολογιζομένους τὸ ξενικὸν αὐτῶν, ἂν βελ-
τίους φαίνωνται. νῦν οὖν ἐμοὶ τε καὶ ὑμῖν ταύτην δῶμεν
χάριν· ἐκ τῶν εἰρημένων ἐκλέξαντες τῷ λόγῳ συστησώ- D
μεθα πόλιν, οἷον ἐξ ἀρχῆς κατοικίζοντες, καὶ ἅμα μὲν
ἡμῖν οὐ ζητοῦμεν ἐπίσκεψις γενήσεται, ἅμα δ' ἐγὼ τάχ'
ἂν χρησαίμην εἰς τὴν μέλλουσαν πόλιν ταύτῃ τῇ συστάσει.

ΑΘ. Οὐ πόλεμόν γε ἐπαγγέλλεις, ὧ Κλεινία· ἀλλ' εἰ

μή τι Μεγίλλω πρόσαντες, τὰ παρ' ἐμοῦ γε ἡγοῦ σοι πάντα κατὰ νοῦν ὑπάρχειν εἰς δύναμιν.

ΚΛ. Εὖ λέγεις.

Ε ΜΕ. Καὶ μὴν καὶ τὰ παρ' ἐμοῦ.

ΚΛ. Κάλλιστ' εἰρήκατον. ἅταρ πειρώμεθα λόγῳ πρῶτον κατοικίσειν τὴν πόλιν.

Δ.

704 Ι. ΑΘ. Φέρε δὴ, τίνα δεῖ διανοηθῆναί ποτε τὴν πόλιν ἔσεσθαι; λέγω δὲ οὐ τι τοῦνομα αὐτῆς ἐρωτῶν ὃ τί ποτ' ἔστι τὰ νῦν, οὐδ' εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ὃ τι δεήσει καλεῖν αὐτήν· τοῦτο μὲν γὰρ τάχ' ἂν ἴσως καὶ ὁ κατοικισμὸς αὐτῆς ἢ τις τόπος ἢ ποταμοῦ τινὸς ἢ κρήνης ἢ θεῶν ἐπωνυμία τῶν ἐν τῷ τόπῳ προσθείη τὴν αὐτῶν φήμην
Β καινῇ γενομένη τῇ πόλει· τόδε δὲ περὶ αὐτῆς ἐστὶν ὃ βουλόμενος μᾶλλον ἐπερωτῶ, πότερον ἐπιθαλαττίδιος ἔσται τις ἢ χερσαῖα.

ΚΛ. Σχεδόν, ὦ ξέने, ἀπέχει θαλάττης γε ἡ πόλις, ἣς πέρι τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἡμῖν, εἰς τινας ὀγδοήκοντα σταδίους.

ΑΘ. Τί δέ; λιμένες ἄρ' εἰσὶ κατὰ ταῦτα αὐτῆς, ἢ τὸ παράπαν ἀλλέμενος;

ΚΛ. Εὐλίμενος μὲν οὖν ταύτῃ γε ὥς δυνατόν μάλιστα, ὦ ξέने.

Ο ΑΘ. Παπαί, οἶον λέγεις! τί δέ; περὶ αὐτήν ἡ χώρα πότερα ἀμφορος ἢ καὶ τινῶν ἐπιδεής;

ΚΛ. Σχεδόν οὐδενὸς ἐπιδεής.

ΑΘ. Γείτων δὲ αὐτῆς πόλις ἄρ' ἔσται τις πλησίον;

ΚΛ. Οὐ πάνυ, διὸ καὶ κατοικίζεται· παλαιὰ γάρ

τις ἐξοίκησις ἐν τῷ τόπῳ γενομένη τὴν χώραν ταύτην ἐρη-
μον ἀπείργασται χρόνον ἀμήχανον ὅσον.

ΑΘ. Τί δ' αὖ; πεδίῳν τε καὶ ὄρῳν καὶ ὕλης πῶς μέ-
ρος ἐκάστων ἡμῖν εἴληχεν;

ΚΑ. Προσέοικε τῇ τῆς ἄλλης Κρήτης φύσει ὅλη.

ΑΘ. Τραχυτέραν αὐτὴν ἢ πεδεινότεραν ἂν λέγοις.

ΚΑ. Πάννυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐ τοίνυν ἀνιάτος γε ἂν εἴη πρὸς ἀρετῆς κτῆ-
σιν. εἰ μὲν γὰρ ἐπιθαλαττία τε ἐμελλεν εἶναι καὶ εὐλίμε-
νος καὶ μὴ πάμφορος ἄλλ' ἐπιδεῆς πολλῶν, μεγάλου τινὸς
ἔδει σωτῆρός τε αὐτῇ καὶ νομοθετῶν θείων τινῶν, εἰ μὴ
πολλά τε ἐμελλεν ἦθῃ καὶ ποικίλα καὶ φαῦλα ἔξειν τοι-
αύτη φύσει γενομένη· νῦν δὲ παραμύθιον ἔχει τὸ τῶν
ὀγδοήκοντα σταδίῳν. ἐγγύτερον μὲν τοι τοῦ δέοντος κεῖ-
ται τῆς θαλάττης, σχεδὸν ὅσον εὐλιμενωτέραν αὐτὴν φῆς
εἶναι, ὅμως δὲ ἀγαπητὸν καὶ τοῦτο. πρόσοικος γὰρ θά- 705
λαττα χώρα τὸ μὲν παρ' ἐκάστην ἡμέραν ἡδύ, μάλα γε
μὴν ὄντως ἀλμυρὸν καὶ πικρὸν γειτόνημα· ἐμπορίας γὰρ
καὶ χρηματισμοῦ διὰ καπηλείας ἐμπιπλάσα αὐτήν, ἦθῃ
καλίμβολα καὶ ἄπιστα ταῖς ψυχαῖς ἐντίκτουςα, αὐτὴν τε
πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν ἄπιστον καὶ ἄφιλον ποιεῖ καὶ πρὸς
τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡσαύτως. παραμύθιον δὲ δὴ
πρὸς ταῦτα καὶ τὸ πάμφορος εἶναι κέκτῃται, τραχεῖα B
δὲ οὕσα δῆλον ὥς οὐκ ἂν πολύφορός τε εἴη καὶ πάμ-
φορος ἅμα· τοῦτο γὰρ ἔχουσα, πολλὴν ἐξαγωγὴν ἂν παρ-
εχομένη, νομίσματος ἀργυροῦ καὶ χρυσοῦ πάλιν ἀντεμ-
πίπλαιτ' ἂν, οὐ μείζον κακόν, ὥς ἔπος εἰπεῖν, πόλει ἀνθ'
ἐνὸς ἐν οὐδὲν ἂν γίγνοιτο εἰς γενναίων καὶ δικαίων
ἡθῶν κτῆσιν, ὥς ἔφαμεν, εἰ μεμνήμεθα, ἐν τοῖς πρόσθεν
λόγοις.

ΚΑ. Ἀλλὰ μεμνήμεθα, καὶ συγχωροῦμεν τότε λέγειν
ἡμᾶς ὀρθῶς καὶ τὰ νῦν.

C ΑΘ. Τί δὲ δὴ; ναυπηγησίμης ὕλης ὁ τόπος ἡμῖν τῆς χώρας πῶς ἔχει;

ΚΛ. Οὐκ ἔστιν οὔτε τις ἐλάττη λόγου ἀξία οὔτ' αὐ πεύκη, κυπάριττός τε οὐ πολλή· πίτυν τ' αὐ καὶ πλά-
 τανον ὀλίγην ἀν' εὐρύτοις, οἷς δὴ πρὸς τὰ τῶν ἐντὸς
 τῶν πλοίων μέρη ἀναγκαῖον τοῖς ναυπηγοῖς χρῆσθαι ἐκά-
 στοτε.

ΑΘ. Καὶ ταῦτα οὐκ ἂν κακῶς ἔχοι τῇ χώρᾳ τῆς φύσεως.

ΚΛ. Τί δὴ;

ΑΘ. Μιμήσεις πονηρὰς μιμεῖσθαι τοὺς πολεμίους μὴ

D φραδίᾳς δύνασθαι τινα πόλιν ἀγαθόν.

ΚΛ. Εἰς δὴ τί τῶν εἰρημένων βλέψας εἶπες ὃ λέγεις;

Π. ΑΘ. Ὡ δαιμόνιε, φύλαττέ με εἰς τὸ κατ' ἀρχὰς
 εἰρημένον ἀποβλέπων, τὸ περὶ τῶν Κρητικῶν νόμων, ὡς
 πρὸς ἑν τι βλέποισιν, καὶ δὴ καὶ τοῦτ' ἐλεγέτην αὐτὸ εἶναι
 σφῶ τὸ πρὸς τὸν πόλεμον, ἐγὼ δὲ ὑπολαβὼν εἶπον, ὥς,
 ὅτι μὲν εἰς ἀρετὴν ποι βλέποισι τὰ τοιαῦτα νόμιμα κείμενα,
 καλῶς ἔχοι, τὸ δ' ὅτι πρὸς μέρος ἄλλ' οὐ πρὸς πᾶσαν σχε-

E δόν, οὐ πάνυ ξυνεχώρουν. νῦν οὖν ὑμεῖς μοι τῆς παρού-
 σης νομοθεσίας ἀντιφυλάξατε ἐπόμενοι, εἰ ἄρα τι μὴ
 πρὸς ἀρετὴν τείνου ἢ πρὸς ἀρετῆς μόριον νομοθετῶ. τοῦ-
 τον γὰρ δὴ τίθεσθαι τὸν νόμον ὀρθῶς ὑποτίθεμαι μόνον,
 706 ὃς ἂν δίκην τοξότου ἐκάστοτε στοχάζεται τοῦ ὅτ' ἂν συν-
 εχῶς τῶν ἀελ καλῶν τι ξυνέπηται μόνῳ, τὰ δὲ ἄλλα ξύμ-
 παντα παραλείπη, εἰ ἂν τέ τις πλοῦτος εἰάν τε ἄρα τι τῶν
 ἄλλων τῶν τοιούτων ὃν τυγχάνῃ ἄνευ τῶν προειρημένων.
 τὴν δὲ δὴ μίμησιν ἔλεγον τὴν τῶν πολεμίων τὴν κακὴν
 τοιάνδε γίνεσθαι, ὅταν οἰκῇ μὲν τις πρὸς θαλάττῃ, λυ-
 πῇται δ' ὑπὸ πολεμίων, οἶον — φράσω γὰρ οὗ τι μνησι-
 κακεῖν βουλόμενος ὑμῖν· Μίνως γὰρ δὴ ποτε τοὺς οἰ-
 B κοῦντας τὴν Ἀττικὴν παρεστήσατο εἰς χαλεπὴν τινα φε-

ρὰν δασμοῦ, δύναμιν πολλὴν κατὰ θάλατταν κεκτημένος, οἱ δ' οὔτε πω πλοῖα ἐκέκτηντο, καθάπερ νῦν, πολεμικά, οὔτ' αὖ τὴν χώραν πλήρη ναυπηγησίων ξύλων, ὥστ' εὐμαρῶς ναυτικὴν παρασχέσθαι δύναμιν· οὐκ οἶοί τ' ἐγένοντο διὰ μιμήσεως ναυτικῆς αὐτοὶ ναῦται γενόμενοι εὐθὺς τότε τοὺς πολεμίους ἀμύνασθαι. ἔτι γὰρ ἂν πλεονάκεις ἐπὶ ἀπολέσαι παῖδας αὐτοῖς συνήνεγκε, πρὶν ἀντὶ πεζῶν ὀπλιτῶν μονίμων ναυτικοὺς γενομένους ἐθίσθῃ· C
 ναι πυκνὰ ἀποπηδῶντας δρομικῶς εἰς τὰς ναῦς ταχὺ πάλιν ἀποχωρεῖν, καὶ δοκεῖν μηδὲν αἰσχρὸν ποιεῖν μὴ τολμῶντας ἀποθνήσκειν μένοντας ἐπιφερομένων πολεμίων, ἀλλ' εἰκυίας αὐτοῖς γίνεσθαι προφάσεις καὶ σφόδρα ἐτοίμας ὅπλα τε ἀπολλῦσι καὶ φεύγουσι δὴ τινὰς οὐκ αἰσχράς, ὥς φασι, φυγὰς. ταῦτα γὰρ ἐκ ναυτικῆς ὀπλιτείας ῥήματα φιλεῖ ξυμβαίνειν, οὐκ ἄξια ἐπαίνων πολλάκις μυρίων, ἀλλὰ τούναντίον· ἔθη γὰρ πονηρὰ οὐδέποτε ἐθίζειν δεῖ, D
 καὶ ταῦτα τὸ τῶν πολιτῶν βέλτιστον μέρος. ἦν δέ που τοῦτο γε καὶ παρ' Ὀμήρου λαβεῖν, ὅτι τὸ ἐπιτήδευμα ἦν τὸ τοιοῦτον οὐ καλόν. Ὀδυσσεὺς γὰρ αὐτῷ λοιδορεῖ τὸν Ἀγαμέμνονα, τῶν Ἀχαιῶν τότε ὑπὸ τῶν Τρώων κατεχομένων τῇ μάχῃ, κελεύοντα τὰς ναῦς εἰς τὴν θάλατταν κατέλκειν, ὃ δὲ χαλεπαίνει τε αὐτῷ καὶ λέγει

ὅς κέλεαι πολέμοιο συνεσταότος καὶ αὐτῆς
 νῆας εὐσσέλμους ἄλλαδ' ἔλκειν, ὅφρ' ἔτι μᾶλλον
 Τρωσὶ μὲν εὐκτὰ γένηται ἐλδομένοισί περ ἔμπης,
 ἡμῖν δ' αἰπὺς ὄλεθρος ἐπιρρέπη· οὐ γὰρ Ἀχαιοὶ
 σχήσουσιν πολέμου νηῶν ἄλλαδ' ἐλκομενάων,
 ἀλλ' ἀποπαπτανέουσιν, ἐρωήσουσι δὲ χάρμης·

ἐνθα κε σὴ βουλὴ δηλήσεται, οἳ ἀγορεύεις.
 ταῦτ' οὖν ἐρίγνωσκε καὶ ἐκεῖνος, ὅτι κακὸν ἐν θαλάττῃ
 τριήρεις ὀπλίταις παρεστῶσαι μαχομένοις· καὶλέοντες ἂν
 ἐλάφους ἐθίσθειεν φεύγειν τοιούτοις ἔθεσι χρώμενοι·

E

707

πρὸς δὲ τούτοις αἱ διὰ τὰ ναυτικά πόλεων δυνάμεις ἅμα
 σωτηρία τιμὰς οὐ τῷ καλλίστῳ τῶν πολεμικῶν ἀποδιδόασιν.
 διὰ κυβερνητικῆς γὰρ καὶ πεντηκονταρχίας καὶ ἐρετικῆς
 B καὶ παντοδαπῶν καὶ οὐ πάννυ σπουδαίων ἀνθρώπων γι-
 γνομένης, τὰς τιμὰς ἐκάστοις οὐκ ἂν δύναίτο ὀρθῶς ἀπο-
 διδόναι τις· καὶ τοι πῶς ἂν ἔτι πολιτεία γίγνοιτο ὀρθῇ
 τούτου στερομένη;

ΚΑ. Σχεδὸν ἀδύνατον. ἀλλὰ μήν, ὦ ξένε, τὴν γὰρ
 περὶ Σαλαμίνα ναυμαχίαν τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς βαρ-
 βάρους γενομένην ἡμεῖς γε οἱ Κρῆτες τὴν Ἑλλάδα φαμέν
 σῶσαι.

ΑΘ. Καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβά-
 C ρων λέγουσι ταῦτα. ἡμεῖς δέ, ὦ φίλε, ἐγὼ τε καὶ ὄδε,
 Μέγилλος, φαμέν τὴν περὶ μάχην τὴν ἐν Μαραθῶνι γε-
 νομένην καὶ ἐν Πλαταιαῖς, τὴν μὲν ἄρξαι τῆς σωτηρίας
 τοῖς Ἑλλησι, τὴν δὲ τέλος ἐπιθεῖναι, καὶ τὰς μὲν βελτίους
 τοὺς Ἑλληνας ποιῆσαι, τὰς δὲ οὐ βελτίους, ἵν' οὕτω λέ-
 γωμεν περὶ τῶν τότε ξυσσώσασθαι ἡμᾶς μαχῶν· πρὸς
 γὰρ τῇ περὶ Σαλαμίνα τὴν περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον σοι προσ-
 θῆσω κατὰ θάλατταν μάχην. ἀλλὰ γὰρ ἀποβλέποντες
 D νῦν πρὸς πολιτείας ἀρετὴν καὶ χώρας φύσιν σκοπούμεθα
 καὶ νόμων τάξιν, οὐ τὸ σῶζεσθαι τε καὶ εἶναι μόνον
 ἀνθρώποις τιμιώτατον ἡγούμενοι, καθάπερ οἱ πολλοί, τὸ
 δ' ὥς βελτίστους γίγνεσθαι τε καὶ εἶναι τοσοῦτον χρόνον
 ὅσον ἂν ὥσιν· εἴρηται δ' ἡμῖν, οἶμαι, καὶ τοῦτο ἐν τοῖς
 πρόσθεν.

ΚΑ. Τί μήν;

ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν σκοπούμεθα μόνον, εἰ κατὰ τὴν
 αὐτὴν ὁδὸν ἐρχόμεθα βελτίστην οὖσαν πόλεσι κατοικίσεων
 πέρι καὶ νομοθεσιῶν.

ΚΑ. Καὶ πολὺ γε.

E III. ΑΘ. Λέγε δὴ τοίνυν τὸ τουτοῖς ἐξῆς, τίς ὁ κατοι-

κισόμενος ὑμῖν λεῶς ἔσται; πότερον ἐξ ἀπάσης Κρήτης ὁ ἐθέλων, ὥς ὄχλου τινὸς ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκάσταις γεγενημένου πλείονος ἢ κατὰ τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν; οὐ γάρ που τὸν βουλούμενόν γε Ἑλλήνων συνάγετε. καὶ τοί τινας ὑμῖν ἐκ τε Ἀργούς ὁρῶ καὶ Αἰγίνης καὶ ἄλλοθεν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν χώραν κατφκισμένους· τὸ δὲ δὴ παρὸν 708 ἡμῖν λέγε, πόθεν ἔσεσθαι φῆς στρατόπεδον τῶν πολιτῶν τὰ νῦν;

ΚΑ. Ἐκ τε Κρήτης ξυμπάσης ἔοικε γενήσεσθαι, καὶ τῶν ἄλλων δὲ Ἑλλήνων μάλιστά μοι φαίνονται τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου προσδεῖσεσθαι ξυνοίκους. καὶ γάρ, ὃ νῦν δὴ λέγεις, ἀληθεὲς φράξεις, ὥς ἐξ Ἀργούς εἰσί, καὶ τό γε μάλιστ' εὐδοκιμοῦν τὰ νῦν ἐνθάδε γένος, τὸ Γορτυνικόν· ἐκ Γόρτυνος γάρ τυγχάνει ἀπφκηκὸς ταύτης τῆς Πελοποννησιακῆς.

ΑΘ. Οὐ τοίνυν εὐκολὸς ὁμοίως γίγνοιτ' ἂν ὁ κατοικισμὸς ταῖς πόλεσιν, ὅταν μὴ τὸν τῶν ἐσμῶν γίγνηται τρόπον, ἐν γένος ἀπὸ μιᾶς ἰὸν χώρας οἰκίζεται, φίλον παρὰ φίλων, στενοχωρία τινὶ πολιορκηθὲν γῆς ἢ τισιν ἄλλοις τοιούτοις παθήμασιν ἀναγκασθὲν. ἔστι δ' ὅτε καὶ στάσεσι βιαζόμενον ἀναγκάζοιτ' ἂν ἐτέρωσε ἀποξενοῦσθαι πόλεώς τι μόριον· ἤδη δέ ποτε καὶ ξυνάπασα πόλις τινῶν ἐφυγεν, ἄρδην κρείττονι κρατηθεῖσα πολέμῳ. ταῦτ' οὖν πάντ' ἐστὶ τῇ μὲν ῥάῳ κατοικίξεσθαι τε καὶ νομοθετεῖσθαι, τῇ δὲ χαλεπώτερα. τὸ μὲν γάρ ἐν τι εἶναι γένος ὁμόφωνον καὶ ὁμόνομον ἔχει τινὰ φιλίαν, κοινωνὸν ἱερῶν ὃν καὶ τῶν τοιούτων πάντων, νόμους δ' ἐτέρους καὶ πολιτείας ἄλλας τῶν οἰκοθὲν οὐκ εὐπετῶς ἀνέχεται, τὸ δ' ἐνίοτε πονηρίᾳ νόμων ἐστασιακὸς καὶ διὰ συνήθειαν ζητοῦν ἐτι χρῆσθαι τοῖς αὐτοῖς ἥθεσι, δι' ἃ καὶ πρότερον ἐφθάρη, χαλεπὸν τῷ κατοικίζοντι καὶ νομοθετοῦντι καὶ δυσπειθεὲς γίγνεται· τὸ δ' αὖ παντοδαπὸν ἐς ταὐτὸ ξυνερ- 709 D

ρουηκὸς γένος ὑπακοῦσαι μὲν τινων νομων καινων τάχα
 ἂν ἐθελήσεις μᾶλλον, τὸ δὲ συμπνεῦσαι καὶ καθάπερ
 ἵππων ξευγὸς καθ' ἓνα εἰς ταυτόν, τὸ λεγόμενον, ξυμφυ-
 σῆσαι χρόνου πολλοῦ καὶ παγγάλεπον. ἀλλ' ὅντως ἐστὶ νο-
 μοθεσία καὶ πόλεων οἰκισμοὶ πάντων τελεώτατον πρὸς
 ἀρετὴν ἀνδρῶν.

ΚΛ. Εἰκόσ· ὅπῃ δ' αὖ βλέπων τοῦτ' εἴρηκας, φράξ'
 ἔτι σαφέστερον.

E IV. ΑΘ. Ὡς γὰρ θέ, ἔοικα περὶ νομοθετῶν ἐπανιῶν καὶ
 σκοπῶν ἅμα ἐρεῖν τι καὶ φαῦλον· ἀλλ' ἂν πρὸς καιρόν
 τινα λέγωμεν, πράγμα οὐδὲν γίγνεται ἂν ἔτι. καὶ τοι τί
 ποτε δυσχεραίνω; σχεδὸν γάρ τοι πάντα οὕτως ἔοικ' ἔχειν
 τὰνθρῶπινα.

ΚΛ. Τοῦ δὴ πέρι λέγεις;

709 ΑΘ. Ἐμελλον λέγειν, ὥς οὐδεὶς ποτε ἀνθρώπων οὐ-
 δὲν νομοθετεῖ, τύχαι δὲ καὶ ξυμφοραὶ παντοῖαι πίπτου-
 σαι παντοίως νομοθετοῦσι τὰ πάντα ἡμῖν. ἡ γὰρ πόλε-
 μός τις βιασάμενος ἀνέτρεψε πολιτείας καὶ μετέβαλε νό-
 μους, ἡ πενίας χαλεπῆς ἀπορία· πολλὰ δὲ καὶ νόσοι ἀναγ-
 κάζουσι καινοτομεῖν, λοιμῶν τε ἐμπιπτόντων καὶ χρό-
 νον ἐπὶ πολὺν ἐνιαυτῶν πολλῶν πολλάκις ἀκαιρίας. ταῦτα
 δὴ πάντα προῖδ' αὖ τις αἰξίειν ἂν εἰπεῖν, ὅπερ ἐγὼ νῦν δὴ,
 B τὸ θνητὸν μὲν μηδένα νομοθετεῖν μηδὲν, τύχας δ' εἶναι
 σχεδὸν ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα· τὸ δ' ἐστὶ περὶ
 τε ναυτιλίαν καὶ κυβερνητικὴν καὶ ἰατρικὴν καὶ στρατη-
 γικὴν πάντα ταῦτ' εἰπόντα δοκεῖν εὖ λέγειν, ἀλλὰ γὰρ
 ὁμοίως αὖ καὶ τόδε ἐστὶ λέγοντα εὖ λέγειν ἐν τοῖς αὐτοῖς
 τούτοις.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ὡς θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ και-
 ρὸς τὰνθρῶπινα διακυβερνῶσι ξύμπαντα. ἡμερώτερον
 μὴν τρίτον ξυγχωρῆσαι τούτοις δεῖν ἐπεσθαι τέχνην· καιρῷ

γὰρ χειμῶνος ξυλλαβέσθαι κυβερνητικὴν ἢ μή, μέγα C
κλεονέκτημα ἔγωγ' ἂν θείην. ἢ πῶς;

ΚΑ. Οὕτως.

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τοῖς ἄλλοις ὡσαύτως κατὰ τὸν αὐ-
τὸν ἂν ἔχοι λόγον, καὶ δὴ καὶ νομοθεσία ταύτῃ τοῦτο
δοτέον· τῶν ἄλλων ξυμπιπτόντων, ὅσα δει χῶρα ξυντυ-
χεῖν, εἰ μέλλοι ποτὲ εὐδαιμόνως οἰκήσειν, τὸν νομοθέ-
την ἀληθείας ἐχόμενον τῇ τοιαύτῃ παραπείσειν ἐκάστοτε
πόλει δεῖν.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὃ γε πρὸς ἑαστόν τι τῶν εἰρημένων D
ἔχων τὴν τέχνην καὶ εὐξασθαι πού δύναιτο ὀρθῶς, τί
παρὸν αὐτῷ διὰ τύχης τῆς τέχνης ἂν μόνον ἐπιδέοι;

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Οἷ τε ἄλλοι γε δὴ πάντες οἱ νῦν δὴ φηθέντες
κλεινόμενοι τὴν αὐτῶν εὐχὴν εἰπεῖν εἰποιεν ἂν· ἢ γάρ;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ταῦτόν δὴ καὶ νομοθέτης, οἶμαι, δράσειεν.

ΚΑ. Ἐγωγ' οἶμαι.

ΑΘ. Φέρε δὴ, νομοθέτα, πρὸς αὐτὸν φῶμεν, τί σοι
καὶ πῶς πόλιν ἔχουσιν δῶμεν, ὃ λαβὼν ἔξεις ὥστ' ἐκ τῶν E
λοιπῶν αὐτὸς τὴν πόλιν ἱκανῶς διοικήσῃ; τί μετὰ τοῦτ'
εἰπεῖν ὀρθῶς ἔστιν ἄρα;

ΚΑ. Τοῦ νομοθέτου φράζωμεν τοῦτο, ἢ γάρ;

ΑΘ. Ναὶ τότε· τυραννουμένην μοι δοτε τὴν πόλιν,
φήσει· τύραννος δ' ἔστω νέος καὶ μνήμων καὶ εὐμαθὴς
καὶ ἀνδρείος καὶ μεγαλοπρεπὴς φύσει, ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς
πρόσθεν ἐλέγομεν δεῖν ἔπεσθαι ξύμπασιν τοῖς τῆς ἀρετῆς
μέρεσι, καὶ νῦν τῇ τυραννουμένῃ ψυχῇ τοῦτο ξυνεπέσθω, 710
ἐὰν μέλλῃ τῶν ἄλλων ὑπαρχόντων ὄφελος εἶναι τι.

ΚΑ. Σωφροσύνην μοι δοκεῖ φράζειν, ὦ Μέγилле,
δεῖν εἶναι τὴν ξυνεπομένην ὁ ξένος. ἢ γάρ;

ΑΘ. Τὴν δημώδη γε, ὦ Κλεινία, καὶ οὐχ ἦν τις σεμνύνων ἂν λέγοι, φρόνησιν προσαναγκάζων εἶναι τὸ σωφρονεῖν, ἀλλ' ὅπερ εὐθύς παισὶ καὶ θηρίοις, τοῖς μὲν ἀκρατῶς ἔχειν πρὸς τὰς ἡδονάς, ξύμφυτον ἐπανθεῖ, τοῖς
 B δὲ ἐγκρατῶς· ὁ καὶ μονούμενον ἔφαμεν τῶν πολλῶν ἀγαθῶν λεγομένων οὐκ ἄξιον εἶναι λόγου. ἔχετε γὰρ ὁ λέγω που.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ταύτην τοίνυν ἡμῖν ὁ τύραννος τὴν φύσιν ἔχέτω πρὸς ἐκείναις ταῖς φύσεσιν, εἰ μέλλει πόλις ὡς δυνατόν ἐστι τάχιστα καὶ ἄριστα σχήσειν πολιτείαν, ἣν λαβοῦσα εὐδαιμονέστατα διάξει. θάπτων γὰρ ταύτης καὶ ἀμείνων πολιτείας διάθεσις οὔτ' ἐστὶν οὔτ' ἂν ποτε γένοιτο.

ΚΛ. Πῶς δὴ καὶ τίني λόγῳ τοῦτο, ὦ ξέने, λέγων ἂν
 C τις ὀρθῶς λέγειν αὐτὸν πεῖθοι;

ΑΘ. Ῥαδίον που τοῦτό γε νοεῖν ἐστ', ὦ Κλεινία, κατὰ φύσιν ὡς ἐστι τοῦθ' οὕτως.

ΚΛ. Πῶς λέγεις; εἰ τύραννος γένοιτο, φῆς, νέος, σῶφρων, εὐμαθής, μνήμων, ἀνδρεῖος, μεγαλοπρεπής;

ΑΘ. Εὐτυχής, πρόσθε, μὴ κατ' ἄλλο, ἀλλὰ τὸ γενέσθαι τε ἐπ' αὐτοῦ νομοθέτην ἄξιον ἐπαίνου καὶ τινα
 D τύχην εἰς ταῦτόν ἀγαγεῖν αὐτῷ. γενομένου γὰρ τούτου πάντα σχεδὸν ἀπείργασται τῷ θεῷ, ἅπερ ὅταν βουλευθῇ διαφερόντως εὐ πρᾶξαί τινα πόλιν· δεύτερον δέ, ἐάν ποτέ τινες δύο ἄρχοντες γίνωνται τοιοῦτοι, τρίτον δ' αὖ καὶ κατὰ λόγον ὡσαύτως χαλεπώτερον, ὅσῳ πλείους, ὅσῳ δ' ἐναντίον, ἐναντίως.

ΚΛ. Ἐκ τυραννίδος ἀρίστην φης γενέσθαι πόλιν ἂν, ὡς φαίνει, μετὰ νομοθέτου γε ἄκρου καὶ τυράννου κοσμίῳ, καὶ ῥᾶστα τε καὶ τάχιστ' ἂν μεταβαλεῖν εἰς τοῦτο

ἐκ τοῦ τοιούτου, δεύτερον δὲ ἐξ ὀλιγαρχίας· ἢ πῶς λέγεις; Ε
[καὶ τὸ τρίτον ἐκ δημοκρατίας].

ΑΘ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ἐκ τυραννίδος μὲν πρῶτον, δεύ-
τερον δὲ ἐκ βασιλικῆς πολιτείας, τρίτον δὲ ἐκ τινος δημο-
κρατίας, τὸ δὲ τέταρτον ὀλιγαρχία τὴν τοῦ τοιούτου γένε-
σιν χαλεπώτατα δύναται ἂν προσδέξασθαι· πλεῖστοι γὰρ
ἐν αὐτῇ δυνάσται γίνονται. λέγομεν δὴ ταῦτα γίνε-
σθαι τότε, ὅταν ἀληθὴς μὲν νομοθέτης γένηται φύσει,
κοινῇ δὲ αὐτῷ τις ξυμβῇ φώμη πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει
μέγιστον δυναμένους· οὐ δ' ἂν τοῦτο ἀριθμῶ μὲν βραχύ- 711
τατον, ἰσχυρὸν αὖτε, καθάπερ ἐν τυραννίδι, γένηται,
ταύτῃ καὶ τότε τάχος καὶ ῥαστώνῃ τῆς μεταβολῆς γίνε-
σθαι φιλεῖ.

ΚΑ. Πῶς; οὐ γὰρ μανθάνομεν.

ΑΘ. Καὶ μὴν εἰρηταί γ' ἡμῖν οὐχ ἅπαξ ἀλλ' οἶμαι
πολλάκις· ὑμεῖς δὲ τάχα οὐδὲ τεθέασθε τυραννουμένην
πόλιν.

ΚΑ. Οὐδέ γε ἐπιθυμητῆς ἔγωγ' εἰμὶ τοῦ θεάματος.

ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γ' ἂν ἰδοῖς ἐν αὐτῇ τὸ νῦν δὴ Β
λεγόμενον.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Οὐδὲν δεῖ πόρων οὐδέ τινος παμπόλλου χρόνου
ἢ τυράννῳ μεταβαλεῖν βουλευθέντι πόλεως ἥθη, πορεύ-
εσθαι δὲ αὐτὸν δεῖ πρῶτον ταύτῃ, ὅπῃπερ ἂν ἐθελήσῃ,
εἴαν τε πρὸς ἀρετῆς ἐπιτηδεύματα προτρέπεσθαι τοὺς πο-
λίτας εἴαν τε ἐπὶ τοῦναντίον, αὐτὸν πρῶτον πάντα ὑπο-
γράφοντα τῷ πράττειν, τὰ μὲν ἐπαινοῦντα καὶ τιμῶντα, C
τὰ δ' αὖ πρὸς ψόγον ἄγοντα, καὶ τὸν μὴ πειθόμενον ἀτι-
μάζοντα καθ' ἐκάστας τῶν πράξεων.

ΚΑ. Καὶ πῶς οἴωμεθα ταχὺ ξυνακολουθήσειν τοὺς
ἄλλους πολίτας τῷ τὴν τοιαύτην πειθῶ καὶ ἅμα βίαν
εἰληφότι;

ΑΘ. Μηδεὶς ἡμᾶς πειθέτω, ὡ φίλοι, ἄλλη θᾶττον καὶ ῥᾶον μεταβάλλειν ἂν ποτε πόλιν τοὺς νόμους ἢ τῇ τῶν δυναστευόντων ἡγεμονίᾳ, μηδὲ νῦν γε ἄλλη γίνεσθαι μηδ' αὐθὺς ποτε γενήσεσθαι. καὶ γὰρ οὖν ἡμῖν οὐ τοῦτ' ἐστὶν ἀδύνατον οὐδὲ χαλεπῶς ἂν γενόμενον· ἀλλὰ τόδ' ἐστὶ τὸ χαλεπὸν γενέσθαι, καὶ ὀλίγον δὴ τὸ γεγονὸς ἐν τῷ πολλῷ χρόνῳ, ὅταν δὲ ξυμβῇ, μυρία καὶ πάντ' ἐν πόλει ἀγαθὰ ἀπεργάζεται, ἐν ἣ ποτ' ἂν ἐγγένηται.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Ὅταν ἔρως θεῖος τῶν σωφρόνων τε καὶ δικαίῳ ἐπιτηδευμάτων ἐγγένηται μεγάλαις τισὶ δυναστείαις, ἢ κατὰ μοναρχίαν δυναστευούσαις ἢ κατὰ πλούτων ὑπερ-
 Ε χᾶς διαφερούσαις ἢ γενῶν, ἢ τὴν Νέστορος ἑάν ποτέ τις ἐπωνενέγκῃ φύσιν, ὃν τῇ τοῦ λέγειν ῥώμῃ φασὶ πάντων διενεγκόντα ἀνθρώπων πλεονέξει τῷ σωφρονεῖν διαφέρειν — τοῦτ' οὖν ἐπὶ μὲν Τροίας, ὡς φασι, γέγονεν, ἐφ' ἡμῶν δὲ οὐδαμῶς· εἰ δ' οὖν γέγονεν ἢ καὶ γενήσεται τοιοῦτος ἢ νῦν ἡμῶν ἐστὶ τις, μακαρίως μὲν αὐτὸς ζῇ, μακάριοι δὲ οἱ ξυνήκοοι τῶν ἐκ τοῦ σωφρονουῦντος στόματος λόντων λόγων· ὡσαύτως δὲ καὶ ξυμπάσης δυνάμεως ὁ αὐ-
 712 τὸς πέρι λόγος, ὡς ὅταν εἰς ταῦτόν τῳ φρονεῖν τε καὶ σωφρονεῖν ἢ μεγίστη δύναμις ἐν ἀνθρώπῳ ξυμπέσῃ, τότε πολιτείας τῆς ἀρίστης καὶ νόμων τῶν τοιούτων φύεται γένεσις, ἄλλως δὲ οὐ μὴ ποτε γένηται. ταῦτα μὲν οὖν καθάπερ ἐμυθήσῃς τις λεχθεὶς κεχρησμευθῆσθαι, καὶ ἐπιδεδείχθαι τῇ μὲν χαλεπὸν ὃν τὸ πόλιν εὖνομον γίνεσθαι, τῇ δ', εἴπερ γένοιτο ὃ λέγομεν, πάντων τάχιστόν τε καὶ ῥᾶστον μακρῷ.

ΚΑ. Πῶς;

Β ΑΘ. Πειρώμεθα προσαρμόττοντες τῇ πόλει σοι καθάπερ παῖδες πρεσβῦται πλάττειν τῷ λόγῳ τοὺς νόμους.

ΚΑ. Ἴωμεν δὴ καὶ μὴ μέλλωμεν ἔτι.

Υ. ΑΘ. Θεὸν δὴ πρὸς τὴν τῆς πόλεως κατασκευὴν ἐπικαλώμεθα· ὁ δὲ ἀκούσειέ τε καὶ ἀκούσας ἴλεως εὐμενῆς τε ἡμῖν ἔλθοι συνδιακοσμήσων τὴν τε πόλιν καὶ τοὺς νόμους.

ΚΛ. Ἐλθοι γὰρ οὖν.

ΑΘ. Ἀλλὰ τίνα δὴ ποτε πολιτείαν ἔχομεν ἐν νῶϊ τῇ πόλει προστάττειν;

ΚΛ. Οἶον δὴ τί λέγεις βουλευθεῖς; φράζ' ἔτι σαφέστερον, οἶον δημοκρατίαν τινὰ ἢ ὀλιγαρχίαν ἢ ἀριστοκρατίαν ἢ βασιλικήν· οὐ γὰρ δὴ τυραννίδα γέ που λέγοις ἄν, ὥς γ' ἡμεῖς ἄν οἴηθείμεν.

ΑΘ. Φέρε δὴ τοίνυν, πότερος ὑμῶν ἀποκρίνασθαι πρότερος ἂν ἐθέλοι, τὴν οἴκοι πολιτείαν εἰπὼν τίς τούτων ἐστίν;

ΜΕ. Μῶν οὖν τὸν πρεσβύτερον ἐμὲ δικαιότερον εἰπεῖν πρότερον;

ΚΛ. Ἴσως.

ΜΕ. Καὶ μὴν ξυννοῶν γε, ὦ ξένε, τὴν ἐν Λακεδαίμονι πολιτείαν οὐκ ἔχω σοι φράζειν οὕτως, ἥντινα προσεγορεύειν αὐτὴν δεῖ. καὶ γὰρ τυραννίδι δοκεῖ μοι προσεοικέναι· τὸ γὰρ τῶν ἐφόρων θαυμαστὸν ὥς τυραννικὸν ἐν αὐτῇ γέγονε· καὶ τοι ἐνίοτέ μοι φαίνεται πασῶν τῶν πόλεων δημοκρατουμένη μάλιστ' ἐοικέναι. τὸ δ' αὖ μὴ φάναι ἀριστοκρατίαν αὐτὴν εἶναι παντάπασιν ἄτοπον· καὶ μὴν δὴ βασιλεία γε διὰ βίου τ' ἐστὶν ἐν αὐτῇ καὶ ἀρχαιοτάτῃ πασῶν καὶ πρὸς πάντων ἀνθρώπων καὶ ἡμῶν αὐτῶν λεγομένη. ἐγὼ δὲ οὕτω νῦν ἐξαίφνης ἂν ἐρωτηθεῖς ὄντως, ὅπερ εἶπον, οὐκ ἔχω διορισάμενος εἰπεῖν, τίς τούτων ἐστὶ τῶν πολιτειῶν.

ΚΛ. Ταῦτόν σοι πάθος, ὦ Μέγилле, καὶ γὰρ φαίνομαι πεπονθέναι· πάνυ γὰρ ἀπορῶ τὴν ἐν Κνωσῶ πολιτεῖαι τούτων τινὰ δισχυριζόμενος εἰπεῖν.

PLATO V.

8

ΑΘ. Ὅντως γάρ, ὦ ἄριστοι, πολιτειῶν μετέχετε· ἄς δὲ ὠνομάκαμεν νῦν, οὐκ εἰσὶ πολιτεῖαι, πόλεων δὲ οἰκήσεις δεσποζομένων τε καὶ δουλευουσῶν μέρεσιν ἑαυτῶν
 113 τισί, τὸ τοῦ δεσπότου δὲ ἐκάστη προσαγορεύεται κράτος· χρῆν δ' εἶπερ τὸ τοιοῦτου τὴν πόλιν ἔδει ἐπονομάζεσθαι, τὸ τοῦ ἀληθῶς τῶν τὸν νοῦν ἔχόντων δεσπόζοντος θεοῦ ὄνομα λέγεσθαι.

ΚΛ. Τίς δ' ὁ θεός;

ΑΘ. Ἄρ' οὐν μῦθῳ σμικρὰ γ' ἐτι προσχρηστέον, εἰ μέλλομεν ἐμμελῶς πῶς δηλῶσαι τὸ νῦν ἐρωτώμενον;

ΚΛ. Πάννυ μὲν οὐν.

VI. ΑΘ. Οὐκοῦν χρὴ ταύτῃ δρᾶν. τῶν γὰρ δὴ πό-
 B λεων, ὧν ἔμπροσθε τὰς ξυνοικήσεις διήλθομεν, ἐτι προ-
 τέρα τούτων ἀμπολυ λέγεται τις ἀρχή τε καὶ οἰκησις γε-
 γονέναι ἐπὶ Κρόνου μάλ' εὐδαίμων, ἥς μίμημα ἔχουσα
 ἐστὶν ἥτις τῶν νῦν ἄριστα οἰκεῖται.

ΚΛ. Σφόδρ' ἂν, ὥς ἔοικ', εἴη περὶ αὐτῆς δέον ἀκούειν.

ΑΘ. Ἐμοὶ γοῦν φαίνεται· διὸ καὶ παρήγαγον αὐτὴν εἰς τὸ μέσον τοῖς λόγοις.

ΚΛ. Ὅρθότατά γε δρῶν· καὶ τόν γε ἐξῆς περαίνων
 C ἂν μῦθον, εἶπερ προσήκων ἐστί, μάλ' ὀρθῶς ἂν ποιοίης.

ΑΘ. Δραστέον ὥς λέγετε. φήμην τοίνυν παραδε-
 δέγμεθα τῆς τῶν τότε μακαρίας ζωῆς, ὥς ἄφθονά τε καὶ
 αὐτόματα πάντα εἶχεν, ἥ δὲ τούτων αἰτία λέγεται τοιάδε
 τις· γινώσκων ὁ Κρόνος ἄρα, καθάπερ ἡμεῖς διεληλύ-
 θαμεν, ὥς ἀνθρωπεία φύσις οὐδεμία ἱκανὴ τὰ ἀνθρώπινα
 διοικοῦσα αὐτοκράτωρ πάντα μὴ οὐχ ὕβρεώς τε καὶ ἀδι-
 κίας μεστοῦσθαι, ταῦτ' οὐν διανοούμενος ἐφίστη τότε
 D βασιλέας τε καὶ ἄρχοντας ταῖς πόλεσιν ἡμῶν οὐκ ἀνθρώ-
 πους, ἀλλὰ γένους θειοτέρου τε καὶ ἀμείνονος, δαίμονας
 οἶον νῦν ἡμεῖς δρῶμεν τοῖς ποιμνίοις καὶ ὄσων ἡμεροῖ

εἰσιν ἀγέλαι, οὐ βοῦς βοῶν οὐδὲ αἰγας αἰγῶν ἄρχοντας
 ποιούμεν αὐτοῖσι τινας, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτῶν δεσπόζομεν,
 ἡμῖνον ἐκείνων γένος· ταῦτόν δὴ καὶ ὁ θεὸς [ἄρα καὶ]
 φιλόανθρωπος ὢν τότε γένος ἡμῶν ἐφίστη τὸ τῶν
 δαιμόνων, ὃ διὰ πολλῆς μὲν αὐτοῖς φαστῶννης, πολλῆς δ'
 ἡμῖν, ἐπιμελούμενον ἡμῶν, εἰρήνην τε καὶ αἰδῶ καὶ εὐ- E
 νομίαν καὶ ἀφθονίαν δίκης παρεχόμενον, ἀστασίαστα καὶ
 εὐδαίμονα τὰ τῶν ἀνθρώπων ἀπειργάζετο γένη. λέγει δὴ
 καὶ νῦν οὗτος ὁ λόγος ἀληθείᾳ χρώμενος, ὥς ὅσων ἂν
 πόλεων μὴ θεὸς ἀλλὰ τις ἄρχη θνητός, οὐκ ἔστι κακῶν
 αὐτοῖς οὐδὲ πόνων ἀνάφυξις· ἀλλὰ μιμεῖσθαι δεῖν ἡμᾶς
 οἶεται πάση μηχανῇ τὸν ἐπὶ τοῦ Κρόνου λεγόμενον βίον,
 καὶ ὅσον ἐν ἡμῖν ἀθανασίας ἔνεστι, τούτῳ πειδομένους
 δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τὰς τ' οἰκήσεις καὶ τὰς πόλεις διοικεῖν, 714
 τὴν τοῦ νοῦ διανομὴν ἐπονομάζοντας νόμον· εἰ δ' ἄν-
 θρωπος εἷς ἢ ὀλιγαρχία τις ἢ καὶ δημοκρατία ψυχὴν
 ἔχουσα ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ὀρεγομένην καὶ πληροῦ-
 σθαι τούτων δεομένην, στέρουσαν δὲ οὐδὲν ἀλλ' ἀνηνύτῳ
 καὶ ἀπλήστῳ κακῷ [νοσήματι] ξυνεχομένην, ἄρξει δὴ πό-
 λεως ἢ τινος ἰδιώτου καταπατήσας ὁ τοιοῦτος τοὺς νόμους,
 ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, οὐκ ἔστι σωτηρίας μηχανή. σκοπεῖν δὴ
 δεῖ τοῦτον τὸν λόγον ἡμᾶς, ὃ Κλεινία, πότερον αὐτῷ πει- B
 σόμεθα ἢ πῶς δράσομεν.

ΚΛ. Ἀνάγκη δὴ που πείθεσθαι.

ΑΘ. Ἐννοεῖς οὖν, ὅτι νόμων εἶδη τινές φασιν εἶναι
 τοσαῦτα ὅσαπερ πολιτειῶν, πολιτειῶν δὲ ἄρτι διεληλύθα
 μεν ὅσα λέγουσιν οἱ πολλοί; μὴ δὴ φαύλου πέρι νομίσης
 εἶναι τὴν νῦν ἀμφισβήτησιν, περὶ δὲ τοῦ μεγίστου· τὸ
 γὰρ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον οἱ χορὴ βλέπειν, πάλιν ἡμῖν ἀμ-
 φισβητούμενον ἐλήλυθεν. οὔτε γὰρ πρὸς τὸν πόλεμον
 οὔτε πρὸς ἀρετὴν ὅλην βλέπειν δεῖν φασὶ τοὺς νόμους, C
 ἀλλ' ἥτις ἂν καθεστηκυῖα ἢ πολιτεία, ταύτῃ ἰδεῖν τὸ ξυμ-

φέρων, ὅπως ἄρξει τε αἰεὶ καὶ μὴ καταλυθήσεται, καὶ τὸν φύσει ὄρον τοῦ δικαίου λέγεσθαι κάλλισθ' οὕτως.

ΚΛ. Πῶς;

ΑΘ. Ὅτι τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον ἐστὶ.

ΚΛ. Λέγ' ἐτι σαφέστερον.

ΑΘ. Ὡδε. τίθεται δὴ πον, φασί, τοὺς νόμους ἐν τῇ πόλει ἐκάστοτε τὸ κρατοῦν. ἡ γάρ;

ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

D ΑΘ. Ἀρ' οὖν οἶει, φασί, ποτὲ δῆμον νικήσαντα ἢ τινα πολιτείαν ἄλλην ἢ καὶ τύραννον θήσεσθαι ἐκόντα πρὸς ἄλλο τι πρῶτον νόμους ἢ τὸ συμφέρον ἑαυτῷ τῆς ἀρχῆς τοῦ μένειν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν;

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ ὅς ἂν ταῦτα τὰ τεθέντα παραβαίῃ, κολάσει ὁ θέμενος ὡς ἀδικοῦντα, δίκαια εἶναι ταῦτ' ἐπονομάζων;

ΚΛ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Ταῦτ' ἄρ' αἰεὶ καὶ οὕτω καὶ ταύτῃ τὸ δίκαιον ἂν ἔχοι.

ΚΛ. Φησὶ γοῦν οὗτος ὁ λόγος.

E ΑΘ. Ἔστι γὰρ τοῦτο ἐν ἐκείνων τῶν ἀξιωματῶν ἀρχῆς πέρι.

ΚΛ. Ποίων δὴ;

ΑΘ. Τῶν ἃ τότε ἐπεσκοποῦμεν, τίνας τίνων ἀρχεῖν δεῖ. καὶ ἐφάνη δὴ γονέας μὲν ἐκγόνων, νεωτέρων δὲ πρεσβυτέρους, γενναίους δὲ ἀγεννῶν, καὶ συχνὰ ἅττα ἢν ἄλλ', εἰ μεμνήμεθα, καὶ ἐμπόδια ἑτερα ἑτέροισι· καὶ δὴ καὶ 715 ἐν ἣν αὐτῶν τοῦτο, καὶ ἐφαμέν πον κατὰ φύσιν τὸν Πίνδαρον ἄγειν δικαιοῦντα τὸ βιαιότατον, ὡς φάναι.

ΚΛ. Ναί, ταῦτ' ἦν ἃ τότε ἐλέγχθη.

ΑΘ. Σκόπει δὴ ποτέροις τισὶν ἡ πόλις ἡμῶν ἐστὶ πα-

ραδοτέα. γέγονε γὰρ δὴ μυριάκις ἤδη τὸ τοιοῦτον ἐν τισὶ πόλεσιν.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

VII. ΑΘ. Ἀρχῶν περιμαχῆτων γενομένων οἱ νικῆσαντες τὰ τε πράγματα κατὰ τὴν πόλιν οὕτως ἐσφετέρισαν σφόδρα, ὥστε ἀρχῆς μὴδ' ὅτιοῦν μεταδιδόναι τοῖς ἡττηθεῖσι, μήτε αὐτοῖς μήτε ἐκγόνοις, παραφυλάττοντες δὲ ἀλλήλους ζῶσιν, ὅπως μὴ ποτέ τις εἰς ἀρχὴν ἀφικόμε- B
νος ἐπαναστῇ μεμνημένος τῶν ἐμπροσθεν γεγονότων κακῶν. ταύτας δὴ πού φαμεν ἡμεῖς νῦν οὗτ' εἶναι πολιτείας οὗτ' ὀρθοὺς νόμους, ὅσοι μὴ ξυμπάσης τῆς πόλεως ἔνεκα τοῦ κοινοῦ ἐτέθησαν· οἳ δ' ἔνεκα τινῶν, στασιωτείας ἀλλ' οὐ πολιτείας τούτους φαμέν, καὶ τὰ τούτων δίκαια, ἃ φασιν εἶναι, μάτην εἰρηῇσθαι. λέγεται δὲ τοῦδ' ἔνεκα ταυθ' ἡμῖν, ὥς ἡμεῖς τῇ σῇ πόλει ἀρχὰς οὗθ' ὅτι πλουσιός ἐστί τις δώσομεν, οὗθ' ὅτι τῶν τοιούτων ἄλλο οὐδὲν κεκτη- C
μένος, ἰσχὺν ἢ μέγεθος ἢ τι γένος· ὅς δ' ἂν τοῖς τεθειμένοις νόμοις εὐπειθέστατός τ' ἦ καὶ νικᾷ ταύτην τὴν νίκην ἐν τῇ πόλει, τούτῳ φαμέν καὶ τὴν τῶν θεῶν ὑπηρεσίαν δοτέον εἶναι τὴν μεγίστην τῷ πρώτῳ, καὶ δευτέραν τῷ τὰ δεύτερα κρατοῦντι, καὶ κατὰ λόγον οὕτω τοῖς ἐφεξῆς τὰ μετὰ ταυθ' ἕκαστα ἀποδοτέον εἶναι. τοὺς δ' ἀρχοντας λεγομένους νῦν ὑπηρέτας τοῖς νόμοις ἐκάλεσα οὗ τι καινοτομίας ὀνομάτων ἔνεκα, ἀλλ' ἡγοῦμαι παντὸς μᾶλλον D
εἶναι παρὰ τοῦτο σωτηρίαν τε πόλει καὶ τούνναντίον. ἐν ἧ μὲν γὰρ ἂν ἀρχόμενος ἦ καὶ ἄκυρος νόμος, φθορὰν ὀρῶ τῇ τοιαύτῃ ἐτοίμην οὖσαν· ἐν ἧ δὲ ἂν δεσπότης τῶν ἀρχόντων, οἳ δὲ ἀρχοντες δοῦλοι τοῦ νόμου, σωτηρίαν καὶ πάνθ' ὅσα θεοὶ πόλεσιν ἔδοσαν ἀγαθὰ γιγνόμενα καθορῶ.

ΚΑ. Ναὶ μὰ Δί', ὃ ξένε· καθ' ἡλικίαν γὰρ ὅξυ βλέπεις.

ΑΘ. Νέος μὲν γὰρ ὢν πᾶς ἄνθρωπος τὰ τοιαῦτα ἀμβλύτατα αὐτὸς αὐτοῦ ὁρᾷ, γέρον δὲ ὀξύτατα.

ΚΛ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Τί δὴ τὸ μετὰ ταῦτα; ἄρ' οὐχ ἤκοντας μὲν καὶ παρόντας θῶμεν τοὺς ἐποίκους, τὸν δ' ἐξῆς αὐτοῖς διαπεραντέον ἂν εἴη λόγον;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ἄνδρες, τοίνυν θῶμεν πρὸς αὐτούς, ὁ μὲν δὴ θεός, ὥσπερ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχὴν τε καὶ τελευτὴν
716 καὶ μέσα τῶν ὄντων ἀπάντων ἔχων, εὐθείᾳ περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος· τῷ δ' αἰὲς ξυνέπεται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τοῦ θείου νόμου τιμωρός, ἧς ὁ μὲν εὐδαιμονήσειν μέλλων ἐχόμενος ξυνέπεται ταπεινός καὶ κεκοσμημένος, εἰ δέ τις ἐξαρθεὶς ὑπὸ μεγαλαυχίας ἢ χρημάτων ἐπαιρόμενος ἢ τιμαῖς ἢ καὶ σώματος εὐμορφίᾳ ἅμα νεότητι καὶ ἀνοίᾳ φλέγεται τὴν ψυχὴν μεθ' ὕβρεως, ὡς οὐτ' ἄρχοντας οὔτε τινὸς ἡγεμόνος θεόμενος, ἀλλὰ καὶ
B ἄλλοις ἱκανὸς ὢν ἡγεῖσθαι, καταλείπεται ἐρημος θεοῦ, καταλειφθεὶς δὲ καὶ ἔτι ἄλλους τοιούτους προσλαβὼν σκιρτᾷ ταράττων πάνθ' ἅμα, καὶ πολλοῖς τισὶν ἔδοξεν εἶναι τίς, μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολὺν ὑποσχὼν τιμωρίαν οὐ μεμπτήν τῇ δίκῃ ἑαυτὸν τε καὶ οἶκον καὶ πόλιν ἄρδην ἀνάστατον ἐποίησε. πρὸς ταῦτ' οὖν οὕτω διατεταγμένα τί χρὴ δρᾶν ἢ διανοεῖσθαι καὶ τί μὴ τὸν ἔμφορον;

ΚΛ. Δῆλον δὴ τοῦτό γε, ὡς τῶν ξυνακολουθησόντων ἐσόμενον τῷ θεῷ δεῖ διανοηθῆναι πάντα ἄνδρα.

C **VIII. ΑΘ.** Τίς οὖν δὴ πρᾶξις φίλῃ καὶ ἀκόλουθος θεῷ; μία καὶ ἓνα λόγον ἔχουσα ἀρχαῖον, ὅτι τῷ μὲν ὁμοίᾳ τὸ ὅμοιον ὄντι μετρίῳ φίλον ἂν εἴη, τὰ δ' ἅμετρα οὐτ' ἀλλήλοισι οὔτε τοῖς ἐμμέτροις. ὁ δὴ θεὸς ἡμῖν πάντων χρημάτων μέτρον ἂν εἴη μάλιστα, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ πού τις, ὥς φασιν, ἄνθρωπος· τὸν οὖν τῷ τοιούτῳ προσφιλή

γενησόμενον εἰς δύναμιν ὅτι μάλιστα καὶ αὐτὸν τοιοῦτον ἀναγκαῖον γίνεσθαι, καὶ κατὰ τοῦτον δὴ τὸν λόγον ὁ D
 μὲν σώφρων ἡμῶν θεῶ φίλος, ὁμοιος γάρ, ὁ δὲ μὴ σώ-
 φρων ἀνόμοιός τε καὶ διάφορος καὶ ἄδικος· καὶ τᾶλλα
 οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἔχει. νοησωμεν δὴ τούτοις
 ἐπόμενον εἶναι τὸν τοιόνδε λόγον, ἀπάντων κάλλιστον καὶ
 ἀληθέστατον, οἶμαι, λόγων, ὥς τῷ μὲν ἀγαθῷ θύειν καὶ
 προσομιλεῖν δὴ τοῖς θεοῖς εὐχαῖς καὶ ἀναθήμασι καὶ ξυμ-
 πᾶσῃ θεραπείᾳ θεῶν κάλλιστον καὶ ἄριστον καὶ ἀνυσι-
 μώτατον πρὸς τὸν εὐδαίμονα βίον καὶ δὴ καὶ διαφερόν-
 τως πρέπον, τῷ δὲ κακῷ τούτων τάναντία πέφυκεν. ἀκά- E
 θαρτος γὰρ τὴν ψυχὴν ὅ γε κακός, καθαρὸς δὲ ὁ ἐναν-
 τίος· παρὰ δὲ μιαροῦ δῶρα οὐτ' ἄνδρ' ἀγαθὸν οὔτε θεὸν
 ἔστι ποτὲ τό γε ὀρθὸν δέχεσθαι· μάτην οὖν περὶ θεοῦς ὁ 717
 πολὺς ἔστι πόνος τοῖς ἀνοσίοις, τοῖσι δὲ ὁσίοις ἐγκαιρό-
 τατος ἄπασι. σκοπὸς μὲν οὖν ἡμῖν οὗτος, οὐ δεῖ στοχάζε-
 σθαι· βέλη δὲ αὐτοῦ καὶ οἶον ἢ τοῖς βέλεσιν ἐφesis τὰ
 ποῖ' ἂν λεγόμενα ὀρθότατα φέροιτ' ἄν; πρῶτον μὲν,
 φασί, τιμὰς τὰς μετ' Ὀλυμπίους τε καὶ τοὺς τὴν πόλιν
 ἔχοντας θεοὺς τοῖς χθονίοις ἂν τις θεοῖς ἄρτια καὶ δεύ-
 τερα καὶ ἀριστερὰ νέμων ὀρθότατα τοῦ τῆς εὐσεβείας
 σκοποῦ τυγχάνοι, τοῖς δὲ τούτων ἄνωθεν τὰ περιττὰ καὶ B
 ἀντίφωνα τοῖς ἐμπροσθεν ῥηθείσι νῦν δὴ. μετὰ θεοὺς δὲ
 τούσδε καὶ τοῖς δαίμοσιν ὅ γ' ἐμφρων ὀργιάζοιτ' ἂν,
 ἥρωσι δὲ μετὰ τούτους· ἐπακολουθοῖ δ' αὐτοῖς ἰδρύματα
 ἰδία πατρῶων θεῶν κατὰ νόμον ὀργιαζόμενα, γονέων δὲ
 μετὰ ταῦτα τιμαὶ ζώντων, οἷς θέμις ὀφείλοντα ἀποτίνειν
 τὰ πρῶτά τε καὶ μέγιστα ὀφειλήματα, χρηῶν πάντων πρε-
 σβύτατα, νομίζειν δέ, ἃ κέκτηται καὶ ἔχει, πάντα εἶναι C
 τῶν γεννησάντων καὶ θρεψαμένων πρὸς τὸ παρέχειν αὐτὰ C
 εἰς ὑπηρεσίαν ἐκείνοις κατὰ δύναμιν πᾶσαν, ἀρχόμενον
 ἀπὸ τῆς οὐσίας, δεύτερα τὰ τοῦ σώματος, τρίτα τὰ τῆς

- ψυχῆς, ἀποτίνοντα δανείσματα ἐπιμελείας τε καὶ ὑπερπο-
 νούντων ὠδῖνας παλαιὰς ἐπὶ νέοις δανεισθείσας, ἀποδι-
 δόντα δὲ παλαιοῖς ἐν τῷ γήραϊ σφόδρα κεκρημένοις. παρὰ
 δὲ πάντα τὸν βίον ἔχειν τε καὶ ἐσχηκέναι χρῆ πρὸς αὐτοῦ
 γονείας εὐφημίαν ~~διαφερόντως, οἷόν τι~~ κούφων καὶ πτηνῶν
 D λόγων βαρυτάτη ζημία· πᾶσι γὰρ ἐπίσκοπος τοῖς περὶ τὰ
 τοιαῦτα ἐτάχθη Δίκης Νέμεσις ἄγγελος· θυμουμένοις τε
 οὖν ὑπείκειν δεῖ καὶ ἀποπιμπλάσι τὸν θυμόν, ἐάν τ' ἐν
 λόγοις ἐάν τ' ἐν ἔργοις δρῶσι τὸ τοιοῦτον, ξυγγιγνώ-
 σκοντα, ὡς εἰκότως μάλιστα πατήρ νεῖε δοξάζων ἀδικεί-
 σθαι θυμοῖτ' ἂν διαφερόντως. τελευτησάντων δὲ γονέων
 E τῶν εἰθισμένων ὄγκων μήτ' ἐλλείποντα ὧν οἱ προπάτορες
 τοὺς ἑαυτῶν γεννητάς ἐτίθεσαν, τάς τε αὖ κατ' ἐνιαυτὸν
 τῶν ἤδη τέλος ἔχοντων ὡσαύτως ἐπιμελείας τὰς κόσμον
 φερούσας ἀποδιδόναι· τῷ δὲ μὴ παραλείπειν μνήμην ἐν-
 F18 δελεγῇ παρεχόμενον, τούτῳ μάλιστ' αἰεὶ πρεσβεύειν, δα-
 πάνης τε τῆς διδομένης ὑπὸ τύχης τὸ μέτριον τοῖς κεκμη-
 κόσι νέμοντα· ταῦτ' ἂν ποιοῦντες καὶ κατὰ ταῦτα ζῶντες
 ἐκάστοτε ἑκάστοι τὴν ἀξίαν ἂν παρὰ θεῶν καὶ ὅσοι κρείτ-
 τονες ἡμῶν κομιζοίμεθα, ἐν ἐλπίσιν ἀγαθαῖς διάγοντες
 τὸ πλεῖστον τοῦ βίου. ἃ δὲ πρὸς ἐκρόνους καὶ ξυγγενεῖς
 καὶ φίλους καὶ πολίτας ὅσα τε ξενικὰ πρὸς θεῶν θεραπεύ-
 ματα καὶ ὁμιλίας ξυμπάντων τούτων ἀποτελοῦντα τὸν
 B ἑαυτοῦ βίον παιδρυνάμενον κατὰ νόμον κοσμεῖν δεῖ, τῶν
 νόμων αὐτῶν ἢ διεξοδος, τὰ μὲν πεῖθουσα, τὰ δὲ μὴ ὑπεί-
 κοντα πειθοῖ τῶν ἡθῶν βία καὶ δίκη κολάζουσα, τὴν πό-
 λιν ἡμῖν ξυμβουλευθέντων θεῶν μακαρίαν τε καὶ εὐδαί-
 μονα ἀποτελεῖ· ἃ δὲ χρῆ μὲν αὖ καὶ ἀναγκαῖον εἰπεῖν νο-
 μοθέτην, ὅστις ἄπερ ἐγὼ διανοεῖται, ἐν δὲ σχήματι νόμον
 ἀναρμοστέε λεγόμενα, τούτων πέρι δοκεῖ μοι δείγμα προ-
 C ενεγκόντα αὐτῷ τε καὶ ἐκείνοις οἷς νομοθετήσῃ, τὰ λοιπὰ

πάντα εἰς δύναμιν διεξελθόντα, τὸ μετὰ τοῦτο ἄρχεσθαι τῆς θέσεως τῶν νόμων. ἔστι δὲ δὴ τὰ τοιαῦτα ἐν τίνι μάλιστα σχήματι κείμενα; οὐ πάνυ ῥάδιον ἐν ἐνὶ περιλαβόντα εἰπεῖν αὐτὰ οἷόν τινα τύπω, ἀλλ’ οὕτωςί τινα τρόπον λάβωμεν, ἂν τι συνώμεθα περὶ αὐτῶν βεβαιώσασθαι.

ΚΑ. Λέγε τὸ ποῖον.

ΑΘ. Βουλοίμην ἂν αὐτοὺς ὥς εὐπειθεστάτους πρὸς ἀρετὴν εἶναι, καὶ δῆλον ὅτι πειράσεται τοῦτο ὁ νομοθέτης ἐν ἀπάσῃ ποιεῖν τῇ νομοθεσίᾳ.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

D

ΙΧ. ΑΘ. Τὰ τοίνυν δὴ λεχθέντα ἔδοξέ τί μοι προὔργου δοῆναι εἰς τὸ περὶ ὧν ἂν παραινῇ μὴ παντάπασιν ὧμῆς ψυχῆς λαβόμενα, μᾶλλον δ’ ἡμερώτερόν τε ἂν ἀκούειν καὶ εὐμενέστερον· ὥστε εἰ καὶ μὴ μέγα τι, σμικρὸν δὲ τὸν ἀκούοντα, ὅπερ φησὶν, εὐμενέστερον γιγνόμενον εὐμαθέστερον ἀπεργάζεται, πᾶν ἀγαπητόν. οὐ γὰρ πολλή τις εὐπέτεια οὐδὲ ἀφθονία τῶν προθυμονυμένων ὥς ἀρίστων ὅτι μάλιστα καὶ ὥς τάχιστα γίνεσθαι, τὸν δὲ Ἡσίοδον οἱ πολλοὶ σοφὸν ἀποφαίνουσι λέγοντα, ὥς ἡ μὲν ἐπὶ τὴν κακότητα ὁδὸς λεία καὶ ἀνιδιτὶ παρέχει πορεύεσθαι, μάλα βραχεῖα οὖσα, τῆς δ’ ἀρετῆς, φησὶν,

ἰδρωτά θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
ἀθάνατοι, μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐς αὐτήν,
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ’ εἰς ἄκρον ἵκηται,
θηλὴν δὴ πειτα πέλει, χαλεπὴ περ ἐοῦσα.

719

ΚΑ. Καὶ καλῶς γ’ εἰκε λέγοντι.

ΑΘ. Πάνυ μὲν οὖν. ὁ δὲ προάγων λόγος ὃ γε μοι ἀπείργασται, βούλομαι ὑμῖν εἰς τὸ μέσον αὐτὸ θεῖναι.

ΚΑ. Τίθει δὴ.

ΑΘ. Λέγωμεν δὴ τῷ νομοθέτῃ διαλεγόμενοι τόδε· εἰπέ ἡμῖν, ὃ νομοθέτα, εἴπερ ὅτι χρὴ πράττειν ἡμᾶς καὶ Β λέγειν εἰδείης, ἅρ’ οὐ δῆλον ὅτι καὶ ἂν εἴποις;

ΚΛ. Ἀναγκαῖον.

ΑΘ. Σμικρῷ δὴ πρόσθεν ἄρα οὐκ ἠκούσαμεν σου λέγοντος, ὥς τὸν νομοθέτην οὐ δεῖ τοῖς ποιηταῖς ἐπιτρέπειν ποιεῖν, ὃ ἂν αὐτοῖς ἢ φίλον; οὐ γὰρ ἂν εἶδεν, τί ποτ' ἐναντίον τοῖς νόμοις ἂν λέγοντες βλάπτοιεν τὴν πόλιν.

ΚΛ. Ἀληθῆ μέντοι λέγεις.

ΑΘ. Ὅτι δὴ τῶν ποιητῶν εἰ τάδε λέγοιμεν πρὸς αὐτόν, ἄρ' ἂν τὰ λεχθέντα εἴη μέτρια;

ΚΛ. Ποῖα;

- C ΑΘ. Τάδε· παλαιὸς μῦθος, ὃ νομοθέτα, ὑπὸ τε αὐτῶν ἡμῶν αἰεὶ λεγόμενός ἐστι καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι ξυνδεδογμένος, ὅτι ποιητῆς, ὁπόταν ἐν τῷ τρίποδι τῆς Μούσης καθίζηται, τότε οὐκ ἔμφρων ἐστίν, οἷον δὲ κρήνη τις τὸ ἐπιὸν ρεῖν ἐτοιμῶς ἔᾳ, καὶ τῆς τέχνης οὔσης μιμήσεως ἀναγκάζεται ἐναντίως ἀλλήλοις ἀνθρώπους ποιῶν διατιθεμένους ἐναντία λέγειν αὐτῷ πολλάκις, οἷδε δὲ οὐτ' D εἰ ταῦτα οὐτ' εἰ θάτερα ἀληθῆ τῶν λεγομένων· τῷ δὲ νομοθέτῃ τοῦτο οὐκ ἔστι ποιεῖν ἐν τῷ νόμῳ, δύο περὶ ενός, ἀλλὰ ἓνα περὶ ἐνὸς αἰεὶ δεῖ λόγον ἀποφαίνεσθαι. σκέψαι δ' ἐξ αὐτῶν τῶν ὑπὸ σοῦ νῦν δὴ λεχθέντων. οὔσης γὰρ ταφῆς τῆς μὲν ὑπερβεβλημένης, τῆς δὲ ἐλλειπούσης, τῆς δὲ μετρίας, τὴν μίαν ἐλόμενος σύ, τὴν μέσην, ταύτην προστάττεις καὶ ἐπῆνεσας ἀπλῶς· ἐγὼ δέ, εἰ μὲν γυνή μοι διαφέρειουσα εἴη πλούτῳ καὶ θάπτειν αὐτὴν διακελεύ- E οῖτο ἐν τῷ ποιήματι, τὸν ὑπερβάλλοντα ἂν τάφον ἐπαινοῖν, φειδωλὸς δ' αὖ τις καὶ πένης ἀνὴρ τὸν καταδεᾶ, μέτρον δὲ οὐσίας κεκτημένος καὶ μέτριος αὐτὸς ὢν τὸν αὐτὸν ἂν ἐπαινέσοι. σοὶ δ' οὐχ οὕτω ρητέον, ὥς νῦν εἶπες, μέτριον εἰπών, ἀλλὰ τί τὸ μέτριον καὶ ὁπόσον, ρητέον, ἢ τὸν τοιοῦτον λόγον μήπω σοι διανοοῦ γίγνεσθαι νόμον.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

Χ. ΑΘ. Πότερον οὖν ἡμῖν ὁ τεταγμένος ἐπὶ τοῖς νομοῖς μηδὲν τοιοῦτον προσαγορεύῃ ἐν ἀρχῇ τῶν νόμων, ἀλλ' εὐθύς ὃ δεῖ ποιεῖν καὶ μὴ φράξῃ τε καὶ ἐπαπειλήσας τὴν ζημίαν ἐπ' ἄλλον τρέπηται νόμον, παραμυθίας δὲ καὶ 726 πειθοῦς τοῖς νομοθετουμένοις μηδὲ ἐν προσδιδῶ; καθάπερ ἰατρὸς δέ τις, ὁ μὲν οὕτως, ὁ δ' ἐκείνως ἡμᾶς εἰσθὲν ἐκάστοτε θεραπεύειν — ἀναμιμνησκώμεθα δὲ τὸν τρόπον ἐκάτερον, ἵνα τοῦ νομοθέτου δεώμεθα, καθάπερ ἰατροῦ δέοιντο ἂν παῖδες τὸν πραότατον αὐτὸν θεραπεύειν τρόπον ἑαυτούς· οἷον δὴ τί λέγομεν; εἰσὶ πού τινες ἰατροί, φαμέν, καὶ τινες ὑπηρέται τῶν ἰατρῶν, ἰατροὺς δὲ καλοῦμεν δὴ πον καὶ τούτους.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

B

ΑΘ. Ἐάν τέ γ' ἐλεύθεροι ὥσιν ἐάν τε δοῦλοι, κατ' ἐπίταξιν δὲ τῶν δεσποτῶν καὶ θεωρίαν καὶ κατ' ἐμπειρίαν τὴν τέχνην κτῶνται, κατὰ φύσιν δὲ μὴ, καθάπερ οἱ ἐλεύθεροι αὐτοὶ τε μεμαθήκασιν οὕτω τοὺς τε αὐτῶν διδάσκουσι παῖδας. θείης ἂν ταῦτα δύο γένη τῶν καλουμένων ἰατρῶν;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ἀρ' οὖν καὶ ξυννοεῖς, ὅτι δούλων καὶ ἐλευθέρων ὄντων τῶν καμνόντων ἐν ταῖς πόλεσι τοὺς μὲν δούλους σχεδόν τι οἱ δοῦλοι τὰ πολλὰ ἰατρεύουσι περιτρέχοντες καὶ ἐν τοῖς ἰατρείοις περιμένοντες, καὶ οὕτε τινὰ λόγον ἐκάστου πέρι νοσήματος ἐκάστου τῶν οἰκετῶν οὐδεὶς τῶν τοιούτων ἰατρῶν δίδωσιν οὐδ' ἀποδέχεται, προστάξας δ' αὐτῷ τὰ δόξαντα ἐξ ἐμπειρίας, ὥς ἀκριβῶς εἰδώς, καθάπερ τύραννος αὐθαδῶς οἴχεται ἀποπηδήσας πρὸς ἄλλον κάμνοντα οἰκέτην, καὶ ῥαστώνην οὕτω τῷ δεσπότῃ παρασκευάζει τῶν καμνόντων τῆς ἐπιμελείας· ὁ δὲ 727 ἐλεύθερος ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ τῶν ἐλευθέρων νοσή-

D

ματα θεραπεύει τε καὶ ἐπισκοπεῖ, καὶ ταῦτα ἐξετάζων ἀπ' ἀρχῆς καὶ κατὰ φύσιν, τῷ κάμνοντι κοινούμενος αὐτῷ τε καὶ τοῖς φίλοις, ἅμα μὲν αὐτὸς μανθάνει τι παρὰ τῷ νοσοῦντων, ἅμα δέ, καθ' ὅσον οἷός τ' ἐστί, διδάσκει τὸν ἀσθενοῦντα αὐτόν, καὶ οὐ πρότερον ἐπέταξε πρὶν ἂν πη ξυμπείσῃ, τότε δὲ μετὰ πειθοῦς ἡμερούμενον αἰεὶ παρα-
 E σκευάζων τὸν κάμνοντα, εἰς τὴν ὑγίειαν ἄγων, ἀποτελεῖν πειρᾶται; πότερον οὕτως ἢ ἐκείνως ἰατρός τε ἰώμενος ἀμείνων καὶ γυμναστὴς γυμνάζων· διχῇ τὴν μίαν ἀποτε-
 λῶν δύναμιν, ἢ μοναχῇ καὶ κατὰ τὸ χεῖρον τοῖν δυοῖν καὶ ἀγριώτερον ἀπεργαζόμενος;

ΚΛ. Πολύ που διαφέρουν, ὦ ξένε, τὸ διπλῇ.

ΑΘ. Βούλει δὴ καὶ θεασώμεθα τὸ διπλοῦν τοῦτο καὶ ἀπλοῦν ἐν ταῖς νομοθεσίαις αὐταῖς γιγνόμενον;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ βούλομαι;

XI. ΑΘ. Φέρε δὴ πρὸς θεῶν, τίς ἄρα πρῶτον νό-
 μον θεῖτ' ἂν ὁ νομοθέτης; ἄρ' οὐ κατὰ φύσιν τὴν περὶ
 121 γενέσεως ἀρχὴν πρώτην πόλεων περὶ κατακοσμήσει ταῖς τάξεσιν;

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ἀρχὴ δ' ἐστὶ τῶν γενέσεων πάσαις πόλεσιν ἄρ οὐχ ἡ τῶν γάμων σύμμιξις καὶ κοινωνία;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Γαμικοὶ δὴ νόμοι πρῶτοι κινδυνεύουσι τιθέμε-
 νοι καλῶς ἂν τίθεσθαι πρὸς ὀρθότητα πάσῃ πόλει.

ΚΛ. Παντάπασιν μὲν οὖν.

ΑΘ. Λέγωμεν δὴ πρῶτον τὸν ἀπλοῦν, ἔχει δ' ἂν πως
 ἴσως ὧδε· γαμεῖν δέ, ἐπειδὰν ἐτῶν ἢ τις τριάκοντα, μέχρι
 B ἐτῶν πέντε καὶ τριάκοντα, εἴ δὲ μή, ζημιοῦσθαι χρήμασί
 τε καὶ ἀτιμίᾳ, χρήμασι μὲν τόσοις καὶ τόσοις, τῇ καὶ τῇ δὲ
 ἀτιμίᾳ. ὁ μὲν ἀπλοῦς ἔστω τις τοιοῦτος περὶ γάμων, ὁ δὲ
 διπλοῦς ὧδε· γαμεῖν δέ, ἐπειδὰν ἐτῶν ἢ τις τριάκοντα,

μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα, διανοηθέντα, ὥς ἐστιν ἡ τὸ ἀνθρώπινον γένος φύσει τινὶ μετείληφεν ἀθανασίας, οὐ καὶ πέφυκεν ἐπιθυμίαν ἰσχεῖν πᾶς πᾶσαν· τὸ γὰρ γενέσθαι κλεινὸν καὶ μὴ ἀνώνυμον κείσθαι τετελευτηκότα C τοῦ τοιούτου ἐστὶν ἐπιθυμία. γένος οὖν ἀνθρώπων ἐστὶ τι ξυμφυῆς τοῦ παντὸς χρόνου, ὃ διὰ τέλους αὐτῷ ξυνέπεται καὶ συνέφεται, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀθάνατον ὄν, τῷ παῖδας παίδων καταλειπόμενον ταύτῳ καὶ ἐν ὃν αἰετὶ γενέσει τῆς ἀθανασίας μετεκληθέναι τούτου δὴ ἀποστερεῖν, ἐκόντα ἑαυτὸν οὐδέποτε ὁσιον, ἐκ προνοίας δ' ἀποστερεῖ ὅς ἂν παίδων καὶ γυναικὸς ἀμελῇ. πειθόμενος μὲν οὖν τῷ νόμῳ ἀξήμιος ἀπαλλάττοιο ἄν, μὴ πειθόμενος δὲ αὐτῷ D μὴδὲ γαμῶν ἔτη τριάκοντα γεγονῶς καὶ πέντε ζημιούσθω μὲν κατ' ἐνιαυτὸν τόσῳ καὶ τόσῳ, ἵνα μὴ δοκῇ τὴν μοναλίαν οἱ κέρδος καὶ ῥαστώνην φέρειν, μὴ μετεχέτω δὲ τιμῶν, ὧν ἂν οἱ νεώτεροι ἐν τῇ πόλει τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν τιμῶσιν ἐκάστοτε. τοῦτον δὴ παρ' ἐκείνων τὸν νόμον ἀκούσαντα ἔξεστι περὶ ἐνὸς ἐκάστου διανοηθῆναι, πότερον αὐτοὺς διπλοῦς οὕτω δεῖ γίνεσθαι τῷ μήκει τὸ E σμικρότατον διὰ τὸ πείθειν τε ἅμα καὶ ἀπειλεῖν, ἢ τῷ ἀπειλεῖν μόνον χρωμένους ἀπλοῦς γίνεσθαι τοῖς μήκεσιν.

ME. Πρὸς μὲν τοῦ Λακωνικοῦ τρόπου, ὃ ξένη, τὸ τὰ βραχύτερα αἰετὶ προτιμᾶν· τούτων μὲν τῶν γραμμάτων εἴ τις κριτὴν ἐμὲ κελεύοι γίνεσθαι πότερα βουλοίμην ἂν ἐν τῇ πόλει μοι γεγραμμένα τεθῆναι, τὰ μακρότερ' ἂν εἰλοίμην, καὶ δὴ καὶ περὶ παντὸς νόμου κατὰ τοῦτο τὸ πα- 721 ράδειγμα, εἰ γίγνοιτο ἐκάτερα, ταύτῳ τοῦτ' ἂν αἰροίμην. οὐ μὲν ἀλλὰ που καὶ Κλεινία τῷδ' ἀρέσκειν δεῖ τὰ νῦν νομοθετούμενα· τούτου γὰρ ἡ πόλις ἡ νῦν τοῖς τοιούτοις νόμοις χρῆσθαι διανοομένη.

ΚΛ. Καλῶς γ', ὦ Μέγιλλε, εἶπες.

XII. ΑΘ. Τὸ μὲν οὖν περὶ πολλῶν ἢ ὀλίγων γραμμάτων ποιήσασθαι τὸν λόγον λίαν εὐήθες· τὰ γὰρ οἶμαι βέλ-
 B τιστα, ἀλλ' οὐ τὰ βραχύτατα οὐδὲ τὰ μήκη τιμητέον· τὰ
 δ' ἐν τοῖς νῦν δὴ νόμοις ῥηθεῖσιν οὐ διπλῶ θάτερα τῶν
 ἐτέρων διάφορα μόνον εἰς ἀρετὴν τῆς χρείας, ἀλλ' ὅπερ
 ἐρρήθη νῦν δὴ, τὸ τῶν διττῶν λατρῶν γένος ὀρθότατα
 παρετέθη. πρὸς τούτῳ δὲ οὐδεὶς ἔοικε διανοηθῆναι πώ-
 ποτε τῶν νομοθετῶν, ὥς ἐξὸν δυοῖν χρῆσθαι πρὸς τὰς
 νομοθεσίας, παιδοὶ καὶ βίᾳ, καθ' ὅσον οἶόν τε ἐπὶ τὸν
 ἄπειρον παιδείας ὄχλον τῷ ἐτέρῳ χρῶνται μόνον· οὐ γὰρ
 C παιδοὶ κεραννύντες τὴν ἀρχὴν νομοθετοῦσιν, ἀλλ' ἀκρά-
 τῳ μόνον τῇ βίᾳ. ἐγὼ δέ, ὦ μακάριοι, καὶ τρίτον ἔτι
 περὶ τοὺς νόμους ὀρθῶ γίνεσθαι δεόν, οὐδαμῇ τὰ νῦν γι-
 γνόμενον.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Ἐξ αὐτῶν ὧν νῦν διειλέγμεθα ἡμεῖς κατὰ θεόν
 τινα γεγονός. σχεδὸν γὰρ ἐξ ὅσου περὶ τῶν νόμων ἤργ-
 μεθα λέγειν, ἐξ ἐωθινοῦ μεσημβρία τε γέγονε καὶ ἐν ταύτῃ
 παγκάλῃ ἀναπαύλῃ τινὶ γεγονάμεν, οὐδὲν ἀλλ' ἢ περὶ
 D νόμων διαλεγόμενοι, νόμους δὲ ἄρτι μοι δοκοῦμεν λέγειν
 ἄρχεσθαι, τὰ δ' ἐμπροσθεν ἦν πάντα ἡμῖν προοίμια νό-
 μων. τί δὲ ταῦτ' εἴρηκα; τόδ' εἰπεῖν βουληθεῖς, ὅτι λόγων
 πάντων καὶ ὅσων φωνὴ κεκοινῶνηκε προοίμιά τ' ἔστι καὶ
 σχεδὸν οἶόν τινες ἀνακινήσεις, ἔχουσαί τινα ἐντεχνον ἐπι-
 χείρησιν χρήσιμον πρὸς τὸ μέλλον περαίνεσθαι. καὶ δὴ
 πού κίθαρωδικῆς ᾠδῆς λεγομένων νόμων καὶ πάσης μού-
 σης προοίμια θαυμαστώδεις ἐσπουδασμένα πρόκειται· τῶν
 E δὲ ὄντως νόμων ὄντων, οὓς δὴ πολιτικούς εἶναι φάμεν,
 οὐδεὶς πώποτε οὕτ' εἰπέ τι προοίμιον οὔτε ξυνθέτης γε-
 νόμενος ἐξήνεγκεν εἰς τὸ φῶς, ὥς οὐκ ὄντος φύσει. ἡμῖν
 δὲ ἢ νῦν διατριβὴ γεγонуῖα, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, σημαίνει ὥς
 ὄντος, οἳ τέ γε δὴ διπλοὶ ἔδοξαν νῦν δὴ μοι λεχθέντες νό-

μοι οὐκ εἶναι ἀπλῶς οὕτω πως διπλοῖ, ἀλλὰ δύο μὲν τινε, νόμος τε καὶ προοίμιον τοῦ νόμου· ὃ δὲ τυραννικὸν ἐπίταγμα ἀπεικασθὲν ἐρρήθη τοῖς ἐπιτάγμασι τοῖς τῶν 723 ἱατρῶν, οὓς εἰπομεν ἀνελευθέρους, τοῦτ' εἶναι νόμος ἱκρατος, τὸ δὲ πρὸ τούτου ρηθὲν, πειστικὸν λεχθὲν ὑπὸ τοῦδε, ὅντως μὲν εἶναι πειστικόν, προοιμίον μὲν τοῦ περὶ λόγους δύναμιν ἔχειν. ἵνα γὰρ εὐμενῶς καὶ διὰ τὴν εὐμένειαν εὐμαθέστερον τὴν ἐπίταξιν, ὃ δὲ ἐστὶν ὁ νόμος, δεῖξται ὅτι τὸν νόμον ὁ νομοθέτης λέγει, τούτου χάριν εἰρησθαί μοι κατεφάνη πᾶς ὁ λόγος οὗτος, ὃν πείθων εἶπεν ὁ λέγων· διὸ δὴ κατὰ γε τὸν ἕμῳ λόγον τοῦτ' αὐτό, προοίμιον, ἀλλ' οὐ λόγος ἂν ὀρθῶς προσαγορεύοιτο εἶναι τοῦ Β νόμου. ταῦτ' οὖν εἰπὼν τί τὸ μετὰ τοῦτο ἂν μοι βουληθεῖν εἰρησθαι; τόδε, ὥς τὸν νομοθέτην πρὸ πάντων τε αἰ τῶν νόμων χρεὼν ἐστὶ μὴ ἀμοίρους αὐτοὺς προοιμίων ποιεῖν καὶ καθ' ἕκαστον, ἧ διοίσουσιν ἑαυτῶν ὅσον νῦν δὴ τὰ λεχθέντε διηνεγκάτην.

ΚΑ. Τό γ' ἕμῳ οὐκ ἂν ἄλλως νομοθετεῖν διακελεύοιτο ἡμῖν τὸν τούτων ἐπιστήμονα.

ΑΘ. Καλῶς μὲν τοίνυν, ὦ Κλεινία, δοκεῖς μοι τό γε τοσοῦτον λέγειν, ὅτι πᾶσί γε νόμοις ἔστι προοίμια καὶ ὅτι C πάσης ἀρχόμενον νομοθεσίας χρὴ προτιθέναι παντὸς τοῦ λόγου τὸ πεφυκὸς προοίμιον ἑκάστοις· οὐ γὰρ σμικρὸν τὸ μετὰ τοῦτ' ἐστὶ ρηθησόμενον, οὐδ' ὀλίγον διαφέρον ἢ σαφῶς ἢ μὴ σαφῶς αὐτὰ μνημονεύεσθαι· τὸ μέντοι μεγάλων περὶ λεγομένων νόμων καὶ σμικρῶν εἰ ὁμοίως προοιμαίεσθαι προστάττοιμεν, οὐκ ἂν ὀρθῶς λέγοιμεν. οὐδὲ γὰρ ἄσματος οὐδὲ λόγου παντὸς δεῖ τὸ τοιοῦτον δρᾶν· καὶ D τοι πέφυκέ γε εἶναι πᾶσιν, ἀλλ' οὐ χρηστὸν ἅπασιν· αὐτῷ δὲ τῷ τε ρήτορι καὶ τῷ μελωδῷ καὶ τῷ νομοθέτῃ τὸ τοιοῦτον ἑκάστοτε ἐπιτρεπτέον.

ΚΑ. Ἀληθέστατα δοκεῖς μοι λέγειν. ἀλλὰ δὴ μηκέτ',

ὡς ξένη, διατριβὴν πλείω τῆς μελλήσεως ποιώμεθα, ἐπὶ δὲ τὸν λόγον ἐπανέλθωμεν καὶ ἀπ' ἐκείνων ἀρχώμεθα, εἰ σοὶ φίλον, ὦν οὐχ ὡς προοιμιαζόμενος εἶπες τότε. πάλιν οὖν, Ε οἷόν φασιν οἱ παῖζοντες, ἀμεινόνων ἐξ ἀρχῆς δευτέρων ἐπαναπολήσωμεν, ὡς προοίμιον ἄλλ' οὐ τὸν τυχόντα λόγον περαίνοντες, καθάπερ ἄρτι· λάβωμεν δ' αὐτῶν ἀρχὴν ὁμολογοῦντες προοιμιάζεσθαι. καὶ τὰ μὲν περὶ θεῶν τιμῆς προγόνων τε θεραπείας καὶ τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἱκανά· τὰ δ' ἐξῆς πειρώμεθα λέγειν, μέχριπερ ἅν σοι πᾶν τὸ προοίμιον ἱκανῶς εἰρησθαι δοκῇ· μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη τοὺς νόμους αὐτοὺς διέξει λέγων.

724 ΑΘ. Οὐκοῦν περὶ θεῶν μὲν καὶ τῶν μετὰ θεοὺς καὶ γονέων ζώντων τε πέρι καὶ τελευτησάντων τότε ἱκανῶς προοιμιασάμεθα, ὥς νῦν λέγομεν· τὸ δ' ἀπολειπόμενον ἔτι τοῦ τοιούτου φαίνει μοι σὺ διακελεύεσθαι τὰ νῦν οἷοι πρὸς τὸ φῶς ἐπανάγειν.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν μετὰ γε τὰ τοιαῦτα, ὥς χρὴ τὰ περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ τὰ σώματα καὶ τὰς οὐσίας σπουδῆς Β τε πέρι καὶ ἀνέσεως ἴσχειν, προσῆκόν τ' ἐστὶ καὶ κοινότατον ἀναπεμπαζομένους τὸν τε λέγοντα καὶ τοὺς ἀκούοντας παιδείας γίνεσθαι κατὰ δύναμιν ἐπηβόλους· ταῦτ' οὖν ἡμῖν αὐτὰ μετ' ἐκεῖνα ὄντως ἐστὶ ρητέα τε καὶ ἀκουστέα.

ΚΛ. Ὅρθότατα λέγεις.

E.

726 1. ΑΘ. Ἀκούοι δὴ πᾶς ὅσπερ νῦν δὴ τὰ περὶ θεῶν τε ἤκουε καὶ τῶν φίλων προπατόρων· πάντων γὰρ τῶν αὐτοῦ κτημάτων μετὰ θεοὺς ψυχὴ θεϊότατον, οἰκειότατον

ον. τὰ δ' αὐτοῦ διττὰ πάντ' ἐστὶ πᾶσι, τὰ μὲν οὖν κρείττω
καὶ ἀμείνω δεσπόζοντα, τὰ δ' ἥττω καὶ χείρω δοῦλα· τῶν
οὖν αὐτοῦ τὰ δεσπόζοντα αἰεὶ προτιμητέον τῶν δουλευόν-
των. οὕτω δὴ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν μετὰ θεοὺς ὄντας δεσπό-
τας καὶ τοὺς τοῦτοις ἐπομένους τιμᾶν δεῖν λέγων δευτέ- 721
ραν ὁρθῶς παρακελεύομαι. τιμᾷ δ' ὥς ἐπος εἰπεῖν ἡμῶν
οὐδεὶς ὁρθῶς, δοκεῖ δέ· θείον γὰρ ἀγαθόν που τιμῇ, τῶν
δὲ κακῶν οὐδὲν τίμιον, ὃ δ' ἡγούμενος ἢ τισι λόγοις ἢ
δώροις αὐτὴν αὔξειν ἢ τισιν ὑπεξείσιν, μηδὲν βελτίω δὲ ἐκ
χείρονος αὐτὴν ἀπεργαζόμενος τιμᾶν μὲν δοκεῖ, δρᾶ δὲ
τοῦτο οὐδαμῶς. ἀντίκα παῖς εὐθύς γενόμενος ἄνθρωπος
πᾶς ἡγεῖται πάντα ἱκανὸς εἶναι γινώσκειν, καὶ τιμᾶν
οἰεῖται ἐπαινῶν τὴν αὐτοῦ ψυχὴν, καὶ προθυμούμενος B
ἐπιτρέπει πράττειν ὅ τι ἂν ἐθέλῃ· τὸ δὲ νῦν λεγόμενόν
ἐστίν, ὥς δρῶν ταῦτα βλάπτει καὶ οὐ τιμᾷ· δεῖ δέ, ὥς φα-
μεν, μετὰ γε θεοὺς δευτέραν. οὐδέ γε ὅταν ἄνθρωπος
τῶν αὐτοῦ ἐκάστοτε ἀμαρτημάτων μὴ ἑαυτὸν αἴτιον ἡγῇ-
ται καὶ τῶν πλείστων κακῶν καὶ μεγίστων, ἀλλ' ἄλλους,
ἑαυτὸν δὲ αἰεὶ ἀναίτιον ἔξαιρῇ τιμῶν τὴν αὐτοῦ ψυχὴν, ὥς
δὴ δοκεῖ· ὃ δὲ πολλοῦ δεῖ δρᾶν τοῦτο· βλάπτει γάρ. οὐδ' C
ὁπόταν ἡδοναῖς παρὰ λόγον τὸν τοῦ νομοθέτου καὶ ἐπαι-
νον χαρίζεται, τότε οὐδαμῶς τιμᾷ, ἀτιμάζει δὲ κακῶν καὶ
μεταμελείας ἐμπιπλὰς αὐτὴν. οὐδέ γε ὁπόταν αὐτὸν τάναν-
τία τοὺς ἐπαινουμένους πόρους καὶ φόβους καὶ ἀλγηδό-
νας καὶ λύπας μὴ διαπονεῖ καρτερῶν ἀλλ' ὑπέλκη, τότε οὐ
τιμᾷ ὑπέικων· ἄτιμον γὰρ αὐτὴν ἀπεργάζεται δρῶν τὰ
τοιαῦτα ξύμπαντα. οὐδ' ὁπόταν ἡγῇται τὸ ξῆν πάντως
ἀγαθὸν εἶναι, τιμᾷ, ἀτιμάζει δ' αὐτὴν καὶ τότε· τὰ γὰρ D
ἐν Αἰδοῦ πράγματα πάντα κακὰ ἡγουμένης τῆς ψυχῆς
εἶναι, ὑπέλκει καὶ οὐκ ἀντιτείνει διδάσκων τε καὶ ἐλέγχων,
ὥς οὐκ οἶδεν οὐδ' εἰ τάναντία πέφυκε μέγιστα εἶναι πάν-
των ἀγαθῶν ἡμῖν τὰ περὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ἐκεῖ. οὐδὲ μὴν

πρὸ ἀρετῆς ὁπόταν αὐτὸ προτιμᾷ τις κάλλος, τοῦτ' ἐστὶν οὐχ ἕτερον ἢ ἡ τῆς ψυχῆς ὄντως καὶ πάντως ἀτιμία· ψυχῆς γὰρ σῶμα ἐντιμότερον οὗτος ὁ λόγος φησὶν εἶναι, ψευδό-
 E μενος· οὐδὲν γὰρ γηγενὲς Ὀλυμπίων ἐντιμότερον, ἀλλ' ὁ περὶ ψυχῆς ἄλλως δοξάζων ἀγνοεῖ, ὡς θαυμαστοῦ τούτου κτήματος ἀμελεῖ. οὐδέ γε ὁπόταν χρήματά τις ἐρᾷ
 728 κτᾶσθαι μὴ καλῶς ἢ μὴ δυσχερῶς φέρῃ κτώμενος, δῶροισι ἄρα τιμᾷ τότε τὴν αὐτοῦ ψυχὴν· πάντως μὲν οὖν λυπεῖ· τὸ γὰρ αὐτῆς τίμιον ἅμα καὶ καλὸν ἀποδίδεται σμικροῦ χρυσίου· πᾶς γὰρ ὅ τ' ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος. ὡς δὲ εἰπεῖν ξυλλήβδην, ὅς ἄπερ ἂν νομοθέτης αἰσχυρὰ εἶναι καὶ κακὰ διαριθμούμενος τάττῃ καὶ τούναντιον ἀγαθὰ καὶ καλὰ, τῶν μὲν ἀπέχεσθαι μὴ ἐθέλῃ πάσῃ μηχανῇ, τὰ δὲ ἐπιτηδεύειν ζύμπασαν κατὰ δύναμιν,
 B οὐκ οἶδεν ἐν τούτοις πᾶσι πᾶς ἄνθρωπος ψυχὴν θειότατον ὃν ἀτιμότερα καὶ κακοσχημονέστατα διατιθεῖς. τὴν γὰρ λεγομένην δίκην τῆς κακουργίας τὴν μεγίστην οὐδεὶς ὡς ἔπος εἰπεῖν λογίζεται, ἔστι δ' ἡ μεγίστη τὸ ὁμοιοῦσθαι τοῖς οὖσι κακοῖς ἀνδράσιν, ὁμοιούμενον δὲ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς φεύγειν ἄνδρας καὶ λόγους καὶ ἀποσχίζεσθαι, τοῖς δὲ προσκολλᾶσθαι διώκοντα κατὰ τὰς ξυνουσίας· προσπεφυκότες δὲ τοῖς τοιοῦτοις ἀνάγκη ποιεῖν καὶ πάσχειν ἃ
 C πεφυκάσιν ἀλλήλους οἱ τοιοῦτοι ποιεῖν καὶ λέγειν. τοῦτο οὖν δὴ τὸ πάθος δίκη μὲν οὐκ ἔστι, καλὸν γὰρ τό γε δίκαιον καὶ ἡ δίκη, τιμωρία δέ, ἀδικίας ἀκόλουθος πάθη, ἧς ὅ τε τυγῶν καὶ μὴ τυγχάνων ἄθλιος, ὁ μὲν οὐκ ἰατρυνόμενος, ὁ δέ, ἵνα ἕτεροι πολλοὶ σώζωνται, ἀπολλύμενος. τιμὴ δ' ἐστὶν ἡμῖν, ὡς τὸ ὅλον εἰπεῖν, τοῖς μὲν ἀμείνοσιν ἔπεσθαι, τὰ δὲ χεῖρονα, γενέσθαι δὲ βελτίω θυνατά, τοῦτ' αὐτὸ ὡς ἄριστα ἀποτελεῖν.

II. Ψυχῆς οὖν ἀνθρώπου κτῆμα οὐκ ἐστὶν εὐφρύν-
 D στερον εἰς τὸ φυγεῖν μὲν τὸ κακόν, ἰχνεῦσαι δὲ καὶ ἐλεῖν

τὸ πάντων ἄριστον, καὶ ἐλόντα αὐτὸ κοινῇ ξυνοικεῖν τὸν ἐπίλοιπον βίον· διὸ δεύτερον ἐτάχθη τιμῇ. τὸ δὲ τρίτον, πᾶς ἂν τοῦτό γε νοήσῃς τὴν τοῦ σώματος εἶναι κατὰ φύσιν τιμὴν· τὰς δ' αὐτὴς τιμὰς δεῖ σκοπεῖν, καὶ τούτων τίνες ἀληθεῖς καὶ ὅσαι κίβδηλοι· τοῦτο δὲ νομοθέτου. μηνύειν δὴ μοι φαίνεται τάσδε καὶ τοιάσδε τινὰς αὐτὰς εἶναι, τίμιον εἶναι σῶμα οὐ τὸ καλὸν οὐδὲ ἰσχυρὸν οὐδὲ τάχος ἔχον οὐδὲ μέγα, οὐδέ γε τὸ ὑγιεινόν — καὶ τοὶ πολλοὶς ἂν τοῦτό γε δοκοῖ — καὶ μὴν οὐδὲ τὰ τούτων γ' ἐναντία, τὰ δ' ἐν τῷ μέσῳ ἀπάσης ταύτης τῆς ἕξεως ἐφαπτόμενα σωφρονέστατα ἅμα τε ἀσφαλέστατα εἶναι μακροῦ· τὰ μὲν γὰρ χαύνους τὰς ψυχὰς καὶ θρασείας ποιεῖ, τὰ δὲ ταπεινάς τε καὶ ἀνελευθέρους· ὥς δ' αὐτίως ἢ τῶν χρημάτων καὶ κτημάτων κτήσις καὶ τιμήσεως κατὰ τὸν αὐτὸν ὅρθον ἔχει. τὰ μὲν ὑπέρογκα γὰρ ἐκάστων τούτων ἐχθρὰς καὶ στάσεις 729 ἀπεργάζεται ταῖς πόλεσι καὶ ἰδίᾳ, τὰ δ' ἐλλείποντα δουλείας ὥς τὸ πολὺ. μὴ δὴ τις φιλοχρημονεῖτω παίδων γ' ἕνεκα, ἵνα ὅ τι πλουσιωτάτους καταλίπη· οὔτε γὰρ ἐκείνοις οὔτ' αὐτῇ πόλει ἄμεινον. ἢ γὰρ τῶν νέων ἀκολάκευτος οὐσία, τῶν δ' ἀναγκαίων μὴ ἐνδεής, αὕτη πασῶν μουσικωτάτη τε καὶ ἀρίστη· ξυμφωνοῦσα γὰρ ἡμῖν καὶ ξυναρμόττουσα εἰς ἅπαντα ἄλυπον τὸν βίον ἀπεργάζεται· παισὶ δὲ αἰδῶ χρητὴν πολλήν, οὐ χρυσὸν καταλείπειν. οἴομεθα δ' ἐπιπλήττοντες τοῖς νέοις ἀναισχυντοῦσι τοῦτο καταλείψειν· τὸ δ' ἔστιν οὐκ ἐκ τοῦ νῦν παρακελεύματος τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρακελεύονται λέγοντες ὥς δεῖ πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν νέον. ὁ δὲ ἔμψρων νομοθέτης τοῖς πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον παρακελεύοιτο αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους, καὶ πάντων μάλιστα εὐλαβεῖσθαι, μὴ ποτέ τις αὐτὸν ἰδῇ τῶν νέων ἢ καὶ ἐπακούσῃ δρωῖντα ἢ λέγοντά τι τῶν αἰσχυρῶν, ὥς ὅπου ἀναισχυντοῦσι γέροντες, ἀνάγκη καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι ἀναιδεστάτους· παιδεία

γὰρ νέων διαφέρουσά ἐστιν ἅμα καὶ αὐτῶν οὐ τὸ νοουθετεῖν, ἀλλ' ἅπερ ἂν ἄλλον νοουθετῶν εἰποι τις, φαίνεσθαι ταῦτα αὐτὸν δρῶντα διὰ βίου. ξυγγένειαν δὲ καὶ ὁμογνίων θεῶν κοινωνίαν ἅπασαν ταύτου φύσιν αἵματος ἔχουσαν τιμῶν τις καὶ σεβόμενος εὖνους ἂν γενεθλίους θεοὺς εἰς παίδων αὐτοῦ σπορὰν ἰσχοι κατὰ λόγον· καὶ

D μὴν τό γε φίλων καὶ ἐταίρων πρὸς τὰς ἐν βίῳ ὁμιλίας εὐμενεῖς ἂν τις κτῶτο μείζους μὲν καὶ σεμνοτέρας τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας εἰς αὐτὸν ἡγούμενος ἢ 'κεῖνοι, ἐλάττους δ' αὖ τὰς αὐτοῦ διανοούμενος εἰς τοὺς φίλους χάριτας αὐτῶν τῶν φίλων τε καὶ ἐταίρων. εἰς μὴν πόλιν καὶ πολίτας μακρῷ ἄριστος, ὅστις πρὸ τοῦ Ὀλυμπίασι καὶ ἀπάντων ἀγώνων πολεμικῶν τε καὶ εἰρηνικῶν νικᾷν δέξαιτ' ἂν δόξη ὑπηρεσίας τῶν οἴκοι νόμων, ὡς ὑπηρετηκῶς πάν-

E των κάλλιστ' ἀνθρώπων αὐτοῖς ἐν τῷ βίῳ. πρὸς δ' αὖ τοὺς ξένους διανοητέον ὡς ἀγιώτατα ξυμβόλαια ὄντα· σχεδὸν γὰρ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ξένων καὶ εἰς τοὺς ξένους ἀμαρτήματα παρὰ τὰ τῶν πολιτῶν εἰς θεὸν ἀνηρτημένα τιμωρὸν μᾶλλον· ἔρημος γὰρ ὢν ὁ ξένος ἐταίρων τε καὶ ξυγγενῶν ἐλεεινότερος ἀνθρώποις καὶ θεοῖς. ὁ δυνάμενος οὖν τιμωρεῖν μᾶλλον βοηθεῖ προθυμότερον· δύναται δὲ

730 διαφερόντως ὁ ξένιος ἐκάστων δαίμων καὶ θεὸς τῷ ξενίῳ συνεπόμενοι Διί· πολλῆς οὖν εὐλαβείας, ᾧ καὶ σμικρὸν προμηθείας ἐνι, μηδὲν ἀμάρτημα περὶ ξένους ἀμαρτόντα ἐν τῷ βίῳ πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ πορευθῆναι. ξενικῶν δ' αὖ καὶ ἐπιχωρίων ἀμαρτημάτων τὸ περὶ τοὺς ἱκέτας μέγιστον γίγνεται ἀμάρτημα ἐκάστοις· μεθ' οὗ γὰρ ἱκετεύσας μάρτυρος ὁ ἱκέτης θεοῦ ἔτυχεν ὁμολογιῶν, φύλαξ διαφέρων οὗτος τοῦ παθόντος γίγνεται, ὥστ' οὐκ ἂν ποτε ἀτιμώρητος πάθοι ὁ τυχὼν ὧν ἔπαθε.

B III. Τὰ μὲν οὖν περὶ γονέας τε καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ, περὶ πόλιν τε καὶ φίλους καὶ ξυγγένειαν ξενικά τε

καὶ ἐπιχώρια διεληλύθαμεν σχεδὸν ὁμιλήματα· τὸ δὲ ποτὸς
 τις ὦν αὐτὸς ἂν κάλλιστα διαγάγοι τὸν βίον, ἐπόμενον
 τούτῳ διεξελθεῖν, ὅς, ἂν μὴ νόμος, ἀλλ' ἐπαινος παι-
 δεύων καὶ ψόγος ἐκάστους εὐηνίους μᾶλλον καὶ εὐμενεῖς
 τοῖς τεθήσεσθαι μέλλουσιν νόμοις ἀπεργάζεται, ταῦτ' ἐστὶ
 μετὰ τοῦτο ἡμῖν ρητέον. ἀλήθεια δὴ πάντων μὲν ἀγα-
 θῶν θεοῖς ἡγείται, πάντων δὲ ἀνθρώποις· ἥς ὁ γενήσε- O
 σθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθύς
 μέτοχος εἴη, ἵνα ὡς πλείστον χρόνον ἀληθείης ὦν διαβιοῖ.
 πιστὸς γάρ· ὁ δὲ ἄπιστος, ὃ φίλον ψεῦδος ἐκούσιον· ὅτῳ
 δὲ ἀκούσιον, ἄνους. ὦν οὐδέτερον ζηλωτόν· ἄφιλος γὰρ
 δὴ πᾶς ὃ τε ἄπιστος καὶ ἀμαθής, χρόνου δὲ προϊόντος
 γνωσθεὶς εἰς τὸ χαλεπὸν γῆρας ἐρημίαν αὐτῷ πᾶσαν κατ-
 εσκευάσατο ἐπὶ τέλει τοῦ βίου, ὥστε ζώντων καὶ μὴ ἐταί-
 ρων καὶ παιδων σχεδὸν ὁμοίως ὄρφανὸν αὐτῷ γενέσθαι D
 τὸν βίον. τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ'
 ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν πλεον ἢ διπλασίας τι-
 μῆς ἄξιός ἐκείνου· ὁ μὲν γὰρ ἐνός, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιός
 ἐτέρων, μηνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδικίαν·
 ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἄρχουσιν, ὁ μέγας
 ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος οὗτος ἀναγορευέσθω νικηφόρος
 ἀρετῇ. τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον ἐπαινον καὶ περὶ σωφροσύ- E
 νης χρὴ λέγειν καὶ περὶ φρονήσεως, καὶ ὅσα ἄλλα ἀγαθὰ
 τις κέκτηται δυνατὰ μὴ μόνον αὐτὸν ἔχειν ἀλλὰ καὶ ἄλ-
 λους μεταδιδόναι· καὶ τὸν μὲν μεταδιδόντα ὡς ἀκρότατον
 χρὴ τιμᾶν, τὸν δ' αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλοντα δέ, ἔῃν δεύ-
 τερον, τὸν δὲ φθοροῦντα καὶ ἐκόντα μηδενὶ κοινωνόν διὰ
 φιλίας γιγνόμενον ἀγαθῶν τινῶν αὐτὸν μὲν ψέγειν, τὸ
 δὲ κτῆμα μηδὲν μᾶλλον διὰ τὸν κεκτημένον ἀτιμάζειν, 731
 ἀλλὰ κτᾶσθαι κατὰ δύναμιν. φιλονεικίῳ δὲ ἡμῖν πᾶς
 πρὸς ἀρετὴν ἀφθόνως. ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος τὰς πόλεις
 αὔξει, ἀμιλλώμενος μὲν αὐτός, τοὺς ἄλλους δὲ οὐ κολούων

διαβολαῖς· ὁ δὲ φθονερός τῇ τῶν ἄλλων διαβολῇ δεῖν
 οἰόμενος ὑπερέχειν αὐτός τε ἤττον συντείνει πρὸς ἀρετὴν
 τὴν ἀληθῆ, τοὺς τε ἀνθαμιλλωμένους εἰς ἀθυμίαν καθί-
 στησι τῷ ἀδίκως φέγεσθαι, καὶ διὰ ταῦτα ἀγύμναστον
 B τὴν πόλιν ὅλην εἰς ἀμιλλὰν ἀρετῆς ποιῶν σμικροτέρων
 αὐτὴν πρὸς εὐδοξίαν τὸ ἑαυτοῦ μέρος ἀπεργάζεται. θυ-
 μοειδῇ μὲν δὴ χρὴ πάντα ἄνδρα εἶναι, πρᾶον δὲ ὥς ὃ τι
 μάλιστα. τὰ γὰρ τῶν ἄλλων χαλεπὰ καὶ δυσίατα ἢ καὶ τὸ
 παράπαν ἀνίατα ἀδικήματα οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκφυγεῖν, ἢ
 μαχόμενον καὶ ἀμυνόμενον νικῶντα καὶ τῷ μηδὲν ἀνιέναι
 C κολάζοντα, τοῦτο δὲ ἄνευ θυμοῦ γενναίου ψυχῇ πᾶσα
 ἀδύνατος δρᾶν. τὰ δ' αὖ τῶν ὅσοι ἀδικοῦσι μὲν, ἱατὰ δέ,
 γιγνώσκειν χρὴ πρῶτον μὲν, ὅτι πᾶς ὁ ἄδικος οὐχ ἑκὼν
 ἄδικος. τῶν γὰρ μεγίστων κακῶν οὐδεὶς οὐδαμοῦ οὐδὲν
 ἑκὼν κεκτητὸ ἂν ποτε, πολὺ δ' ἤκιστα ἐν τοῖς τῶν ἑαυτοῦ
 τιμιωτάτοις· ψυχῇ δ', ὥς εἰπομεν, ἀληθείᾳ γ' ἐστὶ πᾶσι
 τιμιωτάτον· ἐν οὖν τῷ τιμιωτάτῳ τὸ μέγιστον κακὸν οὐ-
 δεὶς ἑκὼν μὴ ποτε λάβῃ καὶ ξῇ διὰ βίου κεκτημένος αὐτό.
 D ἄλλὰ ἐλεεινὸς μὲν πάντως ὁ γε ἄδικος καὶ ὁ τὰ κακὰ ἔχων,
 ἐλεεῖν δὲ τὸν μὲν ἰάσιμα ἔχοντα ἐγχαρεῖ καὶ ἀνείργοντα
 τὸν θυμὸν πρᾶννει καὶ μὴ ἀκραχολοῦντα, γυναικείως
 πικραινόμενον, διατελεῖν, τῷ δ' ἀκράτως καὶ ἀπαραμυ-
 θήτως πλημμελεῖ καὶ κακῷ ἐφίεναι δεῖ τὴν ὀργήν· διὸ δὴ
 θυμοειδῇ πρέπει καὶ πρᾶόν φάμεν ἐκάστοτε εἶναι δεῖν τὸν
 ἀγαθόν.

IV. Πάντων δὲ μέγιστον κακῶν ἀνθρώποις τοῖς πολ-
 λοις ἐμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστίν, οὐ πᾶς ἑαυτῷ συγγνώ-
 E μην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται· τοῦτο δ' ἐστὶν
 ὃ λέγουσιν ὡς φίλος αὐτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τ' ἐστὶ
 καὶ ὁρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον· τὸ δὲ ἀληθείᾳ γε
 πάντων ἀμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἰ-
 τιον ἐκάστῳ γίγνεται ἐκάστοτε. τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ

φιλούμενον ὁ φιλῶν, ὥστε τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀεὶ τιμᾶν 732 δεῖν ἡγούμενος· οὔτε γὰρ ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρὴ τὸν γε μέγαν ἄνδρα ἐσόμενον στέργειν, ἀλλὰ τὰ δίκαια, εἴαν τε παρ' αὐτῷ εἴαν τε παρ' ἄλλῳ μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνη. ἐκ ταύτου δὲ ἁμαρτήματος τούτου καὶ τὸ τὴν ἁμαθίαν τὴν παρ' αὐτῷ δοκεῖν σοφίαν εἶναι γέγονε πᾶσιν· ὅθεν οὐκ εἰδότες ὥς ἔπος εἶπεν οὐδὲν οἰόμεθα τὰ πάντα εἰδέναι, οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἄλλοις, ἃ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἁμαρτάνειν αὐτοὶ πράττοντες. διὸ B πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὐτόν, τὸν δ' ἑαυτοῦ βελτίῳ διώκειν δεῖ, μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πρόσθεν ποιούμενον. ἃ δὲ σμικρότερα μὲν τούτων καὶ λεγόμενα πολλάκις ἐστί, χρήσιμα δὲ τούτων οὐχ ἦττον, χρὴ λέγειν ἑαυτὸν ἀναμιμνήσκοντα· ὥσπερ γὰρ τινος ἀπορρέοντος ἀεὶ δεῖ τοῦναντίον ἐπιρρεῖν, ἀνάμνησις δ' ἐστὶν ἐπιρροή φρονήσεως ἀπολειπούσης. διὸ δὴ C γελῶτων τε εἰργεσθαι χρὴ τῶν ἐξαισίων καὶ θακρύνων, παραγγέλλειν δὲ παντὶ πάντ' ἄνδρα καὶ ὅλην περιχάρειαν πᾶσαν ἀποκρυπτόμενον καὶ περιωδυνίαν εὐσχημονεῖν πειρᾶσθαι, κατὰ τε εὐπραγίας ἰσταμένου τοῦ δαίμονος ἐκάστου καὶ κατὰ τύχας οἶον πρὸς ὑψηλὰ καὶ ἀνάντη δαιμόνων ἀνθισταμένων τισὶ πράξεσιν, ἐλπίζειν δ' ἀεὶ τοῖς γ' ἀγαθοῖσι τὸν θεὸν ἃ δωρεῖται, πόνων μὲν ἐπιπιπτόντων ἀντὶ μειζόνων ἐλάττους ποιήσειν τῶν τ' αὖ νῦν παρ- D όντων ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολάς, περὶ δὲ τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐναντία τούτων ἀεὶ πάντ' αὐτοῖς παραγενήσεσθαι μετ' ἀγαθῆς τύχης. ταύταις δὴ ταῖς ἐλπίσιν ἕκαστον χρὴ ζῆν καὶ ταῖς ὑπομνήσεσι πάντων τῶν τοιούτων, μηδὲν φειδόμενον, ἀλλ' ἀεὶ κατὰ τε παιδιᾶς καὶ σπουδᾶς ἀναμιμνήσκοντα ἑτερόν τε καὶ ἑαυτὸν σαφῶς.

V. Νῦν οὖν δὴ περὶ μὲν ἐπιτηδευμάτων, οἷα χρὴ ἐπι-

Ε τηδεύειν, καὶ περὶ αὐτοῦ ἐκάστων, ποτὸν τινα χρεῶν εἶναι,
 λέλεκται σχεδὸν ὅσα θεῖά ἐστι. τὰ δ' ἀνθρώπινα νῦν ἡμῖν
 οὐκ εἴρηται, δεῖ δέ· ἀνθρώποις γὰρ διαλεγόμεθα, ἀλλ'
 οὐ θεοῖς. ἔστι δὴ φύσει ἀνθρώπειον μάλιστα ἡδοναὶ καὶ
 λῦπαι καὶ ἐπιθυμίαι, ~~ἐξ ὧν ἀνάγκη τὸ~~ θνητὸν πᾶν ζῶον
 ἀτεχνῶς οἶον ἐξηρητῆσθαι τε καὶ ἐκκρεμάμενον εἶναι σπου-
 दाῖς ταῖς μεγίσταις· δεῖ δὴ τὸν κάλλιστον βίον ἐπαινεῖν,
 μὴ μόνον ὅτι τῷ σχήματι κρατεῖ πρὸς εὐδοξίαν, ἀλλὰ καὶ
 733 ὥς, ἃν τις ἐθέλῃ γεύεσθαι καὶ μὴ νέος ὢν φυγὰς ἀπ' αὐ-
 τοῦ γένηται, κρατεῖ καὶ τούτῳ, ὃ πάντες ζητοῦμεν, τῷ
 χαίρειν πλείω, ἐλάττω δὲ λυπεῖσθαι παρὰ τὸν βίον ἅπαντα.
 ὥς δὲ ἔσται τοῦτο σαφές, ἃν γεύηται τις ὀρθῶς, ἐτοιμῶς
 καὶ σφόδρα φανήσεται· ἡ δὲ ὀρθότης τίς, τοῦτο ἤδη παρὰ
 τοῦ λόγου χρή λαμβάνοντα σκοπεῖν, εἴτε οὕτως ἡμῖν κατὰ
 φύσιν πέφυκεν εἴτε ἄλλως παρὰ φύσιν. βίον δὲ χρή παρὰ
 βίον ἡδῖον καὶ λυπηρότερον ὧδε σκοπεῖν. ἡδονὴν βουλό-
 B μεθα ἡμῖν εἶναι, λύπην δὲ οὐθ' αἰρούμεθα οὔτε βουλό-
 μεθα, τὸ δὲ μηδέτερον ἀντὶ μὲν ἡδονῆς οὐ βουλόμεθα,
 λύπης δὲ ἀλλάττεσθαι βουλόμεθα· λύπην δὲ ἐλάττω μετὰ
 μείζονος ἡδονῆς βουλόμεθα, ἡδονὴν δὲ ἐλάττω μετὰ μεί-
 ζονος λύπης οὐ βουλόμεθα, ἴσα δ' ἀντὶ ἴσων ἐκάτερα τού-
 των οὐχ ὥς βουλόμεθα ἔχοιμεν ἃν διασαφείν. ταῦτα δὲ
 πάντα ἐστὶ πλήθει καὶ μεγέθει καὶ σφοδρότησιν ἰσότησί τε
 καὶ ὅσα ἐναντία ἐστὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις, πρὸς βούλησιν
 C διαφέροντά τε καὶ μηδὲν διαφέροντα πρὸς αἴρεσιν ἐκά-
 στων. οὕτω δὴ τούτων ἐξ ἀνάγκης διακεκοσμημένων, ἐν
 ᾧ μὲν βίῳ ἔνεστι πολλὰ ἐκάτερα καὶ μεγάλα καὶ σφοδρά,
 ὑπερβάλλει δὲ τὰ τῶν ἡδονῶν, βουλόμεθα, ἐν ᾧ δὲ τὰ
 ἐναντία, οὐ βουλόμεθα· καὶ αὐτὸ ἐν ᾧ ὀλίγα ἐκάτερα καὶ
 σμικρὰ καὶ ἡρεμαῖα, ὑπερβάλλει δὲ τὰ λυπηρά, οὐ βουλό-
 μεθα, ἐν ᾧ δὲ τὰναντία, βουλόμεθα· ἐν ᾧ δ' αὐτὸ βίῳ ἰσορ-
 ροπεῖ, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν δεῖ διανοεῖσθαι, τὸν ἰσορ-

ροπον βίον ὡς τῶν μὲν ὑπερβαλλόντων τῷ φίλῳ ἡμῖν D
βουλόμεθα, τῶν δ' αὖ τοῖς ἐχθροῖς οὐ βουλόμεθα. πάν-
τας δὴ δεῖ διανοεῖσθαι τοὺς βίους ἡμῶν ὡς ἐν τούτοις ἐν-
δεδεμένοι πεφύκασι, καὶ [δεῖ διανοεῖσθαι] ποίους φύσει
βουλόμεθα· εἰ δέ τι παρὰ ταῦτα ἄρα φραμὲν βούλεσθαι,
διὰ τινα ἄγνοιαν καὶ ἀπειρίαν τῶν ὄντων βίων αὐτὰ λέ-
γομεν.

VI. Τίνες δὴ καὶ πόσοι εἰσὶ βίοι, ὧν πέρι δεῖ προελό-
μενον τὸ βούλητόν τε καὶ ἐκούσιον, ἀβούλητόν τε καὶ
ἀκούσιον ἰδόντα, εἰς νόμον ἑαυτῷ ταξάμενον, τὸ φίλον
ἅμα καὶ ἡδὺ καὶ ἄριστόν τε καὶ κάλλιστον ἐλόμενον ζῆν E
ὡς οἶόν τ' ἐστὶν ἀνθρώπον μακαριώτατα; λέγωμεν δὴ
σώφρονα βίον ἕνα εἶναι καὶ φρόνιμον ἕνα καὶ ἕνα τὸν ἀν-
δρεῖον, καὶ τὸν ὑγιεινὸν βίον ἕνα ταξάμεθα· καὶ τούτοις
οὐσι τέτταρσιν ἐναντίους ἄλλους τέτταρας, ἄφρονα, δει-
λόν, ἀκόλαστον, νοσῶδη. σῶφρονα μὲν οὖν βίον ὁ γιννώ-
σκων θήσκει πρᾶον ἐπὶ πάντα καὶ ἡρεμαίᾳς μὲν λύπας, ἡρε-
μαίᾳς δὲ ἡδονάς, μαλακὰς δὲ ἐπιθυμίας καὶ ἔρωτας οὐκ 734
ἐμμανεῖς παρεχόμενον· ἀκόλαστον δὲ ὀξὺν ἐπὶ πάντα καὶ
σφοδρὰς μὲν λύπας, σφοδρὰς δὲ ἡδονάς, συντόνους δὲ καὶ
οἰστρώδεις ἐπιθυμίας τε καὶ ἔρωτας ὡς οἶόν τ' ἐμμανε-
στάτους παρεχόμενον· ὑπερβαλλούσας δὲ ἐν μὲν τῷ σώ-
φρονι βίῳ τὰς ἡδονὰς τῶν ἀχθηδύνων, ἐν δὲ τῷ ἀκολάστῳ
τὰς λύπας τῶν ἡδονῶν μεγέθει καὶ πλήθει καὶ πυκνότη-
σιν. ὅθεν ὁ μὲν ἡδίῳν ἡμῖν τῶν βίων, ὁ δὲ λυπηρότερος
ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει κατὰ φύσιν γίνεσθαι, καὶ τόν γε B
βουλόμενον ἡδέως ζῆν οὐκέτι παρέλκει ἐκόντα γε ἀκολά-
στως ζῆν, ἀλλ' ἡδη δῆλον ὡς, εἰ τὸ νῦν λεγόμενον ὀρθόν,
πᾶς ἐξ ἀνάγκης ἄκων ἐστὶν ἀκόλαστος· ἢ γὰρ δι' ἀμα-
θίαν ἢ δι' ἀκράτειαν ἢ δι' ἀμφοτέρα τοῦ σωφρονεῖν ἐν-
δεῆς ὧν ζῆ ὁ πᾶς ἀνθρώπινος ὄχλος. ταῦτά δὲ περὶ νο-
σώδους τε καὶ ὑγιεινοῦ βίου διανοητέον, ὡς ἔχουσι μὲν

ἡδονὰς καὶ λύπας, ὑπερβάλλουσι δὲ ἡδοναὶ μὲν λύπας ἐν
 C ὑγιείᾳ, λύπαι δὲ ἡδονὰς ἐν νόσοις. ἡμῖν δὲ ἡ βούλησις
 τῆς αἰρέσεως τῶν βίων οὐχ ἵνα τὸ λυπηρὸν ὑπερβάλλῃ·
 ὅπου δ' ὑπερβάλλεται, τοῦτον τὸν βίον ἡδῶ κεκρίκαμεν.
 ὁ δὲ σῶφρων τοῦ ἀκολάστου καὶ φρόνιμος τοῦ ἄφρο-
 νος, φαίμεν ἄν, καὶ ὁ τῆς ἀνδρείας τοῦ τῆς δειλίας ἐλάτ-
 τονα καὶ μικρότερα καὶ μανότερα ἔχων ἀμφοτέρω, τῇ
 τῶν ἡδονῶν ἐκάτερος ἐκάτερον ὑπερβάλλων, τῇ τῆς λύ-
 D πης ἐκείνων ὑπερβαλλόντων αὐτούς, ὁ μὲν ἀνδρεῖος τὸν
 δειλόν, ὁ δὲ φρόνιμος τὸν ἄφρονα νικῶσιν, ὥστε ἡδίους
 εἶναι τοὺς βίους τῶν βίων, σῶφρονα καὶ ἀνδρεῖον καὶ
 φρόνιμον καὶ ὑγιεινὸν δειλοῦ καὶ ἄφρονος καὶ ἀκολάστου
 καὶ νοσώδους, καὶ ξυλλήβδην τὸν ἀρετῆς ἐχόμενον κατὰ
 σῶμα ἢ καὶ κατὰ ψυχὴν τοῦ τῆς μοχθηρίας ἐχομένου βίου
 ἡδῶ τε εἶναι καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπερέχειν ἐκ περισσοῦ καλ-
 λει καὶ ὀρθότητι καὶ ἀρετῇ καὶ εὐδοξίᾳ, ὥστε τὸν ἔχοντα
 E αὐτὸν ξῆν εὐδαιμονέστερον ἀπεργάζεσθαι τοῦ ἐναντίου
 τῷ παντὶ καὶ ὅλῳ.

VII. Καὶ τὸ μὲν προοίμιον τῶν νόμων ἐνταυθοῖ λε-
 χθὲν τῶν λόγων τέλος ἔχεται, μετὰ δὲ τὸ προοίμιον ἀναγ-
 καλὸν πον νόμον ἔπασθαι, μᾶλλον δὲ τό γε ἀληθὲς νό-
 μους πολιτείας ὑπογράφειν. καθάπερ οὖν δὴ τινα ξυνυ-
 φήν ἢ καὶ πλέγμ' ἄλλ' ὅτιοῦν, οὐκ ἐκ τῶν αὐτῶν οἷόν τ'
 ἐστὶ τήν τε ἐφυφὴν καὶ τὸν στημόνα ἀπεργάζεσθαι, διαφέ-
 ρειν δ' ἀναγκαλὸν τὸ τῶν στημόνων πρὸς ἀρετὴν γένος·
 735 ἰσχυρόν τε γὰρ καὶ τινα βεβαιότητα ἐν τοῖς τρόποις εἰλη-
 φός, τὸ δὲ μαλακώτερον καὶ ἐπιεικείᾳ τινὶ δικαίᾳ χρώμε-
 νον· ὅθεν δὴ τοὺς μεγάλας ἀρχὰς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρξον-
 τας δεῖ διακρίνεσθαι τινα τρόπον ταύτῃ καὶ τοὺς μικρὰ
 παιδεῖα βασανισθέντας ἐκάστοτε κατὰ λόγον· ἐστὸν γὰρ
 δὴ δύο πολιτείας εἶδη, τὸ μὲν ἀρχῶν καταστάσεις ἐκάστοις,
 τὸ δὲ νόμοι ταῖς ἀρχαῖς ἀποδοθέντες. τὸ δὲ πρὸ τούτων

ἀπάντων δεῖ διανοεῖσθαι τὰ τοιαῦδε. πᾶσαν ἀγέλην ποι-
 μὴν καὶ βουκόλος τροφεύς τε ἵππων καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα B
 παραλαβὼν οὐκ ἄλλως μὴ ποτε ἐπιχειρήσῃ θεραπεύειν,
 ἢ πρῶτον μὲν τὸν ἐκάστη προσήκοντα καθαρμὸν καθάρῃ
 τῇ ξυνοικήσει, διαλέξας δὲ τὰ τε ὑγιᾶ καὶ τὰ μὴ καὶ τὰ
 γενναῖα καὶ ἀγεννῆ τὰ μὲν ἀποπέμψῃ πρὸς ἄλλας τινὰς
 ἀγέλας, τὰ δὲ θεραπεύσῃ, διανοοῦμενος ὡς μάταιος ἂν ὁ
 πόνος εἴη καὶ ἀνήνυτος περὶ τε σῶμα καὶ ψυχάς, ὥς φύσις C
 καὶ ποιηρὰ τροφὴ διεφθαρκυῖα προσαπόλλυσι τὸ τῶν C
 ὑγιῶν καὶ ἀκηράτων ἡθῶν τε καὶ σωμάτων γένος ἐν ἐκά-
 στοις τῶν κτημάτων, ἂν τις τὰ ὑπάρχοντα μὴ διακαθαί-
 ρηται. τὰ μὲν δὴ τῶν ἄλλων ζώων ἐλάττων τε σπουδῇ καὶ
 παραδείγματος ἕνεκα μόνον ἄξια παραθεσθαι τῷ λόγῳ,
 τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων σπουδῆς τῆς μεγίστης τῷ τε νομο-
 θέτῃ διερευνᾶσθαι καὶ φράζειν τὸ προσήκον ἐκάστοις κα-
 θαρμῷ τε πέρι καὶ ξυμπασῶν τῶν ἄλλων πράξεων. αὐ-
 τῇ γὰρ τὸ περὶ καθαρμοὺς πόλεως ὧδ' ἔχον ἂν εἴη· D
 πολλῶν οὖσων τῶν διακαθάρσεων αἱ μὲν ῥάους εἰσὶν, αἱ
 δὲ χαλεπώτεραι· καὶ τὰς μὲν τύραννος μὲν ὢν καὶ νομο-
 θέτης ὁ αὐτός, ὅσαι χαλεπαὶ τ' εἰσὶ καὶ ἄρισται, δύναιτ'
 ἂν καθῆραι, νομοθέτης δὲ ἄνευ τυραννίδος καθιστὰς πο-
 λιτείαν καινὴν καὶ νόμους, εἰ καὶ τὸν πρῶτον τῶν κα-
 θαρμῶν καθήρειεν, ἀγαπώντως ἂν καὶ τὸ τοιοῦτον δρᾷ-
 σαιεν. ἔστι δ' ὁ μὲν ἄριστος ἀλγεινός, καθάπερ ὅσα τῶν
 φαρμάκων τοιουτότροπα, ὁ τῇ δίκῃ μετὰ τιμωρίας εἰς τὸ E
 κολάζειν ἄγων, θάνατον ἢ φυγὴν τῇ τιμωρίᾳ τὸ τέλος
 ἐπιτιθεῖς· τοὺς γὰρ μέγιστα ἐξημαρτηκότας, ἀνιάτους δὲ
 ὄντας, μεγίστην δὲ οὖσαν βλάβην πόλεως, ἀπαλλάττειν
 εἰσθαιεν. ὁ δὲ πρῶτος ἐστὶ τῶν καθαρμῶν ὁ τοιόσδε
 ἡμῖν· ὅσοι διὰ τὴν τῆς τροφῆς ἀπορίαν τοῖς ἡγεμόσιν ἐπὶ
 τὰ τῶν ἐχόντων μὴ ἔχοντες ἐτοίμους αὐτοὺς ἐνδείκνυνται
 παρεσκευακότες ἐπεσθαι, τοῖσις ὡς νοσήματι πόλεως 736

- ἐμπεφυκότε δι' εὐφημίας ἀπαλλαγὴν ὄνομα ἀποικίαν τι-
θέμενος εὐμενῶς ὅτι μάλιστα ἐξεπέμψατο. παντὶ μὲν οὖν
νομοθετοῦντι τοῦτο ἁμῶς γέ πως κατ' ἀρχὰς δραστήον,
ἡμῖν μὴν ἔτι τούτων ἀτοπώτερα τὰ περὶ ταῦτ' ἐστὶ συμ-
βεβηκότα νῦν οὐτε γὰρ ἀποικίαν οὐτ' ἐκλογὴν τινα κα-
θάρσεως δεῖ μηχανᾶσθαι πρὸς τὸ παρόν, οἷον δέ τινων
B ξυρρεόντων ἐκ πολλῶν τὰ μὲν πηγῶν τὰ δὲ χειμάρρων εἰς
μίαν λίμνην ἀναγκαῖον προσέχοντας τὸν νοῦν φυλάττειν,
ὅπως ὅτι καθαρώτατον ἔσται τὸ συρρεόν ὕδωρ, τὰ μὲν
ἐξαντλοῦντας, τὰ δ' ἀποχετεύοντας καὶ παρατρέποντας.
πόνος δ', ὥς ἔοικε, καὶ κίνδυνός ἐστιν ἐν πάσῃ κατασκευῇ
πολιτικῇ· τὰ δ' ἐπέπερ λόγῳ γ' ἐστὶ τὰ νῦν ἄλλ' οὐκ
ἔργῳ πραττόμενα, πεπεράνθω τε ἡμῖν ἡ ξυλλογὴ καὶ κατὰ
νοῦν ἡ καθαρότης αὐτῆς ἔστω ξυμβεβηκυῖα· τοὺς γὰρ κα-
C κοὺς τῶν ἐπιχειρούντων εἰς τὴν νῦν πόλιν ὥς πολιτευ-
σομένους ξυνιέναι πειθοῖ πάσῃ καὶ ἱκανῷ χρόνῳ διαβα-
σανίσαντες διακωλύσωμεν ἀφικνεῖσθαι, τοὺς δ' ἀγαθοὺς
εἰς δύναμιν εὐμενεῖς ἰλεῶς τε προσαγώμεθα.

- VIII. Τόδε δὲ μὴ λανθανέτω γιγνόμενον ἡμᾶς εὐ-
τύχημα, ὅτι καθάπερ εἶπομεν τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν ἀποι-
κίαν εὐτυχεῖν, ὥς γῆς καὶ ὡρεῶν ἀποκοπῆς καὶ νομῆς πέρι
δεινὴν καὶ ἐπικίνδυνον ἔριν ἐξέφυγεν, ἣν νομοθετεῖσθαι
D ἀναγκασθεῖσιν πόλει τῶν ἀρχαίων οὐτε ἂν οἷόν τε ἀκίνη-
τον οὐτ' αὖ κινεῖν δυνατόν ἐστί τινα τρόπον, εὐχὴ δὲ μό-
νον ὥς ἔπος εἰπεῖν λείπεται καὶ σμικρὰ μετάβασις εὐλα-
βῆς ἐν πολλῷ χρόνῳ σμικρὸν μεταβιβάξουσιν· ἡ δὲ τῶν
κινούντων ἀεὶ κεκτημένων μὲν αὐτῶν γῆν ἄφθονον
ὑπάρχει, κεκτημένων δὲ καὶ ὀφειλέτας αὐτοῖς πολλούς,
ἐθελόντων τε τούτων πῇ τοῖς ἀπορουμένοις δι' ἐπιείκειαν
E κοινωνεῖν, τὰ μὲν ἀφιέντας, τὰ δὲ νεμομένους, ἀμῇ γέ πῃ
τῆς μετριότητος ἔχομένους καὶ πενίαν ἡγουμένους εἶναι
μὴ τὸ τὴν οὐσίαν ἐλάττω ποιεῖν ἀλλὰ τὸ τὴν ἀπληστίαν

πλείω σωτηρίας τε γὰρ ἀρχὴ μεγίστη πόλεως αὕτη γί-
 νεται, καὶ ἐπὶ ταύτης οἶον κρηπίδος μονίμου ἐποικοδο-
 μεῖν δυνατόν, ὅντινα ἂν ὕστερον ἐποικοδομῇ τις κόσμον
 πολιτικὸν προσήκοντα τῇ τοιαύτῃ καταστάσει· ταύτης δὲ
 σαθρᾶς οὔσης τῆς μεταβάσεως οὐκ εὐπορος ἢ μετὰ ταῦτα 737
 πολιτικὴ πρᾶξις οὐδεμιᾷ γίγνοιτ' ἂν πόλει. ἦν ἡμεῖς μὲν,
 ὡς φαμεν, ἐκφεύγομεν· ὅμως δὲ εἰρῇσθαί γε ὀρθότερον,
 εἰ καὶ μὴ ἐξεφεύγομεν, ὅπῃ ποτ' ἂν ἐποιούμεθα αὐτῆς
 τὴν φυγὴν. εἰρῇσθω δὴ νῦν, ὅτι διὰ τοῦ μὴ φιλοχρημα-
 τεῖν μετὰ δίκης, ἄλλη δ' οὐκ ἔστιν οὔτ' εὐρεῖα οὔτε στενὴ
 τῆς τοιαύτης μηχανῆς διαφυγῇ· καὶ τοῦτο μὲν οἶον ἔρμα
 πόλεως ἡμῖν κείσθω τὰ νῦν. ἀνεγκλήτους γὰρ δεῖ τὰς οὐ-
 σίας πρὸς ἀλλήλους κατασκευάζεσθαι ἁμῶς γέ πως, ἢ μὴ B
 προῖέναι πρότερον εἰς τοῦμπροσθεν ἐκόντα εἶναι τῆς ἄλ-
 λης κατασκευῆς, οἷς ἢ παλαιὰ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους
 καὶ ὅσοις νοῦ καὶ σμικρὸν μετῇ· οἷς δέ, ὡς ἡμῖν νῦν, θεὸς
 ἔδωκε καινὴν τε πόλιν οἰκίζειν καὶ μὴ τινὰς ἐχθρας εἶναι
 πῶ πρὸς ἀλλήλους, τούτους ἐχθρας αὐτοῖς αἰτίους γενέ-
 σθαι διὰ τὴν διανομὴν τῆς γῆς τε καὶ οἰκήσεων οὐκ ἀν-
 θρώπινος ἂν εἴη μετὰ κάκης πάσης ἀμαθία. τίς οὖν δὴ C
 τρόπος ἂν εἴη τῆς ὀρθῆς διανομῆς; πρῶτον μὲν τὸν αὐ-
 τῶν ὄγκον τοῦ ἀριθμοῦ δεῖ τάξασθαι, πόσον εἶναι χρεῶν
 μετὰ δὲ τοῦτο τὴν διανομὴν τῶν πολιτῶν, καθ' ὅποσα
 μέρη πλήθει καὶ ὀπηλίκα διαιρετέον αὐτούς, ἀνομολογη-
 τέον· ἐπὶ δὲ ταῦτα τὴν τε γῆν καὶ τὰς οἰκίσεις ὅ τι μάλι-
 στα ἴσας ἐπινεμητέον. ὄγκος δὴ πλήθους ἱκανὸς οὐκ ἄλ-
 λως ὀρθῶς γίγνοιτ' ἂν λεχθεὶς ἢ πρὸς τὴν γῆν καὶ τὰς τῶν
 πλησιοχώρων πόλεις, γῆς μὲν, ὅπόση πόσους σῶφρονας D
 ὄντας ἱκανὴ τρέφειν, πλείονος δ' οὐδὲν προσδεῖ, πλήθους
 δέ, ὅπόσοι τοὺς προσχώρους ἀδικουῦντάς τε αὐτοὺς ἀμύ-
 νασθαι δυνατοὶ καὶ γέιτοσιν ἑαυτῶν ἀδικουμένοις βοη-
 θῆσαι μὴ παντάπασι ἀπόρως δύναιντ' ἂν. ταῦτα δ' ἰδόν-

τες τὴν χώραν καὶ τοὺς γείτονας ὀριοῦμεθα ἔργῳ καὶ λό-
 γοις· νῦν δὲ σχήματος ἔνεκα καὶ ὑπογραφῆς, ἵνα περαι-
 E νηται, πρὸς τὴν νομοθεσίαν ὁ λόγος ἴτω. πεντάκις μὲν
 χίλιοι ἔστωσαν καὶ τετταράκοντα, ἀριθμοῦ τινὸς ἔνεκα
 προσήκοντος, γεωμόροι τε καὶ ἀμυνοῦντες τῇ νομῇ· γῇ
 δὲ καὶ οἰκήσεις ὡσαύτως τὰ αὐτὰ μέρη διανεμηθῆτων, γε-
 νόμενα ἀνὴρ καὶ κληρὸς ξυννομή. δύο μὲν δὴ μέρη τοῦ
 παντὸς ἀριθμοῦ τὸ πρῶτον νεμηθῆτω, μετὰ δὲ ταῦτα τρία
 τὸν αὐτόν· πέφυκε γὰρ καὶ τέτταρα καὶ πέντε καὶ μέχρι
 τῶν δέκα ἐφεξῆς. δεῖ δὴ περὶ ἀριθμῶν τό γε τοσοῦτον
 738 πάντα ἄνδρα νομοθετοῦντα νενοηκέναι, τίς ἀριθμὸς καὶ
 ποῖος πάσαις πόλεσι χρησιμώτατος ἂν εἴη. λέγωμεν δὴ
 τὸν πλείστας καὶ ἐφεξῆς μάλιστα διανομὰς ἐν αὐτῷ κεκτη-
 μένον· οὐ μὲν δὴ πᾶς εἰς πάντα πάσας τομὰς εἴληχεν· ὁ
 δὲ τῶν τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίων εἰς τε πόλεμον
 καὶ ὅσα κατ' εἰρήνην πρὸς ἅπαντα τὰ ξυμβόλαια καὶ κοι-
 νωνήματα, εἰσφορῶν τε πέρι καὶ διανομῶν, οὐ πλείους
 μιᾶς δεουσῶν ἐξήκοντα δύναιτ' ἂν τέμνεσθαι τομῶν, ξυν-
 B εχεῖς δὲ ἀπὸ μιᾶς μέχρι τῶν δέκα.

IX. Ταῦτα μὲν οὖν δὴ καὶ κατὰ σχολὴν δεῖ βεβαίως
 λαβεῖν, οἷς ἂν ὁ νόμος προστάττη λαμβάνειν· ἔχει γὰρ οὖν
 οὐκ ἄλλως ἢ ταύτη, δεῖ δὲ αὐτὰ φηθῆναι τῶνδ' ἔνεκα κατ-
 οικίζοντι πόλιν. οὗτ' ἂν καινὴν ἐξ ἀρχῆς τις ποιῇ οὗτ' ἂν
 παλαιὰν διεφθαρμένην ἐπισκευάζηται, περὶ θεῶν γε καὶ
 ἱερῶν, ἅττα τε ἐν τῇ πόλει ἐκάστοις ἰδρῦσθαι δεῖ καὶ ὧν-
 τινων ἐπονομάζεσθαι θεῶν ἢ δαιμόνων, οὐδεὶς ἐπιχειρή-
 C σει κινεῖν νοῦν ἔχων ὅσα ἐκ Δελφῶν ἢ Δωδώνης ἢ παρ'
 Ἀμμωνος ἢ τινες ἐπεισαν παλαιοὶ λόγοι ὀπηδή τινας [πεί-
 σαντες] φασμάτων γενομένων ἢ ἐπιπνοίας λεχθείσης
 θεῶν, πείσαντες δὲ θυσίας τελεταῖς συμμίκτους κατεστή-
 σαντο εἴτε αὐτόθεν ἐπιχωρίους εἴτ' οὖν Τυρρηνικὰς εἴτε
 Κύπριας εἴτ' ἄλλοθεν ὀθενοῦν, καθιέρωσαν δὲ τοῖς τοι-

ούτοις λόγοις φήμας τε καὶ ἀγάλματα καὶ βωμοὺς καὶ ναοὺς, τεμένη τε τούτων ἑκάστοις ἐτεμένισαν· τούτων νομοθέτῃ τὸ σμικρότατον ἀπάντων οὐδὲν κινητέον, τοῖς D
 δὲ μέρεσιν ἑκάστοις θεὸν ἢ δαίμονα ἢ καὶ τινα ἦρωα ἀπο-
 δοτέον, ἐν δὲ τῇ τῆς γῆς διανομῇ πρῶτοις ἐξαιρετα τεμένη
 τε καὶ πάντα τὰ προσήκοντα ἀποδοτέον, ὅπως ἂν ἑξύλλογοι
 ἑκάστων τῶν μερῶν κατὰ χρόνους γιγνόμενοι τοὺς προς-
 ταχθέντας εἰς τε τὰς χρεῖας ἑκάστας εὐμάρειαν παρα-
 σκευάζωσι καὶ φιλοφρονῶνται τε ἀλλήλους μετὰ θυσιαῶν
 καὶ οἰκειαῶνται καὶ γνωρίζωσιν, οὗ μείζον οὐδὲν πόλει
 ἀγαθὸν ἢ γνωρίμους αὐτοὺς αὐτοῖς εἶναι. ὅπου γὰρ μὴ E
 φῶς ἀλλήλοις ἐστὶν ἀλλήλων ἐν τοῖς τρόποις ἀλλὰ σκότος,
 οὗτ' ἂν τιμῆς τῆς ἀέλας οὗτ' ἀρχῶν οὗτε δίκης ποτέ τις
 ἀντὶ τῆς προσηκούσης ὀρθῶς τυγχάνοι· δεῖ δὴ πάντα ἄνδρα
 ἐν πρὸς ἐν τοῦτο σπεύδειν ἐν πάσαις πόλεσιν, ὅπως μήτε
 αὐτὸς κίβδηλός ποτε φανεῖται ὀφροῦν, ἀπλοῦς δὲ καὶ ἀλη-
 θῆς αἰεὶ, μήτε ἄλλος τοιοῦτος ὢν αὐτὸν διαπατήσει. ἡ δὲ
 τὸ μετὰ τοῦτο φορὰ, καθάπερ πεττῶν ἀφ' ἱεροῦ, τῆς τῶν 739
 νόμων κατασκευῆς ἀγῆθης οὕσα τάχ' ἂν θαυμάσαι τὸν
 ἀκούοντα τὸ πρῶτον ποιήσειεν· οὐ μὲν ἄλλ' ἀναλογιζο-
 μένῳ καὶ πειρωμένῳ φανεῖται δευτέρως ἂν πόλις οἰκεί-
 σθαι πρὸς τὸ βέλτιστον. τάχα δ' οὐκ ἂν τις προσδεξαίτο
 κῦτὴν διὰ τὸ μὴ σύνηθες νομοθέτῃ μὴ τυραννοῦντι· τὸ
 δ' ἐστὶν ὀρθότατα εἰπεῖν μὲν τὴν ἀρίστην πολιτείαν καὶ
 δευτέραν καὶ τρίτην, δοῦναι δὲ εἰπόντα αἴρεσιν ἑκάστῳ B
 τῷ τῆς συνοικίσεως κυρίῳ. ποιῶμεν δὲ κατὰ τοῦτον
 τὸν λόγον καὶ τὰ νῦν ἡμεῖς, εἰπόντες ἀρετῇ πρώτην πο-
 λιτείαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην· τὴν δὲ αἴρεσιν Κλεινίᾳ
 τε ἀποδιδῶμεν τὰ νῦν καὶ εἴ τις ἄλλος ἂν θῆ ποτε ἐθε-
 λήσειεν ἐπὶ τὴν τῶν τοιούτων ἐκλογὴν ἐλθὼν κατὰ τὸν
 ἑαυτοῦ τρόπον ἀπονείμασθαι τὸ φίλον αὐτῷ τῆς αὐτοῦ
 πατρίδος·

Χ. Πρώτη μὲν τοίνυν πόλις τέ ἐστι καὶ πολιτεία καὶ
 C νόμοι ἄριστοι, ὅπου τὸ πάλαι λεγόμενον ἂν γίγνηται κατὰ
 πᾶσαν τὴν πόλιν ὅ τι μάλιστα· λέγεται δὲ ὡς ὄντως ἐστὶ
 κοινὰ τὰ φίλων. τοῦτ' οὖν εἴτε που νῦν ἐστὶν εἴτ' ἐστὶ
 ποτέ, κοινὰς μὲν γυναῖκας, κοινούς δὲ εἶναι παῖδας, κοινὰ
 δὲ χρήματα ξύμπαντα, καὶ πάσῃ μηχανῇ τὸ λεγόμενον
 ἰδίου πανταχόθεν ἐκ τοῦ βίου ἅπαν ἐξήρηται, μεμηχάνη-
 ται δ' εἰς τὸ δυνατόν καὶ τὰ φύσει ἴδια κοινὰ ἅμῃ γέ πῃ
 γεγονέναι, οἷον ὄμματα καὶ ὦτα καὶ χεῖρας κοινὰ μὲν ὁρᾶν
 D δοκεῖν καὶ ἀκούειν καὶ πράττειν, ἐπαινεῖν τε αὐτὰ καὶ ψέγειν
 καθ' ἓν ὅ τι μάλιστα ξύμπαντας ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς χαίροντας
 καὶ λυπουμενούς, καὶ κατὰ δύναμιν οἵτινες νόμοι μίαν ὅ
 τι μάλιστα πόλιν ἀπεργάζονται, τούτων ὑπερβολῇ πρὸς
 ἀρετὴν οὐδεὶς ποτε ὅρον ἄλλον θέμενος ὀρθότερον οὐδὲ
 βελτίω θήσεται. ἡ μὲν δὴ τοιαύτη πόλις, εἴτε που θεοὶ ἢ
 παῖδες θεῶν αὐτὴν οἰκοῦσι πλείους ἐνός, οὕτω διαζῶντες
 εὐφραυνόμενοι κατοικοῦσι· διὸ δὴ παράδειγμά γε πολι-
 E τείας οὐκ ἄλλη χρὴ σκοπεῖν, ἀλλ' ἐχομένους ταύτης τὴν ὅ
 τι μάλιστα τοιαύτην ζητεῖν κατὰ δύναμιν. ἦν δὲ νῦν ἡμεῖς
 ἐπικεχειρήκαμεν, εἴη τε ἂν γενομένη πως ἀθανασίας ἐγ-
 γύτατα καὶ ἡ μία δευτέρως· τρίτην δὲ μετὰ ταῦτα, εἰ
 θεὸς ἐθέλῃ, διαπερανούμεθα. νῦν δ' οὖν ταύτην τίνα λέ-
 γομεν καὶ πῶς γενομένην ἂν τοιαύτην; νειμάσθων μὲν δὴ
 πρῶτον γῆν τε καὶ οἰκίαν, καὶ μὴ κοινῇ γεωργούντων,
 740 ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον μείζον ἢ κατὰ τὴν νῦν γένεσιν καὶ τρο-
 φὴν καὶ παίδευσιν εἰρηται· νεμέσθων δ' οὖν τοιαῦδε δια-
 νοία πως, ὡς ἄρα δεῖ τὸν λαχόντα τὴν λῆξιν ταύτην νο-
 μίζειν μὲν κοινὴν αὐτὴν τῆς πόλεως ξυμπάσης, πατρίδος
 δὲ οὔσης τῆς χώρας θεραπεύειν αὐτὴν δεῖ μειζόνως ἢ μη-
 τέρα παῖδας, τῷ καὶ δέσποιναν θεὸν αὐτὴν οὔσαν θνητῶν
 ὄντων γεγονέναι· ταῦτ' αὖτε ἔχειν διανοήματα καὶ περὶ
 τοὺς ἐγγωρίους θεοὺς τε ἅμα καὶ δαίμονας. ὅπως δ' ἂν

ταῦτα εἰς τὸν αἰὲ χρόνον οὕτως ἔχοντα ὑπάρχει, τὰδε πρὸς- B
 διανοητέον, ὅσαι εἰσὶ τὰ νῦν ἡμῖν ἐστίαι διανεμηθεῖσαι τὸν
 ἀριθμὸν, ταύτας δεῖν αἰεὶ τοσαύτας εἶναι καὶ μήτε τι πλεί-
 ους γίνεσθαι μήτε τί ποτε ἐλάττους. ὧδ' οὖν ἂν τὸ τοιοῦ-
 τον βεβαίως γίγνοιτο περὶ πᾶσαν πόλιν· ὁ λαχὼν τὸν κλη-
 ρον καταλείπεται αἰεὶ ταύτης τῆς οἰκήσεως ἕνα μόνον κληρο-
 νόμον τῶν ἑαυτοῦ παίδων, ὃν ἂν αὐτῷ μάλιστα ἢ φίλον,
 διάδοχον καὶ θεραπευτὴν θεῶν καὶ γένους καὶ πόλεως τῶν C
 τε ζώντων καὶ ὄσους ἂν ἤδη τέλος εἰς τὸν τότε χρόνον ἔχη·
 τοὺς δὲ ἄλλους παῖδας, οἷς ἂν πλείους ἐνὸς γίνωνται, θη-
 λείας τε ἐκδόσθαι κατὰ νόμον τὸν ἐπιταχθησόμενον, ἄρρε-
 νὰς τε, οἷς ἂν τῆς γενέσεως ἐλλείπη τῶν πολιτῶν, τούτοις
 υἱεῖς διανέμειν, κατὰ χάριν μὲν μάλιστα· ἔαν δέ τιςιν ἐλλεί-
 πωσι χάριτες, ἢ πλείους ἐπίγονοι γίνωνται θήλειαι ἢ τινες
 ἄρρενες ἐκάστων, ἢ καὶ τοῦναντίον ὅταν ἐλάττους ὦσι
 παίδων ἀφορίας γενομένης, πάντων τούτων ἀρχὴν ἣν ἂν D
 θάμεθα μεγίστην καὶ τιμιωτάτην, αὕτη σκεψαμένη, τί
 χρὴ χρῆσθαι τοῖς περιγενομένοις ἢ τοῖς ἐλλείπουσι, πορι-
 ζέτω μηχανὴν ὅτι μάλιστα ὅπως αἱ πεντακισχίλια καὶ
 τετταράκοντα οἰκήσεις αἰεὶ μόνον ἔσονται. μηχαναὶ δ' εἰσὶ
 πολλαί· καὶ γὰρ ἐπισχέσεις γενέσεως οἷς ἂν εὗρους ἢ γέ-
 νεις, καὶ τοῦναντίον ἐπιμέλεια καὶ σπουδαὶ πλήθους
 γεννημάτων [εἰσὶ] τιμαῖς τε καὶ ἀτιμίαις καὶ νουθετήσεσι
 πρεσβυτῶν περὶ νέους διὰ λόγων νουθετητικῶν ἀπαντῶ- E
 σαι δύνανται ποιεῖν ὃ λέγομεν· καὶ δὴ καὶ τό γε τέλος,
 ἂν πᾶσα ἀπορία περὶ τὴν ἀνίσωσιν τῶν πεντακισχιλίων
 καὶ τετταράκοντα οἰκῶν γίγνηται, ἐπίχυσις δ' ὑπερβάλ-
 λουσα ἡμῖν πολιτῶν διὰ φιλοφροσύνην τὴν τῶν ξυνοι-
 κούντων ἀλλήλοις ξυμβαίνειν καὶ ἀπορῶμεν, τὸ παλαιὸν
 που ὑπάρχει μηχανήμα, ὃ πολλάκις εἶπομεν, ἐκπομπὴ
 ἀποικιῶν φίλη γιγνομένη παρὰ φίλων, ὧν ἂν ἐπιτήδειον
 εἶναι δοκῇ. ἔαν δ' αὖ καὶ τοῦναντίον ἐπέλθῃ ποτὲ κῆμα

74) κατακλυσμὸν φέρουν νόσων ἢ πολέμων φθορά, ἐλάττους δὲ πολὺ τοῦ τεταγμένου ἀριθμοῦ δι' ὀρφανίας γένωνται, ἐκόντας μὲν οὐ δεῖ πολίτας παρεμβάλλειν νόθη παιδεία πεπαιδευμένους, ἀνάγκην δὲ οὐδὲ θεὸς εἶναι λέγεται δυνατὸς βιάζεσθαι.

XI. Ταῦτ' οὖν δὴ τὸν νῦν λεγόμενον λόγον ἡμῖν φῶμεν παραινεῖν λέγοντα· ὧ πάντων ἀνδρῶν ἄριστοι, τὴν ὁμοιότητα καὶ ἰσότητα καὶ τὸ ταῦτόν καὶ ὁμολογούμενον τιμῶντες κατὰ φύσιν μὴ ἀνέτετε κατὰ τε ἀριθμὸν
 B καὶ πᾶσαν δύναμιν τὴν τῶν καλῶν ἀγαθῶν πραγμάτων καὶ δὴ καὶ νῦν τὸν ἀριθμὸν μὲν πρῶτον διὰ βίου παντὸς φυλάξατε τὸν εἰρημένον, εἴτα τὸ τῆς οὐσίας ὕψος τε καὶ μέγεθος, ὃ τὸ πρῶτον ἐνείμασθε μέτριον ὄν, μὴ ἀτιμάσητε τῷ τε ὠνεῖσθαι καὶ τῷ πωλεῖν πρὸς ἀλλήλους. οὔτε γὰρ ὁ νείμας κληρὸς ὦν θεὸς ὑμῖν ξύμμαχος οὔτε ὁ νομοθέτης· νῦν γὰρ δὴ πρῶτον τῷ ἀπειθοῦντι νόμος προστάττει προειπὼν ἐπὶ τούτοις κληροῦσθαι τὸν ἐθέλοντα
 C ἢ μὴ κληροῦσθαι, ὥς πρῶτον μὲν τῆς γῆς ἱερᾶς οὔσης τῶν πάντων θεῶν, εἴτα ἱερῶν τε καὶ ἱερειῶν εὐχὰς ποιησόμενων ἐπὶ τοῖς πρώτοις θύμασι καὶ δευτέροις καὶ μέχρι τριῶν, τὸν πριάμενον ἢ ἀποδόμενον ὦν ἔλαχεν οἰκοπέδων ἢ γηπέδων τὰ ἐπὶ τούτοις πρέποντα πάσχειν πάθη· γράψαντες δ' ἐν τοῖς ἱεροῖς θήσουσι κυπαριτίνας μνήμας εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον καταγεγραμμένας, πρὸς τούτοις δ' ἐτι
 D φυλακτήρια τούτων, ὅπως ἂν γίνηται, καταστήσουσιν ἐν ταύτῃ τῶν ἀρχῶν, ἧτις ἂν ὀξύτατον ὄρᾳν δοκῇ, ἵν' αἱ παρὰ ταῦτα ἐκάστοτε παραγωγὰι γιγνόμεναι μὴ λανθάνωσιν αὐτούς, ἀλλὰ κολάζωσι τὸν ἀπειθοῦντα ἅμα νόμῳ καὶ τῷ θεῷ. ὅσον γὰρ δὴ τὸ νῦν ἐπιταττόμενον ἀγαθὸν ὃν τυγχάνει πάσαις ταῖς πειδομέναις πόλεσι, τὴν ἐπομένην κατασκευὴν προσλαβόν, κατὰ τὴν παλαιὰν παροιμίαν οὐδεὶς εἴσεται ποτε κακὸς ὢν, ἀλλ' ἔμπειρός τε καὶ ἐπεί-

κῆς ἔθεσι γενόμενος· χρηματισμὸς γὰρ οὗτ' ἔνεστι σφό- Ε
δρα ἐν τῇ τοιαύτῃ κατασκευῇ, ξυνέπεται τε αὐτῇ μηδὲ δεῖν
μηδ' ἐξεῖναι χρηματίζεσθαι τῶν ἀνελευθέρων χρηματι-
σμῶν μηδενὶ μηδένα, καθ' ὅσον ἐπονείδιστος λεγομένη
βαναυσία ἡθὸς ἀποτρέπει ἐλεύθερον, μηδὲ τὸ παράπαν
ἀξιούν ἐκ τῶν τοιούτων ξυλλέγειν χρήματα.

XII. Πρὸς τούτοις δ' ἔτι νόμος ἐπεται πᾶσι τούτοις,
μηδ' ἐξεῖναι χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον κεκτηῖσθαι μηδένα μη- 742
δενὶ ἰδιώτῃ, νόμισμα δ' ἔνεκα ἀλλαγῆς τῆς καθ' ἡμέραν,
ἣν δημιουργοῖς τε ἀλλάττεσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον, καὶ
πᾶσιν, ὁπόσων χρεῖα τῶν τοιούτων, μισθοὺς μισθωτοῖς
δούλοις καὶ ἐποίκοις ἀποτίνειν. ὦν ἔνεκά φαμεν τὸ νό-
μισμα κτητέον αὐτοῖς μὲν ἐντιμον, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀνθρώ-
ποις ἀδόκιμον· κοινὸν δ' Ἑλληνικὸν νόμισμα ἔνεκά τε
στρατειῶν καὶ ἀποδημιῶν εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους,
οἷον πρεσβειῶν ἢ καὶ τινος ἀναγκαίας ἄλλης τῇ πόλει κη- Β
ρυκείας, ἐκπέμπειν τινὰ ἂν δέῃ, τούτων χάριν ἀνάγκη
ἐκάστοτε κεκτηῖσθαι τῇ πόλει νόμισμα Ἑλληνικόν. ἰδιώτῃ
δ' ἂν ἄρα ποτὲ ἀνάγκη τις γίγνηται ἀποδημεῖν, παρέμε-
νος μὲν τοὺς ἄρχοντας ἀποδημεῖτω, νόμισμα δὲ ἂν ποθεν
ἔχων ξενικὸν οἶκαδε ἀφίκηται περιγενόμενον, τῇ πόλει
αὐτὸ καταβαλλέτω πρὸς λόγον ἀπολαμβάνων τὸ ἐπιχώ-
ριον· ἰδιούμενος δ' ἂν τις φαίνεται, δημόσιόν τε γιγνέ-
σθω καὶ ὁ ξυνειδῶς καὶ μὴ φράζων ἀρχὴ καὶ ὀνειδίει μετὰ
τοῦ ἀγαγόντος ἔνοχος ἔστω, καὶ ζημίᾳ πρὸς τούτοις μὴ
ἐλάττονι τοῦ ξενικοῦ κομισθέντος νομίσματος. γαμοῦντα C
δὲ καὶ ἐκδιδόντα μήτ' οὖν διδόναι μήτε δέχεσθαι προῖκα
τὸ παράπαν μηδ' ἦντινοῦν, μηδὲ νόμισμα παρακατατί-
θεσθαι ὅτῳ μὴ τις πιστεύει, μηδὲ δανείζειν ἐπὶ τόκῳ, ὥς
ἐξὸν μὴ ἀποδιδόναι τὸ παράπαν τῷ δανεισαμένῳ μήτε
τόκον μήτε κεφάλαιον· ταῦτα δ' ὅτι βέλτιστά ἐστι πόλει
ἐπιτηδεύματα ἐπιτηδεύειν, ὥδε ἂν τις σκοπῶν ὀρθῶς ἂν

- D αὐτὰ διακρίνοι, ἐπαναφέρων εἰς τὴν ἀρχὴν αἰεὶ καὶ τὴν βούλησιν. ἔστι δὴ τοῦ νοῦν ἔχοντος πολιτικοῦ βούλησις, φασμέν, οὐχ ἦν περ ἂν οἱ πολλοὶ φαίεν, δεῖν βούλεσθαι τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην ὡς μεγίστην τε εἶναι τὴν πόλιν, ἣ νοῶν εὐ νομοθετοῖ, καὶ ὅ τι μάλιστα πλουσίαν, κεκτημένην δ' αὖ χρυσία καὶ ἀργύρια καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἄρχουσαν ὅ τι πλείστων· προσθεῖεν δ' ἂν καὶ ὡς ἀρίστην δεῖν βούλεσθαι τὴν πόλιν εἶναι καὶ ὡς εὐδαιμονε-
- E σιάτην τὸν γε ὁρθῶς νομοθετοῦντα. τούτων δὲ τὰ μὲν δυνατὰ ἔστι γίνεσθαι, τὰ δὲ οὐ δυνατὰ· τὰ μὲν οὖν δυνατὰ βούλοιτ' ἂν ὁ διακοσμῶν, τὰ δὲ μὴ δυνατὰ οὐτ' ἂν βούλοιτο ματαίως βουλήσεις οὐτ' ἂν ἐπιχειροῖ. σχεδὸν μὲν γὰρ εὐδαίμονας ἅμα καὶ ἀγαθοὺς ἀνάγκη γίνεσθαι· τοῦτο μὲν οὖν βούλοιτ' ἂν· πλουσίους δ' αὖ σφόδρα καὶ ἀγαθοὺς ἀδύνατον, οὓς γε δὴ πλουσίους οἱ πολλοὶ καταλέγουσι· λέγουσι δὲ τοὺς κεκτημένους ἐν ὀλίγοις τῶν ἀνθρώπων πλείστου νομίσματος ἄξια κτήματα, ἃ καὶ κακός
- 743 τις κεκτηῖτ' ἂν. εἰ δ' ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, οὐκ ἂν ἔγωγε αὐτοῖς ποτὲ συγχωροίην τὸν πλούσιον εὐδαίμονα τῇ ἀληθείᾳ γίνεσθαι μὴ καὶ ἀγαθὸν ὄντα· ἀγαθὸν δὲ ὄντα διαφερόντως καὶ πλούσιον εἶναι διαφερόντως ἀδύνατον. τί δὴ; φαίη τις ἂν ἴσως. ὅτι, φαῖμεν ἂν, ἣ τε ἐκ δικαίου καὶ ἀδίκου κτήσις πλεον ἢ διπλασία ἐστὶ τῆς ἐκ τοῦ δικαίου μόνον, τὰ τε ἀναλώματα μήτε καλῶς μήτε αἰσχροῶς ἐθέλοντα ἀναλίσκεσθαι τῶν καλῶν καὶ εἰς καλὰ ἐθελόντων
- B δαπανᾶσθαι διπλασίῳ ἐλάττονα· οὐκ οὖν ποτὲ ἂν τῶν ἐκ διπλασίων μὲν κτημάτων, ἡμίσεων δὲ ἀναλωμάτων ὁ τὰ ἐναντία τούτων πράττων γένοιτ' ἂν πλουσιώτερος. ἔστι δὲ ὁ μὲν ἀγαθὸς τούτων, ὁ δὲ οὐ κακός, ὅταν ἡ φειδωλός· τότε δὲ ποτε καὶ πάγκακος· ἀγαθὸς δέ, ὅπερ εἴρηται τὰ νῦν, οὐδέποτε· ὁ μὲν γὰρ δικαίως καὶ ἀδίκως λαμβάνων καὶ μήτε δικαίως μήτε ἀδίκως ἀναλίσκων πλούσιος, ὅταν

καὶ φειδωλὸς ἦ· ὁ δὲ πάγκακος ὡς τὰ πολλὰ ὦν ἄσματος
 μάλα πένης· ὁ δὲ ἀναλίσκων τε εἰς τὰ καλὰ καὶ κτώμενος C
 ἐκ τῶν δικαίων μόνον οὐτ' ἂν διαφέρων πλούτῳ ῥαδίως
 ἂν ποτε γένοιτο οὐδ' αὖ σφόδρα πένης. ὥστε ὁ λόγος ἡμῖν
 ὀρθός, ὡς οὐκ εἰσὶν οἱ παμπλούσιοι ἀγαθοί· εἰ δὲ μὴ
 ἀγαθοί, οὐδὲ εὐδαίμονες.

XIII. Ἡμῖν δὲ ἡ τῶν νόμων ὑπόθεσις ἐνταῦθα ἐβλε-
 πειν, ὅπως ὡς εὐδαιμονέστατοι ἔσονται καὶ ὅ τι μάλιστα
 ἀλλήλοις φίλοι· εἰεν δὲ οὐκ ἂν ποτε πολῖται φίλοι, ὅπου
 πολλὰ μὲν δίκαια ἐν ἀλλήλοις εἰεν, πολλὰ δὲ ἀδικίαι, ἀλλ D
 ὅπου ὡς ὅ τι σμικρόταται καὶ ὀλίγισται. λέγομεν δὴ μήτε
 χρυσὸν εἶναι δεῖν μήτε ἄργυρον ἐν τῇ πόλει, μήτ' αὖ χρη-
 ματισμὸν πολὺν διὰ βανανυσίας καὶ τόκων μηδὲ βοσκημά-
 των αἰσχυρῶν, ἀλλ' ὅσα γεωργία δίδωσι καὶ φέρει, καὶ τού-
 των ὅποσα μὴ χρηματιζόμενον ἀναγκάσει ἀμελεῖν ὦν
 ἕνεκα πέφυκε τὰ χρήματα· ταῦτα δ' ἐστὶ ψυχὴ καὶ σῶμα,
 ἡ χωρὶς γυμναστικῆς καὶ τῆς ἄλλης παιδείας οὐκ ἂν ποτε
 γένοιτο ἄξια λόγου. διὸ δὴ χρημάτων ἐπιμέλειαν οὐχ ἅπαξ E
 εἰρήκαμεν ὡς χορὴ τελευταῖον τιμᾶν· ὄντων γὰρ τριῶν
 τῶν ἀπάντων, περὶ ἃ πᾶς ἄνθρωπος σπουδάζει, τελευ-
 ταῖον καὶ τρίτον ἐστὶν ἡ τῶν χρημάτων ὀρθῶς σπουδαζο-
 μένη σπουδὴ, σώματος δὲ περὶ μέση, πρώτη δὲ ἡ τῆς
 ψυχῆς. καὶ δὴ καὶ νῦν ἦν διεξερχόμεθα πολιτείαν, εἰ μὲν
 τὰς τιμὰς οὕτω τάττεται, ὀρθῶς νενομοθέτηται· εἰ δέ τις
 τῶν προσταττομένων αὐτόθι νόμων σωφροσύνης ἔμπρο-
 σθεν ὑγίειαν ἐν τῇ πόλει φανεῖται ποιῶν τιμίαν ἢ πλοῦτον 744
 ὑγείας καὶ τοῦ σωφρονεῖν, οὐκ ὀρθῶς ἀναφανεῖται τιθε-
 μένος. τοῦτ' οὖν δὴ πολλάκις ἐπισημαίνεσθαι χορὴ τὸν
 νομοθέτην, τί τε βούλομαι καὶ εἰ μοι ξυμβαίνει τοῦτο ἢ
 καὶ ἀποτυγχάνω τοῦ σκοποῦ· καὶ οὕτω τάχ' ἂν ἴσως ἐκ
 τῆς νομοθεσίας αὐτός τε ἐκβαίνοι καὶ τοὺς ἄλλους ἀπαλ-
 λάττοι, κατ' ἄλλον δὲ τρόπον οὐδ' ἂν ἓνα ποτέ. ὁ δὴ

λαχὼν κεκτήσθω, φαμέν, τὸν κλήρον ἐπὶ τούτοις οἷς εἴ-
 B ρήκαμεν. ἦν μὲν δὴ καλὸν καὶ τᾶλλα ἴσα πάντ' ἔχοντα
 ἓνα ἕκαστον ἐλθεῖν εἰς τὴν ἀποικίαν· ἐπειδὴ δὲ οὐ δυνα-
 τόν, ἀλλ' ὁ μὲν τις πλείω κεκτημένος ἀφίξεται χρήματα, ὁ
 δ' ἐλάττωνα, www.librosol.com.gr
 ρῶν ἰσότητος ἕνεκα τιμήματα ἄνισα γενέσθαι, ἵν' ἀρχαί
 τε καὶ εἰσφοραὶ καὶ διανομαὶ τὴν τῆς ἀξίας ἐκάστοις τιμὴν
 μὴ κατ' ἀρετὴν μόνον τὴν τε προγόνων καὶ τὴν αὐτοῦ
 C μηδὲ κατὰ σωμάτων ἰσχυς καὶ εὐμορφίας, ἀλλὰ καὶ κατὰ
 πλούτου χρήσιν καὶ πενίας τὰς τιμὰς τε καὶ ἀρχὰς ὥς
 ἰσαίτατα τῷ ἀνίσῳ ξυμμέτρῳ δὲ ἀπολαμβάνοντες μὴ δια-
 φέρωνται. τούτων χάριν τέτταρα μεγέθει τῆς οὐσίας τιμή-
 ματα ποιεῖσθαι χρεῶν, πρώτους καὶ δευτέρους καὶ τρίτους
 καὶ τετάρτους, ἧ τισιν ἄλλοις προσαγορευομένους ὀνόμα-
 σιν, ὅταν τε μένωσιν ἐν τῷ αὐτῷ τιμήματι καὶ ὅταν πλου-
 σιώτεροι ἐκ πενήτων καὶ ἐκ πλουσίων πένητες γιγνόμενοι
 D μεταβαίνωσιν εἰς τὸ προσῆκον ἕκαστοι ἑαυτοῖσι τίμημα.
 τόδε δ' ἐπὶ τούτοις αὐτὸ νόμου σχῆμα ἔγωγ' ἂν τιθείην ὥς
 ἐπόμενον. δεῖ γὰρ ἐν πόλει που, φαμέν, τῇ τοῦ μεγίστου
 νοσήματος οὐ μεθεξούσῃ, ὃ διάστασιν ἢ στάσιν ὀρθότε-
 ρον ἂν εἴη κεκληῖσθαι, μήτε πενίαν τὴν χαλεπὴν ἐνεῖναι
 παρὰ τισι τῶν πολιτῶν μήτ' αὐτὸν πλοῦτον, ὥς ἀμφοτέρων
 τικτόντων ταῦτα ἀμφοτέρω· νῦν οὖν ὅρον δεῖ τούτων
 ἐκατέρου τὸν νομοθέτην φράζειν. ἔστω δὴ πενίας μὲν ὅρος
 E ἡ τοῦ κλήρου τιμῆ, ὃν δεῖ μένειν καὶ ὃν ἀρχῶν οὐδεὶς οὐ-
 δενί ποτε περιόψεται ἐλάττω γιγνόμενον, τῶν τε ἄλλων
 κατὰ ταῦτά οὐδεὶς, ὅστις φιλότιμος ἐπ' ἀρετῇ· μέτρον δὲ
 αὐτὸν θέμενος ὁ νομοθέτης διπλάσιον ἑάσει τούτου κτᾶ-
 σθαι καὶ τριπλάσιον καὶ μέχρι τετραπλασίου. πλείονα δ'
 ἂν τις κτᾶται τούτων εὐρῶν ἢ δοθέντων ποθὲν ἢ χρημα-
 745 τισάμενος ἢ τινι τύχῃ τοιαύτῃ κτησάμενος ἄλλη τὰ περι-
 γιγνόμενα τοῦ μέτρου, τῇ πόλει ἂν αὐτὰ καὶ τοῖς τὴν πό-

λιν ἔχουσι θεοῖς ἀπονέμων εὐδόκιμός τε καὶ ἀξήμιος ἂν εἴη· ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ τούτῳ τῷ νόμῳ, φανεῖ μὲν ὁ βουλόμενος ἐπὶ τοῖς ἡμίσεσιν, ὁ δὲ ὄφλων ἄλλο τοσοῦτον μέρος ἀποτίσει τῆς αὐτοῦ κτήσεως, τὰ δ' ἡμίσεα τῶν θεῶν. ἡ δὲ κτήσις χωρὶς τοῦ κλήρου πάντων παῶν ἐν τῷ φανερωῷ γεγράφθω παρὰ φύλαξιν ἄρχουσιν, οἷς ἂν ὁ νόμος προστάξῃ, ὅπως ἂν αἱ δίκαι περὶ πάντων, ὅσαι εἰς χρήματα, Β ῥάδιαί τε ὥσι καὶ σφύδρα σαφεῖς.

XIV. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο πρῶτον μὲν τὴν πόλιν ἰδρῦσθαι δεῖ τῆς χώρας ὅτι μάλιστα ἐν μέσῳ, καὶ τᾶλλα ὅσα πρόσφορα πόλει τῶν ὑπαρχόντων ἔχοντα τόπον ἐκλεξάμενον, ἃ νοῆσαι τε καὶ εἰπεῖν οὐδὲν χαλεπὸν· μετὰ δὲ ταῦτα μέρη δώδεκα διελέσθαι, θέμενον Ἑστίας πρῶτον καὶ Διὸς καὶ Ἀθηνᾶς ἱερόν, ἀκρόπολιν ὀνομάζοντα, κύκλον περιβάλλοντα, ἀφ' οὗ τὰ δώδεκα μέρη τέμνειν τὴν C τε πόλιν αὐτὴν καὶ παῶσαν τὴν χώραν. ἴσα δὲ δεῖ γίνεσθαι τὰ δώδεκα μέρη τῷ τὰ μὲν ἀγαθῆς γῆς εἶναι σμικρά, τὰ δὲ χείρονος μεῖζω. κλήρους δὲ διελεῖν τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίους, τούτων τε αὖ δίχα τέμνειν ἕκαστον καὶ ξυγκληρωῶσαι δύο τμήματα, τοῦ τ' ἐγγυὲς καὶ τοῦ πόρρω μετέχοντα ἑκάτερον· τὸ πρὸς τῇ πόλει μέρος τῷ πρὸς τοῖς ἐσχάτοις εἰς κλήρος καὶ τὸ δεύτερον ἀπὸ πόλεως τῷ ἀπ' ἐσχάτων δευτέρῳ, καὶ τᾶλλα οὕτω πάντα. D μηχανᾶσθαι δὲ καὶ ἐν τοῖς δίχα τμήμασι τὸ νῦν δὴ λεγόμενον φανυλότητός τε καὶ ὀλιγότητι τῆς διανομῆς. νείμασθαι δὲ δεῖ καὶ τοὺς ἄνδρας δώδεκα μέρη, τὴν τῆς ἄλλης οὐσίας εἰς ἴσα ὅτι μάλιστα τὰ δώδεκα μέρη συνταξάμενον, ἀπογραφῆς πάντων γενομένης· καὶ δὴ καὶ μετὰ τοῦτο δώδεκα θεοῖς δώδεκα κλήρους θέντας ἐπονομάσαι καὶ καθιερωῶσαι τὸ λαχὸν μέρος ἑκάστῳ τῷ θεῷ, καὶ φυλὴν αὐτὴν ἐπονομάσαι· E τέμνειν δὲ αὖ καὶ τὰ δώδεκα τῆς πόλεως τμή-

ματα τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ καὶ τὴν ἄλλην χώραν διενεμον· καὶ δύο νέμεσθαι ἕκαστον οἰκήσεις, τὴν τε ἐγγὺς τοῦ μέσου καὶ τὴν τῶν ἐσχάτων· καὶ τὴν μὲν κατοικίσιον οὕτω τέλος ἔχειν.

XV. **Ἐννοεῖν δὲ ἡμᾶς τὸ τοιοῦτον** ἐστὶ χρεῶν ἐκ παντὸς τρόπου, ὥς τὰ νῦν εἰρημένα πάντα οὐκ ἂν ποτε εἰς τοιούτους καιροὺς ξυμπέσοι, ὥστε ξυμβῆναι κατὰ λόγον
 746 οὕτω ξύμπαντα γενόμενα ἄνδρας τε, οἳ μὴ δυσχερανοῦσι τὴν τοιαύτην ξυνοικίαν, ἀλλ' ὑπομενοῦσι χρήματά τε ἔχοντες τακτὰ καὶ μέτρια διὰ βίου παντὸς καὶ παίδων γενέσεις ἃς εἰρήκαμεν ἑκάστοις, καὶ χρυσοῦ στερόμενοι καὶ ἐτέρων ὧν δῆλος ὁ νομοθέτης προστάξων ἐστὶν ἐκ τούτων τῶν νῦν εἰρημένων, ἔτι δὲ χώρας τε καὶ ἄστεος, ὥς εἴρηκε, μεσότητάς τε καὶ ἐν κύκλῳ οἰκήσεις, πάντῃ σχεδὸν οἷον ὀνειράτα λέγων ἢ πλάττων καθάπερ ἐκ κηροῦ τινὰ πόλιν
 B καὶ πολίτας. ἔχει δὴ τὰ τοιαῦτα οὐ κακῶς τινὰ τρόπον εἰρημένα, χρὴ δ' ἐπαναλαμβάνειν πρὸς αὐτὸν τὰ τοιαῦτα. πάλιν ἄρα ἡμῖν ὁ νομοθετῶν φράζει τόδε· ἐν τούτοις τοῖς λόγοις, ὧ φίλοι, μὴδ' αὐτὸν δοκεῖτέ με λεληθέναι τὸ νῦν λεγόμενον, ὥς ἀληθῆ διεξέρχεται τινὰ τρόπον· ἀλλὰ γὰρ ἐν ἑκάστοις τῶν μελλόντων ἔσεσθαι δικαιοτάτον οἶμαι τόδε εἶναι, τὸν τὸ παράδειγμα δεικνύντα, οἷον δεῖ τὸ ἐπιχειρούμενον γίνεσθαι, μὴδὲν ἀπολείπειν τῶν καλ-
 C λίστων τε καὶ ἀληθεστάτων· ὃ δὲ ἀδύνατόν τι ξυμβαίνει τούτων γίνεσθαι, τοῦτο μὲν αὐτὸ ἐκκλίνειν καὶ μὴ πράττειν, ὃ τι δὲ τούτου τῶν λοιπῶν ἐγγύτατά ἐστι καὶ ξυγγενέστατον ἔφυ τῶν προσηκόντων πράττειν, τοῦτ' αὐτὸ διαμηχανᾶσθαι ὅπως ἂν γίγνηται· τὸν νομοθέτην δ' εἶσαι τέλος ἐπιθεῖναι τῇ βουλήσει, γενομένου δὲ τούτου, τότε ἥδη κοινῇ μετ' ἐκείνου σκοπεῖν, ὅ τί τε ξυμφέροι τῶν εἰρημένων καὶ τί πρόσαντες εἴρηται τῆς νομοθεσίας· τὸ γὰρ ὁμολογούμενον αὐτὸ αὐτῷ δεῖ που πανταχῇ ἀπεργά-

ζεσθαι καὶ τὸν τοῦ φανλοτάτου δημιουργὸν ἄξιον ἐσόμε- D
νον λόγου.

XVI. Νῦν δὴ τοῦτ' αὐτὸ προθυμητέον ἰδεῖν μετὰ τὴν
δόξαν τῆς τῶν δώδεκα μερῶν διανομῆς, τὸ τίνα τρόπον
διελεῖν δεῖ τὰ δώδεκα μέρη, τῶν ἐντὸς αὐτοῦ πλείστας
ἔχοντα διανομάς, καὶ τὰ τούτοις ξυνεπόμενα καὶ ἐκ τού-
των γεννώμενα, μέχρι τῶν τετταράκοντά τε καὶ πεντακίς-
χιλίων· ὅθεν φρατρίας καὶ δήμους καὶ κώμας, καὶ πρὸς
γε τὰς πολεμικὰς τάξεις τε καὶ ἀγωγάς, καὶ ἔτι νομίσματα
καὶ μέτρα ξηρά τε καὶ ὑγρά καὶ σταθμά, πάντα ταῦτα ἐμ- E
μετρά τε καὶ ἀλλήλοις σύμφωνα δεῖ τὸν γε νόμον τάττειν.
πρὸς δὲ τούτοις οὐδ' ἐκεῖνα φοβητέα, δέισαντα τὴν δόξα-
σαν ἂν γίνεσθαι σμικρολογίαν, ἂν τις προστάτῃ πάντα
ὀπὸς ἂν σκεύη κτῶνται, μηδὲν ἄμετρον αὐτῶν ἔῃν εἶναι,
καὶ κοινῷ λόγῳ νομίσαντα πρὸς πάντα εἶναι χρησίμους 747
τὰς τῶν ἀριθμῶν διανομάς καὶ ποικίλσεις, ὅσα τε αὐτοὶ
ἐν ἑαυτοῖς ποικίλλονται καὶ ὅσα ἐν μήκεσι καὶ ἐν βάθεσι
ποικίλματα, καὶ δὴ καὶ ἐν φθόγγοις καὶ κινήσεσι ταῖς τε
κατὰ τὴν εὐθυπορίαν τῆς ἄνω καὶ κάτω φορᾶς καὶ τῆς
κύκλῳ περιφορᾶς· πρὸς γὰρ ταῦτα πάντα δεῖ βλέψαντα
τὸν γε νομοθέτην προστάττειν τοῖς πολίταις πᾶσιν εἰς δύ-
ναμιν τούτων μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς συντάξεως. πρὸς τε
γὰρ οἰκονομίαν καὶ πρὸς πολιτείαν καὶ πρὸς τὰς τέχνας B
πάσας ἔν οὐδὲν οὕτω δύναμιν ἔχει παιδείον μάθημα με-
γάλην, ὥς ἡ περὶ τοὺς ἀριθμοὺς διατριβή· τὸ δὲ μέγιστον,
ὅτι τὸν νυστάζοντα καὶ ἀμαθῇ φύσει ἐγείρει καὶ εὐμαθῇ
καὶ μνήμονα καὶ ἀγχίνουν ἀπεργάζεται, παρὰ τὴν αὐτοῦ
φύσιν ἐπιδιδόντα θεία τέχνη. ταῦτα δὴ πάντα, ἐὰν μὲν
ἄλλοις νόμοις τε καὶ ἐπιτηδεύμασιν ἀφαιρῇται τις τὴν
ἀνελευθερίαν καὶ φιλοχρηματίαν ἐκ τῶν ψυχῶν τῶν μελ-
λόντων αὐτὰ ἱκανῶς τε καὶ ὀνησίμως κτήσεσθαι, καλὰ τὰ C
παιδεύματα καὶ προσήκοντα γίγνοιτ' ἂν· εἰ δὲ μή, τὴν

καλουμένην ἂν τις πανουργίαν ἀντὶ σοφίας ἀπεργασάμε-
 νος λάθοι, καθάπερ Αἰγυπτίους καὶ Φοίνικας καὶ πολλὰ
 ἕτερα ἄπειργασμένα γένη νῦν ἔστιν ἰδεῖν ὑπὸ τῆς τῶν
 ἄλλων ἐπιτηδευμάτων καὶ κτημάτων ἀνελευθερίας, εἴτε
 τις νομοθέτης αὐτοῖς φαῦλος ἂν γενόμενος ἐξεργάσατο
 D τὰ τοιαῦτα εἴτε χαλεπὴ τύχη προσπεσοῦσα εἴτε καὶ φύσις
 ἄλλη τις τοιαύτη. καὶ γάρ, ὦ Μέγίλλε τε καὶ Κλεινία,
 μὴδὲ τοῦθ' ἡμᾶς λανθανέτω περὶ τόπων, ὥς οὐκ εἰδὶν
 ἄλλοι τινὲς διαφέροντες ἄλλων τόπων πρὸς τὸ γεννᾶν ἄν-
 θρώπους ἀμείνους καὶ χείρους, οἷς οὐκ ἐναντία νομοθε-
 τητέον· οἱ μὲν γέ που διὰ πνεύματα παντοῖα καὶ δι' εἰλή-
 σεις ἀλλόκοτοί τ' εἰσὶ καὶ ἐναῖσιοι αὐτῶν, οἱ δὲ δι' ὕδατα,
 οἱ δὲ καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφὴν ἀναδιδούσαν,
 E οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἀμείνω καὶ χείρω, ταῖς δὲ ψυχαῖς
 οὐχ ἥττον δυναμένην πάντα τὰ τοιαῦτα ἐμποιεῖν· τούτων
 δ' αὖ πάντων μέγιστον διαφέρειεν ἂν τόποι χώρας, ἐν
 οἷς θεία τις ἐπίπνοια καὶ δαιμόνων λήξεις εἴεν, τοὺς αἰ-
 κατοικιζομένους ἴλεφ δεχόμενοι καὶ τούναντίον· οἷς ὁ γε
 νοῦν ἔχων νομοθέτης ἐπισκεψάμενος, ὥς ἄνθρωπον οἶον
 τ' ἔστι σκοπεῖν τὰ τοιαῦτα, οὕτω πειρῶτ' ἂν τιθέναι τοὺς
 νόμους. ὃ δὴ καὶ σοὶ ποιητέον, ὦ Κλεινία· πρῶτον τρε-
 πτέον ἐπὶ τὰ τοιαῦτα μέλλοντί γε κατοικίξειν χώραν.

ΚΑ. Ἄλλ', ὦ ξένε Ἀθηναῖε, λέγεις τε παγκάλως ἐμοί
 τε οὕτω ποιητέον.

Σ.

751 I. ΑΘ. Ἄλλὰ μὴν μετὰ γε πάντα τὰ νῦν εἰρημμένα
 σχεδὸν ἂν ἀρχῶν εἶέν σοι καταστάσεις τῇ πόλει.

ΚΑ. Ἐχει γὰρ οὖν οὕτως.

ΑΘ. Δύο εἶδη ταῦτα περὶ πολιτείας κόσμον γιγνώ-
μενα τυγχάνει, πρῶτον μὲν καταστάσεις ἀρχῶν τε καὶ
ἀρξόντων, ὅσας τε αὐτὰς εἶναι δεῖ καὶ τρόπον ὄντινα
καθισταμένας· ἔπειτα οὕτω δὴ τοὺς νόμους ταῖς ἀρχαῖς
ἐκάσταις ἀποδοτέον, οὐσινὰς τε αὐ καὶ ὅσους καὶ οἶους B
προσῆκον ἂν ἐκάσταις εἴη. σμικρὸν δὲ ἐπισχόντες πρὸ
τῆς αἰρέσεως εἰπωμεν προσήκοντά τινα λόγον περὶ αὐτῆς
ῥηθῆναι.

ΚΑ. Τίνα δὴ τοῦτον;

ΑΘ. Τόνδε. παντί που δήλον τὸ τοιοῦτον, ὅτι μεγά-
λου τῆς νομοθεσίας ὄντος ἔργου τῷ πόλιν εὖ παρεσκευα-
σμένην ἀρχὰς ἀνεπιτηδείους ἐπιστῆσαι τοῖς εὖ κειμένοις
νόμοις οὐ μόνον οὐδὲν πλεον εὖ τεθέντων, οὐδ' ὅτι
γέλως ἂν πάμπολυς ξυμβαίνοι, σχεδὸν δὲ βλάβαι καὶ λῶ- C
βαι πολὺ μέγισται ταῖς πόλεσι γίγνουντ' ἂν ἐξ αὐτῶν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν νοήσωμέν σοι περὶ τῆς νῦν, ὧ
φίλε, πολιτείας τε καὶ πόλεως ξυμβαῖνον· ὁρᾷς γάρ, ὅτι
πρῶτον μὲν δεῖ τοὺς ὁρθῶς ἰόντας ἐπὶ τὰς τῶν ἀρχῶν
δυνάμεις βάσανον ἱκανὴν αὐτούς τε καὶ γένος ἐκάστων
ἐκ παίδων μέχρι τῆς αἰρέσεως εἶναι δεδοκότας, ἔπειτα αὐ
τοὺς μέλλοντας αἰρήσεσθαι τεθράφθαι [τε] ἐν ἡθελσι νό-
μων εὖ πεπαιδευμένους πρὸς τὸ δυσχεραίνοντάς τε καὶ D
ἀποδεχομένους ὁρθῶς κρίνειν καὶ ἀποκρίνειν δυνατοὺς
γίνεσθαι τοὺς ἀξίους ἐκατέρων· ταῦτα δὲ οἱ νεωστὶ
ξυνεληλυθότες ὄντες τε ἀλλήλων ἀγνώτες, ἔτι δ' ἀπαί-
δευτοι, πῶς ἂν ποτε δύναιτο ἀμέμπτως τὰς ἀρχὰς αἰ-
ρεῖσθαι;

ΚΑ. Σχεδὸν οὐκ ἂν ποτε.

ΑΘ. Ἀλλὰ γὰρ ἀγῶνα προφάσεις οὐ φασι δέχεσθαι·
καὶ δὴ καὶ σοὶ τοῦτο νῦν καὶ ἐμοὶ ποιητέον, ἐπεὶ περ σὺ
μὲν δὴ τὴν πόλιν ὑπέστης τῷ Κρητῶν ἔθνει προθύμως E

κατοικιεῖν δέκατος αὐτός, ὥς φῆς, τὰ νῦν, ἐγὼ δ' αὖ σοι
 752 ξυλλήψεσθαι κατὰ τὴν παροῦσαν ἡμῖν τὰ νῦν μυθολογίαν.
 οὐκ οὖν δὴ που λέγων γε ἂν μῦθον ἀκέφαλον ἐκὼν κατα-
 λίποιμι· πλανώμενος γὰρ ἂν [ἀπάντη] τοιοῦτος ὢν ἄμορ-
 φος φαίνοιτο. www.libtool.com.cn

ΚΛ. Ἄριστ' εἰρηκας, ὦ ξέने.

ΑΘ. Οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ δράσω κατὰ δύναμιν
 οὕτως.

ΚΛ. Πάνν μὲν οὖν ποιῶμεν, ἤπερ καὶ λέγομεν.

ΑΘ. Ἔσται ταῦτ', ἂν θεὸς ἐθέλῃ καὶ γήρως ἐπικρα-
 τῶμεν τό γε τοσοῦτον.

B ΚΛ. Ἄλλ' εἰκὸς ἐθέλειν.

ΑΘ. Εἰκὸς γὰρ οὖν. ἐπόμενοι δὲ αὐτῷ λάβωμεν καὶ
 τόδε.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ὡς ἀνδρείως καὶ παρακεκινδυνευμένως ἐν τῷ
 νῦν ἡ πόλις ἡμῖν ἔσται κατωκισμένη.

ΚΛ. Περὶ τί βλέπων καὶ ποῖ μάλιστα αὐτὸ εἰρηκας
 τὰ νῦν;

ΑΘ. Ὡς εὐκόλως καὶ ἀφόβως ἀπείροις ἀνδράσι νο-
 μοθετοῦμεν, ὅπως δεξονται ποτε τοὺς νῦν τεθέντας νό-
 μους. δῆλον δὲ τό γε τοσοῦτον, ὦ Κλεινία, παντὶ σχεδὸν
 C καὶ τῷ μὴ πάνν σοφῷ, τὸ μὴ ῥαδίως γε αὐτοὺς μηδένας
 προσδέξασθαι κατ' ἀρχάς, εἰ δὲ μείναιμὲν πως τοσοῦτον
 χρόνον, ἕως οἱ γευσάμενοι παῖδες τῶν νόμων καὶ ξυντρα-
 φέντες ἱκανῶς ξυνήθεις τε αὐτοῖς γενόμενοι τῶν ἀρχαιρε-
 σιῶν τῇ πόλει πάσῃ κοινωνήσειαν· γενομένου γε μὴν οὐ
 λέγομεν, εἴπερ τινὲς τρόπῳ καὶ μηχανῇ γίγνοιτο ὀρθῶς,
 πολλὴν ἔγωγε ἀσφάλειαν οἶμαι καὶ μετὰ τὸν τότε παρόντα
 χρόνον ἂν γενέσθαι τοῦ μείναι τὴν παιδαγωγηθεῖσαν
 οὕτω πόλιν.

D ΚΛ. Ἐχει γοῦν λόγον.

ΑΘ. Ἰδῶμεν τοίνυν πρὸς τοῦτο εἰ πῇ τινα πόρον ἱκανον πορῶσιμεν ἂν κατὰ τάδε. φημί γάρ, ὦ Κλεινία, Κνωσίους χρῆναι τῶν ἄλλων διαφερόντως Κρητῶν μὴ μόνον ἀφοσιώσασθαι περὶ τῆς χώρας ἣ νῦν κατεοικίζεται, συντόνως δ' ἐπιμεληθῆναι, τὰς πρώτας ἀρχὰς εἰς δύναμιν ὅπως ἂν ἰστώσιν ὡς ἀσφαλέςτατα καὶ ἄριστα. τὰς μὲν οὖν ἄλλας καὶ βραχύτερον ἔργον, νομοφύλακας δ' [ἂν] ἡμῖν πρώτους αἰρεῖσθαι ἀναγκαιότατον ἀπάσῃ σπουδῇ.

ΚΑ. Τίνα οὖν ἐπὶ τούτῳ πόρον καὶ λόγον ἀνευρίσκομεν;

ΑΘ. Τόνδε. φημί, ὦ παῖδες Κρητῶν, χρῆναι Κνωσίους διὰ τὸ πρεσβεύειν τῶν πολλῶν πόλεων κοινῇ μετὰ τῶν ἀφικομένων εἰς τὴν ξυνοίκησιν ταύτην ἐξ αὐτῶν τε καὶ ἐκείνων αἰρεῖσθαι τριάκοντα μὲν καὶ ἑπτὰ τοὺς πάντας, ἑννέα δὲ καὶ δέκα ἐκ τῶν ἐποικησάντων, τοὺς δὲ ἄλλους ἐξ αὐτῆς Κνωσοῦ· τούτους δ' οἱ Κνωσιοὶ τῇ πόλει σοὶ δόντων, καὶ αὐτόν σε, πολίτην εἶναι ταύτης τῆς ἀποικίας καὶ ἓνα τῶν ὀκτωκαίδεκα, πείσαντες ἢ τῇ μετρίᾳ δυνάμει βιασάμενοι.

ΚΑ. Τί δῆτα; οὐ καὶ σύ τε καὶ ὁ Μέγилλος, ὦ ξένε, ἐκοινωνησάτην ἡμῖν τῆς πολιτείας;

II. ΑΘ. Μέγα μὲν, ὦ Κλεινία, φρονοῦσιν αἱ Ἀθῆναι, μέγα δὲ καὶ ἡ Σπάρτη, καὶ μακρὰν ἀποικοῦσιν ἐκάτεραι· σοὶ δὲ κατὰ πάντα ἐμμελῶς ἔχει καὶ τοῖς ἄλλοις οἰκισταῖς κατὰ ταυτά, ὥσπερ τὰ περὶ σοῦ νῦν λεγόμενα. ὥς μὲν οὖν γένοιτ' ἂν ἐπιεικέστατα ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἡμῖν τὰ νῦν, εἰρήσθω· προελθόντος δὲ χρόνου καὶ μεινάσης τῆς πολιτείας, αἵρεσις αὐτῶν ἔστω τοιάδε τις· πάντες μὲν κοινωνοῦντων τῆς τῶν ἀρχόντων αἰρέσεως, ὅπόσοιπερ ἂν ὅπλα ἱππικὰ ἢ πεζικὰ τιθῶνται καὶ πολέμου κεκοινωνήκωσιν ἐν ταῖς σφετέραις αὐτῶν τῆς ἡλικίας δυνάμεσι· ποιεῖσθαι δὲ τὴν αἵρεσιν ἐν ἑρῳ, ὅπερ ἂν ἡ πόλις ἡγῇται

- C τιμιώτατον, φέρειν δ' ἐπὶ τὸν τοῦ θεοῦ βωμὸν ἕκαστον εἰς πινάκιον γράψαντα τοῦνομα πατρόθεν καὶ φυλῆς καὶ δήμου, ὁπόθεν ἂν δημοτεύηται, παρεγγράφειν δὲ καὶ τὸ αὐτοῦ κατὰ ταῦτά οὕτως ὄνομα. τῷ βουλομένῳ δ' ἐξέστω τῶν πινακίων ὃ τί περ ἂν φαίνεται μὴ κατὰ νοῦν αὐτῷ γεγραμμένον, ἀνελόντα εἰς ἀγορὰν θεῖναι μὴ ἑλατίον τριακόντα ἡμερῶν· τὰ δὲ τῶν πινακίων κριθέντα ἐν πρώτοις μέχρι τριακοσίων δεῖξαι τοὺς ἄρχοντας ἰδεῖν πάσῃ τῇ πό-
 D λει, τὴν δὲ πόλιν ὡσαύτως ἐκ τούτων φέρειν πάλιν ὃν ἂν ἕκαστος βούληται, τοὺς δὲ τὸ δεύτερον ἐξ αὐτῶν προκριθέντας ἑκατὸν δεῖξαι πάλιν ἅπασι. τὸ δὲ τρίτον φερέτω μὲν ἐκ τῶν ἑκατὸν ὁ βουληθεὶς ὃν ἂν βούληται, διὰ τομίων πορευόμενος· ἐπτά δὲ καὶ τριάκοντα, οἷς ἂν πλεῖσται γένωνται ψῆφοι, κρίναντες ἀποφηνάντων ἄρχοντας. τίνες οὖν, ὧ Κλεινία καὶ Μέγилле, πάντα ἡμῖν ταῦτ' ἐν τῇ
 E πόλει καταστήσουσι τῶν ἀρχῶν τε πέρι καὶ δοκιμασιῶν αὐτῶν; ἄρα ἐννοοῦμεν, ὥς ταῖς πρώτον οὕτω καταξεν-
 γνυμέναις πόλεσιν ἀνάγκη μὲν εἶναι τινας, οἵτινες δὲ εἶεν ἂν πρὸ πασῶν τῶν ἀρχῶν γεγονότες, οὐκ ἔστι; δεῖ μὴν ἁμῶς γέ πως, καὶ ταῦτα οὐ φάυλους ἀλλ' ὅ τι μάλιστα ἄκρους· ἀρχὴ γὰρ λέγεται μὲν ἡμῖν παντὸς ἐν ταῖς πα-
 ροιμίαις ἔργον, καὶ τό γε καλῶς ἄρξασθαι πάντες ἐγκω-
 μιάζομεν ἐκάστοτε· τὸ δ' ἔστι τε, ὥς ἐμοὶ φαίνεται, πλεον
 754 ἢ τὸ ἡμῖν καὶ οὐδεὶς αὐτὸ καλῶς γενόμενον ἐγκεκωμία-
 κεν ἱκανῶς.

ΚΑ. Ὅρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Μὴ τοίνυν γινώσκοντές γε παρῶμεν αὐτὸ ἄρ-
 ρητον, μηδὲν διασαφήσαντες ἡμῖν αὐτοῖς, τίνα ἔσται τρό-
 πον. ἐγὼ μὲν οὖν οὐδαμῶς εὐπορῶ πλὴν γε ἐνὸς εἰπεῖν
 πρὸς τὸ παρὸν ἀναγκαίου καὶ συμφέροντος λόγου.

ΚΑ. Τίνος δὴ;

III. ΑΘ. Φημὶ ταύτῃ τῇ πόλει, ἣν οἰκίζειν μέλλομεν,

οἶον πατέρα καὶ μητέρα οὐκ εἶναι πλὴν τὴν κατοικίζουσιν
 αὐτὴν πόλιν, οὐκ ἄγνωσθ' ὅτι πολλὰ τῶν κατοικισθεῖσιν B
 διάφοροι ταῖς κατοικισάσαις πολλάκις ἐνὶ γέγονασί τε
 καὶ ἐσονται· νῦν μὲν ἐν τῷ παρόντι καθάπερ παῖς, εἰ
 καὶ ποτε μέλλει διάφορος εἶναι τοῖς γεννησασιν, ἐν γὰρ τῇ
 παρούσῃ παιδείᾳ ἀπορία στέργει τε καὶ στέργεται ὑπὸ
 τῶν γεννησάντων, καὶ φεύγων αἰετὶ πρὸς τοὺς οἰκείους
 ἀναγκαίους μόνους εὐρίσκει ξυμμάχους· ἃ δὴ νῦν φημι
 Κνωσίοις διὰ τὴν ἐπιμέλειαν πρὸς τὴν νέαν πόλιν καὶ τῇ
 νέᾳ πρὸς Κνωσὸν ὑπάρχειν ἐτόλμως γεγονότα. λέγω δὲ C
 καθάπερ εἶπον νῦν δὴ, δις γὰρ τό γε καλὸν ῥηθὲν οὐδὲν
 βλάπτει, Κνωσίους δεῖν ἐπιμεληθῆναι πάντων τούτων
 κοινῇ, προσελομένους τῶν εἰς τὴν ἀποικίαν ἀφικομένων,
 τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ ἀρίστους εἰς δύναμιν ἐλομέ-
 νους, μὴ ἔλαττον ἑκατὸν ἀνδρῶν· καὶ αὐτῶν Κνωσίων
 ἔστωσαν ἑκατὸν ἕτεροι· τούτους δὲ ἐλθόντας φημι δεῖν
 εἰς τὴν καινὴν πόλιν συνεπιμεληθῆναι, ὅπως αἱ τε ἀρχαὶ
 καταστῶσι κατὰ νόμους κατασταῖσαι τε δοκιμασθῶσι· γε- D
 νομένων δὲ τούτων τὴν μὲν Κνωσὸν τοὺς Κνωσίους οἰ-
 κεῖν, τὴν δὲ νέαν πόλιν αὐτὴν αὐτὴν πειραῖσθαι σάξιν τε
 καὶ εὐτυχεῖν. οἱ δὲ δὴ γενόμενοι τῶν ἐπὶ καὶ τριάκοντα
 νῦν τε καὶ εἰς τὸν ἔπειτα ξύμπαντα χρόνον ἐπὶ τοῖσδε
 ἡμῖν ἡρήσθωσαν· πρῶτον μὲν φύλακες ἔστωσαν τῶν νό-
 μων, ἔπειτα τῶν γραμμάτων ὧν ἂν ἕκαστος ἀπογράψῃ
 τοῖς ἄρχουσι τὸ πλῆθος τῆς αὐτῶν οὐσίας, πλὴν ὁ μὲν μέ-
 γιστον τίμημα ἔχων τεττάρων μυῶν, ὁ δὲ τὸ δεύτερον E
 τριῶν, ὁ δὲ τρίτος δυεῖν μυῶν, μυᾶς δὲ ὁ τέταρτος. ἐὰν δὲ
 τις ἕτερον φαίνεται τι παρὰ τὰ γεγραμμένα κεκτημένος,
 δημόσιον μὲν ἔστω τὸ τοιοῦτον ἅπαν, πρὸς τούτῳ δὲ δίκην
 ὑπεχέτω τῷ βουλομένῳ μετιέναι μὴ καλὴν μηδ' ἐυώνυ-
 μον ἀλλ' αἰσχροάν, ἐὰν αἰσκληται διὰ τὸ κέρδος τῶν νόμων
 καταφρονῶν. αἰσχροκερδείας οὖν αὐτὸν γραψάμενος ὁ

βουληθῆις ἐπεξίτω τῇ δίκῃ ἐν αὐτοῖς τοῖς νομοφύλαξιν·
 755 εἰάν δ' ὁ φεύγων ὄφλη, τῶν κοινῶν κτημάτων μὴ μετε-
 χέτω, διανομὴ δὲ ὅταν τῇ πόλει γίννηται τις, ἅμοιρος ἔστω
 πλὴν γε τοῦ κλήρου, γεγραφθὼν δὲ ὠφληκῶς, ἕως ἂν ζῇ,
 ὅπου πᾶς ὁ βουλομένος αὐτὰ ἀναγνώσεται. μὴ πλέον δὲ
 εἴκοσιν ἐτῶν νομοφύλαξ ἀρχέτω, φερέσθω δ' εἰς τὴν ἀρ-
 χὴν μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα γεγονῶς ἐτῶν· ἐξηκοντού-
 της δὲ ἐνεχθεὶς δέκα μόνον ἀρχέτω ἔτη, καὶ κατὰ τοῦτον
 τὸν λόγον, ὅπῃς ἂν τις πλέον ὑπερβᾷς ἐβδομήκοντα ζῇ,
 B μηκέτι ἐν τούτοις τοῖς ἄρχουσι τὴν τηλικαύτην ἀρχὴν ὥς
 ἄρξων διανοηθήτω.

IV. Τὰ μὲν οὖν περὶ τῶν νομοφυλάκων ταῦτα εἰρή-
 σθω προστάγματα τρία, προϋόντων δὲ εἰς τοῦμπροσθε
 τῶν νόμων ἕκαστος προστάξει τούτοις τοῖς ἀνδράσιν,
 ὧντινων αὐτοὺς δεῖ πρὸς τοῖς νῦν εἰρημένοις προσεπιμε-
 λεῖσθαι· νῦν δ' ἐξῆς ἄλλων ἀρχῶν αἰρέσεως πέρι λέγοι-
 μεν ἂν. δεῖ γὰρ δὴ τὰ μετὰ ταῦτα στρατηγούς αἰρεῖσθαι,
 C καὶ τούτοις εἰς τὸν πόλεμον οἷόν τινας ὑπηρεσίας ἱππάρ-
 χους καὶ φυλάρχους καὶ τῶν πεζῶν φυλῶν κοσμητὰς τῶν
 τάξεων, οἷς πρέπον ἂν εἴη τοῦτ' αὐτὸ τοῦνομα μάλιστα,
 οἷον καὶ οἱ πολλοὶ ταξιάρχους αὐτοὺς ἐπονομάζουσιν. τού-
 των δὴ στρατηγούς μὲν ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως ταύτης οἱ νο-
 μοφύλακες προβαλλέσθων, αἰρεῖσθων δ' ἐκ τῶν προβλη-
 θέντων πάντες οἱ τοῦ πολέμου κοινωνοὶ γενόμενοί τε ἐν
 ταῖς ἡλικίαις καὶ γιγνόμενοι ἐκάστοτε· εἰάν δέ τις ἄρα
 D δοκῇ τινὶ τῶν μὴ προβεβλημένων ἀμείνων εἶναι τῶν προ-
 βληθέντων τινός, ἐπονομάσας ἀνθ' ὅτου ὄντινα προβάλλ-
 λεται, τοῦτ' αὐτὸ ὁμνὺς ἀντιπροβαλλέσθω τὸν ἕτερον·
 ὁπότερος δ' ἂν δόξῃ διαχειροτονοῦμενος, εἰς τὴν αἵρεσιν
 ἐγκρινέσθω. τρεῖς δέ, οἷς ἂν ἡ πλειέστη χειροτονία γίννη-
 ται, τούτους εἶναι στρατηγούς τε καὶ ἐπιμελητὰς τῶν κατὰ
 πόλεμον, δοκιμασθέντων καθάπερ οἱ νομοφύλακες· τα-

ξιάρχους δὲ αὐτοῖσι προβάλλεσθαι μὲν τοὺς αἰρεθέντας
στρατηγούς δώδεκα, ἐκάστη φυλῇ ταξίαρχον· τὴν δ' ἄν- E
τιπροβολὴν εἶναι, καθάπερ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο, τὴν
αὐτὴν καὶ περὶ τῶν ταξιαρχῶν καὶ τὴν ἐπιχειροτονίαν καὶ
τὴν κρίσιν. τὸν δὲ ξύλλογον τοῦτον ἐν τῷ παρόντι, πρὶν
πρυτάνεις τε καὶ βουλὴν ἡρῆσθαι, τοὺς νομοφύλακας
συλλέξαντας εἰς χωρίον ὡς ἱερωτάτον τε καὶ ἱκανώτατον
καθίσαι χωρὶς μὲν τοὺς ὀπλίτας, χωρὶς δὲ τοὺς ἱππέας,
τρίτον δ' ἐφεξῆς τούτοις πᾶν ὅσον ἐμπολέμιον· χειροτο-
νούντων δὲ στρατηγούς μὲν καὶ ἱπάρχους πάντας, ταξι-
άρχους δὲ οἱ τὴν ἀσπίδα τιθέμενοι, φυλάρχους δὲ αὖ τοῦ- 756
τοις πᾶν τὸ ἱππικὸν αἰρεῖσθαι, ψιλῶν δὲ ἢ τοξοτῶν ἢ τινος
ἄλλου τῶν ἐμπολεμίων ἡγεμόνας οἱ στρατηγοὶ ἑαυτοῖς
καθιστάντων. [ἱπάρχων δὲ κατάστασις ἂν ἤμιν ἐτι λοιπὴ
γίγνοιτο. τούτους οὖν προβαλλέσθων μὲν οἵπερ καὶ τοὺς
στρατηγούς προὔβάλλοντο, τὴν δὲ αἵρεσιν καὶ τὴν ἀντι-
προβολὴν τούτων τὴν αὐτὴν γίγνεσθαι, καθάπερ ἡ τῶν
στρατηγῶν ἐγίγνετο, χειροτονεῖτω δὲ τὸ ἱππικὸν αὐτοὺς
ἐναντίον ὁρώντων τῶν πεζῶν, δύο δὲ οἷς ἂν πλείστη χει- B
ροτονία γίγνηται, τούτους ἡγεμόνας εἶναι πάντων τῶν
ἱππευόντων.] τὰς δὲ ἀμφισβητήσεις τῶν χειροτονιῶν μέχρι
δυοῖν εἶναι· τὸ δὲ τρίτον ἂν ἀμφισβητῇ τις, διαψηφίξε-
σθαι τούτους, οἷσπερ τῆς χειροτονίας μέτρον ἐκάστοις ἑκα-
στον ᾗν.

V. Βουλὴν δὲ εἶναι μὲν τριάκοντα δωδεκάδας, ἐξή-
κοντα δὲ καὶ τριακόσιοι γίγνοιτο ἂν πρόποντες ταῖς δια-
νομαῖς· μέρη δὲ διανείμαντας τέτταρα κατὰ ἐνενήκοντα
τὸν ἀριθμὸν τούτων ἐξ ἐκάστου τῶν τιμημάτων φέρειν C
ἐνενήκοντα βουλευτάς· πρῶτον μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τι-
μημάτων ἅπαντας φέρειν ἐξ ἀνάγκης, ἢ ζημιοῦσθαι τὸν
μὴ πειθόμενον τῇ δοξάσῃ ζημίᾳ· ἐπειδὰν δ' ἐπεχθῶσι,
τούτους μὲν κατασημῆνασθαι, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ φέρειν ἐκ

τῶν δευτέρων τιμημάτων κατὰ ταῦτ' ἀκάπτερ τῇ πρό-
 σθεν, τρίτῃ δ' ἐκ τῶν τρίτων τιμημάτων φέρειν μὲν τὸν
 D βουλόμενον, ἐπάναναγκες δὲ εἶναι τοῖς τῶν τριῶν τιμημά-
 των, τὸ δὲ τέταρτόν τε καὶ σμικρότατον ἐλεύθερον ἀφεί-
 σθαι τῆς ζημίας, ὅς ἂν αὐτῶν μὴ βούληται φέρειν· τε-
 τάρτῃ δὲ φέρειν μὲν ἐκ τοῦ τετάρτου καὶ σμικροτάτου τι-
 μήματος ἅπαντας, ἀξήμιον δ' εἶναι τὸν ἐκ τοῦ τετάρτου
 καὶ τρίτου τιμήματος, ἐὰν ἐνεγκεῖν μὴ βούληται· τὸν δ'
 ἐκ τοῦ δευτέρου καὶ πρώτου μὴ φέροντα ζημιουῖσθαι, τὸν
 E ἐκ τοῦ πρώτου τετραπλασίᾳ. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ τὰ κατα-
 σημανθέντα ὀνόματα ἐξενεγκεῖν μὲν τοὺς ἄρχοντας ἰδεῖν
 πᾶσι τοῖς πολίταις, φέρειν δ' ἐκ τούτων αὐτὰ πάντα ἄνδρα
 ἢ ζημιουῖσθαι τῇ πρώτῃ ζημίᾳ· ὀγδοήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν
 ἐκλέξαντας ἀφ' ἐκάστων τῶν τιμημάτων, τοὺς ἡμίσεις
 τούτων ἀποκληρώσαντας δοκιμάσαι, τούτους δ' εἶναι τὸν
 ἐνιαυτὸν βουλευτάς. ἡ μὲν αἵρεσις οὕτω γιγνομένη μέσον
 ἂν ἔχοι μοναρχικῆς καὶ δημοκρατικῆς πολιτείας, ἥς ἀεὶ
 δεῖ μεσεύειν τὴν πολιτείαν· δοῦλοι γὰρ ἂν καὶ δεσπόται
 757 οὐκ ἂν ποτε γένοιντο φίλοι, οὐδὲ ἐν ἰσαῖς τιμαῖς διαγο-
 ρευόμενοι φαῦλοι καὶ σπουδαῖοι. τοῖς γὰρ ἀνίστοις τὰ ἰσα
 ἄνισα γίγνεται· ἂν, εἰ μὴ τυγχάνοι τοῦ μέτρου· διὰ γὰρ
 ἀμφοτέρω ταῦτα στάσεων αἱ πολιτεῖαι πληροῦνται. πα-
 λαιοὺς γὰρ λόγος ἀληθὴς ὢν, ὡς ἰσότης φιλόνητα ἀπεργά-
 ζεται, μάλα μὲν ὀρθῶς εἴρηται καὶ ἐμμελῶς· ἥτις δ' ἐστὶ
 ποτε ἰσότης ἢ τοῦτο αὐτὸ δυναμένη, διὰ τὸ μὴ σφόδρα
 B σαφὴς εἶναι σφόδρα ἡμᾶς διαταράττει. δυοῖν γὰρ ἰσοτή-
 τοις οὖσαι, ὁμωνύμοις μὲν, ἕκαστος εἰς πολλὰ σχεδὸν
 ἐναντίαι, τὴν μὲν ἑτέραν εἰς τὰς τιμὰς πᾶσα πόλις ἱκανῇ
 παραγαγεῖν καὶ πᾶς νομοθέτης, τὴν μέτρῳ ἴσην καὶ σταθ-
 μῷ καὶ ἀριθμῷ, κλήρῳ ἀπευθύνων εἰς τὰς διανομὰς
 αὐτήν· τὴν δὲ ἀληθεστάτην καὶ ἀρίστην ἰσότητα οὐκέτι

ὁρᾷδιον παντὶ ἰδεῖν. Διὸς γὰρ δὴ κρίσις ἐστί, καὶ τοῖς ἀνθρώποις αἰεὶ σμικρὰ μὲν ἐπαρκεῖ, πᾶν δέ, ὅσον ἂν ἐπαρκεσθῇ πόλεσιν ἢ καὶ ἰδιώταις, πάντ' ἀγαθὰ ἀπεργάζεται. τῷ μὲν γὰρ μείζονι πλειώ, τῷ δ' ἐλάττωσι σμικρότερα νέ- C
μει, μέτρια διδοῦσα πρὸς τὴν αὐτῶν φύσιν ἐκατέρω, καὶ δὴ καὶ τιμὰς μείζοσι μὲν πρὸς ἀρετὴν αἰεὶ μείζους, τοῖς δὲ τοῦναντίον ἔχουσιν ἀρετῆς τε καὶ παιδείας τὸ πρέπον ἐκατέρωις ἀπονέμει κατὰ λόγον. ἔστι γὰρ δὴ πού καὶ τὸ πολιτικὸν ἡμῖν αἰεὶ τοῦτ' αὐτὸ τὸ δίκαιον. οὐ καὶ νῦν ἡμᾶς ὀρεγομένους δεῖ καὶ πρὸς ταύτην τὴν ἰσότητα, ὧ Κλεινία, ἀποβλέποντας τὴν νῦν φυομένην κατοικίξιν πόλιν. ἄλ- D
λην τε ἂν ποτέ τις οἰκίξῃ, πρὸς ταῦτό τοῦτο σκοπούμενον χρεῶν νομοθετεῖν, ἀλλ' οὐ πρὸς ὀλίγους τυράννους ἢ πρὸς ἓνα ἢ καὶ κράτος δήμου τι, πρὸς δὲ τὸ δίκαιον αἰεὶ. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ νῦν δὴ λεχθέν, τὸ κατὰ φύσιν ἴσον ἀνί-
σοις ἐκάστοτε δοθέν. ἀναγκαῖόν γε μὴν καὶ τοῦτοις παρ-
ωνυμίοισι ποτε προσχρήσασθαι πόλιν ἅπασαν, εἰ μέλλει
στάσεων ἑαυτῇ μὴ προσκοινωνήσῃν κατὰ τι μέρος. τὸ γὰρ
ἐπεικὲς καὶ ξύγγνωμον τοῦ τελέου καὶ ἀκριβοῦς παρὰ E
δίκην τὴν ὀρθὴν ἐστὶ παρατεθραυμένον, ὅταν γίγνηται. διὸ τῷ τοῦ κλήρου ἴσῳ ἀνάγκη προσχρήσασθαι δυσκολίας
τῶν πολλῶν ἕνεκα, θεὸν καὶ ἀγαθὴν τύχην καὶ τότε ἐν εὐ-
χαῖς ἐπικαλουμένους ἀπορθεῖν αὐτοὺς τὸν κλῆρον πρὸς
τὸ δικαιοτάτον. οὕτω δὲ χρηστὸν ἀναγκαίως μὲν τοῖν ἰσο-
τήτοιν ἀμφοῖν, ὥς δ' ὅ τι μάλιστα ἐπ' ὀλιγίστοις τῇ ἐτέρᾳ, 768
τῇ τῆς τύχης δεομένη.

VI. Ταῦτα οὕτω διὰ ταῦτα, ὧ φίλοι, ἀναγκαῖον τὴν μέλλουσαν σώζεσθαι δρᾶν πόλιν. ἐπειδὴ δὲ ναῦς τε ἐν θαλάττῃ πλέουσα φυλακῆς ἡμέρας δεῖται καὶ νυκτὸς αἰεὶ, πόλις τε ὡσαύτως ἐν κλύδωνι τῶν ἄλλων πόλεων διαγομένη καὶ παντοδαπαῖσιν ἐπιβουλαῖς οἰκεῖ κινδυνεύουσα ἀλίσκεσθαι, δεῖ δὴ δι' ἡμέρας τε εἰς νύκτα καὶ ἐκ νυκτὸς

- B συνάπτειν πρὸς ἡμέραν ἄρχοντας ἄρχουσι, φρουροῦντάς τε φρουροῦσι διαδεχομένους αἰεὶ καὶ παραδιδόντας μηδέποτε λήγειν. πλήθος δὲ οὐ δυνατόν ὀξέως οὐδέποτε οὐδὲν τούτων πράττειν· ἀναγκαῖον δὴ τοὺς μὲν πολλοὺς τῶν βουλευτῶν ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου εἶναι ἐπὶ τοῖς αὐτῶν ἰδίοισι μένοντας εὐθημονεῖσθαι τὰ κατὰ τὰς αὐτῶν οἰκήσεις, τὸ δὲ δωδέκατον μέρος αὐτῶν ἐπὶ δώδεκα μῆνας νείμαντας ἕν ἐφ' ἐνὶ παρέχειν αὐτοὺς φύλακας, ἰόντι τέ
- C τινὶ ποθεν ἄλλοθεν εἴτε καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως ἐτοίμως ἐπιτυχεῖν, ἃν τε ἀγγέλλειν βούληται τις εἰάν τ' αὐτὸν πυνηθεῖναι τι τῶν ὧν προσήκει πόλει πρὸς πόλεις ἄλλας ἀποκρίνεσθαι τε καὶ ἐρωτήσασαν ἐτέρας ἀποδεξασθαι τὰς ἀποκρίσεις, καὶ δὴ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐκάστοτε νεωτερισμῶν ἕνεκα παντοδαπῶν εἰωθότων αἰεὶ γίνεσθαι, ὅπως
- D ἂν μάλιστα μὲν μὴ γίνωνται, γενομένων δὲ ὅ τι τάχιστα αἰσθομένης τῆς πόλεως ἰαθῇ τὸ γενόμενον· διὸ ξυλλόγων τε αἰεὶ δεῖ τοῦτο εἶναι τὸ προκαθήμενον τῆς πόλεως κύριον καὶ διαλύσεων τῶν τε κατὰ νόμους τῶν τε ἐξαίρνης προσπιπτονσῶν τῇ πόλει. ταῦτα μὲν οὖν πάντα τὸ δωδέκατον ἂν μέρος τῆς βουλῆς εἴη τὸ διακοσμοῦν, τὰ ἑνδεκα ἀναπανόμενον τοῦ ἐνιαυτοῦ μέρη· κοινῇ δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἀρχῶν δεῖ τὰς φυλακὰς ταύτας φυλάττειν κατὰ πόλιν τοῦτο τὸ μῦριον τῆς βουλῆς αἰεὶ.

VII. Καὶ τὰ μὲν κατὰ πόλιν οὕτως ἔχοντα μετρώως ἂν εἴη διατεταγμένα· τῆς δὲ ἄλλης χώρας πάσης τίς ἐπιμέλεια καὶ τίς τάξις; ἄρ' οὐχ ἡνίκα πᾶσα μὲν ἡ πόλις, σύμπασα δὲ ἡ χώρα κατὰ δώδεκα μέρη διακινεῖται, τῆς πόλεως αὐτῆς ὁδῶν καὶ οἰκήσεων καὶ οἰκοδομιῶν καὶ λιμένων καὶ ἀγορᾶς καὶ κρηνῶν καὶ δὴ καὶ τεμενῶν καὶ ἱερῶν καὶ πάντων τῶν τοιούτων ἐπιμελητὰς δεῖ τινὰς ἀποδεδειγμένους εἶναι;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Λέγωμεν δὴ, τοῖς μὲν ἱεροῖς νεωκόρους τε καὶ 759
 ἱερέας καὶ ἱερείας θεῖν γίνεσθαι· ὁδῶν δὲ καὶ οἰκοδομιῶν
 καὶ κόσμου τοῦ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀνθρώπων τε, ἵνα μὴ
 ἀδικῶσι, καὶ τῶν ἄλλων θηρίων ἐν αὐτῷ τε τῷ τῆς πό-
 λεως περιβόλῳ καὶ προαστείῳ, ὅπως ἂν τὰ προσήκοντα
 πόλεσι γίνηται, ἐλέσθαι δεῖ τρία μὲν ἀρχόντων εἶδη, περὶ
 μὲν τὸ νῦν δὴ λεχθὲν ἀστυνόμους ἐπονομάζοντα, τὸ δὲ
 περὶ ἀγορᾶς κόσμον ἀγορανόμους· ἱερῶν δὲ ἱερέας, οἷς
 μὲν εἰσι πάτριαι ἱερωσύνη καὶ αἰς, μὴ κινεῖν, εἰ δέ, οἶον B
 τὸ πρῶτον κατοικιζομένοις εἰκὸς γίνεσθαι περὶ τὰ τοι-
 αῦτα, ἢ μηδενὶ ἢ τισιν ὀλίγοις, οἷς μὴ καθεστήκοι, κατα-
 στατέον ἱερέας τε καὶ ἱερείας νεωκόρους γίνεσθαι τοῖς
 θεοῖς· τούτων δὲ πάντων τὰ μὲν αἰρετὰ χρη, τὰ δὲ κλη-
 ρωτὰ ἐν ταῖς καταστάσεσι γίνεσθαι, μιγνύντας πρὸς φι-
 λίαν ἀλλήλοις δῆμον καὶ μὴ δῆμον ἐν ἐκάστη χώρᾳ καὶ
 πόλει, ὅπως ἂν μάλιστα ὁμονοῶν εἴη. τὰ μὲν οὖν τῶν
 ἱερῶν, τῷ θεῷ ἐπιτρέποντα αὐτῷ τὸ κεχαρισμένον γίνε- C
 σθαι, κληροῦν οὕτω τῇ θεῖᾳ τύχῃ ἀποδιδόντα, δοκιμάζειν
 δὲ τὸν αἰ λαγχάνοντα πρῶτον μὲν ὀλόκληρον καὶ γνή-
 σιον, ἔπειτα ὥς ὅτι μάλιστα ἐκ καθαρευουσῶν οἰκῆσεων,
 φόνον δὲ ἀγνόν καὶ πάντων τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰς τὰ
 θεῖα ὑμαρτανομένων αὐτὸν καὶ πατέρα καὶ μητέρα κατὰ
 ταῦτα βεβιωκότας· ἐκ Δελφῶν δὲ χρη νόμους περὶ τὰ
 θεῖα πάντα κομισαμένους καὶ καταστήσαντας ἐπ' αὐτοῖς
 ἐξηγητὰς τούτοις χρησθαι. κατ' ἐναντιὸν δὲ εἶναι καὶ μὴ D
 μακρότερον τὴν ἱερωσύνην ἐκάστην, ἔτη δὲ μὴ ἔλαττον
 ἐξήκοντα ἡμῖν εἴη γεγονώς ὁ μέλλων καθ' ἱεροὺς νόμους
 περὶ τὰ θεῖα ἱκανῶς ἀγιστεύσειν· ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν
 ἱερειῶν ἔστω τὰ νόμιμα. τοὺς δὲ ἐξηγητὰς τρεῖς φερέτω-
 σαν μὲν αἱ τέτταρες φυλαὶ τέτταρας, ἕκαστον ἐξ αὐτῶν,
 τρεῖς δέ, οἷς ἂν πλείστη γένηται ψῆφος, δοκιμάσαντας ἐν-
 νέα πέμπειν εἰς Δελφοὺς ἀνελεῖν ἐξ ἐκάστης τριάδος ἓνα·

Ε τὴν δὲ δοκιμασίαν αὐτῶν καὶ τοῦ χρόνου τὴν ἡλικίαν εἶναι καθάπερ τῶν ἱερέων. οὗτοι δὲ ἔστων ἐξηγηταὶ διὰ βίου· τὸν δὲ γε λιπόντα προσαιρείσθωσαν αἱ τέτταρες φυλαί, ὅθεν ἂν ἐκλήπῃ. ταμίης δὲ δὴ τῶν τε ἱερῶν χρημάτων ἐκάστοις τοῖς ἱεροῖς καὶ τιμενῶν καὶ καρπῶν τούτων
 760 καὶ μισθώσεων κυρίους αἰρεῖσθαι μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων τρεῖς εἰς τὰ μέγιστα ἱερά, δύο δ' εἰς τὰ σμικρότερα, πρὸς δὲ τὰ ἐμμελέστατα ἓνα· τὴν δὲ αἵρεσιν τούτων καὶ τὴν δοκιμασίαν γίνεσθαι καθάπερ ἡ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο. καὶ τὰ μὲν αὐτὸ περὶ τὰ ἱερά ταῦτα γιγνέσθω.

VIII. Ἀφρούρητον δὲ δημηδὲν εἰς δύναμιν ἔστω. πόλεως μὲν οὖν αἱ φρουραὶ περὶ ταύτῃ γιγνέσθωσαν, στρατηγῶν ἐπιμελουμένων καὶ ταξιαρχῶν καὶ ἱππάρχων καὶ
 Β φυλάρχων καὶ πρυτάνεων καὶ δὴ καὶ ἀστυνόμων καὶ ἀγορανόμων, ὁπόταν αἰρεθέντες ἡμῖν καταστῶσί τινες ἱκανῶς· τὴν δὲ ἄλλην χώραν φυλάττειν πᾶσαν κατὰ τάδε. δώδεκα μὲν ἡμῖν ἡ χώρα πᾶσα εἰς δύναμιν ἴσα μόρια νενέμῃται, φυλὴ δὲ μία τῷ μορίῳ ἐκάστῳ ἐπικληρωθεῖσα κατ' ἐνιαυτὸν παρεχέτω πέντε οἶον ἀγορονόμους τε καὶ φρουράρχους, τούτοις δ' ἔστω καταλέξασθαι τῆς αὐτῶν φυλῆς
 C ἐκάστῳ δώδεκα τῶν πέντε ἐκ τῶν νέων, μὴ ἔλαττον ἢ πέντε καὶ εἰκοσιν ἔτη γεγονότας, μὴ πλεῖον δὲ ἢ τριάκοντα. τούτοις δὲ διακληρωθήτω τὰ μόρια τῆς χώρας κατὰ μῆνα ἕκαστα ἐκάστοις, ὅπως ἂν πάσης τῆς χώρας ἔμπειροί τε καὶ ἐπιστήμονες γίνωνται πάντες. δύο δ' ἔτη τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν φρουρὰν γίνεσθαι φρουροῖς τε καὶ ἀρχουσιν· ὅπως δ' ἂν τὸ πρῶτον λάχωσι τὰ μέρη, τοὺς τῆς χώρας τόπους μεταλλάττοντας ἀεὶ τὸν ἐξῆς τόπον ἐκά-
 D στον μηνὸς ἡγείσθαι τοὺς φρουράρχους ἐπὶ δεξιὰ κύκλῳ· τὸ δ' ἐπὶ δεξιὰ γιγνέσθω τὸ πρὸς ἑω. περιελθόντος δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῷ δευτέρῳ ἔτει, ἵνα ὥς πλείστοι τῶν φρουρῶν

μη μόνον ἔμπειροι τῆς χώρας γίνωνται κατὰ μίαν ὥραν τοῦ ἐνιαυτοῦ, πρὸς τῇ χώρᾳ δὲ ἅμα καὶ τῆς ὥρας ἐκάστης περὶ ἕκαστον τὸν τόπον τὸ γιγνόμενον ὡς πλεῖστοι καταμάθωσιν, οἱ τότε ἡγούμενοι πάλιν ἀφηγείσθωσαν εἰς τὸν εὐώνυμον αἰὲ μεταβάλλοντες τόπον, ἕως ἂν τὸ δεύτερον Ε διεξέλθωσιν ἔτος· τῷ τρίτῳ δὲ ἄλλους ἀγρονόμους αἰρεῖσθαι καὶ φρουράρχους τοὺς πέντε τῶν δώδεκα ἐπιμελητάς. ἐν δὲ δὴ ταῖς διατριβαῖς τῷ τόπῳ ἐκάστῳ τὴν ἐπιμέλειαν εἶναι τοιάνδε τινά, πρῶτον μὲν ὅπως εὐερκῆς ἡ χώρα πρὸς τοὺς πολεμίους ὅτι μάλιστα ἔσται, ταφρεύοντάς τε ὅσα ἂν τούτου δέῃ καὶ ἀποσκάπτοντας καὶ ἐνοικοδομήμασιν εἰς δύναμιν εἰργοντας τοὺς ἐπιχειροῦντας ὅτιοῦν τὴν χώραν καὶ τὰ κτήματα κακουργεῖν, χρωμένους δ' ὑποξυγίοις καὶ τοῖς οἰκέταις τοῖς ἐν τῷ τόπῳ ἐκάστῳ πρὸς 761 ταῦτα, δι' ἐκείνων ποιοῦντας, ἐκείνοις ἐπιστατοῦντας, τῶν οἰκείων ἔργων αὐτῶν ἀργίας ὅτι μάλιστα ἐκλεγομένους. δύσβατα δὲ δὴ πάντα ποιεῖν τοῖς ἐχθροῖς, τοῖς δὲ φίλοις ὅτι μάλιστα εὐβάτα ἀνθρώποις τε καὶ ὑποξυγίοις καὶ βοσκήμασιν, ὁδῶν τε ἐπιμελουμένους, ὅπως ὡς ἡμερώταται ἕκασται γίνωνται, καὶ τῶν ἐκ Διὸς ὑδάτων, ἵνα τὴν χώραν μὴ κακουργῇ, μᾶλλον δ' ὠφελῇ ρέοντα ἐκ τῶν Β ὑψηλῶν εἰς τὰς ἐν τοῖς ὄρεσι νάπας ὅσαι κοῖλαι, τὰς ἐκροᾶς αὐτῶν εἰργοντας οἰκοδομήμασί τε καὶ ταφρεύμασιν, ὅπως ἂν τὰ παρὰ τοῦ Διὸς ὑδάτα καταδεχόμεναι καὶ πίνουσαι, τοῖς ὑποκάτωθεν ἀγροῖς τε καὶ τόποις πᾶσι νάματα καὶ κρήνας ποιοῦσαι, καὶ τοὺς αὐχμηροτάτους τόπους πολυῦδρους τε καὶ εὐῦδρους ἀπεργάζωνται· τὰ τε πηγαῖα ὑδάτα, ἐάν τέ τις ποταμὸς ἐάν τε καὶ κρήνη ἧ, κοσμοῦντες φυτεύμασί τε καὶ οἰκοδομήμασιν εὐπρεπέστερα C καὶ συνάγοντες μεταλλείαις νάματα πάντα ἄφθονα ποιῶσιν ὑδρεῖαις τε καθ' ἐκάστας τὰς ὥρας, εἰ τί πον ἄλσος ἢ τέμενος περὶ ταῦτα ἀνειμένον ἧ, τὰ ρεύματα ἀφιέντες εἰς

ἀντὰ τὰ τῶν θεῶν ἰσρὰ κοσμοῶσι. πανταχῇ δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις γυμνάσια χρηὴ κατασκευάζειν τοὺς νέους αὐτοῖς τε καὶ τοῖς γέρονσι γεροντικά λουτρά θερμὰ παρέχοντας, ὕλην παρατιθέντας αὖτην καὶ ξηρὰν ἄφθονον, ἐπ' ὀνήσει D καμνόντων τε νόσοις καὶ πόνοις τετυμμένα γεωργικοῖς σώματα δεχομένους εὖμενῶς ἰατροῦ δέξιν μὴ πάνυ σοφοῦ βελτίονα συχνῶ.

IX. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα κόσμος τε καὶ ὠφέλεια τοῖς τόποις γίγνοιτ' ἂν μετὰ παιδιᾶς οὐδαμῇ ἀχαρίτου· σπουδῇ δὲ περὶ ταῦτα ἦδε ἔστω. τοὺς ἐξήκοντα ἐκάστους τὸν αὐτῶν τόπον φυλάττειν μὴ μόνον πολεμίων ἔνεκα ἀλλὰ καὶ τῶν φίλων φασκόντων εἶναι· γειτόνων δὲ καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν ἣν ἄλλος ἄλλον ἀδικῇ, E δοῦλος ἢ ἐλεύθερος, δικάζοντας τῷ ἀδικεῖσθαι φάσκοντι, τὰ μὲν σμικρὰ αὐτοὺς τοὺς πέντε ἄρχοντας, τὰ δὲ μεῖζονα μετὰ τῶν δώδεκα τοὺς ἑπτακαίδεκα δικάζειν μέχρι τριῶν μυῶν, ὅσα ἂν ἕτερος ἑτέρῳ ἐπικαλῇ. δικαστὴν δὲ καὶ ἄρχοντα ἀνυπεύθυνον οὐδένα δικάζειν καὶ ἄρχειν δεῖ· πλήν τῶν τὸ τέλος ἐπιτιθέντων οἷον βασιλέων· καὶ δὴ καὶ τοὺς ἀγρονόμους τούτους, ἐὰν ὑβρίζωσί τι περὶ τοὺς ὧν ἐπιμε- 762 λοῦνται, προστάξεις τε προστάττοντες ἀνίσους καὶ ἐπιχειροῦντες λαμβάνειν τε καὶ φέρειν τῶν ἐν ταῖς γεωργίαις μὴ πείσαντες, καὶ ἐὰν δέχωνται τι κολακείας ἔνεκα διδόντων ἢ καὶ δίκας ἀδίκως διανέμωσι, ταῖς μὲν θωπείαις ὑπέλκοντες ὀνειδῇ φερέσθωσαν ἐν πάσῃ τῇ πόλει, τῶν δὲ ἄλλων ἀδικημάτων ὅ τι ἂν ἀδικῶσι τοὺς ἐν τῷ τόπῳ, τῶν μέχρι μυᾶς ἐν τοῖς κωμήταις καὶ γείτοσιν ὑπεχέτωσαν ἐκόντες δίκας, τῶν δὲ μειζόνων ἐκάστοτε ἀδικημάτων ἢ B καὶ τῶν ἐλαττόνων, ἐὰν μὴ ᾗ ἐλώσιν ὑπέχειν πιστεύοντες τῷ μεθίστασθαι κατὰ μῆνας εἰς ἕτερον αἰεὶ τόπον φεύγοντες ἀποφευγεῖσθαι, τούτων περὶ λαγχάνειν μὲν ἐν ταῖς κοιναῖς δίκαις τὸν ἀδικούμενον, ἐὰν δ' ἔλη, τὴν διπλασίαν

πραττέσθω τὸν ὑποφεύγοντα καὶ μὴ ἐθελήσαντα ὑποσχεῖν
ἐκόντα τιμωρίαν. διαιτάσθων δὲ οἱ τε ἄρχοντες οἱ τε
ἄγρονόμοι τὰ δύο ἔτη τοιόνδε τινὰ τρόπον· πρῶτον μὲν
δὴ καθ' ἑκάστους τοὺς τόπους εἶναι ξυσσίτια, ἐν οἷς κοινῇ
τὴν δίκαιαν ποιητέον ἅπασιν· ὁ δὲ ἀποσυσσιτήσας καὶ
ἡντιναοῦν ἡμέραν ἢ νύκτα ἀποκοιμηθεὶς μὴ τῶν ἀρχόν-
των ταξάντων ἢ πάσης τινὸς ἀνάγκης ἐπιπεσούσης, ἐὰν
ἀποφῆνωσιν αὐτὸν οἱ πέντε καὶ γράψαντες θῶσιν ἐν
ἀγορᾷ καταλελυκότα τὴν φρουράν, ὀνειδῇ τε ἐχέτω τὴν
πολιτείαν ὡς προδιδούς τὸ ἑαυτοῦ μέρος, κολαζέσθω τε
πληγαῖς ὑπὸ τοῦ συντυγχάνοντος καὶ ἐθέλοντος κολάζειν
ἀτιμωρῆτως. τῶν δὲ ἀρχόντων αὐτῶν ἐάν τις τι θρᾷ τοι-
οῦτον αὐτός, ἐπιμελεῖσθαι μὲν τοῦ τοιούτου πάντας τοὺς
ἐξήκοντα χρεῶν, ὁ δὲ αἰσθόμενός τε καὶ πυθόμενος μὴ
ἐπεξιῶν ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐνεχέσθω νόμοις καὶ πλείονι τῶν
νέων ζημιούσθω, περὶ τὰς τῶν νέων ἀρχὰς ἡτιμάσθω πά-
σας· τούτων δὲ οἱ νομοφύλακες ἐπίσκοποι ἀκριβεῖς ἔστω-
σαν, ὅπως ἢ μὴ γίννηται τὴν ἀρχὴν ἢ γιγνόμενα τῆς ἀξίας
δίκης τυγχάνη. δεῖ δὴ πάντ' ἄνδρα διανοεῖσθαι περὶ ἀπάν-
των ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὴ δουλεύσας οὐδ' ἂν δεσπότης γέ-
νοιτο ἄξιος ἐπαίνου, καὶ καλλωπίζεσθαι χρὴ τῷ καλῶς
δουλεῦσαι μᾶλλον ἢ τῷ καλῶς ἄρξαι, πρῶτον μὲν τοῖς νό-
μοις, ὡς ταύτην τοῖς θεοῖς οὖσαν δουλείαν, ἔπειτα τοῖς
πρεσβυτέροις τε καὶ ἐντίμως βεβιωκόσι τοὺς νέους· μετὰ
δὲ ταῦτα τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης δεῖ τῆς ταπεινῆς καὶ
ἀπόρου γεγευμένον εἶναι τὰ δύο ἔτη ταῦτα τὸν τῶν ἀγρο-
νόμων γεγονότα. ἐπειδὴν γὰρ δὴ καταλεγῶσιν οἱ δώδεκα,
ξυνελθόντες μετὰ τῶν πέντε βουλευέσθωσαν ὡς οἴοντες
οἰκέται οὐχ ἔξουσιν αὐτοῖς ἄλλους οἰκέτας τε καὶ δούλους,
οὐδ' ἐκ τῶν ἄλλων γεωργῶν τε καὶ κωμητῶν τοῖς ἐκείνων
ἐπὶ τὰ ἴδια χρήσονται ὑπηρετήματα διακόνοις, ἀλλὰ μόνον
ὅσα εἰς τὰ δημόσια· τὰ δ' ἄλλα αὐτοὶ δι' αὐτῶν διανοη-

θήτωσαν ὥς βιωσόμενοι διακονοῦντές τε καὶ διακονούμε-
 νοι ἑαυτοῖς, πρὸς δὲ τούτοις πᾶσαν τὴν χώραν διεξερευ-
 νώμενοι θέρους καὶ χειμῶνος σὺν τοῖς ὅπλοις φυλακῆς τε
 B καὶ γνωρίσεως ἕνεκα πάντων ἀεὶ τῶν τόπων. κινδυνεύει
 γὰρ οὐδενὸς ἔλαττον μάθημα εἶναι δι' ἀκριβείας ἐπίστα-
 σθαι πάντας τὴν αὐτῶν χώραν· οὐ δὴ χάριν κυνηγέσια
 καὶ τὴν ἄλλην θήραν οὐχ ἥττον ἐπιτηδεύειν δεῖ τὸν
 ἡβῶντα ἢ τῆς ἄλλης ἡδονῆς ἅμα καὶ ὠφελείας τῆς περὶ τὰ
 τοιαῦτα γιγνομένης πᾶσι. τούτους οὖν αὐτούς τε καὶ τὸ
 ἐπιτήδευμα εἴτε τις κρυπτοὺς εἴτε ἀγρονόμους εἰθ' ὃ τι
 C καλῶν χαίρει τοῦτο προσαγορεύων, προθύμως πᾶς ἀνὴρ
 εἰς δύναμιν ἐπιτηδευέτω, ὅσοι μέλλουσι τὴν αὐτῶν πόλιν
 ἱκανῶς σῶζειν.

X. Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἀρχόντων αἰρέσεως ἀγορανόμων
 πέρι καὶ ἀστυνόμων ἦν ἡμῖν ἐπόμενον. ἔποιντο δ' ἂν
 ἀγρονόμοις [τε] ἀστυνόμοι τρεῖς ἐξήκοντα οὔσι, τριχῇ δώ-
 δεκα μέρη τῆς πόλεως διαλαβόντες, μιμούμενοι ἐκείνους,
 τῶν τε ὁδῶν ἐπιμελούμενοι τῶν κατὰ τὸ ἄστυ καὶ τῶν
 ἐκ τῆς χώρας λεωφόρων εἰς τὴν πόλιν ἀεὶ τεταμένων καὶ
 D τῶν οἰκοδομιῶν, ἵνα κατὰ νόμους γίνωνται πᾶσαι, καὶ
 δὴ καὶ τῶν ὑδάτων, ὅπόσ' ἂν αὐτοῖς πέμπωσι καὶ παρα-
 διδῶσιν οἱ φρουροῦντες τεθεραπευμένα, ὅπως εἰς τὰς
 κρήνας ἱκανὰ καὶ καθαρὰ πορευόμενα κοσμῇ τε ἅμα καὶ
 ὠφελῇ τὴν πόλιν. δεῖ δὴ καὶ τούτους δυνατούς τε εἶναι
 καὶ σχολάζοντας τῶν κοινῶν ἐπιμελεῖσθαι· διὸ προβαλλέ-
 σθω μὲν πᾶς ἀνὴρ ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων ἀστυνό-
 E μων ὃν ἂν βούληται, διαχειροτονηθέντων δὲ καὶ ἀφικο-
 μένων εἰς ἕξ οἷς ἂν πλείσται γίνωνται, τοὺς τρεῖς ἀπο-
 κληρωσάντων οἷς τούτων ἐπιμελές· δοκιμασθέντες δὲ ἀρ-
 χόντων κατὰ τοὺς τεθέντας αὐτοῖς νόμους. ἀγορανόμους
 δ' ἕξ τούτοις αἰρεῖσθαι μὲν ἐκ τῶν δευτέρων καὶ πρῶ-
 των τιμημάτων πέντε, τὰ δ' ἄλλα αὐτῶν γίνεσθαι τὴν

αἵρεσιν καθάπερ ἡ τῶν ἀστυνόμων, δέκα ἐκ τῶν ἄλλων χειροτονηθέντας τρὺς πέντε ἀποκληρωῶσαι, καὶ δοκιμασθέντας αὐτοὺς ἄρχοντας ἀποφῆναι. χειροτονεῖτω δὲ πᾶς πάντα· ὁ δὲ μὴ ἴθελων, ἐὰν εἰσαγγεῖται πρὸς τοὺς ἄρχον- 764 τας, ζημιούσθω πεντήκοντα δραχμαῖς πρὸς τῷ κακὸς εἶναι δοκεῖν. ἴτω δ' εἰς ἐκκλησίαν καὶ τὸν κοινὸν ξύλλογον ὁ βουλόμενος, ἐπάνανγκες δ' ἔστω τῷ τῶν δευτέρων καὶ πρώτων τιμημάτων, δέκα δραχμαῖς ζημιουμένῳ, ἐὰν μὴ παρὼν ἐξετάζηται τοῖς ξυλλόγοις· τρίτῳ δὲ τιμήματι καὶ τῷ τετάρτῳ μὴ ἐπάνανγκες, ἀλλὰ ἀξήμιος ἀφείσθω, ἐὰν μὴ τι παραγγείλωσιν οἱ ἄρχοντες πᾶσιν ἐκ τινος ἀνάγκης ξυνιέναι. τοὺς δὲ δὴ ἀγορανόμους τὸν περὶ τὴν ἀγορὰν κόσμον B διαταχθέντα ὑπὸ νόμων φυλάττειν καὶ ἱερῶν καὶ κρηνῶν ἐπιμελεῖσθαι τῶν κατ' ἀγορὰν, ὅπως μηδὲν ἀδικῇ μηδεὶς, τὸν ἀδικοῦντα δὲ κολάζειν, πληγαῖς μὲν καὶ δεσμοῖς δοῦλον καὶ ξένον, ἐὰν δ' ἐπιχώριος ὣν τις περὶ τὰ τοιαῦτα ἀκοσμή, μέχρι μὲν ἑκατὸν δραχμῶν νομίσματος αὐτοὺς εἶναι κυρίους διαδικάζοντας, μέχρι δὲ διπλασίου τούτου κοινῇ μετὰ ἀστυνόμων ζημιῶν δικάζοντας τῷ ἀδικοῦντι· τὰ C αὐτὰ δὲ καὶ ἀστυνόμοις ἔστω ζημιώματά τε καὶ κολάσεις ἐν τῇ ἑαυτῶν ἀρχῇ, μέχρι μὲν μναῖς αὐτοὺς ζημιοῦντας, τὴν διπλασίαν δὲ μετὰ ἀγορανόμων.

XI. Μουσικῆς δὲ τὸ μετὰ τοῦτο καὶ γυμναστικῆς ἄρχοντας καθίστασθαι πρέπον ἂν εἴη, διττοὺς ἑκατέρῳ, τοὺς μὲν παιδείας αὐτῶν ἕνεκα, τοὺς δὲ ἀγωνιστικῆς. παιδείας μὲν βούλεται λέγειν ὁ νόμος γυμνασίων καὶ διδασκαλειῶν ἐπιμελητὰς κόσμου καὶ παιδευέσεως ἅμα καὶ τῆς D περὶ ταῦτα ἐπιμελείας τῶν φοιτήσεών τε πέρι καὶ ἀσκήσεων ἀρρένων καὶ θηλειῶν κορῶν, ἀγωνίας δὲ ἐν τε τοῖς γυμνικοῖς καὶ περὶ τὴν μουσικὴν ἀθλοθέτας ἀθληταῖς, διττοὺς αὖ τούτους, περὶ μουσικὴν μὲν ἑτέρους, περὶ ἀγωνίαν δ' ἄλλους. ἀγωνιστικῆς μὲν οὖν ἀνθρώπων τε καὶ

ἵππων τοὺς αὐτοὺς, μουσικῆς δὲ ἑτέρους μὲν τοὺς περὶ
 μονωδίαν τε καὶ μιμητικὴν, οἷον ῥαψωδῶν καὶ κιθαρω-
 E δῶν καὶ αὐλητῶν καὶ πάντων τῶν τοιούτων ἀθλοθέτας
 ἑτέρους πρόπον ἂν εἴη γίνεσθαι, τῶν δὲ περὶ χορωδίαν
 ἄλλους. πρῶτον δὴ περὶ τὴν τῶν χορῶν παιδιὰν παίδων
 τε καὶ ἀνδρῶν καὶ θηλειῶν κορῶν ἐν ὀρχήσεσι καὶ τῇ τάξει
 τῇ ἀπάσῃ γιγνομένη μουσικῇ τοὺς ἄρχοντας αἰρεῖσθαι
 πον χρεῶν· ἱκανὸς δὲ εἰς ἄρχων αὐτοῖς, μὴ ἔλαττον τετρα-
 765 ράκοντα γεγονῶς ἑτῶν, ἱκανὸς δὲ καὶ περὶ μονωδίαν εἰς,
 μὴ ἔλαττον ἢ τριάκοντα γεγονῶς ἑτῶν, εἰσαγωγεὺς τε εἶ-
 ναι καὶ τοῖς ἀμιλλωμένοις τὴν διάκρισιν ἱκανῶς ἀποδιδούς.
 τὸν δὴ χορῶν ἄρχοντα καὶ διαθετῆρα αἰρεῖσθαι χρὴ τοι-
 οῦνδε τινὰ τρόπον· ὅσοι μὲν φιλοφρόνως ἐσχήκασι περὶ τὰ
 τοιαῦτα, εἰς τὸν ξύλλογον ἔτωσαν, ἐπιζήμιοι ἂν μὴ ἴωσι·
 τούτου δὲ οἱ νομοφύλακες κριταί· τοῖς δ' ἄλλοις, ἂν μὴ
 B βούλωνται, μηδὲν ἐπάναγκες ἔστω· καὶ τὴν προβολὴν δὴ
 τὸν αἰρούμενον ἐκ τῶν ἐμπείρων ποιητέον, ἐν τε τῇ δοκι-
 μασίᾳ κατηγόρημα ἐν τοῦτ' ἔστω καὶ ἀπηγόρημα, τῶν μὲν
 ὥς ἄπειρος ὁ λαχὼν, τῶν δ' ὥς ἐμπειρος· ὅς δ' ἂν εἰς ἐκ
 προχειροτονηθέντων δέκα λάχῃ, δοκιμασθεὶς τὸν ἐνιαυ-
 τὸν τῶν χορῶν ἀρχέτω κατὰ νόμον. κατὰ ταῦτα δὲ τού-
 τοις καὶ ταύτῃ ὁ λαχὼν τὸν ἐνιαυτὸν ἐκείνων τῶν ἀφικο-
 μένων εἰς κρίσιν μονωδιῶν τε καὶ συναυλιῶν ἀρχέτω, εἰς
 C τοῦς κριτὰς ἀποδιδούς ὁ λαχὼν τὴν κρίσιν. μετὰ δὲ ταῦτα
 χρεῶν ἀγωνίας ἀθλοθέτας αἰρεῖσθαι τῆς περὶ τὰ γυμνά-
 σια ἵππων τε καὶ ἀνθρώπων ἐκ τῶν τρίτων τε καὶ ἔτι τῶν
 δευτέρων τιμημάτων· εἰς δὲ τὴν αἵρεσιν ἔστω μὲν ἐπά-
 ναγκες τοῖς τρισι πορεύεσθαι τιμήμασι, τὸ σμικρότατον
 δὲ ἀζήμιον ἀφείσθω. τρεῖς δ' ἔστωσαν οἱ λαχόντες, [τῶν]
 προχειροτονηθέντων μὲν εἴκοσι, λαχόντων δὲ ἐκ τῶν εἴ-
 κοσι τριῶν, οὓς ἂν καὶ ψῆφος ἢ τῶν δοκιμαζόντων δοκι-
 D μάζῃ· ἂν δέ τις ἀποδοκιμασθῇ καθ' ἡντιναοῦν ἀρχῆς

λήξιν καὶ κρίσιν, ἄλλους ἀνθαιρεῖσθαι κατὰ ταῦτά καὶ τὴν δοκιμασίαν ὡσαύτως αὐτῶν περὶ ποιεῖσθαι.

XII. Λοιπὸς δὲ ἄρχων περὶ τὰ προειρημένα ἡμῖν ὁ τῆς παιδείας ἐπιμελητῆς πάσης θηλειῶν τε καὶ ἀρρένων. εἰς μὲν δὴ καὶ ὁ τούτων ἄρξων ἐστὶν κατὰ νόμους, ἐτῶν μὲν γεγυνώς μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα, παίδων δὲ γυναικῶν πατήρ, μάλιστα μὲν νύκτων καὶ θυγατέρων, εἰ δὲ μὴ, θάτερα· διανοηθήτω δὲ αὐτός τε ὁ προκριθεὶς καὶ ὁ προ- E κρίνων ὡς οὕσαν ταύτην τὴν ἀρχὴν τῶν ἐν τῇ πόλει ἀκροτάτων ἀρχῶν πολὺ μεγίστην. παντὸς γὰρ δὴ φυτοῦ ἢ πρώτῃ βλάστῃ καλῶς ὀρμηθεῖσα πρὸς ἀρετὴν τῆς αὐτοῦ φύσεως κυριωτάτῃ τέλος ἐπιθεῖναι τὸ πρόσφορον, τῶν τε ἄλλων φυτῶν καὶ τὸν ζώων ἡμέρων καὶ ἀγρίων καὶ ἀνθρώπων· ἄνθρωπος δέ, ὥς φαμεν, ἡμερον, ὅμως μὲν 766 παιδείας μὲν ὀρθῆς τυχόν καὶ φύσεως εὐτυχοῦς θειότατον ἡμερώτατόν τε ζῶων γίγνεσθαι φιλεῖ, μὴ ἱκανῶς δὲ ἢ μὴ καλῶς τραφέν ἀγριώτατον ὅποσα φύει γῆ. ὧν ἕνεκα οὐ δεύτερον οὐδὲ πάρεργον δεῖ τὴν παίδων τροφήν τὸν νομοθέτην ἔαν γίγνεσθαι· πρώτον δὲ ἄρξασθαι χρεὼν τὸν μέλλοντα αὐτῶν ἐπιμελήσεσθαι καλῶς [αἰρεθῆναι] τῶν ἐν τῇ πόλει, ὃς ἂν ἄριστος εἰς πάντα ἦ, τοῦτον κατὰ δύναμιν ὃ τι μάλιστα αὐτοῖς καθιστάντα προστάτην καὶ ἐπι- B μελητήν. αἱ πᾶσαι τοίνυν ἀρχαὶ πλὴν βουλῆς καὶ πρυτάνεων εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐλθοῦσαι φερόντων ψῆφον κρύβδην, τῶν νομοφυλάκων ὄντιν' ἂν ἕκαστος ἡγήται κάλλιστ' ἂν τῶν περὶ παιδείαν ἄρξαι γενομένων· ὃ δ' ἂν πλείσται ψῆφοι ξυμβῶσι, δοκιμασθεὶς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀρχόντων τῶν ἐλομένων, πλὴν νομοφυλάκων, ἀρχέτω ἕτη πέντε, ἕκτω δὲ κατὰ ταῦτά ἄλλον ἐπὶ ταύτην τὴν C ἀρχὴν αἰρεῖσθαι. ἔαν δὲ τις δημοσίαν ἀρχὴν ἄρχων ἀποθάνη, πρὶν ἐξήκειν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν πλείον ἢ τριάκοντα ἐπιδεομένην ἡμερῶν, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἄλλον

καθιστάναι, οἷς ἦν τοῦτο προσηκόντως μέλον. καὶ ἂν ὀρφανῶν ἐπίτροπος τελευτήσῃ τις, οἱ προσήκοντες καὶ ἐπιδημοῦντες πρὸς πατρός καὶ μητρός μέχρι ἀνεψιῶν παίδων ἄλλον καθιστάντων ἐντὸς δέκα ἡμερῶν, ἢ ζημιού-
 D σθων ἕκαστος δραχμῇ τῆς ἡμέρας, μέχρι περ ἂν καταστή-
 σωσι τὸν ἐπίτροπον.

XIII. Πᾶσα δὲ δήπου πόλις ἄπολις ἂν γίγνοιτο, ἐν ἣ δικαστήρια μὴ καθεστῶτα εἴη κατὰ τρόπον· ἄφρονος δ' αὖ δικαστῆς ἡμῖν καὶ μὴ πλείω τῶν ἀντιδίκων ἐν ταῖς ἀνακρίσεσι φθεγγόμενος, καθάπερ ἐν ταῖς διαί-
 ταις, οὐκ ἂν ποτε ἱκανὸς γένοιτο περὶ τῆν τῶν δικαίων κρίσιν· ὧν ἕνεκα οὔτε πολλοὺς ὄντας ῥάδιον εὖ δικάζειν οὔτε ὀλίγους φανύλους. σαφὲς δὲ αἰὲ τὸ ἀμφισβητούμενον
 E χρεὼν γίγνεσθαι παρ' ἑκατέρων, ὃ δὲ χρόνος ἅμα καὶ τὸ βραδὺ τό τε πολλάκις ἀνακρίνειν πρὸς τὸ φανερὰν γίγνε-
 σθαι τὴν ἀμφισβήτησιν ξύμφορον· ὧν ἕνεκα πρῶτον μὲν εἰς γείτονας ἰέναι χρὴ τοὺς ἐπικαλοῦντας ἀλλήλοις καὶ τοὺς φίλους τε καὶ ξυνειδότας ὅ τι μάλιστα τὰς ἀμφισβη-
 767 τουμένας πράξεις· ἂν δ' ἄρα μὴ ἐν τούτοις τις ἱκανὴν κρίσιν λαμβάνῃ, πρὸς ἄλλο δικαστήριον ἔτω· τὸ δὲ τρίτον, ἂν τὰ δύο δικαστήρια μὴ δύνηται διαλλάξαι, τέλος ἐπι-
 θέτω τῇ δίκῃ. τρόπον δὴ τινα καὶ τῶν δικαστηρίων αἱ κα-
 ταστάσεις ἀρχόντων εἰσὶν αἰρέσεις· πάντα μὲν γὰρ ἄρ-
 χοντα ἀναγκαῖον καὶ δικαστὴν εἶναι τινων, δικαστῆς δὲ οὐκ ἄρχων καὶ τινα τρόπον ἄρχων οὐ πάνυ φανύλος γίγνε-
 ται τὴν τόθ' ἡμέραν, ἥπερ ἂν κρίνων τὴν δίκην ἀποτελῇ·
 B θέντες δὴ καὶ τοὺς δικαστὰς ὡς ἄρχοντας λέγωμεν, τίνες ἂν εἴεν πρόποντες καὶ τίνων ἄρα δικασταὶ καὶ πόσοι ἐφ' ἑκάστον. κυριώτατον μὲν τοίνυν ἔστω δικαστήριον, ὅπερ ἂν αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀποφήνωσιν ἕκαστοι, κοινῇ τινὰς ἐλό-
 μενοι· δύο δὲ τῶν λοιπῶν ἔστω κριτήρια, τὸ μὲν ὅταν τίς τινα ἰδιώτην ἰδιώτης, ἐπαιτιώμενος ἀδικεῖν αὐτόν,

ἄγων εἰς δίκην βούληται διακριθῆναι, τὸ δ' ὁπόταν τὸ
 δημόσιον ὑπὸ τινος τῶν πολιτῶν ἡγῆται τις ἀδικεῖσθαι
 καὶ βουληθῇ τῷ κοινῷ βοηθεῖν· λεκτέον δ' ὁποῖοι τ' εἰσὶ C
 καὶ τίνες οἱ κριταί. πρῶτον δὲ δικαστήριον ἡμῖν γιγνέσθω
 κοινὸν ἅπασιν τοῖς τῷ τρίτῳ ἀμφισβητοῦσιν ἰδιώταις πρὸς
 ἀλλήλους, γενόμενον τῇδε πη. πάσας δὲ τὰς ἀρχάς, ὁπό-
 σαι τε κατ' ἐνιαυτὸν καὶ ὁπόσαι πλείω χρόνον ἄρχουσιν,
 ἐπειδὰν μέλλῃ νέος ἐνιαυτὸς μετὰ θερινὰς τροπὰς τῷ
 ἐπιόντι μηνὶ γίγνεσθαι, ταύτης τῆς ἡμέρας τῇ πρόσθεν
 πάντας χρὴ τοὺς ἄρχοντας συνελθεῖν εἰς ἓν ἱερὸν καὶ τὸν
 θεὸν ὁμόσαντας οἷον ἀπάρεσθαι πάσης ἀρχῆς ἓνα δικα- D
 στήν, ὃς ἂν ἐν ἀρχῇ ἐκάστη ἄριστός τε εἶναι δόξῃ καὶ
 ἄριστ' ἂν καὶ ὀσιώτατα τὰς δίκας τοῖς πολίταις αὐτῷ τὸν
 ἐπιόντα ἐνιαυτὸν φαίνεται διακρίνειν. τούτων δὲ αἰρεθέν-
 των γίγνεσθαι μὲν δοκιμασίαν ἐν τοῖς ἐλομένοις αὐτοῖς,
 εἰὰν δὲ ἀποδοκιμασθῇ τις, ἕτερον ἀνθαιρεῖσθαι κατὰ
 ταῦτά· τοὺς δὲ δοκιμασθέντας δικάζειν μὲν τοῖς τᾶλλα
 δικαστήρια φυγοῦσι, τὴν δὲ ψῆφον φανεράν φέρειν· ἐπη-
 κόους δ' εἶναι καὶ θεατὰς τούτων τῶν δικῶν ἐξ ἀνάγκης E
 μὲν βουλευτὰς καὶ τοὺς ἄλλους ἄρχοντας τοὺς ἐλομένους
 αὐτούς, τῶν δὲ ἄλλων τὸν βουλόμενον. εἰὰν δὲ τις ἐπαι-
 τιᾶται τινα ἐκόντα ἀδίκως κρῖναι τὴν δίκην, εἰς τοὺς νο-
 μοφύλακας ἰὼν κατηγορεῖτω· ὁ δὲ ὄφλων τὴν τοιαύτην
 δίκην ὑπεχέτω μὲν τοῦ βλάβους τῷ βλαφθέντι τὸ ἥμισυ
 τίνειν, εἰὰν δὲ μελλονος ἄξιος εἶναι δόξῃ ζημίας, προστι-
 μᾶν τοὺς κρίναντας τὴν δίκην, ὅ τι χρὴ πρὸς τούτῳ πα-
 θεῖν αὐτὸν ἢ ἀποτίνειν τῷ κοινῷ καὶ τῷ τὴν δίκην δικα-
 σαμένῳ. περὶ δὲ τῶν δημοσίων ἐγκλημάτων ἀναγκαῖον
 πρῶτον μὲν τῷ πλήθει μεταδιδόναι τῆς κρίσεως· οἱ γὰρ 768
 ἀδικούμενοι πάντες εἰσὶν, ὁπόταν τις τὴν πόλιν ἀδικῇ,
 καὶ χαλεπῶς ἂν ἐν δίκῃ φέροιεν ἄμοιροι γιγνόμενοι τῶν
 τοιούτων διακρίσεων· ἀλλ' ἀρχὴν τε εἶναι χρὴ τῆς τοι-

αύτης δίκης καὶ τελευτήν εἰς τὸν δῆμον ἀποδιδομένην, τὴν δὲ βάσανον ἐν ταῖς μεγίσταις ἀρχαῖς τριεῖν, ἃς ἂν ὁ τε φεύγων καὶ ὁ διώκων ξυνομολογῇτον· ἐὰν δὲ μὴ δύνῃσθον κοινωνῆσαι τῆς ὁμολογίας αὐτοί, τὴν βουλήν ἐπικρίνειν αὐτῶν τὴν αἴρεσιν ἑκατέρου. δεῖ δὲ δὴ καὶ τῶν ἰδίων δικῶν κοινωνεῖν κατὰ δύναμιν ἅπαντας· ὁ γὰρ ἀκοινωνήτος ὢν ἐξουσίας τοῦ συνδικάζειν ἡρεῖται τὸ παρὰ τῆς πόλεως οὐ μέτοχος εἶναι· διὰ ταῦτ' οὖν δὴ καὶ κατὰ φυλὰς ἀναγκαῖον δικαστήριά τε γίνεσθαι καὶ κλήρω δικαστάς ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἀδιαφθόρους ταῖς δεήσεσι δικάζειν, τὸ δὲ τέλος κρίνειν πάντων τῶν τοιούτων ἐκεῖνο τὸ δικαστήριον, ὃ φάμεν εἰς γὰρ ἀνθρωπίνην δύναμιν ὡς οἷόν τε ἀδιαφθορώτατα παρεσκευάσθαι τοῖς μὴ δυναμένοις μήτε ἐν τοῖς γείτοσι μήτε ἐν τοῖς φυλετικοῖς δικαστηρίοις ἀπαλλάττεσθαι.

XIV. Νῦν δὴ περὶ μὲν δικαστήρια ἡμῖν, ἃ δὴ φάμεν οὔθ' ὥς ἀρχὰς οὔθ' ὥς μὴ ῥάδιον εἰπόντα ἀναμφισβητήτως εἰρηκέναι, περὶ μὲν ταῦτα οἷον περιγραφὴ τις ἐξωθεν περιγεγραμμένη τὰ μὲν εἴρηκε, τὰ δ' ἀπολείπει σχεδόν· πρὸς γὰρ τέλει νομοθεσίας ἢ δικῶν ἀκριβῆς νόμων θέσις ἅμα καὶ διαίρεσις ὀρθότατα γίγνεται· ἂν μακρῶ. ταύταις μὲν οὖν εἰρήσθω πρὸς τῷ τέλει περιμένειν ἡμᾶς, αἱ δὲ περὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς καταστάσεις σχεδόν τὴν πλείστην εἰλήφασιν νομοθεσίαν· τὸ δὲ ὅλον καὶ ἀκριβὲς περὶ ἐνός τε καὶ πάντων τῶν κατὰ πόλιν καὶ πολιτικὴν πᾶσαν διοικήσεων οὐκ ἔστι γενέσθαι σαφές, πρὶν ἂν ἡ διέξοδος ἀπ' ἀρχῆς τὰ τε δεύτερα καὶ τὰ μέσα καὶ πάντα μέρη τὰ ἐαυτῆς ἀπολαβοῦσα πρὸς τέλος ἀφίκηται. νῦν μὲν ἐν τῷ παρόντι μέχρι τῆς τῶν ἀρχόντων αἰρέσεως γενομένης τελευτῇ μὲν τῶν ἐμπροσθεν αὕτη γίγνεται· ἂν ἱκανή, νόμων δὲ θέσεως ἀρχὴ καὶ ἀναβολῶν ἅμα καὶ ὅκνων οὐδὲν ἐτι δεομένη.

ΚΛ. Πάντως μοι κατὰ νοῦν, ὦ ξέने, τὰ ἐμπροσθεν εἰρηκώς, τὴν ἀρχὴν νῦν τελευτῇ προσάψας περὶ τῶν τε εἰρημένων καὶ τῶν μελλόντων φηθήσεσθαι, ταῦτα ἔτι μᾶλλον ἐκείνων εἰρηκας φιλίως.

ΑΘ. Καλῶς τοίνυν ἂν ἡμῖν ἢ πρεσβυτῶν ἔμφρων 769 παιδιὰ μέχρι δεῦρ' εἴη τὰ νῦν διαπεπαισμένη.

ΚΛ. Καλὴν τὴν σπουδὴν ἔοικας δηλοῦν τῶν ἀνδρῶν.

ΑΘ. Εἰκός γε· τόδε δ' ἐννοήσωμεν, εἰ σοὶ δοκεῖ κατὰ περ ἐμοί.

ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ καὶ περὶ τίνων;

ΑΘ. Οἶσθ' ὅτι καθάπερ ζωγράφων οὐδὲν πέρας ἔχειν ἢ πραγματεία δοκεῖ περὶ ἐκάστων τῶν ζώων, ἀλλ' ἢ τοῦ χραίνειν ἢ ἀποχραίνειν, ἢ ὅ τι δὴ ποτε καλοῦσι τὸ τοιοῦτον οἱ ζωγράφων παῖδες, οὐκ ἂν ποτε δοκεῖ παύσασθαι κοσμοῦσα, ὥστε ἐπίδοσιν μηκέτ' ἔχειν εἰς τὸ καλλίως τε καὶ φανερώτερα γίνεσθαι τὰ γεγραμμένα.

ΚΛ. Σχεδὸν ἐννοῶ ἀκούων καὶ αὐτὸς ταῦτα ἃ λέγεις, ἐπεὶ ἐντριβής γε οὐδαμῶς γέγονα τῇ τοιαύτῃ τέχνῃ.

ΑΘ. Καὶ οὐδέν γε ἐβλάβης· χρησώμεθα γε μὴν τῷ νῦν παρατυχύντι περὶ αὐτῆς ἡμῖν λόγῳ τὸ τοιόνδε, ὥς εἴ ποτέ τις ἐπινοήσειε γράψαι τε ὥς κάλλιστον ζῶον καὶ τοῦτ' αὖ μηδέποτε ἐπὶ τὸ φανυλότερον ἀλλ' ἐπὶ τὸ βέλτιον ἰσχεῖν τοῦ ἐπιόντος αἰὲ χρόνου, ξυννοεῖς ὅτι θνητὸς ὢν, εἰ μή τινα καταλείψει διάδοχον, ὃς ἐπανορθοῦν τε, εἴαν τι σφάλῃται τὸ ζῶον ὑπὸ χρόνων, καὶ τὸ παραλειφθὲν ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς ἑαυτοῦ πρὸς τὴν τέχνην οἶός τε εἰς τὸ πρόσθεν ἔσται παιδρύνων ποιεῖν ἐπιδιδόναι, σμικρόν τινα χρόνον αὐτῷ πόνος παραμένει πάμπολυς;

ΚΛ. Ἀληθῆ.

ΑΘ. Τί οὖν; ἄρ' οὐ τοιοῦτον δοκεῖ σοὶ τὸ τοῦ νομοθέτου βούλημα εἶναι; πρῶτον μὲν γράψαι τοὺς νόμους πρὸς τὴν ἀκρίβειαν κατὰ δύναμιν ἱκανῶς· ἔπειτα προδόν-

τος τοῦ χρόνου καὶ τῶν δοξάντων ἔργῳ πειρώμενον ἄρ' οἶει τινὰ οὕτως ἄφρονα γεγονέναι νομοθέτην, ὥστ' ἄγνο-
εῖν, ὅτι πάμπολλα ἀνάγκη παραλείπεσθαι τοιαῦτα, ἃ δεῖ
E τινὰ ξυνεπόμενον ἐπανορθοῦν, ἵνα μηδαμῇ χείρων, βελ-
τίων δὲ ἢ πολιτεία καὶ ὁ κόσμος εἰς γίγνηται περὶ τὴν
ὥκισμένην αὐτῷ πόλιν;

ΚΛ. Εἰκός, πῶς γὰρ οὐ; βούλεσθαι πάντα ὄντινον
το τοιοῦτον.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἴ τις τινα μηχανὴν ἔχοι πρὸς τοῦτο
ἔργῳ καὶ λόγοις, τίνα τρόπον διδάξειεν ἂν ἕτερον εἴτε
μεῖζονα εἴτε ἐλάττω περὶ τοῦτ' ἔχειν ἔννοιαν, ὅπως χρή
φυλάττειν καὶ ἐπανορθοῦν νόμους, οὐκ ἂν ποτε λέγων
ἀπείποι τὸ τοιοῦτον πρὶν ἐπὶ τέλος ἐλθεῖν;

770 ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν τῷ νῦν παρόντι ποιητέον ἐμοὶ καὶ
σφῶν τοῦτο;

ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Ἐπειδὴ νομοθετεῖν μὲν μέλλομεν, ἥρηνται δὲ
ἡμῖν νομοφύλακες, ἡμεῖς δ' ἐν δυσμαῖς τοῦ βίου, οἱ δ' ὥς
πρὸς ἡμᾶς νέοι, ἅμα μὲν, ὧς φαμεν, δεῖ νομοθετεῖν ἡμᾶς,
ἅμα δὲ πειρᾶσθαι ποιεῖν καὶ τούτους αὐτοὺς νομοθέτας
τε καὶ νομοφύλακας εἰς τὸ δυνατόν.

B ΚΛ. Τί μήν; εἶπερ οἷοί τέ γ' ἐσμέν ἱκανῶς.

ΑΘ. Ἄλλ' οὐν πειρατέα γε καὶ προθυμητέα.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

XV. ΑΘ. Λέγωμεν δὴ πρὸς αὐτούς· ὦ φίλοι σωτή-
ρες νόμων, ἡμεῖς περὶ ἐκάστων ὧν τίθεμεν τοὺς νόμους
πάμπολλα παραλείψομεν· ἀνάγκη γάρ· οὐ μὲν ἄλλ' ὅσα
γε μὴ σμικρὰ καὶ τὸ ὅλον εἰς δύναμιν οὐκ ἀνήσομεν ἀπε-
ριήγητον καθάπερ τινὶ περιγραφῇ· τοῦτο δὲ δεήσει συμ-
πληροῦν ὑμᾶς τὸ περιηγηθέν. ὅποι δὲ βλέποντες δράσετε
C τὸ τοιοῦτον, ἀκούειν χρή. Μέγилλος μὲν γὰρ καὶ ἐγὼ καὶ

Κλεινίας εἰρήκαμέν τε αὐτὰ ἀλλήλοις οὐκ ὀλιγάκις ὁμολογοῦμέν τε λέγεσθαι καλῶς· ὑμᾶς δὲ ἡμῖν βουλόμεθα ξυγγνώμονάς τε ἅμα καὶ μαθητὰς γίγνεσθαι, βλέποντας πρὸς ταῦτα, εἰς ἅπερ ἡμεῖς ξυνεχωρήσαμεν ἀλλήλοις τὸν νομοφύλακά τε καὶ νομοθέτην δεῖν βλέπειν. ἦν δὲ ἡ συγχώρησις ἐν ἔχουσα κεφάλαιον, ὅπως ποτὲ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνοιτ' ἂν τὴν ἀνθρώπων προσήκουσαν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς D ἔχων ἐκ τινος ἐπιτηδεύματος ἢ τινος ἥθους ἢ ποιᾶς κτήσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ δόξης ἢ μαθημάτων ποτέ τινων, εἴτε ἄρρην τις τῶν ξυνοικούντων οὔσα ἢ φύσις εἴτε θήλεια, νέων ἢ γερόντων, ὅπως εἰς ταῦτόν τοῦτο ὃ λέγομεν τεταμένη σπουδὴ πᾶσα ἐστὶ δια παντός τοῦ βίου, τῶν δ' ἄλλων ὅποσα ἐμπόδια τούτοις μηδὲν προτιμῶν φανεῖται μηδ' ὅστισοῦν, τελευτῶν δὲ καὶ πόλεως, ἐὰν ἀνάστατον E ἀνάγκη φαίνεται γίγνεσθαι, πρὶν ἐθέλειν δουλείον ὑπομείνασα ξυγὸν ἄρχεσθαι ὑπὸ χειρόνων, ἢ λείπειν φυγῇ τὴν πόλιν, ὥς πάντα τὰ τοιαῦτ' ἄρ' ἐσθ' ὑπομενετέον πάσχοντας, πρὶν ἀλλάξασθαι πολιτείαν, ἢ χείρους ἀνθρώπους πέφυκε ποιεῖν. ταῦτα ἡμεῖς τε ἐμπροσθεν ξυνωμολογησάμεθα, καὶ νῦν ὑμεῖς ἡμῶν εἰς ταῦτα ἐκάτερα βλέποντες ἐπαινεῖτε καὶ ψέγετε τοὺς νόμους, ὅσοι μὴ 771 ταῦτα δυνατοί, τοὺς δὲ δυνατοὺς ἀσπάξεσθαι τε καὶ φιλοφρόνως δεχόμενοι ζῆτε ἐν αὐτοῖς· τὰ δ' ἄλλα ἐπιτηδεύματα καὶ πρὸς ἄλλα τείνοντα τῶν ἀγαθῶν λεγομένων χαίρειν χρὴ προσαγορεύειν. ἀρχὴ δὲ ἔστω τῶν μετὰ ταῦτα ἡμῖν νόμων ἥδε τις, ἀφ' ἱερῶν ἡργμένη. τὸν ἀριθμὸν γὰρ δὴ δεῖ πρῶτον ἀναλαβεῖν ἡμᾶς τὸν τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετταράκοντα, ὅσας εἶχε τε καὶ ἔχει τομὰς προσφόρους ὅ τε ὅλος ἅμα καὶ ὁ κατὰ φυλάς, ὃ δὴ τοῦ παντός ἐθεμεν B δωδεκατημόριον, ἐν καὶ εἴκοσιν εἰκοσάκις ὀρθότατα φύν. ἔχει δὲ διανομὰς δῶδεκα μὲν ὁ πᾶς ἀριθμὸς ἡμῖν, δῶδεκα δὲ καὶ ὁ τῆς φυλῆς. ἐκάστην δὴ τὴν μοῖραν διανοεῖσθαι

χρεῶν ὥς οὐσαν ἱερὸν θεοῦ δῶρον, ἐπαμένην τοῖς μησὶ
 καὶ τῇ τοῦ παντὸς περιόδῳ· διὸ καὶ πᾶσαν πόλιν ἄγει
 μὲν τὸ ξύμφυτον ἱεροῦν αὐτάς, ἄλλοι δὲ ἄλλων ἰσως ὁ-
 C θότερον ἐνείμαντό τε καὶ εὐτυχέστερον ἐθείωσαν τὴν δια-
 νομήν, ἡμεῖς δὲ οὖν νῦν φαμέν ὁρθότατα προηρησθαι
 τὸν τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετταράκοντα ἀριθμόν, ὃς
 πάσας τὰς διανομὰς ἔχει μέχρι τῶν δώδεκα ἀπὸ μιᾶς ἀρ-
 ξάμενος πλὴν ἑνδεκάδος· αὕτη δ' ἔχει σμικρότατον ἱσμά·
 ἐπὶ θάτερα γὰρ ὑγιὲς γίνεται δυοῖν ἐστίαιν ἀπονεμη-
 θείσαιν. ὥς δ' ἐστὶ ταῦτα ἀληθῶς ὄντα, κατὰ σχολὴν οὐκ
 ἂν πολὺς ἐπιδειξείε μῦθος. πιστεύσαντες δὴ τὰ νῦν τῇ
 D παρούσῃ φήμῃ καὶ λόγῳ νείμωμέν τε ταύτην, καὶ ἐκάστη
 μοῖρα θεὸν ἢ θεῶν παῖδα ἐπιφημίσαντες, βωμούς τε καὶ
 τὰ τούτοις προσήκοντα ἀποδόντες, θυσιῶν πέρι ξυνόδους
 ἐπ' αὐτοῖς ποιῶμεθα δύο τοῦ μηνός, δώδεκα μὲν τῇ τῆς
 φυλῆς διανομῇ, δώδεκα δὲ αὐτῷ τῷ τῆς πόλεως διαμερι-
 σμῷ, θεῶν μὲν δὴ πρῶτον χάριτος ἕνεκα καὶ τῶν περὶ
 θεούς, δεύτερον δὲ ἡμῶν αὐτῶν οἰκειότητός τε πέρι καὶ
 E γνωρίσεως ἀλλήλων, ὥς φαῖμεν ἂν, καὶ ὁμιλίας ἕνεκα πᾶ-
 σης. πρὸς γὰρ δὴ τὴν τῶν γάμων κοινωνίαν καὶ ξύμμιξιν
 ἀναγκαίως ἔχει τὴν ἄγνοιαν ἐξαίρειν, παρ' ὧν τέ τις ἄγε-
 ται καὶ ἂ καὶ οἷς ἐκδίδωσι, περὶ παντὸς ποιούμενον ὃ τι
 μάλιστα τὸ μὴ σφάλλεσθαι μηδαμῶς ἐν τοῖς τοιούτοις
 κατὰ τὸ δυνατόν. τῆς οὖν τοιαύτης σπουδῆς ἕνεκα χρὴ
 καὶ τὰς παιδιας ποιεῖσθαι χορεύοντάς τε καὶ χορευούσας
 772 κόρους καὶ κόρας, καὶ ἅμα δὴ θεωροῦντάς τε καὶ θεωρου-
 μένους μετὰ λόγου τε καὶ ἡλικίας τινὸς ἐχούσης εἰκυίας
 προφάσεις, γυμνοὺς καὶ γυμνὰς μέχριπερ αἰδοῦς σῶφρο-
 νος ἐκάστων. τούτων δ' ἐπιμελητάς πάντων καὶ κοσμη-
 τὰς τοὺς τῶν χορῶν ἄρχοντας γίγνεσθαι καὶ νομοθέτας
 μετὰ τῶν νομοφυλάκων, ὅσον ἂν ἡμεῖς ἐκλείπωμεν τάτ-
 τοντας· ἀναγκαῖον δέ, ὅπερ εἵπομεν, περὶ τὰ τοιαῦτα

πάντα ὅσα σμικρὰ καὶ πολλὰ νομοθέτην μὲν ἐκλείπειν, B
 τοὺς δ' ἐμπείρους αἰὲ κατ' ἐνιαυτὸν γιγνομένους αὐτῶν
 ἀπὸ τῆς χρείας μανθάνοντας τάττεσθαι καὶ ἐπανορθου-
 μένους κινεῖν κατ' ἐνιαυτόν, ἕως ἂν ὄρος ἱκανὸς δόξῃ τῶν
 τοιούτων νομίμων καὶ ἐπιτηδευμάτων γεγενέσθαι. χρόνος
 μὲν οὖν μέτριος ἅμα καὶ ἱκανὸς γίγνοιτ' ἂν τῆς ἐμπειρίας
 δεκαέτηρος θυσιαῶν τε καὶ χορειῶν, ἐπὶ πάντα καὶ ἕκαστα
 ταχθεῖς, ζῶντος μὲν τοῦ τάξαντος νομοθέτου κοινῇ, τέλος C
 δὲ σχόντος αὐτὰς ἑκάστας τὰς ἀρχὰς εἰς τοὺς νομοφύλακας
 εἰσφερούσας τὸ παραλειπόμενον τῆς αὐτῶν ἀρχῆς ἐπ-
 ανορθοῦσθαι, μέχρι περ ἂν τέλος ἔχειν ἕκαστον δόξῃ τοῦ
 καλῶς ἐξεργάσθαι. τότε δὲ ἀκίνητα θεμένους ἤδη χορῇ-
 σθαι μετὰ τῶν ἄλλων νόμων, οὓς ἔταξε κατ' ἀρχὰς ὁ θεὸς
 αὐτοῖς νομοθέτης, ὃν πέρι κινεῖν μὲν ἐκόντας μηδέποτε
 μηδέν· εἰ δέ τις ἀνάγκη δόξειέ ποτε καταλαβεῖν, πάσας
 μὲν τὰς ἀρχὰς χορῇ ξυμβούλους, πάντα δὲ τὸν δῆμον καὶ D
 πάσας θεῶν μαντείας ἐπελθόντας, ἐὰν συμφωνῶσι πάντες,
 οὕτω κινεῖν, ἄλλως δὲ μηδέποτε μηδαμῶς, ἀλλὰ τὸν κω-
 λύοντα αἰὲ κατὰ νόμον κρατεῖν.

XVI. Ὅποτε τις οὖν καὶ ὀπηυῖκα τῶν πέντε καὶ εἴ-
 κοσι γεγονότων ἔτη σκοπῶν καὶ σκοπούμενος ὑπ' ἄλλων
 κατὰ νοῦν ἑαυτῷ καὶ πρέποντα εἰς παιδων κοινωνίαν καὶ
 γένεσιν ἐξευρηκέναι πιστεύει, γαμείτω μὲν πᾶς ἐντὸς τῶν
 πέντε καὶ τριάκοντα ἐτῶν, τὸ δὲ πρέπον καὶ τὸ ἀρμόττον E
 ὥς χορῇ ζητεῖν, πρῶτον ἐπακουσάτω· δεῖ γάρ, ὥς φησι
 Κλεινίας, ἐμπροσθεν τοῦ νόμου προοίμιον οἰκτεῖον ἐκάστω
 προτιθέναι.

ΚΑ. Κάλλιστα, ὦ ξέने, διεμνημόνευσας, ἔλαβές τε
 τοῦ λόγου καιρὸν καὶ μάλ' ἐμοὶ δοκοῦντ' εἶναι σύμ-
 μετρον.

ΑΘ. Εὖ λέγεις. ὦ παῖ, τοίνυν φῶμεν ἀγαθῶν πα-
 τέρων φύντι, τοὺς παρὰ τοῖς ἐμφροσιν εὐδόξους γάμους 773

- χρη̃ γαμειν, οἳ σοι παραινοῖεν ἂν μὴ φεύγειν τον τῶν
 πενήτων μηδὲ τὸν τῶν πλουσίων διώκειν διαφερόντως
 γάμον, ἀλλ' ἔαν τᾶλλα ἰσάζῃ, τὸν ὑποδεέστερον ἀεὶ τι-
 μῶντα εἰς τὴν κοινωνίαν ξυνιέναι. τῇ τε γὰρ πόλει ξύμ-
 φορον ἂν εἴη ταύτην ταῖς τε ξυνιούσαις ἐστίαις· τὸ γὰρ
 ὁμαλὸν καὶ ξύμμετρον ἀκράτου μυρίον διαφέρει πρὸς
 ἀρετήν. κοσμίῳν ἔε πατέρων χρη̃ προθυμεισθαι γίγνε-
 B σθαι κηδεστὴν τὸν αὐτῷ ξυνειδότα ἱταμώτερον ἅμα καὶ
 θᾶττον τοῦ δέοντος πρὸς πάσας τὰς πράξεις φερόμενον·
 τὸν δ' ἐναντίως πεφυκότα ἐπὶ τὰναντία χρη̃ κηδεύματα
 πορεύεσθαι. καὶ κατὰ παντὸς εἰς ἔστω μῦθος γάμου· τὸν
 γὰρ τῇ πόλει δεῖ συμφέροντα μνηστεύειν γάμον ἕκαστον,
 οὐ τὸν ἡδιστον αὐτῷ. φέρεται δέ πως πᾶς ἀεὶ κατὰ φύσιν
 πρὸς τὸν ὁμοιότατον αὐτῷ, ὅθεν ἀνώμαλος ἢ πόλις ὅλη
 C γίγνεται χρήμασί τε καὶ τρόπων ἡθεσιν· ἐξ ὧν ἂ μὴ βου-
 λόμεθα ξυμβαίνειν ἡμῖν, καὶ μάλιστα ξυμβαίνει ταῖς πλεί-
 σταις πόλεσι. ταῦτα δὴ διὰ λόγου μὲν νόμῳ προστάττειν,
 μὴ γαμειν πλούσιον πλουσίου μηδὲ πολλὰ δυνάμενον
 πράττειν ἄλλου τοιούτου, θάττους δὲ ἡθεσι πρὸς βραδυ-
 τέρους καὶ βραδυτέρους πρὸς θάττους ἀναγκάζειν τῇ τῶν
 γάμων κοινωνίᾳ πορεύεσθαι, πρὸς τῷ γελοῖα εἶναι θυμὸν
 ἂν ἐγείραι πολλοῖς· οὐ γὰρ ῥᾷδιον ἐννοεῖν, ὅτι πόλιν εἶναι
 D δεῖ δίκην κρατῆρος κεκραμένην, οὗ μαινόμενος μὲν οἶνος
 ἐγκεχυμένος ξεῖ, κολαζόμενος δὲ ὑπὸ νήφοντος ἐτέρου
 θεοῦ καλλὴν κοινωνίαν λαβὼν ἀγαθὸν πῶμα καὶ μέτριον
 ἀπεργάζεται. τοῦτ' οὖν γιγνόμενον ἐν τῇ τῶν παίδων
 μίξει διορᾶν ὥς ἔπος εἰπεῖν δυνατὸς οὐδεὶς· τούτων δὴ
 χάριν ἔῃν μὲν νόμῳ τὰ τοιαῦτα ἀναγκαῖον, ἐπάχοντα δὲ
 πεῖθαι πειραῖσθαι τὴν τῶν παίδων ὁμαλότητα αὐτῶν ἀν-
 E τοῖς τῆς τῶν γάμων ἰσότητος ἀπλήστου χρημάτων οὔσης
 περὶ πλείονος ἕκαστον ποιεῖσθαι, καὶ δι' ὀνειδούς ἀποτρέ-

πειν τὸν περὶ τὰ χρήματα ἐν τοῖς γάμοις ἐσπουδακότα, ἀλλὰ μὴ γραπτῶ νόμῳ βιαζόμενον.

XVII. Περὶ γάμων δὴ ταῦτ' ἔστω παραμύθια λεγόμενα, καὶ δὴ καὶ τὰ ἔμπροσθε τούτων ὀηθέντα, ὥς χρητῆς ἀειγενοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι τῷ παίδας παίδων καταλείποντα ἀεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ' αὐτοῦ παραδιδόναι. πάντα οὖν ταῦτα καὶ ἔτι πλείω τις ἂν εἴποι περὶ γάμων, ὥς χρητὴς γαμεῖν, προοιμιαζόμενος ὀρθῶς· ἂν δ' ἄρα τις μὴ πελθῇται ἐκῶν, ἀλλότριον δὲ αὐτὸν καὶ ἀκοινώνητον ἐν τῇ πόλει ἔχῃ καὶ ἄγαμος ὢν γένῃται πεντεκαετηρικοντούτης, ζημιούσθω κατ' ἐνιαυτὸν ἑκάστον, ὁ μέγιστον μὲν τίμημα κεκτημένος ἑκατὸν δραχμαῖς, ὁ δὲ τὸ δεύτερον ἑβδομήκοντα, τρίτον δὲ ἐξήκοντα, ὁ δὲ τὸ τέταρτον τριάκοντα. τοῦτο δ' ἔστω τῆς Ἑρας ἱερόν· ὁ δὲ μὴ ἐκτίνων κατ' ἐνιαυτὸν δεκαπλάσιον ὀφειλέτω· πραττέσθω δὲ ὁ Β ταμίας τῆς θεοῦ, μὴ ἐκπράξας δὲ αὐτὸς ὀφειλέτω καὶ ἐν ταῖς εὐθύναις τοῦ τοιούτου λόγον ὑπεχέτω πᾶσι. εἰς μὲν οὖν χρήματα ὁ μὴ ᾑθέλων γαμεῖν ταῦτα ζημιούσθω, τιμῆς δὲ παρὰ τῶν νεωτέρων ἄτιμος πάσης ἔστω, καὶ μηδὲς ὑπακουέτω μηδὲν αὐτῷ ἐκῶν τῶν νέων· ἐὰν δὲ κολάζειν τινὰ ἐπιχειρῇ, πᾶς τῷ ἀδικουμένῳ βοηθείτω καὶ ἀμυνέτω, μὴ βοηθῶν δὲ ὁ παραγενόμενος δειλὸς τε ἅμα καὶ C κακὸς ὑπὸ τοῦ νόμου πολίτης εἶναι λεγέσθω. περὶ δὲ προικὸς εἴρηται μὲν καὶ πρότερον, εἰρήσθω δὲ ἄλιν, ὥς ἴσα ἀντὶ ἴσων ἐστὶ τῷ μήτε λαμβάνοντι μήτ' ἐκδιδόντι διὰ χρημάτων ἀπορίαν γηράσκειν τοὺς πένητας· τὰ γὰρ ἀναγκαῖα ὑπάρχοντά ἐστι πᾶσι τῶν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, ὕβρις δὲ ἥττον γυναιξὶ καὶ δουλεία ταπεινὴ καὶ ἀνελεύθερος διὰ χρήματα τοῖς γήμασι γίγνοιτ' ἂν. καὶ ὁ μὲν πει- D θόμενος ἐν τῶν καλῶν δρώῃ τοῦτ' ἂν· ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἢ διδοὺς ἢ λαμβάνων πλεόν ἢ πεντήκοντα ἄξια δραχμῶν ἐσθῆτος χάριν, ὁ δὲ μναῖς, ὁ δὲ τριῶν ἡμιμναίων, ὁ

δὲ δυνεῖν μναῖν ὁ τὸ μέγιστον τίμημα κεκτημένος, ὅφει-
 λέτω μὲν τῷ δημοσίῳ τοσοῦτον ἕτερον, τὸ δὲ δοθὲν ἢ λη-
 φθὲν ἱερὸν ἔστω τῆς Ἥρας τε καὶ τοῦ Διός, πραττόντων
 E δὲ οἱ ταμίαι τοῦτοις τοῖν θεοῖν, καθάπερ ἐρρήθη τῶν μη-
 γαμούντων περὶ τοὺς ~~ἱαμίαις~~ ~~ἐκπράττειν~~ ἐκάστοτε τοὺς
 τῆς Ἥρας ἢ παρ' αὐτῶν ἐκάστους τὴν ζημίαν ἐκτίνειν.
 ἐγγύην δὲ εἶναι κυρίαν πατρὸς μὲν πρῶτον, δευτέραν
 πάππου, τρίτην δὲ ἀδελφῶν ὁμοπατρίων· ἐὰν δὲ μηδὲ εἰς
 ἢ τούτων, τὴν πρὸς μητρὸς μετὰ τοῦτο εἶναι κυρίαν
 ὡσαύτως· ἐὰν δ' ἄρα τύχη τις ἀήθης συμβαίῃ, τοὺς
 ἐγγύτατα γένους ἀεὶ κυρίους εἶναι μετὰ τῶν ἐπιτρόπων.
 ὅσα δὲ προτέλεια γάμων ἢ τις ἄλλη περὶ τὰ τοιαῦτα ἱε-
 775 ρουργία μελλόντων ἢ γιγνομένων ἢ γεγονότων προσή-
 κουσά ἐστι τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς ἐρωτῶντα χρὴ καὶ
 πειθόμενον ἐκείνοις ἕκαστον ἡγεῖσθαι πάντα ἑαυτῷ με-
 τρίως γίγνεσθαι.

XVIII. Περὶ δὲ τῶν ἐστιάσεων, φίλους μὲν χρὴ καὶ
 φίλας μὴ πλείους πέντε ἐκατέρων συγκαλεῖν, συγγενῶν δὲ
 καὶ οἰκείων ὡσαύτως τοσοῦτους ἄλλους ἐκατέρων· ἀνά-
 λωμα δὲ μὴ γίγνεσθαι πλέον ἢ κατὰ τὴν οὐσίαν μηδενί,
 τῷ μὲν εἰς χρήματα μεγίστῳ μναῖν, τῷ δ' ἥμισυ τοῦ το-
 B σούτου, τῷ δ' ἐφεξῆς οὕτω, καθάπερ ὑποβέβηκεν ἐκάστῳ
 τὸ τίμημα· καὶ τὸν μὲν πειθόμενον τῷ νόμῳ ἐπαινεῖν
 χρὴ πάντας, τὸν δὲ ἀπειθοῦντα κολαζόντων οἱ νομοφύ-
 λακες ὡς ἀπειρόκαλόν τε ὄντα καὶ ἀπαίδευτον· τῶν περὶ
 τὰς νυμφικὰς Μούσας νόμων· πίνειν δὲ εἰς μέθην οὔτε
 ἄλλοθί που πρέπει, πλὴν ἐν ταῖς τοῦ τὸν οἶνον δόντος
 θεοῦ ἑορταῖς, οὐδ' ἀσφαλές, οὔτ' οὖν δὴ περὶ γάμους
 ἐσπουδακότα, ἐν οἷς ἐμφρονα μάλιστα εἶναι πρέπει νύμ-
 C φην καὶ νυμφίον μεταβολὴν οὐ σμικρὰν βίου μεταλλάτ-
 τοντας, ἅμα δὲ καὶ τὸ γεννώμενον ὅπως ὅ τι μάλιστα ἐξ
 ἐμφρόνων ἀεὶ γίγνηται· σχεδὸν γὰρ ἄθηλον, ὅποια νυξ

ἢ φῶς αὐτὸ γεννήσει μετὰ θεοῦ. καὶ πρὸς τούτοις δεῖ μὴ τῶν σωμάτων διακεχυμένων ὑπὸ μέθης γίνεσθαι τὴν παιδουργίαν, ἀλλ' εὐπαγές ἀπλανές ἡσυχαιόν τε ἐν μοίρᾳ ξυνίστασθαι τὸ φνύμενον· ὁ δὲ διωνωμένος αὐτός τε φέρεται πάντῃ καὶ φέρει, λυτῶν κατὰ τε σῶμα καὶ ψυχὴν· D σπείρειν οὖν παράφορος ἅμα καὶ κακὸς ὁ μεθύων, ὥστ' ἀνώμαλα καὶ ἄπιστα καὶ οὐδὲν εὐθύπορον ἡθὸς οὐδὲ σῶμα ἐκ τῶν εἰκότων γεννώη ποτ' ἄν. διὸ μᾶλλον μὲν ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν καὶ βίον χρή, μάλιστα δὲ ὅπόσον ἂν γεννᾷ χρόνον, εὐλαβεῖσθαι καὶ μὴ πράττειν μήτε ὅσα νοσώδη ἐκόντα εἶναι μήτε ὅσα ὕβρεως ἢ ἀδικίας ἐχόμενα· εἰς γὰρ τὰς τῶν γεννωμένων ψυχὰς καὶ σώματα ἀναγκαῖον ἐξομογεννύμενον ἐκτυποῦσθαι καὶ τίκτειν πάντῃ E φανυλότερα· διαφερόντως δὲ ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα ἀπέχεσθαι τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα· ἀρχὴ γὰρ καὶ θεὸς ἐν ἀνθρώποις ἰδρυμένη σωζει πάντα, τιμῆς ἂν τῆς προσηκούσης αὐτῇ παρ' ἐκάστου τῶν χρωμένων λαγχάνῃ. νομίσαντα δ' εἶναι χρή τὸν γαμοῦντα ταῖν οἰκίαιν ταῖν ἐν τῷ κλήρῳ τὴν ἐτέραν οἶον νεοττῶν ἐγγέννησιν καὶ τροφήν, 776 χωρισθέντα ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρὸς τὸν γάμον ἐκεῖ ποιεῖσθαι καὶ τὴν οἰκῆσιν καὶ τὴν τροφήν αὐτοῦ καὶ τῶν τέκνων. ἐν γὰρ ταῖς φιλίαις ἂν μὲν πόθος ἐνῇ τις, κολλᾷ καὶ συνθεῖ πάντα ἡθῇ· κατακορῆς δὲ ξυνουσία καὶ οὐκ ἴσχουσα τὸν διὰ χρόνου πόθον ἀπορρεῖν ἀλλήλων ποιεῖ ὑπερβολαῖς πλησμονῆς. ὧν δὴ χάριν μητρὶ καὶ πατρὶ καὶ τοῖς τῆς γυναικὸς οἰκείοις παρέντας χρή τὰς αὐτῶν οἰκήσεις οἶον εἰς ἀποικίαν ἀφικομένους αὐτοὺς ἐπισκοποῦν· B τὰς τε ἅμα καὶ ἐπισκοπομένους οἰκεῖν, γεννῶντάς τε καὶ ἐκτρέφοντας παῖδας, καθάπερ λαμπάδα τὸν βίον παραδιδόντας ἄλλοις ἐξ ἄλλων, θεραπεύοντας αἰεὶ θεοὺς κατανόμους.

XIX. Κτήματα δὲ τὸ μετὰ τοῦτο ποῖα ἂν τις κεκτημέ-

νος ἐμμελεστάτην οὐσίαν κεκτηῖτο; τὰ μὲν οὖν πολλὰ οὔτε νοῆσαι χαλεπὸν οὔτε κτήσασθαι, τὰ δὲ δὴ τῶν οἰκετῶν
 C χαλεπὰ πάντη. τὸ δ' αἰτιον οὐκ ὀρθῶς πως καί τινα τρύ-
 πον ὀρθῶς περὶ αὐτῶν λέγομεν· ἐναντία γὰρ ταῖς χρεαίαις
 καὶ κατὰ τὰς χρείας αὐ ποιοῦμεθα περὶ δούλων καὶ τὰ
 λεγόμενα.

ME. Πῶς δ' αὖ τοῦτο λέγομεν; οὐ γάρ πω μανθά-
 νομεν, ὥς ξένη, ὅτι τὰ νῦν φράξεις.

AΘ. Καὶ μάλα γε, ὦ Μέγилле, εἰκότως· σχεδὸν γὰρ
 πάντων τῶν Ἑλλήνων ἢ Λακεδαιμονίων εἰλωτεία πλείστην
 ἀπορίαν παράσχοιτ' ἂν καὶ ἔριν τοῖς μὲν ὥς εὖ, τοῖς δ'
 ὥς οὐκ εὖ γεγонуῖα ἐστίν· ἐλάττω δὲ ἢ τε Ἡρακλεωτῶν
 D δουλεία τῆς τῶν Μαριανδυνῶν καταδουλώσεως ἔριν ἂν
 ἔχοι, τὸ Θετταλῶν τ' αὖ πενεστικὸν ἔθνος· εἰς ἃ καὶ πάντα
 τὰ τοιαῦτα βλέψαντας ἡμᾶς τί χρὴ ποιεῖν περὶ κτήσεως
 οἰκετῶν; ὃ δὴ παριῶν τῷ λόγῳ ἔτυχον εἰπών, καὶ σύ με
 εἰκότως τί ποτε φράξοιμι ἠρώτησας, τόδ' ἐστίν· ἴσμεν ὅτι
 που πάντες εἰποῖμεν ἂν, ὥς χρὴ δούλους ὥς εὐμενεστάτους
 ἐκτῆσθαι καὶ ἀρίστους· πολλοὶ γὰρ ἀδελφῶν ἤδη δούλοι
 καὶ υἱέων τισὶ κρείττους πρὸς ἀρετὴν πᾶσαν γενόμενοι
 E σεσῶκασιν δεσπότας καὶ κτήματα τὰς τε οἰκῆσεις αὐτῶν
 ὅλας. ταῦτα γὰρ ἴσμεν που περὶ δούλων λεγόμενα.

ME. Τί μήν;

AΘ. Οὐκ οὖν καὶ τοῦναντίον, ὥς ὑγίης οὐδὲν ψυχῆς
 δούλης οὐδὲ πιστεύειν οὐδέ ποτ' οὐδὲν τῷ γένει δεῖ τὸν
 νοῦν κεκτημένον; ὃ δὲ σοφώτατος ἡμῖν τῶν ποιητῶν καὶ
 777 ἀπεφνήματο ὑπὲρ τοῦ Διὸς ἀγορεύων, ὥς

ἥμισυ γάρ τε νόου, φησίν, ἀπαμείρεται εὐρύοπα Ζεὺς
 ἀνδρῶν, οὓς ἂν δὴ κατὰ δούλιον ἥμαρ ἔλῃσι.

ταῦτα δὴ διαλαβόντες ἕκαστοι τοῖς διανοήμασιν οἱ μὲν
 πιστεύουσιν τε οὐδὲν γένει οἰκετῶν, κατὰ δὲ θηρίων φύσιν
 κέντροις καὶ μάστιξιν οὐ τρὶς μόνον ἀλλὰ πολλάκις ἀπερ-

γάζονται δούλας τὰς ψυχὰς τῶν οἰκετῶν· οἱ δ' αὖ τὰναντία τούτων δρῶσι πάντα.

ΜΕ. Τί μήν;

ΚΑ. Τί οὖν δὴ χρὴ ποιεῖν τούτων, ὃ ξένε, διαφορο-
μένων οὕτω περὶ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν χάρας ἡμᾶς, τῆς τε
κτησέως ἅμα καὶ κολάσεως τῶν δούλων πέρι;

ΑΘ. Τί δ', ὦ Κλεινία; δῆλον ὡς ἐπειδὴ δύσκολόν
ἐστι τὸ θρέμμα ἄνθρωπος καὶ πρὸς τὴν ἀναγκαίαν διό-
ρισιν, τὸ δοῦλόν τε ἔργῳ διορίζεσθαι καὶ ἐλεύθερον καὶ
δεσπότην οὐδαμῶς εὐχρηστον ἐθέλει εἶναι τε καὶ γίνε-
σθαι.

ΚΑ. Φαίνεται.

ΑΘ. Χαλεπὸν δὴ τὸ κτῆμα· ἔργῳ γὰρ πολλάκις ἐπι-
δέδεικται περὶ τὰς Μεσσηνίων συχνὰς εἰωθυίας ἀποστά-
σεις γίνεσθαι, καὶ περὶ γε τὰς τῶν ἐκ μιᾶς φωνῆς πολ-
λοὺς οἰκέτας κτωμένων πόλεις ὅσα κακὰ ξυμβαίνει, καὶ
ἔτι τὰ τῶν λεγομένων περιδίνων τῶν περὶ τὴν Ἰταλίαν
γιγνομένων παντοδαπὰ κλοπῶν ἔργα τε καὶ παθήματα·
πρὸς ἃ τις ἅπαντα βλέψας * ἂν * διαπορήσειε, τί χρὴ δρᾶν
περὶ ἀπάντων τῶν τοιούτων. δύο δὴ λείπεσθον μόνω
μηχανά, μήτε πατριώτας ἀλλήλων εἶναι τοὺς μέλλοντας
ῥᾶον δουλεύσειν ἀσυμφώνους τε εἰς δύναμιν ὅτι μάλι-
στα, τρέφειν δ' αὐτοὺς ὀρθῶς μὴ μόνον ἐκείνων ἕνεκα,
πλέον δὲ αὐτῶν προτιμῶντας· ἡ δὲ τροφή τῶν τοιούτων
μήτε τινὰ ὕβριν ὑβρίζειν εἰς τοὺς οἰκέτας, ἥττον δέ, εἰ δυ-
νατόν, ἀδικεῖν ἢ τοὺς ἐξ ἴσου. διάδηλος γὰρ ὁ φύσει καὶ
μὴ πλαστῶς σέβων τὴν δίκην, μισῶν δὲ ὄντως τὸ ἄδικον
ἐν τούτοις τῶν ἀνθρώπων, ἐν οἷς αὐτῷ ῥᾶδιον ἀδικεῖν·
ὁ περὶ τὰ τῶν δούλων οὖν ἦθη καὶ πράξεις γιγνόμενός τις
ἀμίαντος τοῦ τε ἀνοσίου πέρι καὶ ἀδίκου σπείρειν εἰς ἀρε-
τῆς ἐκφυσιν ἱκανώτατος ἂν εἴη· ταῦτόν δ' ἐστ' εἰπεῖν
τοῦτο ὀρθῶς ἅμα λέγοντα ἐπὶ τε δεσπότη καὶ τυράννῳ καὶ

παῖσαν δυναστείαν δυναστεύοντι πρὸς ἀσθενέστερον ἑαυτοῦ. κολάζειν γε μὴν ἐν δίκῃ δούλους δεῖ, καὶ μὴ νουθετοῦντας ὥς ἔλευθέρους θρύπτεσθαι ποιεῖν· τὴν δὲ οἰκίαν του πρόσρησιν χρὴ σχεδὸν ἐπίταξιν παῖσαν γίγνεσθαι, μὴ
 778 προσπαιζοντας μηδαμὴ μηθαμῶς οἰκείταις, μήτ' οὖν θηλείαις μήτε ἄρρεσιν· ἃ δὴ πρὸς δούλους φιλοῦσι πολλοὶ σφόδρα ἀνοήτως θρύπτοντες χαλεπώτερον ἀπεργάζεσθαι τὸν βίον ἐκείνοις τε ἄρχεσθαι καὶ ἑαυτοῖς ἄρχειν.

ΚΛ. Ὅρθῶς λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτε τις οἰκείταις κατεσκευασμένος εἰς δύναμιν εἴη πλήθει καὶ ἐπιτηδειότητι πρὸς ἐκάστας τὰς τῶν ἔργων παραβοηθείας, τὸ δὴ μετὰ τοῦτο οἰκήσεις χρὴ διαγράφειν τῷ λόγῳ;

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

B XX. ΑΘ. Καὶ ξυμπάσης γε ὥς ἔπος εἰπεῖν ἔοικε τῆς οἰκοδομικῆς περὶ τὴν γε δὴ νέαν καὶ ἀοίκητον ἐν τῷ πρόσθεν πόλιν ἐπιμελητέον εἶναι, τίνα τρόπον ἕκαστα ἔξει τούτων περὶ τε ἱερὰ καὶ τεῖχη. γάμων δ' ἦν ἔμπροσθεν ταῦτα, ὧς Κλεινία· νῦν δέ γ' ὕστερα λόγῳ γίγνεται, καὶ μάλ' ἐγχαρεῖται ταύτῃ γίγνεσθαι τὰ νῦν· ἔργῳ μὴν ὅταν γίγνηται, ταῦτ' ἔμπροσθεν τῶν γάμων, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ,
 C ποιήσαντες ἐκεῖνα ἤδη τότε ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἀποτελοῦμεν. νῦν δὲ μόνον ὅσον τινὰ τύπον αὐτῶν δι' ὀλίγων ἐπεξέλθωμεν.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Τὰ μὲν τοίνυν ἱερὰ παῖσαν περίξ τὴν τε ἀγορὰν χρὴ κατασκευάζειν καὶ τὴν πόλιν ὅλην ἐν κύκλῳ πρὸς τοῖς ὑψηλοῖς τῶν τόπων, εὐερκειᾶς τε καὶ καθαρότητος χάριν· πρὸς δὲ αὐτοῖς οἰκήσεις τε ἀρχόντων καὶ δικαστηρίων, ἐν οἷς τὰς δίκας ὥς ἱερωτάτοις οὔσι λήφονται τε καὶ
 D δώσουσι, τὰ μὲν ὥς ὁσίων πέρι, τὰ δὲ καὶ τοιούτων θεῶν ἰδρύματα· καὶ ἐν τούτοις δικαστήρια, ἐν οἷς αἱ τε τῶν

φόνων πρέπουσαι δίκαι γίνονται ἂν καὶ ὅσα θανάτων ἄξια ἀδικήματα. περὶ δὲ τειχῶν, ᾧ Μέγилλε, ἔγωγ' ἂν τῇ Σπάρτῃ ξυμφεροίμην τὸ καθεύδειν ἑᾶν ἐν τῇ γῇ κατα-
 κείμενα τὰ τεῖχη καὶ μὴ ἐπανιστάναι, τῶνδε εἵνεκα· κα-
 λῶς μὲν καὶ ὁ ποιητικὸς ὑπὲρ αὐτῶν λόγος ὑμνείται, τὸ
 χαλκᾶ καὶ σιδηρᾶ δεῖν εἶναι τὰ τεῖχη μᾶλλον ἢ γῆτινα· τὸ
 δ' ἡμέτερον ἐτι πρὸς τούτοις γέλωτ' ἂν δικαίως πάμπο- E
 λυν ὄφλοι, τὸ κατ' ἐνιαυτὸν μὲν ἐκπέμπειν εἰς τὴν χώραν
 τοὺς νέους, τὰ μὲν σκάψοντας, τὰ δὲ ταφρεύοντας, τὰ δὲ
 καὶ διὰ τινων οἰκοδομήσεων εἰρξοντας τοὺς πολεμίους,
 ὥς δὴ τῶν ὄρων τῆς χώρας οὐκ ἐάσοντας ἐπιβαίνειν·
 τεῖχος δὲ περιβαλοίμεθα, ὃ πρῶτον μὲν πρὸς ὑγίειαν ταῖς
 πόλεσιν οὐδαμῶς συμφέρει, πρὸς δὲ τινα μαλθακὴν ἔξιν
 ταῖς ψυχαῖς τῶν ἐνοικούντων εἰσθε ποιεῖν, προκαλούμε-
 νον εἰς αὐτὸ καταφεύγοντας μὴ ἀμύνεσθαι τοὺς πολε- 779
 μίους, μηδὲ τῷ φρουρεῖν αἰεὶ τινας ἐν αὐτῇ νύκτωρ καὶ
 μεθ' ἡμέραν, τούτῳ τῆς σωτηρίας τυγχάνειν, τείχεσι δὲ
 καὶ πύλαις διανοεῖσθαι φραχθέντας τε καὶ καθεύδοντας
 σωτηρίας ὄντως ἔξειν μηχανάς, ὥς ἐπὶ τὸ μὴ πονεῖν γεγο-
 νότας, ἀγνοοῦντας δ' αὐτὴν ῥαστώνην, ὥς ὄντως ἐστὶν ἐκ
 τῶν πόνων· ἐκ ῥαστώνης δὲ γε, οἶμαι, τῆς αἰσχροῦς οἱ πό-
 νοι καὶ ῥαθυμίας πεφύκασιν γίνεσθαι πάλιν. ἀλλ' εἰ δὴ
 τεῖχος γέ τι χρεὼν ἀνθρώποις εἶναι, τὰς οἰκοδομίας χρὴ B
 τὰς τῶν ἰδίων οἰκήσεων οὕτως ἐξ ἀρχῆς βάλλεσθαι, ὅπως
 ἂν ἢ πᾶσα ἢ πόλις ἐν τείχῳ, ὁμαλότῃ τε καὶ ὁμοιότησιν
 εἰς τὰς ὁδοὺς πασῶν τῶν οἰκήσεων ἔχουσῶν εὐέρκειαν,
 ἰδεῖν τε οὐκ ἀηδὲς μιᾶς οἰκίας σχῆμα ἐχούσης αὐτῆς, εἰς
 τε τὴν τῆς φυλακῆς ῥαστώνην ὅλῳ καὶ παντὶ πρὸς σωτη-
 ρίαν γίννοιτ' ἂν διάφορος· τούτων δέ, ἕως ἂν μὲν ἢ τὰ
 κατ' ἀρχὰς οἰκοδομηθέντα, μέλει μὲν μάλιστα τοῖς ἐνοι-
 κοῦσι πρέπον ἂν εἴη, τοὺς δὲ ἀστυνόμους ἐπιμελεῖσθαι καὶ O
 προσαναγκάζοντας τὸν ὀλιγοροῦντα ζημιοῦντας, καὶ πάν-

των δὴ τῶν κατὰ τὸ ἄστυ καθαρότητός τ' ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ὅπως ἰδιώτης μηδεὶς μηδὲν τῶν τῆς πόλεως μήτε οἰκοδομήμασι μήτε οὖν ὀρύγμασιν ἐπιλήψεται. καὶ δὴ καὶ ὑδάτων τῶν ἐκ Διὸς εὐροίας τούτους ἐπιμελεῖσθαι χρεῶν, καὶ ὅσα ἐντὸς πόλεως ἢ ὅποσα ἔξω πρέπον ἂν οἰκεῖν εἴη· ταῦτα D δὲ πάντα ξυνιδόντες ταῖς χρεαίαις οἱ νομοφύλακες ἐπινομοθετούντων καὶ τῶν ἄλλων ὅποσα ἂν ὁ νόμος ἐκλείπη δι' ἀπορίαν. ὅτε δὲ ταῦτά τε καὶ τὰ περὶ ἀγορὰν οἰκοδομήματα καὶ τὰ περὶ τὰ γυμνάσια καὶ πάντα ὅσα διδασκαλεῖα κατεσκευασμένα περιμένει τοὺς φοιτητάς καὶ θεατάς· θεάτρα, πορευώμεθα ἐπὶ τὰ μετὰ τοὺς γάμους, τῆς νομοθεσίας ἐξῆς ἐχόμενοι.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

XXI. ΑΘ. Γάμοι μὲν τοίνυν ἡμῖν ἔστωσαν γεγονότες, ὧς Κλεινία· δίαίτα δὲ πρὸ παιδογονίας οὐκ ἐλάττων E ἐνιαιυσίας γίγνοιτ' ἂν τὸ μετὰ τοῦτο, ἣν δὴ τίνα τρόπον χρὴ ξῆν νυμφίον καὶ νύμφην ἐν πόλει διαφερούση τῶν πολλῶν ἐσομένη; τὸ δὴ τῶν νῦν εἰρημένων ἐχόμενον εἶπεῖν οὐ πάντων εὐκολώτατον, ἀλλὰ ὄντων οὐκ ὀλίγων τῶν ἔμπροσθεν τοιούτων τοῦτο ἔτι ἐκείνων τῶν πολλῶν δυσχερέστερον ἀποδέχεσθαι τῷ πλήθει. τό γε μὴν δοκοῦν ὀρθὸν καὶ ἀληθὲς εἶναι πάντως ῥητέον, ὧς Κλεινία.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

780 ΑΘ. Ὅστις δὴ διανοεῖται πόλεσιν ἀποφαίνεσθαι νόμους, πῇ τὰ δημόσια καὶ κοινὰ αὐτοὺς χρὴ ξῆν πράττοντας, τῶν δὲ ἰδίων ὅσον ἀνάγκη μηδὲ οἶεται δεῖν, ἐξουσίαν δὲ ἐκάστοις εἶναι τὴν ἡμέραν ξῆν ὅπως ἂν ἐθέλῃ, καὶ μὴ πάντα διὰ τάξεως δεῖν γίνεσθαι, προέμενος δὲ τὰ ἴδια ἀνομοθέτητα ἡγεῖται τά γε κοινὰ καὶ δημόσια ἐθελήσειν αὐτοὺς ξῆν διὰ νόμων, οὐκ ὀρθῶς διανοεῖται. τίνος δὴ χάριν ταῦτα εἴρηται; τοῦδε, ὅτι φήσομεν δεῖν ἡμῖν τοὺς B νυμφίους μηδὲν διαφερόντως μηδὲ ἥττον ἐν ξυσσιτίοις

τὴν δίκαιαν ποιείσθαι τοῦ πρὸ τῶν γάμων χρόνου γενο-
μένου· καὶ τοῦτο μὲν δὴ θαυμαστὸν ὄν, ὅτε κατ' ἀρχῆς
πρῶτον ἐγένετο ἐν τοῖς παρ' ὑμῖν τόποις, πολέμου τινὸς
αὐτό, ὥς γ' εἰκός, νομοθετήσαντος ἢ τινος ἐτέρου τὴν
αὐτὴν δύναμιν ἔχοντος· πρᾶγμα τὸ ἐν ὀλιγανθρωπίαις
ὑπὸ πολλῆς ἀπορίας ἔχομένοις· γευσαμένοις δὲ καὶ ἀναγ-
κασθεῖσι χρήσασθαι τοῖς ξυσσιτίοις ἔδοξε μέγα διαφέρειν
εἰς σωτηρίαν τὸ νόμιμον, καὶ κατέστη δὴ τρόπῳ τινὶ τοι- C
ούτῳ τὸ ἐπιτήδευμα ὑμῖν τὸ τῶν ξυσσιτίων.

ΚΑ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Ὁ δὲ λέγον, ὅτι θαυμαστὸν ὄν τοῦτο ποτε καὶ
φοβερὸν ἐπιτάξει τισὶ νῦν οὐχ ὁμοίως τῷ προστάττοντι
δυσχερὲς ἂν εἴη νομοθετεῖν αὐτό· τὸ δ' ἐξῆς τούτῳ, πεφυ-
κός τε ὀρθῶς ἂν γίνεσθαι γιγνόμενον, νῦν δὲ οὐδαμῇ
γιγνόμενον, ὀλίγου τε ποιοῦν τὸν νομοθέτην, τὸ τῶν παι-
ζόντων, εἰς πῦρ ξαίνειν καὶ μυρία ἑτερα τοιαῦτα ἀνήνυτα
ποιοῦντα θραῦν, οὐ ῥάδιον οὔτ' εἰπεῖν οὔτ' εἰπόντα ἀπο- D
τελεῖν.

ΚΑ. Τί δὲ τοῦτο, ὃ ξένε, ἐπιχειρῶν λέγειν ἔοικας
σφόδρα ἀποκνεῖν;

ΑΘ. Ἀκούοιτ' ἂν, ἵνα μὴ πολλὴ διατριβὴ γίγνηται
περὶ τοῦτ' αὐτὸ μάτην. πᾶν μὲν γάρ, ὃ τί περ ἂν τάξεως
καὶ νόμου μετέχον ἐν πόλει γίγνηται, πάντα ἀγαθὰ ἀπερ-
γάζεται, τῶν δὲ ἀτάκτων ἢ τῶν κακῶς ταχθέντων λύει
τὰ πολλὰ τῶν εὖ τεταγμένων ἄλλα ἑτερα. οὐ δὲ καὶ νῦν
ἐφέστηκε περὶ τὸ λεγόμενον. ὑμῖν γάρ, ὃ Κλεινία καὶ Ε
Μέγилле, τὰ μὲν περὶ τοὺς ἄνδρας ξυσσίτια καλῶς ἅμα
καὶ ὅπερ εἶπον θαυμαστῶς καθέστηκεν ἐκ θείας τινὸς
ἀνάγκης, τὸ δὲ περὶ τὰς γυναῖκας οὐδαμῶς ὀρθῶς ἀνομο- 781
θέτητον μεθεῖται καὶ οὐκ εἰς τὸ φῶς ἤκται τὸ τῆς ξυσσι-
τίας αὐτῶν ἐπιτήδευμα, ἀλλ' ὃ καὶ ἄλλως γένος ἡμῶν τῶν
ἀνθρώπων λαθραιότερον μᾶλλον καὶ ἐπικλοπώτερον ἔφν,

τὸ θῆλυ, διὰ τὸ ἀσθενές, οὐκ ὀρθῶς τοῦτο εἴξαντος τοῦ νομοθέτου δύστακτον ὄν ἀφείλθῃ. διὰ δὲ τούτου μεθι-
 μένου πολλὰ ὑμῖν παρέρρει πολὺ ἄμεινον ἂν ἔχοντα, εἰ
 νόμων ἔτυχευ, ἢ τὰ νῦν· οὐ γὰρ ἡμῖς μόνον ἐστίν, ὥς
 B δόξειεν ἂν, τὸ περὶ τὰς γυναικας ἀκοσμήτως περιορώμε-
 νον, ὅσῳ δὲ ἡ θήλεια ἡμῖν φύσις ἐστὶ πρὸς ἀρετὴν χειρῶν
 τῆς τῶν ἀρρένων, τοσοῦτῳ διαφέρει πρὸς τὸ πλεόν ἢ δι-
 πλάσιον εἶναι. τοῦτ' οὖν ἐπαναλαβεῖν καὶ ἐπανορθώσα-
 σθαι καὶ πάντα συντάξασθαι κοινῇ γυναιξί τε καὶ ἀνδρά-
 σιν ἐπιτηδεύματα βέλτιον πρὸς πόλεως εὐδαιμονίαν· νῦν
 δὲ οὕτως ἦκται τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος οὐδαμῶς εἰς
 τοῦτο εὐτυχῶς, ὥστε οὐδὲ μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ ἐν ἄλ-
 C λοις γ' ἐστὶ τόποις καὶ πόλεσι νοῦν ἔχοντος, ὅπου μὴδὲ
 ξυσσίτια ὑπάρχει τὸ παράπαν δεδογμένα κατὰ πόλιν εἶ-
 ναι. πόθεν δὴ τίς γε ἔργῳ μὴ καταγελάστως ἐπιχειρήσει
 γυναικας προσβιάζεσθαι τὴν σίτων καὶ ποτῶν ἀνάλωσιν
 φανεράν θεωρεῖσθαι; τούτου γὰρ οὐκ ἔστιν ὅ τι χαλε-
 πώτερον ἂν ὑπομείνεις τοῦτο τὸ γένος· εἰδισμένον γὰρ
 δεδυκὸς καὶ σκοτεινὸν ζῆν, ἀγόμενον δ' εἰς φῶς βίᾳ πᾶ-
 σαν ἀντίτασιν ἀντιτείνον πολὺ κρατήσῃ τοῦ νομοθέτου·
 D τοῦτ' οὖν ἄλλοθι μὲν, ἥπερ εἶπον, οὐδ' ἂν τὸν λόγον
 ὑπομείνεις τὸν ὀρθὸν ῥηθέντα ἄνευ πάσης βοῆς, ἐνθάδε
 δὲ ἴσως ἂν. εἰ δὴ δοκεῖ λόγου γ' ἔνεκα μὴ ἀτυχῇ τὸν περὶ
 πάσης τῆς πολιτείας γενέσθαι λόγον, ἐθέλω λέγειν, ὥς
 ἀγαθὸν ἐστὶ καὶ πρέπον, εἰ καὶ σφῶν ξυνδοκεῖ ἀκούειν·
 εἰ δὲ μή, ἔἴν.

ΚΑ. Ἄλλ', ὦ ξέने, θαυμαστῶς τό γε ἀκοῦσαι νῦν
 πάντως πού ξυνδοκεῖ.

XXII. ΑΘ. Ἀκούωμεν δὴ. θαυμάσητε δὲ μηδέν, ἐὰν
 ὑμῖν ἄνωθ' ἐπιχειρεῖν δοξῶ· σχολῆς γὰρ ἀπο-
 E λαύομεν καὶ οὐδὲν ἡμᾶς ἐστὶ τὸ κατεπεῖγον τὸ μὴ πάντῃ
 πάντως σκοπεῖν τὰ περὶ τοὺς νόμους.

ΚΑ. Ὁρθῶς εἶρηκας.

ΑΘ. Πάλιν τοίνυν ἐπὶ τὰ πρῶτα ἐπαναχωρήσωμεν λεχθέντα. εὖ γὰρ δὴ τό γε τοσοῦτον χρὴ πάντ' ἄνδρα ξυννοεῖν, ὥς ἡ τῶν ἀνθρώπων γένεσις ἢ τὸ παράπαν ἀρχὴν οὐδεμίαν εἰληγεν οὐδ' ἐξελκε ποτὲ γε τελευτήν, ἀλλ' ἦν 789
τε αἰεὶ καὶ ἔσται πάντως, ἢ μῆκός τι τῆς ἀρχῆς ἀφ' οὗ γέγονεν ἀμήχανον ἂν χρόνον ὅσον γεγονὸς ἂν εἴη.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Τί οὖν; πόλεων συστάσεις καὶ φθορὰς καὶ ἐπιτηδεύματα παντοῖα τάξεώς τε καὶ ἀταξίας καὶ ἡμερώσεως καὶ πωμάτων τε ἅμα καὶ βρωμάτων ἐπιθυμήματα παντοδαπὰ πάντως καὶ περὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἄρ' οὐκ οἴομεθα γεγονέναι, καὶ στροφὰς ὥρων παντοίας, ἐν αἷς τὰ ζῶα μεταβάλλειν αὐτῶν καμπληθεὶς μεταβολὰς εἰκός; B

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τί οὖν; πιστεύομεν ἀμπέλους τε φανῆναί ποτε πρότερον οὐκ οὔσας; ὥσαυτως δὲ καὶ ἐλάας καὶ τὰ Διήμητρός τε καὶ Κόρης δῶρα; Τριπτόλεμόν τέ τινα τῶν τοιούτων γενέσθαι διάκονον; ἐν ᾧ δὲ μῆδὲ ταῦτα ἦν τῷ χρόνῳ, μᾶν οὐκ οἴομεθα τὰ ζῶα, καθάπερ νῦν, ἐπὶ τὴν ἀλλήλων ἐδωδὴν τρέπεσθαι;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Τὸ δὲ μὴν θύειν ἀνθρώπους ἀλλήλους ἔτι καὶ C
νῦν παραμένον ὁρῶμεν πολλοῖς· καὶ τούναντίον ἀκούομεν ἐν ἄλλοις, ὅτε οὐδὲ βοὸς ἐτολμᾶμεν γεύεσθαι θύματά τε οὐκ ἦν τοῖς θεοῖσι ζῶα, πέλανοι δὲ καὶ μέλιτι καρποὶ δεδευμένοι καὶ τοιαῦτα ἄλλα ἀγνὰ θύματα, σαρκῶν δ' ἀπείχοντο ὥς οὐχ ὅσιον ὃν ἐσθίειν οὐδὲ τοὺς τῶν θεῶν βωμοὺς αἵματι μιαίνειν, ἀλλὰ Ὀρφικοὶ τινες λεγόμενοι βίοι ἐγίγνοντο ἡμῶν τοῖς τότε, ἀψύχων μὲν ἐχόμενοι πάντων, ἐμψύχων δὲ τούναντίον πάντων ἀπεχόμενοι. D

ΚΑ. Καὶ σφόδρα λεγόμενά [ᾗ] τ' εἰρηκας, καὶ πιστεύεσθαι πιθανά.

ΑΘ. Πρὸς οὖν δὴ τί ταῦτα, εἰποι τις ἄν, ὑμῖν πάντ' ἐρρήθη τὰ νῦν;

ΚΑ. Ὅρθως ὑπέλαβες, ὦ ξένη.

ΑΘ. Καὶ τοίνυν, ἐὰν δύνωμαι, τὰ τούτοις ἐξῆς, ὦ Κλεινία, πειράσομαι φράζειν.

ΚΑ. Λέγοις ἄν.

ΑΘ. Ὅρῳ πάντα τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τριττῆς χρείας καὶ ἐπιθυμίας ἡρτημένα, δι' ὧν ἀρετὴ τε αὐτοῖς ἀγομένοις
 Ε ὀρθῶς καὶ τὸναντὶλον ἀποβαίνει κακῶς ἀχθεῖσι. ταῦτα δ' ἐστὶν ἐδωδὴ μὲν καὶ πόσις εὐθύς γενομένοις, ἣν πέρι ἄπασαν πᾶν ζῶον ἐμφυτον ἔρωτα ἔχον μεστὸν οἰστρον τ' ἐστὶ καὶ ἀνηκουστίας τοῦ λέγοντος ἄλλο τι δεῖν πράττειν, πλὴν τὰς ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τὰς περὶ ἅπαντα ταῦτα ἀποπληροῦντα λύπης τῆς ἀπάσης αἰεὶ δεῖν σφᾶς ἀπαλλάτ-
 783 τειν· τρίτῃ δὲ ἡμῖν καὶ μεγίστῃ χρεία καὶ ἔρως ὀξύτατος ὕστατος μὲν ὀρμαῖται, διαπνρωτάτους δὲ τοὺς ἀνθρώπους μανίαις ἀπεργάζεται πάντως, ὁ περὶ τὴν τοῦ γένους σπορὰν ὕβρει πλείστῃ καόμενος. ἃ δὴ δεῖ τρία νοσήματα τρέποντα εἰς τὸ βέλτιστον παρὰ τὸ λεγόμενον ἡδιστον τρισὶ μὲν τοῖς μεγίστοις πειρᾶσθαι κατέχειν, φόβῳ καὶ νόμῳ καὶ τῷ ἀληθεῖ λόγῳ, προσχρωμένους μέντοι Μούσαις τε καὶ
 Β ἀγωνίοισι θεοῖς, σβεννύντων τὴν αὐξὴν τε καὶ ἐπιρροήν. παίδων δὲ δὴ γενέσιν μετὰ τοὺς γάμους θῶμεν, καὶ μετὰ γενέσιν τροφήν καὶ παιδείαν· καὶ τάχ' ἂν οὕτω προδόντων τῶν λόγων ὃ τε νόμος ἡμῖν ἕκαστος περαινοίτο εἰς τοῦμπροσθεν ἐπὶ ξυσσίτια, ἵνα καὶ ἀφικόμενοι εἰς τὰς τοιαύτας κοινωνίας, εἴτε ἄρα γυναικῶν εἴτε ἀνδρῶν δεῖ μόνων γίγνεσθαι, προσμύξαντες αὐτοῖς ἐγγύθεν ἴσως μᾶλλον κατοφόμεθα, τά τε ἐπίπροσθεν αὐτῶν, ἔτι νῦν ὄντα
 C ἀνομοθέτητα, τάξαντες αὐτὰ ἐπίπροσθεν ποιησόμεθα, καὶ

ὅπερ ἐρρήθη νῦν δὴ, κατοψόμεθα τε αὐτὰ ἀκριβέστερον μᾶλλον τε τοὺς προσήκοντας αὐτοῖς καὶ πρέποντας νόμους ἂν θεΐμεν.

ΚΑ. Ὅρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Φυλάξωμεν τοῖνυν τῇ μνήμῃ τὰ νῦν δὴ λεχθέντα· ἴσως γὰρ χρεῖαν ποτ' αὐτῶν πάντων ἔξομεν.

ΚΑ. Τὰ ποῖα δὴ διακελεύει;

ΑΘ. Ἄ τοις τρισὶ διωριζόμεθα ρήμασι· βρωσιν μὲν ἐλέγομέν που, καὶ δεύτερον πόσιν, καὶ ἀφροδισίων δέ τινα διαπτόησιν τρίτον.

ΚΑ. Πάντως, ὦ ξένε, μεμνησόμεθα που ὧν τὰ νῦν διακελεύει.

ΑΘ. Καλῶς. ἔλθωμεν δ' ἐπὶ τὰ νυμφικά, διδάξοντές τε αὐτοὺς πῶς χρὴ καὶ τίνα τρόπον τοὺς παῖδας ποιέσθαι, καὶ ἐὰν ἄρα μὴ πείθωμεν, ἀπειλήσοντές τισι νόμοις.

ΚΑ. Πῶς;

XXIII. ΑΘ. Νύμφην χρὴ διανοεῖσθαι καὶ νυμφίον ὥς ὃ τι καλλίστους καὶ ἀρίστους εἰς δύναμιν ἀποδειξόμενους παῖδας τῇ πόλει. πάντες δ' ἄνθρωποι κοινωνοὶ πάσης πράξεως, ἥνικα μὲν ἂν προσέχωσιν αὐτοῖς τε καὶ τῇ πράξει τὸν νοῦν, πάντα καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀπεργάζονται, μὴ προσέχοντες δὲ ἢ μὴ ἔχοντες νοῦν τάναντία. προσεχέτω δὴ καὶ ὁ νυμφίος τῇ τε κύμφῃ καὶ τῇ παιδοποιίᾳ τὸν νοῦν, κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ἡ νύμφη, τοῦτον τὸν χρόνον διαφερόντως, ὃν ἂν μήπω παῖδες αὐτοῖς ὥσι γεγονότες. ἐπισκοποὶ δ' ἔστωσαν τούτων ἃς εἰλόμεθα γυναῖκες, πλείους εἴτ' ἐλάττους, τοῖς ἄρχουσιν ὁπόσας ἂν δοκῇ προστάττειν τε καὶ ὁπόταν, πρὸς τὸ τῆς Εἰλειθυίας ἱερὸν ἐκάστης ἡμέρας συλλεγόμεναι μέχρι τρίτου μέρους ὥρας, οἳ δὴ συλλεχθεῖσαι διαγγελλόντων ἀλλήλαις, εἰ τίς τινα ὁρᾷ πρὸς ἄλλ' ἅττα βλέποντα ἄνδρα ἢ καὶ γυναῖκα τῶν παιδοποιουμένων ἢ πρὸς τὰ τεταγμένα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς γάμοις

- Β θυσιῶν τε καὶ ἱερῶν γενομένων. ἡ δὲ παιδοποιία καὶ φυ-
λακὴ τῶν παιδοποιουμένων δεκέτις ἔστω, μὴ πλείω δὲ
χρόνον, ὅταν εὐροία ἢ τῆς γενέσεως· ἂν δὲ ἄγονοί τινες
εἰς τοῦτον γίνωνται τὸν χρόνον, μετὰ τῶν οἰκείων καὶ
ἀρχουσῶν γυναικῶν διαξέγυνυσθαι κοινῇ βουλευομένους
εἰς τὰ πρόσφορα ἑκατέροις. ἐὰν δ' ἀμφισβήτησις τις γίγνη-
ται περὶ τῶν ἑκατέροις πρεπόντων καὶ προσφόρων, δέκα
C τῶν νομοφυλάκων ἐλομένους, οἷς ἂν ἐπιτρέψωσιν οἷδε
[καὶ τάξωσι], τούτοις ἐμμένειν. εἰσιοῦσαι δ' εἰς τὰς οἰκίας
τῶν νέων αἱ γυναῖκες τὰ μὲν νουθετοῦσαι, τὰ δὲ καὶ ἀπει-
λοῦσαι παυόντων αὐτοὺς τῆς ἀμαρτίας καὶ ἀμαθίας· ἐὰν
δ' ἀδυνατῶσι, πρὸς τοὺς νομοφύλακας ἰοῦσαι φραζόντων,
οἱ δ' εἰργόντων. ἂν δὲ καὶ ἐκεῖνοί πως ἀδυνατήσωσι, πρὸς
τὸ δημόσιον ἀποφηνάντων, ἀναγράψαντές τε καὶ ὁμό-
D σαντες ἢ μὴν ἀδυνατεῖν τὸν καὶ τὸν βελτίω ποιεῖν· ὁ δὲ
ἀναγραφεὶς ἄτιμος ἔστω, μὴ ἔλῶν ἐν δικαστηρίῳ τοὺς ἐγ-
γράψαντας, τῶνδε· μήτε γὰρ εἰς γάμους ἔτω μήτε εἰς τὰς
τῶν παίδων ἐπιτελειώσεις, ἂν δὲ ἔη, πληγαῖς ὁ βουλευθεὶς
ἀθῶος αὐτὸν κολαζέτω. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ γυναικὸς
ἔστω νόμιμα· τῶν ἐξόδων γὰρ τῶν γυναικείων καὶ τιμῶν
καὶ τῶν εἰς τοὺς γάμους καὶ γενέσεις τῶν παίδων φοιτή-
σεων μὴ μετεχέτω, ἐὰν ἀκοσμοῦσα ὥσαύτως ἀναγραφῇ
E καὶ μὴ ἔλῃ τὴν δίκην. ὅταν δὲ δὴ παῖδας γεννήσωνται
κατὰ νόμους, ἐὰν ἀλλοτρίᾳ τις περὶ τὰ τοιαῦτα κοινωνῇ
γυναικὶ ἢ γυνὴ ἀνδρί, ἐὰν μὲν παιδοποιουμένοις ἔτι, τὰ
αὐτὰ ἐπιζημία αὐτοῖς ἔστω καθάπερ τοῖς ἔτι γεννωμένοις
εἴρηται· μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν σωφρονῶν καὶ σωφρονουῖσα
εἰς τὰ τοιαῦτα ἔστω πάντα εὐδόκιμος, ὁ δὲ τούναντίον
ἐναντίως τιμάσθω, μᾶλλον δὲ ἀτιμαζέσθω· καὶ μετρια-
785 ζόντων μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα τῶν πλειόνων ἀνομοθέτητα
σιγῇ κείσθω, ἀκοσμοῦντων δὲ νομοθετηθέντα ταύτη πρατ-
τέσθω κατὰ τοὺς τότε τεθέντας νόμους. βίου μὲν ἀρχή

τοῦ παντὸς ἐκάστοις ὁ πρῶτος ἐνιαυτός· ὃν γεγράφθαι
 χρῶν ἐν ἱεροῖσι πατρώοις ζωῆς ἀρχὴν κόρῳ καὶ κόρῃ·
 παραγεγράφθαι δ' ἐν τοίχῳ λελευκωμένῳ ἐν πάσῃ φρα-
 τρία τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπὶ τοῖς ἔτεσιν ἀριθ-
 μούμενων· τῆς δὲ φρατρίας αἰ τοὺς ζῶντας μὲν γεγρά-
 φθαι πλησίον, τοὺς δ' ὑπεκχωροῦντας τοῦ βίου ἐξαλεί- B
 φειν. γάμου δὲ ὄρον εἶναι κόρῃ μὲν ἀπὸ ἐκκαίδεκα ἐτῶν
 εἰς εἴκοσι, τὸν μακρότατον χρόνον ἀφωρισμένον, κόρῳ δὲ
 ἀπὸ τριάκοντα μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα· εἰς δὲ
 ἀρχὰς γυναικὶ μὲν τετταράκοντα, ἀνδρὶ δὲ τριάκοντα
 ἔτη· πρὸς πόλεμον δὲ ἀνδρὶ μὲν εἴκοσι μέχρι τῶν ἐξή-
 κοντα ἐτῶν· γυναικὶ δέ, ἣν ἂν δοκῇ χρεῖαν δεῖν χρῆσθαι
 πρὸς τὰ πολεμικά, ἐπειδὴν παῖδας γεννήσῃ, τὸ δυνατόν
 καὶ πρέπον ἐκάσταις προσταττεῖν μέχρι τῶν πεντήκοντα
 ἐτῶν.

Z.

I. ΑΘ. Γενομένων δὲ παίδων ἀρρένων καὶ θηλειῶν 788
 τροφὴν μὲν πού καὶ παιδείαν τὸ μετὰ ταῦτα λέγειν ὀρθό-
 τατ' ἂν γίγνοιθ' ἡμῖν, ἣν εἶναι μὲν ἄρρητον πάντως ἀδύ-
 νατον, λεγομένη δὲ διδαχῇ τινὶ καὶ νουθετήσῃ μᾶλλον ἢ
 νόμοις εἰκυῖ' ἂν ἡμῖν φαίνοιτο. ἰδίᾳ γὰρ καὶ κατ' οἰκίας
 πολλὰ καὶ σμικρὰ καὶ οὐκ ἐκφανῆ πᾶσι γιγνόμενα, ῥαδίως
 ὑπὸ τῆς ἐκάστων λύπης τε καὶ ἡδονῆς καὶ ἐπιθυμίας ἕτερα B
 παρὰ τὰς τοῦ νομοθέτου συμβουλάς παραγεγόμενα, παν-
 τοδαπὰ καὶ οὐχ ὅμοια ἀλλήλοις ἀπεργάζονται' ἂν τὰ τῶν
 πολιτῶν ἦθῃ· τοῦτο δὲ κακὸν ταῖς πόλεσι. καὶ γὰρ διὰ
 σμικρότητα αὐτῶν καὶ πυκνότητα ἐπιζήμια τιθέντα ποι-
 εῖν νόμους ἀπρεπὲς ἅμα καὶ ἄσχημον· διαφθείρει δὲ καὶ

τοὺς γραφῇ τεθέντας νόμους, ἐν τοῖς σμικροῖς καὶ πυκνοῖς
 C ἐθισθέντων τῶν ἀνθρώπων παρανομεῖν· ὥστε ἀπορία
 μὲν περὶ αὐτὰ νομοθετεῖν, σιγαῖν δὲ ἀδύνατον. ἃ δὲ λέγω,
 δηλῶσαι πειρατέον οἷον δείγματα ἐξενεγκόντα εἰς φῶς·
 νῦν γὰρ λεγομένοις εἴκει κατὰ τι σκότος.

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτι μὲν σώματα καὶ ψυχὰς τήν γε ὀρ-
 θήν πάντως δεῖ τροφήν φαίνεσθαι δυναμένην ὥς κάλ-
 λιστα καὶ ἄριστα ἐξεργάζεσθαι, τοῦτο μὲν ὀρθῶς εἰρη-
 ταί πού.

ΚΛ. Τί μῆν;

D ΑΘ. Σώματα δὲ κάλλιστα, οἶμαι, τό γε ἀπλούστα-
 τον, ὥς ὀρθότατα δεῖ νέων ὄντων εὐθύς φύεσθαι τῶν
 παίδων.

ΚΛ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Τί δέ; τόδε οὐκ ἐννοοῦμεν, ὥς ἡ πρώτη βλάβη
 παντὸς ζώου πολὺ μεγίστη καὶ πλείστη φύεται, ὥστε καὶ
 ἔριν πολλοῖς παρέσχηκε, μὴ γίνεσθαι τά γ' ἀνθρώπινα
 μήκη διπλάσια ἀπὸ πέντε ἐτῶν ἐν τοῖς λοιποῖς εἴκοσιν
 ἔτεσιν αὐξανόμενα;

ΚΛ. Ἀληθῆ.

ΑΘ. Τί οὖν; πολλὴ αὔξη ὅταν ἐπιρρῆή πόνων χωρὶς
 789 πολλῶν καὶ συμμέτρων, οὐκ ἴσμεν, ὅτι μυρία κακὰ ἐν τοῖς
 σώμασιν ἀποτελεῖ;

ΚΛ. Πάνν γε.

ΑΘ. Οὐκοῦν τότε δεῖται πλείστων πόνων, ὅταν ἡ
 πλείστη τροφή προσγίγνηται τοῖς σώμασιν.

ΚΛ. Τί δῆτα, ὦ ξέने; ἢ τοῖς ἄρτι γεγονόσι καὶ νεω-
 τάτοις πόνους πλείστους προστάξομεν;

ΑΘ. Οὐδαμῶς γε, ἀλλ' ἐτι καὶ πρότερον τοῖς ἐντὸς
 τῶν αὐτῶν μητέρων τρεφομένοις.

ΚΑ. Πῶς λέγεις, ὦ λῶστε; ἢ τοῖς κυνουμένοισι φρά-
ξεις;

ΑΘ. Ναί. θαυμαστὸν δ' οὐδέν ἐστιν ἀγνοεῖν ὑμᾶς Β
τὴν τῶν τηλικούτων γυμναστικὴν, ἣν βουλομένη ἂν ὑμῖν
καίπερ ἄτοπον οὖσαν δηλώσαι.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἔστι τοίνυν παρ' ἡμῖν μᾶλλον τὸ τοιοῦτον κα-
τανοεῖν διὰ τὸ τὰς παιδιὰς αὐτόθι μειζρόνως τινὰς παῖξιν
ἢ δεῖ· τρέφουσι γὰρ δὴ παρ' ἡμῖν οὐ μόνον παῖδες ἀλλὰ
καὶ πρεσβύτεροί τινες ὀρνίθων θρέμματα, ἐπὶ τὰς μάχας
τὰς πρὸς ἄλληλα ἀσχοῦντες τὰ τοιαῦτα τῶν θηρίων. πολ-
λοῦ δὴ δέουσιν ἡγεῖσθαι τοὺς πόρους αὐτοῖς εἶναι τοὺς C
πρὸς ἄλληλα μετρίους, ἐν οἷς αὐτὰ ἀνακινούσι γυμνά-
ζοντες· πρὸς γὰρ τούτοις λαβόντες ὑπὸ μάλης ἕκαστος,
τοὺς μὲν ἐλάττονας εἰς τὰς χεῖρας, μείζους δ' ὑπὸ τὴν ἀγ-
κάλην ἐντός, πορεύονται περιπατοῦντες σταδίους παμ-
πόλλους ἕνεκα τῆς εὐεξίας οὐ τι τῆς τῶν αὐτῶν σωμαμάτων,
ἀλλὰ τῆς τούτων τῶν θρεμμάτων· καὶ τό γε τοσοῦτον
δηλοῦσι τῷ δυναμένῳ καταμαθεῖν, ὅτι τὰ σώματα πάντα D
ὑπὸ τῶν σεισμῶν τε καὶ κινήσεων κινούμενα ἄκοπα ὀνί-
νεται πάντων, ὅσα τε ὑπὸ ἑαυτῶν ἢ καὶ ἐν αἰώραις ἢ καὶ
κατὰ θάλατταν ἢ καὶ ἐφ' ἵππων ὀχούμενα καὶ ὑπ' ἄλλων
ὁπωσοῦν δὴ φερομένων τῶν σωμαμάτων κινεῖται, καὶ διὰ
ταῦτα τὰς τῶν σίτων τροφὰς καὶ ποτῶν κατακρατοῦντα
ὑγίειαν καὶ κάλλος καὶ τὴν ἄλλην ῥώμην ἡμῖν δυνατὰ ἐστι
παραδιδόναι.

II. Τί οὖν ἂν φαῖμεν ἐχόντων οὕτω τούτων τὸ μετὰ
τοῦτο ἡμᾶς δεῖν ποιεῖν; βούλεσθε ἅμα γέλωτι φράζωμεν E
τιθέντες νόμους, τὴν μὲν κύουσιν περιπατεῖν, τὸ γενό-
μενον δὲ πλάττειν τε οἶον κήρινον, ἕως ὑγρύν, καὶ μέχρι
δυοῖν ἐτοῖν σπαργανᾶν; καὶ δὴ καὶ τὰς τροφὰς ἀναγκά-
ζωμεν νόμῳ ζημιοῦντες τὰ παιδιὰ ἢ πρὸς ἀγροὺς ἢ πρὸς

λερὰ ἢ πρὸς οἰκείους αἰέ πη φέρειν, μέχρι περ ἂν ἱκανῶς ἴστασθαι δυνατὰ γίγνηται, καὶ τότε διευλαβουμένας, ἐτι νέων ὄντων μὴ πη βία ἐπερειδομένων στρέφεται τὰ κῶλα, ἐπιπονέειν φερούσας, ἕως ἂν τριετὲς ἀποτελεσθῇ τὸ γενόμενον; εἰς δύναμιν δὲ ἰσχυρὰς αὐτὰς εἶναι χρεῶν καὶ μὴ
 790 μίαν; ἐπὶ δὲ τούτοις ἐκάστοις, ἂν μὴ γίγνηται, ζημίαν τοῖς μὴ ποιοῦσι γράφωμεν; ἢ πολλοῦ γε δεῖ; τὸ γὰρ ἄρτι ῥηθὲν γίγνοιτ' ἂν πολὺ καὶ ἄφθονον.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Τὸ γέλωτα ἂν πολὺν ὄφλειν ἡμᾶς πρὸς τῷ μὴ ἐθέλειν ἂν πείθεσθαι γυναικεῖά τε καὶ δούλεια ἥθη τροφῶν.

ΚΛ. Ἀλλὰ τίνος δὴ χάριν ἐφαμεν αὐτὰ δεῖν ῥηθῆναι;

ΑΘ. Τοῦδε· τὰ τῶν δεσποτῶν τε καὶ ἐλευθέρων ἐν
 Β ταῖς πόλεσιν ἥθη τάχ' ἂν ἀκούσαντα εἰς σύννοιαν ἀφίκοιτ' ἂν τὴν ὀρθήν, ὅτι χωρὶς τῆς ἰδίας διοικήσεως ἐν ταῖς πόλεσιν ὀρθῆς γιγνομένης μάτην ἂν τὰ κοινὰ τις οἰοιτο ἔξειν τινὰ βεβαιότητα θέσεως νόμων, καὶ ταῦτα ἐννοῶν αὐτὸς νόμοις ἂν τοῖς νῦν ῥηθῆισι χρῶτο, καὶ χρώμενος εὖ τὴν τε οἰκίαν καὶ πόλιν ἅμα τὴν αὐτοῦ διοικῶν εὐδαιμονοῖ.

ΚΛ. Καὶ μάλ' εἰκότως εἴρηκας.

ΑΘ. Τοιγαροῦν μήπω λήξωμεν τῆς τοιαύτης νομοθεσίας, πρὶν ἂν καὶ τὰ περὶ τὰς ψυχὰς τῶν πάνυ νέων
 C παίδων ἐπιτηδεύματα ἀποδῶμεν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅν περ ἤρξαμεθα τῶν περὶ τὰ σώματα μύθων λεχθέντων διαπεραίνειν.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς.

ΑΘ. Λάβωμεν τοίνυν τοῦτο οἶον στοιχείον ἐπ' ἀμφοτέρα σώματός τε καὶ ψυχῆς τῶν πάνυ νέων, τὴν τιθήνησιν καὶ κίνησιν γιγνομένην ὃ τι μάλιστα διὰ πάσης νυκτός τε καὶ ἡμέρας, ὥς ἔστι ξύμφορος ἅπασιν μέν, οὐχ

ἥκιστα δὲ τοῖς ὅτι νεωτάτοισι, καὶ οἰκεῖν, εἰ δυνατόν ἦν, οἶον αἰεὶ πλέοντας· νῦν δ' ὥς ἐγγύτατα τούτου ποιεῖν D δεῖ περὶ τὰ νεογενῆ παίδων θρεῖμματα. τεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ καὶ ἀπὸ τῶνδε, ὥς ἐξ ἐμπειρίας αὐτὸ εἰλήφασιν καὶ ἐγνώκασιν ὃν χρῆσιμον αἱ τε τροφοὶ τῶν σμικρῶν καὶ αἱ περὶ τὰ τῶν Κορυβάντων ἰάματα τελοῦσαι· ἥνίκα γὰρ ἂν πον βουληθῶσι κατακοιμίζειν τὰ δυσυπνουῦντα τῶν παιδίων αἱ μητέρες, οὐχ ἡσυχίαν αὐτοῖς προσφέρουσιν ἀλλὰ τοῦναντίον κίνησιν, ἐν ταῖς ἀγκάλαις αἰεὶ σείουσαι, καὶ οὐ σιγὴν ἀλλὰ τινα μελωδίαν, καὶ ἀτεχνῶς οἶον καταυ- E λοῦσι τῶν παιδίων, καθάπερ αἱ τῶν ἐκφρόνων βακχειῶν ἰάσεις, ταύτῃ τῇ τῆς κινήσεως ἅμα χορεία καὶ μούση χρώμεναι.

ΚΑ. Τίς οὖν αἰτία τούτων, ᾧ ξένε, μάλιστ' ἐσθ' ἡμῖν;

ΑΘ. Οὐ πάνυ χαλεπὴ γιννώσκειν.

ΚΑ. Πῶς δῆ;

ΑΘ. Δειμαίνειν ἐστὶ πον ταῦτ' ἀμφοτέρω τὰ πάθη, καὶ ἐστὶ δείματα δι' ἕξιν φαύλην τῆς ψυχῆς τινά. ὅταν οὖν ἔξωθεν τις προσφέρῃ τοῖς τοιοῦτοις πάθεσι σεισμόν, ἢ τῶν ἔξωθεν κρατεῖ κίνησις προσφερομένη τὴν ἐντὸς 791 φοβεράν οὔσαν καὶ μανικὴν κίνησιν, κρατήσασα δὲ γαλήνην ἡσυχίαν τε ἐν τῇ ψυχῇ φαίνεται ἀπεργασαμένη τῆς περὶ τὰ τῆς καρδίας χαλεπῆς γενομένης ἐκάστων πηδη- σεως, παντάπασιν ἀγαπητόν τι, τοὺς μὲν ὕπνου λαγχάνειν ποιεῖ, τοὺς δ' ἐργηγορότας ὀρχουμένους τε καὶ ἀύλουμέ- νους μετὰ θεῶν, οἷς ἂν καλλιερροῦντες ἑκαστοὶ θύωσι, κατ- ειργάσατο ἀντὶ μανικῶν ἡμῖν διαθέσεων ἕξεις ἐμφονας B ἔχειν. καὶ ταῦτα, ὥς διὰ βραχέων γε οὕτως εἰπεῖν, πιθα- νὸν λόγον ἔχει τινά.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Εἰ δέ γε οὕτω τοιαύτην τινὰ δύναμιν ἔχει ταῦτα,

έννοεῖν χρὴ τόδε παρ' αὐτοῖς, ὥς ἅπανσα ψυχὴ δείμασι ξυν-
οὔσα ἐκ νέων μᾶλλον ἂν διὰ φόβων ἐθίζοιτο γίγνεσθαι·
τοῦτο δὲ που πᾶς ἂν φαίη δειλίας ἄσκησιν, ἄλλ' οὐκ ἀν-
δρείας γίγνεσθαι.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τὸ δέ γε ἐναντίον ἀνδρείας ἂν φαίμεν ἐκ νέων
C εὐθύς ἐπιτήδευμα εἶναι τὸ νικᾶν τὰ προσπίπτονθ' ἡμῖν
δείματά τε καὶ φόβους.

ΚΑ. Ὅρθως.

ΑΘ. Ἐν δὴ καὶ τοῦτο εἰς ψυχῆς μόριον ἀρετῆς τὴν
τῶν παντελῶς παίδων γυμναστικὴν ἐν ταῖς κινήσεσι μέγα
ἡμῖν φῶμεν ξυμβάλλεσθαι.

ΚΑ. Πάννυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ μὴν τό γε μὴ δύσκολον ἐν ψυχῇ καὶ τὸ δύσ-
κολον οὐ σμικρὸν μόριον εὐψυχίας καὶ κακοψυχίας ἐκά-
τερον γιγνόμενον γίγνοιτ' ἂν.

ΚΑ. Πῶς δ' οὐ;

D ΑΘ. Τίνα οὖν ἂν τρόπον εὐθύς ἐμφύοιθ' ἡμῖν ὁπό-
τερον βουληθεῖμεν τῷ νεογενεῖ, φράζειν δὴ πειρατέον
ὅπως τις καὶ καθ' ὅσον εὐπορεῖ τούτων.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

III. ΑΘ. Λέγω δὴ τό γε παρ' ἡμῖν δόγμα, ὥς ἡ μὲν
τρυφὴ δύσκολα καὶ ἀκράχοια καὶ σφόδρα ἀπὸ σμικρῶν
κινούμενα τὰ τῶν νέων ἥθη ἀπεργάζεται, τὸ δὲ τούτων
ἐναντίον, ἣ τε σφοδρὰ καὶ ἀγρία δούλωσις, ταπεινοὺς καὶ
ἀνελευθέρους καὶ μισανθρώπους ποιοῦσα ἀνεπιτηδείους
ξυνοίκους ἀποτελεῖ.

E ΚΑ. Πῶς οὖν δὴ χρὴ τὰ μήπω φωνῆς ξυνιέντα μηδὲ
παιδείας τῆς ἄλλης δυνατὰ γεέεσθαι πω τρέφειν τὴν πό-
λιν ἅπασαν;

ΑΘ. Ὡδέ πως· φθέγγεσθαι που μετὰ βοῆς εὐθύς
πᾶν εἴωθε τὸ γεννώμενον, καὶ οὐχ ἥκιστα τὸ τῶν ἀνδρώ-

πων γένος· καὶ δὴ καὶ τῷ κλαίειν πρὸς τῇ βοῇ μᾶλλον τῶν ἄλλων συνέχεται.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν αἱ τροφοὶ σκοποῦσαι, τίνος ἐπιθυμεῖ, τούτοις αὐτοῖς ἐν τῇ προσφορᾷ τεκμαίρονται· οὐ μὲν γὰρ 792 ἂν προσφερομένου σιγᾷ, καλῶς οἴονται προσφέρειν, οὐ δ' ἂν κλαίῃ καὶ βοᾷ, οὐ καλῶς. τοῖς δὴ παιδίοις τὸ δῆλωμα ὧν ἐρᾷ καὶ μισεῖ κλαυμοναὶ καὶ βοαί, σημεῖα οὐδαμῶς εὐτυχῇ· ἔστι δὲ ὁ χρόνος οὗτος τριῶν οὐκ ἐλάττων ἐτῶν, μόριον οὐ σμικρὸν τοῦ βίου διαγαγεῖν χεῖρον ἢ μὴ χεῖρον.

ΚΑ. Ὅρθῶς λέγεις.

ΑΘ. Ὁ δὴ δύσκολος οὐδαμῶς τε ἴλεως ἄρ' οὐ δοκεῖ σφῶν θρηνηδῆς τε εἶναι καὶ ὀδυρμῶν ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ Β πλήρης μᾶλλον ἢ χρεῶν ἔστι τὸν ἀγαθόν;

ΚΑ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ.

ΑΘ. Τί οὖν; εἴ τις τὰ τριῖ' ἔτη πειρῶτο πᾶσαν μηχανὴν προσφέρων, ὅπως τὸ τρεφόμενον ἡμῖν ὥς ὀλιγίστη προσχρήσεται ἀλγηδόνι καὶ φόβοις καὶ λύπῃ πάσῃ κατὰ δύναμιν, ἄρ' οὐκ οἴομεθα εὐθυμον μᾶλλον τε καὶ ἴλεων ἀπεργάζεσθαι τηνικαῦτα τὴν ψυχὴν τοῦ τρεφομένου;

ΚΑ. Δῆλον δὴ, καὶ μάλιστα γ' ἂν, ὃ ξένε, εἴ τις πολλὰς ἡδονὰς αὐτῷ παρασκευάζοι.

ΑΘ. Τοῦτ' οὐκέτ' ἂν ἐγὼ Κλεινίᾳ ξυνακολουθήσαιμ' ἂν, ὃ θαναμάσιε. ἔστι γὰρ οὖν ἡμῖν ἡ τοιαύτη πρᾶξις διαφθορὰ μεγίστη πασῶν· ἐν ἀρχῇ γὰρ γίγνεται ἐκάστοτε τροφῆς. ὀρῶμεν δὲ εἰ τί λέγομεν.

ΚΑ. Λέγε τί φῆς.

ΑΘ. Οὐ σμικροῦ πέρι νῦν εἶναι νῶν τὸν λόγον. ὄρα δὲ καὶ σύ, ξυνεπίκρινέ τε ἡμᾶς, ὃ Μέγιλλε. ὁ μὲν γὰρ ἐμὸς δὴ λόγος οὗθ' ἡδονὰς φησι δεῖν διώκειν τὸν ὀρθὸν βίον οὔτ' αὐτὸ παράπαν φεύγειν τὰς λύπας, ἀλλ' αὐτὸ D

ἀσπάζεσθαι τὸ μέσον, ὃ νῦν δὴ προσεῖπον ὡς ἵλεων ὀνομάσας, ἣν δὴ διάθεσιν καὶ θεοῦ κατὰ τινα μαντείας φήμην εὐστόχως πάντες προσαγορεύομεν. ταύτην τὴν ἔξιν διώκειν φημι δεῖν ἡμῶν καὶ τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι θεῖον, μὴτ' οὖν αὐτὸν ~~προπέτῃ πρὸς τὰς~~ ἡδονὰς γιγνόμενον ὁλως, ὡς οὐδ' ἐκτὸς λυπῶν ἐσόμενον, μῆτε ἄλλον, γέροντα ἢ νέον, ἑᾶν πᾶσχειν ταῦτὸν τοῦθ' ἡμῖν, ἄρρενα ἢ θῆλυν, E ἀπάντων δὲ ἥκιστα εἰς δύναμιν τὸν ἀρτίως νεογενῆ· κυριώτατον γὰρ οὖν ἐμφύεται πᾶσι τότε τὸ πᾶν ἥθος διὰ ἔθος. ἔτι δ' ἐγωγ', εἰ μὴ μέλλοιμι δόξειν παίξειν, φαίην ἂν δεῖν καὶ τὰς φερούσας ἐν γαστρὶ πασῶν τῶν γυναικῶν μάλιστα θεραπεύειν ἐκείνον τὸν ἐνιαυτόν, ὅπως μῆτε ἡδοναῖς ~~τις~~ πολλαῖς ἅμα καὶ μάργοις προσχρήσεται ἢ κύνουσα μῆτε αὐτὴ λύπαις, τὸ δὲ ἵλεων καὶ εὐμενὲς πρᾶόν τε τιμῶσα διαζήσει τὸν τότε χρόνον.

793 ΚΑ. Οὐδὲν δεῖ σε, ὦ ξένε, Μέγιστον ἀνερωτᾶν, πότερος ἡμῶν ὀρθότερον εἴρηκεν· ἐγὼ γὰρ αὐτός σοι συγχωρῶ τὸν λύπης τε καὶ ἡδονῆς ἀκράτου βίον φεύγειν δεῖν πάντας, μέσον δέ τινα τέμνειν αἰεὶ. καλῶς τοίνυν εἰρηκᾶς τε καὶ ἀκήκοας ἅμα.

ΑΘ. Μάλα μὲν οὖν ὀρθῶς, ὦ Κλεινία. τότε τοίνυν ἐπὶ τούτοις τρεῖς ὄντες διανοηθῶμεν.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

IV. ΑΘ. Ὅτι ταῦτ' ἔστι πάντα, ὅσα νῦν διεξερχόμεθα, τὰ καλούμενα ὑπὸ τῶν πολλῶν ἄγραφα νόμιμα· καὶ B οὓς πατέριους νόμους ἐπονομάζουσιν, οὐκ ἄλλα ἐστὶν ἢ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα. καὶ ἔτι γε ὁ νῦν δὴ λόγος ἡμῖν ἐπιχυθεῖς, ὡς οὔτε νόμους δεῖ προσαγορεύειν αὐτὰ οὔτε ἄρρητα ἑᾶν, εἴρηται καλῶς· δεσμοὶ γὰρ οὗτοι πάσης εἰς πολιτείας, μεταξὺ πάντων ὄντες τῶν ἐν γράμμασι τεθέντων τε καὶ κειμένων καὶ τῶν ἔτι τεθησομένων, ἀτεχνῶς οἶον πάτρια καὶ παντάπασιν ἀρχαῖα νόμιμα, ἃ καλῶς μὲν

πεθέντα καὶ ἐθισθέντα πάσῃ σωτηρίᾳ περικαλύψαντα ἔχει
τοὺς τότε γραφέντας νόμους· ἂν δ' ἐκτὸς τοῦ καλοῦ βαίνη C
ἐλημελεῶς, οἷον τεκτόνων ἐν οἰκοδομήμασιν ἐρείσματα
ἐν μέσῳ ὑπορρέοντα, συμπίπτειν εἰς ταῦτόν ποιεῖ τὰ
ἐμπαντα κείσθαι τε ἄλλα ὑφ' ἐτέρων αὐτὰ τε καὶ τὰ κα-
λῶς ὕστερον ἐποικοδομηθέντα, τῶν ἀρχαίων ὑποπεσόν-
των. ἃ δὴ διανοοῦμένους ἡμᾶς, ὧς Κλεινία, σοὶ δεῖ τὴν
πάλιν καινὴν οὖσαν πάντῃ ξυνδεῖν, μήτε μέγα μήτε σμι-
κρὸν παραλιπόντας εἰς δύναμιν, ὅσα νόμους ἢ ἔδη τις ἢ D
ἐπιτηδεύματα καλεῖ· πᾶσι γὰρ τοῖς τοιούτοις πόλεις ξυν-
δύεται, ἄνευ δὲ ἀλλήλων ἐκάτερα τούτων οὐκ ἔστι μόνιμα,
ἀλλ' οὐ γὰρ θανμάζειν, ἐὰν ἡμῖν πολλὰ ἅμα καὶ σμικρὰ
δοκοῦντα εἶναι νόμιμα ἢ καὶ ἐθίσματα ἐπιρρέοντα μακρο-
χρόνους ποιῇ τοὺς νόμους.

ΚΛ. Ἄλλ' ὀρθῶς σύ τε λέγεις ἡμεῖς τε οὕτω διανοη-
σόμεθα.

ΑΘ. Εἰς μὲν τοίνυν τὴν τοῦ τρι' ἐτη γεγονότος ἡλι-
αν, κόρου καὶ κόρης, ταῦτα εἰ τις ἀκριβῶς ἀποτελοῖ καὶ E
ἢ παρέργως τοῖς εἰρημένοις χρῶτο, οὐ σμικρὰ εἰς ὠφέ-
λειαν γίγνοιτο· ἂν τοῖς νεωστὶ τρεφομένοις· τριετὴ δὲ δὴ
καὶ τετραετὴ καὶ πενταετὴ καὶ ἔτι ἕξετε ἡθελί ψυχῆς παι-
δῶν δέον ἂν εἴη· τρυφῆς δ' ἡδὴ παραλυτέον κολάζοντα,
ἢ ἀτίμως, ἀλλ' ὅπερ ἐπὶ τῶν δούλων γ' ἐλέγομεν, τὸ μὴ
μεθ' ὕβρεως κολάζοντας ὀργὴν ἐμποιεῖν δεῖν τοῖς κολα-
θεῖσι μὴδ' ἀκολάστους ἐῶντας τρυφήν, ταῦτόν δραστήον 794
οὕτό γε καὶ ἐπ' ἐλευθέροισι. παιδιαὶ δ' εἰσὶ τοῖς τηλικού-
τοις αὐτοφυεῖς τινές, ἃς ἐπειδὴν ξυνέλθωσιν αὐτοὶ σχεδὸν
ἐνευρίσκουσι· ξυνιέναι δὲ εἰς τὰ κατὰ κώμας ἱερὰ δεῖ
πάντα ἡδὴ τὰ τηλικαῦτα παιδία, ἀπὸ τριετοῦς μέχρι τῶν
ἕξ ἔτων, κοινῇ τὰ τῶν κωμητῶν εἰς ταῦτόν ἕκαστα· τὰς δὲ
τροφοὺς ἔτι τῶν τηλικούτων κοσμιότητός τε καὶ ἀκολα-
σίας ἐπιμελεῖσθαι, τῶν δὲ τροφῶν αὐτῶν καὶ τῆς ἀγέλης

- B** ξυμπάσης, τῶν δώδεκα γυναικῶν μίαν ἐφ' ἐκάστη τετάχθαι κοσμοῦσαν κατ' ἐνιαυτὸν τῶν προειρημένων ἄς ἂν τάξωσιν οἱ νομοφύλακες. ταύτας δὲ αἰρεῖσθωσαν μὲν αἱ τῶν γάμων κύριαι τῆς ἐπιμελείας, ἐξ ἐκάστης τῆς φυλῆς μίαν, ἡλικίας αὐταῖς· ἡ δὲ καταστάσα ἀρχέτω φοιτῶσα εἰς τὸ ἱερὸν ἐκάστης ἡμέρας καὶ κολάζουσα αἶν τὸν ἀδικοῦντα, δοῦλον μὲν καὶ δούλην καὶ ξένον καὶ ξένην αὐτὴ διὰ τινων τῆς πόλεως οἰκετῶν, πολίτην δὲ ἀμφισβητοῦντα μὲν τῇ
- C** κολάσει πρὸς τοὺς ἀστυνόμους ἐπὶ δίκην ἄγουσα, ἀναμφισβήτητον δὲ ὄντα καὶ τὸν πολίτην αὐτὴ κολαζέτω. μετὰ δὲ τὸν ἐξέτη καὶ τὴν ἐξέτιν διακρινέσθω μὲν ἤδη τὸ γένος ἑκατέρων· κόροι μὲν μετὰ κόρων, παρθένοι δὲ ὡσαύτως μετ' ἀλλήλων τὴν διατριβὴν ποιείσθωσαν· πρὸς δὲ τὰ μαθήματα τρέπεσθαι χρεὼν ἑκατέρους, τοὺς μὲν ἄρρενας ἐφ' ἵππων διδασκάλους καὶ τόξων καὶ ἀκοντίων καὶ σφεν-
- D** δονήσεως, ἐὰν δὲ πῃ ξυγγωρῶσι, μέχρι γε μαθήσεως καὶ τὰ θήλεα, καὶ δὴ τὰ γε μάλιστα πρὸς τὴν τῶν ὀπλων χρεῖαν. τὸ γὰρ δὴ νῦν καθεστὸς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖται παρὰ τοῖς πᾶσιν ὀλίγου.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

- V.** *ΑΘ.* Ὡς ἄρα τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ διαφέροντά ἐσθ' ἡμῶν φύσει πρὸς τὰς χρεῖας εἰς ἐκάστας τῶν πράξεων τὰ περὶ τὰς χεῖρας, ἐπεὶ τὰ γε περὶ πόδας τε καὶ τὰ κάτω τῶν μελῶν οὐδὲν διαφέροντα εἰς τοὺς πόνους φαίνεται· τὰ δὲ κατὰ χεῖρας ἀνόλα τροφῶν καὶ μητέρων οἶον
- E** χωλοὶ γεγόναμεν ἕκαστοι. τῆς φύσεως γὰρ ἑκατέρων τῶν μελῶν σχεδὸν ἰσορροπούσης, αὐτοὶ διὰ τὰ ἔδη διάφορα αὐτὰ πεποιήκαμεν οὐκ ὀρθῶς χρῶμενοι. ἐν ὅσοις μὲν γὰρ τῶν ἔργων μὴ μέγα διαφέρει, λύρα μὲν ἐν ἀριστερᾷ χρῶμενον, πλῆκτρον δὲ ἐν δεξιᾷ, πρᾶγμα οὐδέν, καὶ ὅσα τοιαῦτα· τοῦτοις δὲ παραδείγμασι χρῶμενον καὶ εἰς ἄλλα μὴ
- 795 δέον οὕτω χρῆσθαι σχεδὸν ἄνοια. ἔδειξε δὲ ταῦτα ὁ τῶν

Σκυθῶν νόμος, οὐκ ἐν ἀριστερᾷ μὲν τόξον ἀπάγων, ἐν δεξιᾷ δὲ οἰστὸν προσαγόμενος μόνον, ἀλλ' ὁμοίως ἑκατέραις ἐπ' ἀμφοτέρα χρώμενος· πᾶμπολλα δ' ἕτερα τοιαῦτα παραδείγματα ἐν ἡνιοχείαις τ' ἐστὶ καὶ ἐν ἑτέροις, ἐν οἷσι μαθεῖν δυνατόν, ~~ὅτι παρὰ φύσιν κατασκευάζουσιν οἱ ἀριστερὰ δεξιῶν ἀσθενέστερα κατασκευάζοντες.~~ ταῦτα δ', ὅπερ εἶπομεν, ἐν μὲν κερατίνοις πλήκτροις καὶ ἐν ὀργάνοις τοιούτοις οὐδὲν μέγα· σιδηροῖς δ' εἰς τὸν πόλεμον ὅταν δέῃ χρησθαι, μέγα διαφέρει, καὶ τόξοις καὶ ἀκοντίοις καὶ ἑκάστοις τούτων· πολὺ δὲ μέγιστον, ὅταν ὅπλοις δέῃ πρὸς ὅπλα χρησθαι. διαφέρει δὲ πᾶμπολυ μαθὼν μὴ μαθόντος καὶ ὁ γυμνασάμενος τοῦ μὴ γεγυμνασμένου. καθάπερ γὰρ ὁ τελέως παγκράτιον ἡσκηκὼς ἢ πυγμὴν ἢ πάλην οὐκ ἀπὸ μὲν τῶν ἀριστερῶν ἀδύνατός ἐστι μάχεσθαι, χωλαίνει δὲ καὶ ἐφέλκεται πλημμελῶν, ὁπόταν αὐτὸν τις μεταβιβάζων ἐπὶ θάτερα ἀναγκάξῃ διακονεῖν, C ταῦτόν δὴ τοῦτ', οἶμαι, καὶ ἐν ὅπλοις καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι χρὴ προσδοκᾶν ὀρθόν, ὅτι τὸν διττὰ δεῖ κεκτημένον, οἷς ἀμύνειτό τ' ἂν καὶ ἐπιτιθεῖτο ἄλλοις, μηδὲν ἄργὸν τούτων μηδὲ ἀνεπιστῆμον ἔῃ εἶναι κατὰ δύναμιν· Γηρυόνοιο δέ γε εἰ τις φύσιν ἔχων ἢ καὶ τὴν Βριάρεω φύοιτο, ταῖς ἑκατὸν χερσὶν ἑκατὸν δεῖ βέλη ῥίπτειν δυνατόν εἶναι. τούτων δὴ πάντων τὴν ἐπιμέλειαν ἀρχούσαις τε καὶ ἄρχουσι δεῖ γίνεσθαι, ταῖς μὲν ἐν παιδιαῖς τε καὶ D τροφαῖς ἐπισκόποις γιγνομέναις, τοῖς δὲ περὶ μαθήματα, ὅπως ἀρτίποδες τε καὶ ἀρτίχειρες πάντες τε καὶ πᾶσαι γιγνόμενοι μηδὲν τοῖς ἔθεσιν ἀποβλάπτωσι τὰς φύσεις εἰς τὸ δυνατόν.

VI. Τὰ δὲ μαθήματά που διττά, ὧς γ' εἴπειν, χρήσασθαι ξυμβαίνοι ἂν, τὰ μὲν ὅσα περὶ τὸ σῶμα γυμναστικῆς, τὰ δ' εὐψυχίας χάριν μουσικῆς. τὰ δὲ γυμναστικῆς αὐτὸ δύο, τὸ μὲν ὄρχησις, τὸ δὲ πάλη. τῆς ὀρχήσεως δὲ E

ἄλλη μὲν Μούσης λέξιν μιμουμένων, τό τε μεγαλοπρεπες
 φυλάττοντας ἅμα καὶ ἐλεύθερον· ἄλλη δὲ εὐεξίας ἐλα-
 φρότητός τε ἕνεκα καὶ κάλλους τῶν τοῦ σώματος αὐτοῦ
 μελῶν καὶ μερῶν, τὸ προσήκον καμπῆς τε καὶ ἐκτάσεως
 [καὶ] ἀποδιδούσα ἐκάστοις αὐτοῖς αὐτῶν, εὐρύθμου κι-
 νήσεως διασπειρομένης ἅμα καὶ ξυννακολουθούσης εἰς πᾶ-
 796 σαν τὴν ὄρχησιν ἱκανῶς. καὶ δὴ τὰ γε κατὰ πάλην ἃ μὲν
 Ἀνταῖος ἢ Κερκύων ἐν τέχναις ἑαυτῶν ξυνεστήσαντο φι-
 λονεικίας ἀχρήστου χάριν, ἢ πυγμαῖς Ἐπειὸς ἢ Ἄμυνκος,
 οὐδὲν χρήσιμα ἐπὶ πολέμου κοινωνίαν ὄντα, οὐκ ἄξια λόγῳ
 κοσμεῖν· τὰ δὲ ἀπ' ὀρθῆς πάλης, ἀπ' ἀνέχων καὶ χειρῶν
 καὶ πλευρῶν ἐξειλήσεως, μετὰ φιλονεικίας τε καὶ κατα-
 στάσεως διαπονούμενα [μετ'] εὐσχήμονος, ῥώμης τε καὶ
 ὑγείας ἕνεκα, ταῦτ' εἰς πάντα ὄντα χρήσιμα οὐ παρετέον,
 B ἄλλὰ προστακτέον μαθηταῖς τε ἅμα καὶ τοῖς διδάξουσιν,
 ὅταν ἐνταῦθ' ὦμεν τῶν νόμων, τοῖς μὲν πάντα τὰ τοι-
 αῦτα εὐμενῶς ὠρεῖσθαι, τοῖς δὲ παραλαμβάνειν ἐν χά-
 ρισιν. οὐδ' ὅσα ἐν τοῖς χοροῖς ἐστὶν αὐτῶν μιμήματα προσή-
 κοντα μιμεῖσθαι, παρετέον, κατὰ μὲν τὸν τόπον τόνδε
 Κουρήτων ἐνόπλια παίγνια, κατὰ δὲ Λακεδαιμόνα Διός-
 κόρων· ἢ δὲ αὐτοὶ παρ' ἡμῖν Κόρη καὶ δέσποινα, εὐ-
 φρανθεῖσα τῇ τῆς χορείας παιδιᾷ, κεναῖς χερσὶν οὐκ ᾤηθη
 C δεῖν ἀθύρειν, πανοπλίᾳ δὲ παντελεῖ κοσμηθεῖσα οὕτω τὴν
 ὄρχησιν διαπεραίνειν· ἃ δὴ πάντως μιμεῖσθαι πρέπον ἂν
 εἴη κόρους τε ἅμα καὶ κόρας, τὴν τῆς θεοῦ χάριν τιμῶν-
 τας, πολέμου τ' ἐν χρεῖα καὶ ἑορτῶν ἕνεκα. τοῖς δὲ που
 παισὶν εὐθύς τε καὶ ὅσον ἂν χρόνον μήπω εἰς πόλεμον
 ἴωσι, πᾶσι θεοῖς προσόδους τε καὶ πομπὰς ποιουμένους
 μεθ' ὅπλων τε καὶ ἵππων ἀεὶ κοσμεῖσθαι δεόν ἂν εἴη,
 θάττους τε καὶ βραδυτέρως ἐν ὀρχήσεσι καὶ ἐν πορείᾳ τὰς
 D ἱκετέας ποιουμένους πρὸς θεοὺς τε καὶ θεῶν παῖδας· καὶ
 ἄγωνας δὴ καὶ προαγῶνας εἰ τινων οὐκ ἄλλων ἢ τούτων

ἐνεκα προαγωνιστέον· οὗτοι γὰρ καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ κατὰ πόλεμον χρήσιμοι εἰς τε πολιτείαν καὶ ἰδίους οἴκους, οἱ δὲ ἄλλοι πόνοι τε καὶ παιδιαὶ καὶ σπουδαὶ κατὰ σώματα οὐκ ἐλευθέρων, ὧς Μένιλλε τε καὶ Κλεινία.

VII. Ἦν εἰπὼν γυμναστικὴν ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις ὅτι δέοι διεξελθεῖν, σχεδὸν δὴ διελήλυθα τὰ νῦν καὶ ἔσθ' αὕτη παντελής· εἰ δέ τινα ταύτης ὑμεῖς ἔχετε βελτίω, θέντες εἰς κοινὸν λέγετε.

E

ΚΛ. Οὐ ράδιον, ὦ ξέने, παρέντας ταῦτα ἄλλα ἔχειν βελτίω τούτων περὶ γυμναστικῆς ἅμα καὶ ἀγωνίας εἰπεῖν.

ΑΘ. Τὸ τοίνυν τούτοις ἐξῆς περὶ τὰ τῶν Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος δῶρα, τότε μὲν, ὥς ἅπαντα εἰρηκότες, ῥόμεθα καταλείπειν μόνα τὰ περὶ γυμναστικῆς· νῦν δ' ἔστι δῆλα ἃ τ' ἐστὶ καὶ ὅτι πρῶτα πᾶσι ῥητέα. λέγωμεν τοίνυν ἐξῆς αὐτά.

ΚΛ. Πάνν μὲν οὖν λεκτέον.

ΑΘ. Ἀκούσατε δέ μου, προακηκοότες μὲν καὶ ἐν τοῖς 797 πρόσθεν· ὅμως δὲ τό γε σφόδρα ἄτοπον καὶ ἄηθες διευλαβεσθαι δεῖ λέγοντα καὶ ἀκούοντα, καὶ δὴ καὶ νῦν. ἐρῶ μὲν γὰρ ἐγὼ λόγον οὐκ ἄφοβον εἰπεῖν, ὅμως δέ πη θαρρήσας οὐκ ἀποστήσομαι.

ΚΛ. Τίνα δὴ τοῦτον, ὦ ξέने, λέγεις;

ΑΘ. Φημι κατὰ πάσας πόλεις τὸ τῶν παιδιῶν γένος ἡγνοῆσθαι ξύμπασιν ὅτι κυριώτατόν ἐστι περὶ θέσεως νόμων, ἣ μονίμους εἶναι τοὺς τεθέντας ἢ μή. ταχθὲν μὲν γὰρ αὐτὸ καὶ μετασχὸν τοῦ τὰ αὐτὰ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως αἰετὸς τοὺς αὐτοὺς παίζειν τε καὶ εὐθυμεῖσθαι τοῖς αὐτοῖς παιγνίοις ἔα καὶ τὰ σπουδῇ κείμενα νόμιμα μένειν ἡσυχῇ, κινούμενα δὲ τὰ αὐτὰ καὶ καινοτομούμενα, μεταβολαῖς τε ἄλλαις αἰετὸς χρώμενα καὶ μηδέποτε ταῦτα φίλα προσαγορευόντων τῶν νέων μήτ' ἐν σχήμασι τοῖς τῶν αὐτῶν σωμάτων μήτε ἐν τοῖς ἄλλοις σκεύεσιν ὁμολογουμέ-

νως αὐτοῖς ἀεὶ κεῖσθαι τό τ' εὖσχημον καὶ ἄσχημον, ἀλλὰ
 C τόν τι νέον ἀεὶ καινοτομοῦντα καὶ εἰσφέροντα τῶν εἰω-
 θότων ἕτερον κατὰ τε σχήματα καὶ χρώματα καὶ πάντα
 ὅσα τοιαῦτα, τοῦτον τιμᾶσθαι διαφερόντως, τούτου πό-
 λει λῶβην οὐκ εἶναι μείζω φαίμεν ἢ οὐρθότατα λέγοντες·
 λανθάνειν γὰρ τῶν νέων τὰ ἥθη μεθιστάντα καὶ ποιεῖν
 τὸ μὲν ἀρχαῖον παρ' αὐτοῖς ἄτιμον, τὸ δὲ νέον ἐντιμον.
 τούτου δὲ πάλιν αὖ λέγω τοῦ τε ῥήματος καὶ τοῦ δόγματος
 οὐκ εἶναι ζημίαν μείζω πάσαις πόλεσιν· ἀκούσατε δέ, ὅσον
 φημι αὐτ' εἶναι κακόν.

D ΚΑ. Ἡ τὸ ψέγεσθαι τὴν ἀρχαιότητα λέγεις ἐν ταῖς
 πόλεσιν;

ΑΘ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΚΑ. Οὐ φαύλους τοίνυν ἡμᾶς ἂν ἀκροατὰς πρὸς
 αὐτὸν τὸν λόγον ἔχοις ἂν τοῦτον, ἀλλ' ὥς δυνατὸν εὐμε-
 νεστάτους.

ΑΘ. Εἰκὸς γοῦν.

ΚΑ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Ἴτε δὴ, μειζόνως αὐτὸν ἀκούσωμέν τε ἡμῶν αὐ-
 τῶν καὶ πρὸς ἀλλήλους οὕτως εἰπωμεν. μεταβολὴν γὰρ
 E δὴ πάντων πλὴν κακῶν πολὺ σφαλερώτατον εὐρήσομεν
 ἐν ὥραις πάσαις, ἐν πνεύμασιν, ἐν διαίταις σωμαίων, ἐν
 τρόποις ψυχῶν, ἐν ὧς ἔπος εἰπεῖν οὐ τοῖς μὲν, τοῖς δ' οὐ,
 πλὴν, ὅ τί περ εἶπον νῦν δὴ, κακοῖς· ὥστε, εἰ τις ἀποβλέ-
 ψει πρὸς σώματα, ὥς πᾶσι μὲν σιτίοις, πᾶσι δ' αὖ ποτοῖς
 καὶ πόνοις ξυνήθη γιγνόμενα, καὶ τὸ πρῶτον ταραχθέντα
 ὑπ' αὐτῶν, ἔπειτ' ἐξ αὐτῶν τούτων ὑπὸ χρόνου σάρκας
 φύσαντα οἰκείας τούτοις, φίλα τε καὶ συνήθη καὶ γνώριμα
 798 γενόμενα ἀπάσῃ ταύτῃ τῇ διαίτῃ πρὸς ἡδονὴν καὶ ὑγίειαν
 ἄριστα διάγει, καὶ ἂν ποτ' ἄρα ἀναγκασθῇ μεταβάλλειν
 αὐθις ἡντινοῦν τῶν εὐδοκίμων διαιτῶν, τό γε κατ' ἀρχὰς
 συνταραχθεὶς ὑπὸ νόσων μόγις ποτὲ κατέστη τὴν συνή-

θειαν τῇ τροφῇ πάλιν ἀπολαβών· ταῦτόν δὴ δεῖ νομίζειν τοῦτο γίγνεσθαι καὶ περὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων διανοίας τε ἅμα καὶ τὰς τῶν ψυχῶν φύσεις· οἷς γὰρ ἂν ἐντραφῶσι νόμοις καὶ κατὰ τινα θείαν εὐτυχίαν ἀκίνητοι γένωνται Β μακρῶν καὶ πολλῶν χρόνων, ὥς μηδένα ἔχειν μνείαν μηδὲ ἀκοήν τοῦ ποτὲ ἄλλως αὐτὰ σχεῖν ἢ καθάπερ νῦν ἔχει, σέβεται καὶ φοβεῖται πᾶσα ἡ ψυχὴ τό τι κινεῖν τῶν τότε καθεστῶτων. μηχανὴν δὴ δεῖ τὸν νομοθέτην ἐννοεῖν ἀμό-θεν γέ ποθεν, ὅντινα τρόπον τοῦτ' ἔσται τῇ πόλει. τῇδ' οὖν ἔγωγε εὗρισκω. τὰς παιδιας πάντες διανοοῦνται κι-νουμένας τῶν νέων, ὅπερ ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, παιδιας ὄντως εἶναι καὶ οὐ τὴν μεγίστην ἐξ αὐτῶν σπουδὴν καὶ C βλάβην ξυμβαίνειν, ὥστε οὐκ ἀποτρέπουσιν, ἀλλὰ ξυνέ-πονται ὑπέκοντες, καὶ οὐ λογίζονται τόδε, ὅτι τούτους ἀνάγκη τοὺς παῖδας τοὺς ἐν ταῖς παιδιαῖς νεωτερίζοντας ἐτέρους ἀνδρας τῶν ἔμπροσθεν γενέσθαι παίδων, γενο-μένους δὲ ἄλλους ἄλλον βίον ζητεῖν, ζητήσαντας δὲ ἐτέ-ρων ἐπιτηδευμάτων καὶ νόμων ἐπιθυμῆσαι, καὶ μετὰ τοῦτο ὥς ἡξιοτος τοῦ νῦν δὴ λεγομένου μεγίστου κακοῦ πόλεσιν οὐδεὶς αὐτῶν φοβεῖται. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἐλάττω D μεταβαλλόμενα κακὰ διεξεργάζοιτ' ἂν, ὅσα περὶ σχήματα πάσχει τὸ τοιοῦτον· ὅσα δὲ περὶ τὰ τῶν ἡθῶν ἐπαίνοῦ τε καὶ φόγου πέρι πυκνὰ μεταπίπτει, πάντων, οἶμαι, μέγι-στά τε καὶ πλείστης εὐλαβείας δεόμενα ἂν εἴη.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὖν;

VIII. ΑΘ. Τί οὖν; τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις πιστεύο-μεν, οἷς ἐλέγομεν, ὥς τὰ περὶ τοὺς θνθμοὺς καὶ πᾶσαν μου-σικὴν ἐστὶ τρόπων μιμήματα βελτιόνων καὶ χειρόνων ἀν-θρώπων, ἢ πῶς;

ΚΑ. Οὐδαμῶς ἄλλως πως τό γε παρ' ἡμῖν δόγμα E ἔχον ἂν εἴη.

ΑΘ. Οὐκοῦν, φαμέν, ἅπασαν μηχανητέον μηχανήν,

ὅπως ἂν ἡμῖν οἱ παῖδες μήτε ἐπιθυμῶσιν ἄλλων μιμημάτων ἄπτεσθαι κατὰ ὀρχήσεις ἢ κατὰ μελωδίας, μήτε τις αὐτοὺς πείσῃ προσάγων παντοίας ἡδονάς;

ΚΛ. Ὅρθότατα λέγεις.

799 ΑΘ. Ἐχει τις οὖν ἡμῶν ἐπὶ τὰ τοιαῦτα βελτίω τινα τέχνην τῆς τῶν Αἰγυπτίων;

ΚΛ. Ποίας δὴ λέγεις;

ΑΘ. Τοῦ καθιερωῖν πᾶσαν μὲν ὄρχησιν, πάντα δὲ μέλη, τάξαντας πρῶτον μὲν τὰς ἐορτὰς συλλογισαμένους εἰς τὸν ἐνιαυτόν, ἅστινας ἐν οἷς χρόνοις καὶ οἷστισιν ἐκάστοις τῶν θεῶν καὶ παισὶ τούτων καὶ δαίμοσι γίνεσθαι χρεῶν, μετὰ δὲ τοῦτο ἐπὶ τοῖς τῶν θεῶν θύμασιν ἐκάστοις ἢ ᾧδὴν δεῖ ἐφνυμεῖσθαι, καὶ χορεῖαις ποίαισι γεραίρειν
B τὴν τότε θυσίαν, τάξαι μὲν πρῶτόν τινας, ἃ δ' ἂν ταχθῇ, Μοίραις καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι θεοῖς θύσαντας κοινῇ πάντας τοὺς πολίτας σπένδοντας καθιεροῦν ἐκάστας τὰς ᾧδὰς ἐκάστοις τῶν θεῶν καὶ τῶν ἄλλων· ἂν δὲ παρ' αὐτὰ τίς τῶν θεῶν ἄλλους ὕμνους ἢ χορεῖας προσάγῃ, τοὺς λεγέας τε καὶ τὰς λερεῖας μετὰ νομοφυλάκων ἐξείργοντας ὁσίως ἐξείργειν καὶ κατὰ νόμον, τὸν δὲ ἐξείργόμενον, ἂν μὴ ἐκὼν ἐξείργηται, δίκας ἀσεβείας διὰ βίου παντὸς τῷ ἐθελήσαντι παρέχειν.

ΚΛ. Ὅρθῶς.

C ΑΘ. Πρὸς τοῦτ' ἔτι νῦν γενόμενοι τῷ λόγῳ πάθωμεν τὸ πρέπον ἡμῖν αὐτοῖς.

ΚΛ. Τοῦ περὶ λέγεις;

ΑΘ. Πᾶς που νέος, μὴ ὅτι πρεσβύτης, ἰδὼν ἂν ἢ καὶ ἀκούσας ὁτιοῦν τῶν ἐκτόπων καὶ μηδαμῇ πῶ ξυνήθων οὐκ ἂν ποτέ που τὸ ἀπορηθὲν περὶ αὐτῶν συγχωρήσειεν ἐπιδραμὼν οὕτως εὐθύς, στὰς δ' ἂν καθάπερ ἐν τριόδῳ γενόμενος καὶ μὴ σφόδρα κατειδὼς ὁδόν, εἴτε μόνος εἴτε
D μετ' ἄλλων τύχοι πορευόμενος, ἀνέροιτ' ἂν αὐτὸν καὶ

τοὺς ἄλλους τὸ ἀπορούμενον, καὶ οὐκ ἂν πρότερον ὀρμήσειε, πρὶν πῃ βεβαιώσαιο τὴν σκέψιν τῆς πορείας, ὅπῃ ποτὲ φέροι. καὶ δὴ καὶ τὸ παρὸν ἡμῖν ὡσαύτως ποιητέον· ἀτόπου γὰρ τὰ νῦν ἐμπεπτωκότος λόγου περὶ νόμων, ἀνάγκη πού σκέψιν πάσαι ποιήσασθαι καὶ μὴ ῥαδίως οὕτω περὶ τοσοῦτων τηλικούτους ὄντας φάναι, δισχυριζόμενους ἐν τῷ παραχρῆμά τι σαφὲς ἂν εἰπεῖν ἔχειν.

ΚΑ. Ἀληθεστάτα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν τούτῳ μὲν χρόνον δώσομεν, βεβαιώσομεν δὲ τότε αὐτό, ὁπότεν σκεψώμεθα ἱκανῶς· ἵνα δὲ μὴ τὴν ἐπομένην τάξιν τοῖς νόμοις τοῖς νῦν ἡμῖν παροῦσι διαπεράνασθαι κωλυθῶμεν μάτην, ἴωμεν πρὸς τὸ τέλος αὐτῶν. τάχα γὰρ ἴσως, εἰ θεὸς ἐθέλοι, καὶ ἡ διέξοδος αὕτη ὅλη σχοῦσα τέλος ἱκανῶς ἂν μηνύσειε καὶ τὸ νῦν διαπορούμενον.

ΚΑ. Ἄριστ', ὦ ξένε, λέγεις, καὶ ποιῶμεν οὕτως ὡς εἴρηκας.

ΑΘ. Δεδόχθω μὲν δὴ, φαμέν, τὸ ἄτοπον τοῦτο, νόμους τὰς ᾧδὰς ἡμῖν γεγονέναι καὶ καθάπερ οἱ παλαιοὶ τότε περὶ κιθαρωδίαν οὕτω πως, ὡς ἔοικεν, ὠνόμασαν, ὥστε τάχ' ἂν οὐδ' ἐκεῖνοι παντάπασί γ' ἂν ἀφεστῶτες εἶεν τοῦ νῦν λεγομένου, καθ' ὕπνον δὲ οἷόν πού τις ἦ καὶ ὕπαρ ἐργηγορῶς ὠνείρωξε μαντευόμενος αὐτό· τὸ δ' οὖν δόγμα περὶ αὐτοῦ τοῦτ' ἔστω· παρὰ τὰ δημόσια μέλη τε καὶ ἱερὰ καὶ τὴν τῶν νέων ξύμπασαν χορείαν μηδεὶς μάλλον ἢ παρ' ὄντινον ἄλλον τῶν νόμων φθεγγέσθω μηδ' ἐν ὀρχήσει κινεῖσθω· καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος ἀζήμιος ἀπαλλαττέσθω, τὸν δὲ μὴ πειθόμενον, καθάπερ ἐρρήθη νῦν δὴ, νομοφύλακές τε καὶ ἱερεῖαι καὶ ἱερεῖς κολαζόντων. κείσθω δὲ νῦν ἡμῖν ταῦτα τῷ λόγῳ;

ΚΑ. Κεῖσθω.

ΙΧ. ΑΘ. Τίνα δὴ τρόπον αὐτὰ νομοθετῶν τις μὴ

παντάπασι καταγέλαστος γίγνοιτ' ἄν; ἴδωμεν δὴ τὸ τοι-
 οῦνδ' ἔτι περὶ αὐτά. ἀσφαλέστατον καθάπερ ἐκμαγεῖ' ἄττ'
 αὐτοῖσι πρῶτον πλάσασθαι τῷ λόγῳ· λέγω δὲ ἐν μὲν τῶν
 ἐκμαγείων εἶναι τοιόνδε τι· θυσίας γενομένης καὶ ἱερῶν
 καυθέντων κατὰ νόμον, εἰ τῷ τις φαμέν, ἰδίᾳ παραστάς
 τοῖς βωμοῖς τε καὶ ἱεροῖς, υἱὸς ἢ καὶ ἀδελφός, βλασφημοῖ
 πᾶσαν βλασφημίαν, ἃρ' οὐκ ἂν φαῖμεν ἀθυμίαν καὶ κακὴν
 ὅτταν καὶ μαντείαν πατρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν οἰκείοις φθέγ-
 γοιτο ἐντιθεῖς;

ΚΑ. Τί μήν;

ΑΘ. Ἐν τοίνυν τοῖς παρ' ἡμῖν τόποις τοῦτ' ἐστὶ ταῖς
 πόλεσι γιγνόμενον ὡς ἔπος εἰπεῖν σχεδὸν ὀλίγον πάσαις·
 δημοσίᾳ γάρ τινα θυσίαν ὅταν ἀρχή τις θύσῃ, μετὰ ταῦτα
 χορὸς οὐχ εἰς ἀλλὰ πληθεὺς χορῶν ἦκει, καὶ στάντες οὐ
 πόρρω τῶν βωμῶν, ἀλλὰ παρ' αὐτοὺς ἐνίοτε πᾶσαν βλα-
 σφημίαν τῶν ἱερῶν καταχέουσι, δῆμασί τε καὶ ῥυθμοῖς
 καὶ γοωδεστάταις ἀρμονίαις συντείνοντες τὰς τῶν ἀκροω-
 μένων ψυχάς, καὶ ὃς ἂν δακρυῦσαι μάλιστα τὴν θύσασαν
 παραχρῆμα ποιήσῃ πόλιν, οὗτος τὰ νικητήρια φέρει· τοῦ-
 τον δὴ τὸν νόμον ἃρ' οὐκ ἀποψηφιζόμεθα; καὶ εἰ ποτ'
 ἄρα δεῖ τοιούτων οἰκτων γίνεσθαι τοὺς πολίτας ἐπηκό-
 ους, ὁπόταν ἡμέραι μὴ καθαραὶ τινες ἀλλὰ ἀποφράδες
 ᾧσι, τόθ' ἦκειν δεόν ἂν εἴη μᾶλλον χοροὺς τινὰς ἔξωθεν
 μεμισθωμένους ῥόδους, οἷον οἱ περὶ τοὺς τελευτήσαντας
 μισθούμενοι Καρικῇ τινὶ μούσῃ προπέμπουσι τοὺς τελευ-
 τήσαντας, τοιοῦτόν που πρέπον ἂν εἴη καὶ περὶ τὰς τοι-
 αύτας ῥῥὰς γιγνόμενον, καὶ δὴ καὶ στολή γέ που ταῖς ἐπι-
 κηδείοις ῥῥαῖς οὐ στέφανοι πρέποιεν ἂν οὐδ' ἐπίχρυσοι
 κόσμοι, πᾶν δὲ τοῦναντίον, ἵν' ὅ τι τάχιστα περὶ αὐτῶν
 λέγων ἀπαλλάττωμαι· τὸ δὲ τοσοῦτον ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπαν-
 ερωτῶ πάλιν, τῶν ἐκμαγείων ταῖς ῥῥαῖς εἰ πρῶτον ἐν
 τοῦθ' ἡμῖν ἀρέσκον κείσθω.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Εὐφημία, καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς ᾠδῆς γένος εὐφημον ἡμῖν πάντη πάντως ὑπαρχέτω; ἢ μηδὲν ἐπανερωτῶ, 801
τιδῶ δὲ τοῦτο οὕτως;

ΚΑ. Παντάπασι μὲν οὖν τίθει νικᾷ γὰρ πάσαισι ταῖς ψήφοις οὗτος ὁ νόμος.

ΑΘ. Τίς δὴ μετ' εὐφημίαν δεύτερος ἂν εἴη νόμος μουσικῆς; ἄρ' οὐκ εὐχὰς εἶναι τοῖς θεοῖς, οἷς θύομεν ἐκάστοτε;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τρίτος δ', οἶμαι, νόμος, ὅτι γνόντας δεῖ τοὺς ποιητάς, ὡς εὐχαὶ παρὰ θεῶν αἰτήσεις εἰσὶ, δεῖ δὴ τὸν νοῦν αὐτοὺς σφόδρα προσέχειν, μὴ ποτε λάθωσι κακὸν Β
ὡς ἀγαθὸν αἰτούμενοι· γελοῖον γὰρ δὴ τὸ πάθος, οἶμαι, τοῦτ' ἂν γίγνοιτο, εὐχῆς τοιαύτης γενομένης.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Οὐκοῦν ἡμεῖς ἐμπροσθεν σμικρὸν τῷ λόγῳ ἐπέσθημεν, ὡς οὔτε ἀργυροῦν δεῖ πλοῦτον οὔτε χρυσοῦν ἐν πόλει ἰδρυμένον ἐνοικεῖν;

ΚΑ. Πάννυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Τίνος οὖν ποτὲ παράδειγμα εἰρῆσθαι φῶμεν τοῦτον τὸν λόγον; ἄρ' οὐ τοῦδε, ὅτι τὸ τῶν ποιητῶν γένος οὐ πᾶν ἱκανὸν ἐστὶ γινώσκειν σφόδρα τὰ τε ἀγαθὰ καὶ μὴ; ποιήσας οὖν δὴ πού τις ποιητῆς δῆμασιν ἢ καὶ C
κατὰ μέλος τοῦτο ἡμαρτημένον, εὐχὰς οὐκ ὀρθάς, ἡμῖν τοὺς πολίτας περὶ τῶν μεγίστων εὐχεσθαι τάναντία ποιήσει· καὶ τοι τούτου, καθάπερ ἐλέγομεν, οὐ πολλὰ ἀμαρτήματα ἀνευρήσομεν μείζω. θῶμεν δὴ καὶ τοῦτον τῶν περὶ μουσικῆς νόμων καὶ τύπων ἕνα;

ΚΑ. Τίνα; σαφέστερον εἰπέ ἡμῖν.

ΑΘ. Τὸν ποιητὴν παρὰ τὰ τῆς πόλεως νόμιμα καὶ δίκαια ἢ καλὰ ἢ ἀγαθὰ μηδὲν ποιεῖν ἄλλο, τὰ δὲ ποιη- D

θέντα μὴ ἐξεῖναι τῶν ἰδιωτῶν μηδενὶ πρότερον δεικνύναι, πρὶν ἂν αὐτοῖς τοῖς περὶ ταῦτα ἀποδεδειγμένοις κριταῖς καὶ τοῖς νομοφύλαξι δειχθῇ καὶ ἀρέσῃ· σχεδὸν δὲ ἀποδεδειγμένοι εἰσὶν ἡμῖν οὓς ἐλλόμεθα νομοθέτας περὶ τὰ μουσικὰ καὶ τὸν τῆς παιδείας ἐπιμελητήν· τί οὖν; ὃ πολλὰ κίς ἐρωτῶ, κείσθω νόμος ἡμῖν καὶ τύπος ἐκμαγεῖόν τε τρίτον τοῦτο, ἢ πῶς δοκεῖ;

ΚΛ. Κείσθω· τί μὴν;

E X. ΑΘ. Μετά γε μὴν ταῦτα ὕμνοι θεῶν καὶ ἐγκώμια κεκοινωνημένα εὐχαῖς ἄδοιτ' ἂν ὀρθότατα, καὶ μετὰ θεοῦς ὡσαύτως περὶ δαίμονάς τε καὶ ἡρώας μετ' ἐγκωμίων εὐχαὶ γίνονται' ἂν τούτοις πᾶσι πρέπουσαι.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Μετά γε μὴν ταῦτ' ἤδη νόμος ἄνευ φθόνων εὐθύς γίνονται' ἂν ὅδε· τῶν πολιτῶν ὅπόσοι τέλος ἔχοιεν τοῦ βίου κατὰ σώματα ἢ κατὰ ψυχὰς ἔργα ἐξειργασμένοι καλὰ καὶ ἐπίπونا καὶ τοῖς νόμοις εὐπείθεῖς γεγονότες, ἐγκωμίων αὐτοὺς τυγχάνειν πρέπον ἂν εἴη.

ΚΛ. Πῶς δ' οὐ;

802 ΑΘ. Τούς γε μὴν ἔτι ζῶντας ἐγκωμίοις τε καὶ ὕμνοις τιμᾶν οὐκ ἀσφαλές, πρὶν ἂν ἅπαντά τις τὸν βίον διαδραμὼν τέλος ἐπιστήσῃται καλόν· ταῦτα δὲ πάντα ἡμῖν ἔστω κοινὰ ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶν ἀγαθοῖς καὶ ἀγαθαῖς διαφανῶς γενομένοις. τὰς δὲ ᾠδὰς τε καὶ ὀρχήσεις οὕτως ἤδη καθίστασθαι· πολλὰ ἔστι παλαιῶν παλαιὰ περὶ μουσικὴν καὶ καλὰ ποιήματα, καὶ δὴ καὶ τοῖς σώμασιν ὀρχήσεις ὡσαύτως, ὧν οὐδεὶς φθόνος ἐκλέξασθαι τῇ καθίστα-
B μένῃ πολιτεῖα τὸ πρέπον καὶ ἀρμόττον· δοκιμαστάς δὲ τούτων ἐλομένους τὴν ἐκλογὴν ποιείσθαι μὴ νεωτέρους πεντήκοντα ἐτῶν, καὶ ὃ τι μὲν ἂν ἱκανὸν εἶναι δόξῃ τῶν παλαιῶν ποιημάτων, ἐγκρίνειν, ὃ τι δ' ἂν ἐνδεές ἢ τὸ παράπαν ἀνεπιτήδειον, τὸ μὲν ἀποβάλλεσθαι παντάπασι,

τὸ δ' ἐπαναιρόμενον ἐπιρρυθμίζειν, ποιητικούς ἅμα καὶ μουσικούς ἄνδρας παραλαβόντας, χρωμένους αὐτῶν ταῖς δυνάμεσι τῆς ποιήσεως, ταῖς δὲ ἡδοναῖς καὶ ἐπιθυμίαις μὴ ἐπιτρέποντας ἀλλ' ἢ τιςιν ὀλίγαις, ἐξηγουμένους δὲ τὰ τοῦ νομοθέτου βουλήματα ὅ τι μάλιστα ὄρχησίν τε καὶ ᾠδὴν καὶ πᾶσαν χορείαν συστήσασθαι κατὰ τὸν αὐτῶν νοῦν. πᾶσα δ' ἄτακτός γε τάξιν λαβοῦσα περὶ μούσαν διατριβὴ καὶ μὴ παρατιθεμένης τῆς γλυκείας μούσης ἀμεινων μυρίῳ· τὸ δ' ἡδὺ κοινὸν πάσαις. ἐν ἧ γὰρ ἂν ἐκ παιδων τις μέχρι τῆς ἐσθηκίας τε καὶ ἔμφρονος ἡλικίας διαβίῃ, σῶφρονι μὲν μούσῃ καὶ τεταγμένη ἀκούων [δὲ] τῆς ἐναντίας μισεῖ καὶ ἀνελεύθερον αὐτὴν προσαγορεύει, D τραφεὶς δ' ἐν τῇ κοινῇ καὶ γλυκεῖα ψυχρὰν καὶ ἀηδῇ τὴν ταύτῃ ἐναντίαν εἶναι φησὶν· ὥστε, ὅπερ ἐρρήθη νῦν δῆ, τό γε τῆς ἡδονῆς ἢ ἀηδίας περὶ ἑκατέρας οὐδὲν πεπλευνέκτηκεν, ἐκ περιττοῦ δὲ ἢ μὲν βελτίους, ἢ δὲ χείρους τοὺς ἐν αὐτῇ τραφέντας ἐκάστοτε παρέχεται.

ΚΑ. Καλῶς εἰρηκας.

ΑΘ. Ἐτι δὲ θηλείαις τε πρεπούσας ᾠδὰς ἄρρεσί τε χωρίσαι που δεόν ἂν εἴη τύπῳ τινὶ διορισάμενον, καὶ ἄρ- E μονίαισι δὴ καὶ ῥυθμοῖς προσαρμόττειν ἀναγκαῖον· δεινὸν γὰρ ὅλη γε ἁρμονία ἀπάδειν ἢ ῥυθμῷ ἄρρυθμεῖν, μηδὲν προσήκοντα τούτων ἐκάστοις ἀποδιδόντα τοῖς μέλεσιν. ἀναγκαῖον δὴ καὶ τούτων τὰ σχήματά γε νομοθετεῖν. ἔστι δὲ ἀμφοτέροις μὲν ἀμφοτέρα ἀνάγκη κατεχόμενα ἀποδιδόναι, τὰ δὲ τῶν θηλειῶν αὐτῷ τῷ τῆς φύσεως ἑκατέρου διαφέρουσι τούτῳ δεῖ καὶ διασαφεῖν. τὸ δὴ μεγαλοπρεπὲς οὖν καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀνδρείαν ῥέπον ἄρρενων πὸν φατέον εἶναι, τὸ δὲ πρὸς τὸ κόσμιον καὶ σῶφρον μᾶλλον ἀποκλῖνον θηλυγενέστερον ὡς ὃν παραδοτέον ἐν τῇ τῷ νόμῳ καὶ λόγῳ. τάξεις μὲν δῆ τις αὕτη· τούτων δὲ αὐ- 803 τῶν διδασκαλία καὶ παράδοσις λεγέσθω τὸ μετὰ τοῦτο,

τίνα τρόπον χρῆ καὶ οἷσισι καὶ πότε πράττειν ἕκαστα αὐ-
τῶν· οἷον δὴ τις ναυπηγὸς τὴν τῆς ναυπηγίας ἀρχὴν κα-
ταβαλλόμενος τὰ τροπιδεῖα ὑπογράφεται τῶν πλοίων
σχήματα, ταῦτόν δὴ μοι καὶ γὰρ φαίνομαι ἐμαντῷ δοῆν, τὰ
τῶν βίων πειρώμενος σχήματα διαστήσασθαι κατὰ τρό-
πους τοὺς τῶν ψυχῶν ὄντως αὐτῶν τὰ τροπιδεῖα κατα-
B βάλλεσθαι, ποῖα μηχανῇ καὶ τίσι ποτὲ τρόποις ξυνόντες
τὸν βίον ἄριστα διὰ τοῦ πλοῦ τούτου τῆς ζωῆς διακομι-
σθησόμεθα, τοῦτο σκοπεῖν ὀρθῶς. ἔστι δὴ τοίνυν τὰ τῶν
ἀνθρώπων πράγματα μεγάλης μὲν σπουδῆς οὐκ ἄξια,
ἀναγκαῖόν γε μὴν σπουδάζειν· τοῦτο δὲ οὐκ εὐτυχές·
ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα ἐσμεν, εἰ πως διὰ προσήκοντός τινος
αὐτὸ πράττομεν, ἴσως ἂν ἡμῖν σύμμετρον ἂν εἴη. λέγω
δὲ δὴ τί ποτε; ἴσως μέντ' ἂν τίς μοι τοῦτ' αὐτὸ ὑπολα-
βῶν ὀρθῶς ὑπολάβοι.

C ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Φημὶ χρῆναι τὸ μὲν σπουδαῖον σπουδάζειν, τὸ
δὲ μὴ σπουδαῖον μὴ· φύσει δὲ εἶναι θεὸν μὲν πάσης μα-
καρίου σπουδῆς ἄξιον, ἄνθρωπον δέ, ὅπερ εἶπομεν ἐμ-
προσθεῖν, θεοῦ τι παῖγνιον εἶναι μεμηχανημένον, καὶ ὄν-
τως τοῦτο αὐτοῦ τὸ βέλτιστον γεγονέναι· τούτῳ δὴ δεῖν
τῷ τρόπῳ ξυνεπόμενον καὶ παίζοντα ὅ τι καλλίστας παι-
διὰς πάντ' ἄνδρα καὶ γυναῖκα οὕτω διαβιῶναι, τοῦναν-
τίον ἢ νῦν διανοηθέντας.

D ΚΑ. Πῶς;

ΑΘ. Νῦν μὲν που τὰς σπουδὰς οἴονται δεῖν ἔνεκα
τῶν παιδιῶν γίνεσθαι· τὰ γὰρ περὶ τὸν πόλεμον ἡγοῦν-
ται σπουδαῖα ὄντα τῆς εἰρήνης ἔνεκα δεῖν εὖ τίθεσθαι.
τὸ δ' ἦν ἐν πολέμῳ μὲν ἄρα οὐτ' οὖν παιδιὰ πεφνυῖα
οὐτ' αὖ παιδεῖα ποτὲ ἡμῖν ἀξιόλογος, οὔτε οὔσα οὐτ' ἐσο-
μένη, ὃ δὴ φαμεν ἡμῖν γε εἶναι σπουδαιότατον· δεῖ δὴ
τὸν κατ' εἰρήνην βίον ἕκαστον πλεῖστόν τε καὶ ἄριστον

διεξελθεῖν. τίς οὖν ὀρθότης; παίζοντα ἐστὶ διαβιωτέον **Ε**
τινάς δὴ παιδιάς θύοντα καὶ ἄδοντα καὶ ὀρχούμενον,
ὥστε τοὺς μὲν θεοὺς ἰλεως αὐτῷ παρασκευάζειν δυνατὸν
εἶναι, τοὺς δ' ἐχθροὺς ἀμύνεσθαι καὶ νικᾶν μαχόμενον·
ὅποια δὲ ἄδων ἂν τις καὶ ὀρχούμενος ἀμφοτέρω ταῦτα
πράττοι, τὸ μὲν τῶν τύπων εἴρηται καὶ καθάπερ ὁδοὶ τέ-
μνηται, καθ' ἃς ἰτέον προσδοκῶντα καὶ τὸν ποιητὴν εὖ
λέγειν τὸ

Τηλέμαχ', ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ σῆσι νοήσεις, **804**
ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται· οὐ γὰρ ὅτω
οὗ σε θεῶν ἀέκητι γενέσθαι τε τραφέμεν τε.

ταυτόν δὴ καὶ τοὺς ἡμετέρους τροφίμους δεῖ διανοοῦμέ-
νους τὰ μὲν εἰρημένα ἀποχρώντως νομίζειν εἰρησθαι, τὰ
δὲ καὶ τὸν δαίμονά τε καὶ θεὸν αὐτοῖσιν ὑποθήσεσθαι
θυσιῶν τε πέρι καὶ χορειῶν, οἷσισι τε καὶ ὁπότε ἕκαστα **Β**
ἐκάστοις προσπαίζοντές τε καὶ ἰλεούμενοι κατὰ τὸν τρό-
πον τῆς φύσεως διαβιώσονται, θαύματα ὄντες τὸ πολὺ,
σμικρὰ δὲ ἀληθείας ἅττα μετέχοντες.

ΜΕ. Παντάπασι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἡμῖν, ὦ
ξένε, διαφανλίζεις.

ΑΘ. Μὴ θαυμάσης, ὦ Μέγилле, ἀλλὰ ξύγγνωθί μοι
πρὸς γὰρ τὸν θεὸν ἀπιδὼν καὶ παθὼν εἶπον ὅπερ εἴρηκα
νῦν. ἔστω δ' οὖν τὸ γένος ἡμῶν μὴ φαῦλον, εἰ σοι φίλον,
σπουδῆς δέ τινος ἄξιον.

ΧΙ. Τὸ δ' ἐξῆς τούτοις, οἰκοδομαί μὲν εἴρηται γυ-
μνασίων ἅμα καὶ διδασκαλείων κοινῶν τριχῇ κατὰ μέσσην
τὴν πόλιν, ἐξωθεν δὲ ἱππων αὖ τριχῇ περὶ τὸ ἄστυ γυμνά-
σιά τε καὶ εὐρυχώρια, τοξικῆς τε καὶ τῶν ἄλλων ἀκροβολι-
σμῶν ἕνεκα διακεκοσμημένα, μαθησεῶς τε ἅμα καὶ με-
λέτης τῶν νέων· εἰ δ' ἄρα μὴ τότε ἱκανῶς ἐρρήθησαν,
νῦν εἰρησθῶ τῷ λόγῳ μετὰ νόμων. ἐν δὲ τούτοις πᾶσι
διδασκάλους ἐκάστων πεπεισμένους μισθοῖς οἰκοῦντας **Δ**

ξένους διδάσκειν τε πάντα ὅσα πρὸς τὸν πόλεμόν ἐστι μαθήματα τοὺς φοιτῶντας ὅσα τε πρὸς μουσικὴν, οὐχ ὃν μὲν ἂν ὁ πατὴρ βούληται, φοιτῶντα, ὃν δ' ἂν μὴ, ἑῶντα τὰς παιδεΐας, ἀλλὰ τὸ λεγόμενον πάντ' ἄνδρα καὶ παῖδα κατὰ τὸ δυνατόν, ὡς τῆς πόλεως μάλλον ἢ τῶν γεννητόρων ὄντας, παιδευτέον ἐξ ἀνάγκης. τὰ αὐτὰ δὲ δὴ καὶ περὶ θηλειῶν ὁ μὲν ἐμὸς νόμος ἂν εἴποι πάντα, ὅσα περ
 E καὶ περὶ τῶν ἀρρένων, ἴσα καὶ τὰς θηλείας ἀσκεῖν δεῖν· καὶ οὐδὲν φοβηθεὶς εἴποιμ' ἂν τοῦτον τὸν λόγον οὔτε ἱππικῆς οὔτε γυμναστικῆς, ὡς ἀνδράσι μὲν πρέπον ἂν εἴη, γυναιξὶ δὲ οὐκ ἂν πρέπον. ἀκούων μὲν γὰρ δὴ μύθους παλαιοὺς πέπεισμαι, τὰ δὲ νῦν ὡς ἔπος εἰπεῖν οἶδα, ὅτι μυριάδες ἀναρίθμητοι γυναικῶν εἰσὶ τῶν περὶ τὸν Πόντον, αἳ Σαυρομάτιδας καλοῦσιν, αἷς οὐχ ἱππῶν μό-
 805 νον ἀλλὰ καὶ τόξων καὶ τῶν ἄλλων ὅπλων κοινωνίᾳ καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἴση προστεταγμένη ἴσως ἀσκεῖται λογισμοὶ δὲ πρὸς τούτοις περὶ τούτων τοιόνδε τινα ἔχω· φημί, εἴπερ ταῦτα οὕτω ξυμβαίνειν ἐστὶ δυνατά, πάντων ἀνοητότατα τὰ νῦν ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν τόποις γίνεσθαι τὸ μὴ πάσῃ ῥώμῃ πάντας ὁμοθυμαδὸν ἐπιτηδεύειν ἄνδρας γυναιξὶ ταῦτά. σχεδὸν γὰρ ὀλίγον πᾶσα ἡμίσεια πόλις ἀντὶ δι-
 B πλασίας οὕτως ἐστὶ τε καὶ γίγνεται ἐκ τῶν αὐτῶν τελῶν καὶ πόνων· καὶ τοι θαυμαστὸν ἂν ἀμάρτημα νομοθέτῃ τοῦτ' αὐτὸ γίγνοιτο.

ΚΛ. Ἐοικέ γε· ἐστὶ μέντοι πάμπολλα ἡμῖν, ὦ ξέने, παρὰ τὰς εἰωθυίας πολιτείας τῶν νῦν λεγομένων.

ΑΘ. Ἀλλὰ γὰρ εἶπον τὸν μὲν λόγον ἑᾶσαι διεξελθεῖν, εὖ διελθόντος δὲ οὕτω τὸ δοκοῦν αἰρεῖσθαι δεῖν.

ΚΛ. Μάλα εἰπές τε ἐμμελῶς πεποίηκάς τ' ἐμὲ τὰ νῦν αὐτὸν ἐμαυτῷ ἐπιπλήττειν, ὅτι ταῦτα εἴρηκα· λέγε οὖν
 C το μετὰ ταῦτα, ὃ τι σοι κεχαρισμένον ἐστίν.

XII. ΑΘ. Τόδε ἔμοιγε, ὦ Κλεινία, ὃ καὶ πρόσθεν εἰ-

πον, ὥς, εἰ μὲν ταῦτα ἦν μὴ ἱκανῶς ἔργοις ἐληλεγμένα ὅτι δυνατά ἐστι γίνεσθαι, τάχα ἦν ἂν τι καὶ ἀντειπεῖν τῷ λόγῳ, νῦν δὲ ἄλλο τί που ζητητέον ἐκείνῳ τῷ τοῦτον τὸν νόμον μηδαμῇ δεχομένῳ, τὸ δ' ἡμέτερον διακέλευμα ἐν τούτοις οὐκ ἀποσβήσεται τὸ μὴ οὐ λέγειν, ὥς δεῖ παιδείας τε καὶ τῶν ἄλλων ὅ τι μάλιστα κοινωνεῖν τὸ θῆλυ γένος D ἡμῖν τῷ τῶν ἀρρένων γένει. καὶ γὰρ οὖν οὕτωςί πως δεῖ περὶ αὐτῶν διανοηθῆναι. φέρε, μὴ μετεχουσῶν ἀνδράσι γυναικῶν κοινῇ τῆς ζωῆς πάσης, μῶν οὐκ ἀνάγκη γενέσθαι γέ τινα τάξιν ἐτέραν αὐταῖς;

ΚΛ. Ἀνάγκη μὲν οὖν.

ΑΘ. Τίνα οὖν ἐμπροσθεν τῶν νῦν ἀποδεδειγμένων θείμην ἂν τῆς κοινωνίας ταύτης, ἣν νῦν αὐταῖς ἡμεῖς προστάττομεν; πότερον ἦν Θρᾶκες ταῖς γυναιξὶ χρῶνται καὶ πολλὰ ἕτερα γένη, γεωργεῖν τε καὶ βουκολεῖν καὶ ποιμαί- E νειν καὶ διακονεῖν μηδὲν διαφερόντως τῶν δούλων; ἢ καθάπερ ἡμεῖς ἅπαντές τε οἱ περὶ τὸν τόπον ἐκείνον; νῦν γὰρ δὴ τό γε παρ' ἡμῖν ὧδὲ ἐστι περὶ τούτων γιγνόμενον· εἰς τινα μίαν οἴκησιν ξυμφορήσαντες τὸ λεγόμενον πάντα χρήματα παρέδομεν ταῖς γυναιξὶ διαταμιεύειν τε καὶ κερκίδων ἄρχειν καὶ πάσης ταλασίας. ἢ τὸ τούτων δὴ διὰ μέσου φῶμεν, ὧ Μέργιλλε, τὸ Λακωνικόν; κόρας μὲν γυμνα- 806 σίων μετόχους οὐσας ἅμα καὶ μουσικῆς ζῆν δεῖν, γυναικας δὲ ἀργοὺς μὲν ταλασίας, ἀσκητικὸν δὲ τινα βίον καὶ οὐδαμῶς φραῦλον οὐδ' εὐτελῆ διαπλέκειν, θεραπειάς δὲ καὶ ταμιείας αὐτὰ καὶ παιδοτροφίας εἰς τι μέσον ἀφικνεῖσθαι· τῶν δὲ εἰς τὸν πόλεμον μὴ κοινωνούσας, ὥστ' οὐδ' εἰ τις ποτε διαμάχεσθαι περὶ πόλεώς τε καὶ παίδων ἀναγκαία· τύχη γίγνοιτο, οὗτ' ἂν τόξων ὥς τινες Ἀμαζόνες οὗτ' ἄλλης κοινωνῆσαι ποτε βολῆς μετὰ τέχνης δυνάμεναι, B οὐδὲ ἀσπίδα καὶ δόρυ λαβοῦσαι μιμήσασθαι τὴν θεόν, ὥς πορθομένης αὐταῖς τῆς πατρὶδος γενναίως ἀντιστάσας

φόβον γε, εἰ μηδὲν μείζον, πολεμίοισι δύνασθαι παρα-
 σκεῖν ἐν τάξει τινὶ κατοφθείσας; Σαυρομάτιδας δὲ οὐδ'
 ἂν το παράπαν τολμήσειαν μιμήσασθαι τοῦτον τὸν τρό-
 πον διαβιοῦσαι, παρὰ γυναικας δὲ αὐτάς ἄνδρες ἂν αἱ
 C ἐκείνων γυναῖκες φανείεν. ταῦτ' οὖν ὑμῶν τοὺς νομοθέ-
 τας ὁ μὲν βουλόμενος ἐπαινεῖν ἐπαινέτω· τὸ δ' ἐμὸν οὐκ
 ἄλλως ἂν λεχθεῖη· τέλεον γὰρ καὶ οὐχὶ ἡμισυν δεῖν τὸν
 νομοθέτην εἶναι, τὸ θῆλυ μὲν ἀφιέντα τρυφᾶν καὶ ἀνα-
 λίσκειν διαίταις ἀτάκτως χρώμενον, τοῦ δὲ ἄρρενος ἐπι-
 μεληθέντα, τελέως σχεδὸν εὐδαίμονος ἡμισυ βίου κατα-
 λείπειν ἀντὶ διπλασίου τῇ πόλει.

ME. Τί δράσομεν, ὦ Κλεινία; τὸν ξένον ἐάσομεν
 τὴν Σπάρτην ἡμῖν οὕτω καταδραμεῖν;

D ΚΑ. Ναί· δεδομένης γὰρ αὐτῷ παρρησίας ἑατέον,
 ἕως ἂν διεξέλθωμεν πάντη ἱκανῶς τοὺς νόμους.

ME. Ὅρθῶς λέγεις.

XIII. ΑΘ. Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα ἤδη σχεδὸν ἐμὸν
 πειρᾶσθαι φράζειν;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τίς δὴ τρόπος ἀνθρώποις γίγνοιτ' ἂν τοῦ βίου,
 οἷσι τὰ μὲν ἀναγκαῖα εἴη κατεσκευασμένα μέτρια, τὰ δὲ
 τῶν τεχνῶν ἄλλοις παραδεδομένα, γεωργίαι δὲ ἐκδεδομέ-
 E ναι δούλοις ἀπαρχῇν τῶν ἐκ τῆς γῆς ἀποτελοῦσιν ἱκανὴν
 ἀνθρώποις· ζῶσι κοσμίως, ξυσσίτια δὲ κατεσκευασμένα
 εἴη χωρὶς μὲν τὰ τῶν ἀνδρῶν, ἐγγὺς δ' ἐχόμενα τὰ τῶν
 αὐτοῖς οἰκείων, παίδων τε ἅμα θηλειῶν καὶ τῶν μητέρων
 αὐταῖς· ἄρχουσι δὲ καὶ ἀρχούσαις εἴη προστεταγμένα
 λύειν ταῦτα ἐκάστοις τὰ ξυσσίτια πάντα καθ' ἑκάστην
 ἡμέραν θεασαμένους καὶ ἰδόντας τὴν διαγωγὴν τὴν τῶν
 ξυσσίτων, μετὰ δὲ ταῦτα σπείσαντας τὸν τε ἄρχοντα καὶ
 807 τοὺς ἄλλους, οἷς ἂν τυγχάνῃ θεοὺς ἢ τότε νύξ τε καὶ ἡμέρα
 καθιερωμένη, κατὰ ταῦτα οὕτως οἰκαδε πορεύεσθαι; τοῖς

δὴ ταύτῃ κεκοσμημένοις ἄρα οὐδὲν λειπομένον ἐστὶν ἀναγκαῖόν τε ἔργον καὶ παντάπασι προσήκον, ἀλλ' ἐν τρόπῳ βοσκήματος ἕκαστον παινόμενον αὐτῶν δεῖ ξῆν; οὐκ οὐν τό γε δίκαιον φαμέν οὐδὲ καλόν, οὐδ' οἷόν τε τὸν ζῶντα οὕτως ἀτυχήσαι τοῦ ~~προσήκοντος~~ προσήκει δὲ ἀργῶ καὶ ῥαθύμως καταπεπιασμένῳ ζῶν σχεδὸν ὑπ' ἄλλου διαρ- B
 πασθῆναι ζώου τῶν σφόδρα τετραυχωμένων μετὰ ἀνδρείας τε ἅμα καὶ τῶν πόνων. ταῦτα οὖν δὴ δι' ἀκριβείας μὲν ἱκανῆς, ὥς καὶ νῦν, εἰ ζητοῖμεν ἄν, ἴσως οὐκ ἂν ποτε γέ-
 νοιτο, μέχρι περ ἂν γυναικὲς τε καὶ παῖδες οἰκήσεις τε ἰδῇαι καὶ ἰδίως ἅπαντ' ἢ τὰ τοιαῦτα ἑκάστοις ἡμῶν κατεσκευα-
 σμένα· τὰ δὲ μετ' ἐκείν' αὖ δεύτερα τὰ νῦν λεγόμενα εἰ γίγνοιτο ἡμῖν, γίγνοιτο ἂν καὶ μάλα μετρίως· ἔργον δὲ δὴ C
 τοῖς οὕτω ζῶσιν φαμεν οὐ τὸ σμικρότατον οὐδὲ τὸ φανλό-
 τατον λείπεσθαι, μέγιστον δὲ πάντων εἶναι προστεταγμέ-
 νον ὑπὸ δικαίου νόμου· τοῦ γὰρ πᾶσαν τῶν ἄλλων πάν-
 των ἔργων βίου ἀσχολίαν παρασκευάζοντος, τοῦ Πυθιά-
 δος τε καὶ Ὀλυμπιάδος νίκης ὀρεγομένου, διπλασίας τε καὶ ἔτι πολλῶ πλέονος ἀσχολίας ἐστὶ γέμων ὁ περὶ τὴν τοῦ σώματος πάντως καὶ ψυχῆς εἰς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν βίος εἰ-
 ρημένος ὀρθότατα. πάρεργον γὰρ οὐδὲν δεῖ τῶν ἄλλων D
 ἔργων διακώλυμα γίνεσθαι τῶν τῷ σώματι προσηκόν-
 των εἰς ἀπόδοσιν πόνων καὶ τροφῆς, οὐδ' αὖ ψυχῇ μαθη-
 μάτων τε καὶ ἐθῶν, πᾶσα δὲ νύξ τε καὶ ἡμέρα σχεδὸν οὐκ ἐστὶν ἱκανὴ τοῦτ' αὐτὸ πράττοντι τὸ τέλεόν τε καὶ ἱκανὸν αὐτῶν ἐκλαμβάνειν· οὕτω δὴ τούτων πεφυκότων τάξιν δεῖ γίνεσθαι πᾶσι τοῖς ἐλευθέροις τῆς διατριβῆς περὶ τὸν χρόνον ἅπαντα, σχεδὸν ἀρξάμενον ἐξ ἑω μέχρι τῆς ἑτέρας E
 αἰετὶ ξυνεχῶς ἑω τε καὶ ἡλίου ἀνατολῆς. πολλὰ μὲν οὖν καὶ πικρὰ καὶ σμικρὰ λέγων ἂν τις νομοθέτης ἀσκήμων φαί-
 νοιτο περὶ τῶν κατ' οἰκίαν διοικήσεων, τὰ τε ἄλλα καὶ ἅσα νύκτωρ ἀϋπνίας πέρι πρέπει τοῖς μέλλουσι διὰ τέλους

φυλάξειν πᾶσαν πόλιν ἀκριβῶς. τὸ γὰρ ὅλην διατελεῖν
 ἡντινοῦν νύκτα εὐδοντα καὶ ὄντινοῦν τῶν πολιτῶν, καὶ
 808 μὴ φανερόν εἶναι πᾶσι τοῖς οἰκέταις ἐγειρόμενόν τε καὶ
 ἐξανιστάμενον αἰεὶ πρῶτον, τοῦτο αἰσχρὸν δεῖ δεδόχθαι
 πᾶσι καὶ οὐκ ἐλευθέρου, εἰτ' οὐκ νόμον εἴτ' ἐπιτήδευμα
 τὸ τοιοῦτον καλεῖν ἐστὶ χρεῶν· καὶ δὴ καὶ δέσποιναν ἐν
 οἰκίᾳ ὑπὸ θεραπααινίδων ἐγείρεσθαί τινων καὶ μὴ πρῶτην
 αὐτὴν ἐγείρειν τὰς ἄλλας, αἰσχρὸν λέγειν χρῆ πρὸς αὐ-
 τοὺς δοῦλόν τε καὶ δούλην καὶ παῖδα καὶ εἰ πως ἦν οἷόν
 τε ὅλην καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν. ἐγειρομένους δὲ νύκτωρ
 B δεῖ πάντας πράττειν τῶν τε πολιτικῶν μέρη πολλὰ καὶ
 τῶν οἰκονομικῶν, ἄρχοντας μὲν κατὰ πόλιν, δεσποίνας δὲ
 καὶ δεσπότας ἐν ἰδίαις οἰκίαις. ὕπνος γὰρ δὴ πολλὺς οὔτε
 τοῖς σώμασιν οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν οὐδ' αὖ ταῖς πρά-
 ξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἀρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν.
 καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ
 μὴ ζῶντος· ἀλλ' ὅστις τοῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τοῦ φρονεῖν
 μάλιστα ἐστὶ κηδεμών, ἐργήγορε χρόνον ὥς πλεῖστον, τὸ
 C πρὸς ὑγίειαν αὐτοῦ μόνον φυλάττων χρήσιμον· ἐστὶ δ'
 οὐ πολὺ, καλῶς εἰς ἔθος ἰόν. ἐργηγορότερες δὲ ἄρχοντες
 ἐν πόλεσι νύκτωρ φοβεροὶ μὲν κακοῖς πολεμίοις τε ἅμα
 καὶ πολίταις, ἀγαστοὶ δὲ καὶ τίμιοι τοῖς δικαίοις τε καὶ
 σῶφροσιν, ὠφέλιμοι δὲ αὐτοῖς τε καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει.

XIV. Νυνὲ μὲν δὴ διαγομένη τοιαύτῃ τις πρὸς πᾶσι
 τοῖς εἰρημένοισι ἀνδρεῖαν ἄν τινα προσπαρέχοιτο ταῖς
 ψυχαῖς ἐκάστων τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν· ἡμέρας δὲ ὀρθρου
 D τε ἐπανιόντων παῖδας μὲν πρὸς διδασκάλους πον τρέπε-
 σθαι χρεῶν, ἄνευ ποιμένος δὲ οὔτε πρόβατα οὔτ' ἄλλο
 οὐδὲν πω βιωτέον, οὐδὲ δὴ παῖδας ἄνευ τινῶν παιδαγω-
 γῶν οὐδὲ δούλους ἄνευ δεσποτῶν. ὁ δὲ καὶ πάντων θη-
 ρίων ἐστὶ δυσμεταχειριστότατον· ὅσῳ γὰρ μάλιστα ἔχει
 πηγὴν τοῦ φρονεῖν μήπω κατηρτυμένην, ἐπίβουλον καὶ

δριμὺ καὶ ὑβριστότατον θηρίων γίνεταί· διὸ δὴ πολλοὶς
 αὐτὸ οἶον χαλινοῖς τισὶ δεῖ δεσμεύειν, πρῶτον μὲν, τρο- E
 φῶν καὶ μητέρων ὅταν ἀπαλλάττηται, παιδαγωγοῖς παι-
 δίας καὶ νηπιότητος χάριν, ἔτι δ' αὖ τοῖς διδάσκουσι καὶ
 ὀτιοῦν καὶ μαθήμασιν ὥς ἐλευθέρον ὥς δ' αὖ δοῦλον,
 πᾶς ὁ προστυγχάνων τῶν ἐλευθέρων ἀνδρῶν κολαζέτω
 τὸν τε παῖδα αὐτὸν καὶ τὸν παιδαγωγὸν καὶ τὸν διδάσκα-
 λον, ἔάν ἑξαπαρθᾶνῃ τις τι τούτων. ἂν δ' αὖ προστυγχά-
 νων τις μὴ κολάξῃ τῇ δίκῃ, ὀνειδίζει μὲν ἐνεχέσθω πρῶτον
 τῷ μεγίστῳ, ὁ δὲ τῶν νομοφυλάκων ἐπὶ τὴν τῶν παίδων
 ἀρχὴν ἡρημένος ἐπισκοπεῖτω τοῦτον τὸν ἐντυγχάνοντα 809
 οἷς λέγομεν καὶ μὴ κολάζοντα θεὸν κολάξειν ἢ κολάζοντα
 μὴ κατὰ τρόπον, βλέπων δὲ ἡμῖν ὅξυ καὶ διαφερόντως
 ἐπιμελούμενος τῆς τῶν παίδων τροφῆς κατευθυνέτω τὰς
 φύσεις αὐτῶν, αἰετρεῖων πρὸς τὰ γαθὸν κατὰ νόμους.
 τοῦτον δὲ αὐτὸν αὖ πῶς ἂν ἡμῖν ὁ νόμος αὐτὸς παιδεύ-
 σειεν ἱκανῶς; νῦν μὲν γὰρ δὴ εἰρηκέν οὐδέν πω σαφές
 οὐδὲ ἱκανόν, ἀλλὰ τὰ μὲν, τὰ δ' οὐ· δεῖ δὲ εἰς δύναμιν B
 μηδὲν παραλείπειν αὐτῷ, πάντα δὲ λόγον ἀφερμηνεύειν,
 ἵνα οὗτος τοῖς ἄλλοις μηνυτῆς τε ἅμα καὶ τροφεὺς γίννη-
 ται. τὰ μὲν οὖν θῆ χορείας πέρι μελῶν τε καὶ ὀρχήσεως
 ἐρρήθη, τίνα τύπον ἔχοντα ἐκλεπτεᾶ τέ ἐστι καὶ ἐπ' ἀνδρ-
 θωτέα καὶ καθιερωτέα· τὰ δὲ ἐν γράμμασι μὲν ὄντα, ἅνεν
 δὲ μέτρων, ποῖα καὶ τίνα μεταχειρίζεσθαι χρήσοι τρόπον,
 ὃ ἄριστε τῶν παίδων ἐπιμελητέα, τοὺς ὑπὸ σοῦ τρεφεομέ- C
 νους, οὐκ εἰρήκαμεν. καὶ τοι τὰ μὲν περὶ τὸν πόλεμον, ἃ
 δεῖ μανθάνειν τε αὐτοὺς καὶ μελετᾶν, ἔχεις τῷ λόγῳ; τὰ
 δὲ περὶ τὰ γράμματα πρῶτον καὶ δευτέρον λύρας πέρι καὶ
 λογισμῶν, ὧν ἔφαμεν δεῖν, ὅσα τε πρὸς πόλεμον καὶ οἰκοπο-
 μίαν καὶ τὴν κατὰ πόλιν διοίκησιν χρῆναι ἐκάστους λαβεῖν,
 καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ ταῦτα ἔτι τὰ χρήσιμα τῶν ἐν ταῖς περιό-
 δοις τῶν θείων, ἄστρων τε πέρι καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, ὅσα

- D διοικεῖν ἀναγκαῖόν ἐστι περὶ ταῦτα πάσῃ πόλει — τίνων δὴ περὶ λέγομεν; ἡμερῶν τάξεως εἰς μηνῶν περιόδους καὶ μηνῶν εἰς ἕκαστον τὸν ἐνιαυτόν, ἵνα ὦραι καὶ θυσίαι καὶ ἔορται τὰ προσήκοντ' ἀπολαμβάνουσιν ἑαυταῖς ἕκασται τῷ κατὰ φύσιν ἄρχεσθαι, ζῶσαν τὴν πόλιν καὶ ἐργηγορῶσαν παρεχόμεναι, θεοῖς μὲν τὰς τιμὰς ἀποδιδῶσι, τοὺς δὲ ἀνθρώπους περὶ αὐτὰ μᾶλλον ἐμφορὰς ἀπεργάζονται — ταῦτα οὐπω σοι πάντα ἱκανῶς, ὦ φίλε, παρὰ τοῦ νομο-
- E θέτου διείρηται· πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν τοῖς μετὰ ταῦτα μέλλουσι ῥηθήσεσθαι. γραμμάτων εἶπομεν ὥς οὐχ ἱκανῶς ἔχεις περὶ τὸ πρῶτον, ἐπικαλοῦντές τι τῇ λέξει τόδε, ὥς οὐπω διείρηκέ σοι, πότερον εἰς ἀκρίβειαν τοῦ μαθήματος ἰτέον τὸν μέλλοντα πολίτην ἔσεσθαι μέτριον ἢ το παρὰπαν οὐδὲ προσοιστέον· ὥς δ' αὐτως καὶ περὶ λύραν προσοιστέον μέντοι νῦν φαμέν. εἰς μὲν γράμματα παιδὶ δεκτεῖ σχεδὸν ἐνιαυτοὶ τρεῖς, λύρας δὲ ἄψασθαι τρία μὲν
- 810 ἔτη καὶ δέκα γεγενοσιν ἄρχεσθαι μέτριος ὁ χρόνος, ἐμμεῖναι δὲ ἕτερα τρία. καὶ μήτε πλείω τούτων μήτ' ἐλάττω πατρὶ μηδ' αὐτῷ, φιλομαθοῦντι μηδὲ μισοῦντι, περὶ ταῦτα ἐξέστω μεῖζω μηδ' ἐλάττω διατριβὴν ποιῆσθαι παρὰ νομον· ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἄτιμος τῶν παιδείων ἔστω τιμῶν, ἃς ὀλίγον ὕστερον ῥητέον. μανθάνειν δὲ ἐν τοῖς τοῖς χρόνοις δὴ τί ποτε δεῖ τοὺς νέους καὶ διδάσκειν αὐ τοὺς διδασκάλους, τοῦτο αὐτὸ πρῶτον μάνθανε.
- B γράμματα μὲν τοίνυν χρὴ τὸ μέχρι τοῦ γράψαι τε καὶ ἀναγνῶναι δυνατόν εἶναι διαπονεῖν· πρὸς τάχος δὲ ἢ κάλλος ἀπηκριβῶσθαί τισιν, οἷς μὴ φύσις ἐπέσπευσεν ἐν τοῖς τεταγμένοις ἔτεσι, χαίρειν ἔαν. πρὸς δὲ δὴ μαθήματα ἄλυστα ποιητῶν κείμενα ἐν γράμμασι, τοῖς μὲν μετὰ μέτρων, τοῖς δ' ἄνευ ῥυθμῶν τμημάτων, ἃ δὴ συγγράμματα κατὰ λόγον εἰρημένα μόνον, τητῶμενα ῥυθμοῦ τε καὶ ἀρ-
- C μονίας, σφαλερὰ γράμμαθ' ἡμῖν ἐστὶ παρὰ τινῶν τῶν

πολλῶν τοιούτων ἀνθρώπων καταλελειμμένα· οἷς, ὦ πάντων βέλτιστοι νομοφύλακες, τί χρήσεσθε; ἢ τί ποθ' ὑμῖν ὁ νομοθέτης χρῆσθαι προστάξας ὀρθῶς ἂν τάξεις; καὶ μάλα ἀπορήσειν αὐτὸν προσδοκῶ.

ΚΑ. Τί ποτε τοῦτ', ὦ ξένη, φαίνει πρὸς σαντὸν ὄντως ἡπορηκὸς λέγειν;

ΑΘ. Ὅρθῶς ὑπέλαβες, ὦ Κλεινία. πρὸς δὲ δὴ κοινωνοὺς ὑμᾶς ὄντας περὶ νόμων ἀνάγκη τό τε φαινόμενον εὖπορον καὶ τὸ μὴ φράζειν.

ΚΑ. Τί οὖν; τί περὶ τούτων νῦν καὶ ποῖόν τι πεπον- D
θῶς λέγεις;

ΑΘ. Ἐρῶ δὴ· στόμασι γὰρ πολλάκις μυρίοις ἐναντία λέγειν οὐδαμῶς εὖπορον.

ΚΑ. Τί δέ; σμικρὰ καὶ ὀλίγον δοκεῖ σοι τὰ ἔμπροσθεν ἡμῖν εἰρημένα περὶ νόμων κεῖσθαι τοῖς πολλοῖς ὑπε-
ναντία;

ΑΘ. Καὶ μάλα ἀληθὲς τοῦτό γε λέγεις· κελεύεις γὰρ δὴ με, ὥς ἐμοὶ φαίνεται, τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἐχθοδοποῦ γε-
γυίας πολλοῖς, ἴσως δ' οὐκ ἐλάττωσιν ἑτέροις προσφιλοῦς, E
εἰ δὲ ἐλάττωσιν, οὐκουν χεῖροσί γε, μεθ' ὧν διακελεύει με παρακινδυνεύοντά τε καὶ θαρροῦντα τὴν νῦν ἐκ τῶν παρ-
όντων λόγων τετμημένην ὁδὸν τῆς νομοθεσίας πορεύε-
σθαι μὴδὲν ἀνιέντα.

ΚΑ. Τί μὴν;

XV. ΑΘ. Οὐ τοίνυν ἀνίημι· λέγω μὴν, ὅτι ποιηταί
τε ἡμῖν εἰσὶ τινες ἐπ' αὐτῶν ἑξαμέτρων ἀμύπολλοι καὶ τριμέ-
τρων καὶ πάντων δὴ τῶν λεγομένων μέτρων, οἳ μὲν ἐπὶ
σπουδῇ, οἳ δ' ἐπὶ γέλῳτα ὠρμηκότες, ἐν οἷς φάσι θεῖν οἱ
πολλάκις μυριοὶ τοὺς ὀρθῶς παιδευομένους τῶν νέων
τρέφειν καὶ διακορεῖς ποιεῖν, πολυηκόους τ' ἐν ταῖς ἀνα-
γνώσεσι ποιοῦντας καὶ πολυμαθεῖς, ὅλους ποιητὰς ἐκμαν- 811
θάνοντας· οἳ δὲ ἐκ πάντων κεφάλαια ἐκλῆξαντες καὶ τινας

ὅλας ῥήσεις εἰς ταὐτὸ ξυναγαγόντες ἐκμανθάνειν φασὶ
δεῖν εἰς μνήμην τιθεμένους, εἰ μέλλει τις ἀγαθὸς ἡμῖν καὶ
σοφὸς ἐκ πολυπειρίας καὶ πολυμαθίας γενέσθαι. τούτοις
δὴ σὺ κελεύεις ἐμὲ τὰ νῦν παρρησιαζόμενον ἀποφαίνε-
σθαι, τί τε καλῶς λέγουσιν καὶ τί μὴ;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Τί δὴ ποτ' ἂν οὖν περὶ ἀπάντων τούτων ἐνὶ
B λόγῳ φράζων εἴπομι' ἂν ἱκανόν; οἶμαι μὲν τὸ τοιόνδε
σχεδόν, ὃ καὶ πᾶς ἂν μοι συγχωρήσειε, πολλὰ μὲν ἕκαστον
τούτων εἰρηκέναι καλῶς, πολλὰ δὲ καὶ τούναντίον· εἰ δ'
οὔτω τοῦτ' ἔχει, κίνδυνόν φημι εἶναι φέρουσιν τοῖς παισὶ
τὴν πολυμαθίαν.

ΚΛ. Πῶς οὖν καὶ τί παραινολῆς ἂν τῷ νομοφύλακι;

ΑΘ. Τοῦ πέρι λέγεις;

ΚΛ. Τοῦ πρὸς τί παράδειγμά ποτε ἀποβλέψας ἂν τὸ
μὲν ἐφ' πάντα μανθάνειν τοὺς νέους, τὸ δ' ἀποκωλύοι
C λέγε καὶ μηδὲν ἀπόκνει λέγων.

ΑΘ. Ὡ γὰρ δὲ Κλεινία, κινδυνεύω κατὰ γέ τινα τρό-
πον εὐτυχηκέναι.

ΚΛ. Τοῦ δὴ πέρι;

ΑΘ. Τοῦ μὴ παντάπασι παραδείγματος ἀπορεῖν.
νῦν γὰρ ἀποβλέψας πρὸς τοὺς λόγους, οὓς ἐξ ἔω μέχρι
δεῦρο δὴ διεληλύθαμεν ἡμεῖς, ὥς μὲν ἐμοὶ φαινόμεθα,
οὐκ ἄνευ τινὸς ἐπιπνοίας θεῶν, ἔδοξαν δ' οὖν μοι παντά-
πασι ποιήσειε τινὲ προσομοίως εἰρησθαι· καὶ μοι ἴσως
D οὐδὲν θαυμαστὸν πάθος ἐπῆλθε, λόγους οἰκείους οἶον
ἀθρόους ἐπιβλέψαντι μάλα ἡσθῆναι· τῶν γὰρ δὴ πλεί-
στων λόγων, οὓς ἐν ποιήμασιν ἢ χυδῆν οὔτως εἰρημένους
μεμάθηκα καὶ ἀκήκοα, πάντων μοι μετριώτατοί γε εἶναι
κατεφάνησαν καὶ προσήκοντες τὰ μάλιστα ἀκούειν νέοις.
τῷ δὴ νομοφύλακί τε καὶ παιδευτῇ παράδειγμα οὐκ ἂν
ἔχοιμι, ὥς οἶμαι, τούτου βέλτιον φράζειν, ἢ ταῦτά τε δι-

δάσκειν παρακελεύεσθαι τοῖσι διδασκάλοις τοὺς παῖδας
τά τε τούτων ἐχόμενα καὶ ὅμοια, ἂν ἄρα που περιτυγχάνη
ποιητῶν τε ποιήματα διεξῶν καὶ γεγραμμένα καταλογά-
δην ἢ καὶ φιλοῶς οὕτως ἄνευ τοῦ γεγράφθαι λεγόμενα,
ἀδελφά που τούτων τῶν λόγων, μὴ μεθιδναὶ τρόπῳ ρη-
δενί, γράφεσθαι δέ· καὶ πρῶτον μὲν τοὺς διδασκάλους
αὐτοὺς ἀναγκάζειν μανθάνειν καὶ ἐπαινεῖν, οὓς δ' ἂν μὴ
ἀρέσκη τῶν διδασκάλων, μὴ χρησθαι τούτοις συνεργοῖς,
οὓς δ' ἂν τῷ ἐπαίνῳ συμψήφους ἔχη, τούτοις χρώμενον
τοὺς νέους αὐτοῖς παραδιδόναι διδάσκειν τε καὶ παιδεύειν.
οὗτός μοι μῦθος ἐνταῦθα καὶ οὕτω τελευτάτω, περὶ γράμ- 812
ματιστῶν τε εἰρημένος ἅμα καὶ γραμμάτων.

ΚΑ. Κατὰ μὲν τὴν ὑπόθεσιν, ὃ ξένε, ἐμοίγε οὐ
φαινόμεθα ἐκτὸς πορεύεσθαι τῶν ὑποτεθέντων λόγων·
εἰ δὲ τὸ ὅλον κατορθοῦμεν ἢ μὴ, χαλεπὸν ἴσως δισχυρί-
ζεσθαι.

ΑΘ. Τότε γάρ, ὦ Κλεινία, τοῦτό γ' αὐτὸ ἔσται κα-
ταφανέστερον, ὥς εἰκός; ὅταν, ὃ πολλάκις εἰρήκαμεν, ἐπὶ
τέλος ἀφικώμεθα πάσης τῆς διεξόδου περὶ νόμων.

ΚΑ. Ὅρθως.

Β

XVI. ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ μετὰ τὸν γραμματιστὴν ὁ κι-
θαριστὴς ἡμῖν προσρητέος;

ΚΑ. Τί μήν;

ΑΘ. Τοῖς κιθαρισταῖς μὲν τοίνυν ἡμᾶς δοκῶ τῶν
ἐμπροσθεν λόγων ἀναμνησθέντας τὸ προσῆκον νεῖμαι τῆς
τε διδασκαλίας ἅμα καὶ πάσης τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα παι-
δεύσεως.

ΚΑ. Πόλιν δὴ πέρι λέγεις;

ΑΘ. Ἐφάμεν, οἶμαι, τοὺς τοῦ Διονύσου τοὺς ἐξη-
κοντούτας ᾠδοὺς διαφερόντως εὐαισθήτους δεῖν γεγρονέ-
ναι περὶ τε τοὺς ῥυθμοὺς καὶ τὰς τῶν ἁρμονιῶν συστά- C
σεις, ἵνα τὴν τῶν μελῶν μέμησιν τὴν εὖ καὶ τὴν κακῶς

μεμιμημένην, ἐν τοῖς παθήμασιν ὅταν ψυχὴ γίγνηται, τὰ τε τῆς ἀγαθῆς ὁμοιώματα καὶ τὰ τῆς ἐναντίας ἐκλέξασθαι δυνατὸς ὢν τις τὰ μὲν ἀποβάλλῃ, τὰ δὲ προσφέρων εἰς μέσον ὕμνῃ καὶ ἐπάρθῃ ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς, προκαλούμενος ἐκάστους εἰς ἀρετῆς ἐπέσθαι κτῆσιν συνακολουθοῦντας διὰ τῶν μιμήσεων.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

D ΑΘ. Τούτων τοίνυν δεῖ χάριν τοῖς φθόγγοις τῆς λύρας προσχορῆσθαι, σαφηνείας ἕνεκα τῶν χορδῶν, τὸν τε κιθαριστὴν καὶ τὸν παιδευόμενον, ἀποδιδόντας πρόσχορδα τὰ φθέγματα τοῖς φθέγμασι· τὴν δ' ἑτεροφωνίαν καὶ ποικιλίαν τῆς λύρας, ἅλλα μὲν μέλη τῶν χορδῶν λεισῶν, ἅλλα δὲ τοῦ τὴν μελωδίαν ξυνθέντος ποιητοῦ, καὶ δὴ καὶ πυκνότητα μανότητι καὶ τάχος βραδυτήτι καὶ ὀξύτητα βαρύτητι ξύμφωνον καὶ ἀντίφωνον παρεχομένους,

E καὶ τῶν ῥυθμῶν ὡσαύτως παντοδαπὰ ποικίλματα προσαρμόττοντας τοῖσι φθόγγοις τῆς λύρας, πάντα οὖν τὰ τοιαῦτα μὴ προσφέρειν τοῖς μέλλουσιν ἐν τρισὶν ἔτεσι τὸ τῆς μουσικῆς χρήσιμον ἐκλήψεσθαι διὰ τάχους. τὰ γὰρ ἐναντία ἄλληλα ταράττοντα δυσμάθειαν παρέχει, δεῖ δὲ ὅτι μάλιστα εὐμαθεῖς εἶναι τοὺς νέους· τὰ γὰρ ἀναγκαῖα οὐ σμικρὰ οὐδ' ὀλίγα αὐτοῖς ἐστὶ προστεταγμένα μαθήματα, δειξέι δὲ αὐτὰ προῖων ὁ λόγος ἅμα τῷ χρόνῳ. ἅλλα ταῦτα μὲν οὕτω περὶ τῆς μουσικῆς ἡμῖν ὁ παιδευτὴς ἐπιμελείσθω· τὰ δὲ μελῶν αὐτῶν αὐ καὶ ῥημάτων, οἷα τοὺς χορο-

813 διδασκάλους καὶ ἃ δεῖ διδάσκειν, καὶ ταῦτα ἡμῖν ἐν τοῖς πρόσθεν διείρηται πάντα, ἃ δὴ καθιερωθέντα ἔφαμεν δεῖν, ταῖς ἑορταῖς ἕκαστα ἀρμόττοντα, ἡδονὴν εὐτυχὴ ταῖς πόλεσι παραδιδόντα ὠφελείν.

ΚΑ. Ἀληθῆ καὶ ταῦτα διείρηκας.

ΑΘ. Ἀληθέστατα τοίνυν καὶ ταῦθ' ἡμῖν παραλαβὼν ὁ περὶ τὴν μουσικὴν ἄρχων αἰρεθεὶς ἐπιμελείσθω μετὰ

τύχης εὐμενοῦς, ἡμεῖς δὲ ὀρχήσεώς τε πέρι καὶ ὅλης τῆς περὶ τὸ σῶμα γυμναστικῆς πρὸς τοῖς ἐμπροσθεν εἰρημέ- νοις ἀποδῶμεν· καθάπερ μουσικῆς τὸ διδασκαλικὸν ὑπό- B λοιπον ὃν ἀπέδομεν, ὡσαύτως ποιῶμεν καὶ γυμναστικῆς. τοὺς γὰρ παῖδας τε καὶ τὰς παῖδας ὀρχεῖσθαι δὴ δεῖ καὶ γυμνάζεσθαι μανθάνειν· ἥ γάρ;

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τοῖς μὲν τοίνυν παισὶν ὀρχησταί, ταῖς δὲ ὀρ- χηστρίδες ἂν εἶεν πρὸς τὸ διακονεῖν οὐκ ἀνεπιτηδειό- τερον.

ΚΑ. Ἔστω δὴ ταύτη.

ΑΘ. Πάλιν δὴ τὸν τὰ πλείστα ἔχοντα πράγματα κα- λῶμεν, τὸν τῶν παίδων ἐπιμελητήν, ὃς τῶν τε περὶ μου- C σικὴν τῶν τε περὶ γυμναστικὴν ἐπιμελούμενος οὐ πολλὴν ἔξει σχολήν.

ΚΑ. Πῶς οὖν δυνατὸς ἔσται πρεσβύτερος ὢν τοσού- των ἐπιμελεῖσθαι;

XVII. ΑΘ. Ῥαδίως, ὦ φίλε. ὁ νόμος γὰρ αὐτῷ δέδωκε καὶ δώσει προσλαμβάνειν εἰς ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν τῶν πολιτῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν οὓς ἂν ἐθέλῃ, γνώσεται δὲ οὓς δεῖ καὶ βουλήσεται μὴ πλημμελεῖν εἰς ταῦτα αἰδού- μενος ἐμφρόνως καὶ γιγνώσκων τῆς ἀρχῆς τὸ μέγεθος, D λογισμῷ τε ξυνών, ὥς εὖ μὲν τραφέντων καὶ τρεφομένων τῶν νέων πάντα ἡμῖν κατ' ὀρθὸν πλεῖ, μὴ δέ, οὐτ' εἰπεῖν ἄξιον οὐδ' ἡμεῖς λέγομεν, ἐπὶ καινῇ πόλει τοὺς σφόδρα φιλομαντευστὰς σεβόμενοι. πολλὰ μὲν οὖν ἡμῖν καὶ περὶ τούτων εἴρηται, τῶν περὶ τὰς ὀρχήσεις καὶ περὶ πᾶσαν τὴν τῶν γυμνασίων κίνησιν· γυμνάσια γὰρ τίθεμεν καὶ τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἅπαντα τοῖς σώμασι διακονήματα τοξι- κῆς τε καὶ πάσης ῥίψεως καὶ πελταστικῆς καὶ πάσης ὅπλο- E μαχίας καὶ διεξόδων τακτικῶν καὶ ἀπάσης πορείας στρα- τοπέδων καὶ στρατοπεδεύσεων καὶ ὅσα εἰς ἱππικὴν μαθή-

ματα συνταίνει. πάντων γὰρ τούτων διδασκάλους τε εἶναι
 δεῖ κοινούς, ἀρτυμένους μισθὸν παρὰ τῆς πόλεως, καὶ
 τούτων μαθητὰς τοὺς ἐν τῇ πόλει παῖδας τε καὶ ἄνδρας,
 καὶ κόρας καὶ γυναῖκας πάντων τούτων ἐπιστήμονας, κό-
 ρας μὲν οὖσας ἔτι παῖσαν τὴν ἐν ὀπλοῖς ὄρχησιν καὶ μάχην
 μεμελετηκυίας, γυναῖκας δὲ διεξοδῶν καὶ τάξεων καὶ θέ-
 814 σεως καὶ ἀναιρέσεως ὀπλῶν ἡμμένας, εἰ μηδενὸς ἔνεκα,
 ἀλλ' εἴ ποτε δεήσῃς πανδημεὶ πάσῃ τῇ δυνάμει καταλεί-
 ποντας τὴν πόλιν ἔξω στρατεύεσθαι, τοὺς φυλάξοντας
 παῖδας τε καὶ τὴν ἄλλην πόλιν ἱκανοὺς εἶναι τό γε τοσοῦ-
 τον, ἣ καὶ τὸνναντίον, ὧν οὐδὲν ἀπώμοτον, ἔξωθεν πο-
 λεμίους εἰσπεσόντας ῥώμῃ τινὶ μεγάλῃ καὶ βίᾳ, βαρβάρους
 εἴτε Ἕλληνας, ἀνάγκην παρασχεῖν περὶ αὐτῆς τῆς πόλεως
 B τὴν διαμάχην γίνεσθαι, πολλή που κακία πολιτείας, οὐ-
 τως αἰσχροῦς τὰς γυναῖκας εἶναι τετραμμένας, ὥς μηδ'
 ὥσπερ ὄρνιθας περὶ τέκνων μαχομένας πρὸς ὅτιοῦν τῶν
 ἰσχυροτάτων θηρίων ἐθέλειν ἀποθνήσκειν τε καὶ πάντας
 κινδύνους κινδυνεύειν, ἀλλ' εὐθύς πρὸς ἰερὰ φερομένας
 πάντας βωμούς τε καὶ ναοὺς ἐμπιπλάναι καὶ δόξαν τοῦ
 τῶν ἀνθρώπων γένους καταχεῖν, ὥς πάντων δειλότατον
 φύσει θηρίων ἐστίν.

ΚΑ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὃ ξέने, οὐδαμῶς εὖσχημον
 C γίγνοιτ' ἄν, τοῦ κακοῦ χωρὶς, τοῦτο ἐν πόλει ὅπου γί-
 γνοιτο.

ΑΘ. Οὐκοῦν τιθῶμεν τὸν νόμον τοῦτον, μέχρι γε
 τοσοῦτου μὴ ἀμελεῖσθαι τὰ περὶ τὸν πόλεμον γυναῖξι
 δεῖν, ἐπιμελεῖσθαι δὲ πάντας τοὺς πολίτας καὶ τὰς πο-
 λιτίδας;

ΚΑ. Ἐγὼ γοῦν συγχωρῶ.

ΑΘ. Πάλης τοίνυν τὰ μὲν εἰπομεν, ὃ δ' ἐστὶ μέγι-
 στον, ὥς ἐγὼ φαίην ἄν, οὐκ εἰρήκαμεν, οὐδ' ἐστι ῥᾷδιον
 ἄνευ τοῦ τῷ σώματι δεικνύντα ἅμα καὶ τῷ λόγῳ φράζειν.

τοῦτ' οὖν τότε κρινουῖμεν, ὅταν ἔργῳ λόγος ἀκολουθήσας D
μηνύσῃ τι σαφές τῶν τε ἄλλων ὧν εἴρηκε πέρι καὶ ὅτι τῇ
πολεμικῇ μάχῃ πασῶν κινήσεων ὄντως ἐστὶ ξυγγενὴς πολὺ
μάλισθ' ἡμῖν ἢ τοιαύτη πάλη, καὶ δὴ καὶ ὅτι δεῖ ταύτην
ἐκείνης χάριν ἐπιτεθεῖν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνην ταύτης ἐνεκα
μανθάνειν.

ΚΑ. Καλῶς τοῦτό γε λέγεις.

XVIII. ΑΘ. Νῦν δὴ τῆς μὲν περὶ παλαιστραν δυνά-
μεως τὸ μέχρι δεῦρ' ἡμῖν εἰρήσθω· περὶ δὲ τῆς ἄλλης κι-
νήσεως παντὸς τοῦ σώματος, ἧς τὸ πλαῖστον μέρος ὄρχη- E
σίν τινὰ τις προσαγορεύων ὀρθῶς ἂν φθέγγοιτο, δύο μὲν
αὐτῆς εἶδη χρὴ νομίζειν εἶναι, τὴν μὲν τῶν καλλιόνων
σωμάτων ἐπὶ τὸ σεμνὸν μιμουμένην, τὴν δὲ τῶν αἰσχρί-
ων ἐπὶ τὸ φαῦλον, καὶ πάλιν τοῦ φαύλου τε δύο καὶ τοῦ
σπουδαίου δύο ἕτερα. τοῦ δὴ σπουδαίου τὴν μὲν κατὰ
πόλεμον καὶ ἐν βιαίοις ἐμπλακέντων πόνοις σωμάτων μὲν
καλῶν, ψυχῆς δ' ἀνδρικῆς, τὴν δ' ἐν εὐπραγίαις τε οὔσης
ψυχῆς σῶφρονος ἐν ἡδοναῖς τε ἐμμέτροις· εἰρηνικὴν ἂν
τις λέγων κατὰ φύσιν τὴν τοιαύτην ὄρχησιν λέγοι. τὴν πο-
λεμικὴν δὴ τούτων, ἄλλην οὖσαν τῆς εἰρηνικῆς, πυρρὴν 815
ἂν τις ὀρθῶς προσαγορεύοι, τὰς τε εὐλαβείας πασῶν πλη-
γῶν καὶ βολῶν ἐκνεύσει καὶ ὑπεῖξει πάσῃ καὶ ἐκπηδήσε-
σιν ἐν ὕψει καὶ ξὺν ταπεινώσει μιμουμένην, καὶ τὰς ταύ-
ταις ἐναντίας, τὰς ἐπὶ τὰ δραστικά φερομένας αὐτῶν σχήματα
ἐν τε ταῖς τῶν τόξων βολαῖς καὶ ἀκοντίων καὶ πασῶν πλη-
γῶν μιμήματα ἐπιχειρούσας μιμεῖσθαι· τό τε ὀρθὸν ἐν
τούτοις καὶ τὸ εὐτονον, τῶν ἀγαθῶν σωμάτων καὶ ψυχῶν B
ὁπόταν γίγνηται μίμημα, εὐθυφερὲς ὡς τὸ πολὺ τῶν τοῦ
σώματος μελῶν γιγνόμενον, ὀρθὸν μὲν τὸ τοιοῦτον, τὸ
δὲ τούτοις *που* ἐναντίον οὐκ ὀρθὸν ἀποδεχόμενος. τὴν
δὲ εἰρηνικὴν ὄρχησιν τῇδ' αὐτῇ θεωρητέον ἐκάστων, εἴτε
ὀρθῶς εἴτε μὴ κατὰ φύσιν τις τῆς καλῆς ὀρχήσεως ἀντι-

λαμβανόμενος ἐν χορείαις πρεπόντως εὐνόμων ἀνδρῶν
 διατελεῖ. τὴν τοίνυν ἀμφισβητουμένην ὀρχησιν δεῖ πρῶ-
 C τον χωρὶς τῆς ἀναμφισβητήτου διατεμεῖν. τίς οὖν αὕτη,
 καὶ πῇ δεῖ χωρὶς τέμνειν ἑκατέραν; ὅση μὲν βακχεία τ'
 ἐστὶ καὶ τῶν ταύταις ἐπομένων, ἃς Νύμφας τε καὶ Πᾶνας
 καὶ Σειληνοὺς καὶ Σατύρους ἐπονομάζοντες, ὥς φασί,
 μιμοῦνται κατρωμένους, περὶ καθαρμούς τε καὶ τελετάς
 τινας ἀποτελούντων, ξύμπαν τοῦτο τῆς ὀρχήσεως τὸ γένος
 οὐθ' ὥς εἰρηνικὸν οὐθ' ὥς πολεμικὸν οὐθ' ὃ τί ποτε βού-
 λεται ῥάδιον ἀφορίσασθαι· διορίσασθαι μὲν μοι ταύτη
 D δοκεῖ σχεδὸν ὀρθότατον αὐτὸ εἶναι, χωρὶς μὲν πολεμικοῦ,
 χωρὶς δὲ εἰρηνικοῦ θέντας εἰπεῖν, ὥς οὐκ ἔστι πολιτικὸν
 τοῦτο τῆς ὀρχήσεως τὸ γένος, ἐνταῦθα δὲ κείμενον ἑάσαντα
 κείσθαι νῦν ἐπὶ τὸ πολεμικὸν ἅμα καὶ εἰρηνικὸν ὥς ἀναμ-
 φισβητήτως ἡμέτερον ὃν ἐπανιέναι. τὸ δὲ τῆς ἀπολέμου
 μούσης, ἐν ὀρχήσεσι δὲ τοὺς τε θεοὺς καὶ τοὺς τῶν θεῶν
 παῖδας τιμᾶν, ἐν μὲν ξύμπαν γίγνοιτ' ἂν γένος ἐν δόξῃ
 τοῦ πράττειν εὖ γιγνόμενον, τοῦτο δὲ διχῇ διαιροῖμεν ἂν,
 E τὸ μὲν ἐκ πόνων τινῶν αὐτοῦ καὶ κινδύνων διαπεφευγό-
 των εἰς ἀγαθὰ, μελζους ἡδονὰς ἔχον, τὸ δὲ τῶν ἐμπροσθεν
 ἀγαθῶν σωτηρίας οὐσης καὶ ἐπαύξης, πραοτέρας τὰς ἡδο-
 νὰς κεκτημένον ἐκείνων. ἐν δὲ δὴ τοῖς τοιούτοις πού πᾶς
 ἄνθρωπος τὰς κινήσεις τοῦ σώματος μεζόνων μὲν τῶν
 ἡδονῶν οὐσῶν μελζους, ἐλαττόνων δὲ ἐλάττους κινεῖται,
 καὶ κοσμιώτερος μὲν ὢν πρὸς τε ἀνδρείαν μᾶλλον γεγυ-
 816 νασμένος ἐλάττους αὖ, δειλὸς δὲ καὶ ἀγύμναστος γεγο-
 νὼς πρὸς τὸ σωφρονεῖν μελζους καὶ σφοδροτέρας παρέχε-
 ται μεταβολὰς τῆς κινήσεως· ὅλως δὲ φθεγγόμενος, εἰτ'
 ἐν ᾧδαῖς εἰτ' ἐν λόγοις, ἡσυχίαν οὐ πάνυ δυνατὸς τῷ σώ-
 ματι παρέχεσθαι πᾶς· διὸ μίμησις τῶν λεγομένων σχή-
 μασι γενομένη τὴν ὀρχηστικὴν ἐξεργάσατο τέχνην ξύμ-
 πασαν. ὁ μὲν οὖν ἐμμελῶς ἡμῶν, ὁ δὲ πλημμελῶς ἐν τού-

τοῖς πᾶσι κινεῖται. πολλὰ μὲν δὴ τοίνυν ἄλλα ἡμῖν τῶν παλαιῶν ὀνομάτων ὡς εὖ καὶ κατὰ φύσιν κείμενα δεῖ B
 διανοοῦμενον ἐπαινεῖν, τούτων δὲ ἓν καὶ τὸ περὶ τὰς ὀρ-
 χήσεις τὰς τῶν εὖ πραττόντων, ὧντων δὲ μετρίων αὐτῶν
 πρὸς τὰς ἡδονάς, ὡς ὀρθῶς ἅμα καὶ μουσικῶς ὠνόμασεν
 ὅστις ποτ' ἦν, καὶ κατὰ λόγον αὐταῖς θέμενος ὄνομα ξυμ-
 πᾶσαις ἐμμελείας ἐπωνόμασε, καὶ δύο δὴ τῶν ὀρχήσεων
 τῶν καλῶν εἶδη κατεστήσατο, τὸ μὲν πολεμικὸν πυρρὴν, C
 τὸ δὲ εἰρηνικὸν ἐμμελείαν, ἑκατέρῳ τὸ πρέπον τε καὶ ἁρ-
 μόττον ἐπιθεῖς ὄνομα. ἃ δὴ δεῖ τὸν μὲν νομοθέτην ἐξη-
 γεῖσθαι τύποις, τὸν δὲ νομοφύλακα ζητεῖν τε καὶ ἀνερε-
 νησάμενον, μετὰ τῆς ἄλλης μουσικῆς τὴν ὀρχησιν συν-
 θέντα καὶ νείμαντα ἐπὶ πάσας ἐορτὰς τῶν θυσιῶν ἐκάστη
 τὸ πρόσφορον, οὕτω καθιερώσαντα αὐτὰ πάντα ἐν τάξει
 τοῦ λοιποῦ μὴ κινεῖν μηδὲν μήτε ὀρχήσεως ἐχόμενον μήτε
 ῥόδης, ἐν ταῖς δ' αὐταῖς ἡδοναῖς ὡσαύτως τὴν αὐτὴν πόλιν
 καὶ πολίτας διάγοντας, ὁμοίους εἰς δύναμιν ὄντας, ξῆν εὖ D
 τε καὶ εὐδαιμόνως.

XIX. Τὰ μὲν οὖν τῶν καλῶν σωματίων καὶ γενναίων
 ψυχῶν εἰς τὰς χορείας, οἷας εἴρηται δεῖν αὐτὰς εἶναι, δια-
 πεπέρανται· τὰ δὲ τῶν αἰσχυρῶν σωματίων καὶ διανοημά-
 των καὶ τῶν ἐπὶ τὰ τοῦ γέλωτος κωμωδήματα τετραμμέ-
 νων, κατὰ λέξιν τε καὶ ῥοδὴν καὶ κατὰ ὀρχησιν καὶ κατὰ
 τὰ τούτων πάντων μιμήματα κεκωμωδημένα, ἀνάγκη μὲν
 θεάσασθαι καὶ γνωρίζειν· ἄνευ γὰρ γελοίων τὰ σπουδαῖα
 καὶ πάντων τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία μαθεῖν μὲν οὐ δύ- E
 νατόν, εἰ μέλλει τις φρόνιμος ἔσεσθαι· ποιεῖν δὲ οὐκ ἂν
 δυνατόν ἀμφοτέρω, εἰ τις αὖ μέλλει καὶ σμικρὸν ἀρετῆς
 μεθεῖναι, ἀλλὰ αὐτῶν ἕνεκα τούτων καὶ μανθάνειν αὐτὰ
 δεῖ, τοῦ μὴ ποτε δι' ἄγνοίαν δοῶν ἢ λέγειν ὅσα γελοῖα,
 μηδὲν δέον, δούλοις δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ ξένοις ἐμμίσθοις
 προστάττειν μιμεῖσθαι, σπουδὴν δὲ περὶ αὐτὰ εἶναι μη-

δέποτε μηδ' ἦντινοῦν μηδέ τινα μανθάνοντα αὐτὰ γίνε-
σθαι φανερόν τῶν ἐλευθέρων, μήτε γυναῖκα μήτε ἄνδρα,
καινὸν δὲ αἰεὶ τι περὶ αὐτὰ φαίνεσθαι τῶν μιμημάτων.
ὅσα μὲν οὖν περὶ γέλωνά ἐστι παλγνία, ἃ δὴ κομωδίαν
817 πάντες λέγομεν, οὕτω τῷ νόμῳ καὶ λόγῳ κείσθω· τῶν δὲ
σπουδαίων, ὥς φασι, τῶν περὶ τραγωδίαν ἡμῖν ποιητῶν,
ἐάν ποτὲ τινες αὐτῶν ἡμᾶς ἐλθόντες ἐκανερωτήσωσιν
οὕτωςί πως· ὧ ξένοι, πότερον φοιτῶμεν ὑμῖν εἰς τὴν πό-
λιν τε καὶ χώραν ἢ μή, καὶ τὴν ποιήσιν φέρωμεν τε καὶ
ἄγωμεν, ἢ πῶς ὑμῖν δέδοκται περὶ τὰ τοιαῦτα δοῦν; τί
οὖν ἂν πρὸς ταῦτα ὀρθῶς ἀποκριναίμεθα τοῖς θεοῖς
B ἀνδράσιν; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ τάδε· ὧ ἄριστοι, φάναι
τῶν ξένων, ἡμεῖς ἐσμεν τραγωδίας αὐτοὶ ποιηταὶ κατὰ
δύναμιν ὅ τι καλλίστης ἄμα καὶ ἀρίστης· πᾶσα οὖν ἡμῖν
ἢ πολιτεία ξυνέστηκε μίμησις τοῦ καλλίστου καὶ ἀρίστου
βίου, ὃ δὴ φαμεν ἡμεῖς γε οὕτως εἶναι τραγωδίαν τὴν ἀλη-
θεστάτην. ποιηταὶ μὲν οὖν ὑμεῖς, ποιηταὶ δὲ καὶ ἡμεῖς
ἐσμεν τῶν αὐτῶν, ὑμῖν ἀντίτεχνοί τε καὶ ἀνταγωνισταὶ
τοῦ καλλίστου δράματος, ὃ δὴ νόμος ἀληθῆς μόνος ἀπο-
C τελεῖν πέφυκεν, ὥς ἡ παρ' ἡμῶν ἐστὶν ἐλπίς· μὴ δὲ δόξητε
ἡμᾶς φρεσὶς γε οὕτως ὑμᾶς ποτὲ παρ' ἡμῖν ἐάσειν σκηναί-
as τε πῆξαντας κατ' ἀγορὰν καὶ καλλιφώνους ὑποκριτὰς
εἰσαγαγομένους, μετῶν φθεγγομένους ἡμῶν, ἐπιτρέφειν
ὑμῖν δημηγορεῖν πρὸς παιδὰς τε καὶ γυναῖκας καὶ τὸν
πάντα ὄχλον, τῶν αὐτῶν λέγοντας ἐπιτηδευμάτων περὶ
μὴ τὰ αὐτὰ ἅπερ ἡμεῖς, ἀλλ' ὥς τὸ πολὺ καὶ ἐναντία τὰ
D πλεῖστα. σχεδὸν γάρ τοι κἄν μαινοίμεθα τελέως ἡμεῖς τε
καὶ ἅπαντα ἢ πόλις, ἥτις οὖν ὑμῖν ἐπιτρέποι δοῦν τὰ νῦν
λεγόμενα, πρὶν κρῖναι τὰς ἀρχάς, εἴτε ρητὰ καὶ ἐπιτήδεια
πεποιήκατε λέγειν εἰς τὸ μέσον εἴτε μή· νῦν οὖν, ὧ παῖ-
δες μαλακῶν Μουσῶν ἔκγονοι, ἐπιδιδξαντες τοῖς ἄρχουσιν
πρῶτον τὰς ὑμετέρας παρὰ τὰς ὑμετέρας φρεσὶς, ἂν μὲν τὰ

αὐτά γε ἣ καὶ βελτίω τὰ παρ' ὑμῶν φαίνεται λεγόμενα, δώσομεν ὑμῖν χορόν, εἰ δὲ μή, ὧ φίλοι, οὐκ ἂν ποτε δυναίμεθα. ταῦτ' οὐκ ἔστω περὶ πᾶσαν χορείαν καὶ μάθη- E
σιν τούτων περὶ συντεταγμένα νόμοις ἔσθῃ, χωρὶς μὲν τὰ τῶν δούλων, χωρὶς δὲ τὰ τῶν δεσποτῶν, εἰ ξυνδοκεῖ.

ΚΑ. Πῶς δ' οὐ ξυνδοκεῖ νῦν γε οὕτως;

XX. ΑΘ. Ἐτι δὴ τοίνυν τοῖς ἐλευθέροις ἔστι τρία μαθήματα, λογισμοὶ μὲν καὶ τὰ περὶ ἀριθμοὺς ἐν μέθῃμα, μετρητική δὲ μήκους καὶ ἐπιπέδου καὶ βάθους ὥς ἐν αὐτῷ δεύτερον, τρίτον δὲ τῆς τῶν ἄστρον περιόδου πρὸς ἄλληλα ὥς πέφυκε πορεύεσθαι· ταῦτα δὲ ζύμπαντε οὐκ ὥς 818 ἀκριβείας ἐχόμενα δεῖ διακονεῖν τοὺς πολλοὺς ἀλλὰ τινὰς ὀλίγους· οὓς δέ, προϊόντες ἐπὶ τῇ τέλει φράσσομεν. οὕτω γὰρ πρόπαν ἂν εἴη· τῇ πλήθει δὲ ὅσα αὐτῶν ἀναγκαῖα καὶ πῶς ὀρθότατα λέγεται, μὴ ἐπίστασθαι μὲν τοῖς πολλοῖς αἰσχρόν, δι' ἀκριβείας δὲ ζητεῖν πάντα οὔτε ῥάδιον οὔτε τὸ παράπαν δυνατόν· τὸ δὲ ἀναγκαῖον αὐτῶν οὐκ οἷον τε ἀποβάλλειν, ἀλλ' ἔοικεν ὁ τὸν θεὸν πρῶτον πα- B
ροϊμιασάμενος εἰς ταῦτα ἀποβλέψας εἰπεῖν, ὥς οὐδὲ θεὸς ἀνάγκη μή ποτε φανῇ μαχόμενος, ὅσαι θεαί γε, οἶμαι, τῶν [τε] ἀναγκῶν εἰσὶν· ἐπεὶ τῶν γε ἀνθρωπίνων, εἰς ἃς οἱ πολλοὶ βλέποντες λέγουσι τὸ τοιοῦτον, οὗτος πάντων τῶν λόγων εὐηθέστατος ἔστι μακροῶ.

ΚΑ. Τίμες οὖν, ὦ ξένη, αἱ μὴ τοιαῦται ἀνάγκαι τῶν μαθημάτων, θεαίαι δέ;

ΑΘ. Δοκῶ μὲν, ἅς μή τις πράξας μηδὲ αὐτὸν μαθὼν τὸ παράπαν οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἀνθρώποις θεὸς οὐδὲ δαί- C
μων οὐδὲ ἥρωες, οἷος δυνατός ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν σὺν σπουδῇ ποιείσθαι. πολλοῦ δ' ἂν δεήσειεν ἀνθρωπὸς γε θεὸς γενέσθαι μήτε ἐν μήτε δύο μήτε τρία μήθ' ὅλως ἄρτια καὶ περιττά δυνάμενος γιγνώσκειν, μηδὲ ἀριθμεῖν τὸ παράπαν εἰδώς, μηδὲ νύκτα καὶ ἡμέραν διαριθμεῖσθαι

δυνατὸς ὦν, σελήνης δὲ καὶ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρον
 D περιφορᾶς ἀπειρώς ἔχων· ταῦτ' οὖν δὴ πάντα ὥς μὲν οὐκ
 ἀναγκαῖά ἐστι μαθημάτων τῷ μέλλοντι σχεδὸν ὅτιοῦν τῶν
 καλλίστων μαθημάτων εἰσεσθαι, πολλή καὶ μωρία τοῦ
 διανοήματος· ποῖα δὲ ἕκαστα τούτων καὶ πόσα καὶ πότε
 μαθητέον, καὶ τί μετὰ τίνος καὶ τί χωρὶς τῶν ἄλλων, καὶ
 πᾶσαν τὴν τούτων κρᾶσιν, ταῦτά ἐστιν ἃ δεῖ λαβόντα
 ὀρθῶς πρῶτα ἐπὶ τᾶλλα λόντα τούτων ἡγουμένων τῶν
 μαθημάτων μανθάνειν· οὕτω γὰρ ἀνάγκη φύσει κατελ-
 E ληφεν, ἣ φαμὲν οὐδένα θεῶν οὔτε μάχεσθαι τὰ νῦν οὔτε
 μαχεῖσθαι ποτε.

ΚΑ. Ἐοικέ γε, ὦ ξέने, νῦν οὕτω πως ρηθέντα ὀρθῶς
 εἰρησθαι καὶ κατὰ φύσιν ἃ λέγεις.

ΑΘ. Ἐχει μὲν γὰρ οὕτως, ὦ Κλεινία, χαλεπὸν δὲ
 αὐτὰ προταξάμενον τούτῳ τῷ τρόπῳ νομοθετεῖν· ἄλλ'
 εἰς ἄλλον, εἰ δοκεῖ, χρόνον ἀκριβέστερον ἂν νομοθετη-
 σαίμεθα.

ΚΑ. Δοκεῖς ἡμῖν, ὦ ξέने, φοβεῖσθαι τὸ τῆς ἡμετέ-
 ρας περὶ τῶν τοιούτων ἀπειρίας ἔθος. οὐκ οὖν ὀρθῶς
 φοβεῖ· πειρῶ δὴ λέγειν μηδὲν ἀποκρυπτόμενος ἕνεκα
 τούτων.

819 ΑΘ. Φοβοῦμαι μὲν καὶ ταῦτα, ἃ σὺ νῦν λέγεις, μᾶλ-
 λον δ' ἔτι δέδοικα τοὺς ἡμμένους μὲν αὐτῶν τούτων τῶν
 μαθημάτων, κακῶς δ' ἡμμένους. οὐδαμοῦ γὰρ δεινὸν
 οὐδὲ σφοδρὸν ἀπειρία τῶν πάντων οὐδὲ μέγιστον κακόν,
 ἀλλ' ἡ πολυπειρία καὶ πολυμαθία μετὰ κακῆς ἀγωγῆς γί-
 γνεται πολὺ τούτων μείζων ζημία.

ΚΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

XXI. ΑΘ. Τοσάδε τοίνυν ἐκάστων χρὴ φάναι μαν-
 θάνειν δεῖν τοὺς ἐλευθέρους, ὅσα καὶ πᾶμπολυς ἐν Αἰγύ-
 B πτῳ παίδων ὄχλος ἅμα γράμμασι μανθάνει. πρῶτον μὲν
 γὰρ περὶ λογισμοὺς ἀτεχνῶς παισὶν ἐξευρημένα μαθήματα

μετὰ παιδιας τε καὶ ἡδονῆς μανθάνειν, μήλων τέ τινων
 διανομαὶ καὶ στεφάνων πλείοσιν ἅμα καὶ ἐλάττοσιν ἀρμο-
 τόντων ἀριθμῶν τῶν αὐτῶν, καὶ πυκτῶν καὶ παλαιστῶν
 ἐφεδραίας τε καὶ συλλήξεως ἐν μέρει καὶ ἐφεξῆς καὶ ὡς
 πεφύκασι γίνεσθαι. καὶ δὴ καὶ παῖδες, φιάλας ἅμα
 χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τοιούτων τινῶν ἄλλων C
 κεραυνύντες, οἱ δὲ καὶ ὅλας πῶς διαδιδόντες, ὅπερ εἶπον,
 εἰς παιδιὰν ἐναρμόττοντες τὰς τῶν ἀναγκαίων ἀριθμῶν
 χρήσεις ὠφελοῦσι τοὺς μανθάνοντας εἰς τε τὰς τῶν στρα-
 τοπέδων τάξεις καὶ ἀγωγὰς καὶ στρατείας καὶ εἰς οἰκονο-
 μίας αὐτῶν, καὶ πάντως χρησιμωτέρους αὐτοὺς αὐτοῖς καὶ
 ἐργηγορότας μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους ἀπεργάζονται· μετὰ
 δὲ ταῦτα ἐν ταῖς μετρήσεσιν, ὅσα ἔχει μήκη καὶ πλάτη καὶ
 βάρη, περὶ ἅπαντα ταῦτα ἐνουσάν τινα φύσει γελοίαν τε D
 καὶ αἰσχρὰν ἄγνοιαν ἐν τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι, ταύτης
 ἀπαλλάττουσιν.

ΚΑ. Ποίαν δὴ καὶ τίνα λέγεις ταύτην;

ΑΘ. ὦ φίλε Κλεινία, παντάπασί γε μὴν καὶ αὐτὸς
 ἀκούσας ὅψε ποτε τὸ περὶ ταῦτα ἡμῶν πάθος ἐθαύμασα,
 καὶ ἔδοξε μοι τοῦτο οὐκ ἀνθρώπινον ἀλλὰ ὑγνῶν τινῶν
 εἶναι μᾶλλον θρεμμάτων, ἥσυχύνθην τε οὐχ ὑπὲρ ἑμαντοῦ
 μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων. E

ΚΑ. Τοῦ πέρι; λέγ' ὅ τι καὶ φῆς, ὦ ξένε.

ΑΘ. Λέγω δὴ· μᾶλλον δὲ ἐρωτῶν σοι δείξω. καὶ μοι
 σμικρὸν ἀπόκριναί· γινώσκεις ποῦ μῆκος;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Τί δέ; πλάτος;

ΚΑ. Πάντως.

ΑΘ. Ἡ καὶ ταῦτα ὅτι δύ' ἐστὸν καὶ τρίτον τούτων
 βάθος;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ δοκεῖ σοι ταῦτα εἶναι πάντα μετρη-
τὰ πρὸς ἄλληλα;

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Μῆκός τε, οἶμαι, πρὸς μῆκος, καὶ πλάτος πρὸς
820 πλάτος, καὶ βάθος ~~ὡς αὐτὸς δυνατόν~~ εἶναι μετρεῖν φύσει.

ΚΑ. Σφόδρα γε.

ΑΘ. Εἰ δ' ἔστι μήτε σφόδρα μήτε ἡρέμα δυνατὰ
εἶναι, ἀλλὰ τὰ μὲν, τὰ δὲ μή, σὺ δὲ πάντα ἡγεῖ, πῶς οἶε
πρὸς ταῦτα διακεῖσθαι;

ΚΑ. Ἀῖνον ὅτι φαύλως.

ΑΘ. Τί δ' αὖ; μῆκός τε καὶ πλάτος πρὸς βάθος, ἢ
πλάτος τε καὶ μῆκος πρὸς ἄλληλα, ἄρ' οὐ διανοούμεθα
περὶ ταῦτα οὕτως Ἕλληνες πάντες, ὥς δυνατὰ ἔστι με-
τρεῖσθαι πρὸς ἄλληλα ἀμῶς γέ πως;

B ΚΑ. Παντάπασιν μὲν οὖν.

ΑΘ. Εἰ δ' ἔστιν αὖ μηδαμῶς μηδαμῇ δυνατά, πάντες
δ', ὅπερ εἶπον, Ἕλληνες διανοούμεθα ὥς δυνατά, μῶν
οὐκ ἄξιον ὑπὲρ πάντων αἰσχυρθέντα εἰπεῖν πρὸς αὐτούς
ὥ βέλτιστοι τῶν Ἑλλήνων, ὃν ἐκείνων τοῦτ' ἔστιν ὧν
ἐφαμεν αἰσχρὸν μὲν γεγονέναι τὸ μὴ ἐπίστασθαι, τὸ δ'
ἐπίστασθαι τὰν ἀναγκαῖα οὐδὲν πάνυ καλόν;

ΚΑ. Πῶς δ' οὖ;

ΑΘ. Καὶ πρὸς τούτοις γε ἄλλα ἔστι τούτων συγγενῇ,
C ἐν οἷς αὖ πολλὰ ἀμαρτήματα ἐκείνων ἀδελφὰ ἡμῖν ἐγγί-
γνεται τῶν ἀμαρτημάτων.

ΚΑ. Ποῖα δὴ;

ΑΘ. Τὰ τῶν μετρητῶν τε καὶ ἀμέτρων πρὸς ἄλληλα,
ἥτινι φύσει γέγονε. ταῦτα γὰρ δὴ σκοποῦντα διαγιγνώ-
σκειν ἀναγκαῖον ἢ παντάπασιν εἶναι φαῦλον, προβά-
λοντά τε ἀλλήλοις αἰεί, διατριβὴν τῆς πεττείας πολὺν χαρι-
στέραν πρεσβυτῶν διατρέβοντα, φιλονεικεῖν ἐν ταῖς τού-
των ἀξίαισι σχολαῖς.

ΚΛ. Ἴσως· ἔοικε γοῦν ἢ τε πεττεία καὶ ταῦτα ἀλλή- D
λων τὰ μαθήματα οὐ πάμπολυ κεχωρίσθαι.

ΑΘ. Ταῦτα τοίνυν ἐγὼ μὲν, ὦ Κλεινία, φημὶ τοὺς
νέους δεῖν μανθάνειν· καὶ γὰρ οὔτε βλαβερά οὔτε χαλεπά
ἐστὶ, μετὰ δὲ παιδείας ἅμα μανθανόμενα ὠφελήσει μὲν,
βλάψει δὲ ἡμῖν τὴν πόλιν οὐδέν. εἰ δέ τις ἄλλως λέγει,
ἀκουστέον.

ΚΛ. Πῶς δ' οὗ;

ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν ἂν οὕτω ταῦτα ἔχοντα φαίνεται, δη-
λον ὥς ἐγκρινοῦμεν αὐτά, μὴ ταύτῃ δὲ φαινόμενα ἔχειν
ἀποκριθήσεται.

ΚΛ. Δῆλον· τί μὴν; οὐκοῦν νῦν, ὦ ξέने, κείσθω E
ταῦτα ὥς ὄντα τῶν δεόντων μαθημάτων, ἵνα μὴ διάκενα
ἡμῖν ἢ τὰ τῶν νόμων.

ΑΘ. Κείσθω μέντοι καθάπερ ἐνέχυρα λύσιμα ἐκ τῆς
ἄλλης πολιτείας, ἐὰν ἢ τοὺς θέντας ἡμᾶς ἢ καὶ τοὺς θεμέ-
νους ὑμᾶς μηδαμῶς φιλοφρονῇται.

ΚΛ. Δικαίαν λέγεις τὴν θέσιν.

XXII. ΑΘ. Ἄστρον, δὴ τὸ μετὰ ταῦτα ὄρα τὴν μά-
θησιν τοῖς νέοις, ἂν ἡμᾶς ἀρέσκη λεχθεῖσα ἢ καὶ τού-
ναντίον.

ΚΛ. Αἴγε μόνον.

ΑΘ. Καὶ μὴν θαῦμά γε περὶ αὐτά ἐστὶ μέγα καὶ οὐ-
δαμῶς οὐδαμῇ ἀνεκτόν.

ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ;

821

ΑΘ. Τὸν μέγιστον θεὸν καὶ ὅλον τὸν κόσμον φαμέν
οὔτε ζητεῖν δεῖν οὔτε πολυπραγμονεῖν τὰς αἰτίας ἐρευ-
νῶντας· οὐ γὰρ οὐδ' ὅσιον εἶναι· τὸ δὲ ἔοικε πᾶν τούτου
τοῦναντίον γιγνόμενον ὁρθῶς ἂν γίγνεσθαι.

ΚΛ. Πῶς εἶπες;

ΑΘ. Παράδοξον μὲν τὸ λεγόμενον, καὶ οὐκ ἂν πρε-
σβύταις τις οἰηθεῖν πρέπειν τόδε· ἐπεὶ δ' ἂν τίς τι καλόν

τε οίηθῃ καὶ ἀληθὲς μάθημα εἶναι καὶ πόλει ξυμφέρων
 B καὶ τῷ θεῷ παντάπασι φίλον, οὐδενὶ δὲ τρόπῳ δυνατόν
 ἐστὶν ἐτι μὴ φράζειν.

ΚΑ. Εἰκότα λέγεις· ἀλλ' ἄστρον πέρι μάθημα τί
 τοιοῦτον ἀνευρήσομεν;

ΑΘ. ὦ ἀγαθοί, καταψευδόμεθα νῦν ὥς ἔπος εἰπεῖν
 Ἕλληνες πάντες μεγάλων θεῶν, ἡλίου τε ἅμα καὶ σε-
 λήνης.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὲ ψεῦδος;

ΑΘ. Φαμέν αὐτὰ οὐδέποτε τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰέναι,
 καὶ ἄλλ' ἅττα ἄστρο μετὰ τούτων, ἐπονομάζοντες πλα-
 νητὰ αὐτά.

C ΚΑ. Νῆ τὸν Δία, ὦ ξένε, ἀληθὲς τοῦτο λέγεις· ἐν
 γὰρ δὴ τῷ βίῳ πολλάκις εἶωρακα καὶ αὐτὸς τὸν τε ἑως-
 φόρον καὶ τὸν ἑσπερον καὶ ἄλλους τινὰς οὐδέποτε ἰόντας
 εἰς τὸν αὐτὸν δρόμον, ἀλλὰ πάντῃ πλανωμένους· τὸν δὲ
 ἡλιόν που καὶ σελήνην δρῶντας ταῦτα ἀεὶ πάντες ξυνε-
 πιστάμεθα.

ΑΘ. Ταῦτ' ἐστὶ τοίνυν, ὦ Μέγιστ' ἐγὼ καὶ Κλεινία,
 νῦν ἂν δὴ φημι δεῖν περὶ θεῶν τῶν κατ' οὐρανὸν τοὺς γε
 ἡμετέρους πολίτας τε καὶ τοὺς νέους τὸ μέχρι τοσοῦτου
 D μαθεῖν περὶ ἀπάντων τούτων, μέχρι τοῦ μὴ βλασφημεῖν
 περὶ αὐτά, εὐφημεῖν δὲ ἀεὶ θύοντάς τε καὶ ἐν εὐχαῖς εὐχο-
 μένους εὐσεβῶς.

ΚΑ. Τοῦτο μὲν ὀρθόν, εἰ γε πρῶτον μὲν δυνατόν
 ἐστὶν ὃ λέγεις μαθεῖν· εἴτα, εἰ μὴ λέγομέν τι περὶ αὐτῶν
 ὀρθῶς νῦν, μαθόντες δὲ λέξομεν, συγχωρῶ ἀγῶ τό γε
 τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον ὃν μαθητέον εἶναι. ταῦτ' οὖν ὥς
 ἔχοντά ἐσθ' οὔτω, πειρῶ σὺ μὲν ἐξηγεῖσθαι πάντως, ἡμεῖς
 δὲ ξυνέπεσθαι σοι μανθάνοντες.

E ΑΘ. Ἄλλ' ἐστὶ μὲν οὐ ῥάδιον ὃ λέγω μαθεῖν, οὐδ'
 αὖ παντάπασι χαλεπὸν, οὐδέ γέ τινος χρόνου παμπόλλου

τεκμήριον δέ· ἐγὼ τούτων οὔτε νέος οὔτε πάλαι ἀκηκοὼς σφῶν ἂν νῦν οὐκ ἐν πολλῷ χρόνῳ δηλῶσαι δυναίμην· καὶ τοι χαλεπά γε ὄντα οὐκ ἂν ποτε οἴός τ' ἦν δηλοῦν τηλικούτοις οὔσι τηλικούτος.

ΚΑ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλὰ τί καὶ φῆς τοῦτο τὸ μάθημα, ὃ θαυμαστὸν μὲν λέγεις, προσῆκον δ' αὖ μαθεῖν τοῖς νέοις, 822 οὐ γινώσκειν δὲ ἡμᾶς; πειρῶ περὶ αὐτοῦ τό γε τοσοῦτον φράζειν ὥς σαφέστατα.

ΑΘ. Πειρατέον. οὐ γάρ ἐστι τοῦτο, ὃ ἄριστοι, τὸ δόγμα ὀρθὸν περὶ σελήνης τε καὶ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρον, ὥς ἄρα πλαναῖται ποτε, πᾶν δὲ τὸναντίον ἔχει τούτου· τὴν αὐτὴν γὰρ αὐτῶν ὁδὸν ἕκαστον καὶ οὐ πολλὰς ἀλλὰ μίαν ἀεὶ κύκλῳ διεξέρχεται, φαίνεται δὲ πολλὰς φερόμενον· τὸ δὲ τάχιστον αὐτῶν ὃν βραδύτατον οὐκ ὀρθῶς αὖ δοξάζεται, τὸ δ' ἐναντίον ἐναντίως. ταῦτ' οὖν Β εἰ πέφυκε μὲν οὕτως, ἡμεῖς δὲ μὴ ταύτῃ δόξομεν, εἰ μὲν ἐν Ὀλυμπίᾳ θεόντων ἵππων οὕτως ἢ δολιχοδρομῶν ἀνδρῶν διενοούμεθα περί, καὶ προσηγορεύομεν τὸν τάχιστον μὲν ὥς βραδύτατον, τὸν δὲ βραδύτατον ὥς τάχιστον, ἐγκώμιά τε ποιοῦντες ἤδομεν τὸν ἡττώμενον νενικηκότα, οὔτε ὀρθῶς ἂν οὔτ' οἶμαι προσφιλῶς τοῖςδρομεῦσιν ἡμᾶς ἂν τὰ ἐγκώμια προσάπτειν ἀνθρώποις οὔσι· νῦν δὲ διὰ περὶ θεοὺς τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐξαμαρτανόντων ἡμῶν ἄρ' οὐκ C οἴομεθα γελοῖον τε καὶ οὐκ ὀρθὸν *ὃ* ἐκεῖ γιννόμενον ἦν ἂν τότε, νῦν ἐνταυθοὶ καὶ ἐν τούτοισι γίννεσθαι γελοῖον μὲν οὐδαμῶς, οὐ μὴν οὐδὲ θεοφιλές γε, ψευδῇ φήμην ἡμῶν κατὰ θεῶν ὑμνοῦντων.

ΚΑ. Ἀληθέστατα, εἶπερ γε οὕτω ταῦτ' ἐστίν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἂν μὲν δεῖξωμεν οὕτω ταῦτ' ἔχοντα, μαθητέα μέχρι γε τούτου τὰ τοιαῦτα πάντα, μὴ δειχθέντων δὲ ἑατέον; καὶ ταῦτα ἡμῖν οὕτω ξυγκείσθω;

ΚΑ. Πάννυ μὲν οὖν.

D

XXIII. ΑΘ. Ἦδη τοίνυν χρὴ φάναι τέλος ἔχειν τὰ γε παιδείας μαθημάτων πέρι νόμιμα· περὶ δὲ θήρας ὡσαύτως διανοηθῆναι χρὴ καὶ περὶ ἀπάντων ὁπόσα τοιαῦτα. κινδυνεύει γὰρ δὴ νομοθέτῃ τὸ προσταττόμενον ἐπὶ μεῖζον εἶναι τοῦ νόμου θέντα ἀπηλλάχθαι, ἕτερον δέ τι πρὸς τοῖς νόμοις εἶναι μεταξὺ τι νουθετήσεώς τε πεφυκὸς ἅμα καὶ νόμων, ὃ δὴ πολλάκις ἡμῶν ἐμπέπτωκε τοῖς λόγοις, οἷον περὶ τῶν σφόδρα νέων παίδων τροφήν· οὐ γὰρ ἄρρητά φαμεν εἶναι, λέγοντές τε αὐτὰ ὡς νόμους οἶσθαι τιθεμένους εἶναι πολλῆς ἀνοίας γέμειν. γεγραμμένων δὲ ταύτῃ τῶν νόμων τε καὶ ὅλης τῆς πολιτείας οὐ τέλος ὁ τοῦ διαφέροντος πολίτου πρὸς ἀρετὴν γίγνεται ἐπαινος, ὅταν αὐτόν τις φῇ τὸν ὑπηρετήσαντα τοῖς νόμοις ἄριστα καὶ πειθόμενον μάλιστα τοῦτον εἶναι τὸν ἀγαθόν· τελεώτερον δὲ ὧδε εἰρημένον, ὡς ἄρα ὅς ἂν τοῖς τοῦ νομοθέτου νομοθετοῦντός τε καὶ ἐπαινοῦντος καὶ ψέγοντος πειθόμενος γράμμασι διεξέλθῃ τὸν βίον ἄκρατον. οὗτος ὃ τε λόγος ὀρθότατος εἰς ἐπαινον πολίτου, τὸν τε νομοθέτην ὄντως δεῖ μὴ μόνον γράφειν τοὺς νόμους, πρὸς δὲ τοῖς νόμοις ὅσα καλὰ αὐτῷ δοκεῖ καὶ μὴ καλὰ εἶναι νόμοις ἐμπεπλεγμένα γράφειν, τὸν δὲ ἄκρον πολίτην μηδὲν ἥττον ταῦτα ἐμπεδοῦν ἢ τὰ ταῖς ζημίαις ὑπὸ νόμων κατειλημένα. τὸ δὲ δὴ παρὸν ἡμῖν τὰ νῦν οἷον μάρτυρα ἐπαγόμεθα· δηλοῖ μὲν ἂν ὃ βουλόμεθα μᾶλλον. θήρα γὰρ πάμπολύ τι πρᾶγμα ἐστὶ, περιειλημμένον ὀνόματι νῦν σχεδὸν ἐνί· πολλὴ μὲν γὰρ ἡ τῶν ἐνύδρων, πολλὴ δὲ ἡ τῶν πτηνῶν, πάμπολυ δὲ καὶ τὸ περὶ τὰ πεξὰ θηρεύματα, οὐ μόνον θηρίων, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἄξιον ἐννοεῖν θήραν, τὴν τε κατὰ πόλεμον, πολλὴ δὲ καὶ ἡ κατὰ φιλίαν θηρεύουσα ἢ μὲν ἐπαινον, ἢ δὲ φόγον ἔχει· καὶ κλωπεταὶ καὶ ληστῶν καὶ στρατοπέδων στρατοπέδοις θῆραι. θήρας δὲ πέρι τιθέντι τῷ νομοθέτῃ τοὺς νόμους οὔτε μὴ δηλοῦν

ταῦθ' οἶόν τε, οὔτε ἐπὶ πᾶσι τάξεις καὶ ζημίας ἐπιτιθέντα ἀπειλητικὰ νόμιμα τιθέναι. τί δὴ δραστέον περὶ τὰ τοιαῦτα; τὸν μὲν, τὸν νομοθέτην, ἐπαινεῖσαι καὶ ψέξαι χρεῶν τὰ περὶ θήρας πρὸς τοὺς τῶν νέων πόνους τε καὶ ἐπιτηδεύματα, τὸν δ' αὖ νεὸν ἀκούσαντα πείθεσθαι, καὶ μὴθ' ἡδονὴν μῆτε πόνον ἐξείργειν αὐτόν, τῶν δὲ περὶ ἕκαστα ἀπειληθέντων μετὰ ζημίας καὶ νομοθετηθέντων τὰ μετ' ἐπαίνου ῥηθέντα μᾶλλον τιμᾶν καὶ προσταχθέντα ἀποτε- D λεῖν. τούτων δὴ προρρηθέντων ἐξῆς ἂν γίγνοιτο ἔμμετρος ἐπαινος θήρας καὶ ψόγος, ἥτις μὲν βελτίους ἀποτελεῖ τὰς ψυχὰς τῶν νέων ἐπαινοῦντος, ψέγοντος δὲ ἢ τὰναντία. λέγωμεν τοίνυν τὸ μετὰ τοῦτο ἐξῆς προσαγορεύοντες δι' εὐχῆς τοὺς νέους· ὦ φίλοι, εἰθ' ὑμᾶς μῆτε τις ἐπιθυμία μῆτ' ἔρως τῆς περὶ θάλατταν θήρας ποτὲ λάβοι μηδὲ ἀγκιστρείας μηδ' ὅλως τῆς τῶν ἐνύδρων ζώων, μῆτε ἔργη- E γοροσί μῆτε εὐδουσι κύρτοις ἀργὸν θήραν διαπονουμένοις· μηδ' αὖ ἄγρας ἀνθρώπων κατὰ θάλατταν ληστείας τε ἱμερος ἐπελθὼν ὑμῖν θηρευτὰς ὤμους καὶ ἀνόμους ἀποτελοῖ· κλωπείας δ' ἐν χώρᾳ καὶ πόλει μηδὲ εἰς τὸν ἔσχατον ἐπέλθοι νοῦν ἄψασθαι· μηδ' αὖ πτηνῶν θήρας αἰμύλος ἔρως οὐ σφόδρα ἐλευθέριος ἐπέλθοι τινὶ νέων. πεζῶν δὴ μόνον θήρευσίς τε καὶ ἄγρα λοιπὴ τοῖς 824 παρ' ἡμῖν ἀθληταῖς, ὧν ἡ μὲν τῶν εὐδόντων αὐτὰ κατὰ μέρη, νυκτερεῖα κληθεῖσα, ἀργῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἀξία ἐπαίνου, οὐδ' ἡ τῶν διαπαύματα πόνων ἔχουσα, ἄρκυσί τε καὶ πάγαις ἀλλ' οὐ φιλοπόνου ψυχῆς νίκη χειρουμένων τὴν ἄγριον τῶν θηρίων ῥώμην· μόνη δὴ πᾶσι λοιπὴ καὶ ἀρίστη ἡ τῶν τετραπόδων ἵπποις καὶ κυσὶ καὶ τοῖς ἑαυτῶν θήρα σώμασιν, ὧν ἀπάντων κρατοῦσι δρόμοις καὶ πληγαῖς καὶ βολαῖς, αὐτόχειρες θηρεύοντες, ὅσοις ἀνδρείας τῆς θείας ἐπιμελές. τούτων δὴ πάντων ἐπαινος μὲν πέρι καὶ ψόγος ὁ διειρημένος ἂν εἴη λόγος, νόμος δὲ ὅδε· τού- B

τους μηδεις τοὺς ιεροὺς ὄντως θηρευτὰς κωλυέτω, ὅπου καὶ ὅπη περ ἂν ἐθέλωσι κυνηγετεῖν· νυκτερευτὴν δὲ ἄρκυσι καὶ πλεκταῖς πιστὸν μηδεις μηδέποτε ἑάσῃ μηδαμοῦ θηρεῦσαι· τὸν ὀρνιθευτὴν δὲ ἐν ἀργοῖς μὲν καὶ ὄρεσι μὴ κωλυέτω, ἐν ἐργασίμοις δὲ καὶ ιεροῖς ἀγροῖς ἐξειργέτω ὁ προστυγχάνων· ἐνυγροθηρευτὴν δέ, πλὴν ἐν λιμέσι καὶ ιεροῖς ποταμοῖς τε καὶ ἔλεσι καὶ λίμναις, ἐν τοῖς ἄλλοις δὲ ἐξέστω θηρεύειν μὴ χρώμενον ὅπῳ ἀναθολώσει μόνον. νῦν οὖν ἤδη πάντα χρή φάναι τέλος ἔχειν τὰ γε παιδείας περί νόμιμα.

ΚΑ. Καλῶς ἂν λέγοις.

H.

828 I. ΑΘ. Τούτων μὴν ἐχόμενά ἐστι τάξασθαι μὲν καὶ νομοθετήσασθαι ἑορτὰς μετὰ τῶν ἐκ Δελφῶν μαντειῶν, αἵτινες θυσίαι καὶ θεοῖς οἰσισιν ἄμεινον καὶ λῶον θυούσῃ τῇ πόλει γίγνουιντ' ἂν· τότε δὲ καὶ πόσαι τὸν ἀριθμόν, σχεδὸν ἴσως ἡμέτερον ἂν νομοθετεῖν ἐνιά γ' αὐτῶν εἴη.

ΚΑ. Τάχ' ἂν τὸν ἀριθμόν.

ΑΘ. Τὸν ἀριθμὸν δὴ λέγωμεν πρῶτον· ἔδωσαν γὰρ Β τῶν μὲν πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων μηδὲν ἀπολείπουσαι, ὅπως ἂν μία γέ τις ἀρχὴ θύῃ θεῶν ἢ δαιμόνων τινὶ αἰεὶ ὑπὲρ πόλεως τε καὶ αὐτῶν καὶ κτημάτων. ταῦτα δὲ ξυνελθόντες ἐξηγηταὶ καὶ ιερεῖς ἰερεῖαι τε καὶ μάντιες μετὰ νομοφυλάκων ταξάντων, ἃ παραλείπειν ἀνάγκη τῷ νομοθέτῃ· καὶ δὴ καὶ αὐτοῦ τούτου χρή γίνεσθαι ἐπιγνώμονας τοῦ παραλειπομένου τούτους τοὺς αὐτούς. ὁ μὲν γὰρ δὴ νόμος ἐρεῖ δώδεκα μὲν ἑορτὰς εἶναι τοῖς δώ-

δεκα θεοῖς, ὧν ἂν ἡ φυλὴ ἐκάστη ἐπώνυμος ἦ, θύοντας C
τούτων ἐκάστοις ἐμμηνα ἱερά, χορούς τε καὶ ἀγῶνας μου-
σικούς, τοὺς δὲ γυμνικούς, κατὰ τὸ πρέπον προσνέμον-
τας τοῖς θεοῖς τε αὐτοῖς ἅμα καὶ ταῖς ὥραις ἐκάσταις, γυ-
ναικείας τε ἑορτάς, ~~ὅσαις χωρὶς ἀνδρῶν~~ προσήκει καὶ
ὅσαις μὴ, διανέμοντας. ἔτι δὲ καὶ τὸ τῶν χθονίων καὶ
ὄσους αὐτῶν θεοὺς οὐρανίους ἐπονομαστέον καὶ τὸ τῶν τού-
τοις ἐπομένων οὐ ξυμμικτέον, ἀλλὰ χωριστέον ἐν τῷ τοῦ
Πλούτωνος μηνὶ τῷ δωδεκάτῳ κατὰ τὸν νόμον ἀποδιδόν- D
τας, καὶ οὐ δυσχεραντέον πολεμικοῖς ἀνθρώποις τὸν τοι-
οῦτον θεόν, ἀλλὰ τιμητέον ὥς ὄντα ἀεὶ τῷ τῶν ἀνθρώ-
πων γένει ἄριστον· κοινωνία γάρ ψυχῇ καὶ σώματι δια-
λύσεως οὐκ ἔστιν ἢ κρεῖττον, ὥς ἐγὼ φαίην ἂν σπουδῇ
λέγων. πρὸς τούτοις δὲ διάνοιαν χρὴ σχεῖν τοὺς διαιρή-
σοντας ἱκανῶς ταῦτα τοιάνδε, ὥς ἔσθ' ἡμῖν ἡ πόλις οἶαν
οὐκ ἂν τις ἐτέραν εὖροι τῶν νῦν περὶ χρόνου σχολῆς καὶ
τῶν ἀναγκαίων ἐξουσίας, δεῖ δὲ αὐτήν, καθάπερ ἓνα ἄν-
θρωπον, ζῆν ἐν τοῖς δὲ εὐδαιμόνως ζῶσιν ὑπάρχειν ἀνάγ- 829
κη πρῶτον τὸ μῆτε ἀδικεῖν ἄλλους μῆθ' ὑφ' ἐτέρων αὐ-
τοὺς ἀδικεῖσθαι. τούτοις δὲ τὸ μὲν οὐ πάνυ χαλεπόν, τοῦ
δὲ μὴ ἀδικεῖσθαι κτήσασθαι δύναμιν παργάλεπον, καὶ οὐκ
ἔστιν αὐτὸ τελέως σχεῖν ἄλλως ἢ τελέως γενόμενον ἀγα-
θόν· ταῦτόν δὴ τοῦτο ἔστι καὶ πόλει ὑπάρχειν, γενομένη
μὲν ἀγαθῇ βίῳ εἰρηνικός, πολεμικός δὲ ἐξωθέν τε καὶ ἐν-
δοθεν, ἂν ἢ κακῇ. τούτων δὲ ταύτῃ σχεδὸν ἐχόντων οὐκ
ἐν πολέμῳ τὸν πόλεμον ἐκάστοις γυμναστέον, ἀλλ' ἐν τῷ B
τῆς εἰρήνης βίῳ. δεῖ τοίνυν πόλιν ἐκάστου μηνὸς νοῦν
κεκτημένην στρατεύεσθαι μὴ ἑλαττον μιᾶς ἡμέρας, πλεί-
ους δέ, ὥς ἂν καὶ τοῖς ἄρχουσι ξυνδοκῇ, μηδὲν χειμῶνας
ἢ καύματα διευλαβουμένους, αὐτοὺς τε ἅμα καὶ γυναῖκας
καὶ παῖδας, ὅταν ὥς πανδημίαν ἐξάγειν δόξη τοῖς ἄρχουσι,
τοτὲ δὲ καὶ κατὰ μέρη· καὶ τινας ἀεὶ παιδιὰς μηχανᾶσθαι

καλὰς ἅμα θυσίαις, ὅπως ἂν γίνωνται μάχαι τινὲς ἐορ-
 C ταστικάί, μιμούμεναι τὰς πολεμικὰς ὅ τι μάλιστα ἐναργῶς
 μάχας. νικητήρια δὲ καὶ ἀριστεία ἐκάστοισι τούτων δεῖ
 διανέμειν ἐγκώμιά τε καὶ ψόγους ποιεῖν ἀλλήλοις, ὁποῖός
 τις ἂν ἕκαστος γίνηται ~~κατὰ~~ ~~τε~~ ~~τοὺς~~ ἀγῶνας ἐν παντί τε
 αὐτῷ βίῳ, τόν τε ἀριστον δοκοῦντα εἶναι κοσμοῦντας καὶ
 τὸν μὴ ψέγοντας. ποιητῆς δὲ ἔστω τῶν τοιούτων μὴ ἅπας,
 ἀλλὰ γεροντῶς πρῶτον μὲν μὴ ἔλαττον πεντήκοντα ἔτων,
 μηδ' αὐτῶν ὅπόσοι ποιήσιν μὲν καὶ μούσαν ἱκανῶς κε-
 κτημένοι ἐν αὐτοῖς εἰσί, καλὸν δὲ ἔργον καὶ ἐπιφανὲς
 D μηδὲν δράσαντες πώποτε· ὅσοι δὲ ἀγαθοὶ τε αὐτοὶ καὶ
 τίμιοι ἐν τῇ πόλει, ἔργων ὄντες δημοουργοὶ καλῶν, τὰ τῶν
 τοιούτων ἀδέσθω ποιήματα, ἔαν καὶ μὴ μουσικὰ πεφυκῇ
 κρίσις δὲ αὐτῶν ἔστω παρὰ τε τῷ παιδευτῇ καὶ τοῖς ἄλλοις
 νομοφύλαξι, τοῦτο ἀποδιδόντων αὐτοῖς γέρας, παρρησίαν
 ἐν μούσαις εἶναι μόνοις, τοῖς δὲ ἄλλοις μηδεμίαν ἐξουσίαν
 γίνεσθαι μηδέ τινα τολμᾶν ἄδειν ἀδόκιμον μούσαν μὴ
 E κρινάντων τῶν νομοφυλάκων, μηδ' ἂν ἡδίῳ ἢ τῶν Θα-
 μύρου τε καὶ Ὀρφείων ὕμνων, ἀλλ' ὅσα τε λερὰ κριθέντα
 ποιήματα ἐδόθη τοῖς θεοῖς καὶ ὅσα ἀγαθῶν ὄντα ἀνδρῶν
 ψέγοντα ἢ ἐπαινοῦντά τινας ἐκρίθη μετρίως δρᾶν τὸ τοι-
 οῦτον.

II. Τὰ αὐτὰ δὲ λέγω στρατείας τε περὶ καὶ τῆς ἐν
 ποιήσεσι παρρησίας γυναιξί τε καὶ ἀνδράσιν ὁμοίως γί-
 γνεσθαι δεῖν· χρὴ δὲ ἀναφέρειν παραδεικνύντα ἑαυτῷ
 τὸν νομοθέτην τῷ λόγῳ· φέρε, τίνας ποτὲ τρέφω τὴν πό-
 830 λιν ὅλην παρασκευάσας; ἄρ' οὐκ ἀθλητὰς τῶν μεγίστων
 ἀγῶνων, οἷς ἀνταγωνιστὰι μυριοὶ ὑπάρχουσι; καὶ πάννυ
 γε, φαίη τις ἂν ὀρθῶς λέγων. τί δῆτα; εἰ πύκτας ἢ παγ-
 κρατιαστὰς ἐτρέφομεν ἢ τι τῶν τοιούτων ἕτερον ἀγωνι-
 σμάτων ἀθλοῦντας, ἄρα εἰς αὐτὸν ἂν ἀπηντῶμεν τοὶ
 ἀγῶνα, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ οὐδενὶ καθ' ἡμέραν προς-

μαχόμενοι; ἢ πύκται γε ὄντες παμπόλλας ἂν ἡμέρας ἐμ-
προσθεν τοῦ ἀγῶνος ἐμανθάνομέν τε ἂν μάχεσθαι καὶ
διεπονούμεθα, μιμούμενοι πάντα ἐκείνα, ὅποσοις ἐμέλ- B
λομεν εἰς τότε χρήσεσθαι περὶ τῆς νίκης διαμαχόμενοι· καὶ
ὥς ἐγγύτατα τοῦ ὁμοίου ἴοντες ἀντι-ἱμάντων σφαίρας ἂν
περιεδούμεθα, ὅπως αἱ πληγαὶ τε καὶ αἱ τῶν πληγῶν εὐ-
λάβειαι διεμελετώντο εἰς τὸ δυνατόν ἱκανῶς, εἴτε τις ἡμῖν
συγγυμναστῶν συνέβαινεν ἀπορία πλείων, ἂρ' ἂν δει-
σαντες τὸν τῶν ἀνοήτων γέλωτα οὐκ ἂν ἐτολμῶμεν κρε-
μαννύντες εἰδωλον ἄψυχον γυμνάζεσθαι πρὸς αὐτό; καὶ
ἔτι πάντων τῶν τε ἐμψύχων καὶ τῶν ἀψύχων ἀπορή- C
σαντές ποτε, ἐν ἐρημίᾳ συγγυμναστῶν ἄρά γε οὐκ ἐτολ-
μήσαμεν ἂν αὐτοὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σκιαμαχεῖν ὄντως; ἢ
τί ποτε ἄλλο τὴν τοῦ χειρονομεῖν μελέτην ἂν τις φαίη γε-
γονέναι;

ΚΑ. Σχεδόν, ὦ ξέने, οὐδὲν ἄλλο γε πλὴν τοῦτο· αὐτὸ
ὃ σὺ νῦν ἐφθεγξαι.

ΑΘ. Τί οὖν; τὸ τῆς πόλεως ἡμῖν μάχιμον ἢ χειρόν τι
παρασκευασάμενον τῶν τοιούτων ἀγωνιστῶν εἰς τὸν μέ-
γιστον τῶν ἀγῶνων ἐκάστοτε τολμήσει παριέναι, διαμα-
χούμενον περὶ ψυχῆς καὶ παίδων καὶ χρημάτων καὶ ὅλης D
τῆς πόλεως; καὶ ταῦτα δὴ φοβηθεὶς αὐτῶν ὁ νομοθέτης,
τὰ πρὸς ἀλλήλους γυμνάσια μὴ φαίνεται τισι γελοῖα, οὐκ
ἄρα νομοθετήσῃ στρατεύεσθαι προστάττων μάλιστα μὲν
ἐκάστης ἡμέρας τὰ γε σμικρὰ χωρὶς τῶν ὀπλων, χορούς τε
εἰς ταῦτα ἅμα καὶ γυμναστικὴν πᾶσαν ξυντείνων; τὰς δὲ
οἷόν τινας μεῖζους [τε καὶ ἐλάττους] γυμνασίας μὴ ἐλαττον
ἢ κατὰ μῆνα ἕκαστον ποιεῖσθαι προστάξει, ἀμίλλας τε
πρὸς ἀλλήλους ποιουμένους κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν, ἐπὶ E
κατάληψιν χωρίων ἀμιλλωμένους καὶ ἐνέδρας, καὶ πᾶσαν
μιμουμένους τὴν πολεμικὴν ὄντως σφαιρομαχεῖν τε καὶ
βολαῖς ὥς ἐγγύτατα τῶν ἀληθῶν χρωμένους ὑποκινδύ-

νοις βέλεσιν, ὅπως μὴ παντάπασιν ἄφοβος ἢ πρὸς ἀλλήλους γίννηται παιδιά, δείματα δὲ παρέχη καὶ τινα τρόπον δηλοῖ τὸν τε εὐψυχον καὶ τὸν μή, καὶ τοῖς μὲν τιμάς, τοῖς
 831 δὲ καὶ ἀτιμίας διανέμων ὀρθῶς τὴν πόλιν ὅλην εἰς τὸν ἀληθινὸν ἀγῶνα ~~διὰ βίου παρασκευάζῃ~~ χρησίμην· καὶ δὴ καὶ τινος ἀποθανόντος οὕτως, ὡς ἀκουσίου τοῦ φόνου γενομένου, τιθῇ τὸν ἀποκτείναντα κατὰ νόμον καθαρθέντα καθαρὸν εἶναι χειρας, ἡγούμενος ἀνθρώπων μὲν τελευτησάντων μὴ πολλῶν ἑτέρους πάλιν οὐ χείρους φύσεσθαι, φόβου δὲ οἷον τελευτήσαντος ἐν πᾶσι τοῖς τοιούτοις βάσανον οὐχ εὐφρήσειν τῶν τε ἀμεινόνων καὶ χειρό-
 B νων, οὐ σμικρῷ πόλει μῆζον κακὸν ἐκείνου.

ΚΛ. Συμφαίμεν ἂν ἡμεῖς γε, ὦ ξέने, τὰ τοιαῦτα δεῖν καὶ νομοθετεῖν καὶ ἐπιτηδεύειν πόλιν ἅπασαν.

III. ΑΘ. Ἄρ' οὖν γιννώσκωμεν ἅπαντες τὴν αἰτίαν, διότι ποτὲ νῦν ἐν ταῖς πόλεσιν ἢ τοιαύτῃ χορεία καὶ ἀγωνία σχεδὸν οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἐστίν, εἰ μὴ πάνυ τις μικρὰ ἢ φῶμεν δι' ἀμαθίαν τῶν πολλῶν καὶ τῶν τιθέντων αὐτοῖς τοὺς νόμους;

ΚΛ. Τάχ' ἂν.

ΑΘ. Οὐδαμῶς, ὦ μακάριε Κλεινία· δύο δὲ χρὴ φάναι τούτων αἰτίας εἶναι, καὶ μάλα ἱκανάς.

C ΚΛ. Ποίας;

ΑΘ. Τὴν μὲν, ὑπ' ἔρωτος πλούτου πάντα χρόνον ἄσχολον ποιοῦντος τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι πλὴν τῶν ἰδίων κτημάτων, ἐξ ὧν κρεμαμένη πᾶσα ψυχὴ πόλεως παντὸς οὐκ ἂν ποτε δύναίτο τῶν ἄλλων ἐπιμέλειαν ἰσχεῖν πλὴν τοῦ καθ' ἡμέραν κέρδους· καὶ ὅτι μὲν πρὸς τοῦτο φέρει μάθημα ἢ καὶ ἐπιτήδευμα, ἰδίᾳ πᾶς μανθάνειν τε καὶ ἀσκεῖν ἐτοιμότητός ἐστι, τῶν δὲ ἄλλων καταγελαῖ. τοῦτο μὲν ἐν καὶ ταύτην μίαν αἰτίαν χρὴ φάναι τοῦ μήτε
 D τοῦτο μήτ' ἄλλο μηδὲν καλὸν κάγαθὸν ἐθέλειν ἐπιτήδευμα

πόλιν σπουδάξειν, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀπληστίαν πᾶσαν μὲν τέχνην καὶ μηχανὴν καλλίω τε καὶ ἀσχημονεστέραν ἐθέλειν ὑπομένειν πάντα ἄνδρα, εἰ μέλλει πλούσιος ἐσεσθαι, καὶ πρᾶξιν πράττειν ὅσιόν τε καὶ ἀνόσιον καὶ πάντως αἰσχρὰν, μηδὲν δυσχεραίνοντα, ἐὰν μόνον ἔχῃ δύναμιν καθάπερ θηρίῳ τοῦ φαγεῖν παντοδαπὰ καὶ πιεῖν ὡσανύτως καὶ ἀφροδισίων πᾶσαν πάντως παρασχεῖν πλησμονήν.

ΚΑ. Ὅρθῳς.

ΑΘ. Αὕτη μὲν τοίνυν, ἣν λέγω, μία κείσθω διακωλύουσα αἰτία τοῦ μήτε ἄλλο καλὸν μήτε τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἱκανῶς [ἐᾶσα] ἀσκεῖν τὰς πόλεις, ἀλλ' ἐμπόρους τε καὶ ναυκλήρους καὶ διακόνους πάντως τοὺς φύσει κοσμίους τῶν ἀνθρώπων ἀπεργαζομένη, τοὺς δὲ ἀνδρείους ληστὰς καὶ τοιχωρύχους καὶ ἱεροσύλους καὶ πολεμικοὺς καὶ τυραννικοὺς ποιοῦσα, καὶ μάλ' ἐνίοτε οὐκ ἀφυεῖς 832 ὄντας, δυστυχοῦντάς γε μὴν.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Πῶς μὲν οὖν αὐτοὺς οὐ λέγοιμ' ἂν τὸ παράπαν δυστυχεῖς, οἷς γε ἀνάγκη διὰ βίου πεινῶσι τὴν ψυχὴν ἀεὶ τὴν αὐτῶν διεξελθεῖν;

ΜΕ. Αὕτη μὲν τοίνυν μία· τὴν δὲ δὴ δευτέραν αἰτίαν τίνα λέγεις, ὧς ξένε;

ΑΘ. Καλῶς ὑπέμνησας.

ΚΑ. Αὕτη μὲν δὴ, φῆς σύ, μία διὰ βίου ἀπληστος ζήτησις, παρέχουσα ἀσχολὸν ἕκαστον, ἐμπόδιος γίγνεται Β τοῦ μὴ καλῶς ἀσκεῖν τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἑκάστους. ἔστω· τὴν δὲ δὴ δευτέραν λέγε.

ΑΘ. Μῶν οὐ λέγειν ἀλλὰ διατρίβειν δοκῶ δι' ἀπορίαν;

ΜΕ. Οὐκ, ἀλλὰ οἷον μισῶν δοκεῖς ἡμῖν κολάζειν το

τοιούτον ἦθος μᾶλλον τοῦ δέοντος τῷ παραπεπτωκότι λόγῳ.

ΑΘ. Κάλλιστα, ὦ ξένοι, ἐπεπλήξατε· καὶ τὸ μετὰ τοῦτο ἀκούοιτ' ἄν, ὥς ἔοικεν.

ΚΛ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Τὰς οὐ πολιτείας ἔγωγε αἰτίας εἶναί φημι, ἃς
C πολλάκις εἶρηκα ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις, δημοκρατίαν καὶ
ὀλιγαρχίαν καὶ τυραννίδα. τούτων γὰρ δὴ πολιτεία μὲν
οὐδεμία, στασιωτεῖται δὲ πᾶσαι λέγουσιτ' ἄν ὀρθότατα·
ἐκόντων γὰρ ἐκοῦσα οὐδεμία, ἀλλ' ἀκόντων ἐκοῦσα ἄρχει
σὺν αἰεί τινι βίᾳ, φοβούμενος δὲ ἔρχων ἀρχόμενον οὔτε
καλὸν οὔτε πλούσιον οὔτε ἰσχυρὸν οὔτ' ἀνδρεῖον οὔτε τὸ
παράπαν πολεμικὸν ἐκὼν ἐάσει γίγνεσθαι ποτέ. ταῦτ' οὖν
ἐστὶ τὰ δύο πάντων μὲν σμικροῦ διαφερόντως αἰτία, τού-
των δ' οὖν ὄντως διαφέρει· τὸ δὲ τῆς νῦν πολιτείας, ἣν
D νομοθετούμενοι λέγομεν, ἐκπέφενγεν ἀμφοτέρα· σχολήν
τε γὰρ ἄγει που μεγίστην, ἐλεύθεροί τε ἀπ' ἀλλήλων εἰσὶ,
φιλοχρήματοι δὲ ἦκιστ' ἄν, οἶμαι, γίγνοιντ' ἄν ἐκ τούτων
τῶν νόμων· ὥστ' εἰκότως ἅμα καὶ κατὰ λόγον ἡ τοιαύτη
κατάστασις πολιτείας μόνη δέξαιτ' ἄν τῶν νῦν τὴν διαπε-
ρανθεῖσαν παιδεῖαν τε ἅμα καὶ παιδιὰν πολεμικὴν ἀποτε-
λεσθεῖσαν ὀρθῶς τῷ λόγῳ.

ΚΛ. Καλῶς.

IV. ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ τούτοις ἐφεξῆς ἐστὶ μνησθῆναί
E ποτε περὶ ἀπάντων τῶν ἀγώνων τῶν γυμνικῶν, ὥς ὅσα
μὲν αὐτῶν πρὸς πόλεμόν ἐστιν ἀγωνίσματα, ἐπιτηδευτέον
καὶ θετέον ἅθλα νικητήρια, ὅσα δὲ μὴ, χαίρειν ἑατέον; ἃ
δ' ἐστίν, ἐξ ἀρχῆς ἄμεινον φηθῆναί τε καὶ νομοθετηθῆναι.
καὶ πρῶτον μὲν τὰ περὶ δρόμον καὶ τάχος ὅλως ἄρ' οὐ
θετέον;

ΚΛ. Θετέον.

ΑΘ. Ἔστι γοῦν πάντων πολεμικώτατον ἡ σώματος

ὀξύτης πάντως, ἡ μὲν ἀπὸ τῶν ποδῶν, ἡ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν χειρῶν· φυνγεῖν μὲν καὶ ἐλεῖν ἡ τῶν ποδῶν, ἡ δ' ἐν 838 ταῖς συμπλοκαῖς μάχῃ καὶ σύστασις ἰσχύος καὶ ῥώμης δεομένη.

ΚΑ. Τί μὴν; www.libtool.com.cn

ΑΘ. Οὐ μὴν χωρὶς γέ' ὄπλων οὐδετέρᾳ τὴν μεγίστην ἔχει χρεῖαν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ ἄν;

ΑΘ. Σταδιοδρόμον δη πρῶτον ὁ κήρυξ ἡμῖν, καθάπερ νῦν, ἐν τοῖς ἀγῶσι παρακαλεῖ· ὁ δὲ εἰσεισιν ὄπλα ἔχων· ψιλῶ δὲ ἄθλα οὐ θήσομεν ἀγωνιστῇ. πρῶτος δὲ εἰσεισιν ὁ τὸ στάδιον ἀμιλλησόμενος σὺν τοῖς ὄπλοις, δεύ- τερος δὲ ὁ τὸν δίαυλον, καὶ τρίτος ὁ τὸν ἐφίππιον, καὶ δὴ Β καὶ τέταρτος ὁ τὸν δόλικον, καὶ πέμπτος δὲ ὃν ἀφήσομεν πρῶτον ὠπλισμένον, ἐξήκοντα μὲν σταδίων μῆκος, πρὸς ἱερὸν Ἀρεῶς τι, καὶ πάλιν βαρύτερον ὀπλίτην ἐπονομά- ζοντες λειοτέρας ὁδοῦ διαμιλλώμενον, τὸν δὲ ἄλλον τοξό- την πᾶσαν τοξικὴν ἔχοντα στολὴν, σταδίων δὲ ἑκατὸν πρὸς Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἀρτέμιδος ἱερὸν τὴν δι' ὁρῶν τε καὶ παντοίας χώρας ἀμιλλώμενον· καὶ τιθέντες τὸν ἀγῶνα C μενουῦμεν τούτους, ἕως ἂν ἔλθωσι, καὶ τῷ νικῶντι τὰ νικη- τήρια δώσομεν ἐκάστων.

ΚΑ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Τριττὰ δὲ ταῦτα ἀθλήματα διανοηθῶμεν, ἐν μὲν παιδικόν, ἐν δὲ ἀγενείων, ἐν δὲ ἀνδρῶν· καὶ τοῖς μὲν τῶν ἀγενείων τὰ δύο τῶν τριῶν τοῦ μήκους τοῦ δρόμου θήσομεν, τοῖς δὲ παισὶ τὰ τούτων ἡμίσεια, τοξόταις τε καὶ ὀπλίταις ἀμιλλωμένοις· γυναιξὶ δέ, κόραις μὲν ἀνήβοις γυμναῖς στάδιον καὶ δίαυλον καὶ ἐφίππιον καὶ δόλικον, ἐν D αὐτῷ τῷ δρόμῳ ἀμιλλωμέναις· ταῖς δὲ τριακαιδεκέτεσι μέχρι γάμου μενούσης κοινωνίας μὴ μακρότερον εἰκοσιν ἔτων μηδ' ἑλαττον ὀκτωκαίδεκα· πρεπούσῃ δὲ στολῇ ταύ-

- τας ἐσταλμένας καταβατέον ἐπὶ τὴν ἄμιλλαν τούτων τῶν δρόμων. καὶ τὰ μὲν περὶ δρόμους ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶ ταῦτα ἔστω· τὰ δὲ κατ' ἰσχύν, ἀντὶ μὲν πάλης καὶ τῶν τοιούτων, τὰ νῦν ὅσα βαρέα, τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις μάχην,
- E ἓνα τε πρὸς ἓνα διαμαχομένους καὶ δύο πρὸς δύο, καὶ μέχρι δέκα πρὸς δέκα διαμιλλωμένους ἀλλήλοις· ἃ δὲ τὸν μὴ παθόντα ἢ ποιήσαντα δεῖ νικᾶν καὶ εἰς ὅποσα, καθάπερ νῦν ἐν τῇ πάλῃ διανομοθετήσαντο οἱ περὶ τὴν πάλην αὐτήν, τί τοῦ καλῶς παλαίουτος ἔργον καὶ μὴ καλῶς, ταῦτον δὴ καὶ τοὺς περὶ ὅπλομαχίαν ἄκρους παρακαλοῦντας χρὴ τούτους συννομοθετεῖν κελεύειν, τίς νικᾶν ἄρα δίκαιος περὶ ταύτας αὐτὰς μάχας, ὅτι μὴ παθὼν ἢ δράσας,
- 834 καὶ τὸν ἡττώμενον ὡσαύτως ἥτις διακρίνει τάξις. ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν θηλειῶν ἔστω νομοθετούμενα τῶν μέχρι γάμου. πελταστικὴν δὲ ὅλην ἀντιστήσαντας δεῖ τῇ τοῦ παγκρατίου μάχῃ, τόξοις καὶ πέλταις καὶ ἀκοντίοις καὶ λίθων βολῇ ἐκ χειρὸς τε καὶ σφενδόναις ἀμιλλωμένων, διαθεμένους αὐτοὺς περὶ τούτων νόμους, τῷ κάλλιστα ἀποδιδόντι τὰ περὶ ταῦτα νόμιμα τὰ γέρα καὶ τὰς νίκας διανέμειν.
- B τὸ δὲ μετὰ ταῦτα ἵππων δὴ περὶ ἀγῶνος γίγνοιτο ἐξῆς ἂν νομοθετούμενα· ἵππων δὲ ἡμῖν χρεῖα μὲν οὔτε τις πολλῶν οὔτε πολλή, κατὰ γε δὴ Κρήτην, ὥστε ἀναγκαῖον καὶ τὰς σπουδὰς ἐλάττους γίνεσθαι τὰς τε ἐν τῇ τροφῇ καὶ τὰς περὶ ἀγωνίαν αὐτῶν. ἄρματος μὲν οὐκ καὶ τὸ παράπαν οὔτε τις τροφεὺς ἡμῖν ἐστὶν οὔτε τις φιλοτιμία πρὸς ταῦτα οὐδενὶ γίγνοιτ' ἂν λόγον ἔχουσα, ὥστε τούτου μὲν ἀγωνιστὰς οὐκ ἐπιχώριον ἐστὶ τιθέντας νοῦν
- C μήτε ἔχειν μήτε δοκεῖν κεκτῆσθαι· μονίπποις δὲ ἅθλα τιθέντες, πῶλοις τε ἀβόλοις καὶ τελείων τε καὶ ἀβόλων τοῖς μέσοις καὶ αὐτοῖς δὴ τοῖς τέλος ἔχουσι, κατὰ φύσιν τῆς χώρας ἂν τὴν ἵππικὴν παιδίαν ἀποδιδόμεν. ἔστω δὴ τούτων τε αὐτῶν κατὰ νόμον ἄμιλλά τε καὶ φιλονεικία,

φυλάρχοις τε καὶ ἱππάρχοις δεδομένη κοινὴ κρίσις ἀπάν-
των τῶν τε δρόμων αὐτῶν καὶ τῶν καταβαινόντων μεθ'
ὅπλων· ψιλοῖς δὲ ὅπλων οὐτ' ἐν τοῖς γυμνικοῖς οὐτ' ἐν-
ταῦθα τιθέντες ἀγωνίας ὁρθῶς ἂν νομοθετοῖμεν. τοξό- D
της δὲ ἀφ' ἱππων Κρής οὐκ ἄχρηστος, οὐδ' ἀκοντιστής,
ᾧστε ἔστω καὶ τούτων παιδιᾶς χάριν ἕρις τε καὶ ἀγωνία.
θηλείας δὲ περὶ τούτων νόμοις μὲν καὶ ἐπιτάξειςιν οὐκ
ἄξια βιάζεσθαι τῆς κοινωνίας· ἐὰν δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐμ-
προσθεν παιδευμάτων εἰς ἔθος λόντων ἢ φύσις ἐνδέχηται
καὶ μὴ δυσχεραίνειν παιδας ἢ παρθένους κοινωνεῖν, ἑῶν
καὶ μὴ ψέγειν.

V. Ἀγωνία δὴ νῦν ἤδη καὶ μάθησις γυμναστικῆς,
ὅσα τε ἐν ἀγῶσι καὶ ὅσα καθ' ἡμέραν *ἐν* διδασκάλων
ἐκπονούμεθα, πάντως ἤδη πέρας ἔχει· καὶ δὴ καὶ μουσι- E
κῆς τὰ μὲν πλεῖστα ὡσαύτως διαπεπέρανται, τὰ δὲ ῥαψω-
δῶν καὶ τῶν τούτοις ἐπομένων, καὶ ὅσαι ἐν ἑορταῖς ἄμιλ-
λαι χορῶν ἀναγκαῖαι γίνεσθαι ταχθέντων τοῖς θεοῖς τε
καὶ τοῖς μετὰ θεῶν μηνῶν καὶ ἡμερῶν καὶ ἐνιαυτῶν κο-
σμηθήσονται τότε, εἴτε τριετηρίδες εἴτε αὖ καὶ διὰ πέμ-
πτων ἐτῶν εἴθ' ὅπῃ καὶ ὅπως ἐννοίαν διδόντων τῶν θεῶν 835
τάξεως περὶ διανεμηθῶσι· τότε καὶ τοὺς μουσικῆς ἀγῶ-
νας χρὴ προσδοκᾶν κατὰ μέρος ἀγωνιεῖσθαι ταχθέντας
ὑπὸ τε ἀθλοθετῶν καὶ τοῦ παιδευτοῦ τῶν νέων καὶ τῶν
νομοφυλάκων, εἰς κοινὸν περὶ αὐτῶν τούτων συνελθόν-
των καὶ γενομένων νομοθετῶν αὐτῶν, τοῦ τε πότε καὶ
τίνες καὶ μετὰ τίνων τοὺς ἀγῶνας ποιήσονται περὶ ἀπάν-
των χορῶν καὶ χορείας. οἷα δὲ ἕκαστα αὐτῶν εἶναι δεῖ
κατὰ λόγον καὶ κατ' ὠδὰς καὶ καθ' ἀρμονίας ῥυθμοῖς
κραθείσας καὶ ὀρχήσεσι, πολλάκις εἴρηται τῷ πρώτῳ νο- B
μοθέτῃ, καθ' ἃ τοὺς δευτέρους δεῖ μεταδιώκοντας νομο-
θετεῖν, καὶ τοὺς ἀγῶνας προεπόντως ἐκάστοις θύμασιν ἐν
χρόνοις προσήκουσι νείμαντας ἑορτὰς ἀποδοῦναι τῇ πό-

λει ἐορτάζειν ταῦτα μὲν οὖν καὶ ἄλλα τοιαῦτα οὔτε χαλεπὸν γινῶναι, τίνα τρόπον χρὴ τάξεως ἐννόμου λαγχάνειν, οὐδ' αὖ μετατιθέμενα ἔνθα ἢ ἔνθα μέγα τῇ πόλει κέρδος
 C ἢ ζημίαν ἂν φέροι· ἃ δὲ μὴ σμικρὸν διαφέρει πείθειν τε χαλεπὸν, θεοῦ μὲν μάλιστα ἔργον, εἰ πως οἷόν τε ἦν ἐπιτάξεις αὐτὰς παρ' ἐκείνου γίνεσθαι, νῦν δὲ ἀνθρώπου τολμηροῦ κινδυνεύει δεῖσθαι τινος, ὃς παρρησίαν διαφερόντως τιμῶν ἐρεῖ τὰ δοκοῦντα ἄριστ' εἶναι πόλει καὶ πολίταις, ἐν ψυχαῖς διεφθαρμέναις τὸ πρέπον καὶ ἐπόμενον πάσῃ τῇ πολιτείᾳ τάττων, ἐναντία λέγων ταῖς μεγίσταισιν ἐπιθυμίαις καὶ οὐκ ἔχων βοηθὸν ἄνθρωπον οὐδένα, λόγῳ ἐπόμενος μόνῳ μόνος.

D ΚΑ. Τίν' αὖ νῦν, ὦ ξένε, λόγον λέγομεν; οὐ γάρ πω μανθάνομεν.

ΑΘ. Εἰκότως γε· ἀλλὰ δὴ πειράσομαι ἐγὼ φράζειν ὑμῖν ἔτι σαφέστερον. ὥς γάρ εἰς παιδείαν ἦλθον τῷ λόγῳ, εἶδον νέους τε καὶ νέας ὁμιλοῦντας φιλοφρόνως ἀλλήλοις· εἰσῆλθε δὴ με, οἷον εἰκός, φοβηθῆναι ξυννοήσαντα, τί τις χρήσεται τῇ τοιαύτῃ πόλει, ἐν ᾗ δὴ νέοι μὲν νέαι τε εὐτρεφεῖς εἰσὶ, πόνων τε σφοδρῶν καὶ ἀνελευθέρων, οἱ
 E μάλιστα ὕβριν σβεννύασιν, ἀργοί, θυσίαι δὲ καὶ ἐορταὶ καὶ χοροὶ πᾶσι μέλουσι διὰ βίου· τίνα δὴ ποτε τρόπον ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἀφέξονται τῶν πολλοῦς δὴ καὶ πολλὰς ἐπιθυμιῶν εἰς ἔσχατα βαλλουσῶν, ὧν ἂν ὁ λόγος προστάτῃ ἀπέχεσθαι, νόμος ἐπιχειρῶν γίνεσθαι; καὶ τῶν μὲν πολλῶν οὐ θανμαστὸν ἐπιθυμιῶν εἰ κρατοῖ τὰ πρό-
 836 σθεν νόμιμα ταχθέντα· τὸ γὰρ μὴ πλουτεῖν τε ἐξεῖναι ὑπερβαλλόντως ἀγαθὸν πρὸς τὸ σωφρονεῖν οὐ σμικρόν, καὶ πᾶσα ἡ παιδεία μετρίους πρὸς τὰ τοιαῦτ' εἰληφε νόμους, καὶ πρὸς τούτοις ἡ τῶν ἀρχόντων ὄψις διηναγασμένη μὴ ἀποβλέπειν ἄλλοσε, τηρεῖν δὲ αἰετὸς τοὺς νέους. ταῦτ' οὖν πρὸς μὲν τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας, ὅσα γε ἀνθρώ-

πινα, μέτρον ἔχει· τὰ δὲ δὴ τῶν ἐρώτων παίδων τε ἀρρέ-
 νων καὶ θηλειῶν καὶ γυναικῶν ἀνδρῶν καὶ ἀνδρῶν γυ-
 ναικῶν, ὅθεν δὴ μυρία γέγονεν ἀνθρώποις ἰδία καὶ ὅλαις B
 πόλεσι κακὰ, πῶς τις τοῦτο διευλαβοῖτ' ἄν, καὶ τί τεμῶν
 φάρμακον τούτοις ~~ἐκάστοις τοῦ τοιούτου~~ κινδύνου δια-
 φυγὴν εὐρήσει; πάντως οὐ ῥάδιον, ὧς Κλεινία. καὶ γὰρ
 οὖν πρὸς μὲν ἄλλα οὐκ ὀλίγα ἢ Κρήτη τε ἡμῖν ὅλη καὶ ἡ
 Λακεδαιμῶν βοήθειαν ἐπιεικῶς οὐ σμικρὰν ξυμβάλλονται
 τιθεῖσι νόμους ἀλλοίους τῶν πολλῶν τρόπων, περὶ δὲ τῶν
 ἐρώτων, αὐτοὶ γὰρ ἐσμεν, ἐναντιοῦνται παντάπασιν. εἰ
 γὰρ τις ἀκολουθῶν τῇ φύσει θήσει τὸν πρὸ [τοῦ] Λαῖου C
 νόμον, λέγων ὡς ὀρθῶς εἶχε τὸ τῶν ἀρρένων καὶ νέων μὴ
 κοινωνεῖν καθάπερ θηλειῶν πρὸς μῆξιν ἀφροδισίων, μάρ-
 τυρα παραγόμενος τὴν τῶν θηρίων φύσιν καὶ δεικνύς
 πρὸς τὰ τοιαῦτα οὐχ ἀπτόμενον ἄρρενα ἄρρενος διὰ τὸ
 μὴ φύσει τοῦτο εἶναι, τάχ' ἂν χρῶτο πιθανῶ λόγῳ, *εἰ* καὶ
 ταῖς ὑμετέραις πόλεσιν οὐδαμῶς ξυμφωνοῖ· πρὸς δὲ τού-
 τοις, ὃ διὰ παντός φάμεν δεῖν τὸν νομοθέτην τηρεῖν, τοῦτο
 ἐν τούτοις οὐχ ὁμολογεῖ. ζητοῦμεν γὰρ αἰεὶ δὴ, τί τῶν τι- D
 θεμένων πρὸς ἀρετὴν φέρει καὶ τί μὴ· φέρε δὴ, τοῦτο ἐὰν
 συγχωρῶμεν καλὸν ἢ μηδαμῶς αἰσχρὸν νομοθετεῖσθαι τὰ
 νῦν, τί μέρος ἡμῖν ξυμβάλλοιτ' ἂν πρὸς ἀρετὴν; πότερον
 ἐν τῇ τοῦ πεισθέντος ψυχῇ γιγνόμενον ἐμφύσεται τὸ τῆς
 ἀνδρείας ἡθός, ἢ ἐν τῇ τοῦ πείσαντος τὸ τῆς σώφρονος
 ἰδέας γένος; ἢ ταῦτα μὲν οὐδεὶς ἂν πεισθιῇ ποτέ, μάλ-
 λον δὲ ἅπαν τοῦτου τοῦναντίον τοῦ μὲν ταῖς ἡδοναῖς ὑπεί-
 κοντος καὶ καρτερεῖν οὐ δυναμένου ψέξει πᾶς τὴν μαλα- E
 κίαν, τοῦ δ' εἰς μίμησιν τοῦ θήλεος ἰόντος τὴν τῆς εἰκόνης
 ὁμοιότητα ἄρ' οὐ μέμψεται; τίς οὖν ἀνθρώπων τοῦτο ὃν
 τοιοῦτον νομοθετήσῃ; σχεδὸν οὐδεὶς, ἔχων γε ἐν τῷ νῷ
 νόμον ἀληθῆ. πῶς οὖν φάμεν ἀληθὲς τοῦτο εἶναι; τὴν τῆς
 φιλίας τε καὶ ἐπιθυμίας ἅμα καὶ τῶν λεγομένων ἐρώτων 837

φύσιν ἰδεῖν ἀναγκαῖον, εἰ μέλλει τις ταῦτα ὀρθῶς διανοη-
θῆσθαι· δύο γὰρ ὄντα αὐτὰ καὶ ἐξ ἀμφοῖν τρίτον ἄλλο
εἶδος ἐν ὀνομα περιλαβὼν πᾶσαν ἀπορίαν καὶ σκότον
ἀπεργάζεται.

ΚΑ. Πῶς; www.libtool.com.cn

VI. ΑΘ. Φίλον μὲν που καλοῦμεν ὁμοιον ὁμοίῳ κατ'
ἀρετὴν καὶ ἴσον ἴσῳ, φίλον δ' αὖ καὶ τὸ δεόμενον τοῦ
πεπλουτηκότος, ἐναντίον ὃν τῷ γένει· ὅταν δὲ ἐκάτερον
γίγνηται σφοδρόν, ἔρωτα ἐπονομάζομεν.

B ΚΑ. Ὅρθῳς.

ΑΘ. Φιλία τοίνυν ἡ μὲν ἀπὸ ἐναντίων δεινὴ καὶ
ἀγρία καὶ τὸ κοινὸν οὐ πολλάκις ἔχουσα ἐν ἡμῖν, ἡ δ' ἐκ
τῶν ὁμοίων ἡμερός τε καὶ κοινὴ διὰ βίου· μικτὴ δὲ ἐκ
τούτων γενομένη πρῶτον μὲν καταμαθεῖν οὐ ῥαδία, τί
ποτε βούλοιτ' ἂν αὐτῷ γενέσθαι τὸν τρίτον ἔρωτά τις
ἔχων τοῦτον, ἔπειτα εἰς τοῦναντίον ὑπ' ἀμφοῖν ἐλκόμενος
ἀπορεῖ, τοῦ μὲν κελεύοντος τῆς ὥρας ἄπτεσθαι, τοῦ δὲ
ἀπαγορεύοντος. ὁ μὲν γὰρ τοῦ σώματος ἐρῶν καὶ τῆς
C ὥρας καθάπερ ὁπάρας πεινῶν ἐμπλησθῆναι παρακελεύ-
εται ἑαυτῷ, τιμὴν οὐδεμίαν ἀπονέμων τῷ τῆς ψυχῆς
ἡθι τοῦ ἐρωμένου· ὁ δὲ πάρεργον μὲν τὴν τοῦ σώματος
ἐπιθυμίαν ἔχων, ὁρῶν δὲ μᾶλλον ἢ ἐρῶν τῇ ψυχῇ, δεόν-
τως τῆς ψυχῆς ἐπιτεθυμηκὼς ὕβριν ἡγῆται τὴν περὶ τὸ
σῶμα τοῦ σώματος πλησμονήν, τὸ σῶφρον δὲ καὶ ἀν-
δρεῖον καὶ μεγαλοπρεπὲς καὶ τὸ φρόνιμον αἰδούμενος·
ἅμα καὶ σεβόμενος ἀγνεύειν αἰετ' ἀγνεύοντος τοῦ ἐρω-
D μένου βούλοιτ' ἂν· ὁ δὲ μικθεὶς ἐξ ἀμφοῖν τρίτος ἔρως
οὗτός ἐσθ' ὃν νῦν διεληλύθαμεν ὡς τρίτον. ὄντων δὲ τού-
των τοσοῦτων πότερον ἅπαντας δεῖ κωλύειν τὸν νόμον,
ἀπείργοντα μὴ γίνεσθαι ἐν ἡμῖν, ἢ δῆλον, ὅτι τὸν μὲν
ἀρετῆς ὄντα καὶ τὸν νέον ἐπιθυμοῦντα ὡς ἄριστον γίγνε-
σθαι βουλοίμεθ' ἂν ἡμῖν ἐν τῇ πόλει ἐνεῖναι, τοὺς δὲ δύο,

εἰ δυνατόν εἴη, κωλύοιμεν ἄν; ἢ πῶς λέγομεν, ὦ φίλε Μέγилле;

ME. Πάντη τοι καλῶς, ὦ ξένε, περὶ αὐτῶν τούτων εἰρηκας τὰ νῦν.

AΘ. Ἐοικά γε, ὅπερ καὶ ἐτόπαζον, τυχεῖν τῆς σῆς, ὦ φίλε, ξυνφθίας· τὸν δὲ νόμον ὑμῶν, ὃ τι νοεῖ περὶ τὰ τοιαῦτα, οὐδέν με ἐξετάζειν δεῖ, δέχεσθαι δὲ τὴν τῷ λόγῳ συγχώρησιν. Κλεινία δὲ μετὰ ταῦτα καὶ εἰσαυθίς περὶ αὐτῶν τούτων πειράσομαι ἐπάδων πεῖθειν. τὸ δέ μοι δεδομένον ὑπὸ σφῶν ἔτω, καὶ διεξέλθωμεν πάντως τοὺς νόμους.

ME. Ὅρθότατα λέγεις.

AΘ. Τέχνην δὴ τιν' αὐ' τούτου τοῦ νόμου τῆς θέσεως ἐν τῷ νῦν παρόντι τῇ μὲν ῥαδίαν ἔχω, τῇ δ' αὐ' τινὰ τρό- 838 πον παντάπασιν ὥς οἶόν τε χαλεπωτάτην.

ME. Πῶς δὴ λέγεις;

AΘ. Ἴσμεν πού καὶ τὰ νῦν τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων, καίπερ παρανόμους ὄντας, ὥς εὖ τε καὶ ἀκριβῶς εἰργονται τῆς τῶν καλῶν συνουσίας οὐκ ἄκοντες, ὥς οἶόν τε δὲ μάλιστα ἐκόντες.

ME. Πότε λέγεις;

AΘ. Ὅταν ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ τῷ γένωνται καλοί· καὶ περὶ υἱέος ἢ θυγατρὸς ὁ αὐτὸς νόμος ἄγραφος ᾧν ὥς B οἶόν τε ἱκανώτατα φυλάττει μήτε φανερώς μήτε λάθρα συγκαθεύδοντα ἢ πῶς ἄλλως ἀσπαζόμενον ἄπτεσθαι τούτων· ἀλλ' οὐδ' ἐπιθυμία ταύτης τῆς συνουσίας τὸ παράπαν εἰσέρχεται τοὺς πολλούς.

ME. Ἀληθῆ λέγεις.

AΘ. Οὐκοῦν σμικρὸν ῥῆμα κατασβέννυσι πάσας τὰς τοιαύτας ἡδονάς;

ME. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

AΘ. Τὸ ταῦτα εἶναι φάναι μηδαμῶς ὅσια, θεομισῇ

C δὲ καὶ αἰσχροῶν αἰσχιστα. τὸ δ' αἴτιον ἄρ' οὐ τοῦτ' ἐστί, τὸ μηδένα ἄλλως λέγειν αὐτά, ἀλλ' εὐθύς γενόμενον ἡμῶν ἕκαστον ἀκούειν τε λεγόντων αἰεὶ καὶ πανταχοῦ ταῦτα, ἐν γελοίοις τε ἅμα ἐν πάσῃ τε σπουδῇ τραγικῇ λεγόμενα πολλάκις, ὅταν ἡ Θυέστας ἢ τινὰς Οἰδίποδας εἰσάγωσιν, ἢ Μακαρέας τινὰς ἀδελφαῖς μιχθέντας λαθραίως, ὁφθέν-
 τας δὲ ἐτοιμῶς θάνατον αὐτοῖς ἐπιτιθέντας δίκην τῆς ἁμαρτίας;

ME. Ὅρθότατα λέγεις τό γε τοσοῦτον, ὅτι τὸ τῆς
 D φήμης θαυμαστήν τινα δύναμιν εἰληκεν, ὅταν μηδεὶς μη-
 δαμῶς ἄλλως ἀναπνεῖν ἐπιχειρήσῃ ποτὲ παρὰ τὸν νόμον.

VII. AΘ. Οὐκοῦν ὀρθὸν τὸ νῦν δὴ ρηθέν, ὅτι νομο-
 θέτῃ βουλομένῳ τινὰ ἐπιθυμίαν δουλώσασθαι τῶν δια-
 φερόντως τοὺς ἀνθρώπους δουλουμένων ῥάδιον γινῶναι
 γε ὄντινα τρόπον χειρώσαιτ' ἄν· ὅτι καθιερώσας ταύ-
 την τὴν φήμην παρὰ πᾶσι δούλοις τε καὶ ἐλευθέροις καὶ
 παισὶ καὶ γυναιξὶ καὶ ὅλῃ τῇ πόλει κατὰ τὰ αὐτὰ οὕτω
 E τὸ βεβαιότατον ἀπειργασμένος ἔσται περὶ τοῦτον τὸν
 νόμον.

ME. Πάνν μὲν οὖν· πῶς δὲ αὖ τὸ τοιοῦτον ἐθέλου-
 τας λέγειν πάντα δυνατὸν ἔσται ποτὲ παρασχεῖν;

AΘ. Καλῶς ὑπέλαβες· αὐτὸ γὰρ τοῦτο ἦν τὸ παρ'
 ἐμοῦ λεχθέν, ὅτι τέχνην ἐγὼ πρὸς τοῦτον τὸν νόμον
 ἔχοιμι τοῦ κατὰ φύσιν χρῆσθαι τῇ τῆς παιδογονίας συν-
 ουσίᾳ, τοῦ μὲν ἄρρενος ἀπεχομένους μὴ κτείνοντάς τε ἐκ
 προνοίας τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, μηδ' εἰς πέτρας τε καὶ
 839 λίθους σπείροντας, οὐ μήποτε φύσιν τὴν αὐτοῦ ριζωθὲν
 λήψεται γόνιμον, ἀπεχομένους δὲ ἀρούρας θηλείας πάσης,
 ἐν ᾗ μὴ βούλοιο ἄν σοι φύεσθαι τὸ σπαρέν. ὁ δὲ νόμος
 οὗτος διηνεκῆς μὲν γενόμενος ἅμα καὶ κρατήσας, καθάπερ
 νῦν περὶ τὰς τῶν γονέων συμμίξεις κρατεῖ, ἐὰν καὶ περὶ
 τὰς ἄλλας νικήσῃ δικαίως, μυρία ἀγαθὰ ἔχει. κατὰ φύσιν

μὲν γὰρ πρῶτον κεῖται, λύττης δὲ ἐρωτικῆς καὶ μανίας καὶ
μοιχειῶν πασῶν καὶ πωμάτων καὶ σιτίων εἰργεσθαι ποιεῖ
τῶν ἀμέτρων πάντων, γυναιξὶ τε αὐτῶν οἰκείους εἶναι καὶ B
φίλους, ἄλλα τε πάμπολλα ἀγαθὰ γίγνοιτ' ἂν, εἰ τοῦ
νόμου τις τοῦτου ἐγκρατὴς εἴναι. τάχα δ' ἂν ἡμῖν
τις παραστὰς ἀνὴρ σφοδρὸς καὶ νέος, πολλοῦ σπέρματος
μεστός, ἀκούων τιθεμένου τοῦ νόμου λοιδορήσειεν ἂν ὡς
ἀνόητα καὶ ἀδύνατα τιθέντων νόμιμα, καὶ βοῆς πάντα
ἐμπλήσειε. πρὸς ἃ δὴ καὶ βλέψας ἐγὼ τοῦτο εἶπον τὸ ῥῆμα,
ὡς τινα τέχνην κεκτήμην, τῇ μὲν ῥᾶστιν ἀπασῶν, τῇ δὲ C
χαλεπωτάτην, πρὸς τὸ τοῦτον τεθέντα ἐμμεῖναι τὸν νό-
μον. νοῆσαι μὲν γὰρ δὴ ῥᾶστον, ὡς δυνατόν τε ἐστὶ καὶ
ὄπη· φάμεν γὰρ δὴ καθιερωθὲν τοῦτο ἱκανῶς τὸ νόμιμον
πᾶσαν ψυχὴν δουλώσεσθαι καὶ παντάπασιν μετὰ φόβου
ποιήσειν πείθεσθαι τοῖς τεθειμένοι νόμοις· ἀλλὰ γὰρ εἰς
τοῦτο προβέβηκε νῦν, ὥστ' οὐδ' ἂν ποτε γενέσθαι δοκεῖ,
καθάπερ τὸ τῶν ξυσσιτίων ἐπιτήδευμα ἀπιστεῖται μὴ δυ-
νατὸν εἶναι [δύνασθαι] διὰ βίου πόλιν ὅλην ξῆν πρᾶττον D
σαν τοῦτο, ἐλεγχθὲν δ' ἔργῳ καὶ γενόμενον παρ' ὑμῖν,
ὅμως ἔτι τό γε γυναικῶν οὐδὲ ἐν ταῖς ὑμετέραις πόλεσι
δοκεῖ φύσιν ἔχειν γίγνεσθαι. ταύτῃ δ' αὖ διὰ τὴν τῆς
ἀπιστίας ῥώμην εἰρηκα ἀμφοτέρω καὶ ταῦτα εἶναι παγχάλεπα
μεῖναι κατὰ νόμον.

ME. Ὅρθῶς γε σὺ λέγων.

AΘ. Ὡς δ' οὖν οὐκ ἐστὶν ὑπὲρ ἄνθρωπον, οἷόν τε δὲ
γενέσθαι, βούλεσθε ὑμῖν πειραθῶ τινὰ λόγον ἐχόμενον
πιθανότητος εἰπεῖν τινός;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

AΘ. Πότερον οὖν τις ἀφροδισίων ῥᾶον ἂν ἀπέχοιτο, E
καὶ τὸ ταχθὲν ἐθέλοι περὶ αὐτὰ μετρίως ποιεῖν, εἴ το
σῶμα ἔχων καὶ μὴ ἰδιωτικῶς ἢ φαύλως;

ΚΛ. Πολύ πον μᾶλλον μὴ ἰδιωτικῶς.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐκ ἴσμεν τὸν Ταραντίνον Ἰκκὸν ἀκοῇ
 840 διὰ τὸν Ὀλυμπιάσι τε ἀγῶνα καὶ τοὺς [τε] ἄλλους ὡς διὰ
 φιλονικίαν καὶ τέχνην καὶ τὸ μετὰ τοῦ σωφρονεῖν ἀν-
 δρεῖον ἐν τῇ ψυχῇ κεκτημένος, ὡς λόγος, οὔτε τινὸς πώ-
 ποτε γυναικὸς ἤφατο οὐδ' αὖ παιδὸς ἐν ὅλῃ τῇ τῆς ἀσκή-
 σεως ἀκμῇ; καὶ δὴ καὶ Κρίσωνα καὶ Ἀστύλον καὶ Διό-
 πομπον καὶ ἄλλους παμπόλλους ὁ αὐτὸς που λόγος ἔχει
 καὶ τοι τῶν γ' ἐμῶν καὶ σῶν πολιτῶν, ὧς Κλεινία, πολὺ
 κάκιον ἦσαν πεπαιδευμένοι τὰς ψυχάς, τὰ δὲ σώματα πολὺ
 Β μᾶλλον σφριγῶντες.

ΚΑ. Ἀληθῆ ταῦτα λέγεις, ὅτι σφόδρα ὑπὸ τῶν πα-
 λαιῶν ἐστὶν εἰρημμένα περὶ τούτων τῶν ἀθλητῶν ὡς ὄντως
 ποτὲ γενόμενα.

ΑΘ. Τί οὖν; οἱ μὲν ἄρα νίκης ἕνεκα πάλης καὶ δρό-
 μων καὶ τῶν τοιούτων ἐτόλμησαν ἀπέχεσθαι λεγομένου
 πράγματος ὑπὸ τῶν πολλῶν εὐδαιμόνος, οἱ δὲ ἡμέτεροι
 παῖδες ἀδυνατήσουσι καρτερεῖν πολὺ καλλίονος ἕνεκα νί-
 κης, ἣν ἡμεῖς καλλίστην ἐκ παίδων πρὸς αὐτοὺς λέγοντες
 C ἐν μύθοις τε καὶ ἐν ρήμασι καὶ ἐν μέλεσιν ᾄδοντες, ὡς
 εἰκός, κηλήσομεν;

ΚΑ. Ποίας;

ΑΘ. Τῆς τῶν ἡδονῶν νίκης ἐγκρατεῖς ὄντας ἂν ξῆν
 εὐδαιμόνως, ἥττωμένους δὲ τούναντιλον ἅπαν. πρὸς δὲ
 τούτοις ἐτι φόβος ὁ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς ὅσιον αὐτὸ εἶναι
 δύναμιν ἡμῖν οὐκ ἄρα ἔξει κρατεῖν ὧν ἄλλοι κεκρατήκασι
 τούτων ὄντες χείρονες;

ΚΑ. Εἰκός γ' οὖν.

VIII. ΑΘ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐνταῦθά ἐσμεν τούτου τοῦ
 D νομίμου πέρι, διὰ κάκην δὲ τὴν τῶν πολλῶν εἰς ἀπορίαν
 ἐπέσομεν, φημὶ τὸ μὲν ἡμέτερον νόμιμον ἀτεχνῶς δεῖν
 περὶ αὐτῶν τούτων πορεύεσθαι λέγον, ὡς οὐ δεῖ χείρους
 ἡμῖν εἶναι τοὺς πολίτας ὀρνίθων καὶ ἄλλων θηρίων πολ-

λαῶν, οἱ κατὰ μεγάλας ἀγέλας γεννηθέντες μέχρι μὲν παι-
δογονίας ἡἴθεοι καὶ ἀκῆρατοι γάμων τε ἀγνοὶ ζῶσιν, ὅταν
δ' εἰς τοῦτο ἡλικίας ἔλθωσι, συνδυασθέντες ἄρρην θηλεία
κατὰ χάριν καὶ θήλεια ἄρρενι τὸν λοιπὸν χρόνον ὁσίως
καὶ δικαίως ζῶσιν, ἐμμένοντες βεβαίως ταῖς πρώταις τῆς **Ε**
φιλίας ὁμολογίαις· δεῖν δὴ θηρίων γε αὐτοὺς ἀμείνους
εἶναι. ἐὰν δ' οὖν ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων
τῶν πλείστων διαφθείρωται, τὴν λεγομένην ἄτακτον
Ἀφροδίτην ἐν αὐτοῖς ὀρῶντές τε καὶ ἀκούοντες μέγιστον
δυναμένην, καὶ οὕτω δὴ μὴ δυνατοὶ γίνωνται κατακρα-
τεῖν, δευτέρον νόμον ἐπ' αὐτοῖς μηχανᾶσθαι χρὴ τοὺς νο-
μοφύλακας νομοθέτας γενομένους.

ΚΑ. Τίνα δὴ συμβουλεύεις αὐτοῖς τίθεσθαι νόμον, 841
ἐὰν ὁ νῦν τιθέμενος αὐτοὺς ἐκφύγῃ;

ΑΘ. Δῆλον ὅτι τὸν ἐχόμενον τούτου δευτέρον, ὡς
Κλεινία.

ΚΑ. Τίνα λέγεις;

ΑΘ. Ἀγύμναστον ὃ τι μάλιστα ποιεῖν τὴν τῶν ἡδο-
νῶν ῥώμην, τὴν ἐπίχυσιν καὶ τροφήν αὐτῆς διὰ πόνων
ἄλλοσε τρέποντα τοῦ σώματος. εἴη δ' ἂν τοῦτο, εἰ ἀναί-
δεια μὴ ἐνείη τῇ τῶν ἀφροδισίων χρήσει· σπανίῳ γὰρ αὐ-
τῷ τοιοῦτῳ δι' αἰσχύνην χρώμενοι ἀσθενεστέραν ἂν αὐ- **Β**
τὴν δέσποιναν κτῶντο ὀλιγάκις χρώμενοι. τὸ δὲ λανθάνειν
τούτων δρῶντά τι καλὸν παρ' αὐτοῖς ἔστω [νόμιμον]
ἔθει καὶ ἀγράφῳ νομισθὲν νόμῳ, τὸ δὲ μὴ λανθάνειν αἰ-
σχρὸν, ἀλλ' οὐ τὸ μὴ πάντως δρᾶν. οὕτω τοῦτο αἰσχρὸν
αὐ καὶ καλὸν δευτέρως ἂν ἡμῖν ἐν νόμῳ γερόμενον κέοιτο,
ὀρθότητα ἔχον δευτέραν, καὶ τοὺς τὰς φύσεις διεφθαρμέ-
νους, οὓς ἦτορας αὐτῶν προσαγορεύομεν, ἐν γένος ὃν **Γ**
περιλαμβάνοντα τρία γένη βιάζοιτ' ἂν μὴ παρανομεῖν.

ΚΑ. Ποῖα δὴ;

ΑΘ. Τό τε θεοσεβὲς ἅμα καὶ φιλότιμον καὶ τὸ μὴ

τῶν σωμάτων ἀλλὰ τῶν τρόπων τῆς ψυχῆς ὄντων καλῶν
γεγονὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ. ταῦτα δὲ καθάπερ ἴσως ἐν μύθῳ
τὰ νῦν λεγόμεν' ἐστὶν εὐχαί, πολὺ γε μὴν ἄριστα, εἴπερ
γίγνοιτο ἐν πάσαις πόλεσι, γίγνοιτο ἂν. τάχα δ' ἂν, εἰ
D θεὸς ἐθέλοι, καὶ δυοῖν θάτερα βιασαίμεθα περὶ ἐρωτι-
κῶν, ἢ μηδὲνα τολμᾶν μηδενὸς ἄπτεσθαι τῶν γενναίων
ἅμα καὶ ἐλευθέρων πλὴν γαμετῆς ἑαυτοῦ γυναικός, ἅθινα
δὲ παλλακῶν σπέρματα καὶ νόθα μὴ σπείρειν μηδὲ ἄγωνα
ἀρρένων παρὰ φύσιν· ἢ τὸ μὲν τῶν ἀρρένων πάμπαν ἀφε-
λοιμέθ' ἂν, τὸ δὲ γυναικῶν, εἰ τις συγγίγνοιτό τι· πλὴν
ταῖς μετὰ θεῶν καὶ ἱερῶν γάμων ἐλθούσαις εἰς τὴν οἰκίαν,
E ὠνηταῖς εἴτε ἄλλῃ ὁτρωοῦν τρόπῳ κτηταῖς, μὴ λανθάνων
ἄνδρας τε καὶ γυναικας πάσας, τάχ' ἂν ἄτιμον αὐτὸν τῶν
ἐν τῇ πόλει ἐπαλίων νομοθετοῦντες ὀρθῶς ἂν δόξαιμεν
νομοθετεῖν, ὥς ὄντως ὄντα ξενικόν. οὗτος δὲ νόμος, εἴτε
εἰς εἴτε δύο αὐτοὺς χρὴ προσαγορεύειν, κείσθω περὶ ἀφρο-
δισίων καὶ ἀπάντων τῶν ἐρωτικῶν, ὅσα πρὸς ἀλλήλους
842 διὰ τὰς τοιαύτας ἐπιθυμίας ὁμιλοῦντες ὀρθῶς τε καὶ οὐκ
ὀρθῶς πράττομεν.

ME. Καὶ τοίνυν, ὦ ξένε, ἐγὼ μὲν τοι σφόδρα δευχοί-
μην ἂν τοῦτον τὸν νόμον, ὃ δὲ δὴ Κλεινίας αὐτὸς φραζέτω,
τί ποτε περὶ αὐτῶν διανοεῖται.

KA. Ἔσται ταῦτα, ὦ Μέγилле, ὅποταν γε δὴ μοι δόξη
τις παραπεπτωκέναι καιρός· νῦν μὴν ἐῷμεν τὸν ξένον εἶτι
εἰς τὸ πρόσθεν προῖέναι τῶν νόμων.

ME. Ὅρθῶς.

B IX. AΘ. Ἀλλὰ μὴν νῦν γε προϊόντες ἤδη σχεδόν
ἐσμεν ἐν τῷ κατεσκευάσθαι μὲν ξυσσίτια, ὃ φάμεν ἄλλοθι
μὲν ἂν χαλεπὸν εἶναι, ἐν Κρήτῃ δὲ οὐδεὶς ἄλλως ἂν ὑπο-
λάβοι δεῖν γίνεσθαι· τὸ δὲ τίνα τρόπον, πότερον ὥς ἐν-
θάδε ἢ καθάπερ ἐν Λακεδαιμόνι ἢ παρὰ ταῦτα ἐστὶ τι τρί-
τον εἶδος ξυσσιτίων ἀμφοῖν τούτοις ἄμεινον ἂν ἔχον,

τοῦτο οὐτ' ἐξευρεῖν μοι χαλεπὸν εἶναι δοκεῖ μέγα τε ἀγα-
θὸν εὐρεθὲν οὐδὲν ἀπεργάσεσθαι· καὶ γὰρ νῦν ἐμμελῶς
ἔχειν κατεσκευασμένα. τούτοις δ' ἐστὶν ἀκόλουθον ἢ τοῦ C
βίου κατασκευή, τίν' αὐτοῖς ἂν τρόπον ἔποιτο. βίος δὴ
ἄλλαις μὲν πόλεσι παντοδαπῶς ἂν καὶ πολλαχόθεν εἴη,
μάλιστα δὲ ἐκ διπλασίων ἢ τούτοις· ἐκ γῆς γὰρ καὶ ἐκ
θαλάττης τοῖς πλείστοις τῶν Ἑλλήνων ἐστὶ κατεσκευα-
σμένα τὰ περὶ τὴν τροφήν, τούτοις δὲ μόνον ἐκ γῆς. τῷ
μὲν οὖν νομοθέτῃ τοῦτο ῥᾶον· οὐ γὰρ μόνον ἡμίσεις αὐ-
τὸ γίνονται νόμοι μέτριοι, πολὺ δ' ἐλάττους, ἔτι δ' ἔλευθέ- D
ροις ἀνθρώποις μᾶλλον πρέποντες. ναυκληρικῶν μὲν γὰρ
καὶ ἐμπορικῶν καὶ καπηλευτικῶν καὶ πανδοκεύσεων καὶ
τελωνικῶν καὶ μεταλλειῶν καὶ δανεισμῶν καὶ ἐπιτόκων
τόκων καὶ ἄλλων μυρίων τοιούτων τὰ πολλὰ ἀπῆλλακται,
χαίρειν αὐτοῖς εἰπών, ὁ περὶ ταύτην τὴν πόλιν νομοθέτης,
γεωργοῖς δὲ καὶ νομεῦσι καὶ μελιττουργοῖς καὶ τοῖς περὶ
τὰ τοιαῦτα φυλακτηρίοις τε καὶ ἐπιστάταις ὀργάνων νο- E
μοθετήσῃ, τὰ μέγιστα ἤδη νενομοθετηκῶς περὶ γάμους
ἅμα καὶ γενέσεις παίδων καὶ τροφάς, ἔτι δὲ καὶ παιδείας
ἀρχῶν τε καταστάσεις ἐν τῇ πόλει· νῦν δ' ἐπὶ τοὺς τὴν
τροφὴν καὶ ὅσοι περὶ αὐτὴν ταύτην συνδιαπονοῦσιν
ἀναγκαῖον νομοθετοῦντά ἐστι τρέπεσθαι. πρῶτον δὴ νό-
μοι ἔστωσαν λεγόμενοι τοῦνομα γεωργικοί. Διὸς ὀρίου
μὲν πρῶτος νόμος ὅδε εἰρήσθω· μὴ κινεῖτω γῆς ὅρια μη-
θεῖς μήτε οἰκείου πολίτου γείτονος μήτε ὁμοτέρμονος ἐπ'
ἐσχατιᾷς κεκτημένος ἄλλῳ ξένῳ γειτονῶν, νομίσας τὸ
τάκινητα κινεῖν ἀληθῶς τοῦτο εἶναι· βουλέσθω δὲ πᾶς 843
πέτρον ἐπιχειρῆσαι κινεῖν τὸν μέγιστον ἄλλον [πλὴν ὄρου]
μᾶλλον ἢ σμικρὸν λίθον ὀρίζοντα φίλιαν τε καὶ ἐχθραν,
ἐνορκον παρὰ θεῶν. τοῦ μὲν γὰρ ὁμόφυλος Ζεὺς μάρτυς,
τοῦ δὲ ξένιος, οἱ μετὰ πολέμων τῶν ἐχθρίστων ἐγείρονται·
καὶ ὁ μὲν πεισθεὶς τῷ νόμῳ ἀναίσθητος τῶν ἀπ' αὐτοῦ

κακῶν γίγνοιτ' ἄν, καταφρονήσας δὲ διτταῖς δίκαις ἔνοχος ἔστω, μιᾷ μὲν παρὰ θεῶν καὶ πρώτη, δευτέρᾳ δὲ ὑπὸ νό-
 B μου. μηδεὶς γὰρ ἐκὼν κινεῖτω γῆς ὄρια γειτόνων ὅς δ' ἄν κινήσῃ, μηνυέτω μὲν ὁ βουλόμενος τοῖς γεωμόροις, οἱ δὲ εἰς τὸ δικαστήριον ἀγόντων· ἦν δὲ τις ὄφλη τὴν τοιαύτην δίκην, ὥς ἀνάδαστον γῆν λάθρα καὶ βία ποιούντος τοῦ ὄφλουτος τιμάτω τὸ δικαστήριον ὅτι ἄν δέῃ πάσχειν ἢ ἀποτίνειν τὸν ἡττηθέντα. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο βλάβαι πολ-
 λὰ καὶ σμικρὰ γειτόνων γιγνόμεναι διὰ τὸ θαμίζειν
 C ἐχθρας ὄγκον μέγαν ἐντίκτουςαι χαλεπὴν καὶ σφόδρα πικρὰν γειτονίαν ἀπεργάζονται· διὸ χρηὴ πάντως εὐλαβεῖσθαι γείτονα γείτοινι μηδὲν ποιεῖν διάφορον, τῶν τε ἄλλων πέρι καὶ δὴ καὶ ἐπεργασίας ξυμπάσης σφόδρα διευλαβούμενον· τὸ μὲν γὰρ βλάπτειν οὐδὲν χαλεπὸν ἀλλ' ἀνθρώπου παντός, τὸ δ' ἐπωφελεῖν οὐδαμῇ ἄπαντος. ὅς δ' ἄν ἐπεργάζηται τὰ τοῦ γείτονος ὑπερβαίνων τοὺς ὅρους, τὸ μὲν βλάβος ἀποτινέτω, τῆς δὲ ἀναιδεας ἅμα καὶ ἀνε-
 D λευθερίας ἔνεκα λατρευόμενος διπλάσιον τοῦ βλάβους ἄλλο ἐκτισάτω τῷ βλαφθέντι· τούτων δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τοιούτων ἐπιγνώμονές τε καὶ δικασταὶ καὶ τιμῆται γιγνέσθων ἀγρονόμοι, τῶν μὲν μειζόνων, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρηται, πᾶσα ἡ τοῦ δωδεκατημορίου τάξις, τῶν ἐλαττόνων δὲ οἱ φρούραρχοι τούτων. καὶ ἐὰν τις βοσκήματα ἐπινέμῃ, τὰς βλάβας ὀρώντες κρινόντων καὶ τιμώντων, καὶ ἐὰν ἐσμούς ἀλλοτρίους σφετερίζῃ τις τῇ τῶι
 E μελιττῶν ἡδονῇ ξυνεπόμενος καὶ κατακρούων οὕτως οἰκειῶται, τινέτω τὴν βλάβην· καὶ ἐὰν πυρεύων τὴν ὕλην μὴ διευλαβηθῇ τῶν τοῦ γείτονος, τὴν θόξασαν ζημίαν τοῖς ἄρχουσι ζημιούσθω, καὶ ἐὰν φυτεύων μὴ ἀπολείπῃ τὸ μέτρον τῶν τοῦ γείτονος χωρίων, καθάπερ εἴρηται καὶ πολλοῖς νομοθέταις ἱκανῶς, ὧν τοῖς νόμοις χρηὴ προσχερῆσθαι καὶ μὴ πάντα ἀξιούν πολλὰ καὶ σμικρὰ καὶ τοῦ ἐπι-

τυχόντος νομοθέτου γιγνόμενα τὸν μείζω πόλεως κοσμη-
 τήν νομοθετεῖν· ἐπεὶ καὶ τῶν ὑδάτων περὶ γεωργοῖσι 844
 παλαιοὶ καὶ καλοὶ νόμοι κείμενοι οὐκ ἄξιοι παροχετεύειν
 λόγοις, ἀλλ' ὁ βουλευθεὶς ἐπὶ τὸν αὐτοῦ τόπον ἄγειν ὕδωρ
 ἀγέτω μὲν ἀρχόμενος ἐκ τῶν κοινῶν ναμάτων, μὴ ὑπο-
 τέμνων πηγὰς φανεράς ἰδιώτου μηδενός, ἥ δ' ἂν βούλη-
 ται ἄγειν, πλὴν δι' οἰκίας ἢ ἱερῶν τινῶν ἢ καὶ μνημάτων,
 ἀγέτω, μὴ βλάπτων πλὴν αὐτῆς τῆς ὀχεταγωγίας· ἀϋδρία
 δὲ εἴ τισι τόποις ξύμφυτος ἐκ γῆς τὰ ἐκ Διὸς ἰόντα ἀπο- B
 στέγει νάματα καὶ ἐλλείπει τῶν ἀναγκαίων πωμάτων,
 ὀρυττέτω μὲν ἐν τῷ αὐτοῦ χωρίῳ μέχρι τῆς κεραμίδος
 γῆς, ἐὰν δ' ἐν τούτῳ τῷ βάθει μηδαμῶς ὕδατι προστυγ-
 χάνῃ, παρὰ τῶν γειτόνων ὑδρευέσθω μέχρι τοῦ ἀναγκαίου
 πώματος ἐκάστοις τῶν οἰκετῶν· ἐὰν δὲ δι' ἀκριβείας ἢ
 καὶ τοῖς γέλοισι, τάξιν τῆς ὑδρείας ταξάμενος παρὰ τοῖς C
 ἀγρονόμοις, ταύτην ἡμέρας ἐκάστης κομιζόμενος οὕτω
 κοινωνεῖτω τοῖς γέλοις ὕδατος. ἐὰν δὲ ἐκ Διὸς ὕδατα
 γιγνόμενα τὸν ἐπάνω γεωργοῦντα ἢ καὶ ὁμότοιχον οἰ-
 κοῦντα τῶν ὑποκάτω βλάβη τις μὴ διδοὺς ἐκροήν, ἢ
 τοῦναντίον ὁ ἐπάνω μεθιελὲς εἰκῇ τὰ φεύματα βλάβη τὸν
 κάτω, καὶ περὶ ταῦτα μὴ ἐθέλωσι διὰ ταῦτα κοινωνεῖν
 ἀλλήλοις, ἐν ᾗσιν μὲν ἀστυνόμον, ἐν ἀγρῷ δὲ ἀγρονόμον
 ἐπάγων ὁ βουλόμενος ταξάσθω, τί χρὴ ποιεῖν ἐκάτερον·
 ὁ δὲ μὴ ἐμμένων ἐν τῇ τάξει φθόνου θ' ἅμα καὶ δυσκό- D
 λου ψυχῆς ὑπεχέτω δίκην, καὶ ὄφλων διπλάσιον τὸ βλά-
 βος ἀποτινέτω τῷ βλαφθέντι, μὴ ἐθελήσας τοῖς ἄρχουσι
 πεῖθεσθαι.

X. Ὅπως δὲ δὴ χρὴ κοινωνίαν ποιέσθαι πάντας
 τοιάνδε τινα. διττὰς ἡμῖν δωρεὰς ἢ θεὸς ἔχει χάριτος
 αὕτη, τὴν μὲν παιδείαν Διονυσιάδα ἀθησαύριστον, τὴν
 δ' εἰς ἀπόθεσιν γενομένην κατὰ φύσιν· ἔστω δὴ περὶ
 ὁπώρας ὅδε νόμος ταχθεὶς· ὅς ἂν ἀγροίκου ὁπώρας γεύ-

- σηται, βοτρώων εἴτε καὶ σύκων, πρὶν ἐλθεῖν τὴν ὥραν τὴν
 E τοῦ τρυγᾶν ἀρκτούρω ξύνδρομον, εἴτ' ἐν τοῖς αὐτοῦ χωρί-
 οῖς εἴτε καὶ ἐν ἄλλων, ἱερὰς μὲν πεντήκοντα ὀφειλέτω τῷ
 Διονύσῳ δραχμάς, ἐὰν ἐκ τῶν ἑαυτοῦ δρέπη, ἐὰν δ' ἐκ
 τῶν γειτόνων, ~~μναῖ, ἐὰν δ' ἐξ ἄλλων~~, δύο μέρη τῆς μναῖ.
 ὅς δ' ἂν τὴν γενναίαν νῦν λεγομένην σταφυλὴν ἢ τὰ γεν-
 ναῖα σῦκα ἐπονομαζόμενα ὀπωρίζειν βούληται, ἐὰν μὲν ἐκ
 τῶν οἰκείων λαμβάνῃ, ὅπως ἂν ἐθέλῃ καὶ ὁπόταν βούλη-
 ται καρπούσθω, ἐὰν δ' ἐξ ἄλλων μὴ πείσας, ἐπομένως τῷ
 845 νόμῳ, τῷ μὴ κινεῖν ὃ τι μὴ κατέθετο, ἐκείνως αἰεὶ ζημιού-
 σθω· ἐὰν δὲ δὴ δοῦλος μὴ πείσας τὸν δεσπότην τῶν χω-
 ρίων ἄπτηται του τῶν τοιούτων, κατὰ ἥγαρα βοτρώων καὶ
 σῦκον συκῆς ἰσαρίθμους πληγὰς τούτοις μαστιγούσθω.
 μέτοικος δὲ ὠνούμενος τὴν γενναίαν ὀπώραν ὀπωρίζετω,
 ἐὰν βούληται· ἐὰν δὲ ξένος ἐπιδημήσας ὀπώρας ἐπιθυμῇ
 φαγεῖν διαπορευόμενος τὰς ὁδοὺς, τῆς μὲν γενναίας ἀπτε-
 σθω, ἐὰν βούληται, μεθ' ἐνὸς ἀκολουθίου χωρὶς τιμῆς,
 B ξένια δεχόμενος, τῆς δὲ ἀγροίκου λεγομένης καὶ τῶν τοι-
 ούτων ὁ νόμος εἰργέτω μὴ κοινωνεῖν ἡμῖν τοὺς ξένους·
 ἐὰν δὲ τις αἴστωρ ὢν αὐτὸς ἢ δοῦλος ἄψηται, τὸν μὲν δοῦ-
 λον πληγαῖς κολάζειν, τὸν δὲ ἐλεύθερον ἀποπέμπειν νο-
 θετήσαντα καὶ διδάξαντα τῆς ἄλλης ὀπώρας ἄπτεσθαι τῆς
 εἰς ἀπόθεσιν ὀσταφίδος οἴνου τε καὶ ξηρῶν σύκων ἀνε-
 πιτηδείου κεκτῆσθαι. ἀπίων δὲ πέρι καὶ μήλων καὶ ροῶν
 C καὶ πάντων τῶν τοιούτων, αἰσχροὺς μὲν μηδὲν ἔστω λάθρᾳ
 λαμβάνειν, ὁ δὲ ληφθεὶς ἐντὸς τριάκοντα ἔτων γεγυνώς
 τυπτέσθω καὶ ἀμυνέσθω ἄνευ τραυμάτων, δίκην δ' εἶναι
 ἐλευθέρῳ τῶν τοιούτων πληγῶν μηδεμίαν· ξένῳ δὲ κα-
 θάπερ ὀπώρας ἐξέστω καὶ τῶν τοιούτων μέτοχον εἶναι·
 ἐὰν δὲ πρεσβύτερος ὢν ἄπτηται τούτων, φαγὼν αὐτοῦ
 καὶ ἀποφέρων μηδὲν, καθάπερ ὁ ξένος ταύτῃ κοινωνεῖτω
 τῶν τοιούτων ἀπάντων, μὴ πειθόμενος δὲ τῷ νόμῳ

κινδυνεύειτω ἀναγώνιστος γίνεσθαι περὶ ἀρετῆς, ἐὰν εἰς D
τότε τὰ τοιαῦτα περὶ αὐτοῦ τοὺς τότε κριτὰς τις ἀναμι-
μνήσκῃ

XI. Ὅπως δὲ πάντων μὲν τὸ περὶ τὰς κηπείας διαφε-
ρόντως τρόφιμον, εὐδιαφθαρτον δέ· οὔτε γὰρ γῆν οὔτε
ἥλιον οὔτε πνεύματα τοῖς ὕδασι ξύντροφα τῶν ἐκ γῆς
ἀναβλαστανόντων ῥάδιον φθείρειν φαρμακεύσεις ἢ
ἀποτροπαῖς ἢ καὶ κλοπαῖς, περὶ δὲ τὴν ὕδατος φύσιν ἐστὶ
τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα δυνατὰ γίνεσθαι· διὸ δὴ βοηθοῦ E
δεῖται νόμου. ἔστω τοίνυν ὅδε περὶ αὐτοῦ· ἂν τις δια-
φθείρῃ ἐκὼν ὕδωρ ἀλλότριον, εἴτε καὶ πηγαῖον εἴτε καὶ
συναγυρτόν, φαρμακείαις ἢ σκάμμασιν ἢ κλοπαῖς, ὁ βλα-
πτόμενος δικαζέσθω πρὸς τοὺς ἀστυνόμους, τὴν ἀξίαν
τῆς βλάβης ἀπογραφόμενος· ἂν δέ τις ὄφλη φαρμακείαις
τισὶ βλάπτων, πρὸς τῷ τιμήματι καθηράτω τὰς πηγὰς ἢ
τὰ γγεῖον τοῦ ὕδατος, ὅπῃπερ ἂν οἱ τῶν ἐξηγητῶν νόμοι
ἀφηγῶνται δεῖν γίνεσθαι τὴν κάθαρσιν ἐκάστοτε καὶ
ἐκάστοις. περὶ δὲ ξυγκομιδῆς τῶν ὠραίων ἀπάντων, ἐξε- 846
στω τῷ βουλομένῳ τὸ ἑαυτοῦ διὰ παντὸς τόπου κομίζε-
σθαι, ὅπῃπερ ἂν ἢ μηδὲν μηδένα ζημιοῖ ἢ τριπλάσιον αὐ-
τὸς κέρδος τῆς τοῦ γείτονος ζημίας κερδαίνῃ· τούτων δὲ
ἐπιγνώμονας τοὺς ἄρχοντας γίνεσθαι καὶ τῶν ἄλλων
ἀπάντων, ὅσα τις ἂν ἐκὼν ἄκοντα βλάβῃ βίᾳ ἢ λάθρᾳ
αὐτὸν ἢ τῶν αὐτοῦ τι διὰ τῶν αὐτοῦ κτημάτων. πάντα
τὰ τοιαῦτα τοῖς ἄρχουσιν ἐπιδεικνὺς τιμωρεῖσθω μέχρι
τριοῶν μνῶν ὄντος τοῦ βλάβους· ἐὰν δ' ἐγκλημὰ τῷ μεῖζον
ἄλλῳ πρὸς ἄλλον γίνηται, πρὸς τὰ κοινὰ δικαστήρια φέ- B
ρων τὴν δίκην τιμωρεῖσθω τὸν ἀδικοῦντα. ἐὰν δέ τις τῶν
ἀρχόντων δοκῇ μετ' ἀδίκου γνώμης κρίνειν τὰς ζημίας,
τῶν διπλασίων ὑπόδικος ἔστω τῷ βλαφθέντι· τὰ δὲ αὐ-
τῶν ἀρχόντων ἀδικήματα εἰς τὰ κοινὰ δικαστήρια ἐπανά-
γειν τὸν βουλόμενον ἐκάστων τῶν ἐγκλημάτων. μυρία δὲ

ταῦτα ὄντα καὶ σμικρὰ νόμιμα, καθ' ἃ δεῖ τὰς τιμωρίας γίνεσθαι, λήξεων τε πέρι δικῶν καὶ προσκλήσεων καὶ
 C κλητήρων, εἴτ' ἐπὶ θυεῖν εἴτ' ἐφ' ὁπόσων δεῖ καλεῖσθαι, καὶ πάντα ὁπόσα τοιαυτὰ ἐστίν, οὗτ' ἀνομοθέτητα οἶόν τ' εἶναι γέροντός τε οὐκ ἄξια νομοθετεῖν, νομοθετούντων δ' αὐτὰ οἱ νέοι πρὸς τὰ τῶν πρόσθεν νομοθετήματα ἀπομιμούμενοι σμικρὰ πρὸς μεγάλα, καὶ τῆς ἀναγκαίας αὐτῶν χρείας ἐμπείρως ἰσχυόντες, μέχριπερ ἂν πάντα ἱκανῶς δόξῃ κελῖσθαι· τότε δὲ ἀκίνητα ποιησάμενοι ζώντων τούτοις ἤδη χρώμενοι μέτρον ἔχουσι.

- D XII. Τὸ δὲ τῶν ἄλλων δημιουργῶν ποιεῖν χρή κατὰ τὰδε. πρῶτον μὲν ἐπιχωρίος μηδεὶς ἔστω τῶν περὶ τὰ δημιουργικὰ τεχνήματα διαπονούντων, μηδὲ οἰκέτης ἀνδρὸς ἐπιχωρίου. τέχνην γὰρ ἱκανὴν πολλῆς ἀσκήσεως ἅμα καὶ μαθημάτων πολλῶν δεομένην κέκτηται πολίτης ἀνὴρ τὸν κοινὸν τῆς πόλεως κόσμον σῶζων καὶ κτώμενος, οὐκ ἐν παρέργῳ δεόμενον ἐπιτηδεύειν· δύο δὲ ἐπιτηδεύματα ἢ
 E ἱκανὴ τῶν ἀνθρωπίνων, οὐδ' αὖ τὴν μὲν αὐτὸς ἱκανῶς ἀσκεῖν, τὴν δὲ ἄλλον ἀσχοῦντα ἐπιτροπεύειν. τοῦτ' οὖν ἐν πόλει ὑπάρχον δεῖ πρῶτον γίνεσθαι· μηδεὶς χαλκεύων ἅμα τεκταινέσθω, μηδ' αὖ τεκταινόμενος χαλκευόντων ἄλλων ἐπιμελίσθω μᾶλλον ἢ τῆς αὐτοῦ τέχνης, πρόφασιν ἔχων, ὥς πολλῶν οἰκετῶν ἐπιμελούμενος ἑαυτῷ δημιουργούντων εἰκότως μᾶλλον ἐπιμελεῖται ἐκείνων διὰ τὸ
 847 τὴν πρόσδοτον ἐκείθεν αὐτῷ πλείω γίνεσθαι τῆς αὐτοῦ τέχνης, ἀλλ' εἰς μίαν ἕκαστος τέχνην ἐν πόλει κεκτημένος ἀπὸ ταύτης ἅμα καὶ τὸ ζῆν κτάσθω. τοῦτον δὲ τὸν νόμον ἀστυνόμοι διαπονούμενοι σωζόντων, καὶ τὸν μὲν ἐπιχωρίον, ἐὰν εἰς τινα τέχνην ἀποκλίνη μᾶλλον ἢ τὴν τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν, κολαζόντων ὀνειδισί τε καὶ ἀτιμίαις, μέχριπερ ἂν κατευθύνωσιν εἰς τὸν αὐτοῦ δρόμον, ξένωι

δὲ ἂν τις ἐπιτηδεύῃ δύο τέχνας, δεσμοίσι τε καὶ χρημάτων
 ζημίαις καὶ ἐκβολαῖς ἐκ τῆς πόλεως κολάζοντες ἀναγκα- B
 ζόντων ἓνα μόνον ἀλλὰ μὴ πολλοὺς εἶναι. μισθῶν δὲ αὐ-
 τοῖς πέρι καὶ τῶν ἀναιρέσεων τῶν ἔργων, καὶ ἂν τις αὐ-
 τοὺς ἕτερος ἢ 'κεῖνός τινα ἄλλον ἀδικῶσι, μέχρι δραχμῶν
 πεντήκοντα ἀστυνόμοι διαδικάζοντων, τὸ δὲ πλεόν τούτου
 τὰ κοινὰ δικαστήρια διακρινόντων κατὰ νόμον. τέλος δὲ
 ἐν τῇ πόλει μηδὲνα μηδὲν τελεῖν μήτε ἐξαγομένων χρημά-
 των μήτ' εἰσαγομένων· λιβανωτὸν δὲ καὶ ὅσα πρὸς θεοὺς C
 τὰ τοιαῦτ' ἐστὶ ξενικὰ θυμιάματα, καὶ πορφύραν καὶ ὅσα C
 βαπτὰ χρώματα μὴ φερούσης τῆς χώρας, ἢ περὶ τινα
 ἄλλην τέχνην δεομένην ξενικῶν τινῶν εἰσαγωγίμων μη-
 δενὸς ἀναγκαίου χάριν μήτε τις ἀγέτω, μήτε αὖ τῶν ἐν
 τῇ χώρᾳ ἀναγκαίων ἐμμένειν ἐξαγέτω· τούτων δ' αὖ
 πάντων ἐπιγνώμονας εἶναι καὶ ἐπιμελητὰς τῶν νομοφυ-
 λάκων πέντε ἀφαιρεθέντων τῶν πρεσβυτέρων τοὺς ἐξῆς
 δώδεκα. περὶ δὲ ὀπλων καὶ ὅσα περὶ τὸν πόλεμον ἅπαντα D
 ὄργανα, ἂν τινος ἢ τέχνης εἰσαγωγίμου δέῃ γίνεσθαι
 ἢ φυτοῦ ἢ μεταλλευτικοῦ κτήματος ἢ δεσμευτικοῦ ἢ ζώων
 τινῶν ἕνεκα τῆς τοιαύτης χρείας, ἵππαρχοι καὶ στρατη-
 γοὶ τούτων ἔστωσαν κύριοι εἰσαγωγῆς τε καὶ ἐξαγωγῆς,
 διδούσης τε ἅμα καὶ δεχομένης τῆς πόλεως, νόμους δὲ
 περὶ τούτων νομοφύλακες τοὺς πρέποντάς τε καὶ ἱκανοὺς
 θήσουσι· καπηλείαν δὲ ἕνεκα χρηματισμῶν μήτε οὖν τού-
 του μήτε ἄλλου μηδενὸς ἐν τῇ χώρᾳ ὅλη καὶ πόλει ἡμῖν E
 γίνεσθαι.

XIII. Τροφῆς δὲ καὶ διανομῆς τῶν ἐκ τῆς χώρας ἐγγύς
 τῆς τοῦ Κρητικοῦ νόμου ἔοικεν ὀρθότης ἂν τις γιγνομένη
 κατὰ τρόπον γίνεσθαι. δώδεκα μὲν γὰρ δὴ μέρη τὰ πάντα
 ἐκ τῆς χώρας γιγνόμενα νέμειν χρεῶν πάντας, ἥπερ καὶ
 ἀναλωτέα· τὸ δὲ δωδέκατον μέρος ἕκαστον οἶον πυρῶν
 καὶ κριθῶν, οἷσι δὴ καὶ τὰ ἅπαντα ἀκολονθείτω τὰ ἄλλα

848 ὥρατα νεμόμενα, καὶ ὅσα ξῶα ξύμπαντα πράσιμ' ἂν ἐκάστοις ἤ, τριχῇ διαιρείσθω κατὰ λόγον, ἐν μὲν μέρος τοῖς ἐλευθέροις, ἐν δὲ τοῖς τούτων οἰκέταις, τὸ δὲ τρίτον δημιουργοῖς τε καὶ πάντως τοῖς ξένοις, οἳ τὲ τινες ἂν τῶν μετοικούντων ~~ὡς ξυνοικοῦντες τροφῆς ἀναγκαίου~~ δεόμενοι, καὶ ὅσοι χρειὰ τινὲ πόλεως ἢ τινος ἰδιωτῶν εἰσαφίκνουσιν ἐκάστοτε, πάντων τῶν ἀναγκαίων ἀπονεμηθῆι τρίτον μέρος ὧνιον ἐξ ἀνάγκης ἔστω τοῦτο μόνον, τῶν δὲ δύο μερῶν μηδὲν ἐπάναγκες ἔστω πωλεῖν. πῶς οὖν δὴ
 B ταῦτα ὀρθότατα νέμοιτ' ἂν; πρῶτον μὲν δῆλον, ὅτι τῇ μὲν ἴσα, τῇ δ' οὐκ ἴσα νέμομεν.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Χεῖρω που καὶ βελτίω τούτων ἕκαστα ἀνάγκη φύειν καὶ ἐκτρέφειν τὴν γῆν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὗ;

ΑΘ. Τῷ μὲν τοίνυν τοιούτῳ τῶν μερῶν τριῶν ὄντων μηδὲν πλέον ἔχτω μήτε τὸ τοῖς δεσπόταις ἢ δούλοις νεμόμενον, μήτε αὖ τὸ τῶν ξένων, ἀλλὰ τὴν τῆς ὁμοιότητος ἰσότητα ἢ νομὴ πᾶσιν ἀποδιδότω τὴν αὐτήν, λαβὼν δ'
 C ἕκαστος τῶν πολιτῶν τὰ δύο μέρη κύριος ἔστω τῆς νομῆς δούλοις τε καὶ ἐλευθέροις, ὁπόσ' ἂν καὶ ὅποια βούληται διανέμειν· τὸ δὲ πλέον τούτων μέτροις τε καὶ ἀριθμῷ τῇδε χρή διανέμεσθαι, λαβόντα τὸν ἀριθμὸν πάντων τῶν ζώων, οἷς ἐκ τῆς γῆς δεῖ τὴν τροφὴν γίνεσθαι, [διανέμειν]. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο αὐτοῖς οἰκήσεις δεῖ χωρὶς διατεταγμένους εἶναι· τάξεις δὲ ἡδε πρέπει τοῖς τοιούτοις. δώδεκα κώμας εἶναι χρή, κατὰ μέσον τὸ δωδεκατημόριον ἕκαστον μίαν,
 D ἐν τῇ κώμῃ δὲ ἕκαστη πρῶτον μὲν ἱερὰ καὶ ἀγορὰν ἐξηρῆσθαι θεῶν τε καὶ τῶν ἐπομένων θεοῖς δαιμόνων, εἴτε τινὲς ἐντοποὶ Μαγνήτων εἴτ' ἄλλων ἰδρύματα παλαιῶν μνήμη διασεσσωμένων εἰσί, τούτοις ἀποδιδόντας τὰς τῶν πάλοι τιμὰς ἀνθρώπων, Ἑστίας δὲ καὶ Διὸς Ἀθηναῖς τε

καὶ ὅς ἂν ἀρχηγὸς ἢ τῶν ἄλλων τοῦ δωδεκάτου ἐκάστου
 μέρους, ἱερὰ πανταχοῦ ἰδρύσασθαι. πρῶτον δὲ οἰκοδο-
 μίας εἶναι περὶ τὰ ἱερὰ ταῦτα, ὅπῃ ἂν ὁ τόπος ὑψηλότατος
 ἢ, τοῖς φρουροῖς ὑποδοχὴν ὅ τι μάλιστα εὐερκῇ· τὴν δὲ E
 ἄλλην χώραν κατασκευάζειν πᾶσαν δημιουργῶν τριακαί-
 δεκα μέρη διελομένους, καὶ τὸ μὲν ἐν ἄστει κατοικίξιν,
 διελομένους αὖ καὶ τοῦτο εἰς τὰ δώδεκα μέρη τῆς πόλεως
 ἀπάσης, ἔξω τε καὶ ἐν κύκλῳ κατανεμηθέντας, ἐν τῇ κώμῃ
 δὲ ἐκάστη τὰ πρόσφορα γεωργοῖσι γένη τῶν δημιουργῶν
 συνοικίξιν. τοὺς δ' ἐπιμελητὰς εἶναι τούτων πάντων τοὺς
 τῶν ἀγρονόμων ἄρχοντας, ὅσων τε καὶ ὠντινων ὁ τόπος
 ἕκαστος δεῖται, καὶ ὅπου κατοικοῦντες ἀλυπότατοί τε καὶ
 ὠφελιμώτατοι ἔσονται τοῖσι γεωργοῦσι. τῶν δὲ ἐν ἄστει 849
 κατὰ τὰ αὐτὰ ἐπιμεληθῆναι καὶ ἐπιμελεῖσθαι τὴν τῶν
 ἀστυνόμων ἀρχήν.

XIV. Τοῖς δὲ δὴ ἀγορανόμοις τὰ περὶ ἀγοράν που
 δεῖ ἕκαστα μέλειν· ἢ δ' ἐπιμέλεια μετὰ τὴν τῶν ἱερῶν
 ἐπίσκεψιν τῶν κατ' ἀγοράν, μή τις ἀδικῇ τι, τῆς τῶν ἀν-
 θρώπων χρείας τὸ δεύτερον ἂν εἰη σωφροσύνης τε καὶ
 ὑβρεως ἐπισκόπους ὄντας κολάζειν τὸν θεόμενον κολά-
 σεως. τῶν δὲ ὠνίων, πρῶτον μὲν τὰ περὶ τοὺς ξένους τα-
 χθέντα πωλεῖν τοῖς ἀστοῖς σκοπεῖν εἰ γίγνεται κατὰ τὸν B
 νόμον ἕκαστα· νόμος δὲ ἐκάστου, μηνὸς τῇ νεᾷ ὧν δεῖ
 πρᾶθῆναι τὸ μέρος τοῖς ξένοις ἐξάγειν τοὺς ἐπιτρόπους,
 ὅσοι τοῖς ἀστοῖς ξένοι ἢ καὶ δοῦλοι ἐπιτροπεύουσι, δωδε-
 κατημόριον πρῶτον τοῦ σίτου, τὸν δὲ ξένον εἰς πάντα τὸν
 μῆνα ὠνεῖσθαι σῖτον μὲν καὶ ὅσα περὶ σῖτον ἀγορᾷ τῇ
 πρώτῃ· δεκάτῃ δὲ τοῦ μηνὸς τὴν τῶν ὑγρῶν οἱ μὲν πρᾶ-
 σιν, οἱ δὲ ὠνήν ποιείσθωσαν δι' ὅλου τοῦ μηνὸς ἱκανήν·
 τρίτῃ δὲ εἰκάδι τῶν ζώων ἔστω πρᾶσις, ὅσα πρᾶτέα ἐκά- C
 στοῖς ἢ ὠνητέα αὐτοῖς θεομένοις, καὶ ὁπόσων σκευῶν ἢ
 χρημάτων γεωργοῖς μὲν πρᾶσις, οἷον δερμάτων ἢ καὶ πά-

- σης ἐσθῆτος ἢ πλοκῆς ἢ πιλήσεως ἢ τινων ἄλλων τοιούτων, ξένοις δὲ ἀναγκαῖον ὠνεῖσθαι παρ' ἄλλων κτωμένοις. καπηλείας δὲ τούτων ἢ κριθῶν ἢ πυρῶν εἰς ἄλφριτα νεμηθέντων, ἢ καὶ τὴν ἄλλην ξύμπασαν τροφὴν ἀστοῖς μὲν καὶ τούτων δούλοις μήτε τις πωλείτω μήτε ὠνεῖσθω
- D παρὰ τοιούτου μηδεὶς μηδενός, ἐν δὲ ταῖς τῶν ξένων ξένος ἀγοραῖς πωλείτω τοῖς δημοουργοῖς τε καὶ τούτων δούλοις, οἴνου τε μεταβαλλόμενος καὶ σίτον πρᾶσιν, ὃ δὴ καπηλείαν ἐπονομάζουσιν οἱ πλείστοι, καὶ ζώων διαμερισθέντων μάγειροι διατιθεσθῶν ξένοις τε καὶ δημοουργοῖς καὶ τούτων οἰκέταις. πᾶσαν δὲ ὕλην καύσιμον ὀσημέραι ξένος ὁ βουλευθεὶς ὠνεῖσθω μὲν ἀθρόαν παρὰ τῶν ἐν τοῖς χωρίοις ἐπιτρόπων, πωλείτω δὲ αὐτὸς τοῖς ξένοις, καθ' ὅσον ἂν βούληται καὶ ὁπόταν βούληται· τῶν δὲ ἄλλων χρημάτων
- E τῶν πάντων καὶ σκευῶν, ὁπόσων ἐκάστοισι χρεία, πωλεῖν εἰς τὴν κοινὴν ἀγορὰν φέροντας εἰς τὸν τόπον ἑκαστον, ἐν οἷς ἂν νομοφύλακές τε καὶ ἀγορανόμοι μετ' ἀστυνόμων τεκμηράμενοι ἔδρας πρεπούσας ὄρους θῶνται τῶν ὠνίων ἐν τούτοις ἀλλάττεσθαι νόμισμά τε χρημάτων καὶ χρήματα νομίσματος, μὴ προέμενον ἄλλον ἑτέρῳ τὴν ἀλλαγὴν· ὁ δὲ προέμενος ὥς πιστεύων, εἰάν τε κομίσῃται καὶ ἂν μὴ, στεργέτω ὥς οὐκέτι δίκης οὔσης τῶν τοιούτων
- 850 περὶ συναλλάξεων. τὸ δὲ ὠνηθὲν ἢ πραθὲν ὅσῳ πλεόν ἂν ἢ καὶ πλεονος ἢ κατὰ τὸν νόμον, ὃς εἰρηκε πόσου προσγενομένου καὶ ἀπογενομένου δεῖ μηδέτερά τούτων ποιεῖν, ἀναγραφῇτω τότε ἤδη παρὰ τοῖς νομοφύλαξι τὸ πλεόν, ἐξαλειφῆσθω δὲ τὸ ἐναντίον· τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ μετοίκων ἔστω τῆς ἀναγραφῆς πέρι τῆς οὐσίας. ἵεναι δὲ τὸν βουλόμενον εἰς τὴν μετοίκησιν ἐπὶ ῥητοῖς, ὥς οἰκήσεως οὔσης τῶν ξένων τῷ βουλομένῳ καὶ δυναμένῳ μετοικεῖν,
- B τέχνην κεκτημένῳ καὶ ἐπιδημοῦντι μὴ πλεόν ἐτῶν εἴκοσιν, ἀφ' ἧς ἂν γράψῃται, μετοίκιον μηδὲ σμικρὸν τελοῦντι

πλὴν τοῦ σωφρονεῖν, μηδὲ ἄλλο αὐτὸ τέλος ἐνεκά τινος ὧν ἡς
ἢ καὶ πράσεως· ὅταν δ' ἐξήκωσιν οἱ χρόνοι, τὴν αὐτοῦ
λαβόντα οὐσίαν ἀπιέναι, ἐὰν δ' ἐν τοῖς ἔτεσι τούτοις αὐτῷ
ξυμβῇ λόγου ἄξιον πρὸς εὐεργεσίαν τῆς πόλεως γεγρονέναι
τινὰ ἱκανὴν, καὶ πιστευῇ πείσειν βουλὴν καὶ ἐκκλησίαν ἢ
τινα ἀναβολὴν τῆς ἐξοικήσεως ἄξιων αὐτῷ γίνεσθαι κυ- C
ρίως ἢ καὶ τὸ παράπαν διὰ βίου τινὰ μονήν, ἐπελθὼν καὶ
πείσας τὴν πόλιν, ἅπερ ἂν πείσῃ, ταῦτα αὐτῷ τέλεα γινέ-
σθω. παισὶ δὲ μετοίκων, δημιουργοῖς οὖσι καὶ γενομένοις
ἐτῶν πεντεκαίδεκα, τῆς μὲν μετοικίας ἀρχέτω χρόνος ὁ
μετὰ τὸ πέμπτον καὶ δέκατον ἔτος, ἐπὶ τούτοις δὲ εἴκοσιν
ἔτη μείνας ἔτω ὅπῃ αὐτῷ φίλον, μένειν δὲ ἂν βούληται,
κατὰ τὰ αὐτὰ μενέτω πείσας· ὁ δὲ ἀπιὼν ἐξαλειψάμενος
ἔτω τὰς ἀπογραφάς, αἵτινες ἂν αὐτῷ παρὰ τοῖς ἄρχουσι D
γεγραμμένοι πρότερον ὦσιν.

Θ.

I. ΑΘ. Δίκαι δὴ τὰ μετὰ ταῦτα ἀκόλουθοι ταῖς ἐμ- 853
προσθεν πράξεσιν ἀπάσαις οὔσαι κατὰ φύσιν γίνονται
ἂν τὴν τῆς διακοσμήσεως τῶν νόμων. ὧντινων οὖν δὴ
πέρι δεῖ γίνεσθαι δίκας, τὰ μὲν εἴρηται, τὰ κατὰ γεωργίας
τε καὶ ὅσα τούτοις εἶπετο, τὰ δὲ μέγιστα οὔτε εἴρηται πω,
καθ' ἑν ἑκαστόν τε λεγόμενον [ῥηθέν], ἣν δεῖ λαμβάνειν
αὐτὸ τιμωρίαν καὶ τίνων ποτὲ δικαστῶν τυγχάνειν, μετ' B
ἐκεῖν' αὐτὰ ἐξῆς ταῦτα ῥητέον.

ΚΑ. Ὁρθῶς.

ΑΘ. Αἰσχρὸν μὲν δὴ τινα τρόπον καὶ νομοθετεῖν
πάντα, ὅπόσα νῦν μέλλομεν τοῦτο θρᾶν ἐν τοιαύτῃ πόλει,
ἣν φαμεν οἰκήσεσθαι τε εὖ καὶ τεύξεσθαι πάσης ὀρθότη-

τος πρὸς ἐπιτήδευσιν ἀρετῆς· ἐν δὲ τῇ τοιαύτῃ τὸ καὶ
 ἀξιούν τῆς τῶν ἄλλων μοχθηρίας τῶν μεγίστων ἐμφύε-
 σθαί τινα μεθέξοντα, ὥστε δεῖν νομοθετεῖν προκαταλαμ-
 βάνοντα καὶ ἀπειλοῦντα, εἴαν τις τοιοῦτος γίγνηται, καὶ
 τούτων ἀποτροπῆς τε ἕνεκα καὶ γενομένων κολάσεως τι-
 θέναι ἐπ' αὐτοῖς νόμους ὡς ἐσομένοις, ὅπερ εἶπον, αἰσχρὸν
 μὲν τινα τρόπον· ἐπειδὴ δὲ οὐ, καθάπερ οἱ παλαιοὶ νομο-
 θέτει θεῶν παισὶ νομοθετούμενοι τοῖς ἥρωσιν, ὡς ὁ νῦν
 λόγος, αὐτοὶ τ' ἐκ θεῶν ὄντες ἄλλοις τε ἐκ τοιούτων γεγο-
 νόσιν ἐνομοθέτουν, ἀλλ' ἀνθρωποὶ τε καὶ ἀνθρώπων
 σπέρμασι νομοθετοῦμεν τὰ νῦν, ἀνεμέσσητον δὴ φοβεῖ-
 σθαι, μὴ τις ἐγγίγνηται τῶν πολιτῶν ἡμῖν οἷον κερασφό-
 λος, ὃς ἀτεράμων εἰς τοσοῦτον φύσει γίγνοιτ' ἂν ὥστε μὴ
 τῆκεσθαι, * καὶ * καθάπερ ἐκεῖνα τὰ σπέρματα πυρὶ, νό-
 μοις οὗτοι καίπερ οὕτως ἰσχυροῖς οὖσιν ἄτηκτοι γίγνων-
 ται. ὧν δὴ χάριν οὐκ ἐπίχαριν λέγοιμ' ἂν πρῶτον νόμον
 ἱερῶν περὶ συλήσεως, ἂν τις τοῦτο δρᾷν τολμᾷ. καὶ πολί-
 την μὲν τῶν τεθραμμένων ὀρθῶς οὗτ' ἂν βουλοίμεθα
 οὔτε ἐλπιστὸν πάνν τι νοσῆσαι ποτε ἂν ταύτην τὴν νόσον,
 οἰκείται δὲ ἂν τούτων καὶ ξένοι καὶ ξένων δοῦλοι πολλὰ ἂν
 ἐπιχειρήσειαν τοιαῦτα· ὧν ἕνεκα μὲν μάλιστα, ὅμως δὲ
 854 καὶ ξύμπασαν τὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀσθένειαν εὐ-
 λαβούμενος, ἔρω τὸν τῶν ἱεροσύλων πέρι νόμον καὶ τῶν
 ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων, ὅσα δυσίατα καὶ ἀνίατα.
 προοίμια δὲ τούτοισι κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον ὁμολο-
 γηθέντα προορητέον ἅπασιν ὡς βραχύτατα. λέγοι δὴ τις
 ἂν ἐκείνῳ διαλεγόμενος ἅμα καὶ παραμυθούμενος, ὃν ἐπι-
 θυμία κακὴ παρακαλοῦσα μεθ' ἡμέραν τε καὶ ἐπεγείρουσα
 νύκτωρ ἐπὶ τι τῶν ἱερῶν ἄγει συλήσοντα, τάδε· ὦ θαν-
 μάσιε, οὐκ ἀνθρώπινόν σε κακὸν οὐδὲ θεῖον κινεῖ τὸ νῦν
 ἐπὶ τὴν ἱεροσυλίαν προτρέπον ἰέναι, οἷστρος δέ σε τις ἐμ-
 φνόμενος ἐκ παλαιῶν καὶ ἀκαθάρτων τοῖς ἀνθρώποις

ἀδικημάτων, περιφερόμενος ἀλιτηριώδης, ὃν εὐλαβεῖσθαι
 χρεὼν παντὶ σθένει· τίς δ' ἐστὶν εὐλάβεια, μαθέ. ὅταν
 σοι προσπίπτῃ τι τῶν τοιούτων δογμάτων, ἴθι ἐπὶ τὰς
 ἀποδιοπομπήσεις, ἴθι ἐπὶ θεῶν ἀποτροπαίων ἱερὰ ἱκέτης,
 ἴθι ἐπὶ τὰς τῶν λεγομένων ἀνδρῶν ὑμῖν ἀγαθῶν ξυνου-
 σίας, καὶ τὰ μὲν ἄκουε, τὰ δὲ πειρῶ λέγειν αὐτός, ὥς δει
 τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια πάντα ἄνδρα τιμᾶν· τὰς δὲ τῶν κα-
 κῶν ξυνουσίας φεῦγε ἀμεταστρεπτί· καὶ ἐὰν μὲν σοι δρῶντι
 ταῦτα λωφᾷ τι τὸ νόσημα — εἰ δὲ μή, καλλίῳ θάνατον σκε-
 ψάμενος ἀπαλλάττου τοῦ βίου.

II. Ταῦτα ἡμῶν ἀδόντων προοίμια τοῖς πάντα ταῦτα
 ἐπινοοῦσιν ὅσα ἀνόσια ἔργα καὶ πολιτοφθόρα, τῷ μὲν πει-
 θομένῳ τὸν νόμον ἔαν σιγῇ δεῖ, τῷ δὲ ἀπειθοῦντι μετὰ
 τὸ προοίμιον ἄδειν μέγα· ὅς δ' ἂν ἱεροσυλῶν ληφθῇ, ἐὰν
 μὲν ἢ δοῦλος ἢ ξένος, ἐν τῷ προσώπῳ καὶ ταῖς χερσὶ γρα-
 φεῖς τὴν συμφορὰν καὶ μαστιγῶθεις ὀπόσας ἂν δόξῃ τοῖς
 δικασταῖς, ἐκτὸς τῶν ὄρων τῆς χώρας γυμνὸς ἐκβληθήτω·
 τάχα γὰρ ἂν δοὺς ταύτην τὴν δίκην γένοιτ' ἂν βελτίων,
 σωφρονισθεῖς. οὐ γὰρ ἐπὶ κακῷ δίκη γίγνεται οὐδεμία,
 γενομένη κατὰ νόμον, δυοῖν δὲ θάτερον ἀπεργάζεται σχε-
 δόν· ἢ γὰρ βελτίονα ἢ μοχθηρότερον ἦττον ἐξεργάσατο
 τὸν τὴν δίκην παρασχόντα. πολίτης δὲ ἂν τίς ποτέ τι τοι-
 οῦτον δρῶν ἀναφανῇ, περὶ θεοὺς ἢ περὶ γονέας ἢ περὶ
 πόλιν ἡδικηκῶς τῶν μεγάλων τινὰ καὶ ἀπορρήτων ἀδι-
 κιῶν, ὥς ἀνίατον ἦδη τοῦτον ὄντα ὁ δικαστὴς διανοεῖσθω,
 λογιζόμενος οἷας παιδείας τε καὶ τροφῆς ἐκ παιδὸς τυγ-
 χάνων οὐκ ἀπέσχετο τῶν μεγίστων κακῶν· δίκη δὲ τού-
 τῳ θάνατος ἐλάχιστον τῶν κακῶν, τοὺς δὲ ἄλλους παρά-
 δειγμα ὀνήσει γενόμενος ἀκλεῆς καὶ ὑπὲρ τοὺς τῆς χώρας
 ὄρους ἀφανισθεῖς· παισὶ δὲ καὶ γένει, ἐὰν φύγῃσι τὰ πα-
 τρῶα ἡθῆ, κλέος ἔστω καὶ λόγος ἐντιμος λεγόμενος, ὥς εὖ
 τε καὶ ἀνδρεῶς εἰς ἀγαθὸν ἐκ κακοῦ διαπεφυγόντων.

- δημόσια δὲ χρήματα οὐδενὸς τῶν τοιούτων τῇ πολιτεία
 πρεπον ἂν εἴη γίνεσθαι, ἐν ᾗ δὲ τοὺς αὐτοὺς αἰεὶ καὶ
 ἴσους ὄντας διατελεῖν κλήρους· ζημίας δ' ἐκτίσεις, ὅταν
 ἀδικεῖν ἄξια δοκῇ τις χρημάτων, ἐκτίνειν, ἂν ᾗ τι τῶν τοῦ
 B κλήρου κατεσκευασμένου περιτεῖν, μέχρι τοσούτου ζη-
 μιωθέντα, τὸ δὲ πλεόν μὴ· τὰς δ' εἰς ταῦτα ἀκριβείας ἐκ
 τῶν ἀπογραφῶν νομοφύλακες σκοποῦντες τὸ σαφὲς ἐξαγ-
 γελλόντων αἰεὶ τοῖς δικασταῖς, ὅπως ἂν τῶν κλήρων ἀργὸς
 μηδεὶς μηδέποτε γίγνηται δι' ἀπορίαν χρημάτων. ζημίας
 δὲ ἂν τις πλέονος ἄξιος εἶναι δοκῇ, ἐὰν ἄρα μὴ τινες ἐθέ-
 λωσιν αὐτὸν τῶν φίλων ἐγγυᾶσθαι τε καὶ ξυνεκκίνοντες
 ἀπελευθεροῦν, δεσμοῖς τε χρονίοις καὶ ἐμφανέσι καὶ τισι
 C προπηλακισμοῖς κολάζειν, ἄτιμον δὲ παντάπασι μηδένα
 εἶναι μηδέποτε μηδ' ἐφ' ἐνὶ τῶν ἀμαρτημάτων, μηδ' ὑπερ-
 ὄριον φυγὰδα· θάνατον δὲ ἢ δεσμοὺς ἢ πληγὰς ἢ τινας
 ἀμόρφους ἔδρας ἢ στάσεις ἢ παραστάσεις εἰς ἱερὰ ἐπὶ τὰ
 τῆς χώρας ἔσχατα, ἢ χρημάτων καθάπερ ἐμπροσθεν εἰπο-
 μεν ἐκτίσεις γίνεσθαι δεῖν, τὴν δίκην ταύτην γίνεσθαι.
 δικασταὶ δὲ ἔστωσαν θανάτου πέρι νομοφύλακες τε καὶ
 τὸ τῶν περυσινῶν ἀρχόντων ἀριστίνδην ἀπομερισθὲν δι-
 D καστήριον· εἰσαγωγὰς δὲ τούτων καὶ προσκλήσεις καὶ ὅσα
 τοιαῦτα καὶ ὥς δὲ γίνεσθαι, τοῖς νεωτέροις νομοθέταις
 χρή μέλειν· τὴν διαψήφισιν δὲ ἡμέτερον ἔργον νομοθετεῖν.
 ἔστω δὴ φανερὰ μὲν ἡ ψῆφος τιθεμένη, πρὸ τούτου δὲ
 κατὰ τὸ στόμα τοῦ διώκοντός τε καὶ φεύγοντος ὁ δικα-
 στῆς ἐξῆς ἡμῖν ἐγγύτατα κατὰ πρόσβιν ἰξέσθω, πάντες δ'
 οἱ πολῖται, ὅσοι περ ἂν ἄγωσι σχολήν, ἐπήκοοι ἔστωσαν
 σπουδῇ τῶν τοιούτων δικῶν. λέγειν δὲ ἓνα λόγον, πρῶ-
 E τον μὲν τὸν διώκοντα, τὸν δὲ φεύγοντα δεύτερον· μετὰ δὲ
 τοὺς λόγους τούτους ἄρχεσθαι μὲν τὸν γεραίτατον ἀνα-
 κρίνοντα, ἴοντα εἰς τὴν τῶν λεχθέντων σκέψιν ἱκανήν,
 μετὰ δὲ τὸν πρεσβύτατον ἐξῆς ἅπαντας χρή διεξιλεῖν, ὃ

τι ἂν παρ' ἑκατέρου τις τῶν ἀντιδίκων φηθὲν ἢ μὴ φηθὲν ἐπιποθῇ τινὰ τρόπον· ὁ δὲ μηδὲν ποθῶν ἄλλω τὴν ἀνάκρισιν παραδιδότω. τῶν δὲ φηθέντων ἐπισφραγισαμένους ὅσα ἂν εἶναι κάρια δοκῇ, γράμμασι σημεῖα ἐπιβάλλοντας 856 πάντων τῶν δικαστῶν, θεῖναι ἐπὶ τὴν ἐστίαν, καὶ πάλιν αὖριον εἰς ταύτῃν ξυνελθόντας ὡσαύτως τε ἀνακρίνοντας διεξελεθεῖν τὴν δίκην, καὶ σημεῖα ἐπιβάλλοντας αὖ τοῖς λεχθεῖσι· καὶ τρεῖς δρᾶσαντας τοῦτο, τεκμήριά τε καὶ μάρτυρας ἱκανῶς παραλαβόντας, ψῆφον ἱερὰν ἕκαστον φέροντα καὶ ὑποσχόμενον πρὸς τῆς ἐστίας εἰς δύναμιν τὰ δίκαια καὶ ἀληθῆ κρίνειν οὕτω τέλος ἐπιθεῖναι τῇ τοιαύτῃ δίκῃ.

III. Μετὰ δὲ τὰ περὶ θεοῦς τὰ περὶ κατάλυσιν τῆς Β πολιτείας· ὅς ἂν ἄγων εἰς ἀρχὴν ἀνθρωπον δουλώται μὲν τοὺς νόμους, ἐταιρείαις δὲ τὴν πόλιν ὑπήκοον ποιῇ, καὶ βιαίως δὴ πᾶν τοῦτο πράττων καὶ στάσιν ἐγείρων παρανομῇ, τοῦτον δὴ διανοεῖσθαι δεῖ πάντων πολεμιώτατον ὅλη τῇ πόλει· τὸν δὲ κοινωνοῦντα μὲν τῶν τοιούτων μηδενί, τῶν μεγίστων δὲ μετέχοντα ἀρχῶν ἐν τῇ πόλει, λεληθότα τε ταῦτα αὐτόν, ἢ μὴ λεληθότα, δειλιά δ' ὑπὲρ πατρίδος αὐτοῦ μὴ τιμωρούμενον, δεῖ δεύτερον ἡγεῖσθαι τὸν C τοιοῦτον πολίτην κάκῃ. πᾶς δὲ ἀνὴρ, οὗ καὶ σμικρὸν ὄφελος, ἐνδεικνύτω ταῖς ἀρχαῖς εἰς κρίσιν ἄγων τὸν ἐπιβουλεύοντα βιαιῶς πολιτείας μεταστάσεως ἅμα καὶ παρανόμου· δικασταὶ δὲ ἔστωσαν τούτοις ὅπερ τοῖς ἱεροσύλοις, καὶ πᾶσαν τὴν κρίσιν ὡσαύτως αὐτοῖς γίνεσθαι καθάπερ ἐκείνοις, τὴν ψῆφον δὲ θάνατον φέρειν τὴν πλήθει νικῶσαν. ἐνὶ δὲ λόγῳ πατρὸς ὀνειδῆ καὶ τιμωρίας παίδων μηδενὶ ξυνέπεσθαι, πλὴν ἐάν τιμι πατήρ καὶ πάππος καὶ D πάππου πατήρ ἐφεξῆς ὄφλωσι θανάτου δίκην· τούτους δὲ ἢ πόλις ἔχοντας τὴν αὐτῶν οὐσίαν, πλὴν ὅσον κατεσκευασμένου τοῦ κλήρου παντελῶς, εἰς τὴν αὐτῶν ἀρχαίαν ἐκ-

πεμπέσθω πατρίδα καὶ πόλιν· οἷς δ' ἂν τῶν πολιτῶν νεῖς ὄντες τυγχάνωσι πλείους ἑνός, μὴ ἔλαττον δέκα ἔτη γεγόνότες, κληρῶσαι μὲν τούτων δέκα, οὓς ἂν ἀποφήνη πατήρ ἢ πάππος ὁ πρὸς πατρός ἢ μητρός, τῶν δὲ λαχόντων τὰ ὀνόματα εἰς Δελοφύους πεμφθέντων ὃν δ' ἂν ὁ θεὸς ἀνέλῃ, κληρονόμον εἰς τὸν οἶκον καταστήσαι τὸν τῶν ἐκλιπόντων τύχῃ ἀμείνονι.

ΚΑ. Καλῶς.

ΑΘ. Κοινὸς δ' ἔτι τρίτος εἰς ἔστω νόμος περὶ δικαστῶν τε, οὓς δεῖ δικάζειν αὐτοῖς, καὶ ὁ τρόπος τῶν δικῶν, οἷς ἂν προδόσεως αἰτίαν ἐπιφέρων τις εἰς δικαστήριον ἄγῃ· καὶ μονῆς ὡσαύτως ἐκγόνοις καὶ ἐξόδου τῆς πατρίδος εἰς ἔστω περὶ ταῦτα νόμος οὗτος τρισί, προδότῃ καὶ 857 ἱεροσύλῳ καὶ τῷ τοὺς τῆς πόλεως νόμους βία ἀπολλύντι κλέπτῃ δέ, ἔάν τε μέγα ἔάν τε σμικρὸν κλέπτῃ τις, εἰς αὐτὸν νόμος κείσθω καὶ μία δίκης τιμωρία ξύμπασι· τὸ μὲν γὰρ κλαπὲν δὴ χρεῶν διπλάσιον πρῶτον ἐκτίνειν, ἔάν ὄφλῃ τις τὴν τοιαύτην δίκην καὶ ἱκανὴν ἔχῃ τὴν ἄλλην οὐσίαν ἀποτίνειν ὑπὲρ τὸν κλῆρον, ἔάν δὲ μὴ, δεδέσθαι ἕως ἂν ἐκτίσῃ ἢ πείσῃ τὸν καταδικασάμενον· ἔάν δέ τις ὄφλῃ κλοπῆς δημοσίου δίκην, πείσας τὴν πόλιν ἢ τὸ κλέμμα ἐκτίσας διπλοῦν ἀπαλλαττέσθω τῶν δεσμῶν.

ΚΑ. Πῶς δὴ λέγομεν, ὦ ξέने, μηδὲν διαφέρειν τῷ κλέπτουσι μέγα ἢ σμικρὸν ὑπελομένῳ καὶ ἐξ ἱερῶν ἢ ὁσίων καὶ ὅσα ἄλλα ἐστὶ περὶ κλοπὴν πᾶσαν ἀνομοιότητα ἔχοντα, οἷς δεῖ ποικίλοις οὖσιν ἔπεσθαι τὸν νομοθέτην μηδὲν ὁμοίαις ζημίαις ζημιοῦντα;

IV. ΑΘ. Ἄριστ', ὦ Κλεινία, σχεδὸν τί με ὥσπερ φερόμενον ἀντικρούσας ἀνήγειρας, ἐννενοηκότα δὲ καὶ πρότερον ὑπέμνησας, ὅτι τὰ περὶ τὴν τῶν νόμων θέσιν οὐδενὶ τρόπῳ πάποτε γέγονεν ὀρθῶς διαπεπονημένα, ὥς γε ἐν τῷ νῦν παραπεπτωκότι λέγειν. πῶς δ' αὖ καὶ τοῦτο

λέγομεν; οὐ κακῶς ἀπεικάσαμεν, ὅτε δούλοις ὡς ἰατρευο-
μένοις ὑπὸ δούλων ἀπεικάζομεν πάντας τοὺς νῦν νομοθε-
τουμένους. εὖ γὰρ ἐπίστασθαι δεῖ τὸ τοιόνδε, ὡς εἰ κατα-
λάβοι ποτέ τις ἰατρὸς τῶν ταῖς ἐμπειρίαις ἄνευ λόγου τὴν
ἰατρικὴν μεταχειριζομένων ἐλευθέρων ἐλευθέρῳ νοσοῦντι D
διαλεγόμενον ἰατρόν, καὶ τοῦ φιλοσοφεῖν ἐγγὺς χρώμενον
μὲν τοῖς λόγοις, ἐξ ἀρχῆς τε ἀπτόμενον τοῦ νοσήματος,
περὶ φύσεως πάσης ἐπανιόντα τῆς τῶν σωμάτων, ταχὺ
καὶ σφόδρα γελάσειεν ἂν καὶ οὐκ ἂν ἄλλους εἰποι λόγους
ἢ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτ' αἰεὶ προχείρους ὄντας τοῖς πλεί-
στοις λεγομένοις ἰατροῖς· φαίη γὰρ ἂν ὧ μῶρε, οὐκ ἰα-
τρεύεις τὸν νοσοῦντα, ἀλλὰ σχεδὸν παιδεύεις, ὡς ἰατρόν
ἀλλ' οὐχ ὑγιῇ δεόμενον γίγνεσθαι. E

ΚΑ. Οὐκοῦν λέγων τὰ τοιαῦτα ὀρθῶς ἂν λέγοι;

ΑΘ. Τάχ' ἂν, εἰ προσδιανοοῖτό γε, ὡς ὅστις περὶ νό-
μων οὕτω διεξέρχεται, καθάπερ ἡμεῖς τὰ νῦν, παιδεύει
τοὺς πολίτας ἀλλ' οὐ νομοθετεῖ. ἄρ' οὖν οὐ καὶ τοῦτ' ἂν
πρὸς τρόπον λέγειν φαίνοιτο;

ΚΑ. Ἰσως.

ΑΘ. Εὐτυχὲς δὲ ἡμῶν τὸ παρὸν γέγονεν.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ;

ΑΘ. Τὸ μηδεμίαν ἀνάγκην εἶναι νομοθετεῖν, ἀλλ'
αὐτοὺς ἐν σκέψει γενομένους περὶ πάσης πολιτείας πει- 858
ρᾶσθαι κατιδεῖν τό τε ἄριστον καὶ τὸ ἀναγκαιότατον, τίνα
τρόπον ἂν γιγνόμενον γίγνοιτο. καὶ δὴ καὶ τὸ νῦν ἐξεστὶν
ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, εἰ μὲν βουλόμεθα, τὸ βέλτιστον σκοπεῖν,
εἰ δὲ βουλόμεθα, τὸ ἀναγκαιότατον περὶ νόμων· αἰρώ-
μεθα οὖν, ὁπότερον δοκεῖ.

ΚΑ. Γελόιαν, ὧ ξένη, προτιθέμεθα τὴν αἴρεσιν, καὶ
ἀτεχνῶς ὥσπερ κατεχομένοις νομοθέταις ὅμοιοι γιγνοί-
μεθ' ἂν ὑπὸ μεγάλης τινὸς ἀνάγκης ἤδη νομοθετεῖν, ὡς
οὐκέτ' ἐξὸν εἰς αὖριον· ἡμῖν δ' — εἰπεῖν σὺν θεῷ — ἐξε- B

στι καθάπερ ἢ λιθολόγοις ἢ καὶ τινος ἐτέρας ἀρχομένοις συστάσεως παραφορήσασθαι χύδην, ἐξ ὧν ἐκλεξόμεθα τα πρόσφορα τῇ μελλούσῃ γενήσεσθαι συστάσει, καὶ δὴ καὶ κατὰ σχολὴν ἐκλεξασθαι. τιθῶμεν οὖν ἡμᾶς νῦν εἶναι μὴ τοὺς ἐξ ἀνάγκης οἰκοδομοῦντας, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ σχολῆς εἶναι τὰ μὲν παρατιθεμένους, τὰ δὲ ξυνιστάντας· ὥστε ὀρθῶς C ἔχει τὰ μὲν ἤδη τῶν νόμων λέγειν ὡς τιθέμενα, τὰ δ' ὡς παρατιθέμενα.

ΑΘ. Γένοιτο γοῦν ἄν, ὦ Κλεινία, κατὰ φύσιν μᾶλλον ἢ μὴν ἢ σύνοψις τῶν νόμων. ἴδωμεν γὰρ οὖν, ὦ πρὸς θεῶν, τὸ τοιόνδε περὶ νομοθετῶν.

ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ;

ΑΘ. Γράμματα μὲν πον καὶ ἐν γράμμασι λόγοι καὶ ἄλλων εἰς πολλῶν ἐν ταῖς πόλεσι γεγραμμένοι, γράμματα δὲ καὶ τὰ τοῦ νομοθέτου καὶ λόγοι.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὗ;

ΑΘ. Πότερον οὖν τοῖς μὲν τῶν ἄλλων συγγράμμασι D ποιητῶν καὶ ὅσοι ἄνευ μέτρων καὶ μετὰ μέτρων τὴν αὐτῶν εἰς μνήμην συμβουλήν περὶ βίου κατέθεντο συγγράψαντες, προσέχωμεν τὸν νοῦν, τοῖς δὲ τῶν νομοθετῶν μὴ προσέχωμεν; ἢ πάντων μάλιστα;

ΚΛ. Πολύ γε.

ΑΘ. Ἀλλὰ δῆτα οὐ χρὴ τὸν νομοθέτην μόνον τῶν γραφόντων περὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ δικαίων συμβουλεύειν διδάσκοντα, οἷά τέ ἐστι καὶ ὡς ἐπιτηδευτέον αὐτὰ τοῖς μέλλουσιν εὐδαίμοσιν ἔσεσθαι;

ΚΛ. Καὶ πῶς οὗ;

E ΑΘ. Ἀλλὰ αἰσχροὺς δὴ μᾶλλον Ὀμήρῳ τε καὶ Τυρταίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ποιηταῖς περὶ βίου τε καὶ ἐπιτηδευμάτων κακῶς θέεσθαι γράψαντας, Λυκούργῳ δὲ ἤττον καὶ Σόλωνι καὶ ὅσοι δὴ νομοθέται γενόμενοι γράμματα ἔγραψαν; ἢ τό γε ὀρθὸν πάντων δεῖ γραμμάτων τῶν ἐν

ταῖς πόλεσι τὰ περὶ τοὺς νόμους γεγραμμένα φαίνεσθαι διαπτυστόμενα μακροῦ κάλλιστά τε καὶ ἄριστα, τὰ δὲ τῶν ἄλλων κατ' ἐκεῖνα ξυνεπόμενα, ἣ διαφωνοῦντα αὐτοῖς 859 εἶναι καταγέλαστα; οὕτω διανοώμεθα περὶ νόμων δεῖν γραφῆς γίνεσθαι ταῖς πόλεσιν, ἐν πατρὸς τε καὶ μητρὸς στήμασι φιλοῦντων τε καὶ νοῦν ἔχόντων φαίνεσθαι τὰ γεγραμμένα, ἣ κατὰ τύραννον καὶ δεσπότην, τάξαντα καὶ ἀπειλήσαντα, γράψαντα ἐν τοίχοις ἀπηλλάχθαι; σκοπῶμεν οὖν δὴ καὶ τὰ νῦν ἡμεῖς, πότερα ταύτῃ πειρώμεθα λέγειν διανοηθέντες περὶ νόμων, εἴτ' οὖν δυνάμεθα εἶτε μὴ, ἀλλ' οὖν τό γε πρόθυμον παρεχόμενοι· καὶ κατὰ Β ταύτην τὴν ὁδὸν ἰόντες, ἂν ἄρα τι καὶ δεῖ πάσχειν, πάσχωμεν. ἀγαθὸν δ' εἴη τε, καὶ ἂν θεὸς ἐθέλῃ, γίγνοιτ' ἂν ταύτῃ.

ΚΑ. Καλῶς εἰρηκας, ποιῶμέν τε ὥς λέγεις.

Υ. ΑΘ. Διασκεπτέον ἄρα πρῶτον, ὥσπερ ἐπεχειρήσαμεν, ἀκριβῶς περὶ τῶν τε ἱεροσυλούντων καὶ κλοπῆς πάσης πέρι καὶ ἀδικημάτων ξυμπάντων, καὶ οὐ δυσχεραντέον, εἰ μεταξὺ νομοθετοῦντες τὰ μὲν ἔδεμεν, τῶν δ' ἔτι διασκοποῦμεν πέρι· νομοθέται γὰρ γιγνώμεθα ἀλλ' C οὐκ ἐσμέν πω, τάχα δὲ ἴσως ἂν γενοίμεθα. εἰ δὴ δοκεῖ περὶ ὧν εἰρηκα ὥς εἰρηκα σκοπεῖσθαι, σκοπώμεθα.

ΚΑ. Παντάπασιν μὲν οὖν.

ΑΘ. Περὶ δὴ καλῶν καὶ δικαίων ξυμπάντων πειρώμεθα κατιθεῖν τὸ τοιόνδε, ὅπῃ ποτὲ ὁμολογοῦμεν νῦν καὶ ὅπῃ διαφερόμεθα ἡμεῖς τε ἡμῖν αὐτοῖς, οἳ δὴ φαίμεν ἂν προθυμεῖσθαι γε, εἰ μηδὲν ἄλλο, διαφέρειν τῶν πλείστων, οἳ πολλοί τε αὐτοὶ πρὸς αὐτοὺς αὖ. D

ΚΑ. Τὰς πόλεις δὲ δὴ διαφοράς ἡμῶν ἐννοηθεὶς λέγεις;

ΑΘ. Ἐγὼ πειράσομαι φράζειν. περὶ δικαιοσύνης ὅλως καὶ τῶν δικαίων ἀνθρώπων τε καὶ πραγμάτων καὶ

πράξεων πάντες πως ξυνομολογοῦμεν πάντα εἶναι ταῦτα καλὰ, ὥστε οὐδ' εἰ τις δυσχυρίζοιτο [εἶναι] τοὺς δικαίους ἀνθρώπους, ἂν καὶ τυγχάνωσιν ὄντες αἰσχροὶ τὰ σώματα, κατ' αὐτό γε τὸ δικαιοτάτον ἦθος ταύτῃ παγκάλους εἶναι, E σχεδὸν οὐδεὶς ἂν λέγων οὕτω πλημμελῶς δόξειε λέγειν.

ΚΛ. Οὐκοῦν ὀρθῶς;

ΑΘ. Ἴσως· ἰδωμεν δέ, ὡς εἰ πάντ' ἐστὶ καλὰ, ὅσα δικαιοσύνης ἔχεται, τῶν πάντων τοι καὶ τὰ παθήματα ἡμῖν ἐστὶ σχεδὸν τοῖς ποιήμασιν ἴσα.

ΚΛ. Τί οὖν δῆ;

ΑΘ. Ποίημα μὲν, ὅπερ ἂν ᾗ δίκαιον, σχεδὸν ὅσον-περ ἂν τοῦ δικαίου κοινωνῇ, κατὰ τοσοῦτον καὶ τοῦ καλοῦ μετέχον ἐστίν.

ΚΛ. Τί μὲν;

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ πάθος, ὅπερ ἂν δικαίου κοινωνῇ, 860 κατὰ τοσοῦτον γίνεσθαι καλὸν ὁμολογοῦμενον οὐκ ἂν διαφωνοῦντα παρέχοι τὸν λόγον;

ΚΛ. Ἀληθῆ.

ΑΘ. Ἐὰν δέ γε δίκαιον μὲν ὁμολογῶμεν, αἰσχρὸν δὲ εἶναι πάθος, διαφωνήσῃ τό τε δίκαιον καὶ τὸ καλόν, λεχθέντων τῶν δικαίων αἰσχίστων εἶναι.

ΚΛ. Πῶς τοῦτο εἴρηκας;

ΑΘ. Οὐδὲν χαλεπὸν ἐννοεῖν· οἱ γὰρ ὀλίγω πρόσθεν τεθέντες ἡμῖν νόμοι πάντων ἐναντιώτατα παραγγέλλειν δόξειαν ἂν τοῖς νῦν λεγομένοις.

ΚΛ. Ποίοις;

B ΑΘ. Τὸν ἱερόσυλόν που ἐτίθεμεν δικαίως ἂν ἀπο-
θνήσκειν καὶ τὸν τῶν εὖ κειμένων νόμων πολέμιον, καὶ μέλλοντες δὴ νόμιμα τοιαῦτα τιθέναι πάμπολλα ἐπέσχο-
μεν ἰδόντες, ὡς ταῦτα ἐστὶ μὲν ἄπειρα παθήματα πλήθει καὶ μεγέθεσι, δικαιοτάτα δὲ πάντων παθημάτων καὶ ξυ-
πάντων αἰσχιστα. μῶν οὐχ οὕτως ἡμῖν τὰ τε δίκαια καὶ

τὰ καλὰ τοτὲ μὲν ὥς ταῦτ' αὖ ξύμπαντα, τοτὲ δὲ ὥς ἐναντιώτατα φανεῖται;

ΚΛ. Κινδυνεύει.

ΑΘ. Τοῖς μὲν τοίνυν πολλοῖς οὕτω περὶ τὰ τοιαῦτα ὁ ἄσυμφώνως τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια διεκριμμένα προσαγορεύεται.

ΚΛ. Φαίνεται γοῦν, ὦ ξέने.

ΑΘ. Τὸ τοίνυν ἡμέτερον, ὦ Κλεινία, πάλιν ἰδωμέν, πῶς αὖ περὶ αὐτὰ ταῦτα ἔχει τῆς συμφωνίας.

ΚΛ. Ποίας δὴ πρὸς ποίαν;

ΑΘ. Ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις οἶμαι διαρρήδην ἐμὲ εἰρηκέναι πως, εἰ δ' οὖν μὴ πρότερον, ἀλλὰ νῦν ὥς λέγοντά με τίθετε.

ΚΛ. Τὴ ποῖον;

ΑΘ. Ὡς οἱ κακοὶ πάντες εἰς πάντα εἰσὶν ἄκοντες κακοί· τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος ἀνάγκη πού τούτῳ ξυνέπεσθαι τὸν ἑξῆς λόγον.

ΚΛ. Τίνα λέγεις;

ΑΘ. Ὡς ὁ μὲν ἄδικός πού κακός, ὁ δὲ κακὸς ἄκων τοιοῦτος· ἀκουσίως δὲ ἐκούσιον οὐκ ἔχει πράττεσθαι ποτε λόγον· ἄκων οὖν ἐκείνῳ φαίνεται ἂν ἀδικεῖν ὁ ἀδικῶν τῷ τὴν ἀδικίαν ἀκούσιον τιθεμένῳ. καὶ δὴ καὶ νῦν ὁμολογητέον ἐμοί· ξύμφημι γὰρ ἄκοντας ἀδικεῖν πάντας· εἰ καὶ τις φιλονεικίας ἢ φιλοτιμίας ἕνεκα ἄκοντας μὲν ἀδίκους εἶναι φησίν, ἀδικεῖν μὴν ἐκόντας πολλούς, ὃ γ' ἐμὸς λόγος ἐκεῖνος ἄλλ' οὐχ οὗτος. τίνα οὖν αὖ τρόπον ἔγωγε ξυμφωνοῖην ἂν τοῖς ἐμαντοῦ λόγοις, εἰ με, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, ἐρωτῶτε· εἰ δὴ ταῦτα οὕτως ἔχοντά ἐστιν, ὦ ξέने, τί συμβουλεύεις ἡμῖν περὶ τῆς νομοθεσίας τῇ τῶν Μαγνητῶν πόλει; πότερον νομοθετεῖν ἢ μή; πῶς γὰρ οὐ; φήσω. διοριεῖς οὖν αὐτοῖς ἀκούσιά τε καὶ ἐκούσια ἀδικήματα, καὶ τῶν μὲν ἐκουσίων ἀμαρτημάτων τε καὶ ἀδικη-

861 μάτων μείζους τὰς ζημίας θήσομεν, τῶν δ' ἐλάττους; ἢ πάντων ἐξ ἴσης, ὥς οὐκ ὄντων ἀδικημάτων τὸ παράπαν ἐκουσίῳ;

ΚΛ. Ὅρθως μέντοι λέγεις, ὦ ξέने· καὶ τούτοις δὴ τί χρησόμεθα τοῖς νῦν λεγομένοις;

ΑΘ. Καλῶς ἤρου. πρῶτον μὲν τοίνυν αὐτοῖς τόδε χρησόμεθα.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

VI. ΑΘ. Ἀναμνησθῶμεν, ὥς ἐμπροσθεν νῦν δὴ καλῶς ἐλέγομεν, ὅτι περὶ τὰ δίκαια εἴη παμπόλλη τις ἡμῶν ταραχή τε καὶ ἀσυμφωνία. τοῦτο δὲ λαβόντες πάλιν ἐρωτῶμεν ἡμᾶς αὐτούς· ἄρ' οὖν περὶ τὴν τούτων ἀπορίαν οὐτ' ἐξευπορήσαντες οὔτε διορισάμενοι, τί ποτ' ἐστὶ ταῦτα ἀλλήλων διαφέροντα, ἃ δὴ κατὰ πάσας τὰς πόλεις ὑπὸ νομοθετῶν πάντων τῶν πώποτε γενομένων ὥς δύο εἶδη τῶν ἀδικημάτων ὄντα, τὰ μὲν ἐκούσια, τὰ δὲ ἀκούσια, ταύτῃ καὶ νομοθετεῖται· ὁ δὲ παρ' ἡμῶν νῦν δὴ ρηθεὶς λόγος, ὥσπερ παρὰ θεοῦ λεχθεὶς, τοσοῦτον μόνον εἰπὼν ἀπαλλάσσεται, δοὺς δὲ οὐδέν· λόγον, ὥς ὀρθῶς εἴρηκε, κατανομοθετήσῃ τινὰ τρόπον; οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ ἀνάγκη πως ταῦτα ἐμπροσθεν τοῦ νομοθετεῖν δηλῶσαι· δύο τε ὄντα καὶ τὴν διαφορὰν ἀλλήλων, ἵνα, ὅταν ἐκατέρῳ τις τὴν δίκην ἐπιτιθῇ, πᾶς ἐπακολουθῇ τοῖς λεγομένοις καὶ δυνατὸς ἢ τό τε πρεπόντως τεθὲν ἀμῇ γέ πη κρῖναι καὶ τὸ μῆ.

ΚΛ. Καλῶς ἡμῖν φαίνει λέγειν, ὦ ξέने· δυοῖν γὰρ θάτερον ἡμᾶς χρεῶν, ἢ μὴ λέγειν ὥς πάντα ἀκούσια τὰ ἀδικήματα, ἢ τοῦτο ὥς ὀρθῶς εἴρηται πρῶτον διορίσαντας δηλῶσαι.

ΑΘ. Τούτοις τοίνυν τοῖς δυοῖν τὸ μὲν οὐκ ἀνεκτὸν ἐμοὶ πάντως πού γινεσθαι, τό γε δὴ μὴ λέγειν οὕτως οἴομενον ἔχειν ἀληθές· οὐ γὰρ ἂν νόμιμον οὐδ' ὀσιον ἂν

εἴη· κατὰ *τίνα* δὲ τρόπον ἐστὸν δύο, εἰ μὴ τῷ τε ἀκουσίῳ καὶ τῷ ἐκουσίῳ διαφέρειτον ἐκάτερον, ἀλλὰ ἄλλῳ τινὶ δὴ ποτε, πειρατέον ἀμῶς γέ πως δηλοῦν.

ΚΑ. Παντάπασιν μὲν οὖν, ὧς ξένη, τοῦτό γε οὐχ οἷόν τε ἄλλως πως ἡμᾶς *διανοηθῆναι*. www.livius.com.cn

ΑΘ. Ταῦτα ἐστί. φέρε δὴ, βλάβαι μὲν, ὥς ἔοικεν, ἑ ἀλλήλων τῶν πολιτῶν ἐν ταῖς κοινωνίαις τε καὶ ὁμιλίαις πολλαὶ γίνονται, καὶ τό γε ἐκούσιόν τε καὶ ἀκούσιον ἐν αὐταῖς ἄφθονόν ἐστίν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὗ;

ΑΘ. Μὴ τοίνυν τις τὰς βλάβας πάσας ἀδικίας τιθεῖς οὕτως οἷται καὶ τὰ ἄδिका ἐν αὐταῖσι ταύτῃ γίνεσθαι διπλᾶ, τὰ μὲν ἐκούσια δὴ, τὰ δ' ἀκούσια· βλάβαι γὰρ ἀκούσιοι τῶν πάντων οὗτ' ἀριθμοῖς οὔτε μεγέθεσιν ἐλάττους εἰσὶ τῶν ἐκουσίων. σκοπεῖσθε δέ, εἴτε τι λέγω λέγων ἢ μέλλω λέγειν, εἴτε καὶ μηδὲν τὸ παράπαν. οὐ γάρ φημι 862 ἔγωγε, ὧς Κλεινία καὶ Μέγилле, εἰ τίς τινά τι πημαίνει μὴ βουλόμενος ἀλλ' ἄκων, ἀδικεῖν μὲν, ἄκουτα μὴν, καὶ ταύτῃ μὲν δὴ νομοθετήσω τοῦτο ὥς ἀκούσιον ἀδίκημα νομοθετῶν, ἀλλ' οὐδὲ ἀδικίαν τὸ παράπαν θήσω τὴν τοιαύτην βλάβην, οὔτε ἂν μείζων οὔτε ἂν ἐλάττων τῷ γίνηται· πολλάκις δὲ ὠφέλειαν οὐκ ὀφθῆν γενομένην τὸν τῆς ὠφελείας αἰτίον ἀδικεῖν φήσομεν, ἐὰν ἢ γ' ἐμὴ νικᾷ. B σχεδὸν γάρ, ὧς φίλοι, οὗτ' εἰ τίς τῷ δίδωσί τι τῶν ὄντων οὗτ' εἰ τοῦναντίον ἀφαιρεῖται, δίκαιον ἀπλῶς ἢ ἀδικον χρὴ τὸ τοιοῦτον οὕτω λέγειν, ἀλλ' ἐὰν ἤθῃ καὶ δικαίῳ τρόπῳ χρώμενός τις ὠφελῇ τινά τι καὶ βλάβῃ, τοῦτό ἐστι τῷ νομοθέτῃ θεατέον, καὶ πρὸς δύο ταῦτα δὴ βλέπτεον, πρὸς τε ἀδικίαν καὶ βλάβην, καὶ τὸ μὲν ἀβλαβὲς [ὕγιες] τοῖς νόμοις εἰς τὸ δυνατόν ποιητέον, τό τε ἀπολόμενον σώζοντα καὶ τὸ πεσόν ὑπὸ τοῦ πάλιν ἐξορθοῦντα C καὶ τὸ θανατωθῆν ἢ τρωθῆν ὑγιές, τὸ δὲ ἀποίνοις ἐξι-

λασθῆν τοῖς δοῶσι καὶ πάσχουσιν ἐκάστας τῶν βλάβεων ἐκ διαφορᾶς εἰς φιλίαν πειρατέον αἰεὶ καθιστάναι τοῖς νόμοις.

ΚΛ. Καλῶς ταῦτά γε.

ΑΘ. Τὰς τοίνυν ἀδίκους αὐτῶν βλάβας καὶ κέρδη, ἐάν τις ἀδικῶν τινὰ κερδαίνειν ποιῇ, τούτων ὅποσα μὲν λατὰ, ὡς οὐσῶν ἐν ψυχῇ νόσων, ἰᾶσθαι· τὸ δὲ τῆς ἰάσεως ἡμῖν τῆς ἀδικίας τῇδε ῥέπειν χρὴ φάναι.

ΚΛ. Πῃ;

D ΑΘ. Ὅπως ὁ τί τις ἂν ἀδικήσῃ μέγα ἢ σμικρόν, ὁ νόμος αὐτὸν διδάξει καὶ ἀναγκάσει τὸ παράπαν εἰς αὐθις τὸ τοιοῦτον ἢ μηδέποτε ἐκόντα τολμῆσαι ποιεῖν ἢ διαφερόντως ἤτιον πολὺ, πρὸς τῇ τῆς βλάβης ἐκτίσει. ταῦτα εἴτε ἔργοις ἢ λόγοις, ἢ μεθ' ἡδονῶν ἢ λυπῶν, ἢ τιμῶν ἢ ἀτιμιῶν, καὶ χρημάτων ζημίας ἢ καὶ δώρων, ἢ καὶ τὸ παράπαν ὅτινι τρόπῳ ποιήσῃ τις μισῆσαι μὲν τὴν ἀδικίαν, στέρεξαι δὲ ἢ μὴ μισεῖν τὴν τοῦ δικαίου φύσιν, αὐτὸ ἐστὶ
E τοῦτο ἔργον τῶν καλλίστων νόμων. ὃν δ' ἂν ἀνιάτως εἰς ταῦτα ἔχοντα αἰσθῇται νομοθέτης, δίκην τούτοις καὶ νόμον θήσῃ τινὰ γιγνώσκων πού, τοῖς τοιούτοις πᾶσιν ὡς οὔτε αὐτοῖς ἐτι ζῆν ἄμεινον τοὺς τε ἄλλους ἂν διπλῇ ὠφελοῖεν ἀπαλλαττόμενοι τοῦ βίου, παράδειγμα μὲν τοῦ μὴ ἀδικεῖν τοῖς ἄλλοις γενόμενοι, ποιοῦντες δὲ ἀνδρῶν κα-
863 κῶν ἔρημον τὴν πόλιν. οὕτω δὲ τῶν τοιούτων πέρι νομοθέτῃ κολαστὴν τῶν ἁμαρτημάτων θάνατον ἀνάγκη νέμειν, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς.

ΚΛ. Ἔοικε μὲν πως λέγεσθαι τὰ παρὰ σοῦ καὶ μάλα μετρίως, ἡδίων δ' ἂν ἐτι σαφέστερον ἀκούσαιμεν ταῦτα ρηθέντα, τὸ τῆς ἀδικίας τε καὶ βλάβης διάφορον καὶ τὸ τῶν ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων ὡς ἐν τούτοις διαπεποικίλται.

VII. ΑΘ. Πειρατέον τοίνυν ὡς κελεύετε δοῦν καὶ λῆ

γειν. δῆλον γάρ, ὅτι τοσόνδε γε περὶ ψυχῆς καὶ λέγετε B
πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀκούετε, ὥς ἔν μὲν ἐν αὐτῇ τῆς φύ-
σεως εἶτε τι πάθος εἶτε τι μέρος ὧν ὁ θυμός, δύσερι καὶ
δύσμαχον κτῆμα ἐμπεφυκός, ἀλογίστῳ βίᾳ πολλὰ ἀνα-
τρέπει.

ΚΛ. Πῶς δ' οὖν;

ΑΘ. Καὶ μὴν ἡδονὴν γε οὐ ταύτον τῷ θυμῷ προσα-
γορεύομεν, ἐξ ἐναντίας δὲ αὐτῷ φαμέν ῥώμης δυναστεύ-
ουσαν πειθοῖ μετὰ ἀπάτης βιαίου πράττειν, ὃ τί περ αὖ
αὐτῆς ἡ βούλησις ἐθελήσῃ.

ΚΛ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Τρίτον μὴν ἄγνοιαν λέγων αὖ τις τῶν ἀμαρτη- C
μάτων αἰτίαν οὐκ αὖ ψεύδοιτο· διχῇ μὴν διελόμενος αὐτὸ
ὁ νομοθέτης αὖ βελτίων εἴη, τὸ μὲν ἀπλοῦν αὐτοῦ κούφων
ἀμαρτημάτων αἰτιον ἡγούμενος, τὸ δὲ διπλοῦν, ὅταν ἀμα-
θαίνῃ τις μὴ μόνον ἄγνοιά ξυνεχόμενος, ἀλλὰ καὶ δοξη
σοφίας, ὥς εἰδὼς παντελῶς περὶ ἃ μηδαμῶς οἶδε, μετὰ μὲν
ἰσχύος καὶ ῥώμης ἐπομένης μεγάλων καὶ ἀμούσων ἀμαρ-
τημάτων τιθεὶς αἰτία τὰ τοιαῦτα, ἀσθενείας δὲ ἐπομένης D
παίδειά τε ἀμαρτήματα καὶ πρεσβυτέρων γιγνόμενα θή-
σει μὲν ἀμαρτήματα καὶ ὥς ἀμαρτάνουσι νόμους τάξει,
πραοτάτους γε μὴν πάντων καὶ συγγνώμης πλείστης ἔχο-
μένους.

ΚΛ. Εἰκότα λέγεις.

ΑΘ. Ἡδονῆς μὲν τοίνυν καὶ θυμοῦ λέγομεν σχεδὸν
ἅπαντες ὥς ὁ μὲν κρείττων ἡμῶν, ὁ δὲ ἥττων ἐστὶ· καὶ
ἔχει ταύτη.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἀγνοίας δέ γε ὥς ὁ μὲν ἡμῶν κρείττων, ὁ δὲ
ἥττων, οὐκ ἠκούσαμεν πώποτε

ΚΛ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Πάντα δέ γε προτρέπειν ταῦτά φαμεν εἰς τὴν E

αὐτοῦ βούλησιν ἐπισπώμενον ἕκαστον εἰς τάναντία πολ-
λάκις ἅμα.

ΚΛ. Πλειστάκις μὲν οὖν.

ΑΘ. Νῦν δὴ σοι τό τε δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον, ὃ γε
ἐγὼ λέγω, σαφῶς ἂν διοριδαίμην· οὐδὲν ποικίλλων. τὴν
γὰρ τοῦ θυμοῦ καὶ φόβου καὶ ἡδονῆς καὶ λύπης καὶ φθό-
νων καὶ ἐπιθυμιῶν ἐν ψυχῇ τυραννίδα, ἐὰν τέ τι βλάβη
864 καὶ ἐὰν μή, πάντως ἀδικίαν προσαγορεύω· τὴν δὲ τοῦ
ἀρίστου δόξαν, ὅπῃ περ ἂν ἔσεσθαι τοῦτό γ' ἡγήσονται
πόλις εἴτε ἰδιῶται τινες, ἐὰν αὕτη κρατοῦσα ἐν ψυχαῖς
διακοσμῇ πάντα ἄνδρα, καὶ σφάλληται τι, δίκαιον μὲν
πᾶν εἶναι φατέον τὸ ταύτῃ πραχθὲν καὶ τὸ τῆς τοιαύτης
ἀρχῆς γιγνόμενον ὑπήκοον ἐκάστων καὶ ἐπὶ τὸν ἅπαντα
ἀνθρώπων βίον ἄριστον, δοξάζεσθαι δὲ ὑπὸ πολλῶν
ἀκούσιον ἀδικίαν εἶναι τὴν τοιαύτην βλάβην. ἡμῖν δὲ οὐκ
B ἔστι τὰ νῦν ὀνομάτων περὶ δύοσερις λόγος, ἀλλ' ἐπειδὴ
τῶν ἀμαρτανομένων τρία εἶδη δεδήλωται γιγνόμενα,
ταῦτα εἰς μνήμην πρῶτον ἐτι μᾶλλον ἀναληπτέον. λύπης
μὲν οὖν, ἣν θυμὸν καὶ φόβον ἐπονομάζομεν, ἐν εἶδος ἡμῖν
ἐστίν.

ΚΛ. Πάννυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἡδονῆς δ' αὖ καὶ ἐπιθυμιῶν δεύτερον, ἐλπιδῶν
δὲ καὶ δόξης τῆς ἀληθοῦς περὶ τὸ ἄριστον ἔφεσις τρίτον
ἕτερον. τούτου δὲ αὖ τοῦ τρίτου διχῇ τμηθέντος πέντε
εἶδη γέγονεν, ὥς νῦν φαμέν· οἷς νόμους διαφέροντας ἀλ-
C λήλων πέντε εἶδεσι θετέον ἐν δυοῖν γένεσιν.

ΚΛ. Τίσι τούτοις;

ΑΘ. Τὸ μὲν διὰ βιαιῶν καὶ ξυμφανῶν πράξεων
πραττόμενον ἐκάστοτε, τὸ δὲ μετὰ σκότους καὶ ἀπάτης
λαθραίως γιγνόμενον, ἔστι δ' ὅτε καὶ δι' ἀμφοῖν τούτοις
πραχθὲν· ᾧ δὲ καὶ νόμοι τραχύτατοι γίνονται ἂν, εἰ τὸ
προσῆκον μέρος ἔχοιεν.

ΚΑ. Εἰκὸς γοῦν.

VIII. ΑΘ. Ἴωμεν δὴ τὰ μετὰ ταῦτα ἐκέισε, ὁπόθεν
ἐξέβημεν δεῦρο, περαίνοντες τὴν θέσιν τῶν νόμων. ἦν δὲ
ἡμεῖν κείμενα περὶ τε τῶν συλῶντων, οἶμαι, τοὺς θεοὺς D
καὶ τὰ περὶ τῶν προδοτῶν, ἐτι δὲ τοὺς νόμους διαφθει-
ρόντων ἐπὶ καταλύσει τῆς παρούσης πολιτείας. τούτων
δὴ τις ἂν ἴσως πράξειε τι μανείς ἢ νόσοις ἢ γήρᾳ ὑπερμέ-
τρω ξυνεχόμενος ἢ παιδίᾳ χρώμενος, οὐδὲν πω τῶν τοι-
ούτων διαφέρων· ὧν ἂν γίγνηται τι φανερον τοῖς ἐκλε-
χθεῖσιν ἐκάστοτε δικασταῖς, ἀναφέροντος τοῦ δρᾶσαντος
ἢ τοῦ σκηπτομένου ὑπὲρ τοῦ ποιήσαντος, κριθῇ δὲ οὕτω
διατεθεὶς παρανομῆσαι, τὴν μὲν βλάβην, ἣν ἂν τινα κα- E
ταβλάβῃ, πάντως ἀπλὴν ἀποτινέτω, τῶν δὲ ἄλλων δικαιο-
μάτων ἀφείσθω, πλὴν ἂν ἄρα τινὰ ἀποκτείνας μὴ κατα-
ρὸς ἢ τὰς χεῖρας φόνου· οὕτω δ' εἰς ἄλλην χώραν καὶ
τόπον ἀπελθὼν οἰκεῖτω τὸν ἐνιαυτὸν ἐκδημῶν, πρότερον
δὲ ἐλθὼν τοῦ χρόνου, ὃν ὁ νόμος ὥρισεν, ἢ καὶ πάσης ἐπι-
βᾶς τῆς οἰκείας χώρας, ἐν δημοσίῳ δεσμῷ δεθεὶς ὑπὸ τῶν
νομοφυλάκων δύο ἐνιαυτοὺς οὕτως ἀπαλλαττέσθω τῶν
δεσμῶν. φόνου δὴ, καθάπερ ἡρξάμεθα, πειρώμεθα διὰ 865
τέλους παντὸς εἶδους πέρι [φόνου] θεῖναι τοὺς νόμους, καὶ
πρῶτον μὲν τὰ βίαια καὶ ἀκούσια λέγωμεν. εἰ τις ἐν ἀγῶνι
καὶ ἄθλοις δημοσίοις ἄκων, εἴτε παραχρῆμα εἴτε καὶ ἐν
ὑστέροις χρόνοις ἐκ τῶν πληγῶν, ἀπέκτεινέ τινα φίλιον,
ἢ κατὰ πόλεμον ὡσαύτως ἢ κατὰ μελέτην τὴν πρὸς πόλε-
μον, ποιουμένων ἄσκησιν τῶν ἀρχόντων, ψιλοῖς σώμασιν
ἢ μετὰ τινων ὀπλῶν ἀπομιμουμένων τὴν πολεμικὴν πρᾶ- B
ξιν, καθαρθεὶς κατὰ τὸν ἐκ Δελφῶν κομισθέντα περὶ τού-
των νόμον ἔστω καθαρὸς· ἱατρῶν δὲ πέρι πάντων, ἂν ὁ
θεραπευόμενος ὑπ' αὐτῶν ἀκόντων τελευτᾷ, καθαρὸς
ἔστω κατὰ νόμον. ἐὰν δὲ αὐτόχειρ μὲν, ἄκων δὲ ἀποκτείνῃ
τις ἕτερος ἕτερον, εἴτε τῷ ἑαυτοῦ σώματι ψιλῶ εἴτε ὀρ-

γάνω ἢ βέλει ἢ πώματος ἢ σίτου δόσει ἢ πυρὸς ἢ χειμῶνος
 C προσβολῇ ἢ στερήσει πνεύματος, αὐτὸς τῷ ἑαυτοῦ σώματι
 ἢ δι' ἐτέρων σωμάτων, πάντως ἔστω μὲν ὡς αὐτόχειρ,
 δίκας δὲ τινέτω τὰς τοιάσδε· ἐὰν μὲν δοῦλον κτείνῃ νο-
 μίζων τὸν ἑαυτοῦ διειργάσθαι, τὸν τοῦ τελευτήσαντος
 δεσπότην ἀβλαβῇ παρεχέτω καὶ ἀξήμιον, ἢ δίκην εἰς τὴν
 ἀξίαν τοῦ τελευτήσαντος ὑπεχέτω διπλῇν· τῆς δὲ ἀξίας οἱ
 δικασταὶ διαγνώσιν ποιείσθωσαν· καθαρμοῖς δὲ χρῆσα-
 σθαι μείζοσί τε καὶ πλείοσι τῶν περὶ τὰ ἄθλα ἀποκτεινάν-
 D των· τούτων δ' ἐξηγητὰς εἶναι κυρίους οὓς ἂν ὁ θεὸς
 ἀνέλῃ· ἐὰν δὲ αὐτοῦ δοῦλον, καθηράμενος ἀπαλλαττέσθω
 τοῦ φόνου κατὰ νόμον. ἐὰν δέ τις ἐλεύθερον ἄκων ἀπο-
 κτείνῃ, τοὺς μὲν καθαροὺς τοὺς αὐτοὺς καθαρῇ τῷ
 τὸν δοῦλον ἀποκτείναντι, παλαῖον δὲ τινα τῶν ἀρχαίων
 μύθων λεγόμενον μὴ ἀτιμαζέτω. λέγεται δέ, ὡς ὁ θανα-
 τωθεὶς ἄρα βιαίως, ἐν ἐλευθέρῳ φρονήματι βεβιωκώς,
 E θυμοῦται τε τῷ δράσαντι νεοθνήσκειν, καὶ φόβου καὶ δει-
 ματος ἅμα διὰ τὴν βίαιον πάθην αὐτὸς πεπληρωμένος,
 ὁρῶν τε τὸν ἑαυτοῦ φονεὴ ἐν τοῖς ἡθεσι τοῖς τῆς ἑαυτοῦ
 συνηθείας ἀναστρεφόμενον δειμαίνει, καὶ ταραττόμενος
 αὐτὸς ταράττει κατὰ δύναμιν πᾶσαν τὸν δράσαντα, μνή-
 μην ξύμμαχον ἔχων, αὐτόν τε καὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ· διὸ
 δὴ χρεὼν ἔστιν ἄρα ὑπεξελεθεῖν τῷ παθόντι τὸν δράσαντα
 τὰς ὥρας πάσας τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ ἐρημῶσαι πάντας τοὺς
 οἰκείους τόπους ξυμπάσης τῆς πατρίδος· ἐὰν δὲ ξένος ὁ
 B66 τελευτήσας ᾗ, καὶ τῆς τοῦ ξένου χώρας εἰργέσθω τοὺς αὐ-
 τοὺς χρόνους· τούτῳ δὴ τῷ νόμῳ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται
 τις, ὁ τοῦ τελευτήσαντος γένει ἐγγύτατα, ἐπίσκοπος ὢν
 τούτων πάντων γενομένων, ἐχέτω συγγνώμην τε καὶ ἄγων
 πρὸς αὐτὸν εἰρήνην μέτριος ἂν εἴη πάντως· ἐὰν δέ τις
 ἀπειθῇ καὶ πρῶτον μὲν ἀκάθαρτος ὢν εἰς τὰ ἱερὰ τολμᾷ
 πορεύεσθαι καὶ θύειν, ἔτι δὲ τοὺς χρόνους μὴ ἐθέλλῃ πλη-

ροῦν ἀποξενούμενος τοὺς εἰρημένους, ὁ τοῦ τελευτήσαν-
 τος γένει ἐγγύτατα ἐπεξίτω μὲν φόνου τῷ κτείναντι, δι- B
 πλᾶ δὲ πάντα ἔστω τὰ τιμωρήματα τῷ ὄφλοντι· ἐὰν δ' ὁ
 προσήκων ἐγγύτατα μὴ ἐπεξίῃ τῷ παθήματι, τὸ μίasma
 ὥς εἰς αὐτὸν περιεληλυθὸς τοῦ παθόντος προστρεπομέ-
 νου τὴν πάθην, ὁ βουλούμενος ἐπεξελθὼν τούτῳ δίκην
 πέντε ἔτη ἀποσχέσθαι τῆς αὐτοῦ πατρίδος ἀναγκαζέτω
 κατὰ νόμον. ἐὰν δὲ ξένος ἄκων ξένον κτείνῃ τῶν ἐν τῇ
 πόλει, ἐπεξίτω μὲν ὁ βουλούμενος ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις, C
 μέτρικος δὲ ὦν ἀπενιαντησάτω, ξένος δὲ ἂν ἢ παντάπασι,
 πρὸς τῷ καθαρμῷ, ἐὰν τε ξένον ἐὰν τε μέτοικον ἐὰν τε
 ἄστων κτείνῃ, τὸν βίον ἅπαντα τῆς χώρας τῆς τῶν νόμων
 τῶνδε κυρίας εἰργέσθω· ἐὰν δ' ἔλθῃ παρανόμως, οἱ νο-
 μοφύλακες θανάτῳ ζημιούντων αὐτόν, καὶ ἐὰν ἐκῇ οὐσίαν
 τινά, τῷ τοῦ παθόντος ἐγγύτατα γένει παραδιδόντων.
 ἐὰν δὲ ἄκων ἔλθῃ, ἂν μὲν κατὰ θάλατταν ἐκπίπτῃ πρὸς D
 τὴν χώραν, σκηνησάμενος ἐν θαλάττῃ τέγγων τοὺς πόδας
 πλοῦν ἐπιφυλαττέτω, κατὰ γῆν δὲ ἂν βία ὑπὸ τινων ἀχθῇ,
 ἢ πρῶτῃ προστυχοῦσα ἀρχὴ τῶν ἐν τῇ πόλει λύσασα εἰς
 τὴν ὑπερορίαν ἐκπεμπέτω ἄστυλον. ἐὰν δ' ἄρα τις αὐτό-
 χειρ μὲν κτείνῃ ἐλεύθερον, θυμῷ δὲ ἢ τὸ πεπραγμένον
 ἐκπραχθέν, διχῇ δεῖ πρῶτον τὸ τοιοῦτον διαλαβεῖν. θυμῷ
 γὰρ δὴ πέπρακται καὶ τοῖς ὅσοι ἂν ἐξαίφνης μὲν καὶ ἀπρο- E
 βουλεύτως τοῦ ἀποκτείνειν πληγαῖς ἢ τινι τοιοῦτῳ δια-
 φθείρωσί τινα παραχρῆμα τῆς ὁρμῆς γενομένης, μεταμέ-
 λειά τε εὐθύς τοῦ πεπραγμένου γίγνηται· θυμῷ δὲ καὶ
 ὅσοι προπηλακισθέντες λόγοις ἢ καὶ ἀτίμοις ἔργοις, μετα-
 διώκοντες τὴν τιμωρίαν, ὕστερον ἀποκτείνωσί τινα βου-
 ληθέντες κτείνειν, καὶ τὸ πεπραγμένον αὐτοῖς ἀμεταμέλη-
 τον γίγνηται. διττοὺς μὲν δὴ τοὺς φόνους, ὥς ἔοικε,
 θετέον, καὶ σχεδὸν ἀμφοτέρους θυμῷ γεγονότας, μεταξὺ 867
 δὲ πού τοῦ τε ἐκουσίου καὶ ἀκουσίου δικαιοτάτ' ἂν λεγο-

- μένους· οὐ μὴν ἄλλ' εἰκὼν ἐστ' ἐκάτερος· ὁ μὲν τὸν θυμὸν φυλάττων καὶ οὐκ ἐκ τοῦ παραχορῆμα ἐξαίφνης ἀλλὰ μετὰ ἐπιβουλῆς ὕστερον χρόνῳ τιμωρούμενος ἐκουσίῳ ἔοικεν, ὁ δὲ ἀταμιεύτως ταῖς ὀργαῖς καὶ ἐκ τοῦ παραχορῆμα εὐθὺς χρώμενος ἀπροβουλεύτως ὁμοίος μὲν ἀκουσίῳ, ἔστι δὲ οὐδ' οὗτος αὐτὸ παντάπασιν ἀκούσιος ἄλλ'
- B εἰκὼν ἀκουσίου. διὸ χαλεποὶ διορίζειν οἱ τῷ θυμῷ πραχθέντες φόνοι, πότερον ἐκουσίους αὐτοὺς ἢ τινας ὡς ἀκουσίους νομοθετητέον· βέλτιστον μὴν καὶ ἀληθέστατον εἰς εἰκόνα μὲν ἄμφω θεῖναι, τεμεῖν δὲ αὐτῷ χωρὶς τῇ ἐπιβουλῇ καὶ ἀπροβουλίᾳ, καὶ τοῖς μὲν μετ' ἐπιβουλῆς τε καὶ ὀργῇ κτείνασι τὰς τιμωρίας χαλεπωτέρας, τοῖς δὲ ἀπροβουλεύτως τε καὶ ἐξαίφνης πραοτέρας νομοθετεῖν
- C τὸ γὰρ εἰκότως μεῖζονι κακῷ μειζόνως, τὸ δ' ἐλάττονι τιμωρητέον ἐλαττόνως. ποιητέον δὴ καὶ τοῖς ἡμετέροις νόμοις οὕτως.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

- ΙΧ. ΑΘ. Πάλιν ἐπανελθόντες τοίνυν λέγωμεν, ἂν ἄρα τις αὐτόχειρ μὲν κτείνῃ ἐλεύθερον, τὸ δὲ πεπραγμένον ἀπροβουλεύτως ὀργῇ τινὶ γένηται πραχθέν, τὰ μὲν ἄλλα, καθάπερ ἄνευ θυμοῦ κτείναντι προσῆκ' ἐπὶ πάσχειν, πασχέτω, δύο δ' ἐξ ἀνάγκης ἐτη φευγέτω κολάζων τὸν αὐτοῦ
- D θυμόν. ὁ δὲ θυμῷ μὲν, μετ' ἐπιβουλῆς δὲ κτείνας τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὸν πρόσθεν αὐτὸν, τρία δὲ ἐτη, καθάπερ ἄτερος ἐφενγε τὰ δύο, φευγέτω μεγέθει θυμοῦ πλείω τιμωρηθεὶς χρόνον. καθύδου δὲ περὶ τούτοις ὧδ' ἔστω. χαλεπὸν μὲν ἀκριβῶς νομοθετεῖν· ἔστι γὰρ ὅτε τούτοις ὁ τῷ νόμῳ ταχθεὶς χαλεπώτερος ἡμερώτερος ἢ, ὁ δὲ ἡμερώτερος χαλεπώτερος ἢ εἴη, καὶ περὶ τὸν φόνον ἀγριωτέρως ἢ πρά-
- E ξειεν, ὁ δὲ ἡμερωτέρως· ὡς δὲ τὸ πολὺ κατὰ τὰ νῦν εἰρημένα ξυμβαίνει γιγνόμενα. τούτων οὖν πάντων ἐπιγνώμονας εἶναι χρὴ νομοφύλακας, ἐπειδὰν δὲ ὁ χρόνος ἔλθῃ

τῆς φυγῆς ἑκατέρῳ, πέμπειν αὐτῶν δικαστὰς δώδεκα ἐπὶ τοὺς ὄρους τῆς χώρας, ἐσκεμμένους ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ τὰς τῶν φυγόντων πράξεις ἐτι σαφέστερον, καὶ τῆς αἰδοῦς τε πέρι καὶ καταδοχῆς τούτων δικαστὰς γίνεσθαι. τοὺς δὲ αὐτοῖς δικαστέουσιν ὑπὸ τῶν τοιούτων ἀρχόντων ἐμμένειν. ἐὰν δ' αὐτῷ ποτε κατελθὼν ὁπότερος αὐτοῦν 868 ἦττηθῇς ὀργῇ πράξῃ ταῦτόν τοῦτο, φυγὼν μηκέτι κατέλθῃ, κατελθὼν δὲ κατὰ τὴν τοῦ ξένου ἄφιξιν ταύτῃ πασχέτω. δοῦλον ὁ κτείνας ἑαυτοῦ μὲν καθηράσθω, ἐὰν δὲ ἀλλότριον θυμῷ, διπλῇ τὸ βλάβος ἐκτισάτω τῷ κεκτημένῳ. ὅστις δ' ἂν τῶν ἀποκτεινάντων πάντων μὴ κείνηται τῷ νόμῳ, ἀλλ' ἀκάθαρτος ὢν ἀγοράν τε καὶ ἄθλα καὶ τὰ ἄλλα ἱερὰ μιαινῇ, ὁ βουλόμενος τόν τε ἐπιτρέποντα B τῶν προσηκόντων τῷ τελευτήσαντι καὶ τὸν ἀποκτείναντα εἰς δίκην καταστήσας τὴν διπλασίαν χρημάτων τε καὶ τῶν ἄλλων πράξεων ἀναγκάζετω πράττειν τε καὶ ἐκτίνειν, τὸ δὲ ἐκτισμα αὐτὸς αὐτῷ κομιζέσθω κατὰ τὸν νόμον. ἐὰν δέ τις θυμῷ δοῦλος δεσπότην αὐτοῦ κτείνῃ, τοὺς προσήκοντας τοῦ τελευτήσαντος χρωμένους τῷ κτείναντι χρεῖαν ἦν ἂν ἐθέλωσι, πλὴν μηδαμῇ μηδαμῶς ζωγραφούντας, καθαρούς εἶναι. ἐὰν δὲ ἄλλον τις δοῦλος ἐλεύθερον ἀποκτείνῃ θυμῷ, παραδιδόντων οἱ δεσπότες τὸν δοῦλον τοῖς προσήκουσι τοῦ τελευτήσαντος, οἱ δὲ ἐξ ἀνάγκης μὲν θανατωσάντων τὸν δράσαντα, τρόπῳ δὲ ᾧ ἂν ἐθέλωσιν. ἐὰν δέ, ὃ γίγνεται μὲν, ὀλιγάκις δέ, διὰ θυμὸν πατήρ ἢ μήτηρ υἱὸν ἢ θυγατέρα πληγαῖς ἢ τινι τρόπῳ βιαίῳ κτείνῃ, καθάρσεις μὲν τὰς αὐτὰς τοῖς ἄλλοις καθαιρέσθαι καὶ ἐν-αυτοὺς τρεῖς ἀπενιαντεῖν, κατελθόντων δὲ τῶν κτεινάν- D των ἀπαλλάττεσθαι γυναικὰ τε ἀπ' ἀνδρὸς καὶ τὸν ἄνδρα ἀπὸ γυναικός, καὶ μή ποτ' ἐτι κοινῇ παιδοποιήσασθαι, μηδὲ ξυνέστιον ὢν ἐκγονον ἢ ἀδελφὸν ἀπεστέργῃς γίγνεσθαι ποτε μηδὲ κοινωνὸν ἱερῶν. ὁ δὲ ἀσεβῶν τε περὶ

ταῦτα καὶ ἀπειθῶν ὑπόδικος ἀσεβείας γιγνέσθω τῷ ἐθέ-
 λοντι. γυναῖκα δὲ γαμετὴν εἰς ἀνὴρ δι' ὀργὴν κτείνῃ
 E τινὰ τις, ἢ γυνὴ ἑαυτῆς ἄνδρα ταύτον τοῦτο ὡσαύτως ἐρ-
 γάσῃται, καθαίρεσθαι μὲν τοὺς αὐτοὺς καθαροὺς, τριε-
 τεῖς δὲ ἀπενιαυτήσεως διατελεῖν κατελθῶν δὲ ὅτι τοιοῦ-
 τον δρᾶσας τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἱερῶν μὴ κοινωνεῖτω μηδὲ
 ὁμοτράπεζος γιγνέσθω ποτέ· ἀπειθῶν δὲ ὁ γεννήτωρ ἢ
 ὁ γεννηθεὶς ἀσεβείας αὐτὸν ὑπόδικος γιγνέσθω τῷ ἐθέλοντι.
 καὶ ἂν ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν ἢ ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ
 ἀδελφὴν θυμῷ κτείνῃ, τὰ μὲν τῶν καθαρῶν καὶ ἀπε-
 νιαυτήσεων ὡσαύτως, καθάπερ εἴρηται τοῖς γονεῦσι καὶ
 τοῖς ἐκγόνοις, εἰρήσθω δεῖν γίνεσθαι, καὶ τούτοις, ὧν
 ἀδελφούς τε ἀδελφῶν καὶ γονέας ἐστέρηκε παίδων, τού-
 τοις δὲ ξυνέστιος αὐτοῖς μηδέποτε γιγνέσθω μηδὲ κοινω-
 869 νὸς ἱερῶν· εἰς δὲ τις ἀπειθῇ, τῷ τῆς περὶ ταῦτα ἀσεβείας
 εἰρημένῳ νόμῳ ὑπόδικος ὀρθῶς ἂν γίγνοιτο μετὰ δίκης.
 εἰς δ' ἄρα τις εἰς τοσοῦτον ἀκρατὴς θυμοῦ γίγνηται πρὸς
 τοὺς γεννήσαντας, ὥστε μανίαις ὀργῆς τῶν γεννητόρων
 τολμῆσαι κτείνειν τινα, εἰς μὲν ὁ τελευτήσας πρὶν τελευ-
 τῆσαι τὸν δρᾶσαντα φόνου ἀφίη ἐκὼν, καθάπερ οἱ τὸν
 ἀκούσιον φόνον ἐξεργασάμενοι καθαρθεὶς καὶ τὰλλα ὅσα-
 B περ ἐκεῖνοι πράξας καθαρὸς ἔστω, εἰς δὲ μὴ ἀφῇ, πολλοῖς
 ἔνοχος ἔστω νόμοις ὁ δρᾶσας τι τοιοῦτον· καὶ γὰρ αἰκίας
 δίκαις ταῖς ἐσχάταις ἔνοχος ἂν γίγνοιτο καὶ ἀσεβείας ὡσαύ-
 τως καὶ ἱεροσυλίας, τὴν τοῦ γεννητοῦ ψυχὴν συλήσας,
 ὥστ' εἴπερ οἶόν τ' ἦν τὸ πολλάκις ἀποθνήσκειν τὸν αὐτόν,
 καὶ τὸν πατροφόνον ἢ μητροκτόνον, ἐξεργασάμενον θυμῷ
 τοῦτο, δικαιοτάτον θανάτων πολλῶν ἦν τυγχάνειν. ὧ γὰρ
 μόνῳ οὐδ' ἀμυνομένῳ θάνατον, μέλλοντι ὑπὸ τῶν γο-
 U νέων τελευτηῆσεσθαι, παρῆξει νόμος οὐδεὶς κτείνειν τὸν
 πατέρα ἢ μητέρα, τοὺς εἰς φῶς τὴν ἐκείνου φύσιν ἀγαγόν-
 τας, ἀλλ' ὑπομείναντα τὰ πάντα πάσχειν πρὶν τι θρᾶν

τοιούτον νομοθετήσει, πῶς τούτῳ δίκης γε ἄλλως προσή-
 κον τυγχάνειν ἂν γίγνοιτο ἐν νόμῳ; κείσθω δὴ τῷ πα-
 τέρα ἢ μητέρα ἀποκτείναντι θυμῷ θάνατος ἢ ζημία. ἀδελ-
 φὸς δ' ἐὰν ἀδελφὸν κτείνῃ ἐν στάσεσι μάχης γενομένης ἢ
 τινι τρόπῳ τοιούτῳ, ἀμυνόμενος ἄρχοντα χειρῶν πρότε-
 ρον, καθάπερ πολέμιον ἀποκτείνας ἔστω καθαρὸς· καὶ D
 ἐὰν πολίτης πολίτην, ὡσαύτως, ἢ ξένος ξένον· ἐὰν δὲ ἄστος
 ξένον ἢ ξένος ἄστον ἀμυνόμενος κτείνῃ, κατὰ ταῦτά ἐστω
 τοῦ καθαρὸς εἶναι. καὶ ἐὰν δοῦλος δοῦλον, ὡσαύτως· ἐὰν
 δὲ αὐτὸς δοῦλος ἀμυνόμενος ἀποκτείνῃ, καθάπερ
 ὁ κτείνας πατέρα, τοῖς αὐτοῖς ἐνοχος ἔστω νόμοις. ὃ δὲ
 περὶ τῆς ἀφέσεως εἰρηται φόνου πατρί, ταῦτόν τοῦτο ἔστω
 περὶ ἀπάσης τῶν τοιούτων ἀφέσεως, ἐὰν ὅστισιν ὄψωνται E
 ἀφιῇ τοῦτο ἐκὼν, ὡς ἀκουσίου γεγονότος τοῦ φόνου οἷ τε
 καθαρμοὶ γιγνέσθωσαν τῷ δράσαντι καὶ ἐνιαυτὸς εἰς ἔστω
 τῆς ἐκδημίας ἐν νόμῳ. καὶ τὰ μὲν δὴ βίαιά τε καὶ ἀκού-
 σια καὶ κατὰ τὸν θυμὸν γιγνόμενα περὶ φόνους μετρίως
 εἰρήσθω· τὰ δὲ περὶ τὰ ἐκούσια καὶ κατ' ἀδικίαν πᾶσαν
 γιγνόμενα τούτων πέρι καὶ ἐπιβουλῆς δι' ἧττας ἡδονῶν
 τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φθόνων, ταῦτα μετ' ἐκεῖνα ἡμῖν
 λεκτέον.

ΚΔ. Ὁρθῶς λέγεις.

Χ. ΑΘ. Πάλιν δὲ πρῶτον περὶ τῶν τοιούτων εἰς δύ-
 ναμιν εἰπωμεν, ὅποσα ἂν εἴη. τὸ μὲν δὴ μέγιστον ἐπι- 870
 θυμία κρατοῦσα ψυχῆς ἐξηγγιωμένης ὑπὸ πόθων· τοῦτο
 δ' ἐστὶ μάλιστα ἐνταῦθα, οὐ πλεῖστός τε καὶ ἰσχυρότατος
 ἡμερος ὧν τυγχάνει τοῖς πολλοῖς, ἢ τῶν χρημάτων τῆς
 ἀπλήστου καὶ ἀπείρου κτήσεως ἔρωτας μυρίους ἐντίκτουςα
 δύναμις διὰ φύσιν τε καὶ ἀπαιδευσίαν τὴν κακὴν· τῆς δὲ
 ἀπαιδευσίας ἢ τοῦ κακῶς ἐπαινεῖσθαι πλοῦτον αἰτία φήμη
 πρὸς τῶν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων. πρῶτον γὰρ τῶν
 ἀγαθῶν αὐτὸ προκρίνοντες, τρίτον ὅν, τοὺς τ' ἐπιγιγνο- B

μένους λωβῶνται καὶ ἑαυτούς. τὸ γὰρ ἀληθὲς λέγεσθαι περὶ τοῦ πλούτου κατὰ πόλεις πάσας, πάντων κάλλιστον καὶ ἄριστον, ὥς ἔνεκα σώματός ἐστι, καὶ σῶμα ψυχῆς ἔνεκα· ἀγαθῶν μὲν οὖν ὄντων, ὧν ἔνεκα ὁ πλοῦτος εἶναι πέφυκε, τρίτον ἂν εἴη μετὰ σώματος ἀρετὴν καὶ ψυχῆς. διδάσκαλος οὖν ἂν ὁ λόγος οὗτος γίγνοιτο, ὥς οὐ χρὴ πλουτεῖν ζητεῖν τὸν εὐδαίμονα ἐσόμενον, ἀλλὰ δικαίως C πλουτεῖν καὶ σωφρόνως· καὶ φόνοι οὕτως οὐκ ἂν γίγνοιτο ἐν πόλεσι φόνοις δεόμενοι καθαίρεσθαι. νῦν δέ, ὅπερ ἀρχόμενοι τούτων εἶπομεν, ἐν μὲν τούτῳ ἐστὶ καὶ μέγιστον, ὃ ποιεῖ φόνον ἐκουσίου τὰς μεγίστας δίκας· δευτερον δὲ φιλοτίμου ψυχῆς ἔξις, φθόνους ἐντίκτουςα χαλεπούς ξυνοίκους μάλιστα μὲν αὐτῷ τῷ κεκτημένῳ τὸν φθόνον, δευτέροις δὲ τοῖς ἀρίστοις τῶν ἐν τῇ πόλει. τρίτον δὲ οἱ δειλοὶ καὶ ἄδικοι φόβοι πολλοὺς δὴ φόρους εἶδιν ἐξείρ- D γασμένοι, ὅταν ἢ τῷ πραττόμενῳ ἢ πεπραγμένῳ, ἃ μηδένα βούλονται σφισι ξυνειδέναι γιγνόμενα ἢ γεγονότα· τοὺς οὖν τούτων μηνυτὰς ἀναιρουῦσι θανάτοις, ὅταν ἄλλῳ μηδενὶ δύνωνται τρόπῳ· τούτων δὲ πάντων πέρι προοίμια μὲν εἰρημένα ταῦτ' ἐστὼ, καὶ πρὸς τούτοις ὃν καὶ πολλοὶ λόγον τῶν ἐν ταῖς τελεταῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐσπουδακώτων ἀκούοντες σφόδρα πείθονται, τὸ τῶν τοιούτων τίσιν ἐν E Ἰδίου γίνεσθαι καὶ πάλιν ἀφικομένοις δεῦρο ἀναγκαῖον εἶναι τὴν κατὰ φύσιν δίκην ἐκτίσαι, τὴν τοῦ παθόντος ἅπερ αὐτὸς ἔδρασεν, ὑπ' ἄλλου τοιαύτη μοῖρα τελευτῆσαι τὸν τότε βίον.

XI. Πειθομένῳ μὲν δὴ καὶ πάντως φοβουμένῳ ἐξ αὐτοῦ τοῦ τοῦ προοιμίου τὴν τοιαύτην δίκην οὐδὲν δεῖ τὸν ἐπὶ 871 τούτῳ νόμον ὑμνεῖν, ἀπειθοῦντι δὲ νόμος ὅδε εἰρήσθω τῇ γραφῇ· ὅς ἂν ἐκ προνοίας τε καὶ ἀδίκως ὄντιναοῦν τῶν ἐμφυλίων αὐτόχειρ κτείνῃ, πρῶτον μὲν τῶν νομίμων εἰργέσθω, μήτε λερὰ μήτε ἀγορὰν μήτε λιμένας μήτε ἄλλον

κοινὸν ξύλλογον μηδένα μιάινων, ἐάν τις ἀπαγορεύῃ
 τῷ δράσαντι ταῦτα ἀνθρώπων καὶ ἐὰν μὴ· ὁ γὰρ νόμος
 ἀπαγορεύει καὶ ἀπαγορεύων ὑπὲρ πάσης τῆς πόλεως ἀεὶ
 φαίνεται τε καὶ φανέεται· ὁ δὲ μὴ ἐπεξιὼν θέον ἢ μὴ B
 προαγορεύων εἰργασθαι τῶν ἐντὸς ἀνεπιότητος, πρὸς ἀν-
 δρῶν τε καὶ γυναικῶν προσήκων τῷ τελευτήσαντι, πρῶ-
 τον μὲν τὸ μίasma εἰς αὐτὸν καὶ τὴν τῶν θεῶν ἐχθραν
 δέχοιτο, ὥς ἡ τοῦ νόμου ἀρὰ τὴν φήμην προτρέπεται, τὸ
 δὲ δεύτερον ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι τιμωρεῖν ὑπὲρ τοῦ τε-
 λευτήσαντος γιγνέσθω. ὁ δὲ ἐθέλων τιμωρεῖν τῶν τε ἐπὶ
 τούτοις λουτρῶν φυλακῆς πέρι καὶ ὅσων ἂν ἐτέρων ὁ θεὸς C
 περὶ ταῦτα νόμιμα παραδῶ πάντα ἀποτελῶν καὶ τὴν πρόρ-
 ρησιν προαγορεύων ἴτω ἀναγκάζων τὸν δράσαντα ὑπέχειν
 τὴν τῆς δίκης πρᾶξιν κατὰ νόμον. ταῦτα δὲ ὅτι μὲν γίγνε-
 σθαι χρεῶν ἐστὶ διὰ τινων ἐπευχῶν καὶ θυσιῶν θεοῖς
 τισίν, οἷς τῶν τοιούτων μέλει, φόνους μὴ γίγνεσθαι κατὰ
 πόλεις, ῥᾶδιον ἀποφαίνεσθαι νομοθέτῃ· τίνες δ' εἰσὶν οἱ
 θεοὶ καὶ τίς ὁ τρόπος τῶν τοιούτων δικῶν τῆς εἰσαγωγῆς
 ὀρθότατα πρὸς τὸ θεῖον ἂν γιγνόμενος εἴη, νομοφύλακες
 μετ' ἐξηγητῶν καὶ μάντεων καὶ τοῦ θεοῦ νομοθετησάμε- D
 νοι τὰς δίκας εἰσαγόντων ταύτας. δικαστὰς δὲ αὐτῶν εἶναι
 τοὺς αὐτούς, οὓς περ τοῖς τὰ ἱερὰ συλῶσι διαδικάζειν ἐρ-
 ρήθη κυρίως· ὁ δὲ ὄφλων θανάτῳ ζημιούσθω καὶ μὴ ἐν
 τῇ τοῦ παθόντος χώρᾳ θάπτεσθω, ἀναιδεΐας ἔνεκα πρὸς
 τῷ ἄσεβειν. φυγῶν δὲ καὶ μὴ ἑλεῖσθαι κρίσιν ὑποσχεῖν
 φευγέτω ἀειφυγίαν· ἐὰν δέ τις ἐπιβῇ τούτων τῆς τοῦ φο-
 νευθέντος χώρας, ὁ προστυχὼν πρῶτος τῶν οἰκείων τοῦ
 ἀποθανόντος ἢ καὶ τῶν πολιτῶν ἀνατὶ κτεινέτω ἢ δήσας E
 τοῖς ἄρχουσι τῶν τὴν δίκην κρινάντων κτείνειν παραδότω.
 ὁ δὲ ἐπισκηπτόμενος ἅμα καὶ κατεγγυάτω τὸν ᾧ ἂν ἐπι-
 σκήπτεται· ὁ δὲ παρεχέτω [τοὺς ἐγγυητὰς ἀξιοχρεῶς] οὓς
 ἂν ἡ τῶν περὶ ταῦτα δικαστῶν ἀρχὴ κρίνῃ τρεῖς ἐγγυη-

τὰς ἀξιοχρεῶς παρέξειν ἐγγνωμένους εἰς δίκην· ἐὰν δὲ ἢ
 μὴ ἐθέλῃ ἢ ἀδυνατῇ τις καθιστάναι, τὴν ἀρχὴν παραλα-
 βούσας δῆσάσας φυλάττειν καὶ παρέχειν εἰς τὴν κρίσιν
 872 τῆς δίκης. ἐὰν δὲ αὐτόχειρ μὲν μὴ, βουλεύσῃ δὲ θάνατόν
 τις ἄλλος ἐτέρῳ καὶ τῇ βουλήσῃ τε καὶ ἐπιβουλεύσει ἀπο-
 κτείνας αἷτιος ὦν καὶ μὴ καθαρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ φόνου
 ἐν πόλει ἐνοικῇ, γιγνέσθων καὶ τούτῳ κατὰ ταῦτά αἱ κρί-
 σεις τούτων περὶ πλὴν τῆς ἐγγύης, τῷ δὲ ὄφλοντι ταφῆς
 τῆς οἰκείας ἐξέστω τυχεῖν, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ ταῦτά ὡσαύτως
 τῷ πρόσθεν φηθέντι περὶ αὐτὸν γιγνέσθω· τὰ αὐτὰ δὲ
 ἔστω ταῦτα ξένοισί τε πρὸς ξένους καὶ ἀστοῖσι καὶ ξένοις
 B πρὸς ἀλλήλους, δούλοις τε αὖ πρὸς δούλους, τῆς τε αὐ-
 τοχειρίας περὶ καὶ ἐπιβουλεύσεως, πλὴν τῆς ἐγγύης· ταύ-
 την δέ, καθάπερ εἴρηται, τοὺς αὐτόχειρας κατεγγυᾶσθαι.
 τὸν δὲ προαγορεύοντα τὸν φόνον ἅμα κατεγγυᾶν καὶ
 τούτους. ἐὰν δὲ δοῦλος ἐλεύθερον ἐκὼν εἴτε αὐτόχειρ εἴτε
 βουλεύσας ἀποκτείνῃ καὶ ὄφλῃ τὴν δίκην, ὁ τῆς πόλεως
 κοινὸς δῆμιος ἄγων πρὸς τὸ μνημα τοῦ ἀποθανόντος,
 ὅθεν ἂν ὀρᾷ τὸν τύμβον, μαστιγῶσας ὀπόσας ἂν ὁ ἐλὼν
 C προστάτῃ, ἐάνπερ βιωῖ παιόμενος ὁ φονεὺς, θανατωσάτω.
 ἐὰν δὲ τις δοῦλον κτείνῃ μηδὲν ἀδικοῦντα, φόβῳ δέ, μὴ
 μηνυτῆς αἰσχυρῶν ἔργων καὶ κακῶν αὐτοῦ γίγνηται, ἢ
 τινος ἔνεκα ἄλλου τοιούτου, καθάπερ ἂν εἰ πολίτην κτεί-
 νας ὑπεῖχε φόνου δίκας, ὡσαύτως καὶ τοῦ τοιούτου δού-
 λου κατὰ τὰ αὐτὰ ἀποθανόντος οὕτως ὑπεχέτω.

XII. Ἐὰν δὲ δὴ γίγνηται ἐφ' οἷσι καὶ νομοθετεῖν δει-
 νὸν καὶ οὐδαμῶς προσφιλές, μὴ νομοθετεῖν δὲ ἀδύνατον
 D ξυγγενῶν αὐτόχειρας φόνους ἢ δι' ἐπιβουλεύσεως γενο-
 μένους, ἐκουσίους τε καὶ ἀδίκους πάντως, οἳ τὰ μὲν πολλὰ
 ἐν κακῶς οἰκούσαις καὶ τρεφομέναις γίγνονται πόλεσι, γέ-
 νοιντο δ' ἂν πού τι καὶ ἐν ἣ μή ποτέ τις ἂν προσδοκῇσει
 χάρα, λέγειν πλὴν δὴ χρεῶν αὐτὰ πάλιν τὸν ἐμπροσθε σμι-

κρῶ δηθέντα λόγον, ἂν ἄρα τις ἀκούων ἡμῶν οἶος ἀπο-
 σχέσθαι γένηται μᾶλλον ἐκὼν διὰ τὰ τοιαῦτα φόνων τῶν
 πάντῃ ἀνοσιωτάτων. ὁ γὰρ δὴ μῦθος, ἢ λόγος ἢ ὁ τι χρὴ
 προσαγορεύειν αὐτόν, ἐκ παλαιῶν λεγέων εἰρηται σαφῶς, E
 ὡς ἡ τῶν ξυγγενῶν αἱμάτων τιμωρὸς δίκη ἐπίσκοπος
 νόμῳ χρῆται τῷ νῦν δὴ λεχθέντι καὶ ἔταξεν ἄρα δρᾶσαντί
 τι τοιοῦτον παθεῖν ταῦτ' ἀναγκαίως ἅπερ ἔδρασεν· εἰ
 πατέρα ἀπέκτεινέ ποτέ τις, αὐτόν τοῦτο ὑπὸ τέκνων τολ-
 μῆσαι βία πάσχοντα ἐν τισι χρόνοις, καὶ [ἡ] μητέρα, γε-
 νέσθαι τε αὐτόν θηλείας μετασχόντα φύσεως ἀναγκαῖον
 γενόμενον τε ὑπὸ τῶν γεννηθέντων λιπεῖν τὸν βίον ἐν
 χρόνοις ὑστέροις· τοῦ γὰρ κοινοῦ μιανθέντος αἵματος οὐκ
 εἶναι κάθαρσιν ἄλλην οὐδὲ ἐκπλутον ἐθέλειν γίγνεσθαι
 τὸ μιανθέν, πρὶν φόνον φόνῳ ὁμοίῳ ὁμοιον ἢ δρᾶσασα 873
 ψυχὴ τίση καὶ πάσης τῆς ξυγγενείας τὸν θυμὸν ἀφιλασα-
 μένη κοιμίσῃ. ταῦτα δὴ παρὰ θεῶν μὲν τινα φοβούμενον
 τὰς τιμωρίας εἰργεσθαι χρὴ τὰς τοιαύτας· εἰ δέ τινας
 οὔτως ἀθλία ξυμφορὰ καταλάβοι, ὥστε πατρὸς ἢ μητρὸς
 ἢ ἀδελφῶν ἢ τέκνων ἐκ προνοίας ἐκουσίως ψυχὴν τολμῆ-
 σαι ἀποστερεῖν σώματος, ὁ παρὰ τοῦ θνητοῦ νομοθέτου
 νόμος ὥδε περὶ τῶν τοιούτων νομοθετεῖ, προρρήσεις μὲν
 τὰς περὶ τῶν νομίμων εἰργεσθαι καὶ ἐγγύας τὰς αὐτὰς εἰ- B
 ναι, καθάπερ ἐρρήθη τοῖς ἐμπροσθεν, ἐὰν δέ τις ὄφλη
 φόνου τοιούτου, τούτων κτείνας τινα, οἱ μὲν τῶν δικα-
 στῶν ὑπηρετᾷ καὶ ἄρχοντες ἀποκτείναντες εἰς τεταγμένην
 τρίοδον ἔξω τῆς πόλεως ἐκβαλλόντων γυμνόν, αἱ δὲ ἀρχαὶ
 πᾶσαι ὑπὲρ ὅλης τῆς πόλεως, λίθον ἕκαστος φέρων ἐπὶ
 τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ βάλλων ἀφοσιούτω τὴν πόλιν
 ὅλην, μετὰ δὲ τοῦτο εἰς τὰ τῆς χώρας ὅρια φέροντες ἐκ- C
 βαλλόντων τῷ νόμῳ ἄταφον. τὸν δὲ δὴ πάντων οἰκειότα-
 τον καὶ λεγόμενον φίλτατον ὃς ἂν ἀποκτείνῃ, τί χρὴ πά-
 σχειν; λέγω δὲ ὃς ἂν ἐαυτὸν κτείνῃ, τὴν τῆς εἰμαρμένης

βία ἀποστερῶν μοῖραν, μήτε πόλεως ταξάσης δίκην, μήτε
 περιωδύνῃ ἀφύκτῃ προσπесούσῃ τύχῃ ἀναγκασθεὶς μηδὲ
 αἰσχύνης τινὸς ἀπόρου καὶ ἀβίου μεταλαχῶν, ἀργία δὲ καὶ
 ἀνανδρίας δειλία ἑαυτῷ δίκην ἄδικον ἐπιθῇ. τούτῳ δὲ
 D τὰ μὲν ἄλλα θεὸς οἶδεν ἅ γρη νόμιμα γίνεσθαι περὶ κα-
 θαρμούς τε καὶ ταφάς, ὧν ἐξηγητάς τε ἅμα καὶ τοὺς περὶ
 ταῦτα νόμους ἐπανερομένους χρὴ τοὺς ἐγγύτατα γένει
 ποιεῖν αὐτοῖσι κατα τὰ προσταττόμενα· τάφους δ' εἶναι
 τοῖς οὕτω φθαρεῖσι πρῶτον μὲν κατὰ μόνας μηδὲ μεθ'
 ἐνὸς ξυντάφου, εἴτα ἐν τοῖς τῶν δώδεκα ὀρίοισι μερῶν
 τῶν ὅσα ἀργὰ καὶ ἀνώνυμα, θάπτειν ἀκλειεῖς αὐτοῦς.
 μήτε στήλαις μήτε ὀνόμασι δηλοῦντας τοὺς τάφους. ἐὰν
 E δ' ἄρα ὑποξύγιον ἢ ζῶον ἄλλο τι φονεύσῃ τινά, πλὴν
 τῶν ὅσα ἐν ἀγῶνι τῶν δημοσίων τιθεμένων ἀθλεύοντά τι
 τοιοῦτον δράσῃ, ἐπεξίτωσαν μὲν οἱ προσήκοντες τοῦ φό-
 νου τῷ κτείναντι, διαδικαζόντων δὲ τῶν ἀγρονόμων οἷσιν
 ἂν καὶ ὁπόσοις προστάξῃ ὁ προσήκων, τὸ δὲ ὄφλον ἔξω
 τῶν ὄρων τῆς χώρας ἀποκτείναντας διορίσαι. ἐὰν δὲ ἄψυ-
 χόν τι ψυχῆς ἀνθρώπου στερήσῃ, πλὴν ὅσα κεραυνὸς ἢ τι
 παρὰ θεοῦ τοιοῦτον βέλος ἰόν, τῶν δὲ ἄλλων ὅσα τινὸς
 προσπесόντος ἢ αὐτὸ ἐμπεσὼν κτείνῃ τινά, δικαστὴν μὲν
 874 αὐτῷ καθιζέτω τῶν γειτόνων τὸν ἐγγύτατα ὁ προσήκων
 γένει, ἀφοσιούμενος ὑπὲρ αὐτοῦ τε καὶ ὑπὲρ τῆς συγγε-
 νείας ὅλης, τὸ δὲ ὄφλον ἐξορίζειν, καθάπερ ἐρρήθη τὸ
 τῶν ζώων γένος. ἐὰν δὲ τεθνεὼς μὲν αὐτὸς τις φανῇ, ἄθλος
 δὲ ὁ κτείνας ἢ καὶ μὴ ἀμελῶς ζητοῦσιν ἀνεύρετος γίγνη-
 ται, τὰς μὲν προορήσεις τὰς αὐτὰς γίνεσθαι καθάπερ
 τοῖς ἄλλοις, προαγορεύειν δὲ τὸν φόνον τῷ δράσαντι καὶ
 ἐπιδικασάμενον ἐν ἀγορᾷ κηρῦξαι τῷ κτείναντι τὸν καὶ
 B τὸν καὶ ὠφληκότι φόνου μὴ ἐπιβαίνειν ἱερῶν μηδὲ ὅλης
 χώρας τῆς τοῦ παθόντος, ὥς, ἂν φανῇ καὶ γνωσθῇ, ἀπο-
 θανόμενον καὶ ἔξω τῆς τοῦ παθόντος χώρας ἐκβληθῇσό-

μενον ἄταφον. οὗτος δὴ νόμος εἰς ἡμῖν ἔστω κύριος περὶ
φόνου κείμενος, καὶ τὰ μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα μέχρι τούτων
οὕτως· ὧν δὲ ὁ κτείνας ἐφ' οἷς τε ὀρθῶς ἂν καθαρὸς εἴη,
τάδ' ἔστω· νύκτωρ φῶρα εἰς οἰκίαν εἰσιόντα ἐπὶ κλοπῇ
χρημάτων ἐὰν ἐλὼν κτείνῃ τις, καθαρὸς ἔστω· καὶ ἐὰν
λωποδύτην ἀμυνόμενος ἀποκτείνῃ, καθαρὸς ἔστω· καὶ C
ἐὰν ἐλευθέραν γυναῖκα βιάζεται τις ἢ παῖδα περὶ τὰ ἀφρο-
δίσια, νηποινὶ τεθνάτω ὑπὸ τε τοῦ ὑβρισθέντος βία καὶ
ὑπὸ πατρὸς ἢ ἀδελφῶν ἢ υἱέων· ἐὰν τε ἀνὴρ ἐπιτύχῃ
γαμετῇ γυναικὶ βιαζομένη, κτείνας τὸν βιαζόμενον ἔστω
καθαρὸς ἐν τῷ νόμῳ· καὶ ἐὰν τις πατρὶ βοηθῶν θάνα-
τον, μηδὲν ἀνόσιον δρῶντι, κτείνῃ τινά, ἢ μητρὶ ἢ τέ-
κνοις ἢ ἀδελφοῖς ἢ ξυγγενήτορι τέκνων, πάντως καθαρὸς D
ἔστω.

XIII. Τὰ μὲν τοίνυν περὶ τροφὴν τε ζωσῆς ψυχῆς καὶ
παιδείαν, ὧν αὐτῇ τυχοῦσῃ μὲν βιωτόν, ἀτυχησάσῃ δὲ
τοῦναντίον, καὶ περὶ θανάτων τῶν βιαίων ἃς δεῖ τιμωρίας
γίνεσθαι νενομοθετήσθω· τὰ δὲ περὶ τὴν τῶν σωματίων
τροφὴν μὲν καὶ παιδείαν εἰρηται, τὸ δ' ἐχόμενον τούτων,
αἱ βίαιοι πράξεις ὑπ' ἀλλήλων ἀκούσιοι τε καὶ ἐκούσιοι
γιγνόμεναι διοριστέον εἰς δύναμιν αἷ τέ εἰσι καὶ ὅσαι, καὶ
ὧν ἂν τυγχάνουσαι τιμωρήσεων τὸ πρόσφορον ἔχοιεν ἂν E
ἔκασται. ταῦτα μετ' ἐκεῖνα, ὡς ἔοικεν, ὀρθῶς ἂν νομο-
θετοῖτο. τραύματα δὴ καὶ πηρώσεις ἐκ τραυμάτων τὰ γε
δεύτερα μετὰ θανάτους καὶ ὁ φανυλότατος ἂν τάξεις τῶν
ἐπὶ νόμον τρεπομένων. τὰ δὴ τραύματα, καθάπερ οἱ φό-
νοι διήρητο, διαιρετέον, τὰ μὲν ἀκούσια, τὰ δὲ θυμῷ, τα
δὲ φόβῳ, τὰ δὲ ὅποσα ἐκ προνοίας ἐκούσια ξυμβαίνει γι-
γνόμενα· προρρητέον δὴ τι περὶ πάντων τῶν τοιούτων
τοιόνδε, ὥς ἄρα νόμους ἀνθρώποις ἀναγκαῖον τίθεσθαι
καὶ ζῆν κατὰ νόμους, ἢ μηδὲν διαφέρειν τῶν πάντη ἀγριω-
τάτων θηρίων. ἢ δὲ αἰτία τούτων ἦδε, ὅτι φύσις ἀνθρώ- 875

- πων οὐδενὸς ἱκανὴ φύεται ὥστε γινῶναί τε τὰ συμφέροντα ἀνθρώποις εἰς πολιτείαν καὶ γνοῦσα τὸ βέλτιστον αἰεὶ δύνασθαι τε καὶ ἐθέλειν πράττειν. γινῶναι μὲν γὰρ πρῶτον χαλεπὸν, ὅτι πολιτικῇ καὶ ἀληθεῖ τέχνῃ οὐ τὸ ἴδιον ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἀνάγκη μέλειν — τὸ μὲν γὰρ κοινὸν ξυνδεῖ, τὸ δὲ ἴδιον διασπᾷ τὰς πόλεις — καὶ ὅτι ξυμφέρει τῷ κοινῷ
- B τε καὶ ἰδίῳ, τοῖν ἀμφοῖν ἣν τὸ κοινὸν τιθῆται καλῶς, μᾶλλον ἢ τὸ ἴδιον· δεύτερον δέ, ἐὰν ἄρα καὶ τὸ γινῶναί τις, ὅτι ταῦτα οὕτω πέφυκε, λάβῃ ἱκανῶς ἐν τέχνῃ, μετὰ δὲ τοῦτο ἀνυπεύθυνός τε καὶ αὐτοκράτωρ ἄρξῃ πόλεως, οὐκ ἂν ποτε δύναίτο ἐμμεῖναι τούτῳ τῷ δόγματι καὶ διαβιβῶναι τὸ μὲν κοινὸν ἡγούμενον τρέφων ἐν τῇ πόλει, τὸ δὲ ἴδιον ἐπόμενον τῷ κοινῷ, ἀλλ' ἐπὶ πλεονεξίαν καὶ ἰδιοπραγίαν ἢ θνητὴ φύσις αὐτὸν ὁρμήσει αἰεὶ, φεύγουσα μὲν
- C ἀλόγως τὴν λύπην, διώκουσα δὲ τὴν ἡδονήν, τοῦ δὲ δικαιοτέρου τε καὶ ἀμεινόνος ἐπίπροσθεν ἅμφω τούτῳ προστήσεται, καὶ σκότος ἀπεργαζομένη ἐν αὐτῇ πάντων κακῶν ἐμπλήσει πρὸς τὸ τέλος αὐτὴν τε καὶ τὴν πόλιν ὅλην. ἐπεὶ ταῦτα εἰ ποτέ τις ἀνθρώπων φύσει ἱκανός, θεία μοῖρα γεννηθείς, παραλαβεῖν δυνατὸς εἴη, νόμων οὐδὲν ἂν δέοιτο τῶν ἀρξόντων ἑαυτοῦ· ἐπιστήμης γὰρ οὔτε νόμος οὔτε τάξις οὐδεμία κρείττων, οὐδὲ θέμις ἐστὶ νοῦν οὐδενὸς
- D ὑπήκοον οὐδὲ δοῦλον ἀλλὰ πάντων ἄρχοντα εἶναι, ἐάνπερ ἀληθινὸς ἐλεύθερός τε ὄντως ἢ κατὰ φύσιν· νῦν δέ — οὐ γὰρ ἐστὶν οὐδαμοῦ οὐδαμῶς, ἀλλ' ἢ κατὰ βραχύ· διὸ δὴ τὸ δεύτερον αἰρετέον, τάξιν τε καὶ νόμον, ἃ δὴ τὸ μὲν ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ὀρθά καὶ βλέπει, τὸ δ' ἐπὶ πᾶν ἀδυνατεῖ. ταῦτα δὴ τῶνδε εἵνεκα εἴρηται· νῦν ἡμεῖς τάξομεν, τί χρὴ τὸν τρώσαντα ἢ τι βλάψαντα ἕτερον ἄλλον παθεῖν ἢ ἀποτίνειν. πρόχειρον δὴ παντὶ περὶ παντὸς ὑπολαβεῖν ὀρθῶς,
- E τὸν τί τρώσαντα ἢ τίνα ἢ πῶς ἢ πότ' ἄρα λέγεις; μυρία γὰρ ἕκαστά ἐστι τούτων καὶ πάμπολυ διαφέροντα ἀλλή-

λων. ταῦτ' οὖν δὴ δικαστηρίοις ἐπιτρέπειν κρίνειν πάντα ἢ μηδὲν ἀδύνατον· ἐν μὲν γὰρ κατὰ πάντων ἀναγκαῖον ἐπιτρέπειν κρίναι, τὸ πότερον ἐγένετο ἢ οὐκ ἐγένετο ἔκαστον τούτων· τὸ δὲ μηδὲν ἐπιτρέπειν αὐτὸ περὶ τοῦ τί δεῖ ζημιοῦσθαι καὶ πάσχειν τί χρεῶν τὸν ἀδικήσαντα τούτων 876 τι, ἀλλ' αὐτὸν περὶ πάντων νομοθετῆσαι σμικρῶν καὶ μεγάλων, σχεδὸν ἀδύνατον.

ΚΑ. Τίς οὖν ὁ μετὰ τοῦτον λόγος;

ΑΘ. Ὅδε, ὅτι τὰ μὲν ἐπιτρεπτέον δικαστηρίοις, τὰ δὲ οὐκ ἐπιτρεπτέον, ἀλλ' αὐτῷ νομοθετητέον.

ΚΑ. Ποῖα δὴ νομοθετητέον τε καὶ ποῖα ἀποδοτέον κρίνειν τοῖς δικαστηρίοις;

XIV. ΑΘ. Τάδε δὴ μετὰ ταῦτα ὀρθότατ' ἂν εἰπεῖν εἴη, ὥς ἐν πόλει, ἐν ἣ δικαστήρια φαῦλα καὶ ἄφωνα κλέπτουτα τὰς αὐτῶν δόξας κρύβδην τὰς κρίσεις διαδικάζει, καὶ ὁ τούτου δεινότερον, ὅταν μὴδὲ σιγῶντα ἀλλὰ θορύβου μεστὰ καθάπερ θεάτρα ἐπαινοῦντά τε βοῇ καὶ ψέγοντα τῶν ρητόρων ἐκάτερον ἐν μέρει κρίνῃ, χαλεπὸν τότε πάθος ὅλη τῇ πόλει γίνεσθαι φιλεῖ. τοῖς οὖν δὴ τοιούτοις δικαστηρίοις νομοθετεῖν ὑπὸ τινος ἀνάγκης ληφθέντα οὐκ εὐτυχὲς μὲν, ὅμως δὲ ἐξ ἀνάγκης εἰλημμένον ὅτι περὶ σμικρότατα ἐπιτρεπτέον αὐτοῖς τάττειν τὰς ζημίας, τὰ δὲ C πλεῖστα αὐτὸν νομοθετεῖν διαρρήδην, ἃν τις ἄρα τοιαύτη πολιτεία νομοθετῇ ποτέ· ἐν ἣ δὲ ἂν πόλει δικαστήρια εἰς δύναμιν ὀρθῶς καθεστῶτα ἢ τραφέντων τε εὖ τῶν μελόντων δικάζειν δοκιμασθέντων τε διὰ πάσης ἀκριβείας, ἐνταῦθα ὀρθὸν καὶ ἔχον εὖ καὶ καλῶς τὰ πολλὰ ἐπιτρέπειν κρίνειν τοῖς τοιούτοις δικασταῖς τῶν ὀφλόντων πέρι, τί χρὴ πάσχειν αὐτοὺς ἢ ἀποτίνειν. ἡμῖν δὴ τὰ νῦν ἀνεμέσητον τὸ μὴ νομοθετεῖν αὐτοῖς τὰ μέγιστα καὶ πλεῖστα, D ἃ καὶ φαυλοτέρως ἂν πεπαιδευμένοι δικασταὶ δύναιντο κατιδεῖν καὶ προσάπτειν ἐκάστῳ τῶν ἀμαρτημάτων τὴν

ἀξίαν τοῦ πάθους τε καὶ πράξεως· ἐπειδὴ δὲ οἷς ἡμεῖς
 νομοθετοῦμεν, οὐχ ἥκιστα ἐμμελεῖς αὐτοὺς οἴομεθ' ἂν
 τῶν τοιούτων γίνεσθαι κριτάς, ἐπιτρεπτέον δὴ τὰ πλεῖ-
 στα. οὐ μὴν ἄλλ' ὅπερ πολλάκις εἰπομέν τε καὶ ἐδράσαμεν
 ἐν τῇ τῶν ἐμπροσθεν νομοθετήσῃ νόμων, τὸ περιγραφὴν
 E τε καὶ τοὺς τύπους τῶν τιμωριῶν εἰπόντας δοῦναι τὰ πα-
 ραδείγματα τοῖσι δικασταῖς τοῦ μήποτε βαίνειν ἔξω τῆς
 δίκης, τότε τε ἦν ὀρθότατα ἔχον καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτ' αὐτὸ
 ποιητέον, ἐπανελθόντας ἤδη πάλιν ἐπὶ τοὺς νόμους. ἡ δὲ
 γραφὴ περὶ τραύματος ὧδε ἡμῖν κείσθω· ἐάν τις διανοη-
 θεῖς τῇ βουλήσῃ κτείνειν τινα φίλιον, πλὴν ὅν ὁ νόμος
 ἐφίησι, τρώσῃ μὲν, ἀποκτείνειν δὲ ἀδυνατήσῃ, τὸν διανοη-
 877 θέντα τε καὶ τρώσαντα οὕτως οὐκ ἄξιον ἐλεεῖν οὐδὲ αἰ-
 δούμενον ἄλλως ἢ καθάπερ ἀποκτείναντα ὑπέχειν τὴν
 δίκην φόνου ἀναγκάζειν· τὴν δὲ οὐ παντάπασι κακὴν
 τύχην αὐτοῦ σεβόμενον καὶ τὸν δαίμονα, ὃς αὐτὸν καὶ τὸν
 τρωθέντα ἐλεήσας ἀπότροπος αὐτοῖς ἐγένετο μὴ τῷ μὲν
 ἀνίατον ἔλκος γενέσθαι, τῷ δὲ ἐπάρατον τύχην καὶ ξυμ-
 φοράν, τούτῳ δὴ χάριν τῷ δαίμονι διδόντα καὶ μὴ ἐναν-
 τιούμενον τὸν μὲν θάνατον ἀφελεῖν τοῦ τρώσαντος, με-
 B τάστασιν δὲ εἰς τὴν γείτονα πόλιν αὐτῷ γίνεσθαι διὰ
 βίου, καρπούμενον ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν. βλάβος δέ,
 εἰ κατέβλαψε τὸν τρωθέντα, ἐκτίνειν τῷ βλαφθέντι· τιμᾶν
 δὲ τὸ δικαστήριον, ὅπερ ἂν τὴν δίκην κρίνῃ· κρίνειν δὲ
 οὔτερ ἂν τοῦ φόνου ἐδίκασαν, εἰ ἐτελεύτησεν ἐκ τῆς πλη-
 γῆς τοῦ τραύματος. γονέας δ' ἂν παῖς ἢ δοῦλος δεσπότην
 ὡσαύτως ἐκ προνοίας τρώσῃ, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν·
 καὶ ἐὰν ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν ἢ ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ
 C ἀδελφὴν ὡσαύτως τρώσῃ, καὶ ὄφλη τραύματος ἐκ προ-
 νοίας, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. γυνὴ δὲ ἄνδρα ἑαυτῆς
 ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ ἀποκτείνειν τρώσασα, ἢ ἄνθρωπος τὴν ἑαυτοῦ
 γυναικα, φευγέτω ἀειφυγίαν· τὴν δὲ κτῆσιν, ἐὰν μὲν υἱεῖς

ἡ θυγατέρες αὐτοῖς ὥσι παῖδες ἔτι, τοὺς ἐπιτρόπους ἐπι-
τροπεύειν καὶ ὡς ὀρφανῶν τῶν παίδων ἐπιμελεῖσθαι· ἐὰν
δὲ ἄνδρες, μὴ ἐπάναγκες ἔστω τρέφεσθαι τὸν φεύγοντα
ὑπὸ τῶν ἐκγόνων, τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοὺς κεκτηῖσθαι. ἅπαις
δὲ ὅστις ἂν τοιαύταις ξυμφοραῖς περιπέσῃ, τοὺς συγγενεῖς
συνελθόντας μέχρι ἀνεψιῶν παίδων τοῦ πεφνευγότες, ἀμ- D
φοτέρωθεν πρὸς τε ἀνδρῶν καὶ πρὸς γυναικῶν, κληρονό-
μον εἰς τὸν οἶκον τοῦτον τῇ πόλει τετταρακοντακαιπεντα-
κισχιλιοστὸν καταστήσῃ βουλευομένους μετὰ νομοφυλά-
κων καὶ ἱερῶν, διανοηθέντας τρόπῳ καὶ λόγῳ τοιῷδε, ὡς
οὐδεὶς οἶκος τῶν τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίων τοῦ
ἐνοικοῦντος ἔστιν οὐδὲ ξύμπαντος τοῦ γένους οὕτως ὡς
τῆς πόλεως δημόσιός τε καὶ ἴδιος. δεῖ δὴ τὴν γε πόλιν τοὺς
κῦτῆς οἰκους ὡς ὀσιωτάτους τε καὶ εὐτυχεστάτους κεκτη- E
ῖσθαι κατὰ δύναμιν. ὅταν οὖν τις ἅμα δυστυχηθῇ καὶ ἀσε-
βηθῇ τῶν οἰκῶν, ὥστε τὸν κεκτημένον ἐν αὐτῷ παῖδας
μὲν μὴ καταλιπεῖν, ἤτιθεον δὲ ἢ καὶ γεγαμηκότα ἅπαιδα
τελευτῆσαι φόνον ὄφλοντα ἐκουσίου ἢ τινος ἀμαρτήματος
ἄλλου τῶν περὶ θεοὺς ἢ πολίτας, ὧν ἂν θάνατος ἐν τῷ
νόμῳ ζημία διαρρήδην ἢ κειμένη, ἢ καὶ ἐν αἰφνυγίᾳ τις
φεύγῃ τῶν ἀνδρῶν ἅπαις, τοῦτον πρῶτον μὲν καθήρα-
σθαι καὶ ἀποδιοπομπήσασθαι τὸν οἶκον χρεὼν ἔστω κατὰ
νόμον, ἔπειτα συνελθόντας, καθάπερ εἵπομεν νῦν δὴ,
τοὺς οἰκείους ἅμα νομοφύλαξι σκέψασθαι γένος ὃ τί περ 878
αὐτῶν τῶν ἐν τῇ πόλει εὐδοκιμώτατον πρὸς ἀρετὴν καὶ ἅμα
εὐτυχές, ἐν ᾧ ἂν παῖδες γεγονότες ὥσι πλείους· ὅθεν ἕνα
τῷ τοῦ τελευτήσαντος πατρὶ καὶ τοῖς ἄνω τοῦ γένους νλὸν
ὡς ἐκείνων εἰσποιοῦντας, φήμης ἕνεκα ἐπονομάζοντας
γεννήτορά τε αὐτοῖς καὶ ἐστιοῦχον καὶ θεραπευτὴν ὀσίω-
ν τε καὶ ἱερῶν ἐπ' ἀμείνοσι τύχαις γίγνεσθαι τοῦ πατρός,
τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐπευξαμένους αὐτὸν κληρονόμον κατα-
στήσῃ κατὰ νόμον, τὸν δ' ἑξαμαρτόντα ἀνώνυμον ἔῃν καὶ B

ἄπαιδα καὶ ἄμοιρον κείσθαι, ὅποταν αὐτὸν καταλάβωσιν αἰ τοιαῦται ξυμφοραί.

- XV. Ἔστι δὲ οὐ πάντων, ὥς ἔοικε, τῶν ὄντων ὅρος ὄρω προσμινύς, ἀλλ' οἷς ἔστι μεθόριον, τοῦτο ἐν μέσῳ ὄρων πρότερον ἑκατέρῳ προσβάλλον γίγναιτ' ἂν ἀμφοῖν μεταξύ· καὶ δὴ καὶ τῶν ἀκουσίων τε καὶ ἑκουσίων τὸ θυμῷ γιγνόμενον ἔφαμεν εἶναι τοιοῦτον. τραυμάτων οὖν ἐνεστώτων ὀργῇ γενομένων ἐὰν ὄφλη τις, πρῶτον μὲν C τίνειν τοῦ βλάβους τὴν διπλασίαν, ἂν τὸ τραῦμα ἰάσιμον ἀποβῇ, τῶν δὲ ἀνιάτων τὴν τετραπλασίαν· ἐὰν δὲ ἰάσιμον μὲν, αἰσχύνην δὲ μεγάλην τινὰ προσβάλλῃ τῷ τρωθέντι καὶ ἐπονείδιστον, τὴν τριπλασίαν ἐκτίνειν. ὅσα δὲ τις τρώσας τινὰ μὴ μόνον βλάβῃ τὸν παθόντα ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν, ποιήσας ἀδύνατον τῇ πατρίδι πρὸς πολεμίους βοηθεῖν, τοῦτον δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ζημιῶν ἐκτίνειν καὶ τῇ πόλει τὴν βλάβην· πρὸς γὰρ ταῖς αὐτοῦ στρατείαις καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀδυνατοῦντος στρατευέσθω καὶ τὰς ὑπὲρ D ἐκείνου πολεμικὰς ταττέσθω τάξεις, ἣ μὴ δρωὶν ταῦτα ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι τῆς ἀστρατείας γιγνέσθω κατὰ νόμον. τὴν δὲ δὴ τῆς βλάβης ἀξίαν, εἴτε διπλὴν εἴτε τριπλὴν εἴτε καὶ τετραπλασίαν, οἱ καταψηφισάμενοι δικασταὶ ταττόντων. ἐὰν δὲ ὁμόγονος ὁμόγονον τὸν αὐτὸν τρόπον τούτῳ τρώσῃ, τοὺς γεννήτας καὶ τοὺς συγγενεῖς, μέχρι ἀνεψιῶν παίδων πρὸς γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, γυναικᾶς τε E καὶ ἀνδρας συνελθόντας κρίναντας παραδιδόναι τιμᾶν τοῖς γεννήσασιν κατὰ φύσιν· ἐὰν δὲ ἀμφισβητήσιμος ἡ τίμησις γίγνηται, τοὺς πρὸς ἀνδρῶν εἶναι τιμῶντας κυρίους· ἐὰν δὲ ἀδυνατῶσιν αὐτοί, τοῖς νομοφύλαξι τελευτῶντας ἐπιτρέπειν. ἐκγόνοις δὲ πρὸς γονέας εἶναι τῶν τοιούτων τραυμάτων δικαστὰς μὲν τοὺς ὑπὲρ ἐξήκοντα ἔτη γεγρονότας ἐπ' ἀνάγκης, οἷς ἂν παῖδες μὴ ποιητοί, ἀληθινοὶ δὲ ὦσιν· ἂν δὲ τις ὄφλη, τιμᾶν εἰ τεθνάναι χρή τὸν τοιοῦ-

τον εἴτε τι μείζον ἕτερον τούτου πάσχειν ἢ καὶ μὴ πολλῶ σμικρότερον· καὶ τῶν ξυγγενῶν τοῦ δρασαντος μηδένα δικάζειν, μηδ' εἰάν γεγυνώς ἢ τὸν χρόνον ὅσον ὁ νόμος 879 εἴρηκε. δοῦλος δ' εἰάν τις ἐλεύθερον ὀργῇ τρώσῃ, παρα-
 δότω τὸν δοῦλον ~~ὁ κεντῆμένους τῷ τρωθέντι~~ χρῆσθαι ὅτι
 ἂν ἐθέλῃ· εἰάν δὲ μὴ παραδιδῶ, αὐτὸς τὴν βλάβην ἐξιά-
 σθω. εἰάν δὲ ἐκ συνθήκης αἰτιάται τοῦ δούλου καὶ τοῦ
 τρωθέντος μηχανὴν εἶναι τις τὸ γεγονός, ἀμφισβητη-
 σάτω· εἰάν δὲ μὴ ἔλῃ, τριπλασίαν ἐκτισάτω τὴν βλάβην,
 ἐλὼν δὲ ἀνδραποδισμοῦ ὑπόδικον ἐχέτω τὸν τεχνάζοντα
 μετὰ τοῦ δούλου. ὅς δ' ἂν ἄκων ἄλλος ἄλλον τρώσῃ, τὸ B
 βλάβος ἀπλοῦν ἀποτινέτω· τύχης γὰρ νομοθέτης οὐδεὶς
 ἱκανὸς ἄρχειν· δικασταὶ δὲ ὄντων οὔπερ τοῖς ἐκγόνοις πρὸς
 τοὺς γεννήτορας ἐρρήθησαν, καὶ τιμώντων τὴν ἀξίαν τῆς
 βλάβης.

XVI. Βίαια μὲν δὴ πάνθ' ἡμῖν τὰ προειρημένα πάθη,
 βίαιον δὲ καὶ τὸ τῆς αἰκίας πᾶν γένος. ὧδε οὖν χρὴ περὶ
 τῶν τοιούτων πάντα ἄνδρα καὶ παῖδα καὶ γυναῖκα ἀεὶ δια-
 νοεῖσθαι, τὸ πρεσβύτερον ὥς οὐ σμικρῶ τοῦ νεωτέρου
 ἐστὶ πρεσβευόμενον ἐν τε θεοῖσι καὶ ἐν ἀνθρώποις τοῖς C
 μέλλουσι σῶζεσθαι καὶ εὐδαιμονεῖν. αἰκίαν οὖν περὶ πρε-
 σβύτερον ἐν πόλει γενομένην ὑπὸ νεωτέρου ἰδεῖν αἰσχρὸν
 καὶ θεομισές· ἔοικε δὲ νέῳ παντὶ ὑπὸ γέροντος πληγέντι
 φραθύμως ὀργὴν ὑποφέρειν, αὐτῷ τιθεμένῳ τιμὴν ταύτην
 εἰς γῆρας. ὧδε οὖν ἐστω· πᾶς ἡμῖν αἰδελσθῶ τὸν ἑαυτοῦ
 πρεσβύτερον ἐργῶ τε καὶ ἔπει· τὸν δὲ προέχοντα εἰκοσιν
 ἡλικίας ἔτεσιν, ἄρρενα ἢ θῆλυν, νομίζων ὥς πατέρα ἢ
 μητέρα διευλαβεῖσθαι, καὶ πάσης τῆς δυνατῆς ἡλικίας
 αὐτὸν φειγέσθαι καὶ τεκεῖν ἀπέχοιτο ἀεὶ θεῶν γενεθλίων D
 χάριν· ὥς δ' αὐτῶς καὶ ξένου ἀπείργοιτο εἴτε πάλαι ἐνοι-
 κοῦντος εἴτε νεήλυδος ἀφιγμένου· μήτε γὰρ ὑπάρχων
 μήτε ἀμνυόμενος τὸ παράπαν τολμάτω πληγαῖς τὸν τοι-

οὔτον νοουθετεῖν. ξένον δὲ ἂν ἀσελγαίνοντα καὶ θρασυ-
νόμενον ἑαυτὸν τύπτοντα οἴηται δεῖν κολασθῆναι, λαβὼν
πρὸς τὴν ἀρχὴν τῶν ἀστυνόμων ἀπαγέτω, τοῦ τύπτειν δὲ
εἰργέσθω, ἵνα πόρρω γίγνηται τοῦ τὸν ἐπιχώριον ἂν τολ-
E μῆσαι ποτε πατάξαι· οἱ δ' ἀστυνόμοι παραλαβόντες τε καὶ
ἀνακρίναντες, τὸν ξενικὸν αὐτὸν θεὸν εὐλαβούμενοι, ἐὰν
ἄρα ἀδίκως δοκῇ ὁ ξένος τὸν ἐπιχώριον τύπτειν, τῇ μά-
στιγι τὸν ξένον ὅσας ἂν αὐτὸς πατάξῃ τοσαύτας δόντες
τῆς θρασυξενίας παυόντων· ἐὰν δὲ μὴ ἀδικῇ, ἀπειλήσαν-
τές τε καὶ ὀνειδίσαντες τῷ ἀπαγαγόντι μεθιέντων ἅμφω.
ἥλιξ δὲ ἥλικα καὶ τὸν ἄπαιδα προέχοντα ἡλικία ἑαυτοῦ
830 ἐὰν τύπτῃ, γέρων τε γέροντα καὶ ἐὰν νέος νέον, ἀμυνέ-
σθω κατὰ φύσιν ἄνευ βέλους ψιλαῖς ταῖς χερσίν· ὁ δὲ
ὑπὲρ τετραράκοντα γεγονὼς ἔτη ἐὰν τολμᾷ τῷ μάχεσθαι
εἴτε ἄρχων εἴτε ἀμυνόμενος, ἄγροικος καὶ ἀνελεύθερος
ἂν λεγόμενος ἀνδραποδώδης τε δίκης ἂν ἐπονειδίστου
τυγχάνων τὸ πρέπον ἔχει. καὶ ἐὰν μὲν τις τοιούτοις πα-
ραμυθίοις εὐπειθῆς γίγνηται, εὐήνιος ἂν εἴῃ· ὁ δὲ δυσ-
πειθῆς καὶ μηδὲν προοιμίου φροντίζων δέχοιτ' ἂν τὸν
B τοιόνδε ἐτοίμως νόμον· ἐὰν τις τύπτῃ τὸν πρεσβύτερον
εἴκοσιν ἔτεσιν ἢ πλείοσιν ἑαυτοῦ, πρῶτον μὲν ὁ προστυγ-
χάνων, ἐὰν μὴ ἥλιξ μηδὲ νεώτερος ἢ τῶν μαχομένων, διειρ-
γέτω ἢ κακὸς ἔστω κατὰ νόμον· ἐὰν δὲ ἐν τῇ τοῦ πληγέν-
τος ἡλικίᾳ ἢ ἔτι νεώτερος, ἀμυνέτω ὡς ἀδελφῷ ἢ πατρὶ
ἢ ἔτι ἀνωτέρῳ τῷ ἀδικουμένῳ. πρὸς δ' ἔτι δίκην ὑπεχέτω
τῆς αἰκίας ὁ τὸν πρεσβύτερον, ὡς εἴρηται, τολμήσας τύ-
πτειν, καὶ ἐὰν ὄφλῃ τὴν δίκην, δεδέσθω μηδὲν ἐνιαυτοῦ
C σμικρότερον· ἐὰν δὲ οἱ δικασταὶ τιμήσωσι πλείονος, ἔστω
κύριος ὁ τιμηθεὶς αὐτῷ χρόνος. ἐὰν δὲ ξένος ἢ τῶν μετοί-
κων τις τύπτῃ τὸν πρεσβύτερον εἴκοσιν ἔτεσιν ἢ πλείοσιν
ἑαυτοῦ, περὶ μὲν τῶν παραγενομένων τῆς βοήθειας ὁ
αὐτὸς νόμος ἔχέτω τὴν αὐτὴν δύναμιν, ὁ δὲ τὴν τοιαύτην

δίκην ἡττηθείς, ξένος μὲν ὢν καὶ μὴ ξύνοικος, δύο ἔτη δε-
δεμένος ἐκτινέτω ταύτην αὐτὴν τὴν δίκην, ὁ δὲ μέτοικός
τε ὢν καὶ ἀπειθῶν τοῖς νόμοις τρία ἔτη δεδέσθω, εἰ μὴ
τὸ δικαστήριον πλείονος αὐτῷ χρόνου τιμῆσῃ τὴν δίκην. D
ζημιούσθω δὲ καὶ ὁ παραγενόμενος ὅτε οὖν τούτων καὶ
μὴ βοηθήσας κατὰ νόμον, ὁ μὲν μεγίστου τιμήματος ὢν
μνᾶ, δευτέρου δὲ ὢν πεντήκοντα δραχμαῖς, τρίτου δὲ
τριάκοντα, εἴκοσι δὲ τοῦ τετάρτου· δικαστήριον δὲ γιγνέ-
σθω τοῖς τοιούτοισι στρατηγοὶ καὶ ταξίαρχοι φύλαρχοί τε
καὶ ἱππαρχοί.

XVII. Νόμοι δέ, ὥς ἔοικεν, οἱ μὲν τῶν χρηστῶν ἀν-
θρώπων ἕνεκα γίνονται, διδαχῆς χάριν τοῦ τίνα τρόπον E
ὁμιλοῦντες ἀλλήλοις ἂν φιλοφρόνως οἰκοῖεν, οἱ δὲ τῶν
τὴν παιδείαν διαφυγόντων, ἀτεράμονι χρωμένων τιλὶ
φύσει καὶ μηδὲν τερχθέντων, ὥστε μὴ οὐκ ἐπὶ πᾶσαν
λέναι κάκην. οὗτοι τοὺς μέλλοντας λόγους φηθήσεσθαι
πεποιηκότες ἂν εἴεν· οἷς δὴ τοὺς νόμους ἐξ ἀνάγκης ὁ νο-
μοθέτης ἂν νομοθετοῖ, βουλόμενος αὐτῶν μηδέποτε χρεῖαν
γίγνεσθαι. πατρὸς γὰρ ἢ μητρὸς ἢ τούτων ἔτι προγόνων
ὅστις τολμήσῃ ἄψασθαι ποτε βιαζόμενος αἰκία τινί, μήτε
τῶν ἄνω δείσας θεῶν μῆνιν μήτε τῶν ὑπὸ γῆς τιμωριῶν
λεγομένων, ἀλλὰ ὥς εἰδὼς ἃ μηδαμῶς οἶδε, καταφρονῶν 881
τῶν παλαιῶν καὶ ὑπὸ πάντων εἰρημένων, παρανομεῖ,
τούτῳ δεῖ τινὸς ἀποτροπῆς ἐσχάτης. θάνατος μὲν οὖν οὐκ
ἔστιν ἐσχάτον, οἱ δὲ ἐν Αἰδου τούτοις λεγόμενοι πόνοι
ἔτι τε τούτων εἰσὶ μᾶλλον ἐν ἐσχάτοις, καὶ ἀληθέστατα λέ-
γοντες οὐδὲν ἀνύτουσι ταῖς τοιαύταις ψυχαῖς ἀποτροπῆς·
οὐ γὰρ ἂν ἐγίγνοντό ποτε μητραλοῖαι τε καὶ τῶν ἄλλων
γεννητόρων ἀνόσιοι πληγῶν τόλμαι· δεῖ δὴ τὰς ἐνθάδε
κολάσεις περὶ τὰ τοιαῦτα τούτοις τὰς ἐν τῷ ζῆν μηδὲν B
τῶν ἐν Αἰδου λείπεσθαι κατὰ δύναμιν. ἔστω δὴ λεγόμε-
νον τὸ μετὰ τοῦτο τῇδε· ὅς ἂν τολμήσῃ πατέρα ἢ μητέρα

ἢ τούτων πατέρας ἢ μητέρας τύπτειν μὴ μανίαις ἐχόμενος, πρῶτον μὲν ὁ προστυγχάνων καθάπερ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν βοηθείτω, καὶ ὁ μὲν μέτοικος ἢ ξένος εἰς προεδρίαν τῶν ἀγῶνων καλείσθω βοηθῶν, μὴ βοηθήσας δὲ ἀειφυγίαν ἐκ τῆς χώρας φευγέτω· ὁ δὲ μὴ μέτοικος βοηθῶν μὲν ἐπαινον ἔχέτω, μὴ βοηθῶν δὲ ψόγον· δοῦλος δὲ βοηθήσας μὲν ἐλεύθερος γιγνέσθω, μὴ βοηθήσας δὲ πληγὰς ἑκατὸν τῇ μάστιγι τυπτέσθω, ἐν ἀγορᾷ μὲν ἂν γίγνηται τὸ γιγνώμενον, ὑπ' ἀγορανόμων, ἐὰν δ' ἐκτὸς ἀγορᾶς ἐν ἄστει, τῶν ἀστυνόμων κολάζειν τὸν ἐπιδημοῦντα, ἐὰν δὲ κατ' ἀγρούς τῆς χώρας που, τοὺς τῶν ἀγρονόμων ἄρχοντας. ἐὰν δ' ἐπιχώριος ὁ παρατυγχάνων ἢ τις, ἐὰν τε παῖς ἐὰν τε ἀνὴρ ἐὰν τ' οὖν γυνή, ἀμυνέτω πᾶς τὸν ἀνόσιον ἐπονομάζων· ὁ δὲ μὴ ἀμύνων ἀρᾷ ἐνεχέσθω Διὸς ὁμογνίου καὶ πατρῷου κατὰ νόμον. ἐὰν δὲ τις ὄφλη δίκην αἰκίας γονέων, πρῶτον μὲν φευγέτω ἀειφυγίαν ἐξ ἄστεος εἰς τὴν ἄλλην χώραν καὶ πάντων ἱερῶν εἰργέσθω· μὴ δὲ εἰργόμενον· κολαζόντων αὐτὸν ἀγρονόμοι πληγαῖς καὶ πάντως ὥς ἂν ἐθέλωσι· κατελθὼν δὲ θανάτῳ ζημιούσθω. ἐὰν δὲ τις τῷ τοιούτῳ, ὅσοι ἐλεύθεροι, συμφάγῃ ἢ συμπίῃ ἢ τινα τοιαύτην ἄλλην κοινωνίαν κοινωνήσῃ, ἢ καὶ μόνον ἐντυγχάνων που προσάπτηται ἐκῶν, μήτε εἰς ἱερὸν ἔλθῃ μηδὲν μήτ' εἰς ἀγορὰν μήτ' εἰς πόλιν ὅλως πρότερον ἢ καθήρηται, νομίζων κοινωνηκέναι ἀλιτηριώδους τύχης· ἐὰν δὲ ἀπειθῶν νόμῳ ἱερὰ καὶ πόλιν μιᾷνῃ παρανόμως, ὃς ἂν τῶν ἀρχόντων αἰσθόμενος μὴ ἐπάγῃ δίκην τῷ τοιούτῳ, ἐν εὐθύναις ἔστω τῶν κατηγορημάτων τῶν μεγίστων ἐν τοῦτο αὐτῷ. ἐὰν δὲ αὖ δοῦλος τύπτῃ τὸν ἐλεύθερον, εἴτ' οὖν ξένον εἴτε ἀστόν, βοηθείτω μὲν ὁ προστυγχάνων ἢ κατὰ τὸ τίμημα τὴν εἰρημένην ζημίαν ἀποτινέτω, συνδῆσαντες δὲ οἱ προστυγχάνοντες μετὰ τοῦ πληγέντος παραδόντων τῷ ἀδικού-
B μένῳ· ὁ δὲ παραλαβὼν, δῆσας ἐν πέδαις καὶ μαστιγῶσας

ὅποσας ἂν ἐθέλῃ, μηδὲν βλάπτων τὸν δεσπότην, παρα-
 δότω ἐκείνῳ κεκτηῖσθαι κατὰ νόμον, ὃ δὲ νόμος ἔστω· ὃς
 ἂν ἐλεύθερον δοῦλος ὦν τύπτῃ μὴ τῶν ἀρχόντων κελευ-
 ῶντων, παραλαβὼν ὁ κεκτημένος παρὰ τοῦ πληγέντος δε-
 δεμένον αὐτὸν μὴ λύσῃ, πρὶν ἂν ὁ δοῦλος πείσῃ τὸν πλη- C
 γέντα ἄξιός εἶναι τοῦ λελυμένος ζῆν. τὰ αὐτὰ δὲ γυναιξί
 τε ἔστω πρὸς ἀλλήλας περὶ πάντων τῶν τοιούτων νόμιμα,
 καὶ πρὸς ἄνδρας γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι πρὸς γυναῖκας.

I.

Ι. ΑΘ. Μετα δὲ τὰς αἰκίας περὶ παντὸς ἐν εἰρήσῳ 884
 τοιόνδε τι νόμιμον βιαίῳν πέρι· τῶν ἀλλοτρίων μηδένα
 μηδὲν φέρειν μηδὲ ἄγειν, μηδ' αὐτὸν χρῆσθαι μηδενὶ τῶν
 τοῦ πέλας, ἐὰν μὴ πείσῃ τὸν κεκτημένον· ἐκ γὰρ δὴ τοῦ
 τοιούτου πάντα ἡρτημένα τὰ [τε] εἰρημένα κακὰ γέγονε
 καὶ ἔστι καὶ ἔσται. μέγιστα δὲ δὴ τῶν λυγίων αἱ τῶν νέων
 ἀκολασίαι τε καὶ ὕβρεις· εἰς μέγιστα δέ, ὅταν εἰς ἱερὰ γί-
 γνωνται, καὶ διαφερόντως αὐτὸν μεγάλα, ὅταν εἰς δημόσια
 καὶ ἄγρια ἢ κατὰ μέρη κοινὰ φυλετῶν ἢ τινων ἄλλων τοι-
 ούτων κεκοινωνηκότων· εἰς ἱερὰ δὲ ἴδια καὶ τάφους δεύ- 885
 τερα καὶ δευτέρως, εἰς δὲ γονέας τρίτα, χωρὶς τῶν ἐμπρο-
 σθεν εἰρημένων, ὅταν ὑβρίζῃ τις. τέταρτον δὲ γένος
 ὕβρεως, ὅταν ἀφροντιστῶν τις τῶν ἀρχόντων ἄγῃ ἢ φέρῃ
 ἢ χρηταί τινι τῶν ἐκείνων μὴ πείσας αὐτούς· πέμπτον δὲ
 τὸ πολιτικὸν ἂν εἴῃ ἐκάστου τῶν πολιτῶν ὑβρισθὲν δίκην
 ἐπικαλούμενον· οἷς δὴ δοτέον εἰς κοινὸν νόμον ἐκάστοις.
 ἱεροσυλία μὲν γὰρ εἴρηται ἐξυλλήβδην, βλαιός τε καὶ λάθρα
 ἐὰν γίγνηται, τί χρὴ πᾶσχειν· ὅσα δὲ λόγῳ καὶ ὅσα ἔργῳ B

περὶ θεοὺς ὑβρίζει τις λέγων ἢ πράττων, τὸ παραμύθιον ὑποθεμένῳ ῥητέον ἢ δεῖ πάσχειν. ἔστω δὴ τόδε. θεοὺς ἡγούμενος εἶναι κατὰ νόμους οὐδεὶς πώποτε οὔτε ἔργον ἀσεβὲς εἰργάσατο ἐκὼν οὔτε λόγον ἀφῆκεν ἄνομον, ἀλλὰ ἐν δὴ τι τῶν τριῶν ~~τῶν πᾶσχω, ἢ τοῦτο~~ ὅπερ εἶπον οὐχ ἡγούμενος, ἢ τὸ δεύτερον ὄντας οὐ φροντίζειν ἀνθρώπων, ἢ τρίτον εὐπαραμυθήτους εἶναι θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς παραγομένους.

C ΚΑ. Τί οὖν δὴ δοῶμεν ἂν ἢ καὶ λέγοιμεν πρὸς αὐτούς;

ΑΘ. Ὡ γὰρ θεέ, ἐπακούσωμεν αὐτῶν πρῶτον, ἢ τῷ καταφρονεῖν ἡμῶν προσπαίζοντας αὐτοὺς λέγειν μαντεύομαι.

ΚΑ. Ποῖα δὴ;

ΑΘ. Ταῦτα τάχ' ἂν ἐρεσχηλοῦντες εἰποῖεν· ὦ ξένη Ἀθηναῖε καὶ Λακεδαιμόνιε καὶ Κνωσίε, ἀληθῆ λέγετε. ἡμῶν γὰρ οἱ μὲν τὸ παράπαν θεοὺς οὐδαμῶς νομίζομεν, οἱ δὲ οἷους ὑμεῖς λέγετε. ἀξιούμεν δὴ, καθάπερ ὑμεῖς ἤξε-
D ὠκατε περὶ νόμων, πρὶν ἀπειλεῖν ἡμῖν σκληρῶς ὑμᾶς, πρότερον ἐπιχειρεῖν πείθειν καὶ διδάσκειν ὥς εἰσὶ θεοί, τεκμήρια λέγοντες ἱκανά, καὶ ὅτι βελτίους ἢ παρὰ τὸ δίκαιον ὑπὸ τινων δώρων παρατρέπεσθαι κηλούμενοι. νῦν μὲν γὰρ ταῦτα ἀκούοντές τε καὶ τοιαῦθ' ἕτερα τῶν λεγόμενων ἀρίστων εἶναι ποιητῶν τε καὶ ρητόρων καὶ μάντεων καὶ ιερέων καὶ ἄλλων μυριάκις μυρίων οὐκ ἐπὶ τὸ μὴ δοῦναι τὰ ἄδिका τρεπόμεθα οἱ πλείστοι, δρᾶσαντες δ' ἐξακείσθαι
E πειρώμεθα· παρὰ δὲ δὴ νομοθετῶν φασκόντων εἶναι μὴ ἀγρίων ἀλλὰ ἡμέρων ἀξιούμεν πειθοῖ πρῶτον χοῆσθαι πρὸς ἡμᾶς, εἰ μὴ πολλῷ βελτίω τῶν ἄλλων λέγοντας περὶ θεῶν ὥς εἰσὶν, ἀλλ' οὖν βελτίω γε πρὸς ἀλήθειαν· καὶ τάχα πειθοίμεθ' ἂν ἴσως ὑμῖν. ἀλλ' ἐπιχειρεῖτε, εἴ τι μέτριον λέγομεν, εἰπεῖν ἢ προκαλοῦμεθα.

ΚΑ. Οὐκοῦν, ὡς ξένης, δοκεῖ ῥᾶδιον εἶναι ἀληθεύον-
τας λέγειν, ὥς εἰσὶ θεοί;

ΑΘ. Πῶς;

886

ΚΑ. Πρῶτον μὲν γῇ καὶ ἥλιος ἄστρα τε [καὶ] τὰ ξύμ-
παντα καὶ τὰ τῶν ὡρῶν διακεκοσμημένα καλῶς οὕτως,
ἐνιαυτοῖς τε καὶ μηνὶ διειλημμένα· καὶ ὅτι πάντες Ἕλλη-
νές τε καὶ βάρβαροι νομίζουσιν εἶναι θεοὺς.

ΑΘ. Φοβοῦμαι γε, ὦ μακάριε, τοὺς μοχθηροὺς, οὐ
γὰρ δὴ ποτε εἴποιμ' ἂν ὥς γε αἰδοῦμαι, μὴ πως ὑμῶν κα-
ταφρονήσωσιν. ὑμεῖς μὲν γὰρ οὐκ ἴστε αὐτῶν πέρι τὴν
τῆς διαφορᾶς αἰτίαν, ἀλλ' ἡγεῖσθε ἀκρατεῖα μόνον ἡδο-
νῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν ἐπὶ τὸν ἀσεβῆ βίον ὀρμαῖσθαι τὰς B
ψυχὰς αὐτῶν.

ΚΑ. Τὸ δὲ τί πρὸς τούτοις αἴτιον ἂν, ὦ ξένη, εἴη;

ΑΘ. Σχεδὸν ὁ παντάπασιν ὑμεῖς ἔξω ξῶντες οὐκ ἂν
εἰδείητε, ἀλλὰ ὑμᾶς ἂν λανθάνοι.

ΚΑ. Τί δὴ τοῦτο φράξεις τὰ νῦν;

ΑΘ. Ἀμαθία τις μάλα χαλεπή, δοκοῦσα εἶναι μεγί-
στη φρόνησις.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

Π. ΑΘ. Εἰσὶν ἡμῖν ἐν γράμμασι λόγοι κείμενοι, οἱ
παρ' ὑμῖν οὐκ εἰσὶ δι' ἀρετὴν πολιτείας, ὥς ἐγὼ μανθάνω,
οἱ μὲν ἐν τισι μέτροις, οἱ δὲ καὶ ἄνευ μέτρων λέγοντες περὶ C
θεῶν, οἱ μὲν παλαιότατοι, ὥς γέγονεν ἡ πρώτη φύσις
οὐρανοῦ τῶν τε ἄλλων, προϊόντες δὲ τῆς ἀρχῆς οὐ πολὺ
θεογονίαν διεξέρχονται γενόμενοι τε ὥς πρὸς ἀλλήλους
ὠμίλησαν· ἃ τοῖς ἀκούουσιν εἰ μὲν εἰς ἄλλο τι καλῶς ἢ
μὴ καλῶς ἔχει, οὐ ῥᾶδιον ἐπιτιμᾶν παλαιοῖς οὕσιν, εἰς
μέντοι γονέων τε θεραπειᾶς καὶ τιμᾶς οὐκ ἂν ἔγωγέ ποτε
ἐπαινῶν εἴποιμι οὔτε ὥς ὠφέλιμα οὔτε ὥς τὸ παράπαν D
οὕτως εἴρηται. τὰ μὲν οὖν δὴ τῶν ἀρχαίων πέρι μεθεῖ-
σθω καὶ χαιρέτω, καὶ ὅπη θεοῖσι φίλον, λεγέσθω ταύτη·

τὰ δὲ τῶν νέων ἡμῖν καὶ σοφῶν αἰτιαθήτω ὅπῃ κακῶν αἰτία. τόδε οὖν οἱ τῶν τοιούτων ἐξεργάζονται λόγοι· ἐμοῦ γὰρ καὶ σοῦ, ὅταν τεκμήρια λέγωμεν ὥς εἰσὶ θεοί, ταῦτα αὐτὰ προφέροντες, ἥλιόν τε καὶ σελήνην καὶ ἄστρο καὶ γῆν ὥς θεοὺς καὶ θεὰ ὄντα, ὑπὸ τῶν σοφῶν τούτων ἀναπεπεισμένοι ἂν λέγοιεν ὥς γῆν τε καὶ λίθους ὄντα. **Β** αὐτὰ καὶ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων φροντίζειν δυνάμενα, λόγοισι δὲ ταῦτα εὖ πως εἰς τὸ πιθανὸν περιπεπεμμένα.

ΚΑ. Χαλεπὸν γε λόγον, ὦ ξέने, εἰρηκῶς τυγχάνεις, εἴ γε εἰς ἣν μόνον· νῦν δὲ ὅτε πάμπολλοι τυγχάνουσιν, ἔτι χαλεπώτερον ἂν εἴῃ.

ΑΘ. Τί οὖν δῆ; τί λέγομεν; τί χρὴ δοῦν ἡμᾶς; πό-
τερον ἀπολογησώμεθα οἷον κατηγορήσαντός τινος ἐν ἀσε-
βέσιν ἀνθρώποις ἡμῶν, φεύγουσι περὶ τῆς νομοθεσίας,
887 λέγουσιν ὥς δεινὰ ἐργαζόμεθα νομοθετοῦντες ὥς ὄντων
θεῶν; ἢ χαίρειν ἐάσαντες ἐπὶ τοὺς νόμους τρεπώμεθα
πάλιν, μὴ καὶ τὸ προοίμιον ἡμῖν μακρότερον γίγνηται τῶν
νόμων; οὐ γάρ τι βραχὺς ὁ λόγος ἐκταθεὶς ἂν γίγνοιτο, εἰ
τοῖσιν ἐπιθυμοῦσιν ἀσεβεῖν τὰ μὲν ἀποδείξαιμεν μετρίως
τοῖς λόγοις, ὧν ἔφραζον δεῖν πέρι λέγειν, τῶν δὲ εἰς φόβον
τρέψαιμεν, τὰ δὲ δυσχεραίνειν ποιήσαντες ὅσα πρέπει
μετὰ ταῦτα ἥδη νομοθετοῖμεν.

Β **ΚΑ.** Ἄλλ', ὦ ξέने, πολλάκις μὲν ὧς γε ἐν ὀλίγῳ
χρόνῳ τοῦτ' αὐτὸ εἰρήκαμεν, ὥς οὐδὲν ἐν τῷ παρόντι δεῖ
προτιμᾶν βραχυλογίαν μᾶλλον ἢ μῆκος· οὐδεὶς γὰρ ἡμᾶς,
τὸ λεγόμενον, ἐπείγων διώκει· γελοῖον δὲ καὶ φαῦλον τὸ
πρὸ τῶν βελτίστων τὰ βραχύτερα αἰρουμένους φαίνε-
σθαι. διαφέρει δ' οὐ σμικρὸν ἅμῳς γέ πως πιθανότητά
τινα τοὺς λόγους ἡμῶν ἔχειν, ὥς θεοί τ' εἰσὶ καὶ ἀγαθοί,
δίκην τιμῶντες διαφερόντως ἀνθρώπων· σχεδὸν γὰρ
Γ τοῦτο ἡμῖν ὑπὲρ ἁπάντων τῶν νόμων κάλλιστόν τε καὶ

ἄριστον προοίμιον ἂν εἴη. μηδὲν οὖν δυσχεράναντες μηδὲ ἐπειχθέντες, ἥντινά ποτε ἔχομεν δύναμιν εἰς πειθῶ τῶν τοιούτων λόγων, μηδὲν ἀποθέμενοι διεξέλθωμεν εἰς τὸ δυνατὸν ἱκανῶς.

www.libtool.com.cn

III. ΑΘ. Εὐχὴν μοι δοκεῖ παρακαλεῖν ὁ λεγόμενος ὑπὸ σοῦ νῦν λόγος, ἐπειδὴ προθύμως συντείνεις· μέλλειν δὲ οὐκέτι ἐγχωρεῖ λέγειν. φέρε δὴ, πῶς ἂν τις μὴ θυμῷ λέγοι περὶ θεῶν ὥς εἰσίν; ἀνάγκη γὰρ δὴ χαλεπῶς φέρειν καὶ μισεῖν ἐκείνους, οἳ τούτων ἡμῖν αἰτιοὶ τῶν λόγων γε- D γένηνται καὶ γίνονται νῦν, οὐ πειθόμενοι τοῖς μύθοις, οὓς ἐκ νέων παίδων ἔτι ἐν γάλαξιν τρεφόμενοι τροφῶν τε ἥκουον καὶ μητέρων, οἷον ἐν ἐπωδαῖς μετὰ τε παιδιᾶς καὶ μετὰ σπουδῆς λεγομένων, καὶ μετὰ θυσιῶν ἐν εὐχαῖς αὐ- τοὺς, ἀκούοντές τε, καὶ ὄψεις ὁρῶντες ἐπομένους αὐτοῖς ἃς ἥδιστα ὅ γε νέος ὄρᾳ τε καὶ ἀκούει πραττομένης θυόν- των, ἐν σπουδῇ τῇ μεγίστῃ τοὺς αὐτῶν γονέας ὑπὲρ αὐ- τῶν τε καὶ ἐκείνων [ἐσπουδακότας] ὥς ὅ τι μάλιστα οὔσι θεοῖς εὐχαῖς προσδιαλεγόμενους καὶ ἱκετείαις, ἀνατέλλον- E τός τε ἡλίου καὶ σελήνης καὶ πρὸς δυσμὰς ἰόντων προκυ- λίσσεις ἅμα καὶ προσκυνήσεις ἀκούοντές τε καὶ ὁρῶντες Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων πάντων ἐν συμφοραῖς παντοί- αῖς ἐχομένων καὶ ἐν εὐπραγίαις, οὐχ ὥς οὐκ ὄντων ἀλλ' ὥς ὅ τι μάλιστα ὄντων καὶ οὐδαμῇ ὑποψίαν ἐνδιδόντων ὥς οὐκ εἰσὶ θεοί· τούτων δὴ πάντων ὅσοι καταφρονή- σαντες οὐδὲ ἐξ ἐνὸς ἱκανοῦ λόγου, ὥς φαῖεν ἂν ὅσοι καὶ σμικρὸν νοῦ κέκτηνται, νῦν ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς λέγειν ἃ λέγομεν, πῶς τούτους ἂν τις ἐν πράξει λόγοις δύναιτο 888 νοουθετῶν ἅμα διδάσκειν περὶ θεῶν πρῶτον ὥς εἰσὶ; τολ- μητέον δέ· οὐ γὰρ ἅμα γε δεῖ μανῆναι τοὺς μὲν ὑπὸ λαι- μαργίας ἡδονῆς ἡμῶν, τοὺς δ' ὑπὸ τοῦ θυμοῦσθαι τοῖς τοιούτοις. ἔτω δὴ πρόρρησις τοιάδε τις ἄθυμος τοῖς οὕτω τὴν διάνοιαν διεφθαρμένοις, καὶ λέγωμεν πρῶτος, σβέ-

σαντες τὸν θυμόν, ὥς ἐνὶ διαλεγόμενοι τῶν τοιούτων· ὦ παῖ, νέος εἶ· προῖὼν δέ σε ὁ χρόνος ποιήσει πολλὰ ὧν
 B νῦν δοξάζεις μεταβαλόντα ἐπὶ τάναντία τίθεσθαι· περὶ-
 μεινον οὖν εἰς τότε κριτῆς περὶ τῶν μεγίστων γίνεσθαι.
 μέγιστον δέ, ὃ νῦν οὐδὲν ἡγεί σὺ, τὸ περὶ τοὺς θεοὺς ὁρ-
 θῶς διανοηθέντα ζῆν καλῶς ἢ μή. πρῶτον δὲ περὶ αὐτῶν
 ἔν τι μέγα σοι μνηύων οὐκ ἂν ποτε φανείην ψευδής, τὸ
 τοιόνδε. οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι πρῶτοι καὶ πρῶτον
 ταύτην δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε, γίνονται δὲ αἰὲ πλείους
 ἢ ἐλάττους ταύτην τὴν νόσον ἔχοντες· τότε τοίνυν σοι
 παραγεγονῶς αὐτῶν πολλοῖσι φράξοιμ' ἂν, τὸ μηδένα
 C πώποτε λαβόντα ἐκ νέου ταύτην τὴν δόξαν περὶ θεῶν,
 ὥς οὐκ εἰσί, διατελέσαι πρὸς γῆρας μείναντα ἐν ταύτῃ
 τῇ διανοήσει· τὰ δύο μέντοι πάθη περὶ θεοὺς μείναι,
 πολλοῖσι μὲν οὕ, μείναι δὲ οὖν τισί, τὸ τοὺς θεοὺς εἶναι
 μέν, φροντίζειν δὲ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων, καὶ τὸ μετὰ
 τοῦτο, ὥς φροντίζουσι μὲν, εὐπαραμύθητοι δ' εἰσὶ θυ-
 μασι καὶ εὐχαῖς. τὸ δὴ σαφές ἂν γενόμενόν σοι περὶ αὐ-
 τῶν κατὰ δύναμιν δόγμα, ἂν ἐμοὶ πεῖθῃ, περιμενεῖς
 D ἀνασκοπῶν, εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει, πυνθανόμενος
 παρὰ τε τῶν ἄλλων καὶ δὴ καὶ μάλιστα καὶ παρὰ τοῦ νο-
 μοθέτου· ἐν δὲ δὴ τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ τολμήσης περὶ
 θεοὺς μηδὲν ἀσεβῆσαι. πειρατέον γάρ τῳ τοὺς νόμους σοι
 τιθέντι νῦν καὶ εἰς αὐτίς διδάσκειν περὶ αὐτῶν τούτων
 ὥς ἔχει.

ΚΛ. Κάλλισθ' ἡμῖν, ὦ ξέने, μέχρι γε τοῦ νῦν εἴ-
 ρηται.

ΑΘ. Παντάπασι μὲν οὖν, ὦ Μέγилλέ τε καὶ Κλει-
 νία· λελήθαμεν δ' ἡμᾶς αὐτοὺς εἰς θαυμαστὸν λόγον ἐμ-
 πεπτωκότες.

ΚΛ. Τὸν ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Τὸν παρὰ πολλοῖς δοξαζόμενον εἶναι σοφώτα- Ε
τον ἀπάντων λόγων.

ΚΑ. Φράζ' ἐτι σαφέστερον.

IV. ΑΘ. Λέγουσιν ποῦ τινες, ὡς πάντα ἐστὶ τὰ πράγ-
ματα γιγνόμενα καὶ γενόμενα καὶ γενησόμενα τὰ μὲν
φύσει, τὰ δὲ τύχῃ, τὰ δὲ διὰ τέχνην.

ΚΑ. Οὐκοῦν καλῶς;

ΑΘ. Εἰκός γέ τοί που σοφοὺς ἄνδρας ὀρθῶς λέγειν·
ἐπόμενοι γε μὴν αὐτοῖς σκεψώμεθα τοὺς ἐκεῖθεν, τί ποτε 889
καὶ τυγχάνουσι διανοούμενοι.

ΚΑ. Πάντως.

ΑΘ. Ἔοικε, φασί, τὰ μὲν μέγιστα αὐτῶν καὶ κάλ-
λιστα ἀπεργάζεσθαι φύσιν καὶ τύχην, τὰ δὲ σμικρότερα
τέχνην, ἣν δὴ παρὰ φύσεως λαμβάνουσιν τὴν τῶν μεγά-
λων καὶ πρώτων γένεσιν ἔργων πλάττειν καὶ τεκταίνε-
σθαι πάντα τὰ σμικρότερα, ἃ δὴ τεχνικὰ πάντες προσαγο-
ρεύομεν.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ὡδ' ἐτι σαφέστερον ἐρῶ. πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν Β
καὶ ἀέρα φύσει πάντα εἶναι καὶ τύχῃ φασί, τέχνη δὲ οὐδὲν
τούτων, καὶ τὰ μετὰ ταῦτα αὖ σώματα, γῆς τε καὶ ἡλίου
καὶ σελήνης ἄστρον τε πέρι, διὰ τούτων γεγονέναι παντε-
λῶς ὄντων ἀψύχων· τύχῃ δὲ φερόμενα τῇ τῆς δυνάμεως
ἕκαστα ἐκάστων, ἥ ξυμπέπτωκεν ἀρμόττοντα οἰκείως
πως, θερμὰ ψυχροῖς ἢ ξηρὰ πρὸς ὑγρὰ καὶ μαλακὰ πρὸς
σκληρὰ, καὶ πάντα ὅποσα τῇ τῶν ἐναντίων κρᾶσει κατὰ C
τύχην ἐξ ἀνάγκης συνεκράσθη, ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα
οὕτω γεγεννηκέναι τόν τε οὐρανὸν ὅλον καὶ πάντα ὅποσα
κατ' οὐρανόν, καὶ ζῶα αὖ καὶ φυτὰ ξύμπαντα, ὥρῶν πα-
σῶν ἐκ τούτων γενομένων, οὐ διὰ νοῦν, φασίν, οὐδὲ διὰ
τινα θεὸν οὐδὲ διὰ τέχνην, ἀλλὰ ὃ λέγομεν, φύσει καὶ
τύχῃ. τέχνην δὲ ὕστερον ἐκ τούτων ὑστέραν γενομένην,

- Δ αὐτὴν θνητὴν ἐκ θνητῶν, ὥστερα γεγεννηκέναι παιδιάς
 τινὰς ἀληθείας οὐ σφόδρα μετεχούσας, ἀλλὰ εἰδὼλ' ἅττα
 ξυγγενῇ ἑαυτῶν, οἷ' ἡ γραφικὴ γεννᾷ καὶ μουσικὴ καὶ
 ὅσαι ταύταις εἰσι συνέριθοι τέχναι· αἱ δὲ τι καὶ σπου-
 δαῖον ἄρα γεννῶσι τῶν τεχνῶν, εἶναι ταύτας, ὁπόσαι τῇ
 φύσει ἐκοίνωσαν τὴν αὐτῶν δύναμιν, οἷον αὖ ἰατρικὴ καὶ
 γεωργικὴ καὶ γυμναστικὴ, καὶ δὴ καὶ τὴν πολιτικὴν σμι-
 κρόν τι μέρος εἶναι φασὶ κοινωνοῦν φύσει, τέχνη δὲ τὸ
 Ε πολὺ· οὕτω δὲ καὶ τὴν νομοθεσίαν πᾶσαν οὐ φύσει, τέχνη
 δέ· ἥς οὐκ ἀληθεῖς εἶναι τὰς θέσεις.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Θεός, ὦ μακάριε, εἶναι πρῶτόν φασιν οὗτοι
 τέχνη, οὐ φύσει, ἀλλὰ τισι νόμοις, καὶ τούτους ἄλλους
 ἄλλῃ, ὅπῃ ἕκαστοι ἑαυτοῖσι συνωμολόγησαν νομοθετού-
 μενοι· καὶ δὴ καὶ τὰ καλὰ φύσει μὲν ἄλλα εἶναι, νόμῳ δὲ
 ἕτερα, τὰ δὲ δίκαια οὐδ' εἶναι τὸ παράπαν φύσει, ἀλλ'
 ἀμφισβητοῦντας διατελεῖν ἀλλήλοις καὶ μετατιθεμένους
 αἰεὶ ταῦτα· ἃ δ' ἂν μετάθωνται καὶ ὅταν, τότε κύρια ἔκα-
 890 στα εἶναι, γιγνόμενα τέχνη καὶ τοῖς νόμοις, ἀλλ' οὐ δὴ τινι
 φύσει. ταῦτ' ἐστίν, ὦ φίλοι, ἅπαντα ἀνδρῶν σοφῶν παρὰ
 νέοις ἀνθρώποις, ἰδιωτῶν τε καὶ ποιητῶν, φασκόντων εἶ-
 ναι τὸ δικαιοτάτον ὃ τί τις ἂν νικᾷ βιαζόμενος, ὅθεν
 ἀσέβειαί τε ἀνθρώποις ἐμπίπτουσι νέοις, ὥς οὐκ ὄντων
 θεῶν οἷους ὁ νόμος προστάττει διανοεῖσθαι δεῖν, στάσεις
 τε διὰ ταῦτα, ἐλκόντων πρὸς τὸν κατὰ φύσιν ὀρθὸν βίον,
 ὅς ἐστι τῇ ἀληθείᾳ κρατοῦντα ζῆν τῶν ἄλλων καὶ μὴ δου-
 λεύοντα ἑτέροις κατὰ νόμον.

Β ΚΛ. Οἷον διελέλυθας, ὦ ξέने, λόγον καὶ ὅσῃν λώ-
 βην ἀνθρώπων νέων δημοσίᾳ πόλεσί τε καὶ ἰδίῳ οἴκοις!

ΑΘ. Ἀληθῇ μέντοι λέγεις, ὦ Κλεινία. τί οὖν οἶε
 χρῆναι δρᾶν τὸν νομοθέτην, οὕτω τούτων πάλαι παρε-
 σκευασμένων; ἢ μόνον ἀπειλεῖν στάντα ἐν τῇ πόλει ξύμ-

πασι τοῖς ἀνθρώποις, ὥς εἰ μὴ φήσουσιν εἶναι θεοὺς καὶ
 διανοηθήσονται δοξάζοντες τοιοῦτους οἷους φησὶν ὁ νό-
 μος; καὶ περὶ καλῶν καὶ δικαίων καὶ περὶ ἀπάντων τῶν
 μεγίστων ὁ αὐτὸς λόγος, ὅσα τε πρὸς ἀρετὴν τείνει καὶ C
 κακίαν, ὥς δεῖ ταῦτα οὕτω πράττειν διανοομένους,
 ὅπηπερ ἂν ὁ νομοθέτης ὑφηγήσεται γραφῶν· ὅς δ' ἂν
 μὴ παρέχεται ἑαυτὸν τοῖς νόμοις εὐπειθῆ, τὸν μὲν δεῖν
 τεθνάναι, τὸν δὲ τινα πληγαῖς καὶ δεσμοῖς, τὸν δὲ ἀτι-
 μίαις, ἄλλους δὲ πενίαις κολάζεσθαι καὶ φυγαῖς· πειθῶ
 δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἅμα τιθέντα αὐτοῖς τοὺς νόμους μηδε-
 μίαν ἔχειν τοῖς λόγοις προσάπτοντα εἰς δύναμιν ἡμεροῦν;

ΚΑ. Μηδαμῶς, ὦ ξένε, ἀλλ' εἴπερ τυγχάνει γε οὕσα D
 καὶ σμικρὰ πειθῶ τις περὶ τὰ τοιαῦτα, δεῖ μηδαμῇ κά-
 μνειν τόν γε ἄξιον καὶ σμικροῦ νομοθέτην, ἀλλὰ πᾶσαν,
 τὸ λεγόμενον, φωνὴν ἰέντα τῷ παλαιῷ νόμῳ ἐπικούρου
 γίνεσθαι λόγῳ, ὥς εἰσὶ θεοὶ καὶ ὅσα νῦν δὴ διήλθες σύ,
 καὶ δὴ καὶ νόμῳ αὐτῷ βοηθήσαι καὶ τέχνῃ, ὥς ἐστὸν φύσει
 ἢ φύσεως οὐχ ἥττονι, εἴπερ νοῦ γέ ἐστι γεννήματα κατὰ
 λόγον ὀρθόν, ὃν σύ τε λέγειν μοι φαίνει καὶ ἐγὼ σοι πι-
 στεύω τὰ νῦν.

ΑΘ. Ὡς προθυμότετε Κλεινία, τί δ' οὐ χαλεπά τέ E
 ἐστὶ ξυνακολουθεῖν λόγοις οὕτως εἰς πλήθη λεγόμενα,
 μήκη τε αὖ κέκτηται διωλύγια;

ΚΑ. Τί δέ, ὦ ξένε; περὶ μέθης μὲν καὶ μουσικῆς
 οὕτω μακρὰ λέγοντας ἡμᾶς αὐτοὺς περιμείναμεν, περὶ
 θεῶν δὲ καὶ τῶν τοιούτων οὐχ ὑπομενοῦμεν; καὶ μὴν καὶ
 νομοθεσίᾳ γέ ἐστὶ πονεῖν μετὰ φρονήσεως μεγίστη βοή-
 θεια, διότι τὰ περὶ νόμους προστάγματα ἐν γραμμασι 891
 τεθέντα, ὥς δῶσοντα εἰς πάντα χρόνον ἔλεγχον, πάντως
 ἡρεμεῖ, ὥστε οὗτ' εἰ χαλεπὰ κατ' ἀρχὰς ἀκούειν ἐστὶ φο-
 βητέον, ἃ γ' ἐστὶ καὶ τῷ δυσμαθεῖ πολλάκις ἐπανιόντι
 σκοπεῖν, οὔτε εἰ μακρά, ὠφέλιμα δέ, διὰ ταῦτα λόγον οὐ-

δαμῇ ἔχει οὐδὲ ὅσιον ἔμοιγε εἶναι φαίνεται τὸ μὴ οὐ βοηθεῖν τούτοις τοῖς λόγοις πάντα ἄνδρα κατὰ δύναμιν.

ME. Ἀριστα, ὦ ξένε, δοκεῖ μοι λέγειν Κλεινίας.

B AΘ. Καὶ μάλα γέ, ὦ Μέγилле, ποιητέον τε ὥς λέγει. καὶ γὰρ εἰ μὴ κατεσπαρμένοι ἦσαν οἱ τοιοῦτοι λόγοι ἐν τοῖς πᾶσιν ὥς ἔπος εἰπεῖν ἀνθρώποις, οὐδὲν ἂν ἔδει τῶν ἐπαμνυνούντων λόγων ὥς εἰσὶ θεοί· νῦν δὲ ἀνάγκη. νόμοις οὖν διαφθειρομένοις τοῖς μεγίστοις ὑπὸ κακῶν ἀνθρώπων τίνα καὶ μᾶλλον προσήκει βοηθεῖν ἢ νομοθέτην;

ΚΑ. Οὐκ ἔστιν.

C V. AΘ. Ἀλλὰ δὴ λέγε μοι πάλιν, Κλεινία, καὶ σύ· κοινωνὸν γὰρ δεῖ σε εἶναι τῶν λόγων· κινδυνεύει γὰρ ὁ λέγων ταῦτα πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα πρῶτα ἡγεῖσθαι τῶν πάντων εἶναι, καὶ τὴν φύσιν ὀνομάζειν ταῦτα αὐτά, ψυχὴν δὲ ἐκ τούτων ὕστερον. ἔοικε δὲ οὐ κινδυνεύειν ἀλλὰ ὄντως σημαίνειν ταῦτα ἡμῖν τῷ λόγῳ.

ΚΑ. Πάννυ μὲν οὖν.

D AΘ. Ἀρ' οὖν πρὸς Διὸς οἶον πηγὴν τινα ἀνοήτου δόξης ἀνευρήκαμεν ἀνθρώπων, ὅπόσοι πώποτε τῶν περὶ φύσεως ἐφήψαντο ζητημάτων; σκοπεῖ πάντα λόγον ἐξετάζων· οὐ γὰρ δὴ σμικρὸν γε τὸ διαφέρειν, εἰ φανεῖεν οἱ λόγων ἀπτόμενοι ἀσεβῶν ἄλλοις τε ἐξάρχοντες μηδὲ εὐ τοῖς λόγοις ἀλλ' ἐξημαρτημένως χρώμενοι. δοκεῖ τοίνυν μοι ταῦτα οὕτως ἔχειν.

ΚΑ. Εὖ λέγεις· ἀλλ' ὅπῃ, πειρω φράζειν.

AΘ. Ἐοικε τοίνυν ἀηθεστέρων ἀπτεόν εἶναι λόγων.

E ΚΑ. Οὐκ ὀκνητέον, ὦ ξένε. μανθάνω γὰρ ὥς νομοθεσίας ἐκτὸς οἰήσει βαίνειν, ἐὰν τῶν τοιούτων ἀπτώμεθα λόγων. εἰ δὲ ἔστι μηδαμῇ ἐτέρως συμφωνῆσαι τοῖς νῦν κατὰ νόμον λεγομένοις θεοῖς ὥς ὀρθῶς ἔχουσιν ἢ ταύτῃ, λεκτέον, ὦ θαυμάσιε, καὶ ταύτῃ.

AΘ. Λέγοιμ' ἂν, ὥς ἔοικεν, ἥδη σχεδὸν οὐκ εἰσθότα

λόγον τινὰ τόνδε. ὁ πρῶτον γενέσεως καὶ φθορᾶς αἰτιον ἀπάντων, τοῦτο οὐ πρῶτον ἀλλὰ ὕστερον ἀπεφάνησαντο εἶναι γεγονὸς οἱ τὴν τῶν ἀσεβῶν ψυχὴν ἀπεργασάμενοι λόγοι, ὁ δὲ ὕστερον, πρότερον, ὅθεν ἡμαρτήκασι περὶ θεῶν τῆς ὄντως οὐσίας.

ΚΑ. Οὕτω μανθάνω.

892

ΑΘ. Ψυχὴν, ὧ ἐταῖρε, ἡγνοηκέναι κινδυνεύουσι μὲν ὀλίγου ξύμπαντες, οἷόν τε ὃν τυγχάνει καὶ δύναμιν ἣν ἔχει, τῶν τε ἄλλων αὐτῆς πέρι καὶ δὴ καὶ γενέσεως, ὥς ἐν πρώτοις ἐστὶ σωμάτων ἔμπροσθεν πάντων γενομένη καὶ μεταβολῆς τε αὐτῶν καὶ μετακοσμήσεως ἀπάσης ἄρχει πάντος μᾶλλον· εἰ δὲ ἐστὶ ταῦτα οὕτως, ἄρ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης τὰ ψυχῆς συγγενῇ πρότερα ἂν εἴη γεγονότα τῶν σώματι προσηκόντων, οὔσης ταύτης πρεσβυτέρας ἢ σώ- B
ματος;

ΚΑ. Ἀνάγκη.

ΑΘ. Δόξα δὴ καὶ ἐπιμέλεια καὶ νοῦς καὶ τέχνη καὶ νόμος σκληρῶν καὶ μαλακῶν καὶ βαρέων καὶ κούφων πρότερα ἂν εἴη· καὶ δὴ καὶ τὰ μεγάλα καὶ πρῶτα ἔργα καὶ πράξεις τέχνης ἂν γίγνοιτο, ὅντα ἐν πρώτοις, τὰ δὲ φύσει καὶ φύσις, ἣν οὐκ ὀρθῶς ἐπονομάζουσιν αὐτὸ τοῦτο, ὕστερα καὶ ἀρχόμενα ἂν ἐκ τέχνης εἴη καὶ νοῦ. C

ΚΑ. Πῶς οὐκ ὀρθῶς;

ΑΘ. Φύσιν βούλονται λέγειν γενεσιν τὴν περὶ τὰ πρῶτα· εἰ δὲ φανήσεται ψυχὴ πρῶτον, οὐ πῦρ οὐδὲ ἀήρ, ψυχὴ δ' ἐν πρώτοις γεγεννημένη, σχεδὸν ὀρθότατα λέγοιτ' ἂν εἶναι διαφερόντως φύσει. ταῦτ' ἔσθ' οὕτως ἔχοντα, ἂν ψυχὴν τις ἐπιδείξῃ πρεσβυτέραν οὔσαν σώματος, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα ἐπ' αὐτὸ δὴ τοῦτο στελ- D
λώμεθα;

ΚΑ. Τί μήν;

ΑΘ. Φυλάττωμεν δὴ παντάπασιν ἀπατηλὸν λόγον, μή πη πρεσβύτας ἡμᾶς ὄντας νεοκρεπῆς ὦν παραπείσῃ καὶ διαφρυγὼν καταγελάστους ποιήσῃ, καὶ δόξωμεν μείζονα ἐπιβαλλόμενοι καὶ τῶν μικρῶν ἀποτυχεῖν. σκοπεῖτε οὖν· εἰ καθάπερ ποταμὸν ἡμᾶς ἔδει τρεῖς ὄντας διαβαίνειν ῥέοντα σφόδρα, νεώτατος δ' ἐγὼ τυγχάνων ἡμῶν καὶ πολλῶν ἔμπειρος ῥευμάτων εἶπον ὅτι πρῶτον ἐμὲ χρῆναι πειραθῆναι κατ' ἑμαυτόν, καταλιπόντα ὑμᾶς ἐν ἀσφαλεῖ σκέψασθαι εἰ διαβατός ἐστι πρεσβυτέροις οὔσι καὶ ὑμῖν, ἢ πῶς ἔχει, καὶ φανέντος μὲν ταύτῃ καλεῖν ὑμᾶς τότε καὶ συνδιαβιβάξιν ἐμπειρίᾳ, εἰ δὲ ἄβατος ἦν ὡς ὑμῖν, ἐν ἑμοὶ τὸν κίνδυνον γεγονέναι, μετρίως ἂν ἐδόκουν λέγειν. καὶ δὴ καὶ νῦν ὁ μέλλων ἐστὶ λόγος σφοδρότερος καὶ σχεδὸν ἰσως ἄβατος ὡς τῇ σφῶν ῥώμῃ· μὴ δὴ σκοτοδινίαν ἱλιγγόν τε ὑμῖν ἐμποιήσῃ παραφερόμενός τε καὶ ἐρωτῶν ἀήθεις ὄντας ἀποκρίσεων, εἴτ' ἀσχημοσύνην ἀπρέπειάν τε ἐντέκῃ ἀηδῇ, δοκεῖ δὴ μοι χρῆναι ποιεῖν οὕτως τὰ νῦν ἐμέ, ἀνερωτᾶν πρῶτον ἑμαυτὸν ἀκουόντων ὑμῶν ἐν ἀσφαλεῖ, καὶ μετὰ ταῦτα ἀποκρίνασθαι πάλιν ἐμέ, καὶ τὸν λόγον ἅπαντα οὕτω διεξελθεῖν, μέχρι περ ἂν ψυχῆς περὶ διαπεράνῃται καὶ δείξῃ πρότερον ὃν ψυχὴν σώματος.

ΚΑ. Ἄριστ', ὦ ξένε, δοκεῖς ἡμῖν εἰρηκέναι, ποιεῖ τε ὡς λέγεις.

Β VI. ΑΘ. Ἄγε δὴ, θεὸν εἰ ποτε παρακλητέον ἡμῖν, νῦν ἔστω τοῦτο οὕτω γενόμενον· ἐπὶ γε ἀπόδειξιν ὡς εἰσὶ τῇ αὐτῶν σπουδῇ πάσῃ παρακεκλήσθων· ἐχόμενοι δὲ ὡς τινος ἀσφαλοῦς πείσματος ἐπεισβαίνωμεν εἰς τὸν νῦν λόγον. καὶ μοι ἐλεγχομένῳ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐρωτήσεσι τοιαῖσδε ἀσφαλέστατα ἀποκρίνεσθαι φαίνεται κατὰ τάδε· ὦ ξένε, ὁπόταν φῇ τις, ἄρα ἔστηκε μὲν πάντα, κινεῖται δὲ οὐδέν; ἢ τούτῳ πᾶν τὸ ὑναντίον; ἢ τὰ μὲν αὐτῶν κινεῖ-

ται, τὰ δὲ μένει; τὰ μὲν κινεῖταιί που, φήσω, τὰ δὲ μένει. Ο
 μῶν οὖν οὐκ ἐν χώρᾳ τινὶ τὰ τε ἐστῶτα ἔστηκε καὶ τὰ κι-
 νούμενα κινεῖται; πῶς γὰρ οὐ; καὶ τὰ μὲν γε ἐν μιᾷ ἔδρᾳ
 που τοῦτο ἂν δρῶη, τὰ δὲ ἐν πλείοσι. τὰ τὴν τῶν ἐστῶ-
 των ἐν μέσῳ λαμβάνοντὰ δύναμιν λέγεις, φήσομεν, ἐν ἐνὶ
 κινεῖσθαι, καθάπερ ἡ τῶν ἐστάναι λεγομένων κύκλων
 στρέφεται περιφορᾷ; ναί. μανθάνομεν δὲ γε, ὥς ἐν ταύτῃ
 τῇ περιφορᾷ τὸν μέγιστον καὶ τὸν σμικρότατον κύκλον
 ἅμα περιάγουσα ἡ τοιαύτη κίνησις ἀνὰ λόγον ἑαυτὴν δια- D
 νέμει σμικροῖς τε καὶ μεῖξοσιν, ἐλάττων τε οὐσα καὶ πλείων
 κατὰ λόγον· διὸ δὴ τῶν θαυμαστικῶν ἀπάντων πηγὴ γέ-
 γουεν, ἅμα μεγάλοις καὶ σμικροῖς κύκλοις βραδυτῆτάς τε
 καὶ τάχῃ ὁμολογούμενα πορεύουσα, ἀδύνατον ὥς ἂν τις
 ἐπίλσειε γίνεσθαι πάθος. ἀληθέστατα λέγεις. τὰ δὲ γε
 κινούμενα ἐν πολλοῖς φαίνει μοι λέγειν, ὅσα φορᾷ κινεῖ-
 ται μεταβαίνοντα εἰς ἕτερον αἰὲ τόπον, καὶ τοτὲ μὲν ἔστιν
 ὅτε βάσιν ἐνὸς κεκτημένα τινὸς κέντρου, τοτὲ δὲ πλείονα E
 τῷ περικυλινδεῖσθαι. προστυγχάνοντα δ' ἐκάστοτε ἐκά-
 στοις τοῖς ἐστῶσι μὲν διασχίζεται, τοῖς δ' ἄλλοις ἐξ ἐναντίας
 ἀπαντῶσι καὶ φερομένοις εἰς ἐν γιννόμενα μέσα τε καὶ με-
 ταξὺ τῶν τοιούτων συγκρίνεται. λέγω γὰρ οὖν ταῦτα οὐ-
 τως ἔχοντα, ὥς σὺ λέγεις. καὶ μὴν καὶ συγκρινόμενα μὲν
 αὐξάνεται, διακρινόμενα δὲ φθίνει τότε, ὅταν ἡ καθεστη-
 κυτὰ ἐκάστων ἕξις διαμένη, μὴ μενούσης δὲ αὐτῆς δι' ἀμ-
 φότερα ἀπόλλυται· γίννεται δὴ πάντων γένεσις, ἥνικ' ἂν 894
 τί πάθος ἦ; δῆλον ὥς ὁπόταν ἀρχὴ λαβοῦσα αὐξην εἰς τὴν
 δευτέραν ἔλθῃ μετὰ βασιν καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν πλησίον,
 καὶ μέχρι τριῶν ἔλθοῦσα αἰσθησιν σχῇ τοῖς αἰσθανομέ-
 νοις. μεταβάλλον μὲν οὖν οὕτω καὶ μετακινούμενον γί-
 ννεται πᾶν· ἔστι δὲ ὄντως ὄν, ὁπόταν μένῃ· μεταβαλὼν δὲ
 εἰς ἄλλην ἕξιν διέφθαρται παντελῶς. ἄρ' οὖν κινήσεις πά-

σας εἰρήκαμεν ὡς ἐν εἰδεσι λαβεῖν μετ' ἀριθμοῦ, πλην γε,
B ὧ φίλοι, δυοῖν;

ΚΛ. Ποίαιν δῆ;

ΑΘ. Σχεδόν, ὧ γὰρθέ, ἐκείναιιν, ὧν ἐνεκα πᾶσα ἡμῖν
ἐστὶν ἡ σκέψις τὰ νῦν.

ΚΛ. Λέγες σαφέστερον.

ΑΘ. Ψυχῆς ἣν ἐνεκά που;

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἐστω τοίνυν ἡ μὲν ἕτερα δυναμένη κινεῖν κίνη-
σις, ἑαυτὴν δὲ ἀδυνατοῦσα ἀεὶ μία τις, ἡ δὲ ἑαυτὴν τ' ἀεὶ
καὶ ἕτερα δυναμένη κατὰ τε συγκρίσεις ἐν τε διακρίσεσιν
αὔξαις τε καὶ τῷ ἐναντίῳ καὶ γενέσεσι καὶ φθοραῖς ἄλλη
C μία τις αὖ τῶν πασῶν κινήσεων.

ΚΛ. Ἐστω γὰρ οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν τὴν μὲν ἕτερον ἀεὶ κινουῦσαν καὶ μετα-
βαλλομένην ὑφ' ἐτέρου θήσομεν ἐνάτην αὖ, τὴν δὲ ἑαυ-
τὴν κινουῦσαν καὶ ἕτερα, ἐναρμόττουσαν πᾶσι μὲν ποιή-
μασι, πᾶσι δὲ παθήμασι, καλουμένην δὲ ὄντως τῶν ὄντων
πάντων μεταβολὴν καὶ κίνησιν, ταύτην δὲ δεκάτην σχε-
δὸν ἐροῦμεν.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Τῶν δὲ δέκα μάλιστα ἡμῖν κινήσεων τίν' ἂν προ-
D κρίναιμεν ὀρθότατα πασῶν ἐρρωμενεστάτην τε εἶναι καὶ
πρακτικὴν διαφερόντως;

ΚΛ. Μυρίῳ ἀνάγκη που φάναι διαφέρειν τὴν αὐτὴν
αὐτὴν δυναμένην κινεῖν, τὰς δὲ ἄλλας πάσας ὑστέρας.

ΑΘ. Εὖ λέγεις. ἄρ' οὖν ἡμῖν τῶν νῦν οὐκ ὀρθῶς ῥη-
θέντων μεταθετέον ἐν ἡ καὶ δύο;

ΚΛ. Ποῖα φῆς;

ΑΘ. Τὸ τῆς δεκάτης ῥηθὲν σχεδὸν οὐκ ὀρθῶς εἰ-
ρηται.

ΚΛ. Πῆ;

ΑΘ. Πρῶτον γενέσει τ' ἐστὶ καὶ φῶμη κατὰ λόγον· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἔχομεν τούτου δεύτερον, ἄρτι φηθὲν ἀτόπως ἕνατον.

E

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

VII. ΑΘ. Ὡςδε. ὅταν ἕτερον ἄλλο ἡμῖν μεταβάλλῃ καὶ τοῦτο ἄλλο ἕτερον αἰεί, τῶν τοιούτων ἄρα ἔσται ποτὲ τι πρῶτον μεταβάλλον; καὶ πῶς, ὅταν ὑπ' ἄλλου κινῆται, τοῦτ' ἔσται ποτὲ τῶν ἀλλοιούντων πρῶτον; ἀδύνατον γάρ. ἀλλ' ὅταν ἄρα αὐτὸ αὐτὸ κινήσαν ἕτερον ἀλλοιώσῃ, τὸ δ' ἕτερον ἄλλο, καὶ οὕτω δὴ χίλια ἐπὶ μυρίοις γίνηται τὰ κινηθέντα, μῶν ἀρχὴ τις αὐτῶν ἔσται τῆς κινήσεως ἀπάσης ἄλλη πλὴν ἢ τῆς αὐτῆς αὐτὴν κινήσεως μεταβολή;

895

ΚΑ. Κάλλιστα εἶπες, συγχωρητέα τε τούτοις.

ΑΘ. Ἔτι δὴ καὶ τῇδε εἰπώμεν, καὶ ἀποκρινώμεθα πάλιν ἡμῖν αὐτοῖσιν. εἰ σταίη πως τὰ πάντα ὁμοῦ γενόμενα, καθάπερ οἱ πλεῖστοι τῶν τοιούτων τολμῶσι λέγειν, τίς ἄρα ἐν αὐτοῖς ἀνάγκη πρώτην κίνησιν γενέσθαι τῶν εἰρημένων; τὴν αὐτὴν δὴ που κινουῖσαν· ὑπ' ἄλλου γάρ οὐ μῆποτε ἔμπροσθεν μεταπέσῃ, μηδεμιᾶς γε ἐν αὐτοῖς οὔσης ἔμπροσθεν μεταπτώσεως. ἀρχὴν ἄρα κινήσεων πασῶν καὶ πρώτην ἐν τε ἐστῶσι γενομένην καὶ ἐν κινουμένοις οὔσαν τὴν αὐτὴν κινουῖσαν φήσομεν ἀναγκαίως εἶναι πρεσβυτάτην καὶ κρατίστην μεταβολὴν πασῶν, τὴν δὲ ἀλλοιουμένην ὑφ' ἑτέρου, κινουῖσαν δὲ ἕτερα δευτέραν.

B

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Ὅποτε δὴ τοίνυν ἐνταῦθ' ἔσμεν τοῦ λόγου, τόδε ἀποκρινώμεθα.

C

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ἐὰν ἰδωμέν· που ταύτην γενομένην ἐν τῷ γήινῳ ἢ ἐνὺδρῳ ἢ πυροειδεῖ, κηχωρισμένῳ ἢ καὶ ξυμμιγεί, τί ποτε φήσομεν ἐν τῷ τοιούτῳ πάθος εἶναι;

ΚΛ. Μᾶν ἄρα με ἐρωτᾷς, εἰ ζῇν αὐτὸ προσεφροῦμεν, ὅταν αὐτὸ αὐτὸ κινῇ;

ΑΘ. Ναί.

ΚΛ. Ζῇν· πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τί δέ; ^{ὅποτα} ψυχὴν ἐν ^{τις} τισιν ὁρῶμεν, μᾶν ἄλλο ἢ ταῦτόν τούτῳ ζῇν ὁμολογητέον;

ΚΛ. Οὐκ ἄλλο.

D ΑΘ. Ἐχε δὴ πρὸς Διός· ἄρ' οὐκ ἂν ἐθέλοις περὶ ἕκαστον τρία νοεῖν;

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ἐν μὲν τὴν οὐσίαν, ἐν δὲ τῆς οὐσίας τὸν λόγον, ἐν δὲ τὸ ὄνομα· καὶ δὴ καὶ ἐρωτήσεις εἶναι περὶ τὸ ὃν ἅπαν δύο.

ΚΛ. Πῶς δύο;

ΑΘ. Τοτὲ μὲν ἡμῶν ἕκαστον τοῦνομα προτεινόμενον αὐτὸ τὸν λόγον ἀπαιτεῖν, τοτὲ δὲ τὸν λόγον αὐτὸν προτεινόμενον ἐρωτᾶν αὐ τοῦνομα. ἄρά γε τὸ τοιούνδε αὐ βουλόμεθα νῦν λέγειν;

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

E ΑΘ. Ἔστι που δίχα διαιρούμενον ἐν ἄλλοις τε καὶ ἐν ἀριθμῷ. τούτῳ δὴ τῷ κατ' ἀριθμὸν ὄνομα μὲν ἄρτιον, λόγος δὲ ἀριθμὸς διαιρούμενος εἰς ἴσα δύο μέρη.

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Τὸ τοιοῦτον φράξω. μᾶν οὖν οὐ ταῦτόν ἐκατέρως προσαγορεύομεν, ἂν τε τὸν λόγον ἐρωτῶμενοι τοῦνομα ἀποδιδῶμεν, ἂν τε τοῦνομα τὸν λόγον, ἄρτιον ὀνόματι καὶ λόγῳ δίχα διαιρούμενον ἀριθμὸν προσαγορεύοντες ταῦτόν ὃν;

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

896 ΑΘ. Ὡς δὴ ψυχὴ τοῦνομα, τίς τούτου λόγος; ἔχομεν ἄλλον πλὴν τὸν νῦν δὴ φηθέντα, τὴν δυναμένην αὐτὴν αὐτὴν κινεῖν κίνησιν;

ΚΛ. Τὸ αὐτὴν κινεῖν φῆς λόγον ἔχειν τὴν αὐτὴν οὐσίαν, ἣν περ τοῦνομα [ὄ] δὴ πάντες ψυχὴν προσαγορεύομεν;

ΑΘ. Φημί γε· εἰ δ' ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, ἄρα ἐτι ποθοῦμεν μὴ ἱκανῶς δεδειχθαι ψυχὴν ταῦτόν ὃν καὶ τὴν πρώτην γένεσιν καὶ κίνησιν τῶν τε ὄντων καὶ γεγρονότων καὶ ἔσομένων καὶ πάντων αὐτῶν ἐναντίων τούτοις, ἐπειδὴ γε ἀνεφάνη μεταβολῆς τε καὶ κινήσεως ἀπάσης αἰτία Β ἅπασιν;

ΚΛ. Οὐκ, ἀλλὰ ἱκανώτατα δέδεικται ψυχὴ τῶν πάντων πρεσβυτάτη, φανείσά γε ἀρχὴ κινήσεως.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐχ ἡ δι' ἑτερον ἐν ἄλλῳ γιγνομένη κίνησις, αὐτὸ δὲ ἐν αὐτῷ μηδέποτε παρέχουσα κινεῖσθαι μηδέν, δευτέρᾳ τε καὶ ὁπόσων ἀριθμῶν βούλοιτο ἂν τις ἀριθμεῖν αὐτὴν πολλοστήν τοσούτων, σώματος οὔσα ὄντως ἀψύχου μεταβολή;

ΚΛ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Ὅρθῶς ἄρα καὶ κυρίως ἀληθέστατά τε καὶ τελεωτάτα εἰρηκότες ἂν εἴμεν ψυχὴν μὲν προτέραν γεγρονέναι σώματος ἡμῖν, σῶμα δὲ δευτερόν τε καὶ ὕστερον ψυχῆς ἀρχούσης, ἀρχόμενον κατὰ φύσιν.

ΚΛ. Ἀληθέστατα μὲν οὖν.

VIII. ΑΘ. Μεμνήμεθά γε μὴν ὁμολογήσαντες ἐν τοῖς πρόσθεν, ὥς εἰ ψυχὴ φανείη πρεσβυτέρα σώματος οὔσα, καὶ τὰ ψυχῆς τῶν τοῦ σώματος ἔσοιτο πρεσβύτερα.

ΚΛ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Τρόποι δὲ καὶ ἥθη καὶ βουλήσεις καὶ λογισμοὶ καὶ δόξαι ἀληθεῖς ἐπιμέλειαί τε καὶ μνήμαι πρότερα μήκους σωμάτων καὶ πλατύς καὶ βάθους καὶ ρώμης εἴη γεγρονότα ἂν, εἴπερ καὶ ψυχὴ σώματος.

ΚΛ. Ἀνάγκη.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν τὸ μετὰ τοῦτο ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον,

τῶν τε ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι ψυχὴν καὶ τῶν κακῶν καὶ καλῶν καὶ αἰσχυρῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων καὶ πάντων τῶν ἐναντίων, εἶπερ τῶν πάντων γε αὐτὴν θήσομεν αἰτίαν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ψυχὴν δὴ διοικοῦσαν καὶ ἐνοικοῦσαν ἐν ᾗ πασι
Ε τοῖς πάντεσσι κινουμένοις μὴν οὐ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνάγκη διοικεῖν φάναι;

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Μίαν ἢ πλείους; πλείους· ἐγὼ ὑπὲρ σφῶν ἀποκρινοῦμαι. δυοῖν μὲν γέ που ἔλαττον μὴδὲν τιθῶμεν, τῆς τε εὐεργετιδος καὶ τῆς τὰναντία δυναμένης ἐξεργάζεσθαι.

ΚΛ. Σφόδρα ὀρθῶς εἰρηκας.

ΑΘ. Εἰεν. ἄγει μὲν δὴ ψυχὴ πάντα τὰ κατ' οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θάλατταν ταῖς αὐτῆς κινήσεσιν, αἷς ὀνόματα
897 ἔστι βούλεσθαι, σκοπεῖσθαι, ἐπιμελεῖσθαι, βουλευέσθαι, δοξάζειν ὀρθῶς, ἐψευσμένως, χαίρουσαν, λυπουμένην, θαρροῦσαν, φοβουμένην, μισοῦσαν, στέργουσαν, καὶ πάσαις ὅσαι τούτων ξυγγενεῖς ἢ πρωτουργοὶ κινήσεις τὰς δευτερουργοὺς αὐτῶν παραλαμβάνουσαι κινήσεις σωμάτων ἄγουσι πάντα εἰς αὕξησιν καὶ φθίσιν καὶ διάκρισιν καὶ σύγκρισιν καὶ τούτοις ἐπομένως θερμότητος, ψύξεως, βαρύτητας, κουφότητος, σκληρὸν καὶ μαλακόν, λευκὸν καὶ
Β μέλαν, αὐστηρὸν καὶ γλυκύ, καὶ πᾶσιν οἷς ψυχὴ χρωμένη, νοῦν μὲν προσλαβοῦσα αἰεὶ θεῖον ὀρθῶς θέουσα, ὀρθὰ καὶ εὐδαίμονα παιδαγωγεῖ πάντα, ἀνοίᾳ δὲ ξυγγενομένη πάντα αὐτῶν τὰναντία τούτοις ἀπεργάζεται. τιθῶμεν ταῦτα οὕτως ἔχειν, ἣ ἔτι διστάζομεν εἰ ἑτέρως πως ἔχει;

ΚΛ. Οὐδαμῶς.

ΑΘ. Πότερον οὖν δὴ ψυχῆς γένος ἐγκρατὲς οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ πάσης τῆς περιόδου γεγονέναι φῶμεν, τὸ φρό-

νιμον καὶ ἀρετῆς πλήρες ἢ τὸ μηδέτερον κεκτημένον; βού- C
λεσθε οὖν πρὸς ταῦτα ὥδε ἀποκρινώμεθα;

ΚΑ. Πῶς;

ΑΘ. Εἰ μὲν, ὦ θαυμάσιε, φῶμεν, ἡ ξύμπασα οὐρα-
νοῦ ὁδὸς ἅμα καὶ φορὰ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ὄντων ἀπάντων
νοῦ κινήσει καὶ περιφορᾷ καὶ λογισμοῖς ὁμοίαν φύσιν ἔχει
καὶ ξυγγενῶς ἔρχεται, δῆλον ὡς τὴν ἀρίστην ψυχὴν φατέον
ἐπιμελεῖσθαι τοῦ κόσμου παντὸς καὶ ἄγειν αὐτὸν τὴν τοι-
αύτην ὁδὸν ἐκείνην.

ΚΑ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Εἰ δὲ μανικῶς τε καὶ ἀτάκτως ἔρχεται, τὴν D
κακὴν.

ΚΑ. Καὶ ταῦτα ὀρθῶς.

ΑΘ. Τίνα οὖν δὴ νοῦ κίνησις φύσιν ἔχει; τοῦτο ἤδη
χαλεπὸν, ὦ φίλοι, ἐρώτημα ἀποκρινόμενον εἰπεῖν ἐμφρό-
νως· διὸ δὴ καὶ ἐμὲ τῆς ἀποκρίσεως ὑμῖν δίκαιον τὰ νῦν
προσλαμβάνειν.

ΚΑ. Εὖ λέγεις.

ΑΘ. Μὴ τοίνυν ἐξ ἐναντίας οἶον εἰς ἥλιον ἀποβλέ-
ποντες, νύκτα ἐν μεσημβρίᾳ ἐπαγόμενοι, ποιησώμεθα τὴν
ἀπόκρισιν, ὡς νοῦν ποτὲ θνητοῖς ὄμμασιν ὀψόμενοί τε
καὶ γνωσόμενοι ἱκανῶς· πρὸς δὲ εἰκόνα τοῦ ἐρωτωμένου E
βλέποντας ἀσφαλέστερον ὀρᾷν.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ἦι προσέοικε κινήσει νοῦς τῶν δέκα ἐκείνων
κινήσεων, τὴν εἰκόνα λάβωμεν· ἦν συναναμνησθεῖς ὑμῖν
ἐγὼ κοινῇ τὴν ἀπόκρισιν ποιήσομαι.

ΚΑ. Κάλλιστα ἂν λέγοις.

ΑΘ. Μεμνήμεθα τοίνυν [γε τοσοῦτον] τῶν τότε ἐτι
τοῦτό γε, ὅτι τῶν πάντων τὰ μὲν κινεῖσθαι, τὰ δὲ μένειν
ἔθεμεν.

ΚΑ. Ναί.

898 **ΑΘ.** Τῶν δ' αὖ κινουμένων τὰ μὲν ἐν ἐνὶ τόπῳ κινεῖσθαι, τὰ δ' ἐν πλείοσι φερόμενα.

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα.

ΑΘ. Τούτοις δὴ τοῖς κινήσειν τὴν ἐν ἐνὶ φερομένην αἰετὶ περὶ γέ τι μέσον ἀνάγκη κινεῖσθαι, τῶν ἐντόρων οὐσαν μίμημά τι κύκλων, εἶναι τε αὐτὴν τῇ τοῦ νοῦ περιόδῳ πάντως ὥς δυνατὸν οἰκαιοτάτην τε καὶ ὁμοίαν.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Τὸ κατὰ ταῦτά δὴ που καὶ ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ τὰ αὐτὰ καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ καὶ ἓνα λόγον καὶ **Β** τάξιν μίαν ἄμφω κινεῖσθαι λέγοντες νοῦν τήν τε ἐν ἐνὶ φερομένην κίνησιν, σφαίρας ἐντόρου ἀπεικασμένα φοραῖς, οὐκ ἂν ποτε φανείμην φαῦλοι δημιουργοὶ λόγῳ καλῶν εἰκόνων.

ΚΑ. Ὅρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν αὖ ἢ γε μηδέποτε ὡσαύτως μηδὲ κατὰ τὰ αὐτὰ μηδὲ ἐν ταῦτῳ μηδὲ περὶ ταῦτά μηδὲ πρὸς ταῦτά μηδ' ἐν ἐνὶ φερομένη μηδ' ἐν κόσμῳ μηδ' ἐν τάξει μηδὲ ἐν τινι λόγῳ κίνησις ἀνοίας ἂν ἀπάσης εἴη ξυγενής;

ΚΑ. Εἴη γὰρ ἂν ἀληθέστατα.

ΑΘ. Νῦν δὴ χαλεπὸν οὐδὲν ἐτι διαρρήδην εἰπεῖν, **Κ** ὥς, ἐπειδὴ ψυχὴ μὲν ἐστίν ἡ περιάγουσα ἡμῖν πάντα, τὴν δὲ οὐρανοῦ περιφορὰν ἐξ ἀνάγκης περιάγειν φατέον ἐπιμελουμένην καὶ κοσμοῦσαν ἥτοι τὴν ἀρίστην ψυχὴν ἢ τὴν ἐναντίαν.

ΚΑ. Ὡς ξένης, ἀλλὰ ἐκ γε τῶν νῦν εἰρημένων οὐδ' ὅσιον ἄλλως λέγειν, ἢ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχουσιν ψυχὴν μίαν ἢ πλείους περιάγειν αὐτά.

ΑΘ. Κάλλιστα, ὦ Κλεινία, ὑπήκουσας τοῖς λόγοις· **Δ** τόδε δὲ προσάκουσον ἐτι.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΙΧ. ΑΘ. Ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα ἄστρο, εἴπερ ψυχὴ περῖαγει πάντα, ἅρ' οὐ καὶ ἕν ἕκαστον;

ΚΑ. Τί μήν;

ΑΘ. Περὶ ἐνὸς δὴ ποιησώμεθα λόγους, οἱ καὶ ἐπὶ πάντα ἡμῖν ἄστρο ἀρμόττοντες φανοῦνται.

ΚΑ. Τίνος;

ΑΘ. Ἡλίου πᾶς ἄνθρωπος σῶμα μὲν ὄρα, ψυχὴν δὲ οὐδεὶς· οὐδὲ γὰρ ἄλλου σώματος οὐδενὸς οὔτε ζῶντος οὔτε ἀποθνήσκοντος τῶν ζώων, ἀλλὰ ἐλπὶς πολλὴ τὸ παρὰ τὸ γένος ἡμῖν τοῦτο ἀκαίσθητον πάσαις ταῖς τοῦ σώματος αἰσθήσεσι περιπεφυκέναι, νοητὸν δ' εἶναι νῶμόν. * μόνῳ * δὴ καὶ διανοήματι λάβωμεν αὐτοῦ πέρι τὸ τοιόνδε.

ΚΑ. Ποῖον;

ΑΘ. Ἥλιον εἰ περιῖαγει ψυχὴ, τριῶν αὐτὴν ἕν λέγοντες ὄρα,ν σχεδὸν οὐκ ἀποτενυζόμεθα.

ΚΑ. Τίνων;

ΑΘ. Ὡς ἡ ἐνοῦσα ἐντὸς τῷ περιφερεῖ τούτῳ φαινομένῳ σώματι πάντα διακομίζει τὸ τοιοῦτον, καθάπερ ἡμᾶς ἡ παρ' ἡμῖν ψυχὴ πάντα περιφέρει· ἡ ποθεν ἐξωθεν σῶμα αὐτῇ πορισαμένη πυρὸς ἢ τινος ἀέρος, ὡς λόγος ἐστὶ τινων, ὥθει βίᾳ σώματι σῶμα· ἡ τρίτον αὐτὴ ψιλὴ σώματος οὔσα, ἔχουσα δὲ δυνάμεις ἄλλας τινὰς ὑπερβαλλούσας θαύματι ποδηγεῖ.

ΚΑ. Ναί, τοῦτο μὲν ἀνάγκη, τούτων ἕν γέ τι ὄρα,σαν ψυχὴν πάντα διάγειν.

ΑΘ. Αὐτοῦ δὴ ἄμεινον ταύτην τὴν ψυχὴν, εἴτε ἐν ἄρμασιν ἔχουσα ἡμῖν ἥλιον ἄγει φῶς τοῖς ἄπασιν εἰτ' ἐξωθεν εἰδ' ὅπως εἰδ' ὅπη, θεὸν ἡγεῖσθαι χρεῶν πάντα ἄνδρα. ἢ τῶς;

B ΚΑ. Ναί, τόν γέ που μὴ ἐπὶ τὸ ἐσχατον ἀφιγμένον ἀνοίας.

ΑΘ. Ἄστρον δὲ δὴ περὶ πάντων καὶ σελήνης ἐνιαυτῶν τε καὶ μηνῶν καὶ πασῶν ὥρῶν περὶ τίνα ἄλλον λόγον ἐροῦμεν ἢ τὸν αὐτὸν τούτου, ὡς ἐπειδὴ ψυχὴ μὲν ἢ ψυχὰι πάντων τούτων αἰτίαι ἐφάνησαν, ἀγαθὰ δὲ πᾶσαν ἄρετήν, θεοὺς αὐτὰς εἶναι φήσομεν, εἴτε ἐν σώμασιν ἐνοῦσαι, ζῶα ὄντα, κοσμοῦσι πάντα οὐρανὸν εἴτε ὅπῃ τε καὶ ὅπως; ἔσθ' ὅστις ταῦτα ὁμολογῶν ὑπομενεῖ μὴ θεῶν εἶναι πλήρη πάντα;

C ΚΑ. Οὐκ ἔστιν οὕτως, ὦ ξέने, παραφροσύνῃ οὐδεὶς.

ΑΘ. Τῷ μὲν τοίνυν μὴ νομίζοντι θεοὺς ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ, ὦ Μέγίλλε τε καὶ Κλεινία, εἰπόντες ὄρους ἀπαλλαττώμεθα.

ΚΑ. Τίνας;

ΑΘ. Ἡ διδάσκειν ἡμᾶς, ὡς οὐκ ὀρθῶς λέγομεν τιθέμενοι ψυχὴν γενέσιν ἀπάντων εἶναι πρώτην καὶ τᾶλλα ὅποσα τούτῳ ξυνεπόμενα εἶπομεν, ἢ μὴ δυνάμενον βέλτιον λέγειν ἡμῶν ἡμῖν πείθεσθαι καὶ ξῆν θεοὺς ἡγούμενον εἰς τὸν ἐπίλοιπον βίον. ὀρῶμεν οὖν, εἴτε ἱκανῶς ἤδη τοῖς οὐχ ἡγουμένοις θεοὺς εἰρήκαμεν, ὡς εἰσὶ θεοί, εἴτε ἐπιδεῶς.

ΚΑ. Ἠκιστά γε, ὦ ξέने, πάντων ἐπιδεῶς.

X. ΑΘ. Τούτοις μὲν τοίνυν ἡμῖν τὸ λόγων τέλος ἐχέτω· τὸν δὲ ἡγούμενον μὲν θεοὺς εἶναι, μὴ φροντίζειν δὲ αὐτοὺς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, παραμυθητέον. ὦ ἄριστε δὴ φῶμεν, ὅτι μὲν ἡγεῖ θεοὺς, συγγένειά τις ἴσως σε θεία πρὸς τὸ ξύμφυτον ἄγει τιμᾶν καὶ νομίζειν εἶναι· E κακῶν δὲ ἀνθρώπων καὶ ἀδίκων τύχαι ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἀληθείᾳ μὲν οὐκ εὐδαίμονες, δόξαις δὲ εὐδαιμονιζόμεναι σφόδρα ἄλλ' οὐκ ἐμμελῶς ἄγουσί σε πρὸς ἀσέβειαν, ἐν τε μούσαις οὐκ ὀρθῶς ὑμνούμεναι ἅμα καὶ ἐν παντοίοις λό-

γοις· ἢ καὶ πρὸς τέλος ἰσως ἀνοσίους ἀνθρώπους ὁρῶν
 ἐλθόντας γηραιούς, παῖδας παίδων καταλιπόντας ἐν τιμαῖς 900
 ταῖς μεγίσταις, ταράττει τὸ νῦν ἐν ᾗπασι τούτοις ἰδῶν ἢ
 δι' ἀκοῆς αἰσθόμενος ἢ καὶ παντάπασιν [αὐτὸς] αὐτόπτης
 προστυχῶν πολλῶν ~~ἀσεβημάτων~~ καὶ δεινῶν γενομένων
 τισὶ δι' αὐτὰ ταῦτα ἐκ σμικρῶν εἰς τυραννίδας τε καὶ τὰ
 μέγιστα ἀφικομένους· τότε διὰ πάντα τὰ τοιαῦτα δῆλος
 εἶ μέμφεσθαι μὲν θεοὺς ὡς αἰτίους ὄντας τῶν τοιούτων
 διὰ ξυγγένειαν οὐκ ἂν ἐθέλων, ἀγόμενος δὲ ὑπὸ τινος
 ἄλογίας ἅμα καὶ οὐ δυνάμενος δυσχεραίνειν θεοὺς εἰς B
 τοῦτο νῦν τὸ πάθος ἐλήλυθας, ὥστ' εἶναι μὲν δοκεῖν αὐ-
 τούς, τῶν δὲ ἀνθρωπίνων καταφρονεῖν καὶ ἀμελεῖν πραγ-
 μάτων. ἵνα οὖν μὴ ἐπὶ μείζον ἔλθῃ σοι πάθος πρὸς ἀσέ-
 βειαν τὸ νῦν παρὸν δόγμα, ἀλλ' ἐάν πως οἶον ἀποδιο-
 πομπήσασθαι λόγοις αὐτὸ προσιὸν γενώμεθα δυνατοί,
 πειρώμεθα, συνάψαντες τὸν ἐξῆς λόγον ᾧ πρὸς τὸν τὸ
 παράπαν οὐχ ἡγούμενον θεοὺς ἐξ ἀρχῆς διεπερανάμεθα,
 τούτῳ τὰ νῦν προσχρήσασθαι. σὺ δ', ὦ Κλεινία τε καὶ C
 Μέγилле, ὑπὲρ τοῦ νέου καθάπερ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ἀπο-
 κρινόμενοι διαδέχεσθε· ἂν δέ τι δύσκολον ἐμπίπτῃ τοῖς
 λόγοις, ἐγὼ σφῶν ὥσπερ νῦν δὴ δεξάμενος διαβιβῶ τὸν
 ποταμόν.

ΚΑ. Ὁρθῶς λέγεις· καὶ σύ τε οὕτω ταῦτα δρᾷ ποιή-
 σομέν τε ἡμεῖς εἰς τὸ δυνατόν ἃ λέγεις.

ΑΘ. Ἄλλ' οὐδὲν τάχ' ἂν ἰσως εἴη χαλεπὸν ἐνδεῖξα-
 σθαι τοῦτό γε, ὡς ἐπιμελεῖς σμικρῶν εἰσὶ θεοὶ οὐχ ἥττον
 ἢ τῶν μεγέθει διαφερόντων. ἤκουε γάρ που καὶ παρῇν
 τοῖς νῦν δὴ λεγομένοις, ὡς ἀγαθοί γε ὄντες πᾶσαν ἀρε- D
 τὴν τὴν τῶν πάντων ἐπιμέλειαν οἰκαιοτάτην αὐτῶν οὔσαν
 κέκτῃται.

ΚΑ. Καὶ σφόδρα γε ἐπήκουεν.

ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο τοῖνυν κοινῇ συνεξετάζωμεν,

τίνα λέγοντες ἀρετὴν αὐτῶν ὁμολογοῦμεν αὐτοὺς ἀγα-
θοὺς εἶναι. φέρε, τὸ σωφρονεῖν νοῦν τε κεκτηῖσθαι φάμεν
ἀρετῆς, τὰ δ' ἐναντία κακίας;

ΚΛ. Φαμέν.

Ε ΑΘ. Τί δαί; ἀρετῆς μὲν ἀνδρείαν εἶναι, δειλίαν δὲ
κακίας;

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ τὰ μὲν αἰσχροὶά τούτων, τὰ δὲ καλὰ φήσομεν;

ΚΛ. Ἀνάγκη.

ΑΘ. Καὶ τῶν μὲν προσήκειν ἡμῖν, εἴπερ, ὅποσα
φλαῦρα, θεοῖς δὲ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν τῶν τοιούτων
μετὸν ἐροῦμεν;

ΚΛ. Καὶ ταῦθ' οὕτως ὁμολογοῖ πάς ἄν.

ΑΘ. Τί δαί; ἀμελείαν τε καὶ ἀργίαν καὶ τρυφήν εἰς
ἀρετὴν ψυχῆς θήσομεν, ἢ πῶς λέγεις;

ΚΛ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Ἄλλ' εἰς τούναντίον;

ΚΛ. Ναί.

901 ΑΘ. Τὰναντία ἄρα τούτοις εἰς τούναντίον.

ΚΛ. Τούναντίον.

ΑΘ. Τί οὖν δῆ; τρυφῶν καὶ ἀμελῆς ἀργός τε, ὃν ὁ
ποιητὴς κηφῆσι κοθούροισι μάλιστα εἵκελον ἔφασκεν εἶ-
ναι, γίγνοιτ' ἄν ὁ τοιοῦτος πᾶς * ἐν* ἡμῖν;

ΚΛ. Ὁρθότατά γε εἰπών.

ΑΘ. Οὐκοῦν τόν γε θεὸν οὐ ῥητέον ἔχειν ἡθὸς τοιοῦ-
τον, ὃ γέ τοι αὐτὸς μισεῖ, τῷ τέ τι τοιοῦτον φθέγγεσθαι
πειρωμένῳ οὐκ ἐπιτρεπτόν.

ΚΛ. Οὐ μὲν δῆ· πῶς γὰρ ἄν;

Β ΑΘ. Ὡς δῆ προσήκει μὲν πράττειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι
διαφερόντως τινός, ὃ δὲ τούτου γε νοῦς τῶν μὲν μεγάλων
ἐπιμελεῖται, τῶν σμικρῶν δὲ ἀμελεῖ, κατὰ τίνα ἐπαινοῦν-
τες τὸν τοιοῦτον λόγον οὐκ ἄν παντάπασιν πλημμελοῖμεν;

σκοπῶμεν δὲ ᾧδε. ἄρ' οὐ κατὰ δύο εἶδη τὸ τοιοῦτον πράττει ὁ πράττων, εἴτε θεὸς εἴτ' ἄνθρωπος;

ΚΛ. Ποίω δὴ λέγομεν;

ΑΘ. Ἡ διαφέρων οὐδὲν οἰόμενος εἶναι τῷ ὅλῳ ἀμελουμένων τῶν σμικρῶν, ἢ ῥαθυμία καὶ τρυφῇ, εἰ διαφέρει, ὁ δὲ ἀμελεῖ. ἢ ἐστὶν ἄλλως πως γιγνομένη ἀμέλεια; οὐ γὰρ που, ὅταν γε ἀδύνατον ἢ τῶν ἀπάντων ἐπιμελεῖσθαι, τότε ἀμέλεια ἐστὶ τῶν σμικρῶν ἢ μεγάλων μὴ ἐπιμελουμένῳ, ὧν ἂν δυνάμει θεὸς ἢ φανυλὸς τις ὧν ἐλλιπὴς καὶ μὴ δυνατὸς ἐπιμελεῖσθαι γίγνηται.

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν;

ΧΙ. ΑΘ. Νῦν δὴ δὴ ὄντες τρισὶν ἡμῖν οὖσιν ἀποκρινάσθωσαν οἱ θεοὺς μὲν ἀμφοτέροι ὁμολογοῦντες εἶναι, παραιτητοὺς δὲ ἄτερος, ὁ δὲ ἀμελεῖς τῶν σμικρῶν. Δὲ πρῶτον μὲν θεοὺς ἀμφοτέροι φατε γινώσκειν καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν πάντα, λαθεῖν δὲ αὐτοὺς οὐδὲν δυνατὸν εἶναι τῶν ὁπόσων εἰσὶν [αἱ] αἰσθήσεις τε καὶ ἐπιστῆμαι· ταύτη λέγετε ἔχειν ταῦτα, ἢ πῶς;

ΚΛ. Οὕτως.

ΑΘ. Τί δαί; δύνασθαι πάντα, ὁπόσων αὐτὸν δυνάμεις ἐστὶ θνητοῖς τε καὶ ἀθανάτοις;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ συγχωρήσονται καὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν;

ΑΘ. Καὶ μὴν ἀγαθούς γε καὶ ἀρίστους ὁμολογήκαμεν αὐτοὺς εἶναι πέντε ὄντες.

ΚΛ. Σφόδρα γε.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ ῥαθυμία μὲν καὶ τρυφῇ ἀδύνατον αὐτοὺς ὁμολογεῖν πράττειν ὅτιοῦν τὸ παρὰ παν, ὄντας γε οἷους ὁμολογοῦμεν; δειλίας γὰρ ἐκγονος ἐν γε ἡμῖν ἀργία, ῥαθυμία δὲ ἀργίας καὶ τρυφῆς.

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Ἀργία μὲν δὴ καὶ ῥαθυμία οὐδεὶς ἀμελεῖ θεῶν
οὐ γὰρ μέτεστιν αὐτῷ που δειλίας.

ΚΛ. Ὅρθότατα λέγεις.

902 ΑΘ. Οὐκοῦν τὸ λοιπὸν, εἴπερ ἀμελοῦσι τῶν σμι-
κρῶν καὶ ὀλίγων τῶν περὶ τὸ πᾶν, ἢ γιννώσκοντες, ὥς
τὸ παράπαν οὐδενὸς τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθαι δεῖ,
δρῶεν ἂν τοῦτο, ἢ τί τὸ λοιπὸν πλὴν τῷ γιννώσκειν τοῦ-
ναντίον;

ΚΛ. Οὐδέν.

ΑΘ. Πότερον οὖν, ὃ ἄριστε καὶ βέλτιστε, θῶμέν σε
λέγοντα ὥς ἀγνοοῦντάς τε καὶ δεόν ἐπιμελεῖσθαι δι' ἄγ-
νοίαν ἀμελοῦντας, ἢ γινώσκοντας ὅτι δεῖ, καθάπερ οἱ
φανυλότατοι τῶν ἀνθρώπων λέγονται [ποιεῖν] εἰδότες ἄλλα
B εἶναι βελτίῳ πράττειν ἢ δὴ πράττουσι διὰ τινας ἥττας
ἡδονῶν ἢ λυπῶν οὐ ποιεῖν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν;

ΑΘ. Οὐκοῦν δὴ τά γε ἀνθρώπινα πράγματα τῆς τε
ἐμψύχου μετέχει φύσεως ἅμα καὶ θεοσεβέστατον αὐτό ἐστι
πάντων ζώων ἄνθρωπος;

ΚΛ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Θεῶν γε μὴν κτήματά φαμεν εἶναι πάντα, ὅποσα
θνητὰ ζῶα, ὧν περ καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

C ΑΘ. Ἦδη τοίνυν σμικρὰ ἢ μεγάλα τις φάτω ταῦτα
εἶναι τοῖς θεοῖς· οὐδετέρως γὰρ τοῖς κεκτημένοις ἡμᾶς
ἀμελεῖν ἂν εἴη προσήκον, ἐπιμελεστάτοις γε οὔσι καὶ ἀρί-
στοις. σκοπῶμεν γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔτι πρὸς τούτοις.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Τὸ περὶ τε αἰσθήσεως καὶ δυνάμεως, ἃρ' οὐκ
ἐναντίως ἀλλήλοις πρὸς ῥαστώνην καὶ χαλεπότητά ἐστιν
πεφυκότες;

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ὅρα ἄν μὲν πού καὶ ἀκούειν τὰ σμικρὰ χαλεπώ-
τερον ἢ τὰ μεγάλα, φέρειν δὲ αὐτὸ καὶ κρατεῖν καὶ ἐπιμε-
λεῖσθαι τῶν σμικρῶν καὶ ὀλίγων παντὶ ῥᾶον ἢ τῶν
ἐναντίων.

ΚΑ. Καὶ πολὺ γε.

www.libtool.com.cn

D

ΑΘ. Ἰατρῷ δὲ προστεταγμένον ὅλον τι θεραπεύειν
βουλομένῳ καὶ δυναμένῳ, τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελου-
μένῳ, τῶν μορίων δὲ καὶ σμικρῶν ἀμελοῦντι, ἔξει ποτὲ
καλῶς αὐτῷ τὸ πᾶν;

ΚΑ. Οὐδαμῶς.

ΑΘ. Οὐ μὴν οὐδὲ κυβερνήταις οὐδὲ στρατηγοῖς οὐδ'
οἰκονόμοις οὐδ' αὐτῖσι πολιτικοῖς οὐδ' ἄλλῳ τῶν τοιού-
των οὐδενὶ χωρὶς τῶν ὀλίγων καὶ σμικρῶν πολλὰ ἢ με- E
γάλα· οὐδὲ γὰρ ἄνευ σμικρῶν τοὺς μεγάλους φασὶν οἱ
λιθολόγοι λίθους εὖ κεῖσθαι.

ΚΑ. Πῶς γὰρ ἄν;

ΑΘ. Μὴ τολύνντον γε θεὸν ἀξιόσωμέν ποτε θνητῶν
δημιουργῶν φαυλότερον, οἱ τὰ προσήκοντα αὐτοῖς ἔργα,
ὅσῳ περ ἂν ἀμείνους ᾧσι, τόσῳ ἀκριβέστερα καὶ τελεώτερα
μῖα τέχνη σμικρὰ καὶ μεγάλα ἀπεργάζονται· τὸν δὲ θεὸν
ὄντα τε σοφώτατον βουλόμενόν τ' ἐπιμελεῖσθαι καὶ δυ-
νάμενον, ὃν μὲν ῥᾶον ἢ ἐπιμεληθῆναι σμικρῶν ὄντων, 903
μηδαμῇ ἐπιμελεῖσθαι καθάπερ ἀργὸν ἢ δειλὸν τινα διὰ
πόνους ῥαθυμοῦντα, τῶν δὲ μεγάλων.

ΚΑ. Μηδαμῶς δόξαν τοιαύτην περὶ θεῶν, ᾧ ξένη,
ἀποδεχώμεθα· οὐδαμῇ γὰρ οὔτε ὅσιον οὔτ' ἀληθές τὸ
διανόημα διανοοίμεθ' ἄν. δοκοῦμεν δέ μοι νῦν ἤδη καὶ
μᾶλα μετρίως διειλέχθαι τῷ φιλαιτίῳ τῆς ἀμελείας πέρι
θεῶν.

ΑΘ. Ναί, τῷ γε βιάζεσθαι τοῖς λόγοις ὁμολογεῖν αὐ-
τὸν μὴ λέγειν ὀρθῶς· ἐπρωδῶν γε μὴν προσδεῖσθαι μοι B
δοκεῖ μύθων ἔτι τινῶν.

ΚΑ. Ποίων, ὦ γαθέ;

ΧΠ. ΑΘ. Πείθωμεν τὸν νεανίαν τοῖς λόγοις, ὡς τῷ τοῦ παντὸς ἐπιμελουμένῳ πρὸς τὴν σωτηρίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ ὅλου πάντ' ἐστὶ συντεταγμένα, ὦν καὶ τὸ μέρος εἰς δύναμιν ἕκαστον τὸ προσήκον πάσχει καὶ ποιεῖ. τούτοις δ' εἰσὶν ἄρχοντες προστεταγμένοι ἕκάστοις ἐπὶ τὸ σμικρότατον αἰὲ πάθης καὶ πράξεως, εἰς μερισμὸν τὸν ἔσχατον τέλος ἀπειργασμένοι. ὦν ἔν καὶ τὸ σόν, ὦ σχέτλιε, μόριον εἰς τὸ πᾶν ξυντείνει βλέπον αἰεί, καίπερ πάνσμικρον ὄν, σὲ δὲ λέληθε περὶ τοῦτο αὐτὸ ὡς γένεσις ἔνεκα ἐκείνου γίγνεται πᾶσα, ὅπως * ἦ * ἢ τῷ τοῦ παντὸς βίῳ ὑπάρχουσα εὐδαίμων οὐσία, οὐχ ἔνεκα σοῦ γιγνομένη, σὺ δὲ ἔνεκα ἐκείνου. πᾶς γὰρ ἰατρὸς καὶ πᾶς ἑντεχνος δημιουργὸς παντὸς μὲν ἔνεκα πάντα ἐργάζεται, πρὸς τὸ κοινῇ ξυντείνων βέλτιστον, μέρος μὴν ἔνεκα ὅλου καὶ οὐχ ὅλον μέρους ἔνεκα ἀπεργάζεται. σὺ δὲ ἀγανακτεῖς ἀγνοῶν, ὅπῃ τὸ περὶ σὲ ἄριστον τῷ παντὶ ξυμβαίνει καὶ σοὶ κατὰ δύναμιν τὴν τῆς κοινῆς γενέσεως. ἐπεὶ δὲ αἰὲ ψυχὴ συντεταγμένη σώματι τοτὲ μὲν ἄλλῳ, τοτὲ δὲ ἄλλῳ, μεταβάλλει παντοίας μεταβολὰς δι' ἑαυτὴν ἢ δι' ἑτέραν ψυχὴν, οὐδὲν ἄλλο ἔργον τῷ πεπτεντῇ λείπεται πλὴν μετατιθέναι τὸ μὲν ἄμεινον γιγνόμενον ἢ θος εἰς βελτίῳ τόπον, χεῖρον δὲ εἰς τὸν χείρονα, κατὰ τὸ πρόπον αὐτῶν ἕκαστον, ἵνα τῆς προς-

Ε ηκούσης μοίρας λαγχάνῃ.

ΚΑ. Πῇ λέγεις;

ΑΘ. Ἦπερ ἂν ἔχοι λόγον ῥαστώνῃ ἐπιμελείας θεοῖς τῶν πάντων, ταύτῃ μοι δοκῶ φράζειν. εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸ ὅλον αἰὲ βλέπων πλάττοι τις μετασχηματίζων τὰ πάντα, οἶον ἐκ πυρὸς ὕδωρ ἐμψυχον, καὶ μὴ ξύμπολλα ἐξ ἐνὸς ἢ 904 ἐκ πολλῶν ἔν, πρώτης ἢ δευτέρας ἢ καὶ τρίτης γενέσεως μετεληφότα πλήθεσιν ἄπειρ' ἂν εἴῃ τῆς μετατιθεμένης

κοσμήσεως· νῦν δ' ἔστι θαυμαστὴ ῥαστώνη τῷ τοῦ παν-
τός ἐπιμελουμένῳ.

ΚΑ. Πῶς αὖ λέγεις;

ΑΘ. Ὡδε. ἐπειδὴ κατείδεν ἡμῶν ὁ βασιλεὺς ἐμψύ-
χους οὕσας τὰς πράξεις ἀπάσας καὶ πολλὴν μὲν ἀρετὴν
ἐν αὐταῖς οὖσαν, πολλὴν δὲ κακίαν, ἀνώλεθρον δὲ ὄν* τὸ*
γενόμενον, ἀλλ' οὐκ αἰώνιον, ψυχὴν καὶ σῶμα, καθάπερ
οἱ κατὰ νόμον ὄντες θεοί — γένεσις γὰρ οὐκ ἂν ποτε ἦν
ζώων ἀπολομένου τούτοις θατέρου — καὶ τὸ μὲν ὥφε- B
λεῖν αἰεὶ πεφυκός, ὅσον ἀγαθὸν ψυχῆς, διανοήθη, τὸ δὲ
κακὸν βλάπτει· ταῦτα πάντα ξυνιδὼν ἐμηχανήσατο,
ποῦ κείμενον ἕκαστον τῶν μερῶν νικῶσαν ἀρετὴν, ἥτις
μὲν δὲ κακίαν ἐν τῷ παντὶ παρέχοι μάλιστα ἂν καὶ ῥᾶστα
καὶ ἄριστα. μεμηχάνηται δὴ πρὸς πᾶν τοῦτο τὸ ποῖόν τι
γιγνόμενον αἰεὶ ποῖαν ἔδραν δεῖ μεταλαμβάνον οἰκίζεσθαι
καὶ τίνας ποτὲ τόπους· τῆς δὲ γενέσεως τὸ ποῖου τινὸς
ἀφῆκε ταῖς βουλήσεσιν ἑκάστων ἡμῶν τὰς αἰτίας. ὅπη C
γὰρ ἂν ἐπιθυμῇ καὶ ὁποῖός τις ᾧ τὴν ψυχὴν, ταύτη
σχεδὸν ἑκάστοτε καὶ τοιοῦτος γίγνεται ἅπας ἡμῶν ὥς
τὸ πολὺ.

ΚΑ. Τὸ γοῦν εἰκός.

ΑΘ. Μεταβάλλει μὲν τοίνυν πάνθ' ὅσα μέτοχά ἐστι
ψυχῆς, ἐν ἑαυτοῖς κεκτημένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν·
μεταβάλλοντα δὲ φέρεται κατὰ τὴν τῆς εἰμαρμένης τάξιν
καὶ νόμον· σμικρότερα μὲν τῶν ἡθῶν μεταβάλλοντα
[ἐλάττω] κατὰ τὸ τῆς χώρας ἐπίπεδον μεταπορεύεται,
πλεῖω δὲ καὶ ἀδικώτερα μεταπεσόντα εἰς βάθος τὰ τε
κάτω λεγόμενα τῶν τόπων, ὅσα Ἄϊδην τε καὶ τὰ τούτων D
ἐχόμενα τῶν ὀνομάτων ἐπονομάζοντες σφόδρα φοβοῦνται
καὶ ὄνειροπολοῦσι ζῶντες διαλυθέντες τε τῶν σωμάτων·
μεῖζω δὲ δὴ ψυχὴ κακίας ἢ ἀρετῆς ὁπόταν μεταβάλλῃ διὰ
τὴν αὐτῆς βούλησιν τε καὶ ὁμιλίαν γενομένην ἰσχυράν,

ὁπότε μὲν ἀρετῇ θείᾳ προσμύξασα γίγνηται διαφερόν-
τως τοιαύτη, διαφέροντα καὶ μετέβαλε τόπον ἅγιον ὅλον,
E μετακομισθεῖσα εἰς ἀμείνω τινὰ τόπον ἑτερον· ὅταν δὲ
τάναντία, ἐπὶ τάναντία μεθιδρύσασα τὸν αὐτῆς βίον.

αὕτη τοι δίκη ἐστὶ θεῶν οἱ Ὀλύμπιον ἔχουσιν,
ὧ παῖ καὶ νεανίσκε ἀμελείσθαι δοκῶν ὑπὸ θεῶν, κακίῳ
μὲν γιγνόμενον πρὸς τὰς κακίους ψυχάς, ἀμείνω δὲ πρὸς
τὰς ἀμείνους πορευόμενον ἐν τε ζωῇ καὶ ἐν πᾶσι θανά-
τοις πάσχειν τε ἂ προσήκον δοῶν ἐστὶ τοῖς προσφερέσι
905 τοὺς προσφερεῖς καὶ ποιεῖν. ταύτης τῆς δίκης οὔτε σὺ μὴ
ποτε οὔτε [εἰ] ἄλλος ἀτυχῆς γενόμενος ἐπευξήται περιγε-
νέσθαι θεῶν· ἦν πασῶν δικῶν διαφερόντως ἐταξάν τε
οἱ τάξαντες χρεῶν τε ἐξευλαβεῖσθαι τὸ παράπαν. οὐ γὰρ
ἀμεληθήσει ποτὲ ὑπ' αὐτῆς· οὐχ οὕτω σμικρὸς ὢν δύσει
κατὰ τὸ τῆς γῆς βάθος, οὐδ' ὑψηλὸς γενόμενος εἰς τὸν
οὐρανὸν ἀναπήσει, τίσεις δὲ αὐτῶν τὴν προσήκουσαν
τιμωρίαν εἰτ' ἐνθάδε μένων εἴτε καὶ ἐν Ἄιδου διαπορευ-
B θεῖς εἴτε καὶ τούτων εἰς ἀγριώτερον ἐτι διακομισθεῖς τό-
πον. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος σοι καὶ περὶ ἐκείνων ἂν εἴη, τῶν
οὓς σὺ κατιδὼν ἐκ σμικρῶν μεγάλους γεγονότας ἀνοσι-
ουργήσαντας ἢ τι τοιοῦτον πράξαντας φήθης ἐξ ἀθλίων
εὐδαίμονας γεγονέναι, κατὰ ὡς ἐν κατόπτροις αὐτῶν ταῖς
πράξεσιν ἡγήσω καθεωρακέναι τὴν πάντων ἀμέλειαν
θεῶν, οὐκ εἰδὼς αὐτῶν τὴν συντέλειαν, ὅπη ποτὲ τῷ
C παντὶ ξυμβάλλεται· γιννώσκειν δὲ αὐτήν, ὧ πάντων ἀν-
δρειότατε, πῶς οὐ δεῖν δοκεῖς; ἦν τις μὴ γιννώσκων οὐδ'
ἂν τύπον ἴδοι ποτέ, οὐδὲ λόγον ξυμβάλλεσθαι περὶ βίου
δυνατὸς ἂν γένοιτο εἰς εὐδαιμονίαν τε καὶ δυσδαίμονα
τύχην. ταῦτα εἰ μὲν σε πείθει Κλεινίας ὅδε καὶ ξύμπασα
ἡμῶν ἥδε ἡ γερούσια, περὶ θεῶν ὡς οὐκ οἶσθα ὅ τι λέγεις,
καλῶς ἂν σοι θεὸς αὐτὸς ξυλλαμβάνοι· εἰ δ' ἐπιδεῆς ἐτι
D λόγου τινὸς ἂν εἴης, λεγόντων ἡμῶν πρὸς τὸν τρίτον ἐπά-

κουνε, εἰ νοῦν καὶ ὁπωσοῦν ἔχεις. ὅτι μὲν γὰρ θεοὶ τ' εἰσὶ καὶ ἀνθρώπων ἐπιμελοῦνται, ἔγωγε οὐ παντάπασι φαύλως ἂν φαίην ἡμῖν ἀποδεδεῖχθαι· τὸ δὲ παραιτητοὺς αὐτὸν θεοὺς εἶναι τοῖσιν ἀδικοῦσι, δεχομένους δῶρα, οὔτε τινὶ συγχωρητέον παντὶ τ' αὐτὰ κατὰ δύναμιν τρόπῳ ἔλεγκτέον.

ΚΑ. Κάλλιστ' εἶπες, ποιῶμέν τε ὥς λέγεις.

XIII. ΑΘ. Φέρε δὴ πρὸς θεῶν αὐτῶν, τίνα τρόπον παραιτητοὶ γίνονται ἂν ἡμῖν, εἰ γίνονται αὐτοὶ; καὶ τίνες ἢ ποιοὶ τινες ὄντες; ἄρχοντας μὲν ἀναγκαῖον που γίνεσθαι τοὺς γε διοικήσοντας τὸν ἅπαντα ἐνδελεχῶς οὐρανόν.

ΚΑ. Οὕτως.

ΑΘ. Ἄλλ' ἄρα τίσι προσφερεῖς τῶν ἀρχόντων; ἢ τίνες τούτοις, ὧν δυνατὸν ἡμῖν ἀπεικάξουσιν τυγχάνειν μείζουσιν ἐλάττωνας; πότερον ἡνίοχοί τινες ἂν εἶεν τοιοῦτοι ξευγῶν ἀμιλλωμένων ἢ πλοίων κυβερνηταί; τάχα δὲ καὶ ἀπεικασθεῖεν στρατοπέδων ἄρχουσὶ τισιν· εἴη δ' ἂν καὶ νόσων πόλεμον εὐλαβουμένοις λατροῖς εἰκέναι περὶ σώματα, ἢ γεωργοῖς περὶ φυτῶν γένεσιν εἰωθυίας ὥρας χαλεπὰς διὰ φόβων προσδεχομένοις, ἢ καὶ ποιμνίων ἐπιστάταις. ἐπειδὴ γὰρ συγκεχωρήκαμεν ἡμῖν αὐτοῖς, εἶναι μὲν τὸν οὐρανὸν πολλῶν μεστὸν ἀγαθῶν, εἶναι δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, πλειόνων δὲ τῶν μὴ, μάχη θή, φασκέν, ἀθανάτος ἐστὶν ἡ τοιαύτη καὶ φυλακῆς θαυμαστῆς θεομένη, ξύμμαχοι δὲ ἡμῖν θεοὶ τε ἅμα καὶ δαίμονες, ἡμεῖς δ' αὐτὴν κτήματα θεῶν καὶ δαιμόνων· φθείρει δὲ ἡμᾶς ἀδικία καὶ ὕβρις μετὰ ἀφροσύνης, σώζει δὲ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη μετὰ φρονήσεως, ἐν ταῖς τῶν θεῶν ἐμψύχοις οἰκοῦσαι δυνάμεσι, βραχὺ δέ τι καὶ τῇδε ἂν τις τῶν τοιούτων ἐνοικοῦν ἡμῖν σαφεὲς ἴδοι. ψυχὰς δὲ τινες ἐπὶ γῆς οἰκοῦσαι καὶ ἄδικον λῆμμα κεκτημέναι δῆλον ὅτι θηριώδεις πρὸς

τὰς τῶν φυλάκων ψυχὰς ἄρα κυνῶν ἢ τὰς τῶν νομέων ἢ πρὸς τὰς τῶν παντάπασιν ἀκροτάτων δεσποτῶν πρὸς-
 C πίπτουσαι πελθουσι θωπείαις λόγων καὶ ἐν εὐκταίαις τι-
 σὶν ἐπφθαῖς, ὥς αἱ φῆμαί φασιν αἱ τῶν κακῶν, ἐξεῖναι
 πλεονεκτοῦσι σφίσι ἐν ἀνθρώποις πάσχειν μηδὲν χαλε-
 πόν· φαμὲν δ' εἶναι πού τὸ νῦν ὀνομαζόμενον ἀμάρτημα,
 τὴν πλεονεξίαν, ἐν μὲν σαρκίνοις σώμασι νόσημα καλού-
 μενον, ἐν δὲ ὥραις ἐτῶν καὶ ἐνιαυτῶν λοιμόν, ἐν δὲ πό-
 λεσι καὶ πολιτείαις τοῦτο αὐτὸ ῥῆμα μετεσχηματισμένον
 ἀδικίαν.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Τοῦτον δὴ τὸν λόγον ἀναγκαῖον λέγειν τὸν λέ-
 γοντα, ὥς εἰσὶ συγγνώμονες αἰεὶ θεοὶ τοῖς τῶν ἀνθρώπων
 D ἀδίκοις καὶ ἀδικοῦσιν, ἂν αὐτοῖς τῶν ἀδικημάτων τις ἀπο-
 νεμῇ, καθάπερ *εἰ* κυστὶ λύκοι τῶν ἄρπασμάτων σμικρὰ
 ἀπονέμοιεν, οἱ δὲ ἡμερούμενοι τοῖς δώροισι συγχωροῖεν
 τὰ ποίμνια διαρπάξειν. ἄρ' οὐχ οὗτος ὁ λόγος ὁ τῶν φα-
 σκόντων παραιτητοὺς εἶναι θεοὺς;

ΚΛ. Οὗτος μὲν οὖν.

XIV. ΑΘ. Τίσιν οὖν δὴ τῶν προρρηθέντων ἀπεικά-
 ζων ὁμοίους φύλακας εἶναι θεοὺς οὐκ ἂν καταγέλαστος γί-
 γνητο ἀνθρώπων ὅστισοῦν; πότερον κυβερνήταις, λοιβῇ
 E τε οἴνου κνίσῃ τε παρατρεπομένοις αὐτοῖς, ἀνατρέπουσι
 δὲ ναῦς τε καὶ ναύτας;

ΚΛ. Μηδαμῶς.

ΑΘ. Ἄλλ' οὐ τι μὴν ἡνιόχοισί γε ἐν ἀμίλλῃ συντεταγ-
 μένοις, πεισθεῖσιν ὑπὸ θωρεῶς ἐτέροισι τὴν νίκην ξεύγεσι
 προδοῦναι.

ΚΛ. Δεινὴν γὰρ εἰκόνα λέγοις ἂν λέγων τὸν λόγον
 τοῦτον.

ΑΘ. Οὐ μὴν οὐδὲ στρατηγοῖς γε οὐδ' ἰατροῖς οὐδὲ

γεωργοῖς οὐδὲ νομεῦσιν, οὐ μὴν οὐδέ τισι κυσὶ κεκηλημέ-
νοις ὑπὸ λύκων.

ΚΑ. Εὐφήμει· πῶς γὰρ ἄν;

907

ΑΘ. Ἄλλ' οὐ πάντων φυλάκων εἰσὶ μέγιστοι καὶ περὶ
τὰ μέγιστα ἡμῖν οἱ πάντες θεοί;

ΚΑ. Πολύ γε.

ΑΘ. Τοὺς δὴ κάλλιστά τε πράγματα φυλάττοντας
διαφέροντάς τε αὐτοὺς φυλακῇ πρὸς ἀρετὴν κυνῶν χεί-
ρους καὶ ἀνθρώπων μέσων εἶναι φήσομεν, οἳ τὸ δίκαιον
οὐκ ἄν ποτε προδοῖεν ἔνεκα δώρων παρὰ ἀδίκων ἀνδρῶν
ἀνοσίως διδομένων;

ΚΑ. Οὐδαμῶς· οὔτε ἀνεκτὸς ὁ λόγος τῶν τε περὶ Β
πᾶσαν ἀσέβειαν ὄντων κινδυνεύει πως ὁ ταύτης τῆς δόξης
ἀντεχόμενος πάντων ἂν τῶν ἀσεβῶν κεκρίσθαι δικαιο-
τατα κάκιστός τε εἶναι καὶ ἀσεβέστατος.

ΑΘ. Τὰ μὲν δὴ προτεθέντα τρία, θεοί τε ὥς εἰσὶ καὶ
ὥς ἐπιμελεῖς καὶ παρὰ τὸ δίκαιον ὥς παντάπασιν ἀπαραι-
τητοί, φῶμεν ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαι πού;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ; καὶ σύμψηφοί γε τούτοις τοῖς λό-
γοις ἐσμέν.

ΑΘ. Καὶ μὴν εἰρηνταί γέ πως σφοδρότερον διὰ φι- Ο
λονεικίαν τῶν κακῶν ἀνθρώπων· τούτου γε μὴν ἔνεκα,
ὧ φίλε Κλεινία, πεφιλονείκηνται, μή ποτε λόγοις ἡγῶν-
ται κρατοῦντες ἐξουσίαν εἶναι σφίσιν ἃ βούλονται πράτ-
τειν οἱ κακοί, ἃ δὴ καὶ ὅσα καὶ οἷα περὶ θεοὺς διανοοῦν-
ται. προθυμία μὲν δὴ διὰ ταῦτα νεωτέρως εἰπεῖν ἡμῖν γέ-
γονεν· εἰ δέ τι καὶ βραχὺ προὔργου πεποιήκαμεν εἰς τὸ
πεῖθειν πῇ τοὺς ἄνδρας ἑαυτοὺς μὲν μισῆσαι, τὰ δ' ἑναν-
τία πως ἦδη στέρξαι, καλῶς ἡμῖν εἰρημένον ἂν εἴη τὸ
προοίμιον ἀσεβείας πέρι νόμων.

D

ΚΑ. Ἀλλὰ ἐλπίς· εἰ δὲ μή, τό γε τοῦ λόγου γένος οὐκ
αἰτιάσεται τὸν νομοθέτην.

XV. ΑΘ. Μετὰ τὸ προοίμιον τοίνυν λόγος, οἷος ἂν τῶν νόμων ἐρμηνεὺς ὀρθῶς γίγνοιτο ἡμῖν, προαγορεύων ἐξίστασθαι πᾶσι τοῖς ἀσεβέσι τρόπων τῶν αὐτῶν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς, τοῖς δὲ μὴ πειθόμενοις ἀσεβείας ὅδε ἔστω πέρι νόμος· ἐάν τις ἀσεβῇ λόγοις εἰτ' ἔργοις, ὁ παρατυγχάνων ἀμυνέτω σημαίνων πρὸς ἄρχοντας, τῶν δὲ ἀρχόντων οἱ πρῶτοι πυνθόμενοι πρὸς τὸ περὶ τούτων ἀποδεδειγμένον κρίνειν δικαστήριον εἰσαγαγόντων κατὰ τοὺς νόμους· ἐὰν δέ τις ἀκούσασα ἀρχὴ μὴ δρᾷ ταῦτα, αὐτὴ ἀσεβείας ὑπόδικος γιγνέσθω τῷ ἐθέλοντι τιμωρεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων. ἐὰν δέ τις ὄφλη, τιμάτω τὸ δικαστήριον ἐν ἐκάστῳ τῶν καθ' ἕν ἀσεβούντων τίμημα. δεσμός μὲν οὖν ὑπαρχέτω πᾶσι· δεσμωτηρίων δὲ ὄντων ἐν τῇ πόλει τριῶν, ἐνὸς μὲν κοινοῦ τοῖς πλείστοις περὶ ἀγοράν, σωτηρίας ἕνεκα τοῖς πολλοῖς τῶν σωμάτων, ἐνὸς δὲ περὶ τὸν τῶν νύκτωρ συλλεγομένων ξύλλογον, σωφρονιστήριον ἐπονομαζόμενον, ἐνὸς δὲ αὖ κατὰ μέσσην τὴν χώραν, ὅπηπερ ἂν ἐρημός τε καὶ ὥς ὅ τι μάλιστα ἀγριώτατος ἢ τόπος, τιμωρίας ἔχων ἐπωνυμίαν φήμην τινά· περὶ ἀσέβειαν δὲ ὄντων αἰτίαις μὲν τρισίν, αἷσπερ καὶ διήλθομεν, δύο δὲ ἐξ ἐκάστης τῆς τοιαύτης αἰτίας γενομένων, ἕξ ἂν γίγνοιτο, ἃ καὶ διακρίσεως ἄξια γένη τῶν περὶ τὰ θεῖα ἑξαμαρτανόντων, οὐκ ἴσης οὐδ' ὁμοίας δίκης δεόμενα. ὧ γὰρ ἂν μὴ νομίζοντι θεοὺς εἶναι τὰ παρὰπαν ἥθδος φύσει προσγένηται δίκαιον, μισοῦντές τε γίνονται τοὺς κακοὺς, καὶ τῷ δυσχεραίνειν τὴν ἀδικίαν οὔτε τὰς τοιαύτας πράξεις προσίενται πράττειν, τοὺς τε μὴ δικαίους τῶν ἀνθρώπων φεύγουσι καὶ τοὺς δικαίους στέργουσιν· οἷς δ' ἂν πρὸς τῇ δόξῃ τῇ θεῶν ἐρημα εἶναι πάντα ἀκράτειαί τε ἡδονῶν καὶ λυπῶν προσπέσσωσι, μνημαὶ τε ἰσχυραὶ καὶ μαθήσεις ὀξεῖαι παρῶσι, τὸ μὲν μὴ νομίζειν θεοὺς ἀμφοῖν ἂν ἔν ὑπάρχον κοινὸν πάθος, τῇ δὲ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων λῶβῃ

τὸ μὲν ἐλάττω, τὸ δὲ πλείω κακὰ ἐργάζοιτ' ἄν. ὁ μὲν γὰρ
 λόγῳ τε ἄν περὶ θεοὺς παρρησίας εἴη μεστὸς καὶ περὶ θυ-
 σίας τε καὶ ὄρκους, καὶ ὡς τῶν ἄλλων καταγελῶν τάχ' ἄν
 ἑτέρους τοιοῦτους ἀπεργάζοιτο, δίκης μὴ τυγχάνων· ὁ δὲ D
 δὴ δοξάζων μὲν καθάπερ ἄτερος, εὐφυνῆς δὲ ἐπικαλούμε-
 νος, δόλου [δὲ] καὶ ἐνέδρας πλήρης, ἐξ ὧν μάντεις τε κα-
 τασκευάζονται πολλοὶ καὶ περὶ πᾶσαν τὴν μαγγανείαν κε-
 κινημένοι, γίγνονται δὲ ἐξ αὐτῶν ἔστιν ὅτε καὶ τύραννοι
 καὶ δημηγόροι καὶ στρατηγοί, καὶ τελεταῖς δὲ ἰδίαις ἐπιβε-
 βουλευκότες σοφιστῶν τε ἐπικαλουμένων μηχαναί. τού-
 των δὴ πολλὰ μὲν εἶδη γένοιτ' ἄν· τὰ δὲ νόμων ἄξια θέ-
 σεως δύο, ὧν τὸ μὲν εἰρωνικὸν οὐχ ἑνὸς οὐδὲ δυοῖν ἄξια E
 θανάτου ἁμαρτάνον, τὸ δὲ νοουθετήσεως ἅμα καὶ δεσμῶν
 δεόμενον. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ θεοὺς νομίζον ἀμελεῖν δύ'
 ἑτερα γεννᾷ καὶ τὸ παραιτητοὺς ἄλλα δύο. τούτων δὴ
 ταύτῃ διεστηκότων τοὺς μὲν ὑπ' ἀνοίας ἄνευ κᾶκῃς ὀργῆς
 τε καὶ ἡθους γεγεννημένους εἰς τὸ σωφρονιστήριον ὁ δικα-
 στὴς τιθέμενος νόμῳ τιθέσθω μηδὲν ἑλαττον ἐτῶν πέντε, 909
 ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ μηδεὶς τῶν πολιτῶν αὐτοῖς ἄλλος
 συγγιγνέσθω πλήν οἱ τοῦ νυκτερινοῦ ξυλλόγου κοινω-
 νοῦντες, ἐπὶ νοουθετήσῃ τε καὶ τῇ τῆς ψυχῆς σωτηρίᾳ
 ὁμιλοῦντες· ὅταν δ' ὁ χρόνος αὐτοῖς ἐξέλθῃ τῶν δεσμῶν,
 εἰάν μὲν δοκῇ τις σωφρονεῖν αὐτῶν, οἰκείτω μετὰ τῶν σω-
 φρόνων, εἰάν δὲ μὴ, ὀφείλῃ δ' αὐθις τὴν τοιαύτην δίκην,
 θανάτῳ ζημιούσθω. ὅσοι δ' ἄν θηριώδεις γένωνται πρὸς
 τῷ θεοῦς [μὴ] νομίζειν ἢ ἀμελεῖς ἢ παραιτητοὺς εἶναι, κα- B
 ταφρονοῦντες δὲ τῶν ἀνθρώπων ψυχαγωγῶσι μὲν πολ-
 λούς τῶν ζώντων, τοὺς δὲ τεθνεώτας φάσκοντες ψυχαγω-
 γεῖν καὶ θεοὺς ὑπισχνόμενοι πείθειν, ὡς θυσίαις τε καὶ
 εὐχαῖς καὶ ἐπρωδαῖς γοητεύοντες, ἰδιώτας τε καὶ ὄλας οἰ-
 κίας καὶ πόλεις χρημάτων χάριν ἐπιχειρῶσι κατ' ἄκρας
 ἐξαιρεῖν, τούτων δὲ ὅς ἄν ὄφλων εἶναι δόξῃ, τιμάτω τὸ

δικαστήριον αὐτῷ κατὰ νόμον δεδέσθαι μὲν ἐν τῷ τῶν με-
 C σογείων δεσμοτηρίῳ, προσιέναι δὲ αὐτῷ μηδένα ἐλεύθε-
 ρον μηδέποτε, τακτὴν δὲ ὑπὸ τῶν νομοφυλάκων αὐτοῦς
 τροφὴν παρὰ τῶν οἰκετῶν λαμβάνειν· ἀποθανόντα δὲ
 ἔξω τῶν ὀρίων ἐκβαλλεῖν ἄταφον· ἐὰν δὲ τις ἐλεύθερος
 συνθάπῃ, δίκας ἀσεβείας τῷ ἐθέλοντι λαγχάνειν ὑπε-
 χέτω· παῖδας δὲ ἂν μὲν καταλίπητῇ πόλει ἱκανούς, οἱ τῶν
 ὀρφανῶν ἐπιμελούμενοι καὶ τούτων ὥς ὄντων ὀρφανῶν
 ἐπιμελείσθων μηδὲν χεῖρον τῶν ἄλλων ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς
 ἂν ὁ πατήρ αὐτῶν ὄφλῃ τὴν δίκην.

- D XVI. Κοινὸν δ' ἐπὶ τούτοις πᾶσιν νόμον κείσθαι χρεῶν,
 ὃς ἐλάττω τε εἰς θεοὺς αὐτῶν τοὺς πολλοὺς ἐργῶ καὶ λόγῳ
 πλημμελεῖν ἂν ποιοῖ, καὶ δὴ καὶ ἀνοήτους ἦττον γίγνε-
 σθαι, διὰ τὸ μὴ ἐξεῖναι θεοπολεῖν παρὰ νόμον. ἔστω γὰρ
 νόμος ὃδε τοῖς ξύμπασιν κείμενος ἀπλῶς· ἰερὰ μὴδὲ εἰς ἐν
 ἰδίαις οἰκίαις ἐκτίσθω· θύειν δ' ὅταν ἐπὶ νοῦν ἴῃ τινί,
 πρὸς τὰ δημόσια ἔτω θύσων, καὶ τοῖς ἱερεῦσί τε καὶ ἱερεί-
 αῖς ἐγγχειρίζετω τὰ θύματα, οἷς ἀγνεία τούτων ἐπιμελής·
 συνενεξάσθω δὲ αὐτός τε καὶ ὃς ἂν ἐθέλῃ μετ' αὐτοῦ ξυν-
 E εὔχεσθαι. ταῦτα δὲ γιγνόμενα τῶν τοιῶνδε χάριν ἔστω.
 ἰερὰ καὶ θεοὺς οὐ ῥάδιον ἰδρύεσθαι, μεγάλης δὲ διανοίας
 τινὸς ὀρθῶς δρᾶν τὸ τοιοῦτον, ἔθος τε γυναιξί τε δὴ δια-
 φερόντως πάσαις καὶ τοῖς ἀσθενοῦσι πάντῃ καὶ κινδυνεύουσι
 καὶ ἀποροῦσιν, ὅπῃ τις ἂν ἀπορῇ, καὶ τοῦναντίον
 ὅταν εὐπορίας τινὸς λάβωνται, καθιεροῦν τε τὸ παρὸν
 910 αἰεὶ καὶ θυσίας εὔχεσθαι καὶ ἰδρύσεις ὑπισχνεῖσθαι θεοῖς
 καὶ δαίμοσι καὶ παισὶ θεῶν, ἐν τε φάσμασιν ἐργηγορότας
 διὰ φόβους καὶ ἐν ὀνείροις, ὥς δ' αὕτως ὅψεις πολλὰς
 ἀπομνημονεύοντας, ἐκάστοισι τε αὐτῶν ἅκῃ ποιουμένους
 βωμούς καὶ ἰερὰ πάσας μὲν οἰκίας, πάσας δὲ κώμας ἐν τε
 καθαροῖς ἱδρυομένους ἐμπιπλάναι καὶ ὅπῃ τις ἔτυχε τῶν
 τοιούτων. ὧν ἕνεκα χρὴ πάντων ποιεῖν κατὰ τὸν νῦν λε-

γόμενον νόμον· πρὸς τούτοις δὲ ἔνεκα τῶν ἀσεβούντων, ἵνα μὴ καὶ ταῦτα κλέπτοντες ταῖς πράξεσιν, ἱερὰ τε καὶ Β βωμοὺς ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἰδρυόμενοι, λάθρᾳ τοὺς θεοὺς ἔλεως οἰόμενοι ποιεῖν θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς, εἰς ἄπειρον τὴν ἀδικίαν ἀυξάνοντες αὐτοῖς τε ἐγκλήματα πρὸς θεῶν ποιῶνται καὶ τοῖς ἐπιτρέπουσιν, οὗσιν αὐτῶν βελτίοσι, καὶ πᾶσα οὕτως ἡ πόλις ἀπολαύῃ τῶν ἀσεβῶν τρόπον τινὰ δικαίως. τὸν μὲν δὴ νομοθέτην ὁ θεὸς οὐ μέμψεται· κεί- C σθω γὰρ νόμος οὗτος, μὴ κεκτῆσθαι θεῶν ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἱερὰ· τὸν δὲ φανέντα κεκτημένον ἔτερα καὶ ὀργιάζοντα πλὴν τὰ δημόσια, εἰ μὲν ἄδικον μηδὲν τῶν μεγάλων καὶ ἀνοσίων εἰργασμένος ἀνὴρ ἢ καὶ γυνὴ κεκτῆται τις, ὁ μὲν αἰσθανόμενος εἰσαγγελλέτω τοῖς νομοφύλαξιν, οἱ δὲ προς- ταττόντων εἰς τὰ δημόσια ἀποφέρειν ἱερὰ τὰ ἴδια, μὴ πεί- θοντες δὲ ζημιούντων, ἕως ἂν ἀπενεχθῇ· εἰ μὲν δέ τις ἀσε- E βήσας μὴ παιδίῳ ἀλλ' ἀνδρῶν ἀσέβημα ἀνοσίων γένηται φανερός, εἴτε ἐν ἰδίῳ ἰδρυσάμενος εἴτ' ἐν δημοσίοις θύ- σας ἱερὰ θεοῖς οἰστισιν οὖν, ὥς οὐ καθαρὸς ὢν θύων θα- νάτῳ ζημιούσθω. τὸ δὲ παίδειον ἢ μὴ κρίναντες οἱ νομο- φύλακες, εἰς τὸ δικαστήριον οὕτως εἰσαγαγόντες τὴν τῆς ἀσεβείας δίκην τούτοις ἐπιτελούντων.

ΙΑ.

Ι. ΑΘ. Τὰ δὴ μετὰ ταῦτ' εἰη ξυμβολαίων ἂν πρὸς 913 ἀλλήλους ἡμῖν δεόμενα προσηκούσης τάξεως. ἀπλοῦν δέ γ' ἐστὶ που τό γε τοιοῦτον· μήτε οὖν τις τῶν ἐμῶν χρη- μάτων ἄπτοιτο εἰς δύναμιν, μηδ' αὖ κινήσειε μηδὲ τὸ βρα- χύτατον ἐμὲ μηδαμῇ μηδαμῶς πείθων· κατὰ ταῦτά δὲ ταῦτα καὶ περὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐγὼ δρώην, νοῦν ἔχων ἐμ-

φρονα. θησαυρὸν δὴ λέγωμεν πρῶτον τῶν τοιούτων, ὃν
 τις αὐτῷ καὶ τοῖς αὐτοῦ κειμήλιον ἔθετο, μὴ τῶν ἐμῶν ὧν
 B πατέρων, μήθ' εὐρεῖν ποτὲ θεοῖς εὐξαίμην μήθ' εὐρῶν
 κινήσαιμι, μηδ' αὐτὸς τοῖς λεγομένοις μάντεσιν ἀνακοινώ-
 σαιμι τοῖς ἁμῶς γέ πως μοι ξυμβουλευέουσιν ἀνελεῖν τὴν
 γῆν παρακαταθήκην. οὐ γάρ ποτε τοσοῦτον εἰς χρημάτων
 ὠφεληθείην ἅν κτήσιν ἀνελών, ὅσον εἰς ὄγκον πρὸς ἀρε-
 τὴν ψυχῆς καὶ τὸ δίκαιον ἐπιδιδόλην ἅν μὴ ἀνελόμενος,
 κτῆμα ἀντὶ κτήματος ἄμεινον ἐν ἁμείνονι κτησάμενος, δι-
 κην ἐν τῇ ψυχῇ πλούτου προτιμήσας ἐν οὐσίᾳ κεκτῆσθαι
 πρότερον· ἐπὶ πολλοῖς γὰρ δὴ λεγόμενον εὐτὸ μὴ κινεῖν
 τὰ ἀκίνητα καὶ περὶ τούτου λέγοιτ' ἅν ὥς ἐνὸς ἐκείνων ὄν-
 C τος. πείθεσθαι δὲ χρὴ καὶ τοῖς περὶ ταῦτα λεγομένοις
 μύθοις, ὥς εἰς παίδων γενεὰν οὐ ξύμφορα τὰ τοιαῦτα·
 ὅς δ' ἅν παίδων τε ἀκηδῆς γένηται καὶ τοῦ θέντος τὸν νό-
 μον ἀμελήσας, ἃ μῆτε αὐτὸς κατέθετο μῆτε αὐτὸς πατέρων
 τις πατήρ, μὴ πείσας τὸν θέμενον ἀνέληται, κάλλιστον νό-
 μων διαφθεῖρων καὶ ἀπλούστατον, καὶ οὐδαμῇ ἀγεννοῦς
 ἀνδρὸς νομοθέτημα, ὅς εἶπεν, ἃ μὴ κατέθετο, μὴ ἀνέλη,
 D τούτοις τοῖν δυοῖν νομοθέταιν καταφρονήσαντα καὶ ἀνε-
 λόμενον οὐ τι σμικρόν, ὃ μὴ κατέθετο αὐτός, πλῆθος δ'
 ἔστιν ὅτε θησαυροῦ παμμέγεθες, τί χρὴ πάσχειν; ὑπὸ μὲν
 δὴ θεῶν, ὃ θεὸς οἶδεν· ὃ δὲ κατιδὼν πρῶτος ἀγγελλέτω,
 ἔὰν μὲν ἐν ἄστει γίγνηται τὸ τοιοῦτον, τοῖς ἀστυνόμοις,
 ἔὰν δὲ τῆς πόλεως ἐν ἀγορᾷ που, τοῖσιν ἀγορανόμοις, ἔὰν
 914 δὲ τῆς ἄλλης χώρας, ἀγορονόμοις τε καὶ τοῖς τούτων ἄρ-
 χουσιν δηλωσάτω. δηλωθέντων δὲ ἡ πόλις εἰς Δελφούς
 πεμπέτω· ὅτι δ' ἅν ὁ θεὸς ἀναιρῇ περὶ τε τῶν χρημάτων
 καὶ τοῦ κινήσαντος, τοῦτο ἡ πόλις ὑπηρετοῦσα ταῖς μαν-
 τείαις δράτω τοῦ θεοῦ. καὶ ἔὰν μὲν ἐλεύθερος ὁ μηνύσας
 ᾗ, δόξαν ἀρετῆς κεκτῆσθω, μὴ μηνύσας δὲ κακίας· δοῦλος
 δ' ἔὰν ᾗ, μηνύσας μὲν ἐλεύθερος ὑπὸ τῆς πόλεως ὀρθῶς

γίγνεται ἂν ἀποδιδούσης τῷ δεσπότῃ τὴν τιμὴν, μὴ μὴ-
 νῶν δὲ θανάτῳ ζημιούσθω. τούτῳ δ' ἐπόμενον ἐξῆς ἂν B
 γίγναιτο τὸ περὶ σμικρὰ καὶ μεγάλα ταῦτον τοῦτο νόμιμον
 ξυνακολουθεῖν. ἂν τις τῶν αὐτοῦ τι καταλίπη που ἐκὼν
 εἴτ' ἄκων, ὁ προστγγάνων ἐάτω κείσθαι, νομίζων φυλάτ-
 τειν ἐνοδίαν δαίμονα τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τοῦ νόμου τῇ θεῷ
 καθιερωμένα· ἂν δὲ παρὰ ταῦτά τις ἀπειθῶν ἀναιρούμε-
 νος οἰκαδε φέρῃ, ἂν μὲν σμικρᾶς τιμῆς ἄξιον ὦν δοῦλος,
 ὑπὸ τοῦ προστγγάνοντος μὴ ἔλαττον τριακονταέτους
 πολλὰς πληγὰς μαστιγούσθω· ἐὰν δὲ τις ἐλεύθερος, πρὸς C
 τῷ ἀνελεύθερος εἶναι δοκεῖν καὶ ἀκοινῶνητος νόμων δε-
 καπλάσιον τῆς τιμῆς τοῦ κινηθέντος ἀποτινέτω τῷ κατα-
 λιπόντι. ἐὰν δὲ τις ἐπαιτιᾶται τῶν αὐτοῦ χρημάτων ἔχειν
 τινα πλεον ἢ καὶ σμικρότερον, ὁ δὲ ὁμολογῇ μὲν ἔχειν, μὴ
 τὸ ἐκείνου δέ, ἂν μὲν ἀπογεγραμμένον ἢ παρὰ τοῖς ἄρ-
 χουσι τὸ κτῆμα κατὰ νόμον, τὸν ἔχοντα καλείσθω πρὸς
 τὴν ἀρχήν, ὁ δὲ καθιστάτω· γενομένου δὲ ἐμφανοῦς, ἐὰν
 ἐν τοῖς γράμμασιν ἀπογεγραμμένον φαίνεται ποτέρου τῶν D
 ἀμφισβητούντων, ἔχων οὗτος ἀπίτω· ἐὰν δὲ τινος ἄλλου
 τῶν μὴ παρόντων, ὁπότερος ἂν παρὰ σῃ τὸν ἐγγυητὴν
 ἀξιόχρεον ὑπὲρ τοῦ ἀπόντος, ὡς παραδώσων ἐκείνῳ,
 κατὰ τὴν ἐκείνου ἀφαιρέσιν ἀφαιρείσθω. ἐὰν δὲ παρὰ
 τοῖς ἄρχουσι τὸ ἀμφισβητούμενον μὴ ἀπογεγραμμένον ἢ,
 κείσθω μὲν μέχρι δίκης παρὰ τρισὶ τῶν ἀρχόντων τοῖς
 πρεσβυτάτοις· ἐὰν δὲ τὸ μεσεγγυωθὲν θρόμμα ἢ, τὸν νι-
 κηθέντα περὶ αὐτοῦ δίκη τὴν τροφὴν ἐκτίνειν τοῖς ἄρ-
 χουσι· τὴν δὲ κρίσιν διαδικάζειν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν τοὺς E
 ἄρχοντας.

II. Ἀγέτω τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον ὁ βουλόμενος, ἐὰν ἐμ-
 φρων ἢ, χρησόμενος ὅτι ἂν ἐθέλῃ τῶν ὁπόσα ὅσια· ἀγέτω
 δὲ καὶ ὑπὲρ ἄλλου τῶν οἰκείων ἢ φίλων τὸν ἀφεστῶτα ἐπὶ
 σωτηρίᾳ· ἐὰν δὲ τις ἀφαιρῇται τινα εἰς ἐλευθερίαν ὡς

δοῦλον ἀγόμενον, μεθιέτω μὲν ὁ ἄγων, ὁ δὲ ἀφαιρούμε-
 νος ἐγγυητὰς τρεῖς ἀξιόχρεως καταστήσας οὕτως ἀφαι-
 ρείσθω κατὰ ταῦτα, ἄλλως δὲ μή, ἐὰν δὲ παρὰ ταῦτά τις
 915 ἀφαιρῇται, τῶν βιαιῶν ἐνοχος ἔστω καὶ ἄλους τὴν διπλα-
 σίαν τοῦ ἐπιγραφέντος βλάβους τῷ ἀφαιρεθέντι τινέτω.
 ἀγέτω δὲ καὶ τὸν ἀπελευθερον, ἐὰν τις μὴ θεραπεύῃ τοὺς
 ἀπελευθερώσαντας ἢ μὴ ἱκανῶς· θεραπεία δὲ φοιτᾶν τρεῖς
 τοῦ μηνὸς τὸν ἀπελευθερωθέντα πρὸς τὴν τοῦ ἀπελευθε-
 ρώσαντος ἐστίαν, ἐπαγγελλλόμενον ὅτι χρηὸν δρᾶν τῶν δι-
 καίων καὶ ἅμα δυνατῶν, καὶ περὶ γάμου ποιεῖν ὅ τί περ
 ἂν ξυνδοκῇ τῷ γενομένῳ δεσπότῃ, πλουτεῖν δὲ τοῦ ἀπε-
 B λευθερώσαντος μὴ ἐξεῖναι μᾶλλον· τὸ δὲ πλεον γιγνέσθω
 τοῦ δεσπότου. μὴ πλείω δὲ εἰκοσιν ἐτῶν μένειν τὸν ἀφε-
 θέντα, ἀλλὰ καθάπερ καὶ τοὺς ἄλλους ξένους ἀπιέναι λα-
 βόντα τὴν αὐτοῦ πᾶσαν οὐσίαν, ἐὰν μὴ πείσῃ τοὺς τε ἄρ-
 χοντας καὶ τὸν ἀπελευθερώσαντα· ἐὰν δὲ τῷ ἀπελευθε-
 ρωθέντι ἢ καὶ τῶν ἄλλων τῷ ξένων οὐσία πλείων γίγνη-
 ται τοῦ τρίτου μεγέθει τιμήματος, ἢ ἂν τοῦτο ἡμέρα γέ-
 νηται, τριάκοντα ἡμερῶν ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας λαβὼν
 C ἀπίτω τὰ ἑαυτοῦ, καὶ μηδεμίαν τῆς μονῆς παραίτησις ἔτι
 τούτῳ παρ' ἀρχόντων γιγνέσθω, ἐὰν δέ τις ἀπειθῶν τού-
 τοις εἰσαχθεὶς εἰς δικαστήριον ὄφλῃ, θανάτῳ τε ζημιού-
 σθω καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ γιγνέσθω δημόσια. δίκαι δ'
 ἔστωσαν τούτων ἐν ταῖς φυλετικαῖσι δίκαις, ἐὰν μὴ πρό-
 τερον ἐν γείτοσιν ἢ ἐν αἰρετοῖσι δικασταῖς ἀπαλλάττονται
 πρὸς ἀλλήλους τῶν ἐγκλημάτων. ἐὰν δὲ ὥς αὐτοῦ ἐφά-
 πτηται ζῶον καὶ ὅτουοῦν ἢ τινος ἐτέρου τῶν αὐτοῦ χρη-
 D μάτων, ἀναγέτω μὲν ὁ ἔχων εἰς πρατήρα ἢ τὸν δόντα
 ἀξιόχρεόν τε καὶ ἐνδικον ἢ τινι τρόπῳ παραδόντα ἄλλῳ
 κυρίως, εἰς μὲν πολίτην ἢ καὶ μέτοικον τῶν ἐν τῇ πόλει
 ἡμερῶν τριάκοντα, εἰς δὲ ξενικὴν παράδοσιν πέντε μηνῶν,
 ἢς μέσος ὁ μὴν ἐν ᾧ τρέπεται θειρινὸς ἥλιος εἰς τὰ χειμέ-

ρινά. ὅσα δὲ διὰ τινος ὠνῆς ἢ καὶ πράσεως ἀλλάττεται
 τις ἕτερος ἄλλω, διδόντα ἐν χώρᾳ τῇ τεταγμένη ἐκάστοις
 κατ' ἀγορὰν καὶ δεχόμενον ἐν τῷ παραχορῆμα τιμὴν οὕτως
 ἀλλάττεσθαι, ἄλλοθι δὲ μηδαμοῦ, μηδ' ἐπὶ ἀναβολῇ προ-
 σιν μηδὲ ὦνῃν ποιεῖσθαι μηδενός· ἐὰν δὲ ἄλλως ἢ ἐν
 ἄλλοις τόποις ὅτιοῦν ἀνθ' ὅτουοῦν διαμείβηται ἕτερος E
 ἄλλω, πιστεύων πρὸς ὃν ἂν ἀλλάττεται ποιεῖτω ταῦτα,
 ὥς οὐκ οὐσῶν δικῶν κατὰ νόμον περὶ τῶν μὴ πραθέντων
 κατὰ τὰ νῦν λεγόμενα. ἐράνων δὲ πέρι, τὸν βουλόμενον
 ἐρανίζειν φίλον παρὰ φίλοις· ἐὰν δέ τις διαφορὰ γίννηται
 περὶ τῆς ἐρανίσεως, οὕτω πράττειν ὥς δικῶν μηδενὶ περὶ
 τούτων μηδαμῶς ἐσομένων. ὅς δ' ἂν ἀποδόμενος τιμὴν
 του λάβῃ μὴ ἐλάττω δραχμῶν πεντήκοντα, παραμενέτω
 κατὰ πόλιν ἐξ ἀνάγκης δέκα ἡμέρας, ὁ δὲ πριάμενος ἴστω 916
 τὴν οἰκίαν τὴν τοῦ ἀποδομένου, τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἐγ-
 κλημάτων εἰωθότων γίγνεσθαι χάριν καὶ τῶν ἀναγωγῶν
 τῶν κατὰ νόμους εἵνεκα· ἢ δὲ κατὰ νόμους ἀναγωγῇ καὶ
 μὴ τῇδε ἔστω. ἐάν τις ἀνδράποδον ἀποδῶται κάμνον φθόγῃ
 ἢ λιθῶν ἢ στραγγουριῶν ἢ τῇ καλουμένῃ λερᾷ νόσῳ ἢ καὶ
 ἑτέρῳ τινὶ ἀδήλῳ τοῖς πολλοῖς νοσήματι μακρῷ καὶ δυσ-
 ιάτῳ κατὰ τὸ σῶμα ἢ κατὰ τὴν διάνοιαν, ἐὰν μὲν ἱατρῷ
 τις ἢ γυμναστῇ, μὴ ἀναγωγῆς ἔστω τούτῳ πρὸς τὸν τοιοῦ-
 του τυγχάνειν, μηδ' ἐὰν τάληθές τις προειπὼν ἀποδῶται B
 τῷ· ἐὰν δέ τις ἰδιώτῃ τι τῶν τοιούτων ἀποδῶται δημιουρ-
 γός, ὁ πριάμενος ἐντὸς ἐκμήνου ἀναγέτω, πλὴν τῆς λερᾶς·
 ταύτης δ' ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τὴν ἀναγωγὴν ἐξέστω ποιεῖσθαι
 τῆς νόσου. διαδικαζέσθω δὲ ἐν τισι τῶν ἱατρῶν, οὓς ἂν
 κοινῇ προβαλόμενοι ἔλωνται· τὸν δὲ ὄφλοντα τὴν δίκην
 διπλάσιον ἀποτίνειν τῆς τιμῆς, ἧς ἂν ἀποδῶται. ἐὰν δὲ
 ἰδιώτῃ τις ἰδιώτης, ἀναγωγὴν μὲν εἶναι, καθάπερ καὶ τοῖς C
 πρόσθεν ἐρρήθη, καὶ τὴν διαδικασίαν, ὁ δὲ ὄφλων τὴν τι-
 μην ἀπλήν ἀποτινέτω. ἐὰν δὲ ἀνδροφόνον ἀποδῶται τις

τινι εἰδóτι μὲν εἰδῶς, μὴ τυγχανέτω ἀναγωγῆς τοῦ τοιού-
του τῆς πράσεως, μὴ δὲ εἰδóτι τὴν μὲν ἀναγωγὴν εἶναι
τότε, ὅταν τις αἰσθῇται τῶν πριαμένων, ἐν πέντε δὲ τῶν
νομοφυλάκων τοῖς νεωτάτοις εἶναι τὴν κρίσιν, εἰδῶς δὲ ἂν
κριθῇ, τὰς τε οἰκίας τοῦ πριαμένου καθηράτω κατὰ τὸν
τῶν ἐξηγητῶν νόμον, τῆς τιμῆς τε ἀποδóτω τῷ πριαμένῳ
D τριπλάσιον.

III. Ὁ δὲ ἀλλαττόμενος ἢ νόμισμα ἀντὶ νομίσματος
ἢ καὶ τῶν ἄλλων ζώων ότιοῦν ἢ καὶ μὴ ζώων ἀκίβδηλον
πᾶν διδóτω καὶ δεχέσθω τῷ νόμῳ ξυνεπόμενος· προοί-
μιον δέ, καθάπερ ἄλλων νόμων, δεξώμεθα καὶ περὶ ὅλης
ταύτης τῆς κάκης. κιβδηλείαν δὲ χρὴ πάντα ἄνδρα δια-
νοηθῆναι καὶ ψευδός καὶ ἀπάτην ὡς ἐν τι γένος ὄν, τοῦτο
ὡ τὴν φήμην ἐπιφέρειν εἰώθασιν οἱ πολλοὶ κακῶς λέγον-
τες, ὡς ἐν καιρῷ γιγνόμενον ἐκάστοτε τὸ τοιοῦτον πολλὰ-
E κισ ἂν ὀρθῶς ἔχοι, τὸν καιρὸν δὲ καὶ ὅπου καὶ ὁπότε ἀτά-
κτως καὶ ἀορίστως ἔωντες τῇ λέξει ταύτῃ πολλὰ ζημιοῦν-
ταί τε καὶ ζημιοῦσιν ἑτέρους. νομοθέτῃ δὲ οὐκ ἐργῶρεῖ
τοῦτο ἀόριστον ἔαν, ἀλλ' ἢ μείζους ἢ ἐλάττους ὄρους αἰεὶ
δεῖ διασφαλεῖν, καὶ δὴ καὶ νῦν ὠρίσθω. ψευδός μηδὲις μη-
δὲν μηδ' ἀπάτην μηδέ τι κίβδηλον, γένος ἐπικαλούμενος
θεῶν, μήτε λόγῳ μήτε ἔργῳ πράξειεν, ὃ μὴ θεομισέστα-
917 τος ἔσεσθαι μέλλων· οὗτος δ' ἐστὶν ὃς ἂν ὄρκους ὁμνὺς
ψευδεῖς μηδὲν φροντίξῃ θεῶν, δεύτερος δὲ ὅς ἂν ἐναντίον
τῶν κρείττωνων αὐτοῦ ψεύδῃται. κρείττους δὲ οἱ ἀμεί-
νους τῶν χειρόνων πρεσβῦται τε ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν τῶν
νέων, διὸ καὶ γονεῖς κρείττους ἐκγόνων καὶ ἄνδρες δὴ γυ-
ναικῶν καὶ παίδων ἄρχοντές τε ἀρχομένων· οὓς αἰδεῖ-
σθαι πᾶσι πάντας πρέπον ἂν εἴη ἐν ἄλλῃ τε ἀρχῇ πάσῃ
καὶ ἐν ταῖς πολιτικαῖς δὴ μάλιστα ἀρχαῖς, ὅθεν ὁ νῦν παρ-
B ὢν ἡμῖν λόγος ἐλήλυθε· πᾶς γὰρ τῶν κατ' ἀγορὰν ὁ κι-
βδηλεύων τι ψεύδεται καὶ ἀπατᾷ καὶ τοὺς θεοὺς παρα-

καλῶν ἐπόμνυσιν ἐν τοῖς τῶν ἀγορανόμων νόμοις τε καὶ φυλακτηρίοις, οὕτε ἀνθρώπους αἰδούμενος οὕτε θεοὺς σεβόμενος. πάντως μὲν δὴ καλὸν ἐπιτήδευμα θεῶν ὀνόματα μὴ χραίνειν ῥαδίως, ἔχοντα ὡς ἔχουσιν ἡμῶν ἐκάστοτε τὰ πολλὰ οἱ πλείστοι καθαρότητος τε καὶ ἀγνείας τὰ περὶ τοὺς θεοὺς· εἰ δ' οὖν μὴ πείθοιτο, ὅδε νόμος· ὁ πωλῶν ὅτιοῦν ἐν ἀγορᾷ μηδέποτε δύο εἴπη τιμὰς ὧν ἂν πωλῇ, ἀπλὴν δὲ εἰπῶν, ἂν μὴ τυγχάνῃ ταύτης, ἀποφέρων ὁρθῶς ἂν ἀποφέρῃ πάλιν καὶ ταύτης τῆς ἡμέρας μὴ τιμήσῃ πλέονος μηδὲ ἐλάττονος· ἔπαινος δὲ ὄρκος τε περὶ παντὸς τοῦ πωλουμένου ἀπέστω. ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ τοῖς, ὁ παρατυγχάνων τῶν ἀστῶν, μὴ ἔλαττον ἢ τριάκοντα γεγωνῶς ἔτη, κολάζων μὲν τὸν ὀμνύντα ἀνατὶ τυπτέτω τις, ἀφροντιστῶν δὲ καὶ ἀπειθῶν ἔνοχος ἔστω φόρῳ προδοσίας τῶν νόμων· τὸν δὲ δὴ κίβδηλόν τι πωλοῦντα καὶ μὴ δυνάμενον τοῖς νῦν πείθεσθαι λόγοις ὁ προστυγχάνων τῶν γιγνωσκόντων, δυνατὸς ὧν ἐξελέγχειν, ἐναντίον ἐλέγξας τῶν ἀρχόντων, ὁ μὲν δοῦλος φερέσθω τὸ κιβδηλευθὲν καὶ ὁ μέτοικος, ὁ δὲ πολίτης μὴ ἐλέγχων μὲν ὡς ἀποστερῶν τοὺς θεοὺς κακὸς ἀγορευέσθω, ἐλέγξας δὲ ἀναθέτω τοῖς τὴν ἀγορὰν ἔχουσι θεοῖς. ὁ δὲ δὴ φανερός γενομένος τι πωλῶν τοιοῦτον, πρὸς τῷ στερηθῆναι τοῦ κιβδηλευθέντος, ὁπόσης ἂν τιμῆς ἀξιώσῃ τὸ πωλούμενον, κατὰ δραχμὴν ἐκάστην τῇ μάστιγι τυπτέσθω πληγὰς ὑπὸ κήρυκος ἐν τῇ ἀγορᾷ, κηρύξαντος ὧν ἔνεκα μέλλει τύπτεσθαι. τὰ δὲ κιβδηλεύματά τε καὶ κακουργίας τῶν πωλούντων οἷ τε ἀγορανόμοι καὶ οἱ νομοφύλακες, πυθόμενοι τῶν ἐμπεύων περὶ ἕκαστα, ἀναγραφάντων ἃ τε χρὴ ποιεῖν τὸν πωλοῦντα καὶ ἃ μὴ, καὶ πρόσθε τοῦ ἀγορανομίου θέντων ἐν στήλῃ γράψαντες νόμους εἶναι τοῖς περὶ τὴν τῆς ἀγορᾶς χρεῖαν μηνυτὰς σαφεῖς. τὰ δὲ περὶ τῶν ἀστῶν νόμων ἐν τοῖς πρόσθεν ἱκανῶς εἰρηται· ἐὰν δέ τι προς-

δεῖν δοκῇ, νομοφύλαξιν ἐπανακοινώσαντες καὶ γράψαν-
τες τὸ δοκοῦν ἐλλίπειν εἰς ἀστυνόμιον θέντων ἐν στήλῃ
τὰ τε πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα τεθέντα αὐτοῖσι τῆς ἀρχῆς
νόμιμα.

IV. Κιβδήλοις δ' ἐπιτηδεύμασιν ἔπεται κατὰ πόδα
καπηλείας ἐπιτηδεύματα· ταύτης δὲ πέρι ξυμπάσης συμ-
βουλὴν πρῶτον δόντες καὶ λόγον ἐπ' αὐτῇ νόμον ὕστερον
B ἐπιθώμεθα. καπηλεία γὰρ κατὰ πόλιν πᾶσα γέγονεν οὐ
βλάβης ἔνεκα τό γε κατὰ φύσιν, πᾶν δὲ τοῦναντίον· πῶς
γὰρ οὐκ εὐεργέτης πᾶς, ὅς ἂν οὐσίαν χρημάτων ὠντινων-
οῦν ἀσύμμετρον οὔσαν καὶ ἀνώμαλον ὁμαλήν τε καὶ
σύμμετρον ἀπεργάζηται; τοῦτο ἡμῖν χρὴ φάναι καὶ τὴν
τοῦ νομίσματος ἀπεργάζεσθαι δύναμιν, καὶ τὸν ἔμπορον
ἐπὶ τούτῳ τετάχθαι δεῖ λέγειν, καὶ μισθωτὸς καὶ παν-
δοκεὺς καὶ ἄλλα, τὰ μὲν εὐσχημονέστερα, τὰ δὲ ἀσχημο-
C νέστερα γιγνόμενα, τοῦτό γε πάντα δύναται, πᾶσιν ἐπι-
κουρίαν ταῖς χρεαῖαις ἔξυπορεῖν καὶ ὁμαλότητα ταῖς οὐ-
σίαις. τί ποτε δὴ τὸ μὴ καλὸν αὐτὸ μηδ' εὐσχημον δο-
κεῖν εἶναι, καὶ τί τὸ διαβεβληκὸς τυγχάνει, ἰδωμεν, ἴν' εἰ
μὴ καὶ τὸ ὅλον, ἀλλ' οὖν μέρη γε ἐξιασώμεθα νόμῳ.
πρᾶγμ' ἔσθ', ὥς ἔοικεν, οὐ φαῦλον, οὐδὲ σμικρὰς δεόμε-
νον ἀρετῆς.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. ὦ φίλε Κλεινία, σμικρὸν γένος ἀνθρώπων καὶ
φύσει ὀλίγον καὶ ἄκρα τροφῇ τετραμμένον, ὅταν εἰς
D χρεῖας τε καὶ ἐπιθυμίας τινῶν ἐμπίπτῃ, καρτερεῖν πρὸς
τὸ μέτριον δυνατόν ἐστι, καὶ ὅταν ἐξῇ χρήματα λαβεῖν
πολλά, νῆφει καὶ πρότερον αἰρεῖται τοῦ πολλοῦ τὸ τοῦ
μέτρου ἐχόμενον· τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων πλήθη πᾶν τοῦ-
ναντίον ἔχει τούτοις, δεόμενά τε ἀμέτρως δεῖται καὶ ἐξὸν
κερδαίνειν τὰ μέτρια ἀπλήστως αἰρεῖται κερδαίνειν, διὸ
πάντα τὰ περὶ τὴν καπηλείαν καὶ ἔμπορίαν καὶ πανδο-

κείαν γένη διαβέβληται τε καὶ ἐν αἰσχροῖς γέγονεν ὄνειδε-
 σιν. ἐπεὶ εἴ τις, ὃ μὴ ποτε γένοιτο οὐδ' ἔσται, προσαναγ-
 κάσειε — γελοῖον μὲν εἶπεῖν, ὅμως δὲ εἰρήσεται — παν- E
 δοκεῦσαι τοὺς πανταχῇ ἀρίστους ἄνδρας ἐπὶ τινα χρόνον
 ἢ καπηλεῖν ἢ τι τῶν τοιούτων πράττειν, ἢ καὶ γυναικας
 ἐκ τινος ἀνάγκης εἰμαρμένης τοῦ τοιούτου μετασχεῖν τρό-
 που, γνοίημεν ἂν, ὥς φίλον καὶ ἀγαπητόν ἐστιν ἕκαστον
 τούτων, καὶ εἰ κατὰ λόγον ἀδιάφθορον γίγνοιτο, ἐν μη-
 τρὸς ἂν καὶ τροφοῦ σχήματι τιμῶτο τὰ τοιαῦτα πάντα·
 νῦν δὲ ὁπόταν εἰς ἐρήμους τις καπηλείας ἔνεκα τόπους 919
 καὶ πανταχόσε μήκη ἔχοντας ὁδῶν ἰδρυσάμενος οἰκήσεις,
 ἐν ἀπορίᾳ γιγνομένους καταλύσειν ἀγαπηταῖς δεχόμενος,
 ἢ ὑπὸ χειμῶνων ἀγρίων βία ἐλαυνομένους, εὐδαιμένην γα-
 λήνην παρασχών ἢ πνίγεσιν ἀναψυχὴν, τὰ μετὰ ταῦτα
 νῦν ὥς ἐταίρους δεξάμενος φιλικὰ παρὰ σῃ ξένια ἐπόμενα
 ταῖς ὑποδοχαῖς, ὥς δ' ἐχθροὺς αἰχμαλώτους κεχειρωμέ-
 νους ἀπολυτρώσῃ τῶν μισρωτάτων καὶ ἀδίκων καὶ ἀκα-
 θάρτων λύτρων, ταῦτά ἐστι καὶ τὰ τοιαῦτα ἐν ξύμπασι B
 τοῖς τοιούτοις αἰσχροῦς ἀμαρτανόμενα τὰς διαβολὰς τῇ τῆς
 ἀπορίας ἐπικουρήσει παρεσκευακότα. τούτων οὖν χρὴ
 φάρμακον αἰεὶ τέμνειν τὸν νομοθέτην. ὀρθὸν μὲν δὴ πάλαι
 τε εἰρημένον ὥς πρὸς δύο μάχεσθαι καὶ ἐναντία χαλε-
 πόν, καθάπερ ἐν ταῖς νόσοις πολλοῖς τε ἄλλοισι· καὶ δὴ
 καὶ νῦν ἢ τούτων καὶ περὶ ταῦτα ἐστὶ πρὸς δύο μάχη, πε-
 νίαν καὶ πλοῦτον, τὸν μὲν ψυχὴν διεφθαρκότα τρυφῇ
 τῶν ἀνθρώπων, τὴν δὲ λύπαις προτετραμμένην εἰς ἀναι- C
 σχυντίαν αὐτήν· τίς οὖν δὴ τῆς νόσου ταύτης ἀρωγὴ γί-
 γνοιτ' ἂν ἐν νοῦν ἐχούσῃ πόλει; πρῶτον μὲν ὅτι σμικρο-
 τάτῳ χρῆσθαι κατὰ δύναμιν τῷ τῶν καπῆλων γένει,
 ἔπειτα τούτοις τῶν ἀνθρώπων προστάττειν, ὧν διαφθει-
 ρομένων οὐκ ἂν γίγνοιτο μεγάλη λύπη τῇ πόλει, τρίτον δὲ
 αὐτοῖς τοῖς μετασχοῦσι τούτων τῶν ἐπιτηδευμάτων εὐρεῖν

D μὴχανήν, ὅπως ἦδη μὴ ἀνέδην ἀναισχυντίας τε καὶ ἀνε-
 λευθέρου ψυχῆς μέτοχα συμβήσεται γίγνεσθαι ῥαδίως.
 μετὰ δὲ τὰ νῦν εἰρημένα περὶ ταῦτα νόμος ἀγαθῇ τύχῃ
 τοιόσδε ἡμῖν γιγνέσθω· Μαγνήτων, οὓς ὁ θεὸς ἀνορθῶν
 πάλιν κατοικίξει, γεωμοροὶ ὅσοι τῶν τετραράκοντα καὶ
 πεντακισχιλίων ἐστίων εἰσί, μήτε κάπηλος ἐκὼν μηδ' ἄκων
 μηδεὶς γιγνέσθω μήτ' ἔμπορος μήτε διακονίαν μηδ' ἦν-
 τινα κεκτημένος ἰδιώταις τοῖς μὴ ἐξ ἴσου ἑαυτῷ, πλήν
 E πατρὶ καὶ μητρὶ καὶ τοῖς ἔτι τούτων εἰς τὸ ἄνω γένεσι καὶ
 πᾶσι τοῖς αὐτοῦ πρεσβυτέροις, ὅσοι ἐλευθέροι ἐλευθέρως.
 τὸ δ' ἐλευθερικὸν καὶ ἀνελεύθερον ἀκριβῶς μὲν οὐ ῥα-
 διον νομοθετεῖν, κρινέσθω γε μὴν ὑπὸ τῶν τὰ ἀριστεία
 εἰληφότων τῷ ἐκείνων μίσει τε καὶ ἀσπασμῷ. ὅς δ' ἂν κα-
 πηλείας τῆς ἀνελευθέρου τέχνην τινὶ μετάσχη, γραφέσθω
 μὲν αὐτὸν γένους αἰσχύνης ὁ βουλούμενος πρὸς τοὺς ἀρετῇ
 πρῶτους κεκριμένους, ἐὰν δὲ δόξῃ ἀναξίῳ ἐπιτηδεύματι
 καταρρυπαίνειν τὴν αὐτοῦ πατρίαν ἐστίαν, δεθεὶς ἐνιαυ-
 920 τὸν ἀποσχέσθω τοῦ τοιούτου, καὶ ἐὰν αὐτίς, ἔτη δύο, καὶ
 ἐφ' ἐκάστης ἀλώσεως τοὺς δεσμοὺς μὴ πανέσθω διπλα-
 σιάζων τὸν ἔμπροσθεν χρόνον. δεύτερος μὲν νόμος· μέτ-
 οικον εἶναι χρεῶν ἢ ξένον, ὅς ἂν μέλλῃ καπηλεύσειν· τὸ
 δὲ τρίτον καὶ τρίτος, ὅπως ὡς ἄριστος ἢ καὶ κακὸς ὡς ἦκι-
 στα ὁ τοιοῦτος ἡμῖν ἢ ξύννοικος ἐν τῇ πόλει, τοὺς νομοφύ-
 λακας χρῆ νοῆσαι φύλακας εἶναι μὴ μόνον ἐκείνων, οὓς
 φυλάττειν ῥαδίον μὴ παρὰ νόμους καὶ κακοὺς γίγνεσθαι,
 B ὅσοι γενέσει καὶ τροφαῖς εὖ πεπαιδευνται, τοὺς δὲ μὴ τοι-
 ούτους ἐπιτηδεύματά τε ἐπιτηδεύοντας, ἃ ῥοπήν ἔχει τινα
 ἰσχυρὰν πρὸς τὸ προτρέπειν κακοὺς γίγνεσθαι, φυλα-
 κτέον μᾶλλον. ταύτῃ δὲ τὰ περὶ τὴν καπηλείαν πολλήν
 οὖσαν καὶ πολλὰ ἐπιτηδεύματα τοιαῦτα κεκτημένην, ὅσα-
 περ ἂν αὐτῶν λειφθῇ δόξαντα ἐκ πολλῆς ἀνάγκης ἐν τῇ
 πόλει δεῖν εἶναι, συνελθεῖν αὐτὸν χρεῶν περὶ ταῦτα τοὺς νο-

μοφύλακας μετὰ τῶν ἐμπείρων ἐκάστης καπηλείας, καθάπερ ἐμπροσθεν ἐπετάξαμεν τῆς κιβδηλείας πέρι, ξυγγε- C
νοῦς τούτῳ πράγματος, συνελθόντας δὲ ἰδεῖν λῆμμά τε
καὶ ἀνάλωμα τί ποτε τῷ καπήλῳ κέρδος ποιεῖ τὸ μέτριον,
γράφαντας δὲ θεῖναι τὸ γινόμενον ἀνάλωμα καὶ λῆμμα καὶ
φυλάττειν, τὰ μὲν ἀγορανόμους, τὰ δὲ ἀστυνόμους, τὰ δὲ
ἀγρονόμους· καὶ σχεδὸν οὕτως ἂν καπηλεία τὰ μὲν ὠφε-
λοι ἐκάστους, σμικρότατα δὲ ἂν βλάβη τοὺς ἐν ταῖς πό-
λεσι χρωμένους.

V. Ὅσα τις ἂν ὁμολογῶν ξυνθέσθαι μὴ ποιῇ κατὰ D
τὰς ὁμολογίας, πλὴν ὧν ἂν νόμοι ἀπείργωσιν ἢ ψήφισμα
ἢ τινος ὑπὸ ἀδίκου βιασθεῖς ἀνάγκης ὁμολογήσῃ, καὶ ἔαν
ὑπὸ τύχης ἀπροσδοκήτου τις ἄκων κωλυθῇ, δίκας εἶναι
τῶν ἄλλων ἀτελοῦς ὁμολογίας ἐν ταῖς φυλετικαῖσι δίκαις,
ἔαν ἐν διαιτηταῖς ἢ γείτοσιν ἐμπροσθεν μὴ δύνωνται διαλ-
λάττεσθαι. Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς ἱερὸν τὸ τῶν δημιουργ-
γῶν γένος, οἳ τὸν βίον ἡμῖν ξυγκατεσκευάκασι τέχναις,
Ἄρεως δ' αὖ καὶ Ἀθηνᾶς οἱ τὰ τῶν δημιουργῶν σώζοντες E
τέχναισιν ἐτέραις ἀμυντηρίοις ἔργα· δικαίως δὲ καὶ τὸ
τούτων γένος ἱερὸν ἐστὶ τούτων τῶν θεῶν. οὗτοι δὴ πάν-
τες χώραν καὶ δῆμον θεραπεύοντες διατελοῦσιν, οἳ μὲν
ἄρχοντες τῶν κατὰ πόλεμον ἀγώνων, οἳ δὲ ὀργάνων τε
καὶ ἔργων ἀποτελοῦντες γένεσιν ἐμμισθον· οἷς δὴ περὶ τὰ
τοιαῦτα οὐ πρόπον ἂν εἶη ψεύδεσθαι, θεοὺς προγόνους
αὐτῶν αἰδομένους. ἂν δὴ τις δημιουργῶν εἰς χρόνον εἰ- 921
ρημένον ἔργον μὴ ἀποτελέσῃ διὰ κάκην, μηδὲν τὸν βιο-
δότην θεὸν ἐπαιδεσθεῖς, ἡγούμενος ὥς οἰκείου συγγνώ-
μονα εἶναι θεόν, οὐδὲν τῷ νῶ βλέπων, πρῶτον μὲν δίκην
τῷ θεῷ ὑφ' ἑξέει, δεύτερον δὲ ἐπόμενος αὐτῷ νόμος κείσθω·
τὴν τιμὴν τῶν ἔργων ὀφειλέτω ὧν ἂν τὸν ἐκδόντα ψεύση-
ται καὶ πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐν τῷ ῥηθέντι χρόνῳ προῖκα ἐξερ-
γαζέσθω. καὶ ἀναιρουμένῳ δ' ἔργον ξυμβουλευτῆς νόμος,

- B ἄπερ τῷ πωλοῦντι ξυνεβούλευε μὴ πλέονος τιμᾶν δια-
πειρώμενον ἀλλ' ὥς ἀπλούστατα τῆς ἀξίας, ταύτ' οὖν δὴ
προστίττει καὶ τῷ ἀναιρουμένῳ· γινώσκει γὰρ ὁ γε δη-
μιουργὸς τὴν ἀξίαν· ἐν ἐλευθέρῳ οὖν πόλεσιν οὐ δὴ
ποτε χρὴ τέχνην σαφεῖ τε καὶ ἀψευδεῖ φύσει πράγματι,
διαπειρᾶσθαι τῶν ἰδιωτῶν τεχνάζοντα αὐτὸν τὸν δημι-
ουργόν, δίκας δὲ εἶναι τούτων τῷ ἀδικουμένῳ πρὸς τὸν
ἀδικοῦντα. εἰ δέ τις ἐκδοὺς αὐτῷ δημιουργῷ μὴ ἀποδῶ
- C τοὺς μισθοὺς ὀρθῶς κατὰ τὴν ἐννομον ὁμολογίαν γενο-
μένην, Δία δὲ πολιοῦχον καὶ Ἀθηναῖν κοινωνοὺς πολι-
τείας ἀτιμάζων, βραχὺ κέρδος ἀγαθῶν, λύη μεγάλας κοι-
νωνίας, νόμος ὁ βοηθῶν ἔστω τῷ τῆς πόλεως ξυνδέσμῳ
μετὰ θεῶν· ὅς γάρ αὖν προαμειψάμενος ἔργον μισθοὺς μὴ
ἀποδιδῶ ἐν χρόνοις τοῖς ὁμολογήθεϊσι, διπλοῦν πραττέ-
σθω· εἰ δὲ ἐνιαυτὸς ἐξέλθῃ, τῶν ἄλλων ἀτόκων ὄντων
- D χρημάτων, ὅποσα δανεισμῷ ξυμβάλλει τις, οὗτος τῇ δραχ-
μῇ ἐκάστου μηνὸς ἐπωβελίαν κατατιθέτω, δίκας δὲ εἶναι
τούτων ἐν τοῖς κατὰ φυλὰς δικαστηρίοις. ὥς δὲ ἐν παρ-
έργῳ περὶ τῶν κατὰ πόλεμον δημιουργῶν ὄντων σωτη-
ρίας, στρατηγῶν τε καὶ ὅσοι περὶ ταῦτα τεχνικοί, δίκαιον
εἰπεῖν, ὅτι τὸ παράπαν ἐμνήσθημεν δημιουργῶν, ὥς τού-
τοις αὐτῶν καθάπερ ἐκείνοις οἷον ἑτέροις οὗσι δημιουργοῖς
εἰάν τις ἄρα καὶ τούτων ἀνελόμενος δημόσιον ἔργον εἰδ'
- E ἐκὼν εἴτε προσταχθὲν καλῶς ἐξεργάσεται, * ὁ δὲ δῆμος *
τὰς τιμὰς, οἳ δὴ μισθοὶ πολεμικοῖς ἀνδράσιν εἰσὶν, ἀπο-
διδῶ δικαίως, ὁ νόμος αὐτὸν ἐπαινῶν οὐποτε καμείται·
εἰ δὲ προαμειψάμενος ἔργον τι τῶν κατὰ πόλεμον καλῶν
ἔργων μὴ ἀποδιδῶ, μέμψεται. νόμος οὖν οὗτος ἐπαινῶν
περὶ τούτων ἡμῖν μεμιγμένος κείσθω, συμβουλευτικός,
922 οὐ βιαστικός, τῷ πλήθει τῶν πολιτῶν, τιμᾶν τοὺς ἀγα-
θοὺς ἄνδρας, ὅσοι σωτήρες τῆς πόλεως εἰσὶ ξυμπάσης εἴτε
ἀνδρείαις εἴτε πολεμικαῖς μηχαναῖς, δευτέρους· πρῶτοις

γὰρ τὸ μέγιστον γέρας δεδόσθω τοῖς τὰ τῶν ἀγαθῶν νομοθετῶν γράμματα τιμᾶν διαφερόντως δυνηθεῖσιν.

VI. Τὰ μὲν δὴ μέγιστα τῶν ξυμβολαίων, ὅσα πρὸς ἀλλήλους ἄνθρωποι ξυμβάλλουσι, πλήν γε ὀρφανικῶν καὶ τῆς τῶν ἐπιτρόπων ἐπιμελείας τῶν ὀρφανῶν, σχεδὸν ἡμῖν διατέτακται· ταῦτα δὲ δὴ μετὰ τὰ νῦν εἰρημένα ἀναγ- B
κατον ἁμῶς γέ πως τάξασθαι. τούτων δὲ ἀρχαὶ πάντων αἷ τε τῶν τελευτῶν μελλόντων ἐπιθυμῖαι τῆς διαθέσεως αἷ τε τῶν μηδὲν τὸ παράπαν διαθεμένων τύχαι· ἀναγ-
κατον δὲ εἶπον, ὦ Κλεινία, βλέψας αὐτῶν [πέρι] πρὸς τε τὸ δύσκολον καὶ χαλεπόν. οὐδὲ γὰρ ἄτακτον δυνατόν ἐστ' αὐτὸ ἔαν· πολλὰ γὰρ ἕκαστοι καὶ διάφορα ἀλλήλων καὶ ἐναντία τιθεῖντ' ἂν τοῖς τε νόμοις καὶ τοῖς τῶν ζώντων ἤθεσι καὶ τοῖς αὐτῶν τοῖς ἐμπροσθεν, πρὶν διατίθεσθαι μέλλειν, εἰ τις ἐξουσίαν δῶσει ἅπλως οὕτω κυρίαν εἶναι C
διαθήκην, ἣν ἂν τις διαθῇται ὅπως οὖν ἔχων πρὸς τῷ τοῦ βίου τέλει. ἀνοήτως γὰρ δὴ καὶ διατεθρυμμένως τινὰ τρόπον ἔχομεν οἱ πλεῖστοι, ὅταν ἤδη μέλλειν ἡγώμεθα τε-
λευτᾶν.

ΚΑ. Πῶς τοῦτο, ὦ ξένε, λέγεις;

ΑΘ. Χαλεπὸν ἐστ', ὦ Κλεινία, μέλλων ἄνθρωπος τε-
λευτήσῃν, καὶ μεστὸν λόγου τοῖς νομοθέταις εὖ μάλα φο-
βεροῦ καὶ δυσχεροῦς.

ΚΑ. Πῃ;

ΑΘ. Ζητῶν εἶναι κύριος ἀπάντων εἶωθε μετ' ὀργῆς D
λέγειν.

ΚΑ. Ποῖα δὴ;

ΑΘ. Δεινὸν γε, ὦ θεοί, φησὶν, εἰ τὰμὰ ἐμοὶ μηδα-
μῶς ἐξέσται δοῦναί τε ὅτῳ ἂν ἐθέλω καὶ μὴ, καὶ τῷ μὲν πλείω, τῷ δ' ἐλάττονα τῶν ὁπόσοι περὶ ἐμὲ φαῦλοι καὶ ὅσοι ἀγαθοὶ γερόνασι φανερώς, βασανισθέντες ἱκανῶς ἐν νόσοις, οἱ δ' ἐν γῆρᾳ καὶ ἄλλαις παντοίαισι τύχαις.

ΚΛ. Οὐκοῦν, ὦ ξέने, καλῶς δοκοῦσί σοι λέγειν;

Ε ΑΘ. Μαλθακοὶ ἔμοιγ', ὦ Κλεινία, δοκοῦσιν οἱ πάλοι νομοθετοῦντες γερονένοι καὶ ἐπὶ σμικρὸν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων βλέποντές τε καὶ διανοούμενοι νομοθετεῖν.

www.libtool.com.cn

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Τὸν λόγον τοῦτον, ὦ ᾿γαθέ, φοβούμενοι τὸν νόμον ἐτίθεσαν τόνδε, ἐξεῖναι τὰ ἑαυτοῦ διατίθεσθαι
923 ἀπλῶς ὅπως ἂν τις ἐθέλῃ τὸ παράπαν, ἐγὼ δὲ καὶ σὺ τοῖς ἐν τῇ σῇ πόλει μέλλουσι τελευτᾶν ἀποκρινόμεθα ἐμμελέστερον.

ΚΛ. Πῶς;

ΑΘ. Ὡ φίλοι, φήσομεν, καὶ ἀτεχνῶς ἐφήμεροι, χαλεπὸν ὑμῖν ἐστὶ γινώσκειν τὰ ὑμέτερά ἑκείνων χρήματα καὶ πρὸς γε ὑμᾶς αὐτούς, ὥσπερ καὶ τὸ τῆς Πυθίας γράμμα φράζει, τὰ νῦν. ἔγωγ' οὖν νομοθέτης ὢν οὐδ' ὑμᾶς ὑμῶν αὐτῶν εἶναι τίθημι οὔτε τὴν οὐσίαν ταύτην, ξύμπαντος δὲ τοῦ γένους ὑμῶν τοῦ τε ἔμπροσθεν καὶ τοῦ ἔπειτα ἔσο-
B μένου, καὶ ἔτι μᾶλλον τῆς πόλεως εἶναι τό τε γένος πᾶν καὶ τὴν οὐσίαν· καὶ οὕτω τούτων ἐχόντων οὐκ, ἐάν τις ὑμᾶς θωπεύῃς ὑποδραμῶν ἐν νόσοις ἢ γήρᾳ σαλεύοντας παρὰ τὸ βέλτιστον διατίθεσθαι πείθῃ, ξυγχωρήσομαι ἐκῶν, ὃ τι δὲ τῇ πόλει τε ἄριστον πάσῃ καὶ γένει, πρὸς πᾶν τοῦτο βλέπων νομοθετήσω, τὸ ἐνὸς ἐκάστου κατατιθεῖς ἐν μοίραις ἐλάττωσι δικαίως. ὑμεῖς δὲ ἡμῖν ἴλεώ τε καὶ εὐμενεῖς ὄντες πορεύοισθε ἥπερ κατὰ φύσιν νῦν πορεύεσθε τὴν ἀνθρωπίνην· ἡμῖν δὲ περὶ τῶν ἄλλων τῶν
C ὑμετέρων μελήσει, κηδομένοις ὃ τι μάλιστα εἰς δύναμιν, οὐ τῶν μὲν, τῶν δὲ οὐ. ταῦτα μὲν οὖν παραμύθιά τε καὶ προοίμια τῶν τε ζώντων, ὦ Κλεινία, καὶ τῶν τελευτῶντων ἔστω, νόμος δὲ ὅδε·

VII. Ὅς ἂν διαθήκην γράφῃ τὰ αὐτοῦ διατιθέμενος,

παίδων ὧν πατήρ, πρῶτον μὲν τῶν υἱέων κληρονόμον ὄν
 αὐτὸν ἀξιόσῃ γίγνεσθαι γραφέτω· τῶν δὲ ἄλλων παίδων, ὃν
 αὐτὸν μὲν ἐτέρῳ ποιείσθαι διδῶ δεχομένῳ, γραφέσθω τοῦτο
 αὐτό, ἐὰν δὲ περιγίγνηται τις τῶν υἱέων αὐτῷ μὴ ἐπὶ τινὶ D
 κλήρῳ πεποιημένος, ὃν κατὰ νομον ἐλπὶς εἰς ἀποικίαν ἐκ-
 πεμφθήσεσθαι, τούτῳ τῶν ἄλλων χρημάτων ἐξέστω τῷ
 πατρὶ διδόναι ὅσα αὐτὸν ἐθέλῃ, πλὴν τοῦ πατρῷου κλήρου
 καὶ τῆς περὶ τὸν κλῆρον κατασκευῆς πάσης, καὶ ἐὰν πλεί-
 ους ᾧσι, πρὸς μέρος ὁ πατήρ ὅπῃ αὐτὸν ἐθέλῃ νεμέτω τὰ πε-
 ριόντα τοῦ κλήρου. ὅτῳ δ' αὖ τῶν υἱέων ὑπάρχων οἶκος
 ἦ, μὴ νέμειν τούτῳ τῶν χρημάτων, θυγατρὶ τε ὡσαύτως,
 ἢ μὲν αὖ ἐγγεγνημένος ὡς ἀνὴρ ἐσόμενος ἦ, μὴ νέμειν, ἢ E
 δ' αὖ μὴ, νέμειν· ἐὰν δὲ τῷ τῶν υἱέων ἢ καὶ τῶν θυγα-
 τέρων φανῇ κληρὸς ἐπιχώριος τῆς διαθήκης γενόμενος
 ὕστερον, τῷ κληρονόμῳ τοῦ τὴν διαθήκην διαθεμένου κα-
 ταλειπέτω. ἐὰν δὲ ἄρρενας μὲν μὴ λείπῃ, θηλείας δέ, ὁ
 διατιθέμενος, ἄνδρα μὲν τῶν θυγατέρων ἣτινι αὐτὸν ἐθέλῃ,
 υἱὸν δὲ αὐτῷ καταλειπέτω γράψας κληρονομεῖν· ἐὰν δὲ
 υἱὸς τῷ τελευτήσῃ πατρὶ ᾧ, πρὶν εἰς ἄνδρα δυνατός εἶναι
 τελεῖν, εἴτε γεννητὸς ᾧν εἴτε ποιητός, γραφέτω καὶ περὶ
 τῆς τοιαύτης τύχης ὁ τὴν διαθήκην γράφων, τίνα χρὴ 924
 παῖδα αὐτῷ δεύτερον ἐπὶ τύχαις ἀμείνοσι γίγνεσθαι. ἐὰν
 δὲ τις ἅπαις ᾧν τὸ παράπαν διαθήκην γράφῃ, τὸ τῆς ἐπι-
 κτήτου δεκατημόριον ἐξελόμενος, ἐὰν ἐθέλῃ τῷ δωρεῖσθαι,
 δωρεῖσθω· τὰ δὲ ἄλλα παραδιδούς πάντα τῷ ποιηθέντι
 ἅμειμπος ἵλεων υἱὸν αὐτὸν ποιείσθω ξὺν νόμῳ. ᾧ δ' αὖ
 ἐπιτρόπων οἱ παῖδες δέωνται, ἐὰν μὲν διαθέμενος τελευτᾷ
 καὶ γράψας ἐπιτρόπους τοῖς παισὶν ἐκόντας τε καὶ ὁμολο-
 γοῦντας ἐπιτροπέυσειν οὐστυνασοῦν καὶ ὁπόσους αὐτὸν ἐθέλῃ, B
 κατὰ ταῦτα τὰ γραφέντα ἢ τῶν ἐπιτρόπων αἵρεσις γιγνέ-
 σθω κυρία· ἐὰν δὲ ἢ τὸ παράπαν μὴ διαθέμενος τελευ-
 τήσῃ τις ἢ τῆς τῶν ἐπιτρόπων αἰρέσεως ἐλλιπής, ἐπιτρό-

πους εἶναι τοὺς ἐγγύτατα γένει πρὸς πατρός καὶ μητρός
 κυρίους, δύο μὲν πρὸς πατρός, δύο δὲ πρὸς μητρός, ἓνα
 δὲ ἐκ τῶν τοῦ τελευτήσαντος φίλων, τούτους δ' οἱ νομο-
 φύλακες καθιστάντων τῷ δεομένῳ τῶν ὀρφανῶν. καὶ
 C πάσης τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῶν ὀρφανῶν πεντεκαίδεκα τῶν
 νομοφυλάκων οἱ πρεσβύτατοι πάντων ἐπιμελείσθων αἰεὶ
 κατὰ πρέσβιν καὶ κατὰ τρεῖς διελόμενοι σφᾶς αὐτούς, κατ'
 ἑνιαυτὸν τρεῖς καὶ κατ' ἑνιαυτὸν ἄλλον ἕτεροι τρεῖς, ἕως
 ἂν αἱ πέντε περίοδοι γίνωνται κύκλῳ· καὶ τοῦτο ἐκλι-
 πέτω μηδέποτε κατὰ δύναμιν. ὅς δ' ἂν μηδὲν τὸ παράπαν
 διαθέμενος ἀποθάνῃ, παῖδας μὲν καταλιπὼν δεομένους
 ἐπιτροπῆς, τῶν αὐτῶν νόμων τούτων ἢ χρεῖα τῶν παίδων
 D αὐτοῦ μετεχέτω· θηλείας δὲ ἂν καταλίπη τις ἀπροσδο-
 κῆτῳ τύχῃ χρησάμενος, συγγνώμην τῷ τιθέντι τὸν νόμον
 ἔχέτω, ἔαν τῶν τριῶν αὐτοῦ πρὸς τὰ δύο ἐπισκοπῶν τὴν
 ἐκδοσιν τῶν θυγατέρων ποιῇται, πρὸς τε τὴν τοῦ γένους
 ἀγχιστεῖαν καὶ τὴν τοῦ κλήρου σωτηρίαν, τὸ δὲ τρίτον,
 ὅπερ ἂν πατήρ διασκέψαιτο, ἐξ ἀπάντων τῶν πολιτῶν
 βλέπων εἰς ἣν τε καὶ τρόπους τὸν ἐπιτήδειον αὐτῷ μὲν
 υἱόν, νυμφίον δ' εἶναι τῇ θυγατρί, τοῦτο δὲ παραλείπη
 E διὰ τὴν ἀδύνατον σκέψιν. νόμος τοίνυν εἰς δύναμιν ὅδε
 περὶ τῶν τοιούτων κείσθω· ἔαν ὁ μὴ διαθέμενος θυγα-
 τέρας λίπη, τοῦ [δὲ] ἀποθανόντος ἀδελφὸς ὁμοπάτωρ ἢ
 ἄκκληρος ὁμομήτριος ἔχέτω τὴν θυγατέρα καὶ τὸν κλῆρον
 τοῦ τελευτήσαντος· ἔαν δὲ μὴ ἢ ἀδελφός, ἀδελφοῦ δὲ
 παῖς, ὡσαύτως, ἔαν ἐν ἡλικίᾳ πρὸς ἀλλήλους ὦσιν· ἔαν
 δὲ μηδὲ εἰς τούτων, ἀδελφῆς δὲ παῖς ἢ, κατὰ ταῦτα· τέ-
 ταρτος δὲ πατὴρ ἀδελφός, πέμπτος δὲ τούτου παῖς, ἕκτος
 δὲ ἀδελφῆς πατὴρ ἐκγονος, ὡσαύτως δὲ τὸ γένος αἰεὶ πο-
 ρευέσθω κατ' ἀγχιστεῖαν, ἔαν τις παῖδας θηλείας κατα-
 925 λίπη, δι' ἀδελφῶν τε καὶ ἀδελφιδῶν ἐπανιόν, ἔμπροσθε
 μὲν τῶν ἀρρένων, ὕστερον δὲ θηλειῶν ἐνὶ γένει. τὴν δὲ

τοῦ τῶν γάμων χρόνου συμμετρίαν τε καὶ ἀμετρίαν ὁ δικαστὴς σκοπῶν κρινέτω, γυμνοὺς μὲν τοὺς ἄρρενας, γυμνὰς δὲ ὀμφαλοῦ μέχρι θεώμενος τὰς θηλείας· ἐὰν δὲ τοῖς οἰκείοις ἀπορία ξυγγενῶν ᾗ, μέχρι μὲν ἀδελφοῦ υἱδῶν, μέχρι δὲ πάππου παίδων ὡσαύτως, τῶν ἄλλων ὄντιν' ἂν ἢ παῖς μετ' ἐπιτρόπων αἰρῇται τῶν πολιτῶν ἐκούσιον ἐκουσία, κληρονόμος γιγνέσθω τοῦ τελευτήσαντος καὶ τῆς B θυγατρὸς νυμφίος. ἔτι δὲ πολλὴ πολλῶν καὶ πλείων ἀπορία τῶν τοιούτων γίγνοιτ' ἂν ἔστιν ὅτε ἐν αὐτῇ τῇ πόλει· ἂν οὖν δῇ τις ἀπορουμένη τῶν αὐτόθεν ὀρᾷ τινὰ εἰς ἀποικίαν ἀπεσταλμένον, ἢ δὲ κατὰ νοῦν αὐτῇ κληρονόμον ἐκείνῳ γίγνεσθαι τῶν τοῦ πατρὸς, ἐὰν μὲν ξυγγενῆς ᾗ, κατὰ τὴν τάξιν τοῦ νόμου ἐπὶ τὸν κλῆρον πορευέσθω, ἐὰν δὲ ἐκτὸς γένους, τῶν ἐν τῇ πόλει ὄντων ἔξω τῆς συγγενείας, κύριος ἔστω κατὰ τὴν τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῆς παιδὸς τοῦ C τελευτήσαντος αἵρεσιν γῆμαι καὶ τὸν κλῆρον ἐπανελθὼν οἴκαδε λαβεῖν τοῦ μὴ διαθεμένου. ἅπαις δὲ ἄρρένων τε καὶ θηλειῶν τὸ παράπαν ὅς ἂν μὴ διαθέμενος τελευτᾷ, τὰ μὲν ἄλλα περὶ τοῦ τοιούτου κατὰ τὸν ἔμπροσθεν ἐχέτω νόμον, θήλεια δὲ καὶ ἄρρην οἶον ξύννομοι ἴτωσαν ἐκ τοῦ γένους εἰς τὸν ἐξηρημωμένον ἐκάστοτε οἶκον, ὃν ὁ κλῆρος γιγνέσθω κυρίως, ἀδελφὴ μὲν πρῶτον, ἀδελφοῦ δὲ θυ- D γάτῃρ δευτέρα, τρίτῃ δὲ ἔκγονος ἀδελφῆς, τετάρτῃ δὲ πατρὸς ἀδελφῇ, καὶ πέμπτῃ πατρὸς ἀδελφοῦ παῖς, ἕκτῃ δὲ ἀδελφῆς πατρὸς ἂν εἴη παῖς· συνοικίσειν δὲ ταύτας ἐκείνοις κατ' ἀγχιστείαν καὶ θέμιν, ὡς ἔμπροσθεν ἐνομοθετήσαμεν. μὴ δὲ λαμβανέτω τὸ τῶν τοιούτων νόμων ἡμᾶς βάρος, ὡς χαλεπῶς ἔστιν ὅτε προστάττει τῷ τοῦ τελευτήσαντος κατὰ γένους οἰκίῳ γαμεῖν τὴν ξυγγενῇ, μὴ δοκεῖ δὲ σκοπεῖν ἂ μυχρία ἐν ἀνθρώποις ἐμπόδια γίγνεται τοῖς τοι- E οὔτοις ἐπιτάγμασι τοῦ μήτινα ἐθέλειν πεῖθεσθαι, πρότερον δὲ οὔστινας ὁτιοῦν ἂν βουληθῆναι παθεῖν, ὁπότεν ἢ

σωμάτων νοσήματα καὶ πηρώσεις ἢ διανοίας ἐν τισι τῶν ἐπιταττομένων γαμεῖν ἢ γαμεῖσθαι γίγνηται. τούτων δὴ μηδὲν φροντίζειν τάχ' ἂν ὁ νομοθέτης δόξειέ τιςιν, οὐκ ὀρθῶς δόκοῦν. ἔστω τοίνυν εἰρημένον ὑπέρ τε νομοθέτου καὶ ὑπὲρ νομοθετουμένου σχεδὸν ὅλον κοινὸν προοίμιον, συγγνώμην μὲν τῷ νομοθέτῃ τοὺς ἐπιταττομένους θεόμενον ἔχειν, ὅτι τῶν κοινῶν ἐπιμελούμενος οὐκ ἂν ποτε δύναιτο διοικεῖν ἅμα καὶ τὰς ἰδίας ἐκάστῳ γιγνομένης ξυμφοράς, ξυγγνώμην δ' αὖ καὶ τοῖς νομοθετουμένοις, ὥς τὰ τοῦ νομοθετοῦντος εἰκότως ἐνίοτε οὐ δύνανται προστάγματα τελεῖν, ἃ μὴ γινώσκων προστάττει.

ΚΛ. Τί δὴ τις οὖν, ὃ ξένης, δρῶν πρὸς τὰ τοιαῦτα ἐμμετρότατος ἂν εἴη;

ΑΘ. Διαιτητὰς, ὃ Κλεινία, τοῖς τοιούτοις νόμοις καὶ νομοθετουμένοις ἀναγκαῖον αἰρεῖσθαι.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ἔστιν ὅτε πλουσίου πατρὸς ἀδελφιδοὺς τὴν τοῦ θεοῦ θυγατέρα ἔκων οὐκ ἂν ἐθέλοι λαμβάνειν, τρυφῶν καὶ ἐπὶ μεῖζοσι γάμοις τὴν διάνοιαν ἐπέχων· ἔστι δ' ὅτε καὶ ξυμφορὰν τὴν μεγίστην τοῦ νομοθέτου προστάττοντος ἀπειθεῖν ἀναγκάζοιτ' ἂν τῷ νόμῳ, μαινόμενα κηδεύματα ἀναγκάζοντος λαμβάνειν ἢ δεινὰς ἄλλας σωμαίων ἢ ψυχῶν ξυμφοράς, ἃς ἀβίωτον ζῆν κεκτημένῳ. ὁ δὲ νῦν λόγος ἡμῖν περὶ τούτων ὅδε νόμος κείσθω· ἐάν τινες ἄρα περὶ διαθήκης ἐγκαλῶσι τοῖς κειμένοις νόμοις, περὶ τε ἄλλων ὧντινωνοῦν καὶ δὴ καὶ περὶ γάμων, ἧ μὴν παρόντα καὶ ζῶντα αὐτὸν τὸν νομοθέτην μήποτ' ἂν ἀναγκάσαι πράττειν οὕτω μηδὲ γῆμαι μηδὲ γήμασθαι τοὺς νῦν ἀναγκαζομένους ἑκάτερα δρᾶν, ὁ δὲ τις τῶν οἰκείων ἢ τις ἐπίτροπος φῆ, διαιτητὰς φάναι καὶ πατέρας τοὺς πεντεκαίδεκα τῶν νομοφυλάκων καταλιπεῖν τοῖς ὀρφανοῖς καὶ ὀρφαναῖς τὸν νομοθέτην· πρὸς οὓς ἐπανιόντες διαδικα-

ζέσθων οἱ περὶ τινος τῶν τοιούτων ἀμφισβητοῦντες, κύν- D
ρια τελοῦντες τὰ τούτων δόγματα. ἂν δέ τῳ μείζων δύνα-
μις ἐπανατίθῃσθαι δοκῇ τοῖς νομοφύλαξιν, εἰς τὸ τῶν ἐκ-
κρίτων δικαστῶν δικαστήριον εἰσάγων αὐτοὺς διαδικαζέ-
σθω περὶ τῶν ἀμφισβητούμενων τῶν δὲ ἡττηθέντι παρὰ
τοῦ νομοθέτου ψόγος καὶ ὄνειδος κείσθω, πολλῶν χρημά-
των νοῦν κεκτημένῳ ζημία βαρυτέρα.

VIII. Νῦν δὴ τοῖς ὀρφανοῖς παισὶ γένεσις οἷον δευ-
τέρα τις γίγνεται ἂν. μετὰ μὲν οὖν τὴν πρώτην ἐκάστοις E
εἴρηνται τροφαὶ καὶ παιδεύσεις· μετὰ δὲ τὴν δευτέραν,
ἐρημον πατέρων γενομένην, μηχανᾶσθαι δεῖ, τίνα τρόπον
ἢ τῆς ὀρφανίας τύχῃ τοῖς γενομένοις ὀρφανοῖς ὥς ἥμισυ
ἔλεον ἔξει τῆς συμφορᾶς. πρῶτον μὲν δὴ φάμεν νομοθε-
τεῖν αὐτοῖς τοὺς νομοφύλακας ἀντὶ γεννητόρων πατέρας
οὐ χείρους, καὶ δὴ καὶ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὥς οἰκείων
ἐπιμελεῖσθαι προστάττομεν, ἐμμελῆ τούτοις τε αὐτοῖς περὶ
τροφῆς ὀρφανῶν προοιμιασάμενοι καὶ τοῖς ἐπιτρόποις. εἰς
τίνα γὰρ οὖν μοι καιρὸν φαινόμεθα τοὺς ἐμπροσθεν λό- 927
γους διεξελθεῖν, ὥς ἄρα αἱ τῶν τελευτησάντων ψυχαὶ δύ-
ναμιν ἔχουσί τινα τελευτήσασαι, ἢ τῶν κατ' ἀνθρώπους
πραγμάτων ἐπιμελοῦνται· ταῦτα δὲ ἀληθεῖς μὲν, μακροὶ
δ' εἰσὶ περιέχοντες λόγοι, πιστεύειν δὲ ταῖς ἄλλαις φήμαῖς
χρεὼν περὶ τὰ τοιαῦτα, οὕτω πολλοῖσι καὶ σφόδρα πα-
λαιαῖς οὔσαις, πιστεύειν δ' αὐτὰ καὶ τοῖς νομοθετοῦσι ταῦθ'
οὕτως ἔχειν, ἅνπερ μὴ παντάπασιν ἄφρονες φαίνονται.
ταύτῃ δὲ εἰ ταῦτ' ἐστὶ κατὰ φύσιν, πρῶτον μὲν τοὺς ἄνω
θεοὺς φοβεῖσθων, οἱ τῶν ὀρφανῶν τῆς ἐρημίας αἰσθηθεῖς
ἔχουσι, καὶ τὰ περὶ ταῦτα ὁξὺ μὲν ἀκούουσι, βλέπουσί τε
ὁξὺ, τοῖς τε περὶ αὐτὰ δικαίοις εὐμενεῖς εἰσὶ, νεμεσῶσί τε B
μάλιστα αὐτοῖς εἰς ὀρφανὰ καὶ ἐρημα ὑβρίζουσι, παρα-
καταθήκην εἶναι μεγίστην ἡγούμενοι καὶ ἰερωτάτην, εἴτα
τὰς τῶν κεκμηκότων ψυχάς, αἷς ἐστὶν ἐν τῇ φύσει τῶν

αὐτῶν ἐκγόνων κήδεσθαι διαφερόντως καὶ τιμῶσί τε αὐ-
 τοὺς εὐμενεῖς εἶναι καὶ ἀτιμάζουσι δυσμενεῖς, ἔτι δὲ τὰς
 τῶν ζώντων μέν, ἐν γῆρᾳ δὲ ὄντων καὶ ἐν μεγίσταις τι-
 μαῖς· ὅπου γὰρ πόλις εὐνομοῦσα εὐδαιμονεῖ, τούτους οἱ
 C παῖδες παίδων φιλοστοργούντες ζῶσι μεθ' ἡδονῆς· οἷς
 ἐπίτροπον καὶ ἄρχοντα πᾶσι δεῖ τὸν νοῦν, ᾧ καὶ βραχὺς
 ἐνείη, προσέχοντα καὶ εὐλαβούμενον περὶ τροφήν τε καὶ
 παιδείαν ὀρφανῶν, ὡς ἔρανον εἰσφέροντα ἑαυτῷ τε καὶ
 τοῖς αὐτοῦ, κατὰ δύναμιν πάντως πᾶσαν εὐεργετεῖν. ὁ
 μὲν δὴ πεισθεὶς τῷ πρὸ τοῦ νόμου μύθῳ καὶ μηθεὶν εἰς
 D ὀρφανὸν ὑβρίσας οὐκ εἴσεται ἐναργῶς τὴν περὶ τὰ τοι-
 αῦτα ὀργὴν νομοθέτου, ὁ δὲ ἀπειθήης καὶ τινα πατρὸς ἢ
 μητρὸς ἔρημον ἀδικῶν διπλὴν τινέτω πᾶσαν τὴν βλάβην
 ἢ περὶ τὸν ἀμφιθαλῆ γενόμενος κακός. τὴν δὲ ἄλλην νο-
 μοθεσίαν ἐπιτρόποισί τε περὶ ὀρφανούς ἄρχουσί τε περὶ
 τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐπιτρόπων, εἰ μὲν μὴ παρὰδειγμά τε
 τροφῆς παίδων ἐλευθέρων ἐκέκτηντο αὐτοὶ τρέφοντες
 τοὺς αὐτῶν καὶ τῶν οἰκείων χρημάτων ἐπιμελούμενοι, ἔτι
 E δὲ νόμους περὶ αὐτῶν τούτων μετρίως διειρημένους εἶχον,
 εἶχε τινα λόγον ἂν ἐπιτροπικούς τινας νόμους ὡς ὄντας
 ἰδίᾳ διαφέροντας πολὺ τιθέναι, ποικίλλοντας ἐπιτηδεύ-
 μασιν ἰδίῳ τὸν τῶν ὀρφανῶν βίον παρὰ τὸν τῶν μὴ· νῦν
 δὲ εἰς μὲν τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα οὐ πολὺ διαφέρουν ἢ παρ'
 ἡμῖν ὀρφανία κέκτηται τῆς πατρονομικῆς, τιμαῖς δὲ καὶ
 ἀτιμαῖς ἅμα καὶ ἐπιμελείαισιν οὐδαμῶς ἐξισοῦσθαι φιλεῖ,
 928 διο δὴ περὶ τοῦτο αὐτὸ τὴν ὀρφανῶν πέρι νομοθεσίαν πα-
 ραμυθούμενός τε καὶ ἀπειλῶν ὁ νόμος ἐσπούδακεν. ἔτι δ'
 ἀπειλή τις ἂν τοιάδε εἴη μάλα ἔγκαιρος· ὅς ἂν θῆλυν εἴτε
 ἄρρενα ἐπιτροπεύῃ, καὶ ὅς ἂν ἐπιτρόπου φύλαξ τῶν νο-
 μοφυλάκων καταστάς ἐπιμελῇται, μὴ χεῖρον ἀγαπάτω τῶν
 αὐτοῦ τέκνων τὸν τῆς ὀρφανικῆς μετεληφότα τύχης, μηδὲ
 τῶν οἰκείων τῶν τοῦ τρεφομένου χεῖρον χρημάτων ἐπιμε-

λείσθω, βέλτιον δὲ ἢ τῶν αὐτοῦ κατὰ προθυμίαν, ἕνα δὲ B
 τοῦτον νόμον ἔχων ὀρφανῶν πέρι πᾶς ἐπιτροπευέτω· ἐὰν
 δὲ ἄλλως τις περὶ τὰ τοιαῦτα πράττη παρὰ τὸν νόμον
 τόνδε, ὁ μὲν ἄρχων ζημιούτω τὸν ἐπιτροπον, ὁ δὲ ἐπιτρο-
 πος τὸν ἄρχοντα εἰς τὸ τῶν ἐκκρίτων δικαστήριον εἰσάγων
 ζημιούτω τῷ δόξαντι τιμῆματι τῷ δικαστηρίῳ διπλῇ. ἐὰν
 δ' ἐπιτροπος ἀμελεῖν ἢ κακουργεῖν δοκῇ τοῖς οἰκείοις ἢ
 καὶ τῶν ἄλλων τινὶ πολιτῶν, εἰς ταύτῃ ἀγέτω δικαστή-
 ριον· ὅτι δ' ἂν ὄφλη, τετραπλασίαν μὲν τούτου τίней, C
 γιγνέσθω δὲ τὸ μὲν ἡμῖς τοῦ παιδός, τὸ δ' ἡμῖς τοῦ κα-
 ταδικασαμένου τὴν δίκην. ἅμα δ' ἂν ἡβήσῃ τις τῶν ὀρ-
 φανῶν, ἐὰν ἡγῇται κακῶς ἐπιτροπευθῆναι, μέχρι πέντε
 ἐτῶν ἐξηκούσης τῆς ἐπιτροπῆς ἔστω δίκην λαχεῖν ἐπιτρο-
 πίας· ἐὰν δὲ τις ὄφλη τῶν ἐπιτρόπων, τιμᾶν τὸ δικαστή-
 ριον ὅτι χρή παθεῖν ἢ ἀποτίней, ἐὰν δὲ δὴ τῶν ἀρ-
 χόντων, ἀμελείᾳ μὲν δόξας κακῶσαι τὸν ὀρφανόν, ὅτι
 χρή τίней αὐτὸν τῷ παιδί, τιμάτω τὸ δικαστήριον, ἐὰν δὲ D
 ἀδικία, πρὸς τῷ τιμῆματι τῆς ἀρχῆς τῶν νομοφυλάκων
 ἀφιστάσθω, τὸ δὲ κοινὸν τῆς πόλεως ἕτερον νομοφύλακα
 ἀντὶ τούτου καθιστάτω τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει.

IX. Διαφοραὶ πατέρων τε πρὸς αὐτῶν παῖδας γίνον-
 ται καὶ παίδων πρὸς γεννητὰς μείζους ἢ χρεῶν, ἐν αἷς οἱ
 τε πατέρες ἡγοῦντ' ἂν δεῖν τὸν νομοθέτην νομοθετεῖν
 ἐξεῖναι σφίσι ἐὰν βούλωνται τὸν υἱὸν ὑπὸ κήρυκος ἐναν-
 τίον ἀπάντων ἀπειπεῖν υἱὸν κατὰ νόμον μηκέτ' εἶναι, E
 υἱεῖς τ' αὖ σφίσι πατέρας ὑπὸ νόσων ἢ γήρως διατιθεμέ-
 νους αἰσχροῶς ἐξεῖναι παρανοίας γράφεσθαι· ταῦτα δὲ ὄν-
 τως ἐν παγκάκων ἡθέσιν ἀνθρώπων γίγνεσθαι φιλεῖ, ἐπεὶ
 ἡμίσεων γε ὄντων τῶν κακῶν, οἷον μὴ κακοῦ μὲν πατρός,
 υἱέος δέ, ἢ τούναντίον, οὐ γίνονται ξυμφοραὶ τηλικαύ-
 της ἐχθρας ἐκγονοι. ἐν μὲν οὖν ἄλλῃ πολιτείᾳ παῖς ἀπο-
 κεκρυγμένος οὐκ ἂν ἐξ ἀνάγκης ἀπολις εἴη, ταύτης δέ,

ἥς οἷδε οἱ νόμοι ἔσονται, ἀναγκαίως ἔχει εἰς ἄλλην χώραν
 929 ἐξοικίζεσθαι τὸν ἀπάτορα· πρὸς γὰρ τοῖς τετραράκοντα
 καὶ πεντακισχιλίοις οἰκοῖς οὐκ ἔστιν ἓνα προσγενέσθαι·
 διὸ δὴ δεῖ τὸν ταῦτα πεισόμενον ἐν δίκῃ μὴ ὑπὸ ἐνὸς πα-
 τρός, ὑπὸ δὲ τοῦ γένους ἀπορρηθῆναι παντός. ποιεῖν δὲ
 χρὴ τῶν τοιούτων πέρι κατὰ νόμον τοιόνδε τινά· ὃν ἂν
 θυμὸς ἐπὶ μῆδαμῶς εὐτυχῆς, εἰτ' οὖν, ἐν δίκῃ εἴτε καὶ
 μὴ, ὃν ἔτεκε τε καὶ ἐξεθρέψατο, τοῦτον ἐπιθυμεῖν ἀπαλ-
 λάξαι τῆς αὐτοῦ ξυγγενείας, μὴ φεύλως οὕτως ἐξέστω
 B μῆδ' εὐθύς τοῦτο θροῶν, πρῶτον δὲ συλλεξάτω τοὺς αὐτοῦ
 ξυγγενεῖς μέχρι ἀνεψιῶν καὶ τοὺς τοῦ υἱέος ὡσαύτως τοὺς
 πρὸς μητρός, κατηγορεῖτω δὲ ἐν τούτοις διδάσκων, ὥς
 ἄξιός ἑασιεν ἐκ τοῦ γένους ἐκκεκηρυχθαι, δότω δὲ καὶ τῷ
 υἱεὶ λόγους τοὺς ἴσους, ὥς οὐκ ἄξιός ἐστι τούτων οὐδὲν
 πάσχειν· καὶ ἐὰν μὲν πειθῇ ὁ πατήρ καὶ συμψήφους λάβῃ
 πάντων τῶν ξυγγενῶν ὑπὲρ ἡμῖν, πλὴν πατρός διαψη-
 φιζομένων καὶ μητρός καὶ τοῦ φεύγοντος τῶν γε ἄλλων,
 C ὁπόσοι περ ἂν ᾧσι γυναικῶν εἴτε ἀνδρῶν τέλειοι, ταύτην
 μὲν καὶ κατὰ ταῦτα ἐξέστω τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ἀποκηρύτ-
 τειν, ἄλλως δὲ μῆδαμῶς. τὸν δ' ἀποκηρυχθέντα ἐὰν τις
 τῶν πολιτῶν υἱὸν βούληται θέσθαι, μηδεὶς νόμος ἀπειρ-
 γέτω ποιεῖσθαι· τὰ γὰρ τῶν νέων ἦδη πολλὰς μεταβολὰς
 ἐν τῷ βίῳ μεταβάλλειν ἐκάστοτε πέφυκεν· ἀποκηρυ-
 χθέντα δὲ ἂν τις δέκα ἐτῶν μὴ ἐπιθυμήσῃ θετὸν υἱὸν
 D ποιήσασθαι, τοὺς τῶν ἐπιγόνων ἐπιμελητὰς τῶν εἰς τὴν
 ἀποικίαν ἐπιμελεῖσθαι καὶ τούτων, ὅπως ἂν μετάσχωσι
 τῆς αὐτῆς ἀποικίας ἐμμελῶς. ἐὰν δὲ τίς τινα νόσος ἢ γῆ-
 ρας ἢ καὶ τρόπων χαλεπότης ἢ καὶ ξύμπαντα ταῦτα ἐκ-
 φρονα ἀπεργάξῃται διαφερόντως τῶν πολλῶν, καὶ λαν-
 θάνῃ τοὺς ἄλλους πλὴν τῶν συνδιαιωμένων, οἰκοφθορῇ
 δὲ ὡς ὦν τῶν αὐτοῦ κύριος, ὁ δὲ υἱὸς ἀπορῇ καὶ ὀκνήῃ τὴν
 τῆς παρανοίας γράφεσθαι δίκην, νόμος αὐτῷ κείσθω,

πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς πρεσβυτάτους τῶν νομοφυλάκων ἐ-
 λθόντα διηγῆσασθαι τὴν τοῦ πατρὸς ξυμφοράν, οἱ δὲ
 κατιδόντες ἱκανῶς ξυμβουλευόντων ἐάν τε δεῖ γράφεσθαι
 καὶ ἐὰν μὴ τὴν γραφήν· ἐὰν δὲ ξυμβουλευέωσι, γιγνέ-
 σθωσαν τῷ γραφομένῳ μάρτυρες ἅμα καὶ ξύνδικοι, ὁ δὲ
 ὄφλων τοῦ λοιποῦ χρόνου ἄκυρος ἔστω τῶν αὐτοῦ καὶ τὸ
 σμικρότατον διατίθεσθαι, καθάπερ παῖς δὲ οἰκείτω τὸν
 ἐπίλοιπον βίον.

Χ. Ἐὰν δὲ ἀνὴρ καὶ γυνὴ μηδαμῇ ξυμφέρωνται τρό-
 πων δυστυχία χρώμενοι, δέκα μὲν ἄνδρας τῶν νομοφυ-
 λάκων ἐπιμελῆσθαι τῶν τοιούτων ἀεὶ χρεῶν τοὺς μέσους,
 δέκα δὲ τῶν περὶ γάμους γυναικῶν ὡσαύτως· καὶ ἐὰν μὲν 930
 δὴ ξυναλλάττειν δύνωνται, ταῦτ' ἔστω κύρια, ἐὰν δ' αἱ
 ψυχαὶ κυμαίνωσι μειζόνως αὐτῶν, ζητεῖν κατὰ δύναμιν
 οὔτινες ἑκατέρῳ ξυνοίσουσιν. εἰκὸς δὲ εἶναι τοὺς τοιού-
 τους μὴ πράεσιν ἤθεσι κεχρημένους· βαθυτέρα δὴ τού-
 τοις καὶ πραότερα τρόπων ἦθη ξύννομα πειρᾶσθαι προς-
 αρμόττειν· καὶ ὅσοι μὲν ἂν ἄπαιδες αὐτῶν ἢ ὀλιγόπαι-
 δες ὄντες διαφέρωνται, καὶ παίδων ἕνεκα τὴν συνοίκησιν
 ποιῆσθαι· ὅσοι δ' ἂν ἱκανῶν ὄντων παίδων, τῆς συγκα- B
 ταγηράσεως ἕνεκα καὶ ἐπιμελείας ἀλλήλων τὴν διάξενξίν
 τε καὶ σύξενξιν ποιῆσθαι χρεῶν. ἐὰν δὲ τελευτᾷ γυνὴ κα-
 ταλείπουσα παῖδας θηλείας τε καὶ ἄρρενας, συμβουλευτι-
 κὸς ἂν εἴη νόμος ὁ τιθέμενος, οὐκ ἀναγκαστικός, τρέφειν
 τοὺς ὄντας παῖδας μὴ μητρειὰν ἐπαγόμενον· μὴ δὲ ὄντων
 ἐξ ἀνάγκης γαμεῖν, μέχριπερ εἴν ἱκανοὺς γεννήσῃ παῖδας
 τῷ τε οἴκῳ καὶ τῇ πόλει. ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ ἀποθάνῃ παῖδας C
 ἱκανοὺς λιπών, ἢ μήτηρ τῶν παίδων αὐτοῦ μένουσα τρε-
 φέτω· νεωτέρα δ' ἂν δοκῇ τοῦ δέοντος εἶναι πρὸς τὸ ξῆν
 αὐτὴ ὑγιαίνουσα ἄνανδρος, οἱ προσήκοντες πρὸς τὰς τῶν
 γάμων ἐπιμελουμένας γυναῖκας κοινούμενοι τὸ δοκοῦν
 αὐτοῖς τε καὶ ἐκείναις περὶ τῶν τοιούτων ποιούντων· ἐὰν

δὲ ἐνδεεῖς τέκνων ὥσι, καὶ παίδων ἔνεκα· παίδων δὲ ἰκα-
 D νότης ἀκριβῆς ἄρσην καὶ θήλειαν ἔστω τῷ νόμῳ. ὅταν δὲ
 ὁμολογῇται μὲν τὸ γενόμενον εἶναι τῶν ποιουμένων ἐκ-
 γονον, δέχεται δὲ κρίσεως, τίτι τοῦ γεννηθέντος ἐπεσθαι χρεῶν,
 δούλη μὲν ἂν συμμίσξῃ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ ἢ ἀπελευθέρῳ,
 πάντως τοῦ δεσπότου ἔστω τῆς δούλης τὸ γεννώμενον·
 ἂν δὲ τις ἐλευθέρῳ δούλῳ συγγίγηται, τοῦ δεσπότου
 ἔστω τὸ γιγνόμενον τοῦ δούλου· ἂν δ' ἐξ αὐτοῦ δούλης
 ἢ ἐκ δούλου ἑαυτῆς, καὶ περιφανὲς τοῦτ' ᾗ, τὸ μὲν τῆς
 E γυναικὸς αἱ γυναῖκες εἰς ἄλλην χώραν ἐκπεμπόντων σὺν
 τῷ πατρί, τὸ δὲ τοῦ ἀνδρὸς οἱ νομοφύλακες σὺν τῇ γεν-
 νησάσῃ.

XI. Γονέων δὲ ἀμελεῖν οὔτε θεὸς οὔτε ἄνθρωπος
 νοῦν ἔχων ξύμβουλός ποτε γένοιτ' ἂν οὐδεὶς οὐδενί· φρο-
 νῆσαι δὲ χρὴ περὶ θεῶν θεραπειᾶς τοιόνδε προοίμιον ἂν
 γενόμενον, εἰς τὰς τῶν γεννησάντων τιμὰς τε καὶ ἀτιμίας
 ὀρθῶς συντεταγμένον· νόμοι περὶ θεοῦς ἀρχαῖοι κεῖνται
 παρὰ πᾶσι διχῇ. τοὺς μὲν γὰρ τῶν θεῶν ὀρῶντες σαφῶς
 931 τιμῶμεν, τῶν δ' εἰκόνας ἀγάλματα ἰδρυσάμενοι, οὓς ἡμῖν
 ἀγάλλουσι καί περ ἀψύχους ὄντας ἐκείνους ἡγούμεθα τοὺς
 ἐμψύχους θεοὺς πολλὴν διὰ ταῦτ' εὐνοίαν καὶ χάριν ἔχειν.
 πατήρ οὖν ὅτῳ καὶ μήτηρ ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν
 οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιοι ἀπειρηκότες γῆρα, μηδεὶς διανοη-
 θήτω ποτὲ ἄγαλμα αὐτῷ, τοιοῦτον ἐφ' ἑστῖον ἵδρυμα ἐν οἰ-
 κίᾳ ἔχων, μᾶλλον κύριον ἔσεσθαι, ἂν δὴ κατὰ τρόπον γε
 ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύῃ ὁ κεκτημένος.

B ΚΑ. Τίνα δὴ τὴν ὀρθότητα εἶναι φράξεις;

ΑΘ. Ἐγὼ ἔρω· καὶ γὰρ οὖν ἄξιον, ὦ φίλοι, ἀκούειν
 τά γε δὴ τοιαῦτα.

ΚΑ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Οἰδίπους, φασὲν, ἀτιμασθεὶς ἐπέυξατο τοῖς αὐ-
 τοῦ τέκνοις, ἃ δὴ καὶ πᾶς ὑμνεῖ τέλεα καὶ ἐπήκοα γενέσθαι

παρὰ θεῶν, Ἀμύντορά τε Φοίνικι τῷ ἑαυτοῦ ἐπαράσασθαι παιδί θυμωθέντα καὶ Ἱππολύτῳ Θησέα καὶ ἑτέρους ἄλλοις μυρίους μυρίοις, ὧν γέγονε σαφές ἐπηκόους εἶναι. γονεῦσι πρὸς τέκνα θεοῦς· ἀραῖος γὰρ γονεὺς ἐκγόνοις, C
ὡς οὐδεὶς ἕτερος ἄλλοις, δικαιοτάτα μὴ δὴ τις ἀτιμαζόμενῳ μὲν διαφερόντως πατρὶ πρὸς παίδων καὶ μητρὶ θεὸν ἐπήκοον [ἐν] εὐχαίς ἡγελσθῶ γίνεσθαι κατὰ φύσιν, τιμωμένῳ δὲ ἄρα καὶ περιχαρεὶ σφόδρα γενομένῳ, καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα εὐχαίς λιπαρῶς εἰς ἀγαθὰ τοῖς παισὶ παρακαλοῦντος θεοῦς, οὐκ ἄρα τὰ τοιαῦτα ἀκούειν ἐξ ἴσου καὶ νέμειν ἡμῖν αὐτοὺς ἡγησόμεθα; ἀλλ' οὐκ ἂν ποτε δίκαιοι νομεῖς εἰεν ἀγαθῶν, ὃ δὴ φαμεν ἥκιστα θεοῖς εἶναι D
πρέπον.

ΚΑ. Πολύ γε.

ΑΘ. Οὐκοῦν διανοηθῶμεν, ὃ σμικρῷ πρότερον εἵπομεν, ὡς οὐδὲν πρὸς θεῶν τιμιώτερον ἄγαλμ' ἂν κτησαίμεθα πατρὸς καὶ προπάτορος παρειμένων γήρα καὶ μητέρων τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχουσῶν, οὓς ὅταν ἀγάλλῃ τις τιμαῖς, γέγηθεν ὁ θεός· οὐ γὰρ ἂν ἐπήκοος ᾦν αὐτῶν. θαυμαστὸν γὰρ δὴ πού τὸ προγόνων ἱδρυμα ἡμῖν ἐστί, διαφερόντως τῶν ἀψύχων· τὰ μὲν γὰρ θεραπευόμενα E
ὑφ' ἡμῶν, ὅσα ξμψυχα, ξυνεύχεται ἐκάστοτε, καὶ ἀτιμαζόμενα τάναντία, τὰ δ' οὐδέτερα, ὥστε ἂν ὀρθῶς τις χρήται πατρὶ καὶ προπάτορι καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις, πάντων πρὸς θεοφιλῇ μοῖραν κυριώτατα ἀγαλμάτων ἂν κεκτῆτο.

ΚΑ. Κάλλιστ' εἶπες.

ΑΘ. Πᾶς δὴ νοῦν ἔχων φοβεῖται καὶ τιμᾷ γονέων εὐχάς, εἰδὼς πολλοῖς καὶ πολλὰκις ἐπιτελεῖς γενομένας. τούτων οὖν οὕτω φύσει διατεταγμένων τοῖς μὲν ἀγαθοῖς 932
ἔρμαιον πρόγονοι γηραιοί, ξῶντες μέχρι τῶν ἐσχάτων τοῦ βίου, καὶ ἀπιόντες νέοι σφόδρα ποθεινοί, τοῖς δὲ κακοῖς

- εὖ μάλα φοβεροί. πᾶς δὲ τιμάτω πάσαις τιμαῖς ταῖς ἐν νόμοις τοὺς αὐτοῦ γεννήτορας τοῖς νῦν πεισθεὶς λόγοις· εἰ δ' οὖν τινὰ κατέχοι φήμη κωφὴ τῶν τοιούτων προοιμίων, νόμος ὃδε ἐπὶ τοῦτοις ὀρθῶς κείμενος ἂν εἴη· ἐὰν τις ἐν τῇδε τῇ πόλει γονέων ἀμελέστερον ἔχη τοῦ δέοντος,
- B καὶ μὴ τῶν υἱέων καὶ πάντων τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ καὶ ἑαυτοῦ μειζύονως εἰς ἅπαντα ἐπιτρέπων καὶ ἀποπληρῶν ἢ τὰς βουλήσεις, ἐξαγγελλέτω μὲν ὁ πάσχων τι τοιοῦτον, εἴτε αὐτὸς εἴτε τινὰ πέμπων, πρὸς τρεῖς μὲν τῶν νομοφυλάκων τοὺς πρεσβυτάτους, τρεῖς δ' αὖ τῶν περὶ γάμους γυναικῶν ἐπιμελουμένων· οἱ δ' ἐπιμελείσθωσαν, κολάζοντες τοὺς ἀδικοῦντας νέους μὲν ὄντας ἐτι πληγαῖς καὶ δεσμοῖς, μέχρι περ ἂν ἐτῶν ἄνδρες μὲν τυγχάνωσιν
- C ὄντες τριάκοντα, γυναῖκες δὲ δέκα πλείοσιν ἔτεσι κολάζεσθωσαν ταῖς αὐταῖς κολάσεσιν· ἐὰν δὲ πορρωτέρω τούτων τῶν ἐτῶν ὄντες τῶν αὐτῶν ἀμελειῶν περὶ γονέας μὴ ἀφιστῶνται, κακῶσι δὲ τινάς τινες, εἰς δικαστήριον εἰσαγόντων αὐτοὺς εἰς ἓνα καὶ ἑκατὸν τῶν πολιτῶν, οἵτινες ἂν ὧσι πρεσβύτατοι ἀπάντων· ἂν δὲ τις ὄφλη, τιμάτω τὸ δικαστήριον ὅ τι χρὴ τίνειν ἢ πάσχειν, ἀπόρροητον μηδὲν ποιούμενοι ὅσων δυνατὸς ἄνθρωπος πάσχειν ἢ τίνειν.
- D ἐὰν δὲ τις ἀδυνατῇ κακούμενος φράζειν, ὁ πυθόμενος τῶν ἐλευθέρων ἐξαγγελλέτω τοῖς ἄρχουσιν ἢ κακὸς ἔστω καὶ ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι βλάβης· ἐὰν δὲ δοῦλος μηνύσῃ, ἐλεύθερος ἔστω, καὶ ἐὰν μὲν τῶν κακούντων ἢ κακούμενων δοῦλος, ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἀφείσθω, ἐὰν δὲ τινος ἄλλου τῶν πολιτῶν, τὸ δημόσιον ὑπὲρ αὐτοῦ τιμὴν τῷ κερκτημένῳ καταβαλλέτω· τοῖς ἄρχουσι δὲ ἐπιμελὲς ἔστω, μὴ τις ἀδικῇ τὸν τοιοῦτον τιμωρούμενος τῆς μηνύσεως ἕνεκα.
- E XII. Ὅσα τις ἄλλος ἄλλον πημαίνει φαρμάκοις, τὰ μὲν θανάσιμα αὐτῶν διείρηται, τῶν δ' ἄλλων περὶ βλάβ-

ψεων, είτε τις ἄρα πώμασιν ἢ καὶ βρώμασιν ἢ ἀλείμμασιν
ἐκὼν ἐκ προνοίας πημαίνει, τούτων οὐδέν πω διερρήθη.
διτταὶ γὰρ δὴ φαρμακεῖται κατὰ τὸ τῶν ἀνθρώπων οὔσαι
γένος ἐπίσχουσι τὴν διάρρησιν. ἦν μὲν γὰρ τὰ νῦν διαρ-
ρήθην εἴπομεν, σώμασι, **σώματα** **κακουργοῦσά** ἐστι κατὰ 933
φύσιν· ἄλλη δὲ ἡ μαγγανείαις τέ τισι καὶ ἐπρωδαῖς καὶ κα-
ταδέσεσι λεγομέναις πείθει τοὺς μὲν τολμῶντας βλάπτειν
αὐτούς, ὡς δύνανται τὸ τοιοῦτον, τοὺς δ' ὡς παντὸς μᾶλ-
λον ὑπὸ τούτων δυναμένων γοητεύειν βλάπτονται. ταῦτ'
οὖν καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα οὔτε ῥάδιον ὅπως ποτὲ
πέφυκε γινώσκειν, οὔτ' εἰ τις γνοίῃ, πείθειν εὐπετές
έτέρους· ταῖς δὲ ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων, δυσωπουμένους
πρὸς ἀλλήλους περὶ τὰ τοιαῦτα οὐκ ἄξιον ἐπιχειρεῖν πεί- B
θειν, ἃν ποτε ἄρα ἴδωσί που κήρινα μιμήματα πεπλα-
σμένα, εἴτ' ἐπὶ θύραις εἴτ' ἐπὶ τριόδοις εἴτ' ἐπὶ μνήμασι
γονέων αὐτῶν τινές, ὀλιγωρεῖν πάντων τῶν τοιούτων
διακελεύεσθαι μὴ σαφές ἔχουσι δόγμα περὶ αὐτῶν. δια-
λαβόντας δὲ διχῇ τὸν τῆς φαρμακείας πέρι νόμον, ὁποτέ-
ρως ἂν τις ἐπιχειρῇ φαρμάττειν, πρῶτον μὲν δεῖσθαι καὶ
παραινεῖν καὶ συμβουλεύειν μὴ δεῖν ἐπιχειρεῖν τοιοῦτο C
δραῖν μηδὲ καθάπερ παῖδας τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων
δειμαίνοντας φοβεῖν, μηδ' αὐτὸν νομοθέτην τε καὶ τὸν
δικαστὴν ἀναγκάζειν ἐξιᾶσθαι τῶν ἀνθρώπων τοὺς τοι-
ούτους φόβους, ὡς πρῶτον μὲν τὸν ἐπιχειροῦντα φαρ-
μάττειν οὐκ εἰδότα τί δραῖ, τὰ τε κατὰ σώματα, ἐὰν μὴ
τυγχάνῃ ἐπιστήμων ὦν ἰατρικῆς, τὰ τε αὐτὸ περὶ τὰ μαγ-
γανεύματα, ἐὰν μὴ μάντις ἢ τερατοσκόπος ὦν τυγχάνῃ.
λεγέσθω δὴ λόγος ὅδε νόμος περὶ φαρμακείας· ὃς ἂν φαρ-
μακεύῃ τινὰ ἐπὶ βλάβῃ μὴ θανασίμῳ μήτε αὐτοῦ μήτε D
ἀνθρώπων τῶν ἐκείνου, βοσκημάτων δὲ ἢ σμηνῶν, εἴτ'
ἄλλη βλάβῃ εἴτ' οὖν θανασίμῳ, ἐὰν μὲν ἰατρὸς ὦν τυγ-
χάνῃ καὶ ὄφλῃ δίκην φαρμάκων, θανάτῳ ζημιούσθω, ἐὰν

δὲ ιδιώτης, ὅ τι χρή παθεῖν ἢ ἀποτίσαι, τιμάτω περὶ αὐ-
 τοῦ τὸ δικαστήριον. εἰν δὲ καταδέσσειν ἢ ἐπαγωγαῖς ἢ
 E τισιν ἐπωδαῖς ἢ τῶν τοιούτων [φαρμακειῶν] ὥτινιόν
 δόξῃ ὅμοιος εἶναι βλάπτουσι, εἰν μὲν μάντις ὧν ἢ τερα-
 τοσκόπος, τεθνῶν, εἰν δ' ἄνευ μαντικῆς, ὅ ἄν τις φαρ-
 μακείας ὕφλῃ, ταῦτόν καὶ τούτῳ γιγνέσθω· περὶ γὰρ αὐ-
 καὶ τούτου τιμάτω τὸ δικαστήριον, ὅ τι ἂν αὐτοῖς δεῖν αὐ-
 τὸν δόξῃ πάσχειν ἢ ἀποτίνειν. ὅσα τις ἂν ἕτερον [ἄλλον]
 πημῆνῃ κλέπτων ἢ βιαζόμενος, ἂν μὲν μείζω, μείζονα τὴν
 ἐκτισιν τῷ πημανθέντι τινέτω, ἐλάττω δὲ δὴ ζημιώσας
 σμικροτέραν, παρὰ πάντα δὲ τοσαύτην ἡλίκα ἂν ἐκάστοτε
 ζημιώσῃ τίς τινα, μέχριπερ ἂν ἰάσῃται τὸ βλαβέν· δίκην
 δὲ ἕκαστος πρὸς ἕκάστῳ τῷ κακουργήματι σωφρονιστύος
 934 ἔνεκα ξυνεπομένην προσεκτισάτω, ὁ μὲν ἀνοία κακουρ-
 γήσας ἀλλοτρίᾳ, πειθοῖ διὰ νεότητα ἢ τι τοιούτον χρησά-
 μενος, ἐλαφροτέραν, ὁ δὲ διὰ οἰκείαν ἄνοιαν ἢ δι' ἀκρά-
 τειαν ἡδονῶν ἢ λυπῶν ἐν φόβοις δειλοῖς ἢ τισιν ἐπιθυ-
 μίαις ἢ φθόνοις ἢ θυμοῖς δυσιάτοις γιγνόμενος βαρυτέ-
 ραν, οὐχ ἔνεκα τοῦ κακουργῆσαι διδούς τὴν δίκην, οὐ γὰρ
 τὸ γεγονὸς ἀγέννητον ἔσται ποτέ, τοῦ δ' εἰς τὸν αὐτίς
 B ἔνεκα χρόνον ἢ τὸ παράπαν μισῆσαι τὴν ἀδικίαν αὐτόν τε
 καὶ τοὺς ἰδόντας αὐτόν δικαιούμενον, ἢ λωφῆσαι μέρη
 πολλὰ τῆς τοιαύτης ξυμφορᾶς. ὧν δὴ πάντων ἔνεκα χρή
 καὶ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα βλέποντας τοὺς νόμους τοξό-
 του μὴ κακοῦ στοχάζεσθαι δίκην τοῦ τε μεγέθους τῆς κο-
 λάσεως ἐκάστων ἔνεκα καὶ παντελῶς τῆς ἀξίας· ταῦτόν
 δ' ἔργον δρῶντα ξυνυπηρετεῖν δεῖ τῷ νομοθέτῃ τὸν δικα-
 στήν, ὅταν αὐτῷ τις νόμος ἐπιτρέπῃ τιμᾶν, ὅ τι χρή πά-
 C σχειν τὸν κρινόμενον ἢ ἀποτίνειν· τὸν δέ, καθάπερ ζω-
 γράφον, ὑπογράφειν ἔργα ἐπόμενα τῇ γραφῇ. ὁ δὴ καὶ
 νῦν, ὦ Μέγилле καὶ Κλεινία, ποιητέον ἡμῖν ὅ τι κάλλιστα
 καὶ ἄριστα· τῶν κλοπαίων τε καὶ βιαίων πάντων τὰς ζη-

μίας λεγομένης οἷας δεῖ γίνεσθαι, λεκτέον, ὅπως ἂν ἡμῖν παρείκωσι θεοὶ καὶ θεῶν παῖδες νομοθετεῖν.

XIII. Μαινόμενος δὲ ἂν τις ἦ, μὴ φανερὸς ἔστω κατὰ πόλιν· οἱ προσήκοντες δ' ἐκάστων κατὰ τὰς οἰκίας φυλαττόντων αὐτούς, ~~ὅτε ἂν ἐπίστανται τρόπον~~, ἢ ζημίαν ἐκτι- D
νόντων, ὁ μὲν τοῦ μεγίστου τιμήματος ἑκατὸν δραχμᾶς, εἴαν τ' οὖν δοῦλον εἴαν τ' οὖν καὶ ἐλεύθερον περιορᾷ, δευτέρου δὲ τιμήματος τέτταρα μέρη τῆς μυᾶς τῶν πέντε, τρία δ' ὁ τρίτος, καὶ δύο ὁ τέταρτος. μαίνονται μὲν οὖν πολλοὶ πολλοὺς τρόπους· οὓς μὲν νῦν εἴπομεν, ὑπὸ νόσων· εἰσὶ δὲ οἱ διὰ θυμοῦ κακὴν φύσιν ἅμα καὶ τροφὴν γενομένην, οἱ δὲ σμικρᾶς ἐχθρας γενομένης πολλὴν φωνὴν ἰέντες κακῶς ἀλλήλους βλασφημοῦντες λέγουσιν, οὐ πρόπον ἐν E
εὐνόμῳ πόλει γίνεσθαι τοιοῦτον οὐδὲν οὐδαμῇ οὐδαμῶς. εἰς δὲ περὶ κακηγορίας ἔστω νόμος περὶ πάντας ὅδε· μηδένα κακηγορεῖτω μηδεὶς· ὁ δὲ ἀμφισβητῶν ἐν τισὶ λόγοις ἄλλος ἄλλῳ διδασκέτω καὶ μανθανέτω, τὸν τε ἀμφισβητοῦντα καὶ τοὺς παρόντας ἀπεχόμενος πάντως τοῦ κακηγορεῖν· ἐκ γὰρ τοῦ κατεύχεσθαι τε ἀλλήλοις ἐπαρωμέ-
νους καὶ δι' αἰσχυρῶν ὀνομάτων ἐπιφέρειν γυναικείους εἰς αὐτοὺς φήμας πρῶτον μὲν ἐκ λόγων, κούφου πράγματος, 935
ἐργῶ μίση τε καὶ ἐχθρὰ βαρύνεται γίνονται. πράγματι γὰρ ἀχαρίστω, θυμῷ, χαριζόμενος ὁ λέγων, ἐμπιπλὰς ὀργὴν κακῶν ἐστιαμάτων, ὅσον ὑπὸ παιδείας ἡμερωθῇ ποτέ, πάλιν ἐξαργιῶν τῆς ψυχῆς τὸ τοιοῦτον, θηριούμενος ἐν δυσκολίᾳ ζῶν γίνεται, πικρὰν τοῦ θυμοῦ χάριν ἀποδεχόμενος· μετεκβαίνειν δὲ αὐτὸς πῶς εἰώθασι πάντες θαμὰ ἐν τοῖς τοιούτοις εἰς τό τι γελοῖον περὶ τοῦ ἐναντίου φθέγγεσθαι· ὅ τις ἐθιζόμενος οὐδεὶς πώποτε ὅς οὐ τοῦ σπουδαίου τρόπου ἦτοι τὸ παράπαν διήμαρτεν ἢ μεγαλονοίας ἀπώλεσε μέρη πολλά. ὧν δὲ χάριν ἐν μὲν ἱερῷ τὸ παράπαν μηδεὶς τοιοῦτον φθέγγεται μηδέποτε μηδὲν μηδ' ἐν B

τισι δημοτελέσι θυσίαις, μηδ' αὖ ἐν ἄθλοις μηδ' ἐν ἀγορᾷ
 μηδ' ἐν δικαστηρίῳ μηδ' ἐν ξυλλόγῳ κοινῶ μηδενί, κολα-
 ζέτω δὲ ὁ τούτων ἄρχων ἕκαστον ἀνατί, ἢ μηδέποτε ἄρι-
 στείων περὶ φιλονεικίῃς, νόμων ὡς οὐ κηθόμενος οὐδὲ
 C ποιῶν τὰ προσταχθέντα ὑπὸ τοῦ νομοθέτου. ἐὰν δέ τις
 ἐν ἄλλοις τόποις λοιδορίας ἄρχων ἢ ἀμυνόμενος ὅστισιν
 μὴ ἀπέχεται τῶν τοιούτων λόγων, ὁ προστυγχάνων πρε-
 σβύτερος ὢν τῷ νόμῳ ἀμυνέτω, πληγαῖς ἐξείργων τοὺς
 θυμῷ ἐτέρῳ κακῶ φιλοφρονουμένους, ἢ ἐνεχέσθω τῇ τε-
 ταγμένη ζημίᾳ. λέγομεν δὴ τὰ νῦν ὡς ὁ λοιδορίας συμ-
 πλεκόμενος ἄνευ τοῦ γελοῖα ζητεῖν λέγειν οὐ δυνατός ἐστι
 D χρῆσθαι, καὶ τοῦτο λοιδοροῦμεν, ὁπότεν θυμῷ γιγνόμε-
 νον ἢ τί δὲ δῆ; τὴν τῶν κωμῶδων προθυμίαν τοῦ γελοῖα
 εἰς τοὺς ἀνθρώπους λέγειν ἢ παραδεχόμεθα, ἐὰν ἄνευ
 θυμοῦ τὸ τοιοῦτον ἤμῃν τοὺς πολίτας ἐπιχειρῶσι κωμω-
 δοῦντες λέγειν, ἢ διαλάβωμεν δίχᾳ τῷ παίζειν καὶ μὴ, καὶ
 παίζοντι μὲν ἐξέστω τινὶ περὶ τοῦ λέγειν γελοῖον ἄνευ θυ-
 μοῦ, συντεταμένῳ δὲ καὶ μετὰ θυμοῦ, καθάπερ εἶπομεν,
 E μὴ ἐξέστω μηδενί; τοῦτο μὲν οὖν οὐδαμῶς ἀναθετέον, ὃ
 δ' ἐξέστω καὶ μὴ, τοῦτο νομοθετησώμεθα. ποιητῇ δὴ κω-
 μῳδίας ἢ τινος ἰάμβων ἢ μουσῶν μελωδίας μὴ ἐξέστω μήτε
 λόγῳ μήτε εἰκόνι μήτε θυμῷ μήτε ἄνευ θυμοῦ μηδαμῶς
 μηδένα τῶν πολιτῶν κωμῳδεῖν· ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ, τοὺς
 ἀθλοθέτας ἐξείργειν ἐκ τῆς χώρας τὸ παράπαν ἀνθημε-
 936 ρόν, ἢ ζημιοῦσθαι μναῖς τρισὶν ἱεραῖς τοῦ θεοῦ, οὐ ἂν ὁ
 ἄγων ἢ οἷς δ' εἴρηται πρότερον ἐξουσίαν εἶναι περὶ τοῦ
 ποιεῖν εἰς ἀλλήλους, τούτοις ἄνευ θυμοῦ μὲν μετὰ παιδιᾶς
 ἐξέστω, σπουδῇ δὲ ἅμα καὶ θυμουμένοισι μὴ ἐξέστω. τού-
 του δὴ διάγνωσις ἐπιτετράφθω τῷ τῆς παιδεύσεως ὅλης
 ἐπιμελητῇ τῶν νέων· καὶ ὁ μὲν ἂν οὗτος ἐγκρίνη, προφέ-
 ρειν εἰς τὸ μέσον ἐξέστω τῷ ποιήσαντι, ὁ δ' ἂν ἀποκρίνη,
 B μήτε αὐτοὺς ἐπιδεικνύσθω μηδενὶ μήτε ἄλλον δοῦλον μηδὲ

ἐλεύθερόν ποτε φανῇ διδάξας, ἢ κακὸς εἶναι δοξαζέσθω καὶ ἀπειθῆς τοῖς νόμοις.

XIV. Οἰκτρὸς δ' οὐχ ὁ πεινῶν ἢ τι τοιοῦτο πάσχων, ἀλλ' ὁ σωφρονῶν ἢ τινα ἀρετὴν ἢ μέρος ἔχων ταύτης, ἂν τινα ξυμπορὰν πρὸς τοῦτοις κεκτῆται· διὸ θανυμαστὸν ἂν γένοιτο, εἰ τις ὦν τοιοῦτος ἀμεληθείη τὸ παράπαν, ὥστ' εἰς πτωχείαν τὴν ἐσχάτην ἐλθεῖν, δοῦλος ἢ καὶ ἐλεύθερος, ἐν οἴκουμένῃ καὶ μετρίως πολιτείᾳ τε καὶ πόλει. διὸ τῷ νομοθέτῃ θεῖναι νόμον ἀσφαλὲς τοιούτοις τοιόνδε τινά· C
 πτωχὸς μηδεὶς ἡμῖν ἐν τῇ πόλει γιγνέσθω, τοιοῦτον δ' ἂν τις ἐπιχειρῇ δοῦν, εὐχαῖς βίον ἀνηνύτοις ξυλληγόμενος, ἐκ μὲν ἀγορᾶς ἀγορανόμοι ἐξειργόντων αὐτόν, ἐκ δὲ τοῦ ἄστεος ἢ τῶν ἀστυνόμων ἀρχή, ἀγρονόμοι δὲ ἐκ τῆς ἀλλης χώρας εἰς τὴν ὑπερουρίαν ἐκπεμπόντων, ὅπως ἡ χώρα τοῦ τοιούτου ζῶον καθαρὰ γίγνηται τὸ παράπαν. δοῦλος δ' ἂν ἢ δούλη βλάβῃ τῶν ἀλλοτρίων καὶ ὁτιοῦν, μὴ ξυν- D
 αιτίου τοῦ βλαβέντος αὐτοῦ γενομένου κατ' ἀπειρίαν ἢ τιν' ἑτέραν χρεῖαν μὴ σώφρονα, ὁ τοῦ βλάψαντος δεσπότης ἢ τὴν βλάβην ἐξιάσθω μὴ ἐνδεῶς ἢ τὸν βλάψαντ' αὐτὸν παραδότω· ἐὰν δ' ἐπαιτιώμενος ὁ δεσπότης κοινῇ τοῦ βλάψαντος τέχνῃ καὶ τοῦ βλαβέντος ἐπ' ἀποστερήσει φῇ τοῦ δούλου γεγονέναι τὴν αἰτίαν, διαδικαζέσθω μὲν κακοτεχνιῶν τῷ φάσκοντι βλαβῆναι, καὶ ἐὰν ἔλῃ, διπλασίαν τῆς ἀξίας τοῦ δούλου κομιζέσθω, ἥς ἂν τιμήσῃ τὸ δικαστήριον, ἐὰν δὲ ἡττηθῇ, τὴν τε βλάβην ἐξιάσθω καὶ τὸν δοῦλον παραδότω. καὶ ἐὰν ὑποζύγιον ἢ ἵππος ἢ κύνων ἢ τι τῶν ἄλλων θρεμμάτων σίνηται τι τῶν πέλας, κατὰ ταῦτ' ἐκτίνειν τὴν βλάβην. ἐὰν τις ἐκὼν μὴ ὀθέλῃ μαρτυρεῖν, προσκαλεισθαι τὸν δεόμενον, ὁ δὲ προσκληθεὶς ἀπαντάτω πρὸς τὴν δίκην, καὶ ἐὰν μὲν εἰδῇ καὶ ἐθέλῃ μαρτυρεῖν, μαρτυρεῖτω, ἐὰν δὲ εἰδέναι μὴ φῇ, τοὺς τρεῖς θεοὺς Δία καὶ Ἀπόλλωνα καὶ Θέμιν ἀπομόσας ἢ μὴν μὴ

937 εἰδέναι ἀπαλλαττέσθω τῆς δίκης· ὁ δ' εἰς μαρτυρίαν κλη-
 θείς, μὴ ἀπαντῶν δὲ τῷ καλεσαμένῳ, τῆς βλάβης ὑπόδι-
 κος ἔστω κατὰ νόμον. εἴαν δέ τις τινα δικάζοντα ἀναστή-
 σηται μάρτυρα, μαρτυρήσας μὴ διαψηφίζέσθω περὶ ταύ-
 της τῆς δίκης. **γυναικὶ δ' ἐξέστω εἰσυθέρα μαρτυρεῖν καὶ**
συνηγορεῖν, εἴαν ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη ἢ γεγонуῖα, καὶ
δίκην λαγχάνειν, εἴαν ἄνανδρος ἢ· ζῶντος δὲ ἀνδρὸς ἐξέ-
 στω μαρτυρῆσαι μόνον. δούλῃ δὲ καὶ δούλῳ καὶ παιδί
B φόνου μόνον ἐξέστω μαρτυρεῖν καὶ συνηγορεῖν, εἴαν ἐγ-
 γνητὴν ἀξιόχρεων ἢ μὴν μενεῖν καταστήσῃ μέχρι δίκης,
 εἴαν ἐπισκηφθῇ τὰ ψευδῇ μαρτυρῆσαι. ἐπισκῆπτεσθαι δὲ
 τῶν ἀντιδίκων ἑκάτερον ὅλη τῇ μαρτυρίᾳ καὶ μέρει, εἴαν
 τὰ ψευδῇ φῇ τινα μεμαρτυρηκέναι, πρὶν τὴν δίκην διακε-
 κρίσθαι· τὰς δ' ἐπισκῆψεις τὰς ἀρχὰς φυλάττειν κατασε-
 σημασμένας ὑπ' ἀμφοῖν, καὶ παρέχειν εἰς τὴν τῶν ψευδο-
C μαρτυριῶν διάκρισιν. εἴαν δέ τις ἄλῳ δις ψευδομαρτυρῶν,
 τοῦτον μηκέτι νόμος ἀναγκαζέτω μηδεὶς μαρτυρεῖν, εἴαν
 δὲ τρίς, μηκέτ' ἐξέστω τούτῳ μαρτυρεῖν· εἴαν δὲ τολμήσῃ
 μαρτυρῆσαι τρίς ἑαλωκώς, ἐνδεικνύτω μὲν πρὸς τὴν ἀρ-
 χὴν ὁ βουλούμενος αὐτόν, ἢ δ' ἀρχὴ δικαστηρίῳ παρα-
 δότω, εἴαν δὲ ὄφλῃ, θανάτῳ ζημιούσθω. ὁπόσων δ' ἂν
 μαρτυρίαι ἀλῶσι δίκην, ψευδῇ δοξάντων μαρτυρεῖν καὶ τὴν
 νίκην τῷ ἐλόντι πεποιηκέναι, εἴαν τῶν τοιούτων ὑπὲρ
D ἡμισυ μαρτυριῶν καταδικασθῶσί τινες, τὴν κατὰ ταύτας
 ἀλοῦσαν δίκην ἀνάδικον γίνεσθαι, ἀμφισβήτησιν δ' εἶ-
 ναι καὶ διαδικασίαν, εἴτε κατὰ ταύτας εἴτε μὴ ἡ δίκη ἐκρί-
 θῇ, ὅποτερῶς δ' ἂν κριθῇ, ταύτῃ γιγνέσθω τὸ τέλος τῶν
 ἐμπροσθεν δικῶν.

XV. Πολλῶν δὲ ὄντων καὶ καλῶν ἐν τῷ τῶν ἀνθρώ-
 πων βίῳ, τοῖς πλείστοις αὐτῶν οἶον κῆρες ἐπιπεφύκασιν,
 αἱ καταμιαίνουσί τε καὶ καταρρυπαίνουσιν αὐτά· καὶ δὴ
E καὶ δίκη ἐν ἀνθρώποις πῶς οὐ καλόν, ὃ πάντα ἡμέρωκε τὰ

ἀνθρώπινα; καλοῦ δὲ ὄντος τούτου πῶς οὐ καὶ τὸ ξυνδικεῖν ἡμῖν γίγνοιτ' ἂν καλόν; ταῦτα οὖν τοιαῦτα ὄντα διέβαλε τις κακῇ, καλὸν ὄνομα προστεσησάμενη, τέχνη, ἣ πρωτόν μὲν δὴ φησιν εἶναι τινα δικῶν μηχανήν, εἶναι δ' αὐτὴν τῷ τε δικάσασθαι καὶ ξυνδικεῖν ἄλλω νικῶν δυναμένην, ἂν τ' οὖν δίκαια ἂν τε μὴ τὰ περὶ τὴν δίκην ἐκάστην ἣ πεπραγμένα· ὠρεὰν δ' αὐτῆς εἶναι τῆς τέχνης 938 καὶ τῶν λόγων τῶν ἐκ τῆς τέχνης, ἂν ἀντιδωρῇται τις χρήματα. ταύτην οὖν ἐν τῇ παρ' ἡμῖν πόλει, εἴτ' οὖν τέχνη εἴτε ἄτεχνός ἐστί τις ἐμπειρία καὶ τριβή, μάλιστα μὲν δὴ χρεῶν ἐστί μὴ φῦναι, δεομένου δὲ τοῦ νομοθέτου πείθεσθαι καὶ μὴ ἐναντία δίκῃ φθέγγεσθαι, πρὸς ἄλλην δὲ ἀπαλλάττεσθαι χώραν, πειθομένοις μὲν σιγή, ἀπειθοῦσι δὲ φωνὴ νόμου ἦδε· ἂν τις δοκῇ πειραῖσθαι τὴν τῶν δικαίων δύναμιν ἐν ταῖς τῶν δικαστῶν ψυχαῖς ἐπὶ τάναν- B τία τρέπειν καὶ παρὰ καιρὸν πολυδικεῖν τῶν τοιούτων ἢ καὶ ξυνδικεῖν, γραφείσθω μὲν ὁ βουλόμενος αὐτὸν κακοδικίας ἢ καὶ ξυνδικίας κακῆς, κρινέσθω δὲ ἐν τῷ τῶν ἐκλεκτῶν δικαστηρίῳ, ὅφλοντος δὲ τιμάτω τὸ δικαστήριον εἴτε φιλοχρηματία δοκεῖ δοῶν τὸ τοιοῦτον εἴτε φιλονεικία, καὶ ἐὰν μὲν φιλονεικία, τιμᾶν αὐτῷ τὸ δικαστήριον ὅσου χρηρὴ χρόνου τὸν τοιοῦτον μηδενὶ λαχεῖν δίκην μηδὲ ξυνδικῆσαι, ἐὰν δὲ φιλοχρηματία, τὸν μὲν ξένον ἀπιόντα ἐκ τῆς χώρας μήποτε πάλιν ἐλθεῖν ἢ θά- C νάτω ξημιοῦσθαι, τὸν ἀστὸν δὲ τεθνάναι φιλοχρημοσύνης ἕνεκα τῆς ἐκ παντὸς τρόπου παρ' αὐτῷ τιμωμένης· καὶ ἐὰν τις φιλονεικία κριθῇ δις τὸ τοιοῦτον δοῶν, τεθνήτω.

IB.

- 941 I. ΑΘ. Ἐὰν ὥς πρεσβευτὴς τις ἢ κήρυξ καταψευδό-
 μενος τῆς πόλεως παραπρεσβευηται πρὸς τινα πόλιν, ἢ
 πεμπόμενος μὴ τὰς οὕσας πρεσβείας ἐφ' αἷς πέμπεται
 ἀπαγγέλλῃ, ἢ πάλιν αὖ παρὰ τῶν πολεμίων ἢ καὶ φίλων
 μὴ τὰ παρ' ἐκείνων ὀρθῶς ἀποπρεσβεύσας γένηται φανε-
 ρὸς ἢ κήρυκεύσας, γραφαὶ κατὰ τούτων ἔστων ὥς Ἑρμοῦ
 καὶ Διὸς ἀγγελίας καὶ ἐπιτάξεις παρὰ νόμον ἀσεβησάν-
 B των, τίμημα δὲ ὃ τι χρὴ πάσχειν ἢ ἀποτίνειν, ἐὰν ὄφλη.
 κλοπὴ μὲν χρημάτων ἀνελεύθερον, ἀρπαγὴ δὲ ἀναίσχυν-
 τον· τῶν Διὸς δὲ υἱέων οὐδεὶς οὔτε δόλοις οὔτε βίᾳ χαί-
 ρων ἐπιτετήδευκε τούτοις οὐδέτερον. μηδεὶς οὖν ὑπὸ
 ποιητῶν μὴδ' ἄλλως ὑπὸ τινων μυθολόγων πλημμελεῖν
 περὶ τὰ τοιαῦτα ἑξαπατώμενος ἀναπειθῆσθω, καὶ κλέπτων
 ἢ βιαζόμενος οἰέσθω μὴδὲν αἰσχρὸν ποιεῖν, ἀλλ' ἅπερ αὐ-
 τοὶ θεοὶ δρῶσιν· οὔτε γὰρ ἀληθὲς οὔτ' εἰκός, ἀλλ' ὅστις
 δρᾷ τοιοῦτον παρανόμως, οὔτε θεὸς οὔτε παῖς ἐστὶ ποτε
 C θεῶν, ταῦτα δὲ νομοθέτῃ μᾶλλον προσήκει γιννώσκειν ἢ
 ποιηταῖς ξύμπασιν. ὁ μὲν οὖν πεισθὲις ἡμῶν τῷ λόγῳ εὐ-
 τυχεῖ τε καὶ εἰς χρόνον ἅπαντα εὐτυχοῖ, ὁ δὲ ἀπιστήσας τὸ
 μετὰ ταῦτα τοιῶδέ τι ἐνεχέσθω νόμῳ· ἐὰν τίς τι κλέπτῃ
 δημόσιον μέγα ἢ καὶ σμικρόν, τῆς αὐτῆς δίκης δεῖ. σμι-
 κρόν τε γὰρ ὁ κλέπτων ἔρωτι μὲν ταύτῳ, δυνάμει δὲ ἐλάτ-
 D τονι κέκλοφεν, ὃ τε τὸ μέζον κινῶν οὐ καταθέμενος ὅλον
 ἀδικεῖ· δίκης οὖν οὐδέτερον οὐδετέρου ἐλάττονος ἕνεκα
 μεγέθους τοῦ κλέμματος ὁ νόμος ἀξιοῖ ζημιοῦν, ἀλλὰ τῷ
 τὸν μὲν ἴσως ἂν ἰάσιμον ἔτ' εἶναι, τὸν δ' ἀνίατον. ξένου
 μὲν δὴ τῶν δημοσίων ἢ δοῦλον ἂν τίς τι κλέπτοντα ἐν δι-
 καστηρίῳ ἔλῃ, ὥς ἰασίμῳ ἐκ τῶν εἰκότων ὄντι, τί χρὴ πα-
 θεῖν ἢ τίνα ζημίαν ἀποτίνειν αὐτόν, ἢ κρίσις γιγνέσθω·

τὸν δὲ ἄστυν καὶ τεθραμμένον ὥς ἔσται τεθραμμένος, ἂν 942
πατριδα συλῶν ἢ βιαζόμενος ἀλίσκηται, εἴαν τ' ἐπ' αὐτο-
φῶρῳ εἴαν τε μὴ, σχεδὸν ὥς ἀνίατον ὄντα θανάτῳ ζη-
μιοῦν.

II. Στρατειῶν δὲ ἔνεκα πολλὴ μὲν ξυμβουλή, πολλοὶ
δὲ νόμοι γίνονται κατὰ τρόπον, μέγιστον δὲ τὸ μηδέποτε
ἀναρχὸν μηδένα εἶναι, μήτ' ἄρρενα μήτε θήλειαν, μηδέ
τινος ἔδει ψυχὴν εἰθίσθαι μήτε ὀσπονδάζοντος μήτ' ἐν
παιδιαῖς αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ τι κατὰ μόνας θραῦν, ἀλλ' ἐν B
τε πολέμῳ παντὶ καὶ ἐν εἰρήνῃ πάσῃ πρὸς τὸν ἄρχοντα
ἀεὶ βλέποντα καὶ ξυνεπόμενον ζῆν, καὶ τὰ βραχύταθ' ὑπ'
ἐκείνου κυβερνῶμενον, οἷον ἐστάναι θ' ὅταν ἐπιτάτῃ τις
καὶ πορεύεσθαι καὶ γυμνάζεσθαι καὶ λοῦσθαι καὶ σιτεῖ-
σθαι καὶ ἐγείρεσθαι νύκτωρ εἰς τε φυλακὰς καὶ παραγγέλ-
σεις, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς κινδύνοις μήτε τινὰ διώκειν μήθ'
ὑποχωρεῖν ἄλλῳ ἄνευ τῆς τῶν ἀρχόντων δηλώσεως, ἐνί τε
λόγῳ τὸ χωρὶς τι τῶν ἄλλων πράττειν διδάξαι τὴν ψυχὴν C
ἔδει μήτε γιννώσκειν μήτ' ἐπίστασθαι τὸ παράπαν, ἀλλ'
ἀθρόον ἀεὶ καὶ ἅμα καὶ κοινὸν τὸν βίον ὃ τι μάλιστα πᾶσι
πάντων γίνεσθαι· τούτου γὰρ οὔτ' ἔστιν οὔτε ποτὲ μὴ
γένηται κρεῖττον οὔτε ἄμεινον οὔτε τεχνικώτερον εἰς σω-
τηρίαν τὴν κατὰ πόλεμον καὶ νίκην. τοῦτο καὶ ἐν εἰρήνῃ
μελετητέον εὐθύς ἐκ τῶν παίδων, ἄρχειν τε ἄλλων ἄρχε-
σθαί θ' ὑφ' ἐτέρων· τὴν δ' ἀναρχίαν ἐξαιρετέον ἐκ παν- D
τὸς τοῦ βίου ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων τε καὶ τῶν ὑπ' ἀν-
θρώπους θηρίων· καὶ δὴ καὶ χορείας πάσας εἰς τὰς ἀρι-
στείας τὰς κατὰ πόλεμον βλέπουσας χορεύειν, καὶ ὅλην
εὐκολίαν τε καὶ εὐχέρεϊαν ἐπιτηδεύειν τῶν αὐτῶν ἔνεκα,
καρτερήσεις τε αὐ σιτίων καὶ ποτῶν καὶ χειμῶνων καὶ τῶν
ἐναντίων καὶ κοίτης σκληροῦς, καὶ τό γε μέγιστον, τὴν τῆς
κεφαλῆς καὶ ποδῶν δύναμιν μὴ διαφθεῖρειν τῇ τῶν ἄλλο-
τρίων σκεπασμάτων περικαλυφῇ, τὴν τῶν οἰκείων ἀπολ-

Ε λύντας πύλων τε καὶ ὑποδημάτων γενέσιν καὶ φύσιν· ταῦτα γὰρ ἀκρωτήρια ὄντα σωζόμενά τε ἔχει μερίστην δύναμιν παντὸς τοῦ σώματος καὶ τὸνναντίον ἐναντίας, καὶ τὸ μὲν ὑπηρετικώτατον ἅπαντι τῷ σώματι, τὸ δὲ ἀρχικώτατον, ἔχον τὰς κυρίας ἀπάσας αἰσθήσεις αὐτοῦ φύσει.

943 ἐπαινουν μὲν δὴ τοῦτον ἀκούειν τὸν νέον χρῆν δοκεῖν πολεμικοῦ περὶ βίου, νόμους δ' αὖ τούσδε· στρατεύεσθαι τὸν καταλεγέντα ἢ τὸν ἐν μέρει τινὶ τεταγμένον. ἐὰν δέ τις ἐκλείπη τινὶ κάκῃ μὴ στρατηγῶν ἀφέντων, γραφὰς ἀστρατείας εἶναι πρὸς τοὺς πολεμικοὺς ἄρχοντας, ὅταν ἔλθωσιν ἀπὸ στρατοπέδου, δικάζειν δὲ τοὺς στρατεύσαντας ἐκάστους χωρὶς, ὀπλίτας τε καὶ ἱππέας καὶ τὰλλα ἐμ-

Β πολέμια ἕκαστα ὡσαύτως, καὶ εἰσάγειν ὀπλίτας μὲν εἰς τοὺς ὀπλίτας, ἱππέας δὲ εἰς τοὺς ἱππέας καὶ τοὺς ἄλλους δὲ κατὰ ταῦτά εἰς τοὺς αὐτῶν ξυννόμους· ἐὰν δέ τις ὄφλῃ, ὑπάρχειν μὲν αὐτῷ μήποτε τῆς ὅλης ἀριστείας ἀγωνιστῇ γενέσθαι μηδὲ ἀστρατείας ἄλλον γράψασθαι ποτε μηδὲ κατηγορῶ τούτων πέρι γενέσθαι, πρὸς τούτοις δ' ἔτι προστιμᾶν αὐτῷ τὸ δικαστήριον, ὃ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίνειν. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐκδικασθεῖσων τῶν τῆς ἀστρατείας δικῶν, πάλιν ἐκάστων τούτων ἄρχοντας ποιῆσαι ξύλλο-

Γ γον, ἀριστείων δὲ πέρι κρίνεσθαι τὸν βουλόμενον ἐν τοῖς αὐτῶν ἔθνεσι, μὴ περὶ προτέρου πολέμου μηδὲν παρεχόμενον μήτε τεκμήριον μήτε μαρτύρων πιστώσεις λόγων, αὐτῆς δὲ περὶ τῆς στρατείας τῆς τότε γενομένης αὐτοῖς στέφανον δὲ τὸ νικητήριον ἐκάστοις εἶναι θαλλοῦ· τοῦτον δὲ εἰς τὰ τῶν πολεμικῶν θεῶν ἱερά, ὧν ἅν.τις βούληται, γράψαντα ἀναθεῖναι μαρτύριον εἰς τὴν τῶν ἀριστείων κρίσιν παντὸς τοῦ βίου καὶ τὴν τῶν δευτέρων καὶ τρίτων.

Δ ἐὰν δὲ στρατεύσῃται μὲν τις, μὴ ἀπαγαρόντων δὲ τῶν ἀρχόντων οἵκαδε προαπέλθῃ τοῦ χρόνου, λειποταξίου τούτων εἶναι γραφὰς ἐν τοῖς αὐτοῖς οἷσπερ τῆς ἀστρατείας,

ὄφλουσί τε τιμωρίαι ἐπέστωσαν αἵπερ καὶ πρόσθεν ἐτέ-
 θησαν. χρηὴ μὲν δὴ πᾶσαν ἐπιφέροντα δίκην ἀνδρὶ πάντ'
 ἄνδρα φοβεῖσθαι τὸ μὴ [τε] ἐπενεγκεῖν ψευδῇ τιμωρίαν,
 μήτ' οὖν ἐκόντα μήτ' ἄκοντα κατὰ δύναμιν· παρθένος **E**
 γὰρ αἰδοίῃ Δίκη λέγεται τε καὶ οὕτως εἴρηται, ψεῦδος
 δὲ αἰδοῖ καὶ δίκη νεμεσητὸν κατὰ φύσιν· τῶν τε οὖν
 ἄλλων εὐλαβεῖσθαι δεῖ περὶ πλημμελεῖν εἰς δίκην, διαφε-
 ρόντως δὲ καὶ τῆς τῶν κατὰ πόλεμον ὀπλων ἀποβο-
 λῆς, μὴ διαμαρτῶν τις ἄρα τῶν ἀναγκαίων ἀποβολῶν, ὥς
 αἰσχυρὰς αὐτὰς εἰς ὄνειδος τιθεῖς, ἀναξίῳ ἀναξίως ἐπάγῃ
 δίκας. ῥάδιον μὲν οὖν οὐδαμῶς διορίσαι τούτων θάτε-
 ρον, ὅμως δὲ χρηὴ τὸν νόμον ἀμῶς γέ πως ὀρίζειν πειρᾶ- 944
 σθαι κατὰ μέρη. μύθῳ δὲ προσχρώμενοι ἅμ' εἰπώμεν, εἰ
 κομισθῆις ἐπὶ σκηνὴν ἄνευ τῶν ὀπλων Πάτροκλος ἔμ-
 πνους ἐγένεθ', οἷον δὴ μυρίοις συνέπεσε, τὰ δὲ πρότερα
 ἐκεῖνα ὅπλα, ἃ Πηλεὶ φησὶν ὁ ποιητὴς παρὰ θεῶν προῖκα
 ἐν τοῖς γάμοις ἐπιδοθῆναι Θέτιδι, ταῦτα δὲ Ἐκτωρ εἶχεν,
 ἐξήν ἄν τῶν τότε ὅσοι κακοὶ ὄνειδίξειν ὀπλων ἀποβολὴν
 τῷ τοῦ Μενoitίου; ἔτι δὲ ὅποσοι κατὰ κρημνῶν ῥιφέντες
 ἀπώλεσαν ὅπλα, ἢ κατὰ θάλατταν, ἢ χειμῶνων ἐν τόποις **B**
 ὑποδεξαμένης αὐτοὺς ἐξαίφνης πολλῆς ῥύσεως ὕδατος, ἢ
 μυρί' ἄν ἔχοι τις τοιαῦτα παραμυθούμενος ἐπάδειν, εὐ-
 διάβολον κακὸν καλλύνων· τεμεῖν δὲ χρεὼν κατὰ δύνα-
 μιν τὸ μείζον καὶ τὸ δυσχερέστερον κακὸν ἀπὸ τοῦ ἐναν-
 τίου. σχεδὸν οὖν ἐν τοῖς ὄνειδέσιν ἔχει τινὰ τομὴν ἢ τού-
 των τῶν ὀνομάτων ἐπιφορά· ῥίψασπισ μὲν γὰρ οὐκ ἐν
 πᾶσιν ὀνομάζοιτ' ἂν δικαίως, ἀποβολεὺς δὲ ὀπλων· οὐχ **C**
 ὁμοίως γὰρ ὅ τε ἀφαιρεθεῖς μετ' εἰκυίας βίας γίγνοιτ' ἂν
 ῥίψασπισ ὅ τε ἀφελὺς ἐκῶν, διαφέρει δὲ ὅλον που καὶ τὸ
 πᾶν. ὧδ' οὖν δὴ λεγέσθω νόμῳ· ἐὰν καταλαμβανόμενός
 τις ὑπὸ πολεμίων καὶ ἔχων ὅπλα μὴ ἀναστρέφῃ καὶ ἀμύ-
 νηται, ἀφῇ δὲ ἐκῶν ἢ ῥίψῃ, ζῶην αἰσχυρὰν ἀρνύμενος μετὰ

τάχους μᾶλλον ἢ μετ' ἀνδρείας καλὸν καὶ εὐδαίμονα θά-
 D νατον, τοιαύτης μὲν ὅπλων ἀποβολῆς ἔστω δίκη ριφθέν-
 των, τῆς δὲ εἰρημένης ἔμπροσθεν ὁ δικάζων [μὴ] ἀμελείτω
 σκοπεῖν· τὸν γὰρ κακὸν αἰεὶ δεῖ κολάζειν, ἢν' ἀμείνων ἦ,
 οὐ τὸν δυστυχῆ· οὐδὲν γὰρ πλεον. ζημία δὲ τῷ τὴν τοι-
 αύτην ἀμυντηρίων ὅπλων εἰς τοῦναντίον ἀφέντι δύναμιν
 τίς ἄρα γίγνεται ἂν πρόσφορος; οὐ γὰρ δυνατὸν ἀνθρώ-
 πῳ δραῖν τοῦναντίον ὥς ποτε θεὸν φασι δραῖσαι, Καινέα
 τὸν Θαιτταλὸν ἐκ γυναικὸς μεταβαλόντα εἰς ἀνδρὸς φύσιν·
 E ἦν γὰρ *ἂν* ἀνδρὶ ριψάσπιδι τρόπον τινὰ πρέπουσα πα-
 σῶν μάλιστα ἢ κείνῃ τῇ γενέσκει ἐναντία γενέσεις, εἰς γυ-
 ναῖκα ἐξ ἀνδρὸς μεταβαλοῦσα, τιμωρία τούτῳ γενομένη·
 νῦν δ' ὅ τι τούτων ἐγγύτατα φιλοψυχίας ἔνεκα, ἵνα τὸν
 ἐπίλοιπον βίον μὴ κινδυνεύῃ, ζῇ δὲ ὡς πλείστον χρόνον
 [ᾧ] κακῷ ὄνειδρι ξυνεχόμενος, ἔστω νόμος ὅδε ἐπὶ τού-
 τοις· ἀνὴρ ὃς ἂν ὄφλῃ δίκην ὡς αἰσχροῦς ἀποβαλὼν ὅπλα
 πολεμικά, τούτῳ μὴτ' οὐν τις στρατηγὸς μὴτ' ἄλλος ποτὲ
 τῶν κατὰ πόλεμον ἀρχόντων ὡς ἀνδρὶ στρατιώτῃ χρήση-
 945 ται μὴδ' εἰς τάξιν κατατάξῃ μὴδ' ἡντινοῦν· εἰ δὲ μή, κατ-
 ευθύνειν αὐτοῦ τὸν εὐθυνοῦν, ἂν μὲν ἦ τοῦ μεγίστου τι-
 μήματος ὁ τάξας τὸν κακόν, χιλίας, ἂν δὲ τοῦ δευτέρου,
 πέντε μνᾶς, ἂν δὲ τοῦ τρίτου, τρεῖς μνᾶς· ἂν δὲ τοῦ τε-
 τάρτου, μνᾶν. ὁ δὲ ὄφλων τὴν δίκην πρὸς τῷ ἀφείσθαι
 τῶν ἀνδρείων κινδύνων κατὰ φύσιν τὴν αὐτοῦ προσα-
 ποτισάτω μισθόν, χιλίας μὲν, ἂν τοῦ μεγίστου τιμήματος
 ἦ, πέντε δέ, τοῦ δευτέρου, τρεῖς δέ, ἂν τοῦ τρίτου, μνᾶν
 B δὲ ὡσαύτως, καθάπερ οἱ πρόσθεν, τοῦ τετάρτου μέρους.

III. Εὐθύνων δὲ περί τις ἡμῖν λόγος ἂν εἴη πρέπων
 ἀρχόντων γενομένων τῶν μὲν κατὰ τύχην κλήρου καὶ ἐπ'
 ἐνιαυτόν, τῶν δ' εἰς πλείονα ἔτη καὶ ἐκ προκρίτων; τῶν
 δὲ τοιούτων εὐθυντῆς τίς ἱκανός, ἂν τίς τί πῃ σκολιὸν
 αὐτῶν καμφοθεῖς ὑπὸ βάρους μὲν πράξῃ, τῆς δ' αὐτοῦ δυ-

νάμεως ἐνδεία πρὸς τὴν τῆς ἀρχῆς ἀξίαν, ῥάδιον μὲν οὐ-
 δαμῶς εὐρεῖν τῶν ἀρχόντων ἄρχοντα ὑπερβάλλοντα πρὸς C
 ἀρετὴν, ὅμως δὲ πειρατέον εὐθύντας τινὰς ἀνευρίσκειν
 θείους. ἔχει γὰρ οὖν οὕτω πολλοὶ καιροὶ πολιτείας λύ-
 σεώς εἰσι, καθάπερ νεὼς ἢ ζώου τινός, οὓς ἐντόνους τε
 καὶ ὑποζώματα καὶ νεύρων ἐπιτόνους, μίαν οὖσαν φύσιν
 διεσπαρμένην, πολλαχοῦ πολλοῖς ὀνόμασι προσαγορεύο-
 μεν· εἰς δὲ οὗτος οὐ σμικρότατος καιρὸς τοῦ σώζεσθαι τε
 καὶ διαλυθῆσαν οἴχεσθαι πολιτείαν. ἂν μὲν γὰρ οἱ τοὺς D
 ἄρχοντας ἐξευθύνοντες βελτίους ὥσιν ἐκείνων, καὶ τοῦτ'
 ἐν δίκῃ [ἀμέμπτῳ] τε καὶ ἀμέμπτως, ἢ πᾶσα οὕτω θάλλει
 τε καὶ εὐδαιμονεῖ χώρα καὶ πόλις· ἐὰν δ' ἄλλως τὰ περὶ
 τὰς εὐθύνας τῶν ἀρχόντων γίνηται, τότε λυθείσης τῆς
 ἅ πάντα πολιτεύματα ξυνεχούσης εἰς ἓν δίκης ταύτῃ
 πᾶσα ἀρχὴ διεσπασθῇ χωρὶς ἑτέρα ἀπ' ἄλλης, καὶ οὐκ εἰς
 ταῦτόν ἐτι νεύουσαι, πολλὰς ἐκ μιᾶς τὴν πόλιν ποιοῦσαι, E
 στάσεων ἐμπλήσασαι ταχὺ διώλεσαν. διὸ δὴ δεῖ πάντως
 τοὺς εὐθύνους θαυμαστοὺς πᾶσαν ἀρετὴν εἶναι. τεκται-
 νώμεθα δὴ τινα τρόπον αὐτῶν τοιάνδε γένεσιν. κατ' ἐνι-
 αὐτὸν ἕκαστον μετὰ τροπὰς ἡλίου τὰς ἐκ θεῶν εἰς χει-
 μῶνα ξυνιέναι χρῶν πᾶσαν τὴν πόλιν εἰς Ἡλίου κοινὸν
 καὶ Ἀπόλλωνος τέμενος, τῷ θεῷ ἀποφανομένους ἄνδρας
 αὐτῶν τρεῖς, ὃν ἂν ἕκαστος αὐτῶν ἡγῆται πάντῃ ἄριστον 946
 εἶναι πλὴν αὐτοῦ, μὴ ἕλαττον πεντήκοντα γεγονότα ἐτῶν·
 τῶν δὲ προκριθέντων οὓς ἂν πλεῖστοι ἐνέγκωσι, τούτους
 ἐκλέξει μέχρι τῶν ἡμίσεων, ἐὰν ἄρτιοι γίνωνται, περι-
 τοὶ δὲ ἐὰν ὦσιν, ἕνα ἀφελεῖν, ὃ ἂν ἐλάχισται γένωνται,
 καταλιπεῖν δὲ τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν πλήθει τῶν ψήφων
 ἀποκρίναντας· ἐὰν δέ τισιν ἴσαι γίνωνται καὶ τὸν ἡμι-
 συν ἀριθμὸν πλείω ποιῶσιν, ἀφελεῖν τὸ πλεόν ἀποκρί-
 ναντας νεότητι, τοὺς δ' ἄλλους ἐγκρίναντας φέρειν αὐτοῖς, B
 μέχρι περ ἂν τρεῖς λειφθῶσιν ἄνισοι· ἐὰν δὲ ἢ πᾶσιν ἢ

τοῖν δυοῖν ἴσαι γίνωνται, τῇ ἀγαθῇ μοίρᾳ καὶ τύχῃ ἐπι-
 τρέψαντας, κλήρῳ διελόντας τὸν νικῶντα καὶ δεύτερον
 καὶ τρίτον στεφανῶσαι θαλλῶ καὶ τὰ ἀριστεῖα ἀποδόντας
 πᾶσιν ἀνειπεῖν, ὅτι Μαγνήτων ἡ κατὰ θεὸν πάλιν τυ-
 χοῦσα σωτηρίας πόλις, ἀποφηνάσα αὐτῆς Ἑλλῶ ἄνδρας
 C τοὺς ἀρίστους τρεῖς, ἀκροθίνιον Ἀπόλλωνι κατὰ τὸν πα-
 λαιὸν νόμον ἀνατίθῃσι κοινὸν καὶ Ἑλλῶ, ὅσον περ ἂν
 ἔπωνται χρόνον τῇ κρίσει. τούτους δὲ πρῶτῳ μὲν ἐνιαυ-
 τῷ δώδεκα εὐθύνους ἀποδειξαι, μέχρῃ περ ἂν ἐκάστῳ πέντε
 καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη ξυμβῇ γενόμενα, τὸ λοιπὸν δὲ τρεῖς
 αἰεὶ προσγιγνέσθων κατ' ἐνιαυτόν· οὗτοι δὲ τὰς ἀρχὰς
 πάσας δώδεκα μέρη διελόμενοι πάσαις βασιάνοις χρώμενοι
 ἐλευθέραις ἐλεγχόντων. οἰκούντων δέ, ὅσον ἂν εὐθύ-
 D νωσι χρόνον, ἐν τῷ τοῦ Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἑλλίου τεμέ-
 νει, ἐν ᾧ περ ἐκρίθησαν· καὶ τὰ μὲν ἰδίᾳ ἕκαστος, τὰ δὲ
 καὶ κοινῇ μετ' ἀλλήλων κρίναντες τοὺς ἄρχαντας τῇ πόλει
 ἀποφηνάντων, εἰς τὴν ἀγορὰν γράμματα καταθέντες περὶ
 ἐκάστης ἀρχῆς, ὃ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίλναι κατὰ τὴν τῶν
 εὐθύνων γνώμην. ἥτις δ' ἂν τῶν ἀρχῶν μὴ ὁμολογῇ κε-
 κρίσθαι δικαίως, εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς δικαστὰς εἰσαγέτω
 τοὺς εὐθύνους, καὶ ἐὰν μὲν ἀποφυγῇ τις τὰς εὐθύνας,
 αὐτῶν τῶν εὐθύνων κατηγορεῖτω, ἐὰν ἐθέλῃ ἐὰν δὲ
 E ἀλῶ, ἐὰν μὲν ἢ τῷ θανάτῳ τετιμημένον ὑπὸ τῶν εὐθύ-
 νων, ὥσπερ ἀνάγκη, ἀπλῶς θνησκέτω, τῶν δ' ἄλλων τι-
 μημάτων ὧν ἂν δυνατὸν ἢ διπλῇν τίσαι, διπλασίαν τι-
 νέτω. τὰς δ' εὐθύνας αὐτῶν τούτων ἀκούειν χρὴ τίνας
 ἔσονται καὶ τίνα τρόπον. ζῶσι μὲν οὖν τούτοις τοῖς παρὰ
 947 πάσης τῆς πόλεως ἀριστείων ἡξιωμένοις προεδρεῖν τ' ἐν
 ταῖς πανηγύρεσι πάσαις ἔστωσαν, ἔτι δὲ τῶν εἰς τοὺς Ἑλ-
 ληνas κοινῇ θυσιῶν καὶ θεωριῶν καὶ ὅσων ἂν ἑτέρῳ κοι-
 νωνῶσιν ἱερῶν, ἐκ τούτων τοὺς ἄρχοντας τῆς θεωρίας
 ἐκάστης ἐκπέμπειν, καὶ τούτους μόνους δάφνης στεφάνῳ

τῶν ἐν τῇ πόλει κεκοσμημένους εἶναι, καὶ ἱερέας μὲν πάν-
 τας τοῦ Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἑλίου, ἀρχιέρεων δὲ ἓνα κατ'
 ἐνιαυτὸν τὸν πρῶτον κριθέντα τῶν γενομένων ἐκείνῳ τῷ
 ἐνιαυτῷ [τῶν] ἱερέων, καὶ τοῦνομα ἀναγράφειν τούτου B
 κατ' ἐνιαυτόν, ὅπως ἂν γίνηται μέτρον ἀριθμοῦ τοῦ χρό-
 νου, ἕως ἂν ἡ πόλις οἰκῆται. τελευτήσασι δὲ προθέσεις τε
 καὶ ἐκφορὰς καὶ θήκας διαφόρους εἶναι τῶν ἄλλων πολι-
 τῶν, λευκὴν μὲν τὴν στολὴν ἔχειν πᾶσαν, θορήνων δὲ καὶ
 ὀδυρμῶν χωρὶς γίνεσθαι, κορῶν δὲ χορὸν πεντεκαίδεκα
 καὶ ἄρρένων ἑτερον περισταμένους τῇ κλίνῃ ἐκατέρους
 οἶον ὕμνον πεποιημένον ἔπαινον εἰς τοὺς ἱερέας ἐν μέρει C
 ἐκατέρους ᾄδειν, εὐδαιμονίζοντας ὧδ' ἡ διὰ πάσης τῆς ἡμέ-
 ρας· ἔωθεν δ' εἰς τὴν θήκην φέρειν αὐτὴν μὲν τὴν κλίνην
 ἑκατὸν τῶν νέων τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις, οὓς ἂν οἱ προς-
 ῆγοντες τοῦ τελευτήσαντος ἐπιόψωνται, πρῶτους δὲ προ-
 ῖναι τοὺς ἡγετοὺς τὴν πολεμικὴν σκευὴν ἐνδεδυκότας
 ἑκάστους, σὺν τοῖς ἵπποισι μὲν ἱππέας, σὺν δὲ ὀπλοῖς
 ὀπλίτας, καὶ τοὺς ἄλλους ὡσαύτως, παῖδας δὲ περὶ αὐτὴν D
 τὴν κλίνην ἔμπροσθεν τὸ πάτριον μέλος ἐφνυμεῖν, καὶ
 κόρας ἐπομένας ἐξόπισθεν ὅσαι τ' ἂν γυναῖκες τῆς παιδο-
 ποιήσεως ἀπηλλαγμένοι τυγχάνωσι, μετὰ δὲ ταῦτα ἱερέας
 τε καὶ ἱερεῖας ὡς καθαρεύοντι τῷ τάφῳ ἔπεσθαι, ἐὰν ἄρα
 καὶ τῶν ἄλλων εἰργωνται τάφων, ἐὰν καὶ τὸ τῆς Πυθίας
 οὕτω τε καὶ ταύτῃ σύμψηφον ἦ· θήκην δὲ ὑπὸ γῆς αὐτοῖς
 εἰργασμένην εἶναι ψαλίδι προμήκη λίθων ποτίμων καὶ
 ἀγῆρων εἰς δύναμιν, ἔχουσιν κλῖνας παρ' ἀλλήλας λιθί-
 νας κειμένας, οὗ δὴ τὸν μακάριον γεγονότα θέντες, κύ-
 κλω χώσαντες, περίξ δένδρων ἄλσος περιφυτεύσουσι πλὴν E
 κώλου ἑνός, ὅπως ἂν αὕξην ὁ τάφος ἔχῃ ταύτην τὴν εἰς
 τὸν ἅπαντα χρόνον, ἂν ἐπιδέῃ χώματος τοῖς τιθεμένοις·
 κατ' ἐνιαυτὸν δὲ ἀγῶνα μουσικῆς αὐτοῖς καὶ γυμνικὸν
 ἱππικόν τε θήσουσι. τὰ μὲν δὴ γέρα τοιαῦτα τοῖς τὰς εὐ-

θύνας διαφυγοῦσιν· ἂν δέ τις τούτων πιστεύων τῷ κερ-
κρίσθαι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐπιδελξῇ κακὸς γενόμενος
ὑστερον τῆς κρίσεως, γράφεσθαι μὲν τὸν βουλούμενον αὐ-
τὸν ὁ νόμος προσταττέτω, ὁ δ' ἄγων ἐν δικαστηρίῳ γιγνέ-
948 σθω τοιῷδ' ἐν τῷ τρόπῳ. πρῶτον μὲν νομοφύλακες ἔστω-
σαν τούτου τοῦ δικαστηρίου, ἔπειτα αὐτῶν τούτων οἱ ζῶν-
τες, πρὸς δὲ τούτοις τὸ τῶν ἐκλεκτῶν δικαστήριον· γρα-
φέσθω δὲ ὁ γραφόμενος, ὃν ἂν γράφηται, λέγουσαν τὴν
γραφὴν ἀνάξιον εἶναι τὸν καὶ τὸν τῶν ἀριστείων καὶ τῆς
ἀρχῆς· καὶ εἰ μὲν ὁ φεύγων ἄλῳ, στερέσθω τῆς ἀρ-
χῆς καὶ τοῦ τάφου καὶ τῶν ἄλλων τῶν δοθεισῶν αὐτῷ τι-
μῶν, εἰ μὲν δὲ ὁ διώκων μὴ μεταλάβῃ τὸ πέμπτον μέρος
τῶν ψήφων, τινέτω ὁ μὲν τοῦ μεγίστου τιμήματος δώδεκα
B μναῖς, ὁκτὼ δὲ ὁ τοῦ δευτέρου, τρίτου δὲ ἕξ, τετάρτου
δὲ δύο.

IV. Ῥαδαμάνθυος δὲ περὶ τὴν λεγομένην κρίσιν τῶν
δικῶν ἄξιον ἄγασθαι, διότι κατείδε τοὺς τότε ἀνθρώπους
ἡγουμένους ἑναργῶς εἶναι θεούς, εἰκότως, ὅτε κατὰ τὸν
τότε χρόνον τῶν πολλῶν ἐκ θεῶν ὄντων, ὧν εἷς ἦν αὐτός,
ὥς γε λόγος. ἔοικε δὲ δικαστῇ μὲν ἀνθρώπων οὐδενὶ δια-
νοούμενος δεῖν ἐπιτρέπειν, θεοῖς δέ, ὅθεν ἀπλαῖ καὶ τα-
χεῖαι δίκαι ἐκρίνοντ' αὐτῷ. διδοὺς γὰρ περὶ ἐκάστων τῶν
C ἀμφισβητουμένων ὅρκον τοῖς ἀμφισβητοῦσιν ἀπηλλάτ-
τετο ταχὺ καὶ ἀσφαλῶς. νῦν δὲ δὴ ὅτε μέρος μὲν τι, φα-
μέν, ἀνθρώπων τὸ παράπαν οὐχ ἡγοῦνται θεούς, οἱ δὲ
οὐ φροντίζειν ἡμῶν αὐτοὺς διανοοῦνται, τῶν δὲ δὴ πλεί-
στων ἐστὶ καὶ κακίστων ἡ δόξα, ὥς σμικρὰ δεχόμενοι θύ-
ματα καὶ θωπείας πολλὰ συναποστεροῦσι χρήματα καὶ
μεγάλων σφᾶς ἐκλύονται κατὰ πολλὰ ζημιῶν, οὐκέτι δὲ
τοῖς νῦν ἀνθρώποις ἢ Ῥαδαμάνθυος ἂν εἴη τέχνη πρέ-
D πουσα ἐν δίκαις. μεταβεβληκνυῶν οὖν τῶν περὶ θεοῦς
δοξῶν ἐν τοῖς ἀνθρώποις μεταβάλλειν χρὴ καὶ τοὺς νό-

μους· ἐν γὰρ λήξεσι δικῶν τοὺς μετὰ νοῦ τιθεμένους νό-
 μους ἐξαίρειν χρή τοὺς ὄρκους τῶν ἀντιδικούντων ἐκα-
 τέρων, καὶ τὸν λαγχάνοντά τῷ τινα δίκην τὰ μὲν ἐγκλή-
 ματα γράφειν, ὄρκον δὲ μὴ ἐπομνύναι, καὶ τὸν φεύγοντα
 κατὰ ταῦτα τὴν ἄρνησιν γράφοντα παραδοῦναι τοῖς ἄρ-
 χουσιν ἀνώμοτον. δεινὸν γάρ πον, δικῶν γ' ἐν πόλει
 πολλῶν γενομένων, εὖ εἰδέναι σμικροῦ δεῖν τοὺς ἡμίσεις
 αὐτῶν ἐπιωρκηκότας, ἐν ξυσσιτίοις τε ἀλλήλοισι εὐχερῶς E
 συγγιγνομένους καὶ ἐν ἄλλαις συνουσίαις τε καὶ ἰδιωτι-
 καῖς συγγενήσεσιν ἐκάστων. νόμος δὲ κελσθῶ δικαστὴν
 μὲν ὁμνύναι δικάζειν μέλλοντα, καὶ τὸν τὰς ἀρχὰς τῷ κοι-
 νῷ καθιστάντα δι' ὄρκων ἢ διὰ φορᾶς ψήφων ἀφ' ἱερῶν 949
 φέροντα δρᾶν αἰεὶ τὸ τοιοῦτον, καὶ κριτὴν αὖ χορῶν καὶ
 πάσης μουσικῆς καὶ γυμνικῶν τε καὶ ἱππικῶν ἄθλων ἐπι-
 στάτας καὶ βραβείας καὶ ἀπάντων, ὅποσα μὴ φέρει κέρδος
 κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν τῷ ἐπιωρκοῦντι· τῶν δὲ
 ὅποσα ἐξαρνηθέντι καὶ ἐξομοσαμένῳ κέρδος μέγα φανε-
 ρὸν εἶναι δοκεῖ, ταῦτα δὲ διὰ δικῶν ὄρκων χωρὶς κρίνε-
 σθαι ξύμπαντας τοὺς ἐπικαλοῦντας ἀλλήλοισι. καὶ τὸ πα-
 ράπαν ἐν δίκῃ τοὺς προέδρους μὴ ἐπιτρέπειν μήτε ὁμνύνει B
 λέγειν πιθανότητος χάριν μήτε ἐπαρώμενον ἑαυτῷ καὶ
 γένει μήτε ἰκεταίαις χρώμενον ἀσχήμοσι μήτε οἰκτοῖς γυ-
 ναικεῖοις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον μετ' εὐφημίας διδάσκοντα καὶ
 μανθάνοντα αἰεὶ διατελεῖν, εἰ δὲ μή, καθάπερ ἔξω τοῦ
 λόγου λέγοντος, τοὺς ἄρχοντας πάλιν ἐπανάγειν εἰς τὸν
 περὶ τοῦ πράγματος αἰεὶ λόγον. ξένῳ δ' εἶναι πρὸς ξένους,
 καθάπερ τὰ νῦν, δέχεσθαι τε ὄρκους παρ' ἀλλήλων, ἂν
 ἐθέλωσι, καὶ διδόναι κυρίως· οὐ γὰρ καταγρηράσουσιν C
 οὐδ' ἐννεοττεύοντες ἐν τῇ πόλει ὥς τὸ πολὺ τοιούτους
 ἄλλους κυρίους τῆς χώρας παρέξονται ξυντρόφους. δικῶν
 τε περὶ λήξεως τὸν αὐτὸν τρόπον εἶναι πρὸς ἀλλήλους
 πᾶσι τὴν κρίσιν, ὅσα τις ἐλεύθερος ἀπειθεῖ τῇ πόλει, μήτ'

οὐν πληγῶν ἄξια μὴδ' αὐτὸν δεσμῶν μὴδὲ θανάτου. περὶ δὲ χορείας τινῶν φοιτήσεων ἢ πομπεύσεων ἢ τοιούτων τινῶν ἄλλων κοινῶν κοσμήσεων ἢ λειτουργιῶν, ὅποσα περὶ
 D θυσίας εἰρηνικῆς ἢ πολεμικῶν εἰσφορῶν εἵνεκα, πάντων τῶν τοιούτων τῇ πρώτῃ ἀνάγκῃ τακτὴν εἶναι τῆς ζημίας, τοῖς δὲ μὴ πειθόμενοις ἐνεχυρασίαν τοῦτοισι, οἷς ἂν πόλις ἅμα καὶ νόμος εἰσπράττειν προσταττή, τῶν δὲ ἀπειθούτων ταῖς ἐνεχυρασίαις πρᾶσιν τῶν ἐνεχύρων εἶναι, τὸ δὲ νόμισμα γίγνεσθαι τῇ πόλει· ἐὰν δὲ ζημίας δέωνται πλείονος, τὰς ἀρχὰς ἐκάστας τοῖς ἀπειθοῦσι τὰς πρεπού-
 E σας ζημίας ἐπιβαλλούσας εἰσάγειν εἰς τὸ δικαστήριον, ἕως ἂν ἐθελήσωσι δρᾶν τὸ προσταχθέν.

V. Πόλει δέ, ἥτις ἂν μῆτε χρηματίζεται πλήν τὸν ἐκ γῆς χρηματισμὸν μὴτ' ἐμπορεύηται, περὶ ἀποδημίας ἐαν-
 τῶν ἔξω τῆς χώρας καὶ ξένων ὑποδοχῆς ἄλλοθεν ἀνάγκη βεβουλεῦσθαι τί χρὴ δρᾶν· συμβουλεύειν οὐν τὸν νομο-
 θέτην δεῖ τούτων πέρι πρῶτον πείθοντα εἰς δύναμιν. πέ-
 φυκε δὲ ἡ πόλεων ἐπιμιξία πόλεσιν ἦδη κεραννύναι παν-
 950 τοδαπά, καινοτομίας ἀλλήλοις ἐμποιούντων ξένων ξένοις· ὃ δὴ τοῖς μὲν εὖ πολιτευομένοις διὰ νόμων ὀρθῶν βλάβην ἂν φέροι μεγίστην πασῶν, ταῖς δὲ πλείσταις πόλεσιν ἅτε οὐδαμῶς εὐνομούμεναις οὐδὲν διαφέρει φύρεσθαι δεχο-
 μένους τε ἀστοῖς ξένους καὶ αὐτοὺς εἰς τὰς ἄλλας ἐπικω-
 μάζοντας πόλεις, ὅταν ἐπιθυμήσῃ τις ἀποδημίας ὀπηροῦν καὶ ὁπότε, εἴτε νέος εἴτε καὶ πρεσβύτερος ὢν. τὸ δ' αὐτὸ μῆτε ἄλλους δέχεσθαι μῆτε αὐτοὺς ἄλλοσε ἀποδημεῖν ἅμα
 B μὲν οὐκ ἐγχωρεῖ τό γε παράπαν, ἔτι δὲ ἄγριον καὶ ἀπηνὲς φαίνοιτ' ἂν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ὀνόμασί τε χαλεποῖς ταῖσι λεγομέναις ξενηλασίαις χρωμένους καὶ τρόποις ἀνθάδεσι καὶ χαλεποῖς, ὥς δοκοῖεν ἂν· χρὴ δὲ οὐποτε περὶ σμικροῦ ποιεῖσθαι τὸ δοκεῖν ἀγαθοῦς εἶναι τοῖς ἄλλοις ἢ μὴ δοκεῖν. οὐ γὰρ ὅσον οὐσίας ἀρετῆς ἀπεσφαλμένοι τυγ-

χάνουσιν οἱ πολλοί, τοσοῦτον καὶ τοῦ κρίνειν τοὺς ἄλλους οἱ πονηροὶ καὶ ἄχρηστοι, θεῖον δέ τι καὶ εὖστοχον ἐνεστί καὶ τοῖσι κακοῖς, ὥστε πάμπολλοι καὶ τῶν σφόδρα κακῶν C εὖ τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δόξαις διαιροῦνται τοὺς ἀμείνους τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς χειρόνας· διὸ καλὸν ταῖς πολλαῖς πόλεσι τὸ παρακέλευμά ἐστι, προτιμᾶν τὴν εὐδοξίαν πρὸς τῶν πολλῶν. τὸ μὲν γὰρ ὀρθότατον καὶ μέγιστον, ὄντα ἀγαθὸν ἀληθῶς οὕτω τὸν εὐδοξον βίον θηρεύειν, χωρὶς δὲ μηδαμῶς, τὸν γε τέλεον ἄνδρα ἐσόμενον. καὶ δὴ καὶ τῇ κατὰ Κρήτην οἰκισομένη πόλει πρέπον ἂν εἴη δόξαν πρὸς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὅ τι καλλίστην τε καὶ ἀρίστην πα- ρασκευάζεσθαι πρὸς ἀρετὴν· πᾶσα δ' ἐλπίς αὐτὴν ἐκ τῶν D εἰκότων, ἅνπερ κατὰ λόγον γίγνηται, μετ' ὀλίγων ἡλίον ὄψεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς ἐν ταῖς εὐνόμοις πόλεσι καὶ χώραις. ὥδε οὖν χρὴ ποιεῖν περὶ ἀποδημίας εἰς ἄλλας χώρας καὶ τόπους καὶ περὶ ὑποδοχῆς ξένων. πρῶτον μὲν νεωτέρῳ ἐτῶν τετταράκοντα μὴ ἐξέστω ἀποδημῆσαι μη- δαμῇ μηδαμῶς, ἔτι τε ἰδίᾳ μηδενί, δημοσίᾳ δ' ἔστω κήρυ- ξιν ἢ πρεσβείαις ἢ καὶ τισι θεωροῖς· τὰς δὲ κατὰ πόλε- μον καὶ στρατείας ἀποδημίας οὐκ ἐν ἐκδημῖαις πολιτικαῖς E ἄξιον ἀγορεύειν ὥς τούτων οὕσας· Πυθῶδε τῷ Ἀπόλ- λωνι καὶ εἰς Ὀλυμπίαν τῷ Διὶ καὶ εἰς Νεμέαν καὶ εἰς Ἴσθ- μὸν χρὴ πέμπειν κοινωνοῦντας θυσιαῶν τε καὶ ἀγώνων τούτοις τοῖς θεοῖς, πέμπειν δὲ εἰς δύναμιν ὅ τι πλείστους ἅμα καὶ καλλίστους τε καὶ ἀρίστους, οἵτινες εὐδόκιμον τὴν πόλιν ἐν ἱεραῖς τε καὶ εἰρηνικαῖς συννοσείαις ποιή- σουσι δοκεῖν, τοῖς περὶ τὸν πόλεμον ἀντίστροφον ἀποδι- 951 δόντες δόξης παρασκευήν, ἐλθόντες δὲ οἰκαδε διδάξουσιν τοὺς νέους, ὅτι δευτέρα τὰ τῶν ἄλλων ἐστὶ νόμιμα τὰ περὶ τὰς πολιτείας. θεωροὺς δὲ ἄλλους ἐκπέμπειν χρεὼν τοι- ούσδε τινὰς τοὺς νομοφύλακας παρεμένους· ἂν τινες ἐπι- θυμῶσι τῶν πολιτῶν τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων πράγματα

θεωρηῆσαι κατὰ τινα πλείω σχολήν, ἀπειργέτω μηδεὶς
 τούτους νόμος· οὔτε γὰρ ἄπειρος οὔσα πόλις ἀνθρώπων
 B κακῶν καὶ ἀγαθῶν δύναται ἂν ποτε, ἀνομίλητος οὔσα,
 ἡμερος ἱκανῶς εἶναι καὶ τέλος, οὐδ' αὖ τοὺς νόμους δια-
 φυλάττειν ἄνευ τοῦ γινώμῃ λαβεῖν αὐτοὺς ἀλλὰ μὴ μόνον
 εἶθεσιν. εἰσὶ γὰρ ἐν τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποι ἀεὶ θεῖοί τινες,
 οὐ πολλοί, παντὸς δ' ἄξιοι ξυγγίγνεσθαι, φνόμενοι οὐδὲν
 μᾶλλον ἐν εὐνομουμέναις πόλεσιν ἢ καὶ μὴ, ὧν κατ' ἔχνος
 ἀεὶ χρὴ τὸν ἐν ταῖς εὐνομουμέναις πόλεσιν οἰκοῦντα, ἐξι-
 C όντα κατὰ θάλατταν καὶ γῆν, ζητεῖν ὃς ἂν ἀδιάφθοartos ᾦ,
 τὰ μὲν βεβαιούμενον τῶν νομίμων, ὅσα καλῶς αὐτοῖς κεί-
 ται, τὰ δ' ἐπανορθούμενον, εἴ τι παραλείπεται. ἄνευ γὰρ
 ταύτης τῆς θεωρίας καὶ ζητήσεως οὐ μένει ποτὲ τελέως
 πόλις, οὐδ' ἂν κακῶς αὐτὴν θεωρῶσιν.

ΚΛ. Πῶς οὖν ἂν γίγνοιτ' ἀμφοτέρω;

VI. ΑΘ. Τῇδε. πρῶτον μὲν ὁ θεωρὸς ὁ τοιοῦτος ἡμῖν
 γεγονῶς ἔστω πλειόνων ἐτῶν ἢ πεντήκοντα, ἐτι δὲ τῶν
 D εὐδοκίμων τὰ τε ἄλλα καὶ εἰς τὸν πόλεμον ἔστω γεγεννημέ-
 νος, εἰ μέλλει τὸ τῶν νομοφυλάκων δεῖγμα εἰς τὰς ἄλλας
 μεθήσειν πόλεις· πλέον δὲ ἐξήκοντα γεγονῶς ἐτῶν μηκέτι
 θεωρεῖτω. θεωρήσας δὲ ὁπόσ' ἂν ἔτη βουλευθῇ τῶν δέκα
 καὶ ἀφικόμενος οἴκαδε εἰς τὸν σύλλογον ἴτω τὸν τῶν περὶ
 νόμους ἐποπτευόντων· οὗτος δ' ἔστω νέων καὶ πρεσβυτέ-
 ρων μεμιγμένος, ἐκάστης μὲν ἡμέρας συλλεγόμενος ἐξ
 ἀνάγκης ἀπ' ὄρθρου μέχρι περ ἂν ἥλιος ἀνάσχη, πρῶτον
 μὲν τῶν ἱερέων τῶν τὰ ἀριστεία εἰληφόντων, ἔπειτα τῶν
 E νομοφυλάκων τοὺς ἀεὶ πρεσβεύοντας δέκα, ἐτι δὲ ὁ περὶ
 τῆς παιδείας πάσης ἐπιμελητῆς ὃς τε νέος οἷ τε ἐκ τῆς ἀρχῆς
 ταύτης ἀπηλλαγμένοι, ἕκαστος δὲ τούτων μὴ μόνος, ἀλλ'
 ἴτω μετὰ νέου ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν μέχρι τετταράκοντα,
 τὸν ἀρέσκοντα αὐτῷ προσλαμβάνων. τὴν δὲ συνουσίαν
 εἶναι τούτοις καὶ τοὺς λόγους περὶ νόμων ἀεὶ τῆς τε οἰ-

κείας πόλεως περί καὶ ἐὰν ἄλλοθι πυνθανώνται τι περὶ 952
 τῶν τοιούτων διαφέρουν, καὶ δὴ καὶ περὶ μαθημάτων,
 ὁπόσ' ἂν [ἐν] ταύτῃ τῇ σκέψει δοκῇ συμφέρειν, μαθοῦσι
 μὲν εὐαγέστερον γίνεσθαι, μὴ μαθοῦσι δὲ σκοτωδέστερον
 τὰ περὶ νόμους αὐτοῖς φαίνεσθαι καὶ ἄσαφῃ. ἃ δ' ἂν τού-
 των ἐγκρίνωσιν οἱ γεραίτεροι, τοὺς νεωτέρους πάσῃ σπου-
 δῇ μανθάνειν, ἐὰν δέ τις ἀνάξιος δοκῇ τῶν παρακεκλημέ-
 νων εἶναι, τῷ παρακαλοῦντι μέμψεσθαι τὸν σύλλογον
 ὅλον· τοὺς δ' εὐδοκιμοῦντας τούτων τῶν νέων φυλάττειν B
 τὴν ἄλλην πόλιν, ἀποβλέποντας εἰς αὐτοὺς διαφερόντως
 τε τηροῦντας, καὶ τιμᾶν μὲν κατορθοῦντας, ἀτιμάζειν δὲ
 μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἐὰν ἀποβαίνωσι χεῖρους τῶν πολλῶν.
 εἰς δὴ τοῦτον τὸν σύλλογον ὁ θεωρήσας τὰ ἐν τοῖς ἄλλοις
 ἀνθρώποις νόμιμα ἀφικόμενος εὐθύς πορευέσθω, καὶ εἴ
 τινα φήμην τινῶν περὶ θέσεως νόμων ἢ παιδείας ἢ τροφῆς
 εὖρὲ τινας ἔχοντας φράζειν, εἴτε καὶ αὐτὸς νενοηκῶς ἅττα
 ἦκοι, κοινούτω τῷ συλλόγῳ ἅπαντι· καὶ ἐὰν τε μηδὲν χεί- C
 ρων μηδέ τι βελτίων ἦκειν δόξῃ, χάριν γοῦν τῆς σφόδρα
 προθυμίας αἰνεῖσθω, ἐὰν δὲ πολὺ βελτίων, πολὺ τ' ἐπαι-
 νεῖσθω μᾶλλον ζῶν, τελευτήσαντά τε τιμὰς αὐτὸν προς-
 ηκούσαις ἢ τῶν συλλεγομένων τιμάτω δύναμις. ἐὰν δὲ
 διεφθαρμένος ἀφικέσθαι δόξῃ, μηδενὶ ξυγγιγνέσθω μήτε
 νέφω μήτε πρεσβυτέρῳ προσποιούμενος εἶναι σοφός· καὶ
 ἐὰν μὲν πείθεται τοῖς ἄρχουσιν, ἰδιώτης ζήτω, ἐὰν δὲ μὴ,
 τεθνᾶτω, ἐὰν γ' ἐν δικαστηρίῳ ἀλῶ πολυπραγμονῶν τι D
 περὶ τὴν παιδείαν καὶ τοὺς νόμους· ἐὰν δὲ ἄξιον ὄντα εἰς
 δικαστήριον εἰσάγειν ἀρχόντων μηδεὶς εἰσάγῃ, ὄνειδος
 ἀποκαίεσθω τοῖς ἄρχουσιν εἰς τὴν τῶν ἀριστείων διαδικα-
 σίαν. ὁ μὲν οὖν ἐκδημῶν οὕτω καὶ τοιοῦτος ὢν ἐκδημεῖτω,
 τὸν δ' εἰσεπιδημήσαντα μετὰ τοῦτον χρὴ φιλοφρονεῖσθαι.
 τέτταρες δ' εἰσὶ ξένοι, ὧν δεῖ περί λόγον τινὰ ποιεῖσθαι·
 ὁ μὲν δὴ πρῶτός τε καὶ διὰ τέλους ἀεὶ θειρινὸς ὥς τὰ πολλὰ

- Ε διατελῶν ταῖς φοιτήσεσι, καθάπερ οἱ τῶν ὀρνίθων διαπο-
 ρεῦόμενοι, καὶ τούτων οἱ πολλοὶ κατὰ θάλατταν ἀτεχνῶς
 οἷον πετόμενοι χρηματισμοῦ χάριν ἐμπορευόμενοι ἔτους
 ὥρα πέτονται πρὸς τὰς ἄλλας πόλεις· ὃν ἀγοραῖς καὶ λι-
 μέσι καὶ δημοσίαις οἰκδομημασιν ἔξω τῆς πόλεως πρὸς τῇ
 πόλει ὑποδέχεσθαι χρὴ τοὺς ἐπὶ τούτοις ἄρχοντας τεταγ-
 μένους, φυλάττοντας μὴ νεωτερίῃ τις τι τῶν τοιούτων ξέ-
 953 νων, καὶ δίκας αὐτοῖς ὀρθῶς διανέμοντας, ἀναγκαῖα μὲν,
 ὡς ὀλίγιστα δ' ἐπιχρωμένους. ὁ δὲ δεύτερος, ὅμμασιν ὄν-
 τως θεωρὸς ὅσα τε μουσῶν ὥσιν ἔχεται θεωρήματα· τῷ
 δὴ τοιούτῳ παντὶ χρὴ καταλύσεις πρὸς ἱεροῖς εἶναι φιλο-
 ξενίαις ἀνθρώπων παρεσκευασμένας, χρὴ δὲ καὶ τῶν τοι-
 ούτων ἱερέας τε καὶ νεωκόρους ἐπιμελεῖσθαι καὶ τημελεῖν,
 ἕως ἂν τὸν μέτριον ἐπιμείναντες χρόνον, ἰδόντες τε καὶ
 Β ἀκούσαντες ὧν χάριν ἀφίκοντο, ἀβλαβεῖς τοῦ δρᾶσαι τε
 καὶ παθεῖν ἀπαλλάττωνται. δικαστὰς δ' αὐτοῖς εἶναι τοὺς
 ἱερέας, ἔαν ἀδικῇ τις αὐτῶν τινὰ ἢ τιν' ἄλλον ἀδικῇ τις
 τούτων ὅσα ἐντὸς δραχμῶν πεντήκοντα· ἔαν δέ τι μείζον
 ἔγκλημα αὐτοῖς γίνηται, πρὸς τοῖς ἀγορανόμοις εἶναι δεῖ
 δίκας τοῖς τοιούτοις. τρίτον δὲ ξένον ὑποδέχεσθαι χρὴ δη-
 μοσίᾳ τὸν κατὰ τι δημόσιον ἐξ ἄλλης χώρας ἀφιγμένον· ὃν
 στρατηγοῖς τε καὶ ἱππάρχοις καὶ ταξιάρχοις ὑποδεκτέον
 C ἐστὶ μόνοις, τὴν τ' ἐπιμέλειαν τῶν τοιούτων μετὰ τῶν
 πρυτάνεων ποιητέον ἐκείνῳ, παρ' ᾧ τις ἂν αὐτῶν τὴν
 κατάλυσιν ξενωθεὶς ποιήσῃται μόνῳ. τέταρτος δέ, ἂν ποτέ
 τις ἀφίκηται, σπάνιος μὲν, ἂν δ' οὖν ποτέ τις ἔλθῃ τῶν
 παρ' ἡμῖν θεωρῶν ἀντίστροφος ἐξ ἄλλης χώρας, πρῶτον
 μὲν ἔλαττον ἑτῶν μηδὲν πεντήκοντα γεγυνώς ἔστω, πρὸς
 τούτῳ δὲ ἄξιῳ τι καλὸν ἰδεῖν τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι
 διαφέρον ἐν καλλουαῖς ἢ καὶ δεῖξαι τι κατὰ ταῦτά ἄλλη
 D πόλει. ἔτω μὲν νῦν πᾶς ἀκέλευστος ὁ τοιοῦτος ἐπὶ τὰς τῶν
 πλουσίων καὶ σοφῶν θύρας, τοιοῦτος ἕτερος αὐτὸς ὦν·

ἐπὶ γὰρ τὴν τοῦ τῆς παιδείας ἐπιμελουμένου πάσης οἰκη-
σιν ἔω πιστεύων ἱκανῶς εἶναι ξένος τῷ τοιούτῳ ξένῳ, ἢ
τὴν τῶν νικηφόρων τινὸς ἐπ' ἀρετῇ· ξυνὼν δὲ τούτων
τισὶ τὸ μὲν διδάξας, τὸ δὲ μαθὼν ἀπαλλαττέσθω, φίλος
παρὰ φίλων δώροις καὶ τιμαῖς πρεπούσαις τιμηθεῖς. τοῦ-
τοις δὴ τοῖς νόμοις ὑποδέχεσθαι τε χρὴ πάντας ξένους τε
καὶ ξένους ἐξ ἄλλης χώρας καὶ τοὺς αὐτῶν ἐκπέμπειν, τι- E
μῶντας ξένιον Δία, μὴ βρώμασι καὶ θύμασι τὰς ξενηλα-
σίας ποιουμένους, καθάπερ ποιοῦσι νῦν θρόεμματα Νεί-
λου, μηδὲ κηρύγμασιν ἀγροίσις.

VII. Ἐγγύην, ἣν ἂν ἐγγυᾶται τις, διαρρήδην ἐγγυά-
σθω, τὴν προᾶξιν πᾶσαν διομολογούμενος ἐν συγγραφῇ
καὶ ἐναντίον μαρτύρων μὴ ἔλαττον ἢ τριῶν, ὅσα ἐντὸς
χιλίων, τὰ δ' ὑπὲρ χιλίας μὴ ἔλαττον ἢ πέντε. ἐγγυητῆς 954
μὲν δὴ καὶ ὁ προπωλὼν ὅτιοῦν τοῦ μὴ ἐνδίκως πωλοῦν-
τος ἢ καὶ μηδαμῶς ἀξιόχρεω· ὑπόδικος δ' ἔστω καὶ ὁ προ-
πωλὼν, καθάπερ ὁ ἀποδόμενος. φωρᾶν δὲ ἂν ἐθέλῃ τίς
τι παρ' ὅτῳ οὖν, γυμνὸς [ἦ] χιτωνίσκον ἔχων ἄξωστος,
προομόςας τοὺς νομίμους θεοὺς ἢ μὴν ἐλπίζειν εὐρήσειν,
οὕτω φωρᾶν· ὁ δὲ παρεχέτω τὴν οἰκίαν, τὰ τε σεσημα-
σμένα καὶ τὰ ἀσήμαντα, φωρᾶν. εἰ δέ τις ἐρευνᾶν βου-
λομένῳ φωρᾶν μὴ διδῶ, δικάζεσθαι μὲν τὸν ἀπειργόμε-
νον, τιμησάμενον τὸ ἐρευνώμενον, ἂν δέ τις ὄφλῃ, τὴν B
διπλασίαν τοῦ τιμηθέντος βλάβην ἐκτίνειν. εἰ δὲ ἀποθη-
μῶν οἰκίας δεσπότης τυγχάνῃ, τὰ μὲν ἀσήμαντα παρεχόν-
των οἱ ἐνοικοῦντες ἐρευνᾶν, τὰ δὲ σεσημασμένα παραση-
μηνάσθω καὶ ὃν ἂν ἐθέλῃ φύλακα καταστησάτω πέντε
ἡμέρας ὁ φωρῶν· εἰ δὲ πλείονα χρόνον ἀπῇ, τοὺς ἀστυ-
νόμους παραλαβὼν οὕτω φωράτω, λύων καὶ τὰ σεσημα-
σμένα, πάλιν δὲ μετὰ τῶν οἰκείων καὶ τῶν ἀστυνόμων C
κατὰ ταῦτά σημενάσθω. τῶν ἀμφισβητησίμων χρόνου
ὄρος, ὃν εἰάν τις ἢ κεκτημένος, μηκέτ' ἀμφισβητεῖν ἔξεσθαι.

χωρίων μὲν οἰκήσεων τε τῇδε οὐκ ἔστ' ἀμφισβήτησις· τῶν δὲ ἄλλων, ὅ τι ἂν τις ἐκτιμῆτος ἦ, εἴαν μὲν κατὰ ἄστυ καὶ κατ' ἀγορὰν καὶ ἱερὰ χρώμενος φαίνεται καὶ μηδεὶς ἐπιλάβηται, φῆ δὲ ζητεῖν τοῦτον τὸν χρόνον, ὃ δὲ μὴ ἀποκρυπτόμενος φανερός ἦ, εἴαν οὕτω τις ἐνιαυτὸν ὅτιοῦν
D ἐκτιμῆτος, ὃ δὲ ζητῶν διαγένηνται, μὴ ἐξέστω τοιούτου κτήματος ἐπιλαβέσθαι μηδὲνα παρελθόντος ἐνιαυτοῦ. εἴαν δὲ κατ' ἄστυ μὲν μὴ μηδὲ κατ' ἀγορὰν χρῆται, κατ' ἀγροῦς δὲ φανερός, μὴ προστυχῆς δὲ ἐν πέντε ἔτεσι γένηται τις, τῶν πέντε ἐξελθόντων ἐτῶν μηκέτι τοῦ λοιποῦ χρόνου ἐξέστω τούτῳ τοῦ τοιούτου ἐπιλαβέσθαι. εἴαν δὲ κατ' οἰκίας ἐν ἄστει τέ τις χρῆται, τριετὴ τὴν προθεσμίαν εἶναι,
E εἴαν δὲ κατ' ἀγροῦς ἐν ἀφανεί κέκτηται, δέκα ἐτῶν, εἴαν δ' ἐν ἀλλοθιμίᾳ, τοῦ παντός χρόνου, ὅταν ἀνέυρη που, μηδεμίαν εἶναι προθεσμίαν τῆς ἐπιλήψεως. εἴαν τις τινα δίκη παραγενέσθαι κωλύσῃ βία, εἴτε αὐτὸν εἴτε μάρτυρας, εἴαν μὲν δοῦλον εἴτε αὐτοῦ εἴτε ἀλλότριον, ἀτελῇ καὶ ἄκυρον γίνεσθαι τὴν δίκην, εἴαν δ' ἐλεύθερον, πρὸς τῷ
955 ἀτελῇ δεθῆναι μὲν ἐνιαυτόν, ὑπόδικον δὲ ἀνδραποδισμοῦ τῷ ἐθέλοντι γίνεσθαι. εἴαν δὲ ἀνταγωνιστὴν γυμναστικῆς ἢ μουσικῆς ἢ τινος ἀγῶνος ἐτέρου διακωλύῃ τις βία μὴ παραγίνεσθαι, φραζέτω μὲν ὃ ἐθέλων τοῖς ἀθλοθέταις, οἱ δ' εἰς τὸν ἀγῶνα ἐλεύθερον ἀφιέντων τὸν ἐθέλοντα ἀγωνίζεσθαι· εἴαν δὲ ἀδυνατήσωσιν, εἴαν μὲν ὁ κωλύων ἀγωνίζεσθαι νικήσῃ, τὰ τε νικητήρια τῷ διακωλυθέντι διδόναι καὶ νικήσαντα γράφειν ἐν ἱεροῖς οἷς ἂν ἐθέλῃ, τῷ δὲ διακωλύσαντι μὴ ἐξέστω μηδὲν ἀνάθημα μηδ' ἐπιγραφὴν τοῦ τοιούτου ἀγῶνός ποτε γενέσθαι, βλάβης δὲ ὑπόδικος γινέσθω, εἴαν τε ἡττᾶται ἀγωνιζόμενος εἴαν τε καὶ νικᾷ. εἴαν τις κλεμμάδιον ὅτιοῦν ὑποδέχεται γινώσκων, τὴν αὐτὴν ὑπεχέτω δίκην τῷ κλέψαντι· φυγάδος δὲ ὑποδοχῆς θάνατος ἔστω ζημία. τὸν

αὐτὸν φίλον τε καὶ ἐχθρὸν νομιζέτω πᾶς τῇ πόλει· ἐὰν δέ
 τις ἰδίᾳ ποιῇται πρὸς τινας εἰρήνην ἢ πόλεμον ἄνευ τοῦ C
 κοινοῦ, θάνατος ἔστω καὶ τούτῳ ζημία· ἐὰν δέ τι μέρος
 τῆς πόλεως εἰρήνην ἢ πόλεμον πρὸς τινας ἑαυτῷ ποιῇται,
 τοὺς αἰτίους οἱ στρατηγοὶ ταύτης τῆς πράξεως εἰσαγόν-
 των εἰς δικαστήριον, ὄφλουσι δὲ θάνατος ἔστω δίκη. τοὺς
 τῇ πατρίδι διακονοῦντάς τι δώρων χωρὶς χρη̄ διακονεῖν,
 πρόφασιν δ' εἶναι μηδεμίαν μηδὲ λόγον ἐπαινούμενον,
 ὥς ἐπ' ἀγαθοῖς μὲν δεῖ δέχεσθαι δῶρα, ἐπὶ δὲ φλαύροις
 οὐ· τὸ γὰρ γινῶναι καὶ γνόντα καρτερεῖν οὐκ εὐπετές, D
 ἀκούοντα δὲ ἀσφαλέστατον πεῖθεσθαι τῷ νόμῳ, μηδὲν
 ἐπὶ δώροισι διακονεῖν· ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἀπλῶς τεθνή-
 τω ἄλους τῇ δίκῃ. χρημάτων εἰσφορᾶς πέρι τῷ κοινῷ, τε-
 τιμῆσθαι μὲν ἕκαστον τὴν οὐσίαν ἔνεκα πολλῶν χρεῶν καὶ
 τὴν ἐπέτειον ἐπικαρπλίαν ἐν γράμμασιν ἀποφέρειν ἀγρο-
 νόμοις φυλέτας, ὅπως ἂν δυοῖν οὔσαιν ταῖν εἰσφοραῖν,
 ὅποτέρᾳ τὸ δημόσιον ἂν χρῆσθαι βούληται, χρῆται κατ'
 ἐνιαυτὸν ἕκαστον βουλευομένων, ἐὰν τε τοῦ τιμήματος E
 ὅλου μέρει ἐὰν τε τῆς γενομένης ἐπ' ἐνιαυτὸν ἐκάστοτε
 προσόδου, χωρὶς τῶν εἰς τὰ ξυσσίτια τελουμένων. θεοῖσι
 δὲ ἀναθήματα χρεῶν ἔμμετρα τὸν μέτριον ἄνδρα ἀνατι-
 θέντα δωρεῖσθαι. γῇ μὲν οὖν ἐστία τε οἰκήσεως ἱερὰ
 πᾶσι πάντων θεῶν· μηδεὶς οὖν δευτέρως ἱερὰ καθιε-
 ρούτω θεοῖς. χρυσὸς δὲ καὶ ἄργυρος ἐν ἄλλαις πόλεσιν
 ἰδίᾳ τε καὶ ἐν ἱεροῖς ἐστὶν ἐπίφθονον κτῆμα, ἐλέφας δὲ 956
 ἀπὸ λελοιπότης ψυχὴν σώματος οὐκ εὐαγὲς ἀνάθημα, σί-
 δηρος δὲ καὶ χαλκὸς πολέμων ὄργανα· ξύλου δὲ μονόξυ-
 λον ὅ τι ἂν ἐθέλῃ τις ἀνατιθέτω, καὶ λίθου ὡσαύτως, πρὸς
 τὰ κοινὰ ἱερά. ὑφὴν δὲ μὴ πλέον ἔργον γυναικὸς μιᾶς ἔμ-
 μηνον· χρώματα δὲ λευκὰ πρέποντ' ἂν θεοῖς εἶη καὶ ἄλ-
 λοθι καὶ ἐν ὑφῇ· βάμματα δὲ μὴ προσφέρειν ἄλλ' ἢ πρὸς
 τὰ πολέμου κοσμήματα. θειότατα δὲ δῶρα ὄρνιθές τε καὶ B

ἀγάλατα, ὅσα περ ἂν ἐν μιᾷ ζωγράφος ἡμέρᾳ εἰς ἀπο-
τελῇ· καὶ τᾶλλα ἔστω κατὰ τὰ τοιαῦτα ἀναθήματα μεμι-
μημένα.

VIII. Ὅτε δὲ μέρη διείρηται τῆς πόλεως ξυμπάσης,
ὅσα τε καὶ ἃ ~~δεν γίνεσθαι, καὶ νόμοι~~ περὶ τῶν ξυμβο-
λαίων εἰς δύναμιν τῶν μεγίστων πέρι πάντων εἰρηνται,
τὸ λοιπὸν δὴ δίκας ἂν εἴη χρεῶν γίνεσθαι. δικαστηρίων
δὲ τὸ μὲν πρῶτον αἰρετοὶ δικασταὶ γίγνονται ἂν, οὓς ἂν ὁ
C φεύγων τε καὶ ὁ διώκων ἔλονται κοινῇ, διαιτητὰι δικα-
στῶν τοῦνομα μᾶλλον πρόπον ἔχοντες· δεῦτεροι δὲ κω-
μηταί τε καὶ φυλέται, κατὰ τὸ δωδέκατον μέρος διηρημέ-
νοι, ἐν οἷς, ἂν μὴ διακριθῶσιν ἐν τοῖς πρώτοις, περὶ ξη-
μίας μείζονος ἰόντων ἀγωνιούμενοι, ὁ δὲ φεύγων, ἂν ἡτ-
τηθῇ τὸ δεύτερον, τὸ πεμπτημόριον ἀποτινέτω τοῦ τι-
μήματος τῆς γραφείσης δίκης. ἐὰν δ' ἐγκαλῶν τις τοῖς δι-
κασταῖς τὸ τρίτον ἀγωνίζεσθαι βούληται, ἀγέτω μὲν ἐπὶ
D τοὺς δικαστάς τοὺς ἐκλεκτοὺς τὴν δίκην, ἐὰν δὲ πάλιν
ἡττηθῇ, τὴν ἡμιολίαν τοῦ τιμήματος ἀποτινέτω. ἐὰν δὲ ὁ
διώκων ἡττηθῇς ἐν τοῖς πρώτοις μὴ ἡρεμῇ, εἰς δὲ τοὺς
δευτέρους ἴῃ, νικήσας μὲν δὴ τὸ πέμπτον μέρος ἀπολαμ-
βανέτω, νικηθεὶς δὲ ἀποτινέτω ταῦτόν μέρος τῆς δίκης.
ἐὰν δ' εἰς τὸ τρίτον ἔλθῃσι δικαστήριον ἀπειθήσαντες
ταῖς ἐμπροσθεν δίκαις, ὁ μὲν φεύγων ἡττηθεὶς, ὥσπερ εἰ-
ρηται, τὴν ἡμιολίαν, ὁ δὲ διώκων τὴν ἡμίσειαν τοῦ τιμή-
ματος ἀποτινέτω. κληρώσεις δὲ δικαστηρίων καὶ πληρώ-
σεις καὶ ὑπηρεσιῶν ἐκάσταις τῶν ἀρχῶν καταστάσεις καὶ
χρόνους ἐν οἷς ἕκαστα γίνεσθαι χρεῶν, καὶ διαψηφίσεων
πέρι καὶ ἀναβολῶν, καὶ πάνθ' ὅποσα τοιαῦτα ἀναγκαῖα
περὶ δίκας γίνεσθαι, προτέρων τε καὶ ὑστέρων λήξεις
ἀποκρισέων τε ἀνάγκας καὶ παρακαταβάσεων καὶ ὅσα
E τούτων ἀδελφὰ ξύμπαντα, εἰπομεν μὲν καὶ πρόσθεν, κα-
957 λὸν δὲ τό γε ὀρθὸν καὶ δις καὶ τρίς. πάντα δ' οὖν ὅποσα

σμικρὰ καὶ ῥάδια νόμιμα εὐρίσκειν, πρεσβύτου νομοθέ-
του παραλιπόντος τὸν νέον ἀναπληροῦν χρὴ νομοθέτην.
τὰ μὲν ἴδια δικαστήρια ταύτῃ πῃ γιγνόμενα μέτρον ἂν
ἔχοι· τὰ δὲ δημόσια καὶ κοινὰ καὶ ὅσοις ἀρχὰς δεῖ χρωμέ-
νας τὰ προσήκοντα ἐκάστη τῶν ἀρχῶν διοικεῖν, ἔστ' ἐν
πολλαῖς πόλεσιν οὐκ ἀσχήμονα ἐπικεικῶν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγα
νομοθετήματα, ὅθεν νομοφύλακας χρὴ τὰ πρέποντα τῇ
νῦν γεννωμένη πολιτείᾳ κατασκευάζειν συλλογισαμένους B
καὶ ἐπανορθομένους, ταῖς ἐμπειρίαις διαβασανίζοντας,
ἕως ἂν ἱκανῶς αὐτῶν ἕκαστα δόξῃ κείσθαι, τότε δὲ τέλος
ἐπιθέντας, ἀκίνητα οὕτως ἐπισφραγισαμένους, χρῆσθαι
τὸν ἅπαντα βίον. ὅσα δὲ περὶ τε σιγὴν δικαστῶν καὶ εὐ-
φημίας καὶ τούναντίον, καὶ ὅσα παραλλάττει τῶν [πολ-
λῶν] ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι δικαίων καὶ ἀγαθῶν, τὰ μὲν
εἰρηται, τὰ δ' ἔτι πρὸς τῷ τέλει ῥηθήσεται· πρὸς ἅ πάντα C
χρὴ τὸν μέλλοντα δικαστὴν ἴσον ἔσεσθαι κατὰ δίκην βλέ-
πειν τε καὶ κεκτημένον γράμματα αὐτῶν πέρι μανθάνειν.
πάντων γὰρ μαθημάτων κυριώτατα τοῦ τὸν μανθάνοντα
βελτίω γίνεσθαι τὰ περὶ τοὺς νόμους κείμενα, [ἃ] εἴπερ
ὀρθῶς εἴη τεθέντα, γίγνοιτ' ἂν, ἣ μάτην τοῦνομα νῶ
προσῆκον κεκτήτ' ἂν ὁ θεὸς ἡμῖν καὶ θαυμαστὸς νόμος·
καὶ δὴ καὶ τῶν ἄλλων λόγων ὅσοι τε ἐν ποιήμασιν ἐπαινοὶ
καὶ ψόγοι περὶ τινων λέγονται καὶ ὅσοι καταλογάδην, εἴτ' D
ἐν γράμμασιν εἴτε καθ' ἡμέραν ἐν ταῖς ἄλλαις πάσαις συν-
ουσίαις, διὰ φιλονεικίας τε ἀμφισβητοῦνται καὶ διὰ ξυγ-
χωρήσεων ἔστιν ὅτε καὶ μάλα ματαίων, τούτων πάντων
ἂν βάσανος εἴη σαφὴς τὰ τοῦ νομοθέτου γράμματα· ἃ δεῖ
κεκτημένον ἐν αὐτῷ καθάπερ ἀλεξιφάρμακα τῶν ἄλλων
λόγων τὸν ἀγαθὸν δικαστὴν αὐτόν τε ὀρθοῦν καὶ τὴν πό-
λιν, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς μονὰς τῶν δικαίων καὶ ἐπαύξῃσιν
παρασκευάζοντα, τοῖς δὲ κακοῖς ἐξ ἀμαθίας καὶ ἀκολασίας E
καὶ δειλίας καὶ ξυλλήβδην πάσης ἀδικίας εἰς τὸ δυνατόν

μεταβολήν, ὅσοις ἰάσιμοι δόξαι τῶν κακῶν· οἷσι δὲ ὄντως
 958 ἐπικεκλωσμένοι, θάνατον λαμα ταῖς οὕτω διατεθείσαις
 ψυχαῖς διανέμοντες, ὃ δικαίως εἴη πολλάκις ἂν εἰρημένον,
 ἄξιοι ἐπαίνου γίνονται· ἂν τῇ πάσῃ πόλει τοιοῦτοι δικασ-
 ται καὶ δικαστῶν ἡγεμόνες. ἐπειδὴν δὲ αἱ κατ' ἐνιαυτὸν
 δίκαι τέλος ἐκδικασθεῖσαι σχῶσι, ταῖς πράξεσι νόμους αὐ-
 τῶν χρεῶν γίνεσθαι τούσδε· πρῶτον μὲν ἡ δικάζουσα
 ἀρχὴ τὰ τοῦ ὄφλοντος τῷ νικήσαντι χρήματα πάντα ἀπο-
 διδότη, χωρὶς τῶν ἀναγκαίων κεκτηῖσθαι, μετὰ τὴν δια-
 B ψήφισιν ἐκάστην εὐθύς ὑπὸ κήρυκος, ἀκουόντων τῶν δι-
 καστῶν· ἐπειδὴν δὲ ὁ τῶν δικασίμων μηνῶν ἐχόμενος
 γένηται μῆν, ἐὰν τις μὴ ἀπαλλάττῃ τὸν νικήσαντα ἐκόντα
 ἐκῶν, ἡ δικάσασα ἀρχὴ ξυνεπομένη τῷ νικῶντι τὰ τοῦ
 ὄφλοντος παραδιδότη χρήματα· ἐὰν δὲ μὴ ἔχωσιν ὀπό-
 θεν, ἐλλείπη δὲ μὴ ἔλαττον δραχμῆς, μὴ πρότερον εἶναι
 τούτῳ δίκας πρὸς ἄλλον μηδένα, πρὶν ἂν ἐκπληρώσῃ τὸ
 C χρεὸς ἅπαν τῷ νικήσαντι· ἄλλοις δὲ πρὸς τοῦτον ἔστωσαν
 δίκαι κυρίως. ἐὰν δέ τις ἀφαιρῇται τὴν ἀρχὴν τὴν κατα-
 δικάσασαν καταδικασθεὶς, εἰσαγόντων μὲν αὐτὸν εἰς τὸ
 τῶν νομοφυλάκων δικαστήριον οἱ ἀφαιρεθέντες ἀδίκως,
 ἐὰν δέ τις ὄφλη τὴν τοιαύτην δίκην, ὥς ὀληνητὴν πόλιν καὶ
 νόμους φθείρων θανάτῳ ζημιούσθω.

IX. Ἄνδρὶ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο γεννηθέντι καὶ ἐκτρα-
 φέντι καὶ γεννήσαντι καὶ ἐκθρέψαντι τέκνα καὶ ξυμμί-
 ξαντι ξυμβόλαια μετρίως, διδόντι τε δίκας εἴ τινα ἡδίκηκει
 D καὶ παρ' ἐτέρου ἐκλαβόντι, σὺν τοῖς νόμοις ἐν μοίρᾳ γη-
 ράσαντι τελευτὴ γίγνοιτ' ἂν κατὰ φύσιν. περὶ τελευτή-
 σαντας δὴ, εἴτε τις ἄρσεν εἴτε τις θῆλυς ἦν, τὰ μὲν περὶ
 τὰ θεῖα νόμιμα τῶν τε ὑπὸ γῆς θεῶν καὶ τῶν τῆδε, ὅσα
 προσήκει τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς γίνεσθαι κυρίου
 φράζειν· τὰς θήκας δ' εἶναι τῶν χωρίων ὀπόσα μὲν ἐργά-
 σιμα μηδαμοῦ, μήτε τι μέγα μήτε τι σμικρὸν μνημα, ἃ δὲ

* ἡ * ἡ χώρα πρὸς τοῦτ' αὐτὸ μόνον φύσιν ἔχει, τὰ τῶν τε- E
τελευτηκότων σώματα μάλιστα ἀλυπήτως τοῖς ζῶσι δεχο-
μένη κρύπτειν, ταῦτα ἐκπληροῦν· τοῖς δὲ ἀνθρώποις ὅσα
τροφὴν μήτηρ οὐσα ἢ γῆ πρὸς ταῦτα πέφυκε βούλεσθαι
φέρειν, μήτε ζῶν μήτε τις ἀποθανῶν στερεῖτω τὸν ζῶνθ'
ἡμῶν. χῶμα δὲ μὴ κοῦν ὑψηλότερον πέντε ἀνδρῶν ἔργον,
ἐν πένθ' ἡμέραις ἀποτελούμενον· λίθινα δὲ ἐπιστήματα
μὴ μείζω ποιεῖν ἢ ὅσα δέχεσθαι τὰ τοῦ τετελευτηκότος ἐγ-
κώμια βίου, μὴ πλείω τεττάρων ἡρώϊκων στίχων, τὰς δὲ
προθέσεις πρῶτον μὲν μὴ μακρότερον χρόνον ἐνδον γί- 959
γνεσθαι τοῦ δηλοῦντος τὸν τε ἐκτεθνεῶτα καὶ τὸν ὄντως
τεθνηκότα, εἴη δ' ἂν σχεδὸν ὥς τὰνθρώπινα μέτρον
ἔχουσα τριταία πρὸς τὸ μνημα ἐκφορά. πεῖθεσθαι δ' ἐστὶ
τῷ νομοθέτῃ χρεῶν τὰ τε ἄλλα καὶ λέγοντι ψυχὴν σώμα-
τος εἶναι τὸ πᾶν διαφέρονσαν, ἐν αὐτῷ τε τῷ βίῳ τὸ παρ-
εχόμενον ἡμῶν ἕκαστον τοῦτ' εἶναι μηδὲν ἄλλ' ἢ τὴν
ψυχὴν, τὸ δὲ σῶμα ἰνδαλλόμενον ἡμῶν ἑκάστοις ἐπεσθαι, B
καὶ τελευτησάντων λέγεσθαι καλῶς εἰδῶλα εἶναι τὰ τῶν
νεκρῶν σώματα, τὸν δὲ ὄντα ἡμῶν ἕκαστον ὄντως ἀθά-
νατον [εἶναι], ψυχὴν ἐπονوماζόμενον, παρὰ θεοὺς ἄλλους
ἀπιέναι δώδοντα λόγον, καθάπερ ὁ νόμος ὁ πάτριος λέγει,
τῷ μὲν ἀγαθῷ θαρραλέον, τῷ δὲ κακῷ μάλα φοβερόν,
βοήθειάν τε αὐτῷ μήτινα μεγάλην εἶναι τετελευτηκότι.
ζῶντι γὰρ ἔδει βοηθεῖν πάντας τοὺς προσήκοντας, ὅπως
ὅ τι δικαιοτάτος ὢν καὶ ὀσιώτατος ἔξη τε ζῶν καὶ τελευ- C
τήσας ἀτιμώρητος ἂν κακῶν ἀμαρτημάτων ἐγίγνετο τὸν
μετὰ τὸν ἐνθάδε βίον· ἐκ δὲ τούτων οὕτως ἐχόντων οὐ-
δέποτε οἰκοφθορεῖν χρή διαφερόντως, νομίζοντα τὸν αὐ-
τοῦ τοῦτον εἶναι τὸν τῶν σαρκῶν ὄγκον θαπτόμενον,
ἀλλ' ἐκεῖνον τὸν υἱὸν ἢ ἀδελφὸν ἢ ὄντινά τις μάλισθ'
ἡγεῖται ποθῶν θάπτειν, οἴχεσθαι περαίνοντα καὶ ἐμπι-
πλάντα τὴν αὐτοῦ μοῖραν, τὸ δὲ παρὸν δεῖν εὖ ποιεῖν, τὰ

- D μέτρια ἀναλίσκοντα ὥς εἰς ἄψυχον χθονίων βωμόν· το δὲ μέτριον νομοθέτης ἂν μαντεύσαιοτο οὐκ ἀσχημονέστατα. ἔστω δὴ νόμος οὗτος· τῷ μὲν δὴ τοῦ μεγίστου τιμήματος εἰς τὴν πᾶσαν ταφὴν ἀναλίσκόμενα μὴ πλέον πέντε μνῶν, τῷ δὲ τοῦ δευτέρου τρεῖς μναί, καὶ δύο τῷ τοῦ τρίτου, μναὶ δὲ τῷ τοῦ τετάρτου μέτρον ἂν ἔχοι τῶν ἀναλωμάτων νομοφύλαξι δὲ πολλὰ τε ἄλλα ἀνάγκη πράττειν καὶ πολλῶν ἐπιμελεῖσθαι, τούτων δ' οὐχ ἥκιστα, ὅπως ἂν πα-
- E δων τε καὶ ἀνδρῶν καὶ πάσης ἡλικίας ἐπιμελούμενοι ζῶσι, καὶ δὴ καὶ πρὸς τὸ τέλος ἀπάντων νομοφύλαξ εἰς γέ τις ἐπιστατῇ, ὃν ἂν οἱ τοῦ τετελευτηκότος ἐπίσκοπον οἰκεῖοι παραλάβωσιν, ᾧ καλὸν τ' ἔστω καλῶς καὶ μετρίως τὰ περὶ τὸν τετελευτηκότα γιγνόμενα καὶ μὴ καλῶς αἰσχροῦν. πρόθεσις δὲ καὶ τᾶλλα ἔστω μὲν κατὰ τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα νόμον γιγνόμενα, τῷ δὲ πολιτικῷ νόμῳ νομοθετοῦντι παραχωρεῖν χρή τὰ τοιάδε·
- 960 ἐπιτάττειν ἢ μὴ ἄμορφον, θρηνεῖν δὲ καὶ ἔξω τῆς οἰκίας φωνὴν ἐξαγγέλλειν ἀπαγορεύειν, καὶ τὸν νεκρὸν εἰς τὸ φανερόν προάγειν τῶν ὁδῶν κωλύειν, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς πορευόμενον φθέγγεσθαι, καὶ πρὸ ἡμέρας ἔξω τῆς πόλεως εἶναι. ταῦτα δὴ κείσθω τε οὕτω περὶ τὰ τοιαῦτα νόμιμα, καὶ ὁ μὲν πειθόμενος ἔστω ζημίας ἐκτός, ὁ δὲ ἀπειθῶν ἐνὶ τῶν νομοφυλάκων ὑπὸ πάντων ζημιούσθω τῇ δοξάσῃ
- B πᾶσι κοινῇ ζημίᾳ. ὅσαι δ' ἄλλαι γίνονται περὶ τελευτήσαντας ταφαὶ εἴτε καὶ ἄταφοι πράξεις, περὶ πατροφόνων καὶ ιεροσύλων καὶ τῶν τοιούτων πάντων, εἰρημέναι ἐν τοῖς ἐμπροσθεν κέλνται διὰ νόμων, ὥστε σχεδὸν ἢ νομοθεσία τέλος ἂν ἡμῖν ἔχοι· τῶν πάντων δ' ἐκάστοτε τέλος οὐ τὸ δρᾶσαι τι σχεδὸν οὐδὲ τὸ κτήσασθαι κατοικίσειν τ' ἐστίν, ἀλλὰ τῷ γεννηθέντι σωτηρίαν ἔξευρόντα τελέως αἰεὶ τότ' ἤδη νομίζειν πᾶν ὅσον ἔδειπραχθῆναι πεπραχθῆναι,
- C πρότερον δ' ἀτελὲς εἶναι τὸ ὅλον.

ΚΑ. Καλῶς, ὦ ξένε, λέγεις· πρὸς ὃ τι δὲ τὸ νῦν αὖ
φηθὲν εἴρηται, φράξ' ἔτι σαφέστερον.

Χ. ΑΘ. Ὡ Κλεινία, πολλὰ τῶν ἐμπροσθεν καλῶς
ὑμνῆται, σχεδὸν δὲ οὐχ ἥκιστα τὰ τῶν Μοιρῶν προσρή-
ματα.

ΚΑ. Ποῖα δὴ;

ΑΘ. Τὸ Λάχεσιν μὲν τὴν πρώτην εἶναι, Κλωθῶ δὲ
τὴν δευτέραν, τὴν Ἄτροπον δὲ τρίτην, σώτειραν τῶν λε-
χθέντων, ἀπεικασμένα τῇ τῶν κλωσθέντων σωτηρία, τὴν
ἀμετάστροφον ἀπεργαζομένην δύναμιν· ἃ δὴ καὶ πόλει καὶ
πολιτεία δεῖ μὴ μόνον ὑγίειαν καὶ σωτηρίαν τοῖς σώμασι
παρασκευάζειν, ἀλλὰ καὶ εὐνομίαν ἐν ταῖς ψυχαῖς, μᾶλ-
λον δὲ σωτηρίαν τῶν νόμων. ἡμῖν δ' ἔτι μοι φαίνεσθαι
δοκεῖ τοῦτ' ἐλλείπον τοῖς νόμοις εἶναι, πῶς χρὴ τὴν ἀμε-
τάστροφον αὐτοῖς ἐγγίγνεσθαι κατὰ φύσιν δύναμιν.

ΚΑ. Οὐ μικρὸν λέγεις, εἶπερ ἔστι καὶ δυνατόν εὐ-
ρεῖν, ὅπῃ γίγνοιτ' ἂν παντὶ κτήματι τὸ τοιοῦτον.

ΑΘ. Ἄλλ' ἔστι μὴν δυνατόν, ὥς γέ μοι τὰ νῦν παν-
τάπασι καταφαίνεται.

ΚΑ. Μὴ τοίνυν ἀφιστάμεθα μηδενὶ τρόπῳ, πρὶν ἂν
τοῦτ' αὐτὸ ἐκπορισώμεθα τοῖς εἰρημένοις νόμοις· γελοῖον
γὰρ τό γε μάτην πονήσαντα ὀτιοῦν εἰς μηδὲν βέβαιον κα-
ταβαλεῖν.

ΑΘ. Ὅρθῶς παρακελεύει, καὶ ἐμὲ τοιοῦτον εὐρήσεις
ἄλλον.

ΚΑ. Καλῶς δὴ λέγεις. τίς οὖν δὴ, φῆς, σωτηρία
γίγνοιτ' ἂν καὶ τίνα τρόπον πολιτεία τε καὶ τοῖς νόμοις
ἡμῖν;

ΑΘ. Ἄρ' οὐκ εἶπομεν, ὅτι δεῖ σύλλογον ἡμῖν ἐν τη 961
πόλει γίγνεσθαι τοιόνδε τινά; δέκα μὲν τῶν νομοφυλά-
κων τοὺς πρεσβυτάτους ἀεί, τοὺς δὲ τὰριστεῖα εἰληφότας
ἅπαντας δεῖν εἰς ταὐτὸ συλλέγεσθαι τούτοις· ἔτι δὲ τοὺς

- ἐκδημήσαντας ἐπὶ ζήτησιν, εἰ τί που πρὸς τὴν νομοφυλακίαν γίγνοιτο ἔγκαιρον ἀκούσαι καὶ σωθέντας οἴκαδε δόξαι, τούτοις αὐτοῖς διαβασανισθέντας, τοῦ ξυλλόγου ἀξιοκοινωνήτους εἶναι· πρὸς τούτοις δὲ ἕνα ἕκαστον δεῖν πρὸς
 B λαμβάνειν τῶν νέων, μὴ ἑλαττον ἢ τριακονταέτη γεγονότα, πρῶτον δὲ αὐτὸν κρίναντα ἐπ' ἀξίον εἶναι φύσει καὶ τροφῇ τὸν νέον οὕτως εἰς τοὺς ἄλλους εἰσφέρειν, καὶ ἂν μὲν δόξῃ καὶ τοῖς ἄλλοις, προσλαμβάνειν, εἰ δὲ μή, ἀπόρρητον εἶναι τὴν γεγонуῖαν κρίσιν τοῖς τε ἄλλοις δὴ καὶ μάλιστα· αὐτῷ τῷ ἀποκριθέντι· δεῖν δὲ ὄρθριον εἶναι τὸν σύλλογον, ἥνικ' ἂν τῶν ἄλλων πράξεων ἰδῶν τε καὶ κοινῶν καὶ μάλιστα ἢ τις σχολὴ παντί. τοιοῦτόν τί που λε-
 C χθὲν ἤμῃν ἦν ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις;

ΚΛ. Ἦν γὰρ οὖν.

ΑΘ. Τούτου δὴ πέρι τοῦ συλλόγου πάλιν ἀναλαβὼν λέγοιμ' ἂν τὸ τοιόνδε. φημί, εἰ τις τοῦτον βάλοιτο οἶον ἄγκυραν πάσης τῆς πόλεως, πάντα ἔχουσιν τὰ πρόσφορα ἑαυτῇ σώξειν ἂν ξύμπαντα ἃ βουλόμεθα.

ΚΛ. Πῶς δὴ;

ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο ἡμέτερος ἂν καιρὸς γίγνοιτο, ὁρθῶς φράζοντας μηδὲν ἀπολείπειν προθυμίας.

ΚΛ. Καὶ μάλα καλῶς εἶπες, ποίει θ' ὥσπερ καὶ διανοεῖ.

- D ΑΘ. Χρὴ τοίνυν, ὦ Κλεινία, παντὸς πέρι νοῆσαι σωτήρα τὸν εἰκότα ἐν ἑκάστοις τῶν ἔργων, ὥς ἐν ζῳῇ ψυχῇ καὶ κεφαλῇ τό γε μέγιστον πεφύκατον.

ΚΛ. Πῶς αὖ φῆς;

ΑΘ. Ἡ τούτοις ἀρετὴ δὴ που παντὶ παρέχει ζῳῇ σωτηρίαν.

ΚΛ. Πῶς;

ΑΘ. Ψυχῇ μὲν πρὸς τοῖς ἄλλοις νοῦς ἐγγιγνόμενος, κεφαλῇ δ' αὖ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὄψις καὶ ἀκοή· ξυλλή-

βδην δὲ νοῦς μετὰ τῶν καλλίστων αἰσθήσεων κραθεὶς γε-
νόμενός τε εἰς ἕν σωτηρία ἐκάστων δικαιοτάτ' ἂν εἴη κα-
λουμένη.

ΚΛ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Ἐοικε γάρ· ἀλλ' ἰὸ πρὸς τὸ νοῦς μετ' αἰσθήσεων Ε
κραθεὶς σωτηρία πλοίων ἐν γε χειμῶσι καὶ ἐν εὐδαίαις γί-
γνοιτ' ἂν; ἄρ' οὐκ ἐν νηϊ κυβερνήτης ἅμα καὶ ναῦται τὰς
αἰσθήσεις τῷ κυβερνητικῷ νῷ συγκερασάμενοι σώζουσιν
αὐτούς τε καὶ τὰ περὶ τὴν ναῦν;

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Οὐδὲν δὴ πολλῶν δεῖ τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα πα-
ραδειγμάτων· ἀλλ' οἷον περὶ στρατοπέδων νοήσωμεν τίνα
θέμενοι στρατηγοὶ σκοπὸν καὶ ἱατρικὴ ὑπηρεσία πᾶσα
στοχάζοιτ' ἂν τῆς σωτηρίας.

ΚΛ. Ὅρθως.

ΑΘ. Ἄρ' οὐχ ἡ μὲν νίκην καὶ κράτος πολεμίων, ἡ δὲ 967
ἱατρῶν τε καὶ ὑπηρετῶν ὑγείας σώματι παρασκευήν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Ἰατρὸς δὴ τὸ περὶ σῶμα ἀγνοῶν, ὃ προσείπο-
μεν ὑγίειαν νῦν, ἡ νίκην στρατηγὸς ἢ τῶν ἄλλων ὅσα δὴ
διήλθομεν, ἔσθ' ὅπως ἂν νοῦν περὶ τι τούτων ἂν ἔχων
φαίνοιτο;

ΚΛ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Τί δὲ δὴ περὶ πόλιν; εἰ τις τὸν σκοπὸν, οἷ βλέ-
πειν δεῖ, τὸν πολιτικὸν φαίνοιτο ἀγνοῶν, ἄρα ἄρχων μὲν
πρῶτον δικαίως ἂν προσαγορεύοιτο, εἰτα σώζειν ἂν δυνα- Β
τὸς εἴη τοῦτο, οὗ τὸν σκοπὸν τὸ παράπαν μὴδ' εἰδείη;

ΚΛ. Καὶ πῶς;

ΧΙ. ΑΘ. Δεῖ δὴ καὶ τὰ νῦν, ὥς ἔοικεν, εἰπερ μέλλει
τέλος ὁ κατοικισμὸς τῆς χώρας ἡμῶν ἔξαι, εἶναί τι τὸ γι-
γνώσκον ἐν αὐτῷ πρῶτον μὲν τοῦτο ὃ λέγομεν, τὸν σκο-
πὸν, ὅστις ποτὲ ὁ πολιτικὸς ὢν ἡμῶν τυγχάνει, ἔπειτα ὄν-

τινα τρόπον δεῖ μετασχεῖν τούτου καὶ τις αὐτῷ καλῶς ἢ μὴ συμβουλευεῖ, τῶν νόμων αὐτῶν πρῶτον, ἔπειτα ἀνθρώπων· εἰ δ' ἔσται τοῦ τοιούτου κενὴ τις πόλις, οὐδὲν
 Θ θαυμαστόν, ἄνους οὐσα καὶ ἀναίσθητος εἰ πράξει τὸ πρὸς-
 τυχόν ἐκάστοτε ἐν ἐκάσταις τῶν πράξεων.

ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΑΘ. Νῦν οὖν ἡμῖν ἐν τίνι ποτὲ τῶν τῆς πόλεως με-
 ρῶν ἢ ἐπιτηδευμάτων ἔστιν ἱκανὸν κατεσκευασμένον ὅτι-
 οὖν τοιοῦτον φυλακτήριον; ἔχομεν φράξιν;

ΚΛ. Οὐ δῆτα, ὧς ξένε, σαφῶς γε· εἰ δ' οὖν τοπάξειν
 δεῖ, δοκεῖ μοι τείνειν ὁ λόγος οὗτος εἰς τὸν σύλλογον, ὃν
 εἶπες νῦν δὴ νύκτωρ δεῖν ξυνιέναι.

Δ ΑΘ. Κάλλισθ' ὑπέλαβες, ὧς Κλεινία, καὶ δεῖ δὴ τοῦ-
 του, ὥς ὁ νῦν παρεστηκὼς ἡμῖν λόγος μνηύει, πᾶσαν ἄρε-
 τὴν ἔχειν· ἧς ἄρχει τὸ μὴ πλανᾶσθαι πρὸς πολλὰ στοχα-
 ζόμενον, ἀλλ' εἰς ἓν βλέποντα πρὸς τοῦτο αἰετὰ πάντα
 οἶον βέλη ἀφιέναι.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Νῦν δὴ μαθησόμεθα, ὅτι θαυμαστόν οὐδὲν
 πλανᾶσθαι τὰ τῶν πόλεων νόμιμα, ὅτι πρὸς ἄλλο ἄλλη
 βλέπει τῶν νομοθεσιῶν ἐν τῇ πόλει ἐκάστη. καὶ τὰ μὲν
 πολλὰ οὐδὲν θαυμαστόν τὸ τοῖς μὲν τὸν ὄρον εἶναι τῶν
 Ε δικαίων, ὅπως ἄρξουσιν τινες ἐν τῇ πόλει, εἴτ' οὖν βελτίους
 εἴτε χείρους τυγχάνουσιν ὄντες· τοῖς δ', ὅπως πλουτή-
 σουσιν, εἴτ' οὖν δοῦλοί τινων ὄντες εἴτε καὶ μὴ· τῶν δ'
 ἢ προθυμία πρὸς τὸν ἐλεύθερον δὴ βίον ὠρμημένη· οἱ δὲ
 καὶ ξύνδου νομοθετοῦνται, πρὸς ἄμφω βλέποντες, ἐλεύ-
 θεροὶ τε ὅπως ἄλλων τε πόλεων ἔσονται δεσπόται· οἱ δὲ
 σοφώτατοι, ὥς οἶονται, πρὸς ταῦτά τε καὶ τὰ τοιαῦτα ζύμ-
 παντα, εἰς ἓν δέ, οὐδὲν διαφερόντως τετιμημένον ἔχοντες
 φράξιν, εἰς ὃ τὰλλ' αὐτοῖς δεῖ βλέπειν.

963 ΚΛ. Οὐκοῦν τό γ' ἡμέτερον, ὧς ξένε, ὀρθῶς ἂν εἴη

πάλαι τιθέμενον; πρὸς γὰρ ἔν φαμεν δεῖν αἰεὶ πάνθ' ἡμῖν τὰ τῶν νόμων βλέποντ' εἶναι, τοῦτο δ' ἀρετὴν πον ξυνεχωροῦμεν πάνν ὀρθῶς λέγεσθαι.

ΑΘ. Ναί.

ΚΛ. Τὴν δέ γε ἀρετὴν τέτταρα ἔδεμεν πον.

ΑΘ. Πάνν μὲν οὖν.

ΚΛ. Νοῦν δέ γε πάντων τούτων ἡγεμόνα, πρὸς ὃν δὴ τά τε ἄλλα πάντα καὶ τούτων τὰ τρία δεῖ βλέπειν.

ΑΘ. Κάλλιστ' ἐπακολουθεῖς, ὦ Κλεινία. καὶ τὰ λοιπὰ δὲ ξυνακολουθεῖ. νοῦν γὰρ δὴ κυβερνητικὸν μὲν καὶ ἱατρικὸν καὶ στρατηγικὸν εἰπομεν εἰς τὸ ἔν ἐκεῖνο οἷ δεῖ βλέπειν, τὸν δὲ πολιτικὸν ἐλέγχοντες ἔνταῦθ' ἐσμὲν νῦν, B καὶ καθάπερ ἄνθρωπον ἐπανερωτῶντες εἰπομεν ἂν ὦ θαυμάσιε, σὺ δὲ δὴ ποῖ σκοπεῖς; τί ποτ' ἐκεῖνό ἐστι τὸ ἔν, ὃ δὴ σαφῶς ὁ μὲν ἱατρικὸς νοῦς ἔχει φράζειν, σὺ δ' ὦν δὴ διαφέρων, ὡς φαίης ἂν, πάντων τῶν ἐμφρόνων, οὐχ ἔξεις εἰπεῖν; ἢ σὺ γε, Μέγίλλε καὶ Κλεινία, ἔχeton διαρθροῦντες ὑπὲρ αὐτοῦ φράζειν πρὸς ἐμέ, τί ποτέ φατε εἶναι τοῦτο, καθάπερ ὑπὲρ ἄλλων ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς συχνῶν C διωριζόμην;

ΚΛ. Οὐδαμῶς, ὦ ξένε.

ΑΘ. Τί δ' ὅτι δεῖ προθυμεῖσθαι τε ξυνιδεῖν αὐτὸ καὶ ἐν οἷς;

ΚΛ. Οἷον ἐν τίσι λέγεις;

ΑΘ. Οἷον ὅτε τέτταρα ἐφήσαμεν ἀρετῆς εἶδη γεγενῆναι, δῆλον ὡς ἔν ἕκαστον ἀνάγκη φάναι, τεττάρων γε ὄντων.

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Καὶ μὴν ἔν γε ἅπαντα ταῦτα προσαγορεύομεν. ἀνδρείαν γὰρ φαμεν ἀρετὴν εἶναι, καὶ τὴν φρόνησιν ἀρετὴν, καὶ τὰ δύο τᾶλλα, ὡς ὄντως ὄντα οὐ πολλὰ ἀλλ' ἔν D τοῦτο μόνον ἀρετὴν.

ΚΛ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἦι μὲν τοίνυν διαφέρετον αὐτοῖν τούτῳ τῷ δύο καὶ δύο ὀνόματα ἐλάβέτην καὶ τᾶλλα, οὐδὲν χαλεπὸν εἰπεῖν· ἥ δὲ ἐν ἀμφοῖν ἐπωνομάσαμεν ἀρετὴν καὶ τοῖς ἄλλοις, οὐκ εὐπετέστεν. www.libtool.com.cn

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Οὐδὲν χαλεπὸν ὃ γε λέγω δηλῶσαι. διανειμώμεθα γὰρ ἀλλήλοις τὴν ἐρώτησιν καὶ ἀποκρισιν.

ΚΛ. Πῶς αὖ φράξεις;

Ε ΑΘ. Ἐρώτησόν με, τί ποτε ἐν προσαγορευόντες ἀρετὴν ἀμφοτέρα δύο πάλιν αὐτὰ προσείπομεν, τὸ μὲν ἀνδρείαν, τὸ δὲ φρόνησιν. ἐρῶ γάρ σοι τὴν αἰτίαν, ὅτι τὸ μὲν ἐστὶ περὶ φόβου, οὗ καὶ τὰ θηρία μετέχει τῆς ἀνδρείας καὶ τὰ γε τῶν παίδων ἥθη τῶν πάνν νέων· ἄνευ γὰρ λόγου καὶ φύσει γίγνεται ἀνδρεία ψυχῇ· ἄνευ δὲ αὖ λόγου ψυχῇ φρόνιμός τε καὶ νοῦν ἔχουσα οὔτ' ἐγένετο πώποτε οὔτ' ἐστὶν οὐδ' αὐθις ποτε γενήσεται, ὥς ὄντος ἑτέρου.

ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

964 ΑΘ. Ἦι μὲν τοίνυν ἐστὸν διαφορῶ καὶ δύο, σὺ παρ ἐμοῦ ἀπέληφας τῷ λόγῳ· ἥ δὲ ἐν καὶ ταῦτόν, σὺ πάλιν ἀπόδος ἐμοί. διανοοῦ δὲ ὡς ἐρῶν καὶ ὅπῃ τέτταρα ὄντα εἶ ἐστι, καὶ ἐμὲ δὲ ἀξίου, σοῦ δεῖξαντος ὡς ἐν, πάλιν ὅπῃ τέτταρα. καὶ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο σκοπῶμεν τὸν εἰδότα ἱκανῶς περὶ ὧντινωνοῦν, οἷς ἐστὶ μὲν ὄνομα, ἐστὶ δὲ αὖ καὶ λόγος, πότερον μόνον ἐπίστασθαι τοῦνομα χρεῶν, τὸν δὲ λόγον ἀγνοεῖν, ἢ τὸν γε ὄντα τι καὶ περὶ τῶν διαφε-
B ρόντων μεγέθει τε καὶ κάλλει πάντα τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖν αἰσχρόν.

ΚΛ. Ἔοικε γοῦν.

ΑΘ. Μεῖζον δὴ τι νομοθέτη τε καὶ νομοφύλακι καὶ ὃς ἀρετὴ πάντων διαφέρειν οἴεται καὶ νικητήρια τούτων

αὐτῶν εἴληφεν, ἣ ταῦτα αὐτὰ περὶ ὧν νῦν λέγομεν, ἀνδρεία, σωφροσύνη, δικαιοσύνη, φρόνησις;

ΚΑ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Τούτων δὴ περὶ τοὺς ἐξηγητάς, τοὺς διδασκάλους, τοὺς νομοθέτας, τῶν ἄλλων τοὺς φύλακας, τῷ θεομένῳ γινῶναι τε καὶ εἰδέναι, ἢ τῷ θεομένῳ κολάζεσθαι τε καὶ ἐπιπληῆσαι ἁμαρτάνοντι, πότερον οὐ δεῖ διδάσκοντα ἢν δύναμιν ἔχει κακία τε καὶ ἀρετὴ καὶ πάντως δηλοῦντα διαφέρειν τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἢ ποιητὴν τινα ἐλθόντα εἰς τὴν πόλιν ἢ παιδευτὴν νέων φάσκοντ' εἶναι βελτίῳ φαίνεσθαι τοῦ πᾶσαν ἀρετὴν νευικηκότος; εἴτα ἐν τῇ τοιαύτῃ πόλει, ὅπου μὴ λόγῳ ἔργῳ τε ἱκανοὶ φύλακες εἴεν, ἀρετῆς περὶ γιγνώσκοντες ἱκανῶς, θαυμαστόν τι ταύτην τὴν πόλιν ἀφύλακτον οὖσαν πάσχειν, ἃ πολλὰ πάσχουσι τῶν νῦν πόλεων;

ΚΑ. Οὐδέν γε, ὥς εἰκός.

XII. ΑΘ. Τί οὖν; ὃ λέγομεν νῦν, ποιητέον ἡμῖν, ἢ πῶς; τοὺς φύλακας ἀκριβεστεροὺς τῶν πολλῶν περὶ ἀρετῆς ἔργῳ καὶ λόγῳ κατασκευαστέον; ἢ τίνα τρόπον τῇ τῶν ἐμφορόνων κεφαλῇ τε καὶ αἰσθήσεσιν ὁμοιωθήσεται ἡμῖν ἢ πόλις, ὥς τοιαύτην τινὰ φυλακὴν κεκτημένη ἐν αὐτῇ;

ΚΑ. Πῶς οὖν δὴ καὶ τίνα τρόπον, ὃ ξένε, ἀπεικάζοντες αὐτὸ τοιοῦτον τιλε λέγομεν;

ΑΘ. Ἀἷλον ὥς αὐτῆς μὲν τῆς πόλεως οὕσης τοῦ κύτους, τῶν δὲ φυλάκων τοὺς μὲν νέους οἷον ἐν ἄκρᾳ κορυφῇ ἀπειλεγμένους τοὺς εὐφυεστάτους, ὁξύτητας ἐν πάσῃ τῇ ψυχῇ ἔχοντας, περὶ ὅλην κύκλῳ τὴν πόλιν ὄρᾱν, φρουροῦντας δὲ παραδιδόναι μὲν τὰς αἰσθήσεις ταῖς μνήμαις, τοῖς πρεσβυτέροις δὲ ἐξαγγέλους γίνεσθαι πάντων τῶν κατὰ πόλιν, τοὺς δὲ νῶ ἀπεικασμένους τῷ πολλὰ καὶ ἄξια λόγου διαφερόντως φρονεῖν, τοὺς γέροντας,

βουλεύεσθαι, καὶ ὑπηρέταις χρωμένους μετὰ συμβουλίας τοῖς νέοις, οὕτω δὴ κοινῇ σώζειν ἀμφοτέρους ὄντως τὴν πόλιν ὅλην. πότερον οὕτω λέγομεν ἢ πῶς ἄλλως δεῖν κατασκευάζεσθαι; μῶν ὁμοίους πάντας κερκτιμένους καὶ μὴ διηκριβωμένους ἐστὶν οὓς τραφέντας τε καὶ πεπαιδευμένους;

ΚΛ. Ἄλλ', ὡς θαυμάσιε, ἀδύνατον.

ΑΘ. Ἰτέον ἄρα ἐπὶ τινὰ ἀκριβεστέραν παιδείαν τῆς ἐμπροσθεν.

B ΚΛ. Ἰσως.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν ἥς δὴ νῦν σχεδὸν ἐφηψάμεθα, τυγχάνοι ἂν οὐσα ἥς χρεῖαν ἔχομεν αὕτη;

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐλέγομεν τὸν γε πρὸς ἕκαστα ἄκρον δημιουργόν τε καὶ φύλακα μὴ μόνον δεῖν πρὸς τὰ πολλὰ βλέπειν δυνατόν εἶναι, πρὸς δὲ τὸ ἐν ἐπείγεσθαι γινώσκειν τε καὶ γνόντα πρὸς ἐκεῖνο συντάξασθαι πάντα ξυνορῶντα;

ΚΛ. Ὅρθως.

C ΑΘ. Ἄρ' οὖν ἀκριβεστέρα σκέψις θεᾶ τ' ἂν περὶ ὅτου οὖν ὀτφοῦν γίγνοιτο, ἢ τὸ πρὸς μίαν ιδέαν ἐκ τῶν πολλῶν καὶ ἀνομοίων δυνατόν εἶναι βλέπειν;

ΚΛ. Ἰσως.

ΑΘ. Οὐκ ἴσως, ἀλλ' ὄντως, ὡς δαιμόνιε, ταύτης οὐκ ἔστι σαφεστέρα μέθοδος ἀνθρώπων οὐδενί.

ΚΛ. Σοὶ πιστεύων, ὦ ξέने, συγχωρῶ δὴ, καὶ ταύτη πορευόμεθα λέγοντες.

ΑΘ. Ἀναγκαστέον ἄρ', ὡς ἔοικε, καὶ τοὺς τῆς θείας πολιτείας ἡμῖν φύλακας ἀκριβῶς ἰδεῖν πρῶτον, ὃ τί ποτε
D διὰ πάντων τῶν τεττάρων ταυτόν τυγχάνει, ὃ δὴ φαμεν ἐν τε ἀνδρείᾳ καὶ σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν φρονήσει ἐν ὃν ἀρετὴν ἐνὶ δικαίῳ ἂν ὀνόματι προσαγορεύε-

σθαι. τοῦτο, ὦ φίλοι, εἰ μὲν βουλόμεθα, τὰ νῦν οἰόνπερ σφόδρα πιέσαντες μὴ ἀνῶμεν, πρὶν ἂν ἱκανῶς εἰπωμεν, τί ποτ' ἐστὶν εἰς ὃ βλεπτέον, εἴτε ὥς ἐν εἴτε ὥς ὅλον εἴτε ἀμφοτέρω εἴτε ὅπως ποτὲ πέφυκεν· ἢ τούτου διαφυγόν-
τος ἡμᾶς οἰόμεθα ποτε ἡμῖν ἱκανῶς ἔξιν τὰ πρὸς ἀρετὴν, περὶ ἧς οὔτε εἰ πολλὰ ἐστ' οὔτ' εἰ τέτταρα οὔθ' ὥς ἐν δυ-
νατοὶ φράζειν ἐσόμεθα; οὐκοῦν ἐάν γε ἡμῖν ξυμβούλοις
πειθόμεθα, ἀμῶς γέ πως μηχανησόμεθα ἐν τῇ πόλει ἐγ-
γεγονέναι τοῦθ' ἡμῖν· εἰ δ' ἄρα τὸ παράπαν δοκεῖ ἔῃν,
δραῖν χρεῶν.

ΚΑ. Ἥμιστα, νῆ τὸν ξένιον, ὦ ξέने, θεόν, ἐατέον που τὸ τοιοῦτον, ἐπεὶ δοκεῖς ἡμῖν ὀρθότατα λέγειν. ἀλλὰ δὴ πῶς τις τοῦτ' ἂν μηχανῶτο;

ΑΘ. Μήπω τὸ πῶς ἂν μηχανησαίμεθα λέγωμεν· εἰ 966
δεῖ δὲ ἢ μή, πρῶτον βεβαιωσάμεθα τῇ ξυνομολογίᾳ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς.

ΚΑ. Ἀλλὰ μὴν δεῖ γε, εἴπερ δυνατόν.

XIII. ΑΘ. Τί δαί δὴ; περὶ καλοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ ταύ-
τον τοῦτο διανοούμεθα; ὥς πόλλ' ἐστὶ μόνον ἕκαστον
τούτων, τοὺς φύλακας ἡμῖν γνωστέον, ἢ καὶ ὅπως ἐν τε
καὶ ὅπῃ;

ΚΑ. Σχεδὸν ἔοικ' ἐξ ἀνάγκης δεῖν καὶ ὅπως ἐν δια-
νοεῖσθαι.

ΑΘ. Τί δ', ἐννοεῖν μὲν, τὴν δὲ ἐνδειξιν τῷ λόγῳ ἀδυ-
νατεῖν ἐνδείκνυσθαι;

ΚΑ. Καὶ πῶς; ἀνδραπόδου γάρ τινα σὺ λέγεις ἔξιν.

ΑΘ. Τί δαί; περὶ πάντων τῶν σπουδαίων ἅρ' ἡμῖν
ὁ αὐτὸς λόγος, ὅτι δεῖ τοὺς ὄντως φύλακας ἐσομένους
τῶν νόμων ὄντως εἰδέναι τὰ περὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν,
καὶ λόγῳ τε ἱκανοὺς ἐρμηνεύειν εἶναι καὶ τοῖς ἔργοις ξυ-
ακολουθεῖν, κρίνοντας τὰ τε καλῶς γιγνόμενα καὶ τὰ μὴ
κατὰ φύσιν;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

- C ΑΘ. Μῶν οὖν οὐχ ἓν τῶν καλλίστων ἐστὶ το περὶ τοὺς θεοὺς, ὃ δὴ σπουδῇ διεπερανάμεθα, ὥς εἰσὶ τε καὶ ὅσῃς φαίνονται κύριοι δυνάμεως, εἰδέναι τε εἰς ὅσον δυνατόν ἐστι ταῦτ' ἀνθρώπον γινώσκειν, καὶ τοῖς μὲν πλείστοις τῶν κατὰ πόλιν ξυγγινώσκειν τῇ φήμῃ μόνον τῶν νόμων συνακολουθοῦσι, τοῖς δὲ φυλακῆς μεθέξουσιν μηδὲ ἐπιτρέπειν, ὅς ἂν μὴ διακονήσῃται τὸ πᾶσαν πίστιν λαβεῖν τῶν οὐσῶν περὶ θεῶν; τὴν δὲ μὴ ἐπιτροπὴν εἶναι τὸ μη-
- D δέποτε τῶν νομοφυλάκων αἰρεῖσθαι τὸν μὴ θεῖον καὶ διαπεποιηκότα πρὸς αὐτά, μηδ' αὖ τῶν πρὸς ἀρετὴν ἐγκρίτων γίνεσθαι;

ΚΑ. Δίκαιον γοῦν, ὥς λέγεις, τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀργὸν ἢ ἀδύνατον ἀποκρίνεσθαι πόρρω τῶν καλῶν.

ΑΘ. Ἄρα οὖν ἴσμεν ὅτι δύο' ἐστὸν τὸ περὶ θεῶν ἄγοντε εἰς πίστιν, ὅσα διήλθομεν ἐν τοῖς πρόσθεν;

ΚΑ. Ποῖα;

- ΑΘ. Ἐν μὲν ὃ περὶ τὴν ψυχὴν ἐλέγομεν, ὥς πρεσβύ-
- E τατόν τε καὶ θειότατόν ἐστι πάντων, ὧν κίνησις γένεσιν παραλαβοῦσα ἀέναον οὐσίαν ἐπόρισεν· ἓν δὲ τὸ περὶ τὴν φορὰν, ὥς ἔχει τάξεως, ἄστρον τε καὶ ὅσων ἄλλων ἐγκρατὴς νοῦς ἐστὶ τὸ πᾶν διακεκοσμηκῶς. ὁ γὰρ ἰδὼν ταῦτα μὴ φάυλως μηδ' ἰδιωτικῶς, οὐδεὶς οὕτως ἄθεος ἀνθρώπων ποτὲ πέφυκεν, ὅς οὐ τούναντίον ἐπαθεῖν ἢ τὸ προσ-
- 967 δοκῶμενον ὑπὸ τῶν πολλῶν. οἱ μὲν γὰρ διανοοῦνται τοὺς τὰ τοιαῦτα μεταχειριζομένους ἀστρονομία τε καὶ ταῖς μετὰ ταύτης ἀναγκαίαις ἄλλαις τέχναις ἀθέους γίνεσθαι, καθεωρακότας ὥς οἶόν τε γιγνόμενα ἀνάγκαις πράγματ' ἄλλ' οὐ διανοίαις βουλήσεως ἀγαθῶν πέρι τελουμένων.

ΚΑ. Τὸ δὲ δὴ πῶς ἔχον ἂν εἴη;

ΑΘ. Πᾶν, ὅπερ εἶπον, τούναντίον ἔχει νῦν τε καὶ

ὅτε ἄψυχα αὐτὰ οἱ διανοούμενοι διανοοῦντο. θαύματα μὲν οὖν καὶ τότε ὑπεδύετο περὶ αὐτά, καὶ ὑπωπτεύετο τὸ B νῦν ὄντως δεδογμένον, ὅσοι τῆς ἀκριβείας αὐτῶν ἤπτοντο, ὅπως μή ποτ' ἂν ἄψυχα ὄντα οὕτως εἰς ἀκριβείαν θαυμαστοῖς λογισμοῖς ἂν ἐχρήτο, νοῦν μὴ κεκτημένα· καὶ τινες ἐτόλμων τοῦτό γε αὐτὸ παρακινδυνεύειν καὶ τότε, λέγοντες ὡς νοῦς εἶη ὁ διακεκοσμηκῶς πάνθ' ὅσα κατ' οὐρανόν. οἱ δὲ αὐτοὶ πάλιν ἁμαρτάνοντες ψυχῆς φύσεως, ὅτι πρεσβύτερον εἶη σωμάτων, διανοηθέντες δὲ ὡς νεώτερον, ἅπανθ' ὡς εἰπεῖν ἔπος ἀνέτρεψαν πάλιν, ἑαυτοὺς δὲ πολὺ C μᾶλλον· τὰ γὰρ δὴ πρὸ τῶν ὁμμάτων πάντα αὐτοῖς ἐφάνη, τὰ κατ' οὐρανὸν φερόμενα, μεστὰ εἶναι λίθων καὶ γῆς καὶ πολλῶν ἄλλων ἀψύχων σωμάτων διανεμόντων τὰς αἰτίας παντὸς τοῦ κόσμου. ταῦτ' ἦν τὰ τότε ἐξεργασμένα πολλὰς ἀθεότητος καὶ δυσχερείας τῶν τοιούτων ἄπτεσθαι, καὶ δὴ καὶ λοιδορήσεις γε ἐπῆλθον ποιηταῖς, τοὺς φιλοσοφοῦντας κυσὶ ματαλαῖς ἀπεικάζοντας χρωμέναισιν ὕλα- D καῖς ἄλλα τε ἀνόητα εἰπεῖν· νῦν δέ, ὅπερ εἰρηται, πᾶν τοῦναντίον ἔχει.

ΚΑ. Πῶς;

XIV. ΑΘ. Οὐκ ἔστι ποτὲ γενέσθαι βεβαίως θεοσεβῆ θνητῶν ἀνθρώπων οὐδένα, ὅς ἂν μὴ τὰ λεγόμενα ταῦτα νῦν δύο λάβῃ, ψυχὴν τε ὡς ἔστι πρεσβύτατον ἀπάντων ὅσα γονῆς μετελήφεν ἀθάνατόν τε ἄρχει τε δὴ σωμάτων πάντων, ἐπὶ δὲ τούτοις δὴ τὸ νῦν εἰρημένον πολλάκις, τὸν τε εἰρημένον ἐν τοῖς ἄστροις νοῦν τῶν ὄντων τὰ τε πρὸ τούτων ἀναγκαῖα μαθήματα λάβῃ, τὰ τε κατὰ τὴν μοῦσαν E τούτοις τῆς κοινωνίας συνθεασάμενος χρήσεται πρὸς τὰ τῶν ἡθῶν ἐπιτηδεύματα καὶ νόμιμα συναρμωτόντως, ὅσα τε λόγον ἔχει, τούτων δυνατὸς ἢ δοῦναι τὸν λόγον [ὅσα τε 968 μὴ]· ὁ δὲ μὴ ταῦθ' οἷός τ' ὢν πρὸς ταῖς δημοσίαις ἀρεταῖς κεκτῆσθαι σχεδὸν ἄρχων μὲν οὐκ ἂν ποτε γένοιτο

ἱκανὸς ὅλης πόλεως, ὑπηρέτης δ' ἂν ἄλλοις ἄρχουσιν. ὁρᾷν δὴ χρεῶν νῦν, ᾧ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, ἤδη πρὸς τοῖς εἰρημένοις νόμοις ἅπασιν, ὅσους διεληλύθαμεν, εἰ καὶ τοῦτον προσοίσομεν ὥς φυλακὴν ἐσόμενον κατὰ νόμον χάριν σωτηρίας, τὸν τῶν ἀρχόντων νυκτερινὸν σύλλογον
 Β παιδείας ὁπόσης διεληλύθαμεν κοινωνὸν γενόμενον· ἡ πῶς ποιῶμεν;

ΚΛ. Ἄλλ', ᾧ λῶσθε, πῶς οὐ προσοίσομεν, ἂν πῃ καὶ κατὰ βραχὺ δυνηθῶμεν;

ΑΘ. Καὶ μὴν πρὸς γε τὸ τοιοῦτον ἀμιλληθῶμεν πάντες. ξυλλήπτωρ γὰρ τούτου γε ὑμῖν καὶ ἐγὼ γιγνοίμην ἂν προθύμως, πρὸς δ' ἐμοὶ καὶ ἑτέρους ἴσως εὐρήσω διὰ τὴν περὶ τὰ τοιαῦτ' ἐμπειρίαν τε καὶ σκέψιν γεγονυῖάν μοι καὶ μάλα συχνήν.

ΚΛ. Ἄλλ', ᾧ ξένε, παντὸς μὲν μᾶλλον ταύτη πορευτέον, ἥπερ καὶ ὁ θεὸς ἡμᾶς σχεδὸν ἄγει· τίς δὲ ὁ τρόπος
 C ἡμῖν γιγνόμενος ὀρθῶς γίγνοιτ' ἂν, τουτὶ δὴ τὰ νῦν λέγωμέν τε καὶ ἐρευνῶμεν.

ΑΘ. Οὐκέτι νόμους, ᾧ Μέγιλλε καὶ Κλεινία, περὶ τῶν τοιούτων δυνατὸν ἐστὶ νομοθετεῖν, πρὶν ἂν κοσμηθῇ· τότε δὲ κυρίους ὧν αὐτοὺς δεῖ γίνεσθαι νομοθετεῖν. ἀλλὰ ἤδη τὰ τοιαῦτα κατασκευάζον διδαχὴ μετὰ ξυνουσίας πολλῆς γίγνοιτ' ἂν, εἰ γίγνοιτο ὀρθῶς.

ΚΛ. Πῶς; τί τοῦτο εἰρησθαι φῶμεν αὖ;

ΑΘ. Πρῶτον μὲν δὴ που καταλεκτέος ἂν εἴη κατὰ
 D λογος τῶν ὅσοι ἐπιτήδειοι πρὸς τὴν τῆς φυλακῆς φύσιν ἂν εἶεν ἡλικίαις τε καὶ μαθημάτων δυνάμεσι καὶ τρόπων ἥθεσι καὶ ἔθεσι· μετὰ δὲ τοῦτο, ἃ δεῖ μανθάνειν, οὔτε εὐρεῖν ῥάδιον οὔτε εὐρηκότος ἄλλου μαθητὴν γενέσθαι. πρὸς τούτοις δὲ χρόνους, οὓς τε καὶ ἐν οἷς δεῖ παραλαμβάνειν ἕκαστα, μάταιον ταῦτ' ἐν γράμμασι λέγειν· οὐδὲ
 E γὰρ αὐτοῖς τοῖς μανθάνουσιν δῆλα γίγνοιτ' ἂν, ὃ τι πρὸς

καιρὸν μανθάνεται, πρὶν ἐντὸς τῆς ψυχῆς ἐκάστῳ τοῦ μαθήματος ἐπιστήμην γεγυμέναι. οὕτω δὲ πάντα τὰ περὶ ταῦτα ἀπόρρητα μὲν λεχθέντα οὐκ ἂν ὀρθῶς λέγοιτο, ἀπόρρητα δὲ διὰ τὸ μηδὲν προρρηθέντα δηλοῦν τῶν λεγομένων.

ΚΑ. Τί οὖν δὴ ποιητέον ἐχόντων τούτων οὕτως, ὦ ξένε;

ΑΘ. Τὸ λεγόμενον, ὦ φίλοι, ἐν κοινῷ καὶ μέσῳ ἔοικεν ἡμῖν κείσθαι, καὶ εἶπερ κινδυνεύειν περὶ τῆς πολιτείας ἐθέλομεν ξυμπάσης, ἢ τοῖς ἑξ, φασίν, ἢ τρεῖς κύβους βάλλοντας, ταῦτα ποιητέον· ἐγὼ δ' ὑμῖν συγκινδυνεύσω 969 τῷ φράζειν τε καὶ ἐξηγεῖσθαι τὰ γε δεδογμένα ἐμοὶ περὶ τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς τῆς νῦν αὖ κεκινημένης τοῖς λόγοις· τὸ μέντοι κινδύνευμα οὐ σμικρὸν οὐδ' ἑτέροις τισὶ προσφερὲς ἂν εἴη· σοὶ δὲ τοῦτό γε, ὦ Κλεινία, μέλειν παρακελεύομαι· σὺ γὰρ τὴν Μαγνήτων πόλιν, ἢ ᾧ ἂν θεὸς ἐπώνυμον αὐτὴν ποιήσῃ, κλέος ἀρεῖ μέγιστον κατασκευάσας αὐτὴν ὀρθῶς, ἢ τό γε ἀνδρειότατος εἶναι δοκεῖν τῶν ὕστερον ἐπιγιγνομένων οὐκ ἐκφεύξει ποτέ. ἐάν B γε μὴν οὗτος ἡμῖν ὁ θεὸς γένηται ξύλλογος, ὦ φίλοι ἐταῖροι, παραδοτέον τούτῳ τὴν πόλιν, ἀμφισβήτησίς τ' οὐκ ἔστ' οὐδεμία οὐδενὶ τῶν νῦν παρὰ ταῦθ' ὥς ἔπος εἰπεῖν νομοθετῶν, ὅντως δὲ ἔσται σχεδὸν ὕπαρ ἀποτετελεσμένον, οὗ σμικρῷ πρόσθεν ὀνείρατος ὥς τῷ λόγῳ ἐφηψάμεθα, κεφαλῆς νοῦ τε κοινωνίας εἰκόνα τινά πως ξυμμίξαντες, ἐὰν ἄρα ἡμῖν οἱ τε ἄνδρες ἀκριβῶς ἐκλεχθῶσι, παιδευθῶσί τε προσηκόντως, παιδευθέντες τε ἐν ἀκροπό- C λει τῆς χώρας κατοικήσαντες φύλακες ἀποτελεσθῶσιν, οἷους ἡμεῖς οὐκ εἶδομεν ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ πρὸς ἀρετὴν σωτηρίας γενομένους.

ΜΕ. ὦ φίλε Κλεινία, ἐκ τῶν νῦν ἡμῖν εἰρημένων ἀπάντων ἢ τὴν πόλιν ἐατέον τῆς κατοικίσεως ἢ τὸν ξένον

τόνδε οὐκ ἀφετέον, ἀλλὰ δεήσεσι καὶ μηχαναῖς πάσαις
κοινωνὸν ποιητέον ἐπὶ τὴν τῆς πόλεως κατοίκισιν.

D ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις, ὦ Μέγιλλε, καὶ ἐγὼ τε ποι-
ήσω ταῦθ' οὕτω καὶ * σὺ * ξυλλάμβανε.

ΜΕ. Συλλήψομαι.

ΕΠΙΝΟΜΙΣ

www.libtool.com.cn

[ἢ νυκτερινὸς σύλλογος ἢ φιλόσοφος.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΚΛΕΙΝΙΑΣ ΚΡΗΣ, ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΞΕΝΟΣ,
ΜΕΓΙΛΛΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΣ.

St.
II. p.

I. ΚΛ. Πρὸς μὲν τὸ τῆς ὁμολογίας ἦκομεν ἅπαντες 973
ὀρθῶς, ὃ ξέने, τρεῖς ὄντες, ἐγὼ καὶ σὺ καὶ Μέγιλλος ὅδε,
τὸ τῆς φρονήσεως ἐπισκεψόμενοι τίνι ποτὲ χρὴ λόγῳ διεξ-
ελθεῖν, ὃ τὴν ἀνθρωπίνην ἔξιν φαμέν, ὅταν διανοηθῇ,
κάλλιστ' ἔχειν ποιεῖν πρὸς φρόνησιν ὅσην δυνατὸν ἀν-
θρώπῳ σχεῖν. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα, ὥς φαμεν, ἅπαντα διεξήλ-
θομεν ὅσα ἦν περὶ νόμων θέσιν· ὃ δὲ μέγιστον εὐρεῖν τε B
καὶ εἰπεῖν, τί ποτε μαθὼν θνητὸς ἀνθρώπος σοφὸς ἂν εἴη,
τοῦτο οὔτε εἰπομεν οὔτε εὔρομεν. νῦν δὲ πειρώμεθα
τοῦτο μὴ καταλιπεῖν· σχεδὸν γὰρ ἀτελὲς ἂν πράξαιμεν
οὐ χάριν ἅπαντες ὠρμήσαμεν, ὥς φανερὰ ποιήσοντες ἐξ
ἀρχῆς μέχρι τέλους.

ΑΘ. ὦ φίλε Κλεινία, καλῶς μὲν λέγεις, ἄτοπον μὴν
ἀκούσεσθαι σε λόγον οἶμαι, καὶ τινα τρόπον οὐκ ἄτοπον
αὐτῷ. πολλοὶ γὰρ δὴ προστυχεῖς τῷ βίῳ γιγνόμενοι τὸν ἀν- C
θρώπον φέρουσιν, ὥς οὐκ ἔσται μακάριον τὸ τῶν ἀν-
θρώπων γένος οὐδ' εὐδαίμων. ἔπου δὴ καὶ ξύνιδε, ἂν σοι
δοκῶ καὶ γὰρ μετ' αὐτῶν καλῶς τοῦ τοιούτου πέρι λέγειν.
οὐ φημι εἶναι δυνατὸν ἀνθρώποις μακαρίοις τε καὶ εὐ-

δαίμοσι γενέσθαι πλὴν ὀλίγων, μέχρι περ ἂν ζῶμεν τοῦτο διορίζομαι· καλὴ δὲ ἐλπίς τελευτήσαντι τυχεῖν ἀπάντων, ὧν ἕνεκά τις προθυμοῖτ' ἂν ζῶν τε ὥς κάλλιστ' ἂν ζῇν κατὰ δύναμιν καὶ τελευτήσας τελευτῆς τοιαύτης τυχεῖν.

- D λέγω δ' οὐδὲν σοφόν, ἀλλ' ὅπερ ἅπαντες Ἕλληνες τε καὶ βάρβαροι γιννώσκομέν τινα τρόπον, ὥς ἐξ ἀρχῆς τὸ γενέσθαι χαλεπὸν ἅπαντι ζῶφ· πρῶτον μὲν τὸ μετασχεῖν τῆς τῶν κυουμένων ἕξεως, ἔπειτ' αὖ τὸ γίγνεσθαι, καὶ ἔτι τὸ τρέφεσθαι καὶ παιδεύεσθαι, διὰ πόνων μυρίων
974 ταῦτα γίγνεσθαι ξύμπαντα, ὥς φαμεν ἅπαντες, καὶ χρόνος βραχὺς ἂν τις εἴη πρὸς λογισμὸν μὴ τοι τῶν μοχθηρῶν, ἀλλ' ὃ πᾶς ἂν ὑπολάβοι μέτριον. οὗτος δὲ σχεδὸν ἀναπνοὴν δοκεῖ ποιεῖν τινὰ κατὰ μέσον πη βίον τὸν ἀνθρώπινον· ταχύ γε μὴν ἐπιλαβὸν γῆρας ὄντιν οὖν ποιήσαι ἂν μήποτ' ἐθελῆσαι πάλιν ἀναβιῶναι, λογισάμενον τὸν βεβιωμένον ἑαυτῷ βίον, ὅστις μὴ τυγχάνει παιδικῆς δόξης μεστὸς ὢν. τούτων δὴ τί ποτέ μοι τεκμήριον; ὅτι
B πέφυκε ταύτῃ τὸ νῦν ζητούμενον τῷ λόγῳ. ζητοῦμεν δὲ δὴ, τίνα τρόπον σοφοὶ γενησόμεθα, ὥς οὔσης τινὸς ἐκάστοις ταύτης τῆς δυνάμεως· ἡ δὲ φυγὴ φεύγει τότε, ὅταν τις πρὸς τινα φρόνησιν ἢ τῶν λεγομένων τεχνῶν ἢ φρονήσεων ἢ τινων ἄλλων τοιούτων ὥς οἴομεθα ἐπιστημῶν, ὥς ἀξίας τούτων οὐδεμιᾶς οὔσης ἐπὶ κλησιν ῥηθῆναι τῆς περὶ ταῦτα σοφίας [τᾶνθρώπινα], τῆς δὲ ψυχῆς σφόδρα πεποιθυίας καὶ μαντευομένης, ὥς οὔσης αὐτῇ κατὰ τινα
C φύσιν ταύτης, τίς δ' ἔστι καὶ πότε καὶ πῶς, οὐ πάννυ δυνάμενης ἔξευρίσκειν. ἄρ' οὐ τούτῳ σφόδρα προσείοιχ' ἡμῶν ἢ περὶ σοφίαν ἀπορία καὶ ζήτησις, πλείων τῆς ἐλπίδος ἐκάστω γιγνομένη τῶν ὅσοι ἐν ἡμῖν δυνατοὶ γίνονται φρονίμως αὐτοὺς ἄλλους τε ἑξετάσαι συμφώνως διὰ λόγων πάντων καὶ πάντη λεγομένων; ταῦτ' οὐχ οὕτως ἢ ταύτῃ ξυμψήσομεν ἔχειν;

ΚΑ. Συμφήσομεν ἐπ' ἐλπίδ' ἴσως ταῦτ', ὦ ξένε, τῇ μετὰ σοῦ κατὰ χρόνον ἂν γενομένῃ, δοξάσαι περὶ αὐτῶν D εἰσαυθίς τὸ ἀληθέστατον.

ΑΘ. Τὰς ἄλλας τοίνυν, ὅσαι ἐπιστῆμαι μὲν εἰσι λεγόμεναι, σοφὸν δὲ οὐκ ἀποτελοῦσι τὸν λαμβάνοντά τε αὐτάς καὶ ἔχοντα, πρῶτον διεξιτέον, ὅπως ταύτας ἐκποδῶν θέμενοι πειρώμεθα ἐκείνας ὧν δεόμεθα παραθέσθαι τε καὶ παραθέμενοι μανθάνειν.

II. Πρῶτον μὲν τοίνυν ὧν πρῶτον δεῖ θνητῷ γένει, ἰδωμεν ὥς εἰσὶ μὲν ἀναγκαιόταται σχεδὸν ἀληθῶς τε πρῶ- E ται, ὁ δὲ ἐπιστήμων αὐτῶν γιγνόμενος, εἰ καὶ κατ' ἀρχὰς ἔδοξε τις εἶναι ποτε σοφός, οὐκ οὖν νῦν γε οὔτε σοφὸς εἶναι δοξάζεται ὁ νείδῃ τε ἰσχει μᾶλλον ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἐπιστήμης. ἐροῦμεν δὴ αἷ τ' εἰσὶ καὶ ὅτι πᾶς ἀνὴρ αὐτάς, 975 σχεδὸν ὅσοις ἀγὼν πρόκειται τοῦ δοκεῖν ὡς ἄριστον ἄνδρα ξυμβῆναι γενόμενον ἂν, φεύγει διὰ τὰς κτήσεις τῆς φρονήσεως τε καὶ ἐπιτηδεύσεως. ἔστω δὴ πρῶτον μὲν ἡ τῆς ἀλληλοφαγίας τῶν ζώων ἡμᾶς τῶν μὲν, ὡς ὁ μῦθος ἐστὶ, τὸ παράπαν ἀποστήσασα, τῶν δὲ εἰς τὴν νόμιμον ἐδωδὴν καταστήσασα. ἴλεψ δ' ἡμῖν οἱ πρόσθεν εἰησάν τε καὶ εἰσίν· οἵτινες μὲν γὰρ οὖν * οὓς* ἐλέγομεν πρῶτοι χαιρέτωσαν. ἡ δ' οὖν ἀλφίτων τε καὶ ἀλεύρων ποίησις ἅμα καὶ τροφή B καλὴ μὲν καὶ ἀγαθὴ, σοφὸν δὲ ἄνδρα τελέως οὐκ ἐθελήσει ποτὲ ἀπεργάσασθαι· τοῦτο γὰρ αὐτό, ἡ τῆς ποιήσεως ἐπί- κλησις, τῶν ποιουμένων αὐτῶν δυσχέρειαν ἀπεργάζοιτ' ἂν. σχεδὸν δ' οὐδὲ ἡ χώρας ξυμπάσης γεωργία· οὐ γὰρ τέχνη ἀλλὰ φύσει κατὰ θεὸν πάντες φαινόμεθα γῆν μετακεχειρίσθαι. καὶ μὴν οὐδ' ἡ τῶν οἰκήσεών γε ξυνυφὴ καὶ ξύμπασα οἰκοδομία καὶ σκευῶν πάντων ἀπεργαστική, χαλκεία τε καὶ ἡ τῶν τεκτονικῶν καὶ πλαστικῶν καὶ πλε- C κτικῶν καὶ ἔτι ξυμπάντων ὀργάνων παρασκευή, δῆμῳ τὸ πρόσφορον ἔχουσα, ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἀρετῇ λεγομένη. καὶ μὴν

οὐδ' ἡ ξύμπασα θηρευτική, πολλή περ καὶ τεχνικὴ γε-
 νυῖα, τό γε μεγαλοπρεπὲς σὺν τῷ σοφῷ οὐκ ἀποδίδωσιν
 οὐ μὴν οὐδὲ μαντικὴ γε οὐδ' ἐρμηνευτικὴ τὸ παράπαν·
 τὸ λεγόμενον γὰρ οἶδε μόνον, εἰ δ' ἀληθές, οὐκ ἔμαθεν.
 ὅτε δὴ τὴν τῶν ἀναγκαίων ὁρῶμεν κτῆσιν διὰ τέχνης μὲν
 D ἀπεργαζομένην, τούτων δὲ οὐδεμίαν οὐδένα σοφὸν ποι-
 οῦσαν, τό γε μετὰ τοῦτο παιδιὰ τις ἂν λείποιτο, μιμητικὴ
 μὲν τὸ πλεῖστον, ἀλλ' οὐδαμῇ σπουδαία. πολλοὶς μὲν γὰρ
 ὀργάνοις μιμοῦνται, πολλοὶς δ' αὐτῶν τῶν σωματίων οὐ
 πάντως εὐσχήμοσι μιμήμασι, τά τε κατὰ λόγους καὶ μοῦ-
 σαν πᾶσαν, καὶ ὅσων γραφικὴ μήτηρ, πολλῶν καὶ παν-
 τοίων ποικιλμάτων ἀποτελουμένων ἐν πολλοῖς ὑγροῖς καὶ
 ξηροῖς γένεσιν· ὧν σοφὸν οὐδένα εἰς οὐδὲν σπουδῇ τῇ
 μεγίστῃ δημιουργοῦντα ἢ μιμητικὴ παρέχεται. πάντων
 E δ' ἐξεργασμένων τὸ λοιπὸν βοήθεια γίγνοιτ' ἂν μυρία
 μυρίοις, ἢ μὲν μεγίστῃ τε καὶ εἰς πλεῖστα πολεμικὴ κλη-
 θεῖσα στρατηγικὴ τέχνη, εὐδοκιμωτάτῃ πρὸς χρεῖαν, εὐ-
 τυχίας πλείστης δεομένη, μᾶλλον δὲ ἀνδρεία κατὰ φύσιν
 976 ἢ σοφία γενομένη. ἦν δὲ καλοῦσι μὲν ἰατρικὴν, βοήθεια
 δέ που καὶ αὕτη σχεδὸν ὅσων ὥραι ψύχει καὶ καύματι
 ἀκαίρῳ καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ληΐζονται τὴν τῶν ζώων
 φύσιν· εὐδόκιμον δὲ οὐδὲν τούτων εἰς σοφίαν τὴν ἀλη-
 θεστάτην· ἅμετρα γὰρ δόξαις φορεῖται τοπαζόμενα. βοη-
 θοὺς δέ που καὶ τοὺς κυβερνήτας ἅμα καὶ τοὺς ναύτας
 ἐροῦμεν, καὶ τούτων ἄνδρα σοφὸν μηδένα τις ἡμᾶς πα-
 ραμυθούμενος ἐξ ἀπάντων διαγγελλέτω· οὐ γὰρ ἂν εἰ-
 B δεῖη τις πνεύματος ὀργὴν οὐδὲ φιλίαν, ὃ προσφιλές ἀπάσῃ
 κυβερνητικῇ. καὶ μὴν οὐδ' ὁπόσοι βοηθοὶ δίκαις ἐν τῇ
 τοῦ λέγειν ῥώμῃ φασὶ γίννεσθαι μνήμη καὶ τριβῇ, δόξαις
 ἢ ἔθεσι προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀληθείας δὲ τῶν ὄντως
 δικαίων ἐκτὸς παρεσφαλμένοι. λοιπὴ δ' ἔτι πρὸς δόξαν
 σοφίας ἐστὶ τις ἄτοπος δύναμις, ἣν φύσιν ἂν οἱ πολλοὶ

μᾶλλον ἢ σοφίαν ὀνομάσειαν, τότε ὅταν τινά τις ξυννοῇ ῥαδίως μὲν ὃ τί περ ἂν μανθάνῃ μανθάνοντα, μάλα δὲ πολλὰ καὶ ἀσφαλῶς μνημονεύοντα, ὅταν τε τὸ πρόσφορον C ἐκάστῳ διαμνημονεύῃ τις, ὃ τι γιγνόμενον ἂν πρόποι, τοῦτο δὲ ταχὺ δρᾷ· ταῦτα γὰρ ἅπαντα οἱ μὲν φύσιν, οἱ δὲ σοφίαν, οἱ δὲ ἀγγίνοιαν θήσουσι φύσεως· σοφὸν δὲ ὄντως οὐδενὶ τούτων οὐδεὶς τῶν ἐμφρόνων ἐθελήσει ποτὲ καλεῖν.

III. Ἀλλὰ μὴν δεῖ φανῆναί γε τινα ἐπιστήμην, ἣν ἔχων σοφὸς γίγνοιτ' ἂν ὁ σοφὸς ὄντως ὦν καὶ μὴ μόνον δοξαζόμενος. ἴδωμεν δὴ. χαλεπῷ μὲν γὰρ λόγῳ παντά- πασιν ἐπιχειροῦμεν, ἑτέραν πάρεξ τῶν εἰρημένων εὐρεῖν, D ἢ σοφία μὲν λέγοιτ' ἂν ὄντως τε καὶ εἰκότως, ὁ δὲ λαβὼν οὔτε βάνανσος οὔτ' ἡλίθιος ἔσται, σοφὸς δὲ καὶ ἀγαθὸς δι' αὐτὴν πολίτης τε καὶ ἄρχων καὶ ἀρχόμενος ἐνδίκως ἔσται πόλεως ἅμα καὶ ἐμμελής. κατιδωμεν δὴ ταύτην πρῶ- την, τίς ποτ' ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐπιστήμη μί' ἂν ἐξελθοῦσα ἢ μὴ παραγενομένη τῶν νῦν παρουσῶν ἀνοη- τότατον ἂν καὶ ἀφρονέστατον παράσχοιτο ζῶον τὸ τῶν ἀνθρώπων. οὐ δὴ τοῦτό γε πάνυ χαλεπὸν τὸ κατιδεῖν. μία γὰρ ὥς εἶπειν πρὸς μίαν ἢ τὸν ἀριθμὸν δοῦσα παντὶ E τῷ θνητῷ γένει τοῦτ' ἂν δράσειε· θεὸν δ' αὐτὸν μᾶλλον ἢ τινα τύχην ἡγοῦμαι δόντα ἡμῖν σώξειν ἡμᾶς. ὃν δὲ θεὸν ἡγοῦμαι, φράζειν χρή, καίπερ ἄτοπον ὄντα, καὶ πως οὐκ ἄτοπον αὐ· πῶς γὰρ τὸν ἀγαθῶν αἴτιον ἡμῖν ξυμ- πάντων οὐ καὶ τοῦ πολὺ μεγίστου, τῆς φρονήσεως, αἴτιον 977 ἡγεῖσθαι δεῖ γεγονέναι; τίνα δὴ καὶ σεμνύων ποτὲ λέγω θεόν, ὧς Μέγιστέ τε καὶ Κλεινία; σχεδὸν οὐρανόν, ὃν καὶ δικαιοτάτον, ὥς ξύμπαντες ἄλλοι θαίμονες ἅμα καὶ θεοί, τιμᾷν τε καὶ εὐχεσθαι διαφερόντως αὐτῷ. τὸ δὲ καὶ τῶν ἄλλων αἴτιον ἀγαθῶν πάντων ἡμῖν αὐτὸν γεγονέναι πάν- τες ἂν ὁμολογοῖμεν· δοῦναι δὲ ἅμα καὶ ἀριθμὸν ἡμεῖς γε

- ὄντως αὐτόν φαμεν, ἔτι δὲ καὶ δῶσειν, εἴαν τις θέλῃ ξυν-
 Β ακολουθεῖν. εἴαν γὰρ ἴῃ τις ἐπὶ θεωρίαν ὀρθὴν τὴν
 τοῦδε, εἴτε κόσμον εἴτε ὄλυμπον εἴτε οὐρανὸν ἐν ἡδονῇ
 τῷ λέγειν, λεγέτω μὲν, ἀκολουθεῖτω δέ, ὅπῃ ποικίλλων
 αὐτόν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ στεφάνῳ ἄστρα πάσας διεξόδους
 ὥρας τε καὶ τροφὴν πᾶσι παρέχεται. καὶ τὴν ἄλλην δὲ
 οὖν φρόνησιν, ὡς φαίμεν ἄν, σὺν ἀριθμῷ παντί, καὶ τὰλλ'
 ἀγαθὰ· τοῦτο δὲ μέγιστον, εἴαν τις τὴν ἀριθμῶν αὐτοῦ
 δόσιν δεξάμενος ἐπεξέλθῃ πᾶσαν τὴν περιόδον. ἔτι δὲ
 C σμικρὸν ἐπανελθόντες πῶς τοῖς λόγοις ἀναμνησθῶμεν,
 ὅτι καὶ μάλ' ὀρθῶς ἐνόησαμεν, ὡς, εἴπερ ἀριθμὸν ἐκ τῆς
 ἀνθρωπίνης φύσεως ἐξέλοιμεν, οὐκ ἂν ποτέ τι φρόνιμοι
 γενοίμεθα. οὐ γὰρ ἂν ἔτι ποτὲ ψυχὴ τούτου τοῦ ζώου
 πᾶσαν ἀρετὴν λάβοι σχεδόν, ὅτου λόγος ἀπείη· ζῶον
 δέ, ὃ τι μὴ γιννώσκῃ δύο καὶ τρία μηδὲ περιττὸν μηδὲ
 ἄρτιον, ἀγνοοῖ δὲ τὸ παράπαν ἀριθμὸν, οὐκ ἂν ποτε δι-
 δόναι λόγον ἔχοι περὶ ὧν αἰσθήσεις καὶ μνήμας μόνον
 εἶη κεκτημένον· τὴν δὲ ἄλλην ἀρετὴν, ἀνδρείαν καὶ σω-
 D φροσύνην, οὐδὲν ἀποκωλύει· στερόμενος δὲ ἀληθοῦς λό-
 γου σοφὸς οὐκ ἂν ποτε γένοιτο, ὅτῳ δὲ σοφία μὴ προσ-
 εῖη, πάσης ἀρετῆς τὸ μέγιστον μέρος, οὐκ ἂν ἔτι τελέως
 ἀγαθὸς γενόμενος εὐδαίμων ποτὲ γένοιτο. οὕτως ἀριθμὸν
 μὲν ἀνάγκη πᾶσα ὑποτίθεσθαι· διότι δὲ τοῦτο ἀνάγκη,
 λόγος ἔτι πλείων πάντων γίγνεται ἂν τῶν εἰρημένων.
 ἀλλὰ καὶ ὁ νῦν ὀρθῶς ῥηθήσεται, ὅτι καὶ τὰ τῶν ἄλλων
 τεχνῶν λεγόμενα, ἃ νῦν δὴ διήλθομεν ἑῶντες εἶναι πά-
 E σας τὰς τέχνας, οὐδὲ τούτων ἐν οὐδὲν μενεῖ, πάντα δ'
 ἀπολείπεται τὸ παράπαν, ὅταν ἀριθμητικὴν τις ἀνέλῃ. δό-
 ξεις δ' ἂν ἱκανῶς τισὶ βραχέων ἕνεκα ἀριθμοῦ δεῖσθαι τὸ
 τῶν ἀνθρώπων γένος, εἰς τὰς τέχνας ἀποβλέψασι· καὶ τοι
 μέγα μὲν καὶ τοῦτο· εἰ δὲ τις ἴδοι τὸ θεῖον τῆς γενέσεως
 καὶ το θυνητόν, ἐν ᾧ καὶ τὸ θεοσεβὲς γνωρισθήσεται καὶ

ἀριθμὸς ὄντως, οὐκ ἂν ἔτι πᾶς μάντις γνῶνῃ ξύμπαντα 978
 ἀριθμόν, ὅσης ἡμῖν δυνάμειος αἰτίος ἂν εἴη ξυγγιγνόμε-
 νος, ἐπεὶ καὶ τὰ κατὰ μουσικὴν πᾶσαν διαριθμουμένων
 κινήσεώς τε καὶ φθόγγων δῆλον ὅτι δεῖ. καὶ τὸ μέγιστον,
 ἐγκαθῶν ὡς πάντων αἰτίου· ὅτι δὲ κακῶν οὐδενός, εὖ
 τοῦτο γνωστέον, ὃ καὶ τάχα γένοιτ' ἂν, ἀλλ' ἡ σχεδὸν
 ἀλόγιστός τε καὶ ἄτακτος ἀσχήμων τε καὶ ἄρρυθμος ἀνάρ-
 μοστός τε φορὰ, καὶ πάνθ' ὁπόσα κακοῦ κεκοινωνηκέ τι-
 νος, ἐπιλέλειπται παντὸς ἀριθμοῦ, καὶ δεῖ τοῦθ' οὕτω δια- B
 νοεῖσθαι τὸν μέλλοντα εὐδαίμονα τελευτήσειν· καὶ τό γε
 δὴ δίκαιόν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ καλὸν καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα
 οὐδεὶς ποτε μὴ γιγνώσκων, ἀληθοῦς δόξης ἐπιλαβόμενος,
 διαριθμῆσεται πρὸς τὸ ἑαυτόν τε καὶ ἕτερον πείσαι τὸ πα-
 ράπαν.

IV. Ἴωμεν δὴ σκεψόμενοι πρὸς τοῦτ' αὐτό, πῶς ἐμά-
 θομεν ἀριθμεῖν. φέρε· τὸ γὰρ ἓν δὴ καὶ δύο γέγονε πό-
 θεν ἡμῖν ὥστ' ἐννοῆσαι, φύσιν ταύτην ἔχουσιν ἐκ τοῦ
 παντὸς πρὸς τὸ δυνατοὺς ἐννοεῖν εἶναι; πολλοῖς δὲ ἄλλοις C
 αὐτῶν ζώων οὐδ' εἰς αὐτὸ τοῦθ' ἡ φύσις παραγέγονεν,
 ὥστε μαθεῖν δυνατοῖς εἶναι παρὰ τοῦ πατρὸς ἀριθμεῖν,
 παρὰ δ' ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ πρῶτον ἐνέγκισεν ὁ θεός, ὥστε
 ἱκανοῖς εἶναι δεικνύμενον ξυννοεῖν, ἐπεὶ εἰδείξε καὶ δει-
 κνυσιν, ὧν τί κάλλιον ἔν ἐνός ἂν τις θεάσαιτο πλὴν τὸ
 τῆς ἡμέρας γένος; εἴτα εἰς τὸ τῆς νυκτὸς ἔλθοι μέρος ἔχων
 ὄψιν, ὅθεν ἕτερον πᾶν αὐτῷ φαίνοιτ' ἂν· καὶ ἐλίττων δὴ
 ταῦτα αὐτὰ [ὄντα μὴ παύηται] πολλὰς μὲν νύκτας, πολλὰς D
 δὲ ἡμέρας [ἄς] οὐρανὸς οὐδέποτε παύεται διδάσκων ἀν-
 θρώπους ἓν τε καὶ δύο, πρὶν ἂν καὶ ὁ δυσμαθέστατος ἱκα-
 νῶς μάθῃ ἀριθμεῖν· ὡς γὰρ καὶ τρία καὶ τέτταρα καὶ
 πολλὰ, ἕκαστος ἡμῶν ἐπινοήσειεν ἂν ὁρῶν ταῦτα. καὶ ἐκ
 τούτων ἐνεποίησε τὴν σελήνην ὁ θεὸς ἀπεργασάμενος, ἥ
 τότε μὲν μείζων φαινομένη, τότε δ' ἐλάττω διεξῆλθεν

- Ε ἄλλην ἀεὶ φαίνουσα ἡμέραν, μέχρι πεντεκαίδεκα ἡμερῶν καὶ νυκτῶν· αὕτη δ' ἔστι περίοδος, εἰ βούλεται τις τὸν κύκλον ἓνα ὅλον εἰς ἓν τιθέναι, ὥστε ὡς ἔπος εἰπεῖν καὶ τὸ δυσμαθέστατον ἂν μαθεῖν ζῶον, οἷς παρέδωκε φύσιν ὁ θεὸς τοῦ δυνατοῖς εἶναι μανθάνειν. καὶ μέχρι μὲν τούτων τε καὶ ἐν τούτοις ζύμπαν τὸ δυνατόν τῶν ζώων μάλα ἀριθμητικὸν γέγονε, τὸ καθ' ἓν αὐτὸ καθ' αὐτὸ σκοποῦν.
- 979 τὸ δὲ πρὸς ἄλληλα πάντα ἀριθμὸν ἀεὶ λογίζεσθαι, δοκῶ μὲν μεῖζονος ἔνεκα, καὶ τούτου δὲ σελήνην, καθάπερ εἰπομεν, ἀύξανομένην καὶ φθίνουσαν ἐμποιήσας, μῆνας πρὸς τὸν ἐνιαυτὸν ξυνεστήσατο, καὶ πάντα ἀριθμὸν πρὸς ἀριθμὸν ἥρξατο συνορᾶν εὐδαίμονι τύχῃ. διὰ δὲ ταῦθ' ἡμῖν καρποί τε καὶ ἐγκύμων ἡ γῆ γέγονεν, ὥστ' εἶναι τροφήν πᾶσι τοῖς ζώοις, ἀνέμων τε καὶ ὑετῶν γιγνομένων οὐκ ἐξαισίων οὐδὲ ἀμέτρων· ἀλλ' εἰ τι παρὰ ταῦτα γίνεται πρὸς τὸ φλαῦρον, οὐ τὴν θείαν ἀλλὰ τὴν ἀνθρωπίνην αἰτιαῖσθαι χρὴ φύσιν, οὐκ ἐν δίκῃ διανέμουσαν τὸς αὐτῶν βίον. ἡμῖν δ' οὖν ζητοῦσι περὶ νόμων σχεδὸν ἔδοξε τὰ μὲν ἄλλα ῥᾷδιὰ τ' εἶναι γινῶναι τὰ βέλτιστα ἀνθρώποις, καὶ πᾶς ἂν ἱκανὸς γίνεσθαι καὶ ξυνεῖναι τὰ λεγόμενα καὶ ποιεῖν, εἰ γνώη, τί ποτ' ἔστιν ὃ συμφέρειν εἰκὸς καὶ τί τὸ μὴ συμφέρον· ἔδοξε δὴ καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ τὰ μὲν
- C ἄλλα ἐπιτηδεύματα πάντα οὐ σφόδρα χαλεπὰ εἶναι, τὸ δὲ τίνα τρόπον χρὴ γίνεσθαι χρηστοὺς ἀνθρώπους παγχάλεπον. καὶ τὰ μὲν ἄλλα αὐτὰ πάντα κτᾶσθαι χρηστὰ τὸ λεγόμενόν [τε] καὶ δυνατόν καὶ οὐ χαλεπόν, οὐσίαν τε ὅση δεῖ καὶ μὴ δεῖ, καὶ σῶμα οἷόν τε δεῖ καὶ μὴ· καὶ ψυχὴν ὅτι μὲν ἀγαθὴν δεῖ, ξυγχωρεῖ πᾶς παντί, τὸ δ' ὅντινα τρόπον ἀγαθὴν, ὅτι μὲν αὐτὴ δίκαιαν καὶ σώφρονα καὶ ἀνδρείαν, καὶ ταῦτα, ὅτι δὲ σοφὴν, φησὶ μὲν πᾶς δεῖν,
- D ἦντινα δὲ σοφίαν, ὥς ἄρτι διεληλύθαμεν, οὐδεὶς οὐδενὶ τὸ παράπαν ἔτι ξυνομολογεῖ τῶν πολλῶν, νῦν οὖν δὴ

παρὰ πάσας τὰς πρόσθεν σοφίας οὐ φαύλην τινὰ ἀνευρίσκομεν εἰς αὐτὰ γε ταῦτα, τὸ δοκεῖν σοφον εἶναι τὸν γε μεμαθηκότα ἅπερ καὶ διεληλύθαμεν· εἰ δ' ἔστι σοφὸς ὁ ταῦτ' ἐπιστήμων καὶ ἀγαθός, τούτου δὴ πέρι λόγον δεῖ λαβεῖν.

ΚΑ. Ὡς ξένε, ὡς εἰκότως εἶπες, ὅτι περὶ μεγάλων μεγάλα ἐπιχειρεῖς φράζειν.

ΑΘ. Οὐ γὰρ σμικρά, ὦ Κλεινία· τὸ δὲ χαλεπώτερον, ὅτι παντάπασι καὶ πάντως ἀληθῆ. E

ΚΑ. Σφόδρα γε, ὦ ξένε· ἀλλ' ὅμως μὴ ἀποκάμης λέγων ὃ φῆς.

ΑΘ. Ναί, μηδὲ σφὼ τοίνυν ἀκούοντε.

ΚΑ. Ταῦτ' ἔσται· καὶ ὑπὲρ ἀμφοῖν ἐγὼ σοι φράξω.

V. ΑΘ. Καλῶς. ἐξ ἀρχῆς δὴ ρητέον ἂν εἴη πρῶτον, 980 ὡς φαίνεται, μάλιστα μὲν ἂν, εἰ δυνάμεθα ἐνὶ λαβεῖν ὀνόματι, τίς ἐστίν ἢν οἴομεθα σοφίαν εἶναι, τοῦτο δ' εἰ σφόδρα ἀδυνατοῦμεν, τὸ δεύτερον, τίνες εἰσὶ ποτε καὶ ὁπόσαι τινές, αἷς τις λαβὼν σοφὸς ἂν εἴη κατὰ τὸν ἡμέτερον μῦθον.

ΚΑ. Λέγοις ἂν.

ΑΘ. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο ἀνεμέσητον τῷ νομοθέτῃ τὸ κάλλιον τῶν πρότερον εἰρημένων περὶ θεῶν καὶ ἄμεινον ἀπεικάζοντι λέγειν, οἷον παιδιᾶ καλῇ χρωμένῳ καὶ τιμῶντι θεοὺς, ὕμνοις τε καὶ εὐδαιμονίᾳ γεραίροντι διάγειν τὸν αὐτοῦ βίον. B

ΚΑ. Ἡ καλῶς, ὦ ξένε, λέγεις. εἰ γὰρ σοι τοῦτο τέλος εἴη τῶν νόμων, θεοὺς προσπαίσαντι καθαρώτερόν τε διαγαγόντι τὸν βίον τῆς ἅμα τελευτῆς ἀρίστης τε καὶ καλλίστης τυχεῖν!

ΑΘ. Πῶς οὖν, ὦ Κλεινία, λέγομεν; ἢ δοκεῖ, τοὺς θεοὺς ὑμνοῦντες σφόδρα τιμῶμεν, εὐχόμενοι τὰ κάλλιστα

καὶ ἄριστα περὶ αὐτῶν ἐπιέναι λέγειν ἡμῖν; οὕτως ἢ πῶς λέγεις;

C ΚΑ. Θαυμαστῶς μὲν οὖν οὕτως. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε, πιστεύσας τοῖς θεοῖς εὐχου τε καὶ λέγε τὸν ἐπιόντα σοι λόγον τῶν καλῶν περὶ τοὺς θεοὺς τε καὶ τὰς θεάς.

ΑΘ. Ἔσται ταῦτα, ἃν αὐτὸς ὁ θεὸς ἡμῖν ὑφηγηται. ξυνεύχου μόνον.

ΚΑ. Λέγοις ἄν τὸ μετὰ τοῦτο.

ΑΘ. Θεογονίαν τοίνυν καὶ ζωογονίαν ἀναγκαῖον, ὥς ἔοικε, πρῶτόν μοι κακῶς ἀπεικασάντων τῶν ἐμπροσθεν βέλτιον ἀπεικάσαι κατὰ τὸν ἐμπροσθεν λόγον, ἀναλαβόντα ὃν πρὸς τοὺς ἀσεβεῖς ἐπικεχείρηκα λόγους, φράζων
D ὥς εἰσὶ θεοὶ ἐπιμελούμενοι πάντων, σμικρῶν καὶ μειζόνων, καὶ σχεδὸν ἀπαραμύθητοι τῶν περὶ τὰ δίκαιά εἰσι πράγματα — εἰ δὴ μέμνησθέ γε, ὦ Κλεινία· ἐλάβετε μὲν γὰρ δὴ καὶ ὑπομνήματα· καὶ γὰρ ἦν τὰ δηθέντα τότε καὶ μάλα ἀληθῆ· τόδε δὲ αὐτῶν ἦν τὸ μέγιστον, ὅτι πρεσβύτερον εἶη ψυχῇ σώματος ἅπανσα παντός· ἄρα μέμνησθε; ἢ πάντως που τοῦτό γε; ὃ γὰρ ἄμεινον καὶ παλαιότερον καὶ θεοειδέστερον, πιθανὸν ὅτι τοῦ χείρονος καὶ νεωτέ-
E ρου καὶ ἀτιμωτέρου, πανταχῇ τε ἄρχον ἀρχομένου πρεσβύτερον καὶ ἄγον ἀγομένου πάντη. λάβωμεν δὴ τοῦτό γε, ὥς ψυχῇ πρεσβύτερόν ἐστι σώματος· εἰ δ' ἔχει τοῦτο οὕτω,
181 τό γε πρῶτον ἡμῖν τοῦ πρώτου τῆς γενέσεως πιθανώτερον ἂν εἶη σχεδὸν ὑπηργμένον· καὶ θῶμεν δὴ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀρχῆς εὐσχημονέστερον ἔχειν, καὶ τῶν μεγίστων σοφίας περὶ θεῶν γενέσεως ὀρθότατα ἐπιβαίνειν ἡμᾶς.

ΚΑ. Ἔστω ταῦτα εἰς δύναμιν λεγόμενα.

ΑΘ. Φέρε δὴ, ζωὸν γε ἀληθέστατα λέγεσθαι κατὰ φύσιν φῶμεν τοῦτό γε, ὅταν μία ξυνελθοῦσα σύστασις ψυχῆς καὶ σώματος ἀποτέκη μίαν μορφήν;

ΚΑ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Ζῶον μὲν δὴ τὸ τοιοῦτον καλεῖται δικαιοτάτα; Β
ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Στερεὰ δὲ σώματα λέγεσθαι χρή κατὰ τὸν εἰ-
κότα λόγον πέντε, ἐξ ὧν κάλλιστα καὶ ἄριστα τις ἂν πλάτ-
τοι, τὸ δὲ ἄλλο γένος ἅπαν ἔχει μορφήν μίαν· οὐ γὰρ ἐστὶν
ἄσώματον ὃ τί ποτ' ἄλλο γίγνοιτ' ἂν καὶ χρῶμα οὐδὲν
οὐδαμῶς οὐδέ ποτ' ἔχον, πλὴν τὸ θειότατον ὄντως ψυχῆς
γένος. τοῦτο δ' ἐστὶ σχεδὸν ὅ μόνον πλάττειν καὶ δημι-
ουργεῖν προσήκει, σώματι δέ, ὃ λέγομεν, πλάττεσθαι καὶ C
γίγνεσθαι καὶ ὁρᾶσθαι· τῷ δέ — λέγομεν πάλιν· οὐ γὰρ
ἅπαξ φητέον — ἀοράτω τε εἶναι καὶ γινώσκοντι νοητῷ
τε, μνήμης μεταλαβόντι λογισμοῦ τε· ἐν περιτταῖς τε καὶ
ἀρτίαις ἅμα μεταβολαῖς. πέντε οὖν ὄντων τῶν σωμάτων
πῦρ χρή φάναι καὶ ὕδωρ εἶναι καὶ τρίτον ἄερα, τέταρτον
δὲ γῆν, πέμπτον δὲ αἰθέρα· τούτων δ' ἐν ἡγεμονίαις
ἐκάστων ζῶον πολὺ καὶ παντοδαπὸν ἀποτελεῖσθαι. μαθεῖν
δὲ καθ' ἐν ᾧδ' ἐστὶ χρεῶν. γῆνινον μὲν τιθῶμεν τὸ πρῶ- D
τον ἡμῖν ἐν, πάντας μὲν ἀνθρώπους, πάντα δὲ ὅσα πο-
λύποδα καὶ ἄποδα, καὶ ὅσα πορεύσιμα καὶ ὅσα μόνιμα,
διειλημμένα ὀρίζαις· τὸ δὲ ἐν αὐτοῦ τόδε νομίζειν δεῖ, ὥς
πάντα μὲν ἐξ ἀπάντων ταῦτ' ἐστὶ τῶν γενῶν, τὸ δὲ πολὺ
τούτου γῆς ἐστὶ καὶ τῆς στερεμνίας φύσεως. ἄλλο δὲ χρή
ζῶου γένος θεῖναι δεύτερον γιγνόμενον ἅμα καὶ δυνατόν
ὁρᾶσθαι· τὸ γὰρ πλείστον πυρὸς ἔχει, ἔχει μὲν γῆς τε καὶ
ἀέρος, ἔχει δὲ καὶ ἀπάντων τῶν ἄλλων βραχέα μέρη, διὸ E
δὴ ζῶά τε ἐξ αὐτῶν παντοδαπὰ γίγνεσθαι χρή φάναι καὶ
ὁρώμενα, νομίσαι δὲ δὴ δεῖ πάλιν τὰ κατ' οὐρανὸν ζῶων
γένη, ὃ δὴ πᾶν χρή φάναι θεῖον γένος ἄστρον γεγενῆσθαι,
σώματος μὲν τυχὸν καλλίστου, ψυχῆς δὲ εὐδαιμονεστάτης
τε καὶ ἀρίστης. δυοῖν δὲ αὐτοῖς μοιρῶν τὴν ἑτέραν χρή
δόξῃ μεταδιδόναι σχεδόν· ἢ γὰρ ἀνώλεθρόν τε καὶ ἀθά-
νατον ἕκαστον αὐτῶν εἶναι καὶ θεῖον τὸ παράπαν ἐξ ἀπά- 982

σης ἀνάγκης, ἥ τινα μακραίωνα βίον ἔχειν ἱκανὸν ἐκάστῳ ζωῆς, ἥς οὐδέν τι πλείονος ἂν προσδεῖσθαι ποτε.

- VI. Νοήσωμεν οὖν πρῶτον, ὃ λέγομεν, δύο τὰ τοιαῦτα εἶναι ζῶα. πάλιν γὰρ λέγωμεν ὁρατὰ μὲν ἀμφοτέρω, τὸ μὲν ἐκ πυρός, ὡς δοξεῖεν ἂν, ὅλον, τὸ δ' ἐκ γῆς, καὶ τὸ μὲν γήενον ἐν ἀταξία, τὸ δ' ἐκ πυρός ἐν τάξει πάσῃ κινούμενον· τὸ μὲν οὖν ἐν ἀταξίᾳ κινούμενον ἄφρον χρὴ νομίζειν, ὅπερ ὡς τὸ πολὺ δοῶ τὸ περὶ ἡμᾶς ζῶον, τὸ δὲ ἐν τάξει τε καὶ οὐρανῷ πόρον ἔχον μέγα τεκμήριον χρὴ ποιεῖσθαι τοῦ φρόνιμον εἶναι· κατὰ ταῦτά γάρ ἂν καὶ ὡσαύτως πορευόμενον αἰεὶ καὶ ποιοῦν καὶ πάσχον τεκμήριον ἱκανὸν τοῦ φρονίμως ζῆν εἶη παρεχόμενον. ἡ ψυχῆς δὲ ἀνάγκη νοῦν κερτημένης ἀπασῶν ἀναγκῶν πολὺ μεγίστη γίγνοιτ' ἂν· ἄρχουσα γὰρ ἄλλ' οὐκ ἀρχομένη νομοθετεῖ· τὸ δὲ ἀμετάστροφον, ὅταν ψυχὴ τὸ ἄριστον κατὰ τὸν ἄριστον βουλευῆται νοῦν, τὸ τέλος ἐκβαίνει τῷ ὄντι κατὰ νοῦν, καὶ οὐδὲ ἀδάμας ἂν αὐτοῦ κρεῖττον οὐδὲ ἀμεταστροφώτερον ἂν ποτε γένοιτο, ἀλλ' ὄντως τρεῖς Μοῖραι κατέχουσιν φυλάττουσι τέλος εἶναι τὸ βελτίστη βουλῇ βεβουλευμένον ἐκάστοις θεῶν. τοῖς δὲ ἀνθρώποις ἐχρῆν τεκμήριον εἶναι τοῦ νοῦν ἔχειν ἄστρα τε καὶ ξύμπασαν ταύτην τὴν διαπορείαν, ὅτι τὰ αὐτὰ αἰεὶ πράττει διὰ τὸ βεβουλευμένα πάλαι πράττειν θαυμαστόν τινα χρόνον ὅσον, ἀλλ' οὐ μεταβουλευόμενον ἄνω καὶ κάτω, τοτὲ μὲν ἑτερα, ἄλλοτε δὲ ἄλλα πράττον πλανᾶσθαι τε καὶ μετακυκλεῖσθαι. τοῦθ' ἡμῶν τοῖς πολλοῖς αὐτὰ τοῦναντίον ἔδοξεν, ὅτι τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως πράττει, ψυχὴν οὐκ ἔχειν· οὕτω τοῖς ἄφροσι ξυνεφέσπετο τὸ πληθός, ὡς τὸ μὲν ἀνθρώπινον ἔμφρον καὶ ζῶν ὡς κινούμενον ὑπολαβεῖν, τὸ δὲ θεῖον ἄφρον ὡς μένον ἐν ταῖς αὐταῖς φοραῖς· ἐξῆν δὲ ἀνθρώπῳ γε ἐπὶ τὰ καλλίω καὶ βελτίω καὶ φίλα τιθεμένῳ λαμβάνειν, ὡς διὰ τοῦτο αὐτὸ ἔμφρον δεῖ νομίζειν τὸ κατὰ ταῦτά καὶ

ὥσαύτως καὶ διὰ τὰ τὰ πρᾶττον αἰεὶ· τοῦτο δ' εἶναι τὴν
 τῶν ἄστρον φύσιν, ἰδεῖν μὲν καλλίστην, πορείαν δὲ καὶ
 χορείαν πάντων χορῶν καλλίστην καὶ μεγαλοπρεπεστάτην
 χορεύοντα πᾶσι τοῖς ζῶσι τὸ θεόν ἀποτελεῖν. καὶ μὴν ὅτι
 γε δικαίως ἐμψυχὰ αὐτὰ λέγομεν, πρῶτον τὸ μέγεθος αὐ- 983
 τῶν διανοηθῶμεν. οὐ γάρ, ὥς σμικρὰ φαντάζεται, τηλι-
 καῦτα ὄντως ἐστίν, ἀλλ' ἀμήχανον ἕκαστον αὐτῶν τὸν
 ὄγκον, πιστεῦσαι δ' ἄξιον. ἀποδείξεισι γὰρ ἱκαναῖς λαμ-
 βάνεται. τὸν γὰρ ἥλιον ὅλον τῆς γῆς ὅλης μεῖζω διανοη-
 θῆναι δυνατόν ὀρθῶς, καὶ πάντα δὴ τὰ φερόμενα ἄστρα
 θαυμαστόν τι μέγεθος ἔχει. λάβωμεν δὴ, τίς τρόπος ἂν
 εἴη τοσοῦτον περιφέρειν ὄγκον τινὰ φύσιν τὸν αὐτὸν αἰεὶ
 χρόνον, ὅσον καὶ νῦν περιφέρεται. θεὸν δὴ φημι τὸν αἰ- B
 τιον ἔσεσθαι, καὶ οὐποθ' ἑτέρως εἶναι δυνατόν· ἐμψυχον
 μὲν γὰρ οὐποτε γένοιτ' ἂν ἑτέρως πλὴν διὰ θεόν, ὥς ἡμεῖς
 ἀπεφηνάμεθα· ὅτε δὲ τοῦτο οἷός τε ἐστὶ θεός, ἅπαντα αὐ-
 τῷ ῥαστάωνη γέρονε τοῦ πρῶτον μὲν ζῶον γεγονέναι πᾶν
 σῶμα καὶ ὄγκον ξύμπαντα, ἔπειτα, ἥπερ ἂν διανοηθῇ βέλ-
 τιστα, ταύτη φέρειν. νῦν δὴ περὶ ἀπάντων τούτων ἕνα
 λόγον λέγοιμεν ἀληθῆ· οὐκ ἐστὶ γῆν τε καὶ οὐρανὸν ἅπαν-
 τὰς τε ἀστέρας ὄγκους τε ἐκ τούτων ξύμπαντας μὴ ψυχῆς C
 πρὸς ἐκάστω γενομένης ἢ καὶ ἐν ἐκάστοις εἶτα εἰς ἀκρί-
 βειαν κατ' ἐνιαυτὸν οὕτω πορεύεσθαι κατὰ μῆνὰς τε καὶ
 ἡμέρας, καὶ ξύμπαντα τὰ γιννόμενα ξύμπασιν ἡμῖν ἀγαθὰ
 γίνεσθαι· δεῖ δέ, ὅσῳ φλαυρότερόν ἐστ' ἄνθρωπος, μὴ
 τοι ληροῦντά γε, σαφῶς δέ τι λέγοντα φαίνεσθαι.

VII. Ῥύμας μὲν οὖν εἴ τις αἰτίας τινὰς ἐρεῖ σωμαίων
 ἢ φύσεις ἢ τι τοιοῦτον, οὐδὲν σαφές ἐρεῖ· τὸ δὲ παρ' ἡμῶν
 εἰρημένον σφόδρ' ἀναλαβεῖν χρή, πότερον ἔχει λόγον ὁ D
 λόγος ἢ πάντως ὑστερεῖ, τὸ πρῶτον μὲν τὰ ὄντα εἶναι δύο,
 τὸ μὲν ψυχὴν, τὸ δὲ σῶμα, καὶ πολλὰ ἑκατέρου, πάντα δὲ
 ἀλλήλων ἄλλα καὶ ἑκάτερα ἑκατέρων, καὶ τρίτον ἄλλο οὐ-

δὲν κοινὸν οὐδενί· διαφέρειν δὲ ψυχὴν σώματος. ἔμφρον
 μὲν που, τὸ δὲ ἄφρον θήσομεν, ἄρχον δέ, τὸ δὲ ἀρχόμενον,
 καὶ τὸ μὲν αἷτιον ἀπάντων, τὸ δὲ ἀναίτιον πάσης πάθης·
 E ὥστε τὰ γε δὴ κατ' οὐρανὸν ὑπ' ἄλλου του φάναι γεγονέ-
 ναι, καὶ μὴ ψυχῆς τε καὶ σώματος οὕτως εἶναι γεννήματα
 πολλή μωρία τε καὶ ἀλογία. εἰ δ' οὖν δεῖ νικᾶν τοὺς περὶ
 ἀπάντων τῶν τοιούτων λόγους καὶ πιστῶς θεῖα φαίνε-
 σθαι γεγονέναι τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα, δυοῖν τοι θάτερα
 θετέον αὐτά· ἢ γὰρ θεοὺς αὐτοὺς ταῦτα ὑμνητέον ὀρθό-
 984 τατα, ἢ θεῶν εἰκόνας ὡς ἀγάλματα ὑπολαβεῖν γεγονέναι,
 θεῶν αὐτῶν ἐργασαμένων· οὐ γὰρ ἀνοήτων γε οὐδὲ βρα-
 χέος ἀξίων, ἀλλ' ὅπερ εἰρήκαμεν, τούτων ἡμῖν θάτερα
 θετέα, τὰ δὲ τεθέντα τιμητέον πάντων ἀγαλμάτων διαφε-
 ρόντως· οὐ γὰρ μήποτε φανῇ καλλίω καὶ κοινότερα ξυμ-
 πάντων ἀνθρώπων ἀγάλματα, οὐδ' ἐν διαφέρουσι τόποις
 ἰδρυμένα, καθαριότητι καὶ σεμνότητι καὶ ξυμπάσῃ ζωῇ
 B διαφέρουντα, ἢ ταῦτα, ὡς πάντη ταύτῃ γεγένηται. νῦν οὖν
 δὴ περὶ θεῶν ἐγχειρῶμεν τό γε τοσοῦτον, τὰ δύο κατιδόν-
 τες ζῶα ὁρατὰ ἡμῖν, ἃ φάμεν ἀθάνατον, τὸ δὲ γήινον
 ἅπαν θνητὸν γεγονέναι, τὰ τρία τὰ μέσα τῶν πέντε τὰ
 μεταξὺ τούτων σαφέστατα κατὰ δόξαν τὴν ἐπιεικῇ γεγο-
 νότα πειραθῆναι λέγειν. αἰθέρα μὲν γὰρ μετὰ τὸ πῦρ
 θῶμεν, ψυχὴν δ' ἐξ αὐτοῦ τιθῶμεν πλάττειν ζῶα δύνα-
 μιν ἔχοντα, ὥσπερ τῶν ἄλλων γενῶν, τὸ πολὺ μὲν τῆς
 C αὐτοῦ φύσεως, τὰ δὲ σμικρότερα ξυνδέσμου χάριν ἐκ τῶν
 ἄλλων γενῶν· μετὰ δὲ τὸν αἰθέρα ἐξ ἀέρος πλάττειν τῇ
 ψυχῇ γένος ἕτερον ζῶων, καὶ τὸ τρίτον ἐξ ὕδατος· πάντα
 δὲ δημιουργήσασαν ταῦτα ψυχὴν ζῶων εἰκὸς ὅλον οὐρα-
 νὸν ἐμπλήσαι, χρησαμένην πᾶσι τοῖς γένεσι κατὰ δύναμιν,
 πάντων μὲν μετόχων τοῦ ζῆν γεγονότων· δεύτερα δὲ καὶ
 τρίτα καὶ τέταρτα καὶ πέμπτα, ἀπὸ θεῶν καὶ φανερῶν ἀρ-
 D ξάμενα γενέσεως, εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἀποτελεστέον.

VIII. Θεοὺς μὲν δὴ, Δία τε καὶ Ἥραν καὶ τοὺς ἄλλους πάντας, ὅπῃ τις ἐθέλει, ταύτῃ κατὰ τὸν αὐτὸν τιθέσθω νόμον καὶ πάγιον ἔχέτω τοῦτον τὸν λόγον· θεοὺς δὲ δὴ τοὺς ὁρατοὺς, μεγίστους καὶ τιμιωτάτους καὶ ὀξύτατον ὁρῶντας πάντῃ, τοὺς πρῶτους τὴν τῶν ἄστρον φύσιν λεκτέον καὶ ὅσα μετὰ τούτων αἰσθανόμεθα γεγυότα, μετὰ δὲ τούτους καὶ ὑπὸ τούτοις ἐξῆς δαίμονας, ἀέριον δὲ ἔν γένος, ἔχον ἔδραν τρίτην καὶ μέσσην, τῆς ἐρμηνείας αἰτίου, εὐχαῖς τιμᾶν μάλα χρεῶν χάριν τῆς εὐφήμευ διαπορείας. τῶν δὲ δύο τούτων ζώων, τοῦ τ' ἐξ αἰθέρος ἐφεξῆς τε ἀέρος, οὐδ' ὁρῶμενον ὅλον αὐτῶν ἐκάτερον εἶναι· παρὸν δὴ πλησίον οὐ κατάδηλον ἡμῖν γίνεσθαι, μετέχοντα δὲ φρονήσεως θαυμαστῆς, ἅτε γένους ὄντα εὐμαθοὺς τε καὶ 985 μνήμονος, γινώσκειν μὲν ξύμπασαν τὴν ἡμετέραν αὐτὰ διάνοιαν λέγωμεν, καὶ τόν τε καλὸν ἡμῶν καὶ ἀγαθὸν ἅμα θαυμαστῶς ἀσπάζεσθαι καὶ τὸν σφόδρα κακὸν μισεῖν, ἅτε λύπης μετέχοντα ἦδη· θεὸν μὲν γὰρ δὴ τὸν τέλος ἔχοντα τῆς θείας μοίρας ἔξω τούτων εἶναι, λύπης τε καὶ ἡδονῆς, τοῦ δὲ φρονεῖν καὶ τοῦ γινώσκειν κατὰ πάντα μετεληφέναι. καὶ ξυμπλήρους δὴ ζώων οὐρανοῦ γεγυότος ἐρ- B μνηεύεσθαι πρὸς ἀλλήλους τε καὶ τοὺς ἀκροτάτους θεοὺς πάντας τε καὶ πάντα, διὰ τὸ φέρεσθαι τὰ μέσα τῶν ζώων ἐπὶ τε γῆν καὶ ἐπὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν ἐλαφρᾷ φερόμενα ῥύμῃ. τὸ δὲ ὕδατος πέμπτον ὃν ἡμίθεον μὲν ἀπεικάσειεν ἂν τις ὁρθῶς ἀπεικάζων ἐξ αὐτοῦ γεγονέναι, καὶ τοῦτ' εἶναι τοτὲ μὲν ὁρῶμενον, ἄλλοτε δὲ ἀποκρυφθὲν ἄδηλον γινόμενον, θαῦμα κατ' ἀμυδρὰν ὄψιν παρεχόμενον. τούτων δὴ τῶν πέντε ὄντως ὄντων ζώων, ὅπῃ τινὲς ἐνέτυχον C ἡμῶν, ἢ καθ' ὕπνον ἐν ὀνειροπολίᾳ προστυχόντες, ἢ κατὰ φήμας τε καὶ μαντείας λεχθέν τισιν ἐν ἀκοαῖς ὑγιαίνουσιν ἢ καὶ κάμνουσιν, ἢ καὶ τελευτῇ βίου προστυχεσι γενομένοις, ἰδίᾳ τῇ καὶ δημοσίᾳ δόξας παραγενομένας,

ὅθεν ἱερὰ πολλὰ πολλῶν γέγονε, τὰ δὲ γενήσεται, τούτων πάντων νομοθέτης, ὅστις νοῦν κέκτηται καὶ τὸν βραχύτατον, οὔποτε μὴ τολμήσῃ καινοτομῶν ἐπὶ θεοσέβειαν, ἥτις μὴ σαφὲς ἔχει τι, τρέψαι πόλιν ἑαυτοῦ· καὶ μὴν οὐδ' ὧν ὁ πάτριος νόμος εἴρηκε περὶ θυσιῶν ἀποκωλύσει, μηδὲν τὸ παράπαν εἰδώς, ὥσπερ οὐδ' ὃν δυνατὸν εἰδέναι τῇ θνητῇ φύσει τῶν τοιούτων πέρι. τοὺς δὲ ὄντως ἡμῖν φανεροὺς ὄντας θεοὺς ἄρ' οὐχ αὐτὸς λόγος ἔχει κακίστους εἶναι τοὺς μὴ τολμῶντας λέγειν ἡμῖν καὶ φανεροὺς ποιεῖν ἀνοργιάστους τε ὄντας ἑτέρους θεοὺς καὶ τιμὰς μὴ δεχομένους τὰς προσηκούσας αὐτοῖς; νῦν δὲ δὴ ξυμβαίνει γιγνόμενον ἅμα τὸ τοιοῦτον, οἷον ἂν εἴ ποτέ τις ἡμῶν ἥλιον ἢ σελήνην ἑώρακὼς ἦν γιγνομένους ἐφορῶντάς τε ἡμᾶς πάντας, καὶ μὴ ἔφραξε δυνατὸς ὧν πῃ φράζειν, τιμῆς τε ἀμοίρους ὄντας ἅμα, καὶ μὴ προὔθυμειτο τό γε αὐτοῦ μέρος εἰς ἐντιμον χώραν καταφανεῖς ἄγων αὐτοὺς ἐορτάς τε αὐτοῖς γίγνεσθαι ποιεῖν καὶ θυσίας, ἀπολαμβανόμενόν τε χρόνον ἐκάστοις μειζόνων τε καὶ ἐλαττόνων πολλάκις ἐν αὐτῶν ὥρας διανέμειν, ἄρ' οὐκ ἂν κακὸς ἑαυτῷ τε καὶ ἄλλῳ τῷ γιγνώσκοντι λεγόμενος ἐν δίκῃ ξυνεδόκει λέγεσθαί ποτ' ἂν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐκ, ὦ ξένε; κακίστος μὲν οὖν.

ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν, ὦ Κλεινία φίλε, περὶ ἐμὲ νῦν γιγνόμενον ἴσθι φανερῶς.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΙΧ. ΑΘ. Ἴστε ὅκτω δυνάμεις τῶν περὶ ὅλον οὐρανὸν γεγονυίας ἀδελφὰς ἀλλήλων, ὧν καθεώρακα ἐγώ· καὶ οὐδὲν μέγα διαπέπραγμαί· ῥάδιον γὰρ καὶ ἑτέρῳ· τούτων δ' εἰσὶ τρεῖς αὐταί, μία μὲν ἥλιου, μία δὲ σελήνης, μία δὲ τῶν ἀπλανῶν ἄστρον, ὧν ἐμνήσθημεν ὀλίγον ἐμπροσθεν· πέντε δὲ ἑτεραί. ταύτας δὴ πάσας καὶ τούτους τοὺς ἐν ταύταισιν εἴτε αὐτοὺς ἰόντας εἴτε φερομένους ἐν ὁρήμασι

ποφεύεσθαι ταύτη, μηδείς ἄλλως ποτὲ νομίση πάντων ἡμῶν, ὡς οἱ μὲν θεοὶ εἰσιν αὐτῶν, οἱ δ' οὐ, μηδ' ὡς οἱ μὲν γνήσιοι, οἱ δὲ τοιοῦτοί τινες, οἷους οὐδὲ θέμις εἰπεῖν ἡμῶν οὐδενί, πάντες δὲ δὴ πάντας λέγωμέν τε καὶ φῶμεν ἀδελφούς τ' εἶναι καὶ ἐν ἀδελφαις μοίραις, καὶ τιμὰς ἀποδιδῶ- C
μεν μὴ τῷ μὲν ἐνιαυτόν, τῷ δὲ μῆνα, τοῖς δὲ μήτε τινὰ μοῖραν τάττωμεν μήτε τινὰ χρόνον, ἐν ᾧ διεξέρχεται τὸν αὐτοῦ πόλον, ξυναποτελῶν κόσμον, ὃν ἔταξε λόγος ὁ πάντων θειότατος ὀρατόν· ὃν ὁ μὲν εὐδαίμων πρῶτον μὲν ἐθαύμασεν, ἔπειτα δὲ ἔρωτα ἔσχε τοῦ καταμαθεῖν ὅποσα θνητῇ φύσει δυνατά, ἡγούμενος ἄρισθ' οὕτως εὐτυχέ- D
στατά τε διάξειν τὸν βίον τελευτήσας τε εἰς τόπους ἥξειν προσήκοντας ἀρετῇ, καὶ μεμνημένος ἀληθῶς τε καὶ ὄν-
τως, μεταλαβὼν φρονήσεως εἰς ᾧν μιᾶς, τὸν ἐπίλοιπον χρόνον θεωρὸς τῶν καλλίστων γενόμενος ὅσα κατ' ὄψιν διατελεῖ. νῦν δὴ τὸ μετὰ τοῦθ' ἡμῖν λοιπὸν λέγειν ὅσοι τ' εἰσὶ, καὶ τίνες· οὐ γὰρ μήποτε φανῶμεν ψευδεῖς. βε- E
βαίως δὴ δισχυρίζομαι τό γε τοσοῦτον. λέγω γὰρ πάλιν ὁκτῶ μὲν εἶναι, τῶν δὲ ὁκτῶ τρεῖς μὲν εἰρησθαι, πέντε δ' ἔτι λοιπὰς. ἡ τετάρτη δὲ φορὰ καὶ διεξοδος ἅμα καὶ πέμ-
πτη τάχει μὲν ἡλίῳ σχεδὸν ἴση, καὶ οὔτε βραδυτέρα οὔτε θάττων· τό γ' ἐπὶ παν ἀεὶ τούτων τριῶν ὄντων τὸν νοῦν ἱκανὸν ἔχοντα ἡγεῖσθαι. λέγωμεν δὴ ταύτας ἡλίου τ' εἶ-
ναι καὶ ἑωσφόρου, καὶ τρίτον ὡς μὲν ὀνόματι φράζειν οὐκ ἔστι διὰ τὸ μὴ γιννώσκεισθαι, τούτου δ' αἷτιος ὁ πρῶτος ταῦτα κατιδὼν βάρβαρος ᾧ· παλαιὸς γὰρ δὴ τόπος
ἔθρεψε τοὺς πρῶτους ταῦτα ἐννοήσαντας διὰ τὸ κάλλος 987
τῆς θεινῆς ὥρας, ἣν Αἴγυπτός τε καὶ Συρία ἱκανῶς κέ-
κτηται, φανεροὺς μὲν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀστέρας ἀεὶ ξύμπαν-
τας καθορῶντας, ἅτε νεφῶν καὶ ὑδάτων ἀπόπροσθεν ἀεὶ τοῦ κόσμου κατφωτισμένους· ὃθεν καὶ πανταχόσε καὶ
δεῦρ' ἐξήκει, βεβασανισμένα χρόνῳ μυριαιεῖ τε καὶ

ἀπείρῳ. διὸ θαρροῦντα χρὴ ταῦτα εἰς νόμους θέσθαι· τὸ γὰρ μὴ τίμια τὰ θεῖα εἶναι ἢ τάδε μὴ θεῖα σαφῶς οὐκ ἐμφρόνων. ὅτι δὲ οὐκ ὀνόματα ἐσχῆκε, τὴν γε αἰτίαν χρὴ λέγεσθαι ταύτην, ἀλλὰ γὰρ ἐπωνυμίαν εἰλήφασι θεῶν· ὁ μὲν γὰρ ἑωσφόρος ἑσπερός τε ὦν αὐτὸς Ἀφροδίτης εἶναι σχεδὸν ἔχει λόγον καὶ μάλα Συρίῳ νομοθέτῃ πρέπον, ὁ δ' ὁμόδρομος ἡλίῳ τε ἅμα καὶ τούτῳ σχεδὸν Ἑρμοῦ· τρεῖς δ' ἔτι φορὰς λέγωμεν ἐπὶ δεξιὰ πορευομένων μετὰ σελήνης τε καὶ ἡλίου. ἓνα δὲ τὸν ὄγδοον χρὴ λέγειν, ὃν μάλιστ' ἂν τις ἄνω κόσμον προσαγορεύοι, ὃς ἐναντίος ἐκείνοις ξύμπασι πορεύεται, ἄγων τοὺς ἄλλους, ὥς γε ἀνθρώποις φαίνοιτ' ἂν ὀλίγα τούτων εἰδόσιν, ὅσα δὲ ἱκανῶς ἴσμεν, ἀνάγκη λέγειν καὶ λέγομεν· ἢ γὰρ ὄντως οὐσα σοφία ταύτῃ πη φαίνεται τῷ καὶ σμικρὰ ξυννοίας ὀρθῆς θείας τε μετειληφότι. λοιποὶ δὴ τρεῖς ἀστέρες, ὧν εἰς μὲν βραδυτῇτι διαφέρων αὐτῶν ἐστὶ, Κρόνου δ' αὐτόν τινες ἐπωνυμίαν φθέγγονται· τὸν δὲ μετὰ τοῦτον βραδυτῇτι λέγειν χρὴ Διός· Ἄρεως δὲ ὁ μετὰ τοῦτον· πάντων δὲ οὗτος ἐρυθρότατον ἔχει χρωῶμα. χαλεπὸν δὲ οὐδὲν τούτων κα-
 D τανοῆσαι τινα φράζοντός τινος, ἀλλὰ μαθόντα, ὥς λέγομεν, ἡγεῖσθαι δεῖ.

X. Τόδε γε μὴν διανοηθῆναι χρὴ πάντ' ἄνδρα Ἑλληνα, ὥς τόπον ἔχομεν τὸν τῶν Ἑλλήνων πρὸς ἀρετὴν ἐν τοῖς σχεδὸν ἄριστον· τὸ δ' ἐπαινετὸν αὐτοῦ χρὴ λέγειν ὅτι μέσος ἂν εἴη χειμῶνων τε καὶ τῆς θερινῆς φύσεως, ἢ δ' ὕστεροῦσα ἡμῖν εἰς τὸ θερινὸν φύσις τοῦ περὶ τὸν ἐκεῖ τόπον, ὅπερ εἰπομεν, ὕστερον αὐτοῖς παραδέδωκε τὸ τούτων τῶν θεῶν τοῦ κόσμου κατανόημα. λάβωμεν δὲ ὥς ὁ
 E τί περ ἂν Ἕλληνες βαρβάρων παραλάβωσι, κάλλιον τοῦτο εἰς τέλος ἀπεργάζονται· καὶ δὴ καὶ περὶ τὰ νῦν λεγόμενα ταῦτόν δεῖ διανοηθῆναι τοῦτο, ὥς χαλεπὸν μὲν πάντα τὰ τοιαῦτα ἀναμφισβητήτως ἐξευρίσκειν, πολλὴ δ' ἐλπίς ἅμα

καὶ καλὴ κάλλιον καὶ δικαιότερον ὄντως τῆς ἐκ τῶν βαρ- 988
 βάρων ἐλθούσης φήμης τε ἅμα καὶ θεραπείας πάντων
 τούτων τῶν θεῶν ἐπιμελήσεσθαι τοὺς Ἑλληνας, παιδεύειν
 τε καὶ ἐκ Διελφῶν μαντεῖαις χρωμένους καὶ πάσῃ τῇ κατὰ
 νόμους θεραπείᾳ. τόδε δὲ μηδεὶς ποτε φοβηθῇ τῶν Ἑλλή-
 νων, ὥς οὐ χρὴ περὶ τὰ θεῖα ποτε πραγματεύεσθαι θνη-
 τοὺς ὄντας, πᾶν δὲ τούτου διανοηθῆναι τούναντίον, ὥς
 οὔτε ἄφρον ἐστὶ ποτε τὸ θεῖον οὔτε ἀγνοεῖ που τὴν ἀν-
 θρωπίνην φύσιν, ἀλλ' οἶδεν, ὅτι διδάσκοντος αὐτοῦ ξυν- B
 ακολουθήσει καὶ μαθήσεται τὰ διδασκόμενα· ὅτι δὲ δι-
 δάσκει τοῦτο αὐτὸ ἡμᾶς, μανθάνομεν δὲ ἡμεῖς ἀριθμόν τε
 καὶ ἀριθμεῖν, οἶδε δὴ που· πάντων γὰρ ἀφρονέστατον ἂν
 εἴη τοῦτο ἀγνοοῦν· τὸ λεγόμενον γὰρ ἂν ὄντως αὐτὸ αὐτὸ
 ἀγνοοῖ, χαλεπαῖνον τῷ δυναμένῳ μανθάνειν, ἀλλ' οὐ συγ-
 χαῖρον ἄνευ φθόνου διὰ θεὸν ἀγαθῷ γενομένῳ. λόγον δὲ
 καὶ πολὺν καὶ καλὸν ἔχει, τότε μὲν, ὅτε περὶ θεῶν ἦν ἀν-
 θρώποις διανοήματα πρῶτα, ὥς τ' ἐγένοντο οἷοί τ' ἐρί- C
 γνοντο καὶ ὄθεν καὶ οἷας μετεχειρίζοντο πράξεις, μὴ κατὰ
 νοῦν τοῖς σώφροσι λέγεσθαι μηδὲ φίλως, μηδ' ὥς οἱ δεύ-
 τεροί, ἐν οἷς πρεσβύτατα μὲν τὰ πυρὸς ἐλέγετο καὶ ὕδατος
 καὶ τῶν ἄλλων σωμάτων, ὕστερα δὲ τὰ τῆς θαυμαστῆς
 ψυχῆς, καὶ φορὰ κρείττων καὶ τιμιωτέρα, ἣν τὸ σῶμα εἴ-
 ληχε φέρειν αὐτό τε ἑαυτὸ θερμότησι καὶ ψύξεσι καὶ πᾶσι
 τοῖς τοιούτοις, ἀλλ' οὐ ψυχὴ σῶμά τε καὶ ἑαυτήν· νῦν δ'
 ὅτε λέγομεν ψυχὴν μὲν, ἄνπερ ἐν σώματι γένηται, θαῦμα
 οὐδὲν κινεῖν τε καὶ περιφέρειν τοῦτο καὶ ἑαυτήν, οὐδ' D
 ἡμῖν ἀπιστεῖ ψυχὴ κατὰ λόγον οὐδένα ὥς βάρος οὐδὲν πε-
 ριφέρειν δυναμένη. διὸ καὶ νῦν ἡμῶν ἀξιούντων, ψυχῆς
 οὔσης αἰτίας τοῦ ὅλου, καὶ πάντων μὲν τῶν ἀγαθῶν ὄν-
 των τοιούτων, τῶν δὲ αὖ φλαύρων τοιούτων ἄλλων, τῆς
 μὲν φορᾶς πάσης καὶ κινήσεως ψυχὴν αἰτίαν εἶναι [θαῦμα
 οὐδέν], τὴν δ' ἐπὶ τὰγαθὸν φορὰν καὶ κίνησιν τῆς ἀρίστης E

ψυχῆς εἶναι, τὴν δ' ἐπὶ τοῦναντίον ἐναντίαν, νενικηκέναι δεῖ καὶ νικᾶν τὰ ἀγαθὰ τὰ μὴ τοιαῦτα.

- XI. Ταῦτα ἡμῖν εἰρηται πάντα κατὰ τὴν τῶν ἀνοσιῶν τιμωρὸν δίκην· περὶ δὲ δὴ τὸ δοκιμαζόμενον οὐχ οἷόν τε ἡμῖν ἀπιστεῖν, libscou. deitron ὡς οὐ γε ἀγαθὸν σοφὸν
- 989 ἡμᾶς ἡγεῖσθαι, τὴν δὲ σοφίαν ταύτην, ἣν ζητοῦμεν πάλαι, ἰδῶμεν ἂν ποτ' ἄρα ἐπινοήσωμεν ἢ κατὰ παιδείαν ἢ κατὰ τέχνην, ἣντινα τοῦ γιγνώσκειν ἐνδεεῖς ὄντες τῶν δικαίων ἀγνώμονες ἂν εἴμεν. ὄντες τοιοῦτοι, δοκοῦμεν δὴ μοι, καὶ λεκτέον· ἄνω γὰρ καὶ κάτω ζητῶν, ἣ μοι καταφανῆς γέγυρε, πειράσομαι δὴλην ὑμῖν αὐτὴν ἀποτελεῖν. τὸ δὲ μέγιστον ἀρετῆς οὐ καλῶς πραττόμενον ἡμῖν γέγονεν αἷτιον, ὥς ἄρτι σημαίνειν ἐκ τῶν εἰρημένων μοι σφόδρα δοκεῖ.
- B μεῖζον μὲν γὰρ ἀρετῆς μηδεὶς ἡμᾶς ποτὲ πεῖθῃ τῆς εὐσεβείας εἶναι τῷ θνητῷ γένει· τοῦτο δ' ὅτι δι' ἀμαθίαν τῆς μεγίστης ἐν ταῖς ἀρίστοις φύσεσιν οὐ γέγυρε, λεκτέον. ἀρίσται δ' εἰσὶν αἱ χαλεπώτατα μὲν ἂν γενόμεναι, μέγιστον δὲ ὄφελος, ἂν γίγνωνται· τὰ τε γὰρ τῆς βραδείας τε καὶ τῆς ἐναντίας φύσεως μετρίως ἀποδεχομένη ψυχὴ καὶ πράως εὐκόλος ἂν εἴη, τὴν τε ἀνδρείαν ἀγαμένη, καὶ πρὸς τὸ σωφρονεῖν εὐπειθής, καὶ τό γε μέγιστον ἐν ταύταις ταῖς
- C φύσεσι δυναμένη μανθάνειν καὶ μνήμων οὕσα εὖ μάλα χαίρειν τούτοις αὐτοῖς δύναιτ' ἂν φιλομαθῆς ὥστ' εἶναι. ταῦτα γὰρ οὔτε ῥάδια φύεσθαι, γενόμενά τε καὶ τροφῆς καὶ παιδείας τυχόντα, ἥς δεῖ, τοὺς πλείστους αὐτῶν καὶ χείρους κατέχειν ὀρθότατα δύναιτ' ἂν τῷ φρονεῖν καὶ πράττειν καὶ λέγειν περὶ θεοὺς ἕκαστα, ὥς δεῖ τε καὶ ὅτε δεῖ, περὶ θυσίας τε καὶ καθαρμῶν τῶν περὶ θεοὺς τε καὶ
- D ἀνθρώπων, οὐ σχήμασι τεχνάζοντας, ἀλλὰ ἀληθεῖα τιμῶντας ἀρετὴν, ὃ δὴ καὶ μέγιστόν ἐστι ξυμπάντων πάσῃ τῇ πόλει. τοῦτο δὴ οὖν τὸ μέρος εἶναί φαμεν φύσει κυριώτατον καὶ δυνατόν ὡς οἷόν τε κάλλιστα καὶ ἄριστα

μαθεῖν, εἰ διδάσκοι τις· ἀλλ' οὐδ' ἂν διδάξειεν, εἰ μὴ
 θεὸς ὑφηγοῖτο· εἰτ' οὖν διδάσκοι, κατὰ τρόπον δὲ μὴ
 δρῶν τὸ τοιοῦτον, κρεῖττον μὴ μανθάνειν· ὅμως δ' ἐκ τῶν
 νῦν λεγομένων ἀνάγκη μαθεῖν ταῦτα καὶ ἐμὲ λέγειν τὴν
 τοιαύτην τε καὶ ἀρίστην φύσιν. πειρωμέθα δὴ τῷ τε λόγῳ
 διεξιελθεῖν ἃ τ' ἐστὶ καὶ οἷα καὶ ὡς δεῖ μανθάνειν, κατὰ E
 δύναμιν τὴν τ' ἐμὴν τοῦ λέγοντος καὶ τὴν τῶν δυναμένων
 εἰσακοῦσαι θεοσεβείας, ᾧτινι τρόπῳ τίς τινα μαθήσεται. 990
 σχεδὸν μὲν οὖν ἐστὶν ἄτοπον ἀκούσαντι· τὸ δ' ὄνομα αὐ-
 τοῦ λέγομεν ἡμεῖς γε, ὃ τις οὐκ ἂν ποτε δόξειε δι' ἀπει-
 ρίαν τοῦ πράγματος, ἀστρονομίαν, ἀγνοοῖ τε, ὅτι σοφώ-
 τατον ἀνάγκη τὸν ἀληθῶς ἀστρονόμον εἶναι, μὴ τὸν καθ'
 Ἡσίοδον ἀστρονομοῦντα καὶ πάντας τοὺς τοιούτους, οἷον
 δυσμάς τε καὶ ἀνατολὰς ἐπεσκεμμένον, ἀλλὰ τὸν τῶν
 ὁκτὼ περιόδων τὰς ἐπτα περιόδους, διεξιούσης τὸν αὐτὸν
 κύκλον ἐκάστης, οὕτως ὡς οὐκ ἂν ῥαδίως ποτὲ πᾶσα φύ- B
 σις ἱκανὴ γένοιτο θεωρῆσαι, μὴ θαυμαστῆς μετέχουσα φύ-
 σεως. ὃ νῦν εἰρήκαμεν ἐροῦμέν τε, ὥς φαμεν, ὅπῃ δεῖ
 τε καὶ ὅπως χρεῶν μανθάνειν· πρῶτον δ' ἡμῖν τόδε λε-
 γέσθω.

XII. Σελήνη μὲν περίοδον τὴν αὐτῆς τάχιστα διέξει-
 σιν, ἄγουσα μῆνα καὶ πανσέληνον πρώτην· δεύτερον δὲ
 κατανοεῖν δεῖ τὸν ἥλιον, τροπὰς ἄγοντα διὰ πάσης τῆς
 αὐτοῦ περιόδου, καὶ τούτῳ τοὺς ξυνηρόμους· ἵνα δὲ μὴ
 πολλάκις ταῦτ' ἀπερὶ τῶν αὐτῶν διαλεγώμεθα, τὰς ἄλλας C
 ὅσας ἐν τῷ πρόσθεν διεξήλθομεν ὁδοὺς τούτων οὐ ῥάδιον
 ξυννοεῖν, ἐπὶ δὲ ταῦτα παρασκευάζοντας φύσεις, δι' ἃς
 δυνατόν εἶναι χρεῶν πολλὰ προδιδάσκοντα καὶ ἐθίζοντα
 δεῖ διακονήσασθαι παῖδα ὄντα καὶ νεανίσκον. διὸ μαθη-
 μάτων δέον ἂν εἴη· τὸ δὲ μέγιστόν τε καὶ πρῶτον ἀριθ-
 μῶν αὐτῶν, ἀλλ' οὐ σώματα ἔχόντων, ἀλλὰ ὅλης τῆς
 τοῦ περιττοῦ τε καὶ ἀρτίου γενέσεώς τε καὶ δυνάμεως,

- D ὅσῃν παρέχεται πρὸς τὴν τῶν ὄντων φύσιν. ταῦτα δὲ μα-
 θόντι τούτοις ἐφεξῆς ἐστὶν ὃ καλοῦσι μὲν σφόδρα γελοῖον
 ὄνομα γεωμετρίαν, τῶν οὐκ ὄντων δὲ ὁμοίων ἀλλήλοις
 φύσει ἀριθμῶν ὁμοιώσεις πρὸς τὴν τῶν ἐπιπέδων μοῖραν
 γεγονυῖά ἐστι διαφανής· ὃ δὴ θαῦμα οὐκ ἀνθρώπινον
 ἀλλὰ γεγονὸς θεῖον φανερὸν ἂν γίγνοιτο τῷ δυναμένῳ
 ξυννοεῖν. μετὰ δὲ ταύτην τοὺς τρις ἡϋξημένους καὶ τῇ
 στερεᾷ φύσει ὁμοίους, τοὺς δὲ ἀνομοίους αὐ γεγονότας
 ἑτέρα τέχνη ὁμοία ταύτῃ, ἣν δὴ γεωμετρίαν ἐκάλεσαν οἱ
 E προστυχεῖς αὐτῇ γεγονότες· ὃ δὲ θεῖόν τ' ἐστὶ καὶ θαυ-
 μαστὸν τοῖς ἐγκαθορῶσί τε καὶ διανοοιμένοις, ὥς περὶ τὸ
 διπλάσιον αἰετρεφομένης τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐξ ἐναν-
 τίας ταύτῃ καθ' ἐκάστην ἀναλογίαν εἶδος καὶ γένος ἀπο-
 991 τυποῦται πᾶσα ἡ φύσις. ἡ μὲν δὴ πρώτη τοῦ διπλασίου
 κατ' ἀριθμὸν ἐν πρὸς δύο κατὰ λόγον φερομένη, διπλάσιον
 δὲ ἡ κατὰ δύναμιν οὐσα· ἡ δ' εἰς τὸ στερεόν τε καὶ ἀπτόν
 πάλιν αὐ διπλάσιον, ἀφ' ἐνὸς εἰς ὀκτώ διαπορευθεῖσα· ἡ
 δὲ διπλασίου μὲν εἰς μέσον, ἴσως δὲ τοῦ ἐλάττονος πλεόν
 ἐλαττόν τε τοῦ μείζονος, τὸ δ' ἕτερον τῷ αὐτῷ μέρει τῶν
 ἄκρων αὐτῶν ὑπερέχον τε καὶ ὑπερεχόμενον. ἐν μέσῳ δὲ
 B τοῦ ἕξ πρὸς τὰ δώδεκα ξυνέβη τό τε ἡμιόλιον καὶ ἐπίτρι-
 τον. τούτων αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ ἐπ' ἀμφοτέρα στρεφομένη
 τοῖς ἀνθρώποις σύμφωνον χρεῖαν καὶ σύμμετρον ἀπενεί-
 ματο παιδιᾶς φνυθμοῦ τε καὶ ἀρμονίας χάριν, εὐδαίμονι
 χορείᾳ Μουσῶν δεδωμένη.

XIII. Ταῦτα μὲν οὖν δὴ ταύτῃ γιγνέσθω τε καὶ ἐχέτω
 ξύμπαντα· τὸ δ' ἐπὶ τούτοις τέλος, εἰς θεῖαν γένεσιν ἅμα
 καὶ τὴν τῶν ὁρατῶν καλλίστην τε καὶ θειοτάτην φύσιν
 ἱτέον, ὅσῃν ἀνθρώποις θεὸς ἔδωκε κατιδεῖν, ἣν οὐποτε
 C ἄνευ τῶν νῦν διειρημένων μὴ κατιδὼν ἐπεύξεταί τις ῥα-
 στῶνῃ παραλαβεῖν. πρὸς τούτοις δὲ τὸ καθ' ἐν τῷ κατ'
 εἶδη προσακτέον ἐν ἐκάσταις ταῖς συνουσίαις, ἐρωτῶντά

τε καὶ ἐλέγχοντα τὰ μὴ καλῶς ῥηθέντα· πάντως γὰρ καλ-
 λίστη καὶ πρώτη βάσανος ἀνθρώποις ὀρθῶς γίνεται,
 ὅσαι δὲ οὐκ οὔσαι προσποιοῦνται, ματαιότατος πόνος
 ἀπάντων. ἔτι δὲ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ χρόνου ἡμῖν ληπτέον,
 ὡς ἀκριβῶς ἀποτελεῖ πάντα τὰ κατ' οὐρανὸν γιγνόμενα,
 ἵν' ὁ πιστεύσας, ὡς ὁ λόγος ἀληθῆς γέγονεν, ὅτι πρεσβύ- D
 τερόν τ' ἐστὶν ἅμα καὶ θειότερον ψυχῇ σώματος, ἡγήσαιτ'
 ἂν παγκάλως τε καὶ ἱκανῶς εἰρησθαι τὸ θεῶν εἶναι πάντα
 πλέα καὶ μηδέποτε λήθῃ μηδὲ ἀμελεία τῶν κρειττόνων
 ἡμᾶς παρωλιωρῆσθαι. νοητέον δ' ἐστὶ περὶ πάντα τὰ
 τοιαῦτα τόδε, ὡς, ἐὰν μὲν τις ἕκαστα τούτων ὀρθῶς λαμ-
 βάνῃ, μέγ' ὄφελος γίνεται τῷ παραλαμβάνοντι κατὰ τρό-
 πον, εἰ δὲ μή, θεὸν ἄμεινον αἰεὶ καλεῖν· ὁ δὲ τρόπος ὅδε·
 ἀνάγκη γὰρ τό γε τοσοῦτον φράζειν. πᾶν διάγραμμα ἀριθ- E
 μοῦ τε σύστημα καὶ ἁρμονίας σύστασιν ἅπασαν τῆς τε
 τῶν ἄστρον περιφορᾶς τὴν ὁμολογίαν οὔσαν μίαν ἀπάν-
 των ἀναφανῆναι δεῖ τῷ κατὰ τρόπον μανθάνοντι, ἀνα-
 φανήσεται δέ, ἂν, ὃ λέγομεν, ὀρθῶς τις εἰς ἓν βλέπων
 μανθάνῃ· δεσμὸς γὰρ πεφυκῶς πάντων τούτων εἰς αἷα 992
 φανήσεται διανοουμένοις· εἰ δ' ἄλλως πως ταῦτα μετα-
 χειριεῖται τις, τύχην δεῖ καλεῖν, ὥσπερ καὶ λέγομεν. οὐ
 γὰρ ἄνευ γε τούτων μήποτε τις ἐν πόλεσιν εὐδαίμων γέ-
 νηται φύσις, ἀλλ' οὗτος ὁ τρόπος, αὕτη ἡ τροφή, ταῦτα
 τὰ μαθήματα, εἴτε χαλεπὰ εἴτε ῥάδια, ταύτη πορευτέον·
 ἀμελῆσαι δὲ οὐ θεμιτόν ἐστι θεῶν, καταφανοῦς γενομέ-
 νης τῆς πάντων αὐτῶν κατὰ τρόπον λεγομένης φήμης εὐ-
 τυχοῦς. τὸν δὲ ξύμπαντα ταῦτα οὕτως εἰληφότα, τοῦτον B
 λέγω τὸν ἀληθέστατα σοφώτατον· ὃν καὶ δισχυρίζομαι
 παῖζων καὶ σπουδάζων ἅμα, ὅτε θανάτῳ τις τῶν τοιούτων
 τὴν αὐτοῦ μοῖραν ἀναπλήσει, σχεδὸν ἐάνπερ ἔτ' ἀποθα-
 νὼν ἦ, μήτε μεθέξειν ἔτι πολλῶν τότε καθάπερ νῦν αἰ-
 σθήσεων, μιᾶς τε μοίρας μετειληφότα μόνον καὶ ἐκ πολ-

λῶν ἓνα γεγονότα εὐδαίμονά τε ἔσεσθαι καὶ σοφώτατον
 ἄμα καὶ μακάριον, εἴτε τις ἐν ἡπείροις εἴτ' ἐν νήσοις μα-
 C κάριος ὢν ξῆ, ἀκκείνον μεθέξειν τῆς τοιαύτης αἰὲς τύχης,
 κείτε δημοσίᾳ τις ἐπιτηδεύσας ταῦτα εἴτε ἰδίᾳ διαβιώ, τὰ
 αὐτὰ καὶ ὡσαύτως αὐτοῖν πράξειν παρὰ θεῶν. ὃ δὲ κατ'
 ἀρχὰς τε ἐλέγομεν, καὶ νῦν αὐτὸς πάρεστι λόγος ἀληθὴς
 ὄντως, ὥς οὐ δυνατόν ἀνθρώποις τελέως μακαρίους τε καὶ
 εὐδαίμοσι γενέσθαι πλὴν ὀλίγων, ἔστι ταῦτα ὀρθῶς εἰρη-
 μένα· ὅποσοι γὰρ θεοὶ καὶ σῶφρονες ἄμα τῆς ἄλλης τε
 μετέχοντες ἀρετῆς φύσει, πρὸς δὲ τούτοις ὅσα μαθήματος
 D ἔχεται μακαρίου πάντα εἰληφότες, ἃ δ' ἔστιν εἰρήκαμεν,
 τούτοισι μόνοις τὰ τοῦ δαιμονίου ξύμπαντα ἱκανῶς εἰ-
 ληχέ τε καὶ ἔχει. τοῖς μὲν οὖν ταῦτα οὕτω διαπονήσασιν
 ἰδίᾳ λέγομεν καὶ δημοσίᾳ κατὰ νόμον τίθεμεν, εἰς πρεσβύ-
 του τέλος ἀφικομένοις τὰς μεγίστας ἀρχὰς παραδίδοσθαι
 δεῖν, τοὺς δ' ἄλλους τούτοις ξυνεπομένους εὐφημεῖν πάν-
 τας θεοὺς ἄμα καὶ πάσας, καὶ τὸν νυκτερινὸν ξύλλογον
 ἐπὶ ταύτην τὴν σοφίαν ἱκανῶς γνόντας τε καὶ δοκιμάσαν-
 K τας ἡμᾶς ὀρθότατα πάντας παρακαλεῖν.

Bei B. G. Teubner in Leipzig sind erschienen:

WÖRTERBUCH
zu
XENOPHONS ANABASIS.

Für den Schulgebrauch bearbeitet

von
Ferdinand Vollbrecht,
Rector zu Otterndorf.

Mit 70 in den Text eingedruckten Holzschnitten, drei lithogr. Tafeln
und einer Karte.

Zweite Aufl. gr. 8. geh. 1 Mark 80 Pf.

Benseler - Schenkl's
Griechisch-deutsches und Deutsch-griechisches

SCHUL-WÖRTERBUCH.

- I. Band: Griechisch-Deutsch. Von G. E. Benseler. 5. Aufl.
Besorgt von J. Rieckher. gr. 8. geh. Preis 6 M. 75 Pf.
II. Band: Deutsch-Griechisch. Von K. Schenkl. gr. 8.
2. Aufl. geh. Preis 8 Mark 40 Pf.
-

Schulwörterbuch zu C. J. Cäsar mit besonderer Berücksichtigung der Phrasologie. Von Dr. F. Ebeling. gr. 8. geh. 1 Mark.

Wörterbuch zu den Lebensbeschreibungen des Cornelius Nepos. Für den Schulgebrauch herausgegeben von H. Haacke. 4. Aufl. 8. 1875. geh. 1 Mark. [Mit dem Text des Nepos 1 Mark 20 Pf.]

Schulwörterbuch zu Cornelius Nepos mit besonderer Berücksichtigung der Phrasologie. Von Dr. F. Ebeling. gr. 8. geh. 80 Pf.

Wörterbuch zu den Fabeln des Phädrus. Für den Schulgebrauch herausgegeben von A. Schaubach. 8. 1870. geh. 60 Pf. [Mit dem Text des Phädrus 90 Pf.]

Wörterbuch zu Siebelis' tirocinium poeticum. Von A. Schaubach. 3. Aufl. gr. 8. 1874. geh. 45 Pf.

Lateinisch-deutsches und deutsch-lateinisches SCHUL - W Ö R T E R B U C H

von

Friedrich Adolph Heinichen,

Dr. der Phil. und Licentiaten der Theologie, Gymnasialprorector a. D. und Professor.

Erster Theil:

Zweiter Theil:

Lateinisch-deutsch.

Deutsch-lateinisch.

2. Aufl. Lex.-8. 1870. geh. 5 Mark 40 Pf.

2. Aufl. Lex.-8. 1871. geh. 4 Mark 80 Pf.

Dieses neueste lateinische Wörterbuch ist für den ganzen Cursus des Gymnasial-Unterrichts bestimmt und hat bereits in den meisten Schulen Deutschlands Eingang gefunden. Seine Vorrüge vor ähnlichen compendiösen Wörterbüchern sind allgemein anerkannt.

Wörterbuch

zu

Ovid's Metamorphosen.

Von

Dr. Johannes Siebelis.

2. Aufl. Besorgt von Fr. Polle. gr. 8. geh. 2 Mark 70 Pf.

Der durch seine Ausgabe der Metamorphosen (5. Aufl. 1867) und anderer Schulbücher rühmlichst bekannte Verfasser bietet in diesem Wörterbuche ein neues Hilfsmittel für das Verständnis der Metamorphosen, das den Bedürfnissen der Schule und der Wissenschaft gleichzeitig Rechnung trägt.

Reallexikon des classischen Alterthums für Gymnasien.

Im Verein mit mehreren Schulmännern herausgegeben

von

Dr. Fr. Lübker.

Vierte durchgängig verbesserte Auflage.

70 Bogen. Lex.-8. Mit vielen Abbildungen. geh. 12 Mark.

Das Buch hat eine so ausserordentlich günstige Aufnahme gefunden, dass drei starke Auflagen rasch hintereinander nöthig wurden. Dasselbe wird vorzugsweise gern zu Prämien benutzt.

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

305

3 2044 038 410 601

~~MAY 4 1966~~ www.libtool.com.cn

~~FEB 6 1962~~ C

JUL 12 1966

www.libtool.com.cn